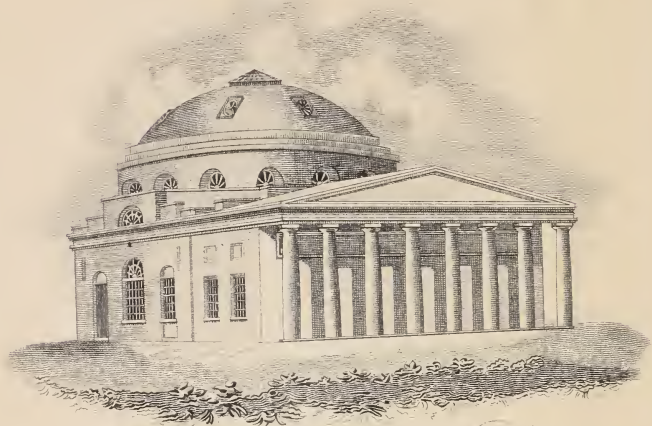

LIBRARY
OF THE
School of Medicine

University of Maryland

Digitized by the Internet Archive
in 2013

THE
SYDENHAM SOCIETY
INSTITUTED

MDCCCXLIII

LONDON

MDCCCXLVI.

14

THOMAE SYDENHAM, M.D.,

OPERA OMNIA.

EDIDIT

GUILIELMUS ALEXANDER GREENHILL, M.D.

(EDITIO ALTERA.)

LONDINI,

IMPENSIS SOCIETATIS SYDENHAMIANAE.

MDCCCXVI.

10208

TYPOGRAPHUS LECTORI.

Prodit hic Liber ad fidem editionis nuperae Londinensis accurate impressus ; quum tamen non ipse Editor curaverit, errata si quae sint typographica, nobis non illi erunt attribuenda.

OXONII, MDCCCXLVI.

Cordell
Hist.
Coll.

R 114

.S 98

1844

OXONII,

EXCUDERAT I. SHRIMPTON.

EDITORIS MONITUM.

QUID in hac nova Thomae Sydenham Operum editione adornanda praestiterim, aequus judicet Lector; quid praestare voluerim, hic breviter exponam.

Inprimis in animo erat textum exhibere a mendis, quibus scatent editiones nuperae, quam potui purissimum. Quod ut efficerem, ad antiquas et genuinas ascendendum erat editiones, eam praecipue quam cujusque Tractatus postremam Auctor adhuc vivus recensuit; neque ab his unquam sciens recessi, nisi si quando manifestum occurreret mendum typographicum, vel memoriae lapsu ipse peccavisset Auctor. Sicut tamen Auctor Clarissimus eandem vocem non semper eodem modo scripsit, sic ipse fortasse non ubique mihi constitisse inveniari; in quo si deliquerim, fraudi fuit editio recens Germanica quam typographo tradidi in manus, quae sextam fere partem vocabulorum aliter atque ab ipso Auctore scriptam referebat.

Textui breves adnotatiunculas subjeci, quarum aliae Sydenhamium a se ipso illustrare, aliae voces aut phrases difficiles aut inusitatiores explanare, conantur; et quas haud omnino otiosas aut inutiles futuras spero.

EDITORIS
MONITUM.

Indicem Rerum editionis Lipsiensis (indice ipsius Sydenhamii intermixto,) breviorē reddidi, non tamen (uti spero,) minus utilem; meum enim esse non habui Auctoris supra quaslibet res sensum exhibere, sed potius loca in quibus sit quaerendus indicare. Indicem Nominum Propriorum scorsim addidi; item Indicem Formularum Medicarum et Medicamentorum in Formulis occurrentium: his nomina hodierna apposui, in quibus assignandis me non paulum adjuverunt viri de Materia Medica optime meriti, JONATHAN PEREIRA, M.D., et JOANNES FORBES ROYLE, M.D.

Faxit DEUS ter Opt. Max. ut et hic et omnes nostrae vocationis labores, itemque omnia a nova hac Societate Sydenhamiana suscepta, cedant in IPSIUS laudem et hominum emolumentum.

OXONII,

A. D. V. NON. JUL., MDCCCXLIV.

VITA

THOMAE SYDENHAM.

(CONSCRIPTA A CAROLO G. KÜHN, CUM QUIBUSDAM AUCTIS ET EMENDATIS.)

THOMAS SYDENHAM, anno 1624, natus fuit in pago cui *A.D. 1624,*
nomen *Winford Eagle*, in provincia Dorsetensi, ubi ejus *Thomas*
pater, Guilielmus, vir generosus, plures eosque amplos fundos *Sydenham*
possidebat^a. Qui filii educationem rexit, aut qua ratione *natus est.*
ejus infantia transacta fuerit, compertum non habemus. *De ejus*
Neque vero minus incerti haeremus, mature, neene exhi- *pueritia ni-*
buerit Thomas documenta ingenii ad Naturae studium pro- *hil com-*
movendum inprimis apti, vel aliquid fecerit unde praesagium *pertum ha-*
magnae nominis celebritatis peti poterat quam quondam *bemus.*
felicissimo Medicae Artis studio esset consecuturus. Quam
ob rem curiositati nostrae, qua naturali modo ad primas tam
praeclari ingenii significationes observandas, nec non ad ejus
infantiles quasi disquisitiones attento animo persequendas,
ducimur, modum statuere debemus.

[2.] In Sydenhamio nostro jam a primis pueritiae annis men-
tis aciem, judicii subtilitatem, discendique ardorem viguisse,
vix in dubium vocari potest, etiamsi inter coevos nulli sint
qui id disertis verbis testentur. Etenim hoc Thomas Syden-
ham cum permultis aliis, iisque celebratissimis, viris com-
mune habet, quod ingenii excellentia et eruditionis ubertas
non nisi ex eorum scriptis rebusque gestis constet; quibus
autem magistris illud excitatum excultumque, quave via
hacc collecta et aucta fuerit, nos penitus lateat.

[3.] Quae cum ita sint, paucis illis, quae aut ipse Sydenha-
mius, aut alii in scriptis suis obiter de juvenili ejus aetate nobis

^a Ejus stemina videre est apud Joannem Hutchins, *Hist. of Dorsetshire*, vol.
i. p. 526.

VITA. reliquerunt, contenti esse debemus. His (verbi causa,) constat
 A.D. 1642, ipsum anno aetatis decimo octavo, qui erat seculi decimi sep-
 Oxonium timi quadragesimus secundus, Oxonii in collegium cui no-
 se contulit; men *Aula B. Mariae Magdalenae* (*Magdalene Hall*^b), re-
 sed parum ceptum quidem, sed parum ibi temporis commoratum fuisse.
 ibi tempo- Nam in Epistola qua *Observationes Medicas &c.* (quae, anno
 ris commo- 1676, Londini prodierunt,) D^{no} Doctori Joanni Mapletoft de-
 ratus est, dicavit, tricesimum jam agi annum refert, quo Londinum
 Belli Civi- petens, ut inde Oxonium (unde Belli calamitate ad annos ali-
 lis calami- quot advocatus fuerit,) denuo proficisceretur, in D^{num} Doctorem
 tate ad an- Thomam Coxe incidit, fratri tunc aegrotanti consulentem.
 nos aliquot Jam si triginta anni tum, cum *Observationes* typis primum
 advocatus. exscriberentur, inter illud cum D^{no} Doctore Coxe habitum
 colloquium et *Observationum* editionem praeterlapsi erant,
 Sydenhamius autem anno 1642 Oxonium venerat, ultra an-
 num, ad summum duos annos, Sydenhamium Oxonii com-
 morari haud potuisse liquet. Id ipse confirmat, dum, se
 post aliquot annos in Palaestra Academica consumptos Lon-
 dinum reversum ad Artem faciendam accinxisse, in eadem
 Epistola profitetur.

[4.] Quid autem Sydenhamius durante Bello Civili sat lon-
 go egerit, certo definire non possumus; etsi relatum quidem
 Bello lo- legimus, locum Capitanei ipsi in exercitu Parliamento
 cum Capi- datum fuisse, sed quamdiu illum tuitus sit, in ista narra-
 tanei in ex- tione non additum est^c. Hoc tantum certo constat, Syden-
 exercitu Par- hamium per breve modo tempus castra secutum esse; nam
 liamenta- rio per bre- ve tempus tenuisse
 re tempus fertur.
 A.D. 1648, cum, anno 1648, April. 14, Oxonii Baccalaurei in Medicina
 M.B. fac- dignitate ornaretur^d, quae sine idonea Medicae Artis cogni-
 tus est. tione obtineri nequit, ipsum ad hanc doctrinam sibi compa-
 randam privato studio usum fuisse, necessario efficitur.

[5.] Ut sese Artis Salutaris cognitioni et exercitio devove-
 ret, colloquium effecit quod cum D^{no} Doctore Coxe, celebri tunc
 U se Me- tempore Medico, habuerat, qui (ut monitum paullo ante est,)
 dicae Arti addiceret auctor fuit D^{nus} Doc-
 tor Thomas fratrem ejus morbo adfectum curabat; is enim, dum juve-
 Coxe. nem praeclarae indolis, quocum saepius ad aegroti fratris
 lectum convenerat, de vitae quod eligendum esset genere
 adhuc dubium invenisset, eum ut Medicae Artis studium am-
 plecteretur hortatus est. Quod quidem consilium cum

^b Wood, *Athenae Oxon.* vol. iv. p. 270. ed. Bliss.

^c *Gent. Mag.*, vol. lxxi. p. 684.

^d Wood, *Fasti Oxon.* p. 113.

Sydenhamio placeret, Oxonium studiorum (quae ob Belli turbas interrupta erant,) continuandorum absolvendorumque caussa reversus est, anno 1645.

VITA.
A.D. 1645,
Oxonium
rediit.

[6.] Hic ipse Sydenhamii in Universitatem Oxoniensem reditus necessario ponendus est antea quam in Medicina Baccalaureus creatus est, et criminationem falsam optime diluit qua fuerunt qui Sydenhamium proscindere studerent. Nam nonnulli contendere ausi sunt summum illum Virum, qui Artis Salutaris formam, qualis tunc temporis erat, penitus immutavit et meliorem reddidit, casu quodam et necessitate urgente Medicum factum esse, et sine ullo praeeparante studio praeviaque Artis Medicae cognitione ad eam exercendam accessisse.

Et D^{nus} Doctor Richardus Blackmore, Eq. Aur., qui prae ceteris hujus potissimum criminationis auctor est, haud erubuit adeo in Praefatione sui *De Variolis* libri^e narrare, se ipsum, cum Sydenhamium de libris consuleret quorum lectione sese optime ad Artem feliciter faciendam formare posset, responsionem tulisse: “*Lege Dominum Quixotum.*” Cujus quidem responsionis verum sensum Blackmori^{us} aut non perspexit, aut perspicere noluit: etenim Sydenhamius (qui viri hujus ingenium cogitandique rationem haud dubie optime norat,) illa responsione nihil aliud indicare volebat quam hoc; eum, qui Artis Salutaris praecepta usumque tantummodo e librorum Medicorum lectione addiscere velit, nec naturam morborum aptamque eorum curandorum rationem accurata et diu continuata observatione cognoscere studeat, aequè absurdum esse ac eum qui ex assidua lectione celeberrimae illius fabulae Cervantis idoneus evadere Medicus cupiat. Hunc illius responsi verum sensum esse, mihi ipse Sydenhamius confirmare videtur, cum se ita a Natura factum esse profiteatur, ut, quod temporis alii libris legendis consumant, id ipse omne meditationi impendere soleat. (p. 408.)

Criminatio a D^{no} Doctore Richardo Blackmore allata repellitur.

[7.] Sydenhamium ad Artis exercitium sine praevia cognitione cum theoriae Medicae, tum opinionum atque praeceptorum quae ante sua tempora in Medicorum scholis de morborum natura curandorumque ratione viguerunt, accessisse, non minus omni verosimilitudini, quam testimonio ipsius Sydenhamii, repugnat; cui, cum vir probus veritatisque amantissimus fuerit, maximam fidem habere debemus. Is enim in saepius

VITA.

laudata Epistola ad D^{num} Doctorem Mapletoft (e qua omnia fere ea quae de tanti Viri vita ad nostram notitiam venerunt haurienda sunt,) verbis paullo ante adductis perspicue narrat, se, post aliquot in Universitate Oxoniensi transactos annos, demum Londinum reversum Artis exercitio serio incubuisse; quod cum intento admodum oculo omnique adhibita diligentia aliquamdiu observasset, in eam tandem deductus est sententiam, (quam et aetate provecior inconcusam retinuit,) “hanc Artem haud rectius perdiscendam esse quam ipsius Artis exercitio et usu.” Quae quidem verba luculentissime probant me sensum responsionis D^{no} Doctori Blackmore datae recte percepisse.

[8.] Poterat quoque istius criminationis falsitas inde probari, quod Sydenhamius in suis scriptis multorum et sui temporis et prioris aetatis Medicorum libros adduxerit, eorumque placita sua ipsius experientia aut refutaverit, aut confirmaverit. Sed falsa illa opinio ab iis potissimum excogitata atque propagata esse, et adhuc acriter defendi, videtur, qui suae ignaviae probabilem aliquam quaerunt excusationem: si enim, aiunt, Sydenhamius Artis usu et scriptorum editorum praestantia sine praevio Medicinae studio accurato nominis immortalitatem meruit, alii quoque eandem viam eodem cum successu ingredi poterunt.

Montem
Pessula-
num pe-
tiit.

[9.] Neque discendae Artis Medicae opportunitate quam Oxonium suppeditabat contentus fuit, sed (Petro Desault teste^f) Montem Pessulanum, ubi tunc temporis celeberrima et maxime frequentata Schola Medica florebat, petiit, ut Oxonii collectum Scientiae Medicae thesaurum magis adhuc locupletaret. Adeo longe aberat Sydenhamius ab omni academicae institutionis contemptu, atque a vana persuasione Medicam Artem non nisi per experimenta, quae magnam partem cum sanitatis, quin vitae adeo plurimorum hominum, damno instituuntur, disci posse!

Alia de
Sydenha-
mio opinio
falsa re-
fellitur.

[10.] Praeter haec quae falso de Sydenhamio a coaevis narrata sunt, illud quoque, Sydenhamium tricesimo demum aetatis anno Artis exercitium tractare coepisse, quamvis leve, tamen cum veritati contrarium sit, silentio praetermitti nequit. Haec autem opinio suam originem male intellecto loco debet,

^f *Treatise on the Venereal Distemper &c. translated from the French by John Andree, M.D. London, 1738. 8vo. p. 296.*

qui in Epistola saepius jam citata, haud longe ab ejus initio, legitur. Ibi enim Sydenhamius hoc tantum fatetur, triginta annos ex illo tempore, quo a D^{no} Doctore Coxe ad Medicinae studium amplectendum instigatus fuerit, praeterlapsos esse; nequaquam autem ex hisce verbis effici poterit, Sydenhamium anno aetatis tricesimo aegrotos curare coepisse. Neque haec res digna esse videtur quam diligentiore examine inquiremus; parum enim vel nihil interest scire quo aetatis anno Sydenhamius Artem Salutarem primum sit professus, sed id potius respiciendum et gratissima memoria custodiendum est, quae quantaque in Medicinam merita Sydenhamius sibi comparaverit.

[11.] Eodem fere tempore quo Baccalaurei in Medicina honorem Oxonii acquisiverat, consanguinei cujusdam commendatione locum Socii in collegio quod *Omnium Animarum* nomine insignitum est (*All Souls College*), obtinuit, anno 1648. Doctoris in Medicina dignitatem nescio quam ob causam in Universitate Cantabrigiensi, anno 1676, tandem acquisivit^g.

[12.] Londinum fortunarum suarum sedem elegerat, inque ea immensae hujus urbis parte, quae *Westmonasterium* vocatur, Artem facere apud animum constituerat. Sed antequam consilium illud exsequi poterat, a Collegio Regali Medicorum Londinensi veniam Artis Londini exercendae impetrare debebat; quam eidem non denegavit, Jun. 25, 1663,^h Collegium cui Rei Medicae in illa Urbe regundae cura concredita est. Brevi autem felicissimis morborum curationibus tantam nominis celebritatem famamque nactus est, ut hac exercendae Medicinae venia maxime dignus censeretur. Cum enim tempore quo Sydenhamius Medicinam colendi consilium ceperat, vana in Scholis Medicis hypothesis magis quam sobrium Naturae studium regnaret, et magni alicujus viri auctoritati plus ponderis tribueretur quam maxime perspicuo Naturae jussui, prorsus alia in morbis imperanti quam quae Scholarum praecepta a Medico morbos feliciter curaturo peragi jubebant; acutum Sydenhamii ingenium recte perspexit, hac via parum vel nihil adeo ad aegrotorum salutem contribui, longaque aliam, si morborum qui hactenus omne Artis auxilium superare credebantur vis frangi, hominumque ab illis correptorum sanitas sarta tectaue reddi deberet, sequendam esse. Quam

A.D. 1648,
Collegii
Omnium
Animarum Socius electus est.

A.D. 1676,
M.D. factus est.

Londini tandem se defixit;

ubi brevi magnam nominis celebritatem felicissimis morborum curationibus nactus est.

^g Wood, *l. c.*

^h Macmichael, *Lives of Brit. Phys.* p. 88.

VITA.
Spretis
speculati-
onibus
theoreti-
cis, Natu-
ram solam
ducem ha-
buit.
Variolas
(e. g.) me-
thodo vul-
gari con-
traria fel-
icissime
tractavit ;

ob rem, spretis omnibus quae tunc temporis vigeant specu-
lationibus theoreticis, hoc unum curabat, ut sine praecon-
ceptis opinionibus Naturam attento animo observaret, et quid
ea tum de morborum natura tum de illorum curandorum
ratione doceret, diligenter notaret, suamque agendi methodum
ad ea quae constanter observaverat componeret. Variolasⁱ,
(verbi causa,) quae ante Sydenhamii tempora maximam infan-
tum adulatorumque hominum stragem edere solebant, (cum Me-
dici ex erronea opinione sibi haberent persuasum, hunc mor-
bum ex fermento quodam sanguini omnium omnino homi-
num inhaerenti originem sumere, quod nisi calefacientibus, sic
dictis *alexipharmacis* remediis, caloreque externo aucto, ad
corporis superficiem protrudatur, atque hoc modo extermi-
netur, aut praesentissimum vitae periculum inferre, aut alios
eosque gravissimos morbos excitare, debeat,) Sydenhamius,
Naturam ducem sequens, contrario modo felicissime tractavit.
Cum enim saepissime observaret, infantes illos, qui omni
auxilio medico destituti illo morbo correpti erant, quorumque
parentes ob paupertatem hyemis tempore cubiculum quo in-
fantes decumbebant calefacere haud poterant, non solum
Variolas feliciter superasse, sed et postea valetudine maxime
firma usos fuisse ; recte judicabat, hac via, quam Natura ipsa
perspicue indicasset, Medico consistendum esse qui Variolis
optimo cum successu mederi vellet, pluresque aegrotos, quam
ab aliis Medicis contrariam curandi rationem sequentibus sani-
tati restituebantur, morti certissimae eripi posse. Quam ob
rem ab omnibus calefacientibus in hujusmodi morbi curatione
prorsus abstinuit, nimios potius sanguinis motus temperanti-
bus coërcere studuit, aegrotos a stragulorum pondere quo
antea ad suffocationem usque obruebantur liberavit, iisque
liberiores aëris puri usum, quo ab aliis Medicis severissime
interdicebantur, permisit.

itemque
Pestem.

[13.] Neque vero minus longe a Medicis sui aevi in Pes-
tis^j curatione, quae Londini, annis 1665 et 1666, tot ho-
minum morte infamis erat, recessit. Cum enim illi unam
aegrorum salutem in sudoribus profusis evocandis repositam
esse opinarentur, adeoque nihil magis curae cordique haberent
quam ut hac medendi ratione fermentum morbi e corpore elimi-
narent ; febris, quae morbum comitari solebat, vehementia adco-

ⁱ Cf. *Observ. Med.* iii. 2.

^j Cf. *ibid.* ii. 2.

aucta est, ut aegrotorum vires eidem preferendae haud pares essent. Sydenhamius vero, qui cognoverat illius febris genium esse inflammatorium, recte perspiciebat, ejusmodi morbo remedia maxime calefacientia opponere, idem esse ac si quis flammam oleo extinguere vellet. Quam ob rem, nisi jam parotides, bubones, anthraces et carbunculi comparere coepissent, larga, eaque (si necessitas urgeret,) aliquoties repetita, venae-sectione nimium sanguinis impetum ante omnia compescere, dein et lecti calore et remediis sudoriferis sudorem provocare, sequenti autem die alvum movere, studuit. Quae quidem medendi methodus, ex accurata febris quae cum hac Pestis epidemia conjuncta erat consideratione deducta, omnes, in quibus ea mature et intrepide (nam a repetita venae-sectione multi, praejudicatarum opinionum vinculis irretiti, abhorrebant,) adhibebatur, mortis faucibus felicissime eripuit. Neque infelicior in hoc morbo curando ante Sydenhamium vulgaris quidam Chirurgus fuit, qui ex dissitis regionibus in Britanniam redux cum aliis in praesidio Castelli Dunstar collocatus erat^k. Pestis, quae tum in vicinia grassabatur, in hoc quoque Castrum invecta nonnullos milites praesidiarios trucidaverat, et haud leve periculum immincebat ne totum praesidium morbo succumberet. Chirurgus autem ille Castrî Praefectum rogavit ut ipsi liceret suorum commilitonum sanitati et vitae adeo suo modo prospicere. Quod cum ipsi permisum esset, omnibus stantibus, donec pedibus deficere inciperent, sanguinem detraxit: quo facto in tuguriola ad decumbendum dimisit. Quamquam autem praeter venae-sectionem nullo alio remedio utebatur, tamen omnes, hoc modo tractati, servabantur. Idem recentissimis temporibus expertus est D^{nus} Salina, qui Aleppone Medicinam adhucdum^l facit: omnes enim, qui in Syria Peste, quae saepe maxime inflammatoriae indolis esse soleat, corripiantur, mori testatur, nisi largae venae-sectiones instituantur.

[14.] Non solum autem feliciore horum morborum curatione quam ante ipsum habuerat locum, sed etiam accurata Constitutionum Epidemiarum observatione Sydenhamius optime de Medicina meruit. Assidua enim earum consideratione invenisse sibi videbatur, aërem atmosphaericum intra certum annorum spatium ita immutari, ut peculiares inde Morbi

Constitutiones quoque Epidemias accurate observavit.

^k Cf. *ibid.* ii. 2. 29.

^l Sc. anno 1827.

VITA.

Epidemii generentur; has autem mutationes aëreas sensus nostros non ferire contendebat, quippe cum manifestae hujus fluidi conditiones, quae diversis anni temporibus obviae morbos producant, iisdem temporibus semper recurrentes, nullam in Morbos Epidemios exserant vim, dum versa vice anni tempestatum morbi a genio Epidemiae Constitutionis omnino aliquid adsumant, adeoque aliam medendi rationem requirant, quam cui tunc cedere soleant cum iste Morbus Epidemius non adsit. Medici igitur circumspecti ac prudentis esse recte statuit Sydenhamius, si quis Morbus Epidemius grassari coeperit, non statim ad eam medendi methodum confugere quae, cum idem morbus alio tempore epidemie regnaret, optimo cum fructu adhibita fuerit, sed ad Naturae medicatricis monita animum advertere, et quae noceant, quaeve prosint, diligenter notare: his enim recte observatis, aptam demum Morbi Epidemii curationem institui posse^m.

Hinc factum est ut multos sibi adversarios Sydenhamius conciliaret.

[15.] Haud poterat non evenire quin methodus morbis tam gravibus medendi, ab ea quae longo seculorum usu legis in modum sancita erat toto coelo diversa, ejus auctori multos adversarios conciliaret, de quorum injustis criminationibus Sydenhamius saepius acerbe conqueritur. Etenim isti homines tolerare non poterant, juvenem Medicum usque eo arrogantiae ac audaciae procedere, ut aliam curandorum morborum viam ac rationem, meliori cum successu quam quo ipsi (qui in Arte facienda consenuerant,) uti solebant, et ipse adhiberet, et aliis sequendam commendaret.

A. D. 1665, ut Pestem saevientem efflueret, ab Urbe secessit.

[16.] Cum pestis, anno 1665, mense Junio eam attingeret saevitiam ut septem dierum spatio totidem milia hominum morbo succumberent, Sydenhamius, amicorum suorum hortatu aliorumque exemplo permotus, se cum tota familia fugientium multitudini adjunxit, atque ad aliquot lapides ab Urbe secessitⁿ; maturius tamen aliis in Urbem rediit, aegrotorumque curam in se suscepit. Qua quidem fuga cum morbi pestiferi observandi atque curandi opportunitas multum imminuta esset, e percontationibus Medicorum, quibus per totum illius decursum inter media pericula et mille mortis imagines commorandi animus et fiducia haud defuerat, suam experientiam augere studuit.

Plures habuit liberos.

[17.] Plurium liberorum patrem se ipsum appellat Syden-

^m Cf. *Observ. Med.* i. 2.

ⁿ Cf. *ibid.* ii. 2. 35, 36.

hamius^o, inter quos filius Guilielmus^p, haud dubie natu maximus, ejusdem cum Patre artis studium amplexus erat. Hujus in usum *Processus Integros in Morbis fere omnibus curandis* conscripsisse Patrem, refert Libelli hujus Editor D^{nus} Doctor Monfort, qui nomen suum sigla *S. M.* abscondere voluit^q. Is quoque *Processus* istos a Thoma Sydenham, sua ipsius manu exaratos, accepisse, et ne fortasse illis contenta praecepta saluberrima memoriae parum fidae exciderent, typis mandasse, exemplis viginti circiter impressis, (Londini, 1692. 12mo.?) testatus est.

VITA.
In usum
filii Guili-
elmi *Pro-*
cess. Int.
conscripsit.

[18.] Podagra inde a triginta annis laborabat Sydenhamius, Podagra
cujus atrociorum insultum expertus est, cum maxima cum ani- laborabat;
mi intentione historiam morborum chronicorum, eorum prae-
cipue qui ipsi curandi obvenerant, elaboraret^r. Cujus quidem
morbi reditum toties efficere poterat, quoties diu sepositum
hunc laborem denuo adgrediebatur. Praeter dirissimum itemque
hunc morbum, alius, priori cognatus, Sydenhamium excru- calculo re-
ciabat. Calcarea enim materies, quam podagricus morbus num,
saepe magna in copia generatam ad ossa, arterias, aliasque
partes, deponere solet, in renibus in calculum coiverat, qui
senem pessime habebat. Stimulo continuo renes inflammati et mictu
tandem ulceri formando occasionem praebebant, quod sensim sanguineo.
sensimque profundius in vasculosam renum substantiam pene-
trans, exesis vasis, sanguinis stillicidium produxit, quod vires,
per aetatis rationem jam graviter adflictas, magis magisque
debilitabat consumebatque. Quo accedebat vehemens podag-
rae insultus. Qui morbus cum ob vires multum labefac-
tatas in externas partes, solito more, desaevire non posset,
interiores petiit, et enormi vomitu creberrimisque alvi dejec-
tionibus productis summum Medicum die vicesimo nono A.D. 1689,
mensis Decembris, anno 1689, rebus eripuit humanis. Sepul- obiit.
tus jacet in Ecclesia S. Jacobi apud Westmonasterium, ubi
murale extat monumentum cum epitaphio sequenti:—

PROPE HUNC LOCUM SEPULTUS EST

THOMAS SYDENHAM,

MEDICUS IN OMNE ÆVUM NOBILIS.

NATUS ERAT A.D. 1624.

VIXIT ANNOS 65.

^o *Observ. Med.* v. 2. 14; *Dissert. Epist.* § 24.

^p *Observ. Med.* iv. 6. 12.

^q *Gent. Mag.* vol. xiii. pp. 529, 530.

^r Cf. p. 407.

VITA.

DELETIS VETERIS SEPULCHRI VESTIGIIS,
 NE REI MEMORIA INTERIRET,
 HOC MARMOR PONI JUSSIT COLLEGIUM
 REGALE MEDICORUM LONDINENSE A.D. 1810.
 OPTIME MERITO.

De Tabe
 libellum
 parabat,
 sed non
 perfecit.

[19.] Paulo ante mortem tabidis quoque prospicere adhuc cupiebat; etenim apud animum constituerat, ea, quae ipsum ampla experientia de praecavendo, leniendo, et curando hocce morbo, in Anglia admodum frequenti, docuerat, in libello de phthisi publici juris facere. Sed non nisi fragmenta quaedam ad eas res pertinentia, quas in primo morbi stadio aegrotis proficuas reppererat, ab eodem viro erudito qui *Processus Integros* edidit, evulgata sunt.

Pio, bene-
 volo, can-
 didoque
 erat ani-
 mo.

[20.] Qualis Sydenhamio, Medico, fuerit indoles, ex ejus scriptis patet; quae luculentissime probant, illius experientiam Medicam non solam et unicam fuisse virtutem, qua reliquos suae aetatis Medicos multum superabat. Benevolo candidoque animo erat; quae aliis profutura esse norat, ea non invidorum more sibi tantum servabat, sed liberali modo cum aliis communicabat. Religiose DEUM colebat, Cujus quoties mentionem injicit, summa cum reverentia Illius praedicat nomen; et a Quo derivat quicquid boni e sua experientia Medica in aliorum sanitatem redundaverit. Nihil praeclarior antiquiusque habebat, quam humano generi sua eruditione suoque Artis Salutaris usu utilitatem adferre. Tunc se maxime felicem praedicabat, cum viam ac rationem invenisse sibi videretur, qua morborum, qui maximam hominum stragem edere solebant, saevitiam coërcere, plurimorumque hominum vitam sanitatemque poterat conservare.

THOMAE SYDENHAM.

(EX ALBERTI DE HALLER BIBLIOTH. MEDIC. PRACT. TOM. III. P. 188 DESUMPTA,
CUM QUIBUSDAM, ET PRAECIPUE INDICE EDITIONUM, AUCTIS ET EMENDATIS.)

MAGNAM in Medicina conversionem Thomae Sydenham debemus, qui recto judicio et absque praepjudicio ad Artem accessit, et eventus absque praeconcepta opinione speculatus, morborum curationes ad Naturae nutum reformavit. Hactenus enim tres sectae regnaverant: *Galenici*^a in meridionali Europa et apud Gallorum plerosque, Artemque Medendi quatuor qualitatibus, atque remediis cuique qualitati contrariis, superstruebant. De eorum polypharmacia et debilibus in maximis malis auxiliis cum vulgo aegroti quererentur, exstitit in Germania secta *Chemica*^b, quae, causis morborum non magni factis, rejectis qualitatibus, victus ratione exigui habita, Medicinac perfectionem in certis et potentibus medicamentis ponebat, Arte Chemica paratis; ejus adseclae, venae-sectionis osores et Galenicæ purgationis, calidis fere medicamentis indulgebant, et caldis atque sudoriferis. Tertia, ex chemica secta et ex Cartesiana theoria composita, *Sylviana*^c, incipiebat circa haec tempora in Belgio praevalere, et paulo post in Germania et ipsa regnavit; quae in fermentis vitiosis, inque acore potissimum, et in viscore, causas morborum ponebat, iisque medebatur praesidiis quae his causis contraria essent, alcalinis fixis et volatilibus, aromatibus, essentiis, demum paulo post adtenuantibus et theae infuso.

Thomas Sydenham, variolas et morbos acutos in universum his calidis et alexipharmacis medicamentis deteriores fieri convictus, et Naturam freno saepissime egere, non stimulis,

Ante Sydenhami-
um tres
Sectae Me-
dicæ reg-
naverant;
1. Gale-
nica,

2. Chemi-
ca,

3. Sylviana.

Sydenhami-
us cura-
tionem fe-
brium acu-

^a De quibus vide *Biblioth. Medic. Pract.* lib. iv.

^b Vide *ibid.* lib. v.

^c Vide *ibid.* lib. ix.

HISTORIA
LITERA-
RIA.

tarum totam immutavit; et constitutiones epidemicas accurate observavit.

Plerique ejus praecepta amplexi sunt; aliqui tamen ejus curationem febribus inflammatoriis potius quam nervosis et malignis convenire crediderunt.

curationem febrium acutarum totam immutavit, et in refrigerantibus et acidis, in aëre libero, in venae-sectione, suam spem posuit. Porro constitutiones epidemicas idem accurate observavit, et comperit, aëris statum suis annis certos morbos producere, diversos ab iis morbis qui eodem cum nomine aliis annis regnaverant; alias variolas, alias dominari febres, alias dysenterias, alia indigentes curatione, aliis egentes crasibus, quam quae eodem cum nomine morbi notae fuerant [*Observ. Med.* i. 2. 1 sq.]. Idem vidit constitutionis epidemicae proprium morbum etiam in aliis morbis regnare, ut in exemplo, si dysenteria dominator fuerit morbus, etiam in febribus alvum laxam faceret [*ibid.* § 15 sq.]. Plerique Medici, et princeps Boerhaavius, Sydenhamii praecepta amplexi sunt, quae viderentur ad Hippocraticam simplicitatem nos revocare, ad accuratam morborum observationem, et ad curationem, qualis in libro *De Victu Acutorum* describitur. Posteriores tamen, Richardus primum Morton, tum Johannes Huxham, in Sydenhamio notarunt, quod eam quidem curationem sapientissime nos doceat, quae febribus cum inflammatione conjunctis opponi debet; non perinde utiliter nos ei fore obsecuturos, si in febribus nervosis et malignis perinde sanguinem profunderemus, refrigerantia urgeremus. Nuperrime denique compertum est, febrium acutarum simplicem curationem eo fere redire, ut in principio tamquam inflammatoriis medeamur, alvum laxemus, acida propinemus, putredini resistamus; a statu vero morbi pene idem malum tamquam malignum morbum et vires prosternentem tractemus, et cortice chinae chinae, vino, aliisque in eum sensum auxiliis, labascentem naturam sustineamus. In febribus vero nervosis et malignis omnino ab antiphlogistica curatione nuperi abstinendum duxerunt, acore quidem inhibendam putredinem, caeterum nihil admittendum quod vires frangat, quarum princeps per totum morbum ratio sit habenda.

I. *Observationes Medicae*^d.

* 1666. 8vo. Londini, impensis J. Crook, apud quem veneunt sub signo *Navis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Thomae Sydenham Methodus Curandi Febres, Propriis Observationibus Superstructa.* "Multa egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt: mul-

^d Editiones quibus plenissimam fidem dare poterit Lector, asterisco distinguuntur: iis quas propriis oculis inspexit Editor, apponitur litera [G.]; iis

um adhuc restat operae, multumque restabit: neq: ulli nato post mille saecula praedicetur occasio aliquid adhuc adjiciendi." Seneca. Quatuor continet Sectiones: 1. De Febribus Continuis; 2. De Symptomatibus Febres Continuas Comitantibus; 3. De Febribus Intermittentibus; et 4. De Variolis. [G.]

HISTORIA
LITERA-
RIA.

* 1666. 12mo. Amstelodami, apud Gerbrandum Schagen.

Tit.: *Tho. Syd. Meth. Cur. Febr. &c.* [H—n.]

* 1668. 8vo. Londini, impensis J. Crook, apud quem veneunt in vico vocato *Duck-Lane* prope *Little Britain*.

Tit.: *Thomae Sydenham Med. Doct. Meth. Cur. Febr. &c. Editio Secunda, priori multo auctior ac emendatior; cui etiam accessit Sectio Quinta de Peste sive Febre Pestilentiali.* [G.]

* 1676. 8vo. Londini, typis A. C., impensis Gualteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Observationes Medicae circa Morborum Acutorum Historiam et Curationem. Authore Thoma Sydenham M.D. Cicero de Nat. Deor. "Opinionum commenta delet dies: Naturae judicia confirmat." Prioris libelli Sectiones i. et ii. (quibusdam resectis,) insertae sunt fere in hujus edit. Sectione i. cap. 4; Sect. iii. in i. 5; Sect. iv. (plurimis mutatis et resectis,) in iii. 2; et Sect. v. in ii. 2.* [G.]

1676. 12mo. (8vo?) Argentorati, apud Johannem Fridericum Spoor et Reinhardum Wechlerum. [Mauget, *Bibl. Script. Med.*]

* 1683. 12mo. (8vo?) Genevac, apud Samuelem de Tournes. [H.]

* 1685. 8vo. Londini, typis R. N., impens. Gualt. Kettilby, &c.

Tit.: *Observ. Med. &c. Editio Quarta ab Authore adhuc vivo Emendatior et Auctior reddita. (v. Opera Omnia, ed. 1685.)* [G.]

Princeps Viri opus, sex Sectionibus febres omnes et morbos inflammatorios cum febre conjunctos continet; deinde peculiariter Constitutionem primam ab anno 1661 ad 1664, alteram annorum 1665 et 1666, tertiam ab anno 1667 ad 1669, quartam ab anno 1669 ad 1672 et 1673, quintam ab anno 1673 ad 1675.

In Praefatione [§ 17 sq.] de Medicis queritur, qui de causis certis et proximis ad remotas diæteticas recesserunt indagandas. Inde de Morbis Acutis in universum [i. 1.]: eos omnino (ut Hippocrates,) Noster pro Naturae conaminibus habet, subigendae materiae morbosae et expellendae dicatis [§ 1.]. Tum de Febribus Epidemicis [c. 2.], quae diximus: in iis quoties nova Constitutio sibi occurrebat, Sydenhamius curando absistere, Naturae nutum, conamina, juvantia et

quas Albertus de Haller se ipsum possedis-
tradit, litera [H.]; iis quarum
descriptionem ex propria observatione
factam benevole communicavit Vir
Eruditus, E. Littré, Hippocratis Editor

Parisiensis, litera [L.]; iis denique
quarum notitiam suppeditavit Guiliel-
mus Hamilton, Baronettus, Artis Lo-
gicae Professor Edinburgensis, literae
[H—n.].

nocentia adnotare, secundum adnotata curationem reformare solebat [§ 20.].

Constitutio prima [i. 3.] Febribus Autumnalibus Intermittentibus, deinde Continuis malignis, fiebat, quae praegressis Intermittentibus satis analogae esset. Naturam in istis diarrhoeam fere civisse [c. 4. § 9.]; se vomitum movisse, a quo certum levamen sit secutum [§ 11 sq.]; turbatum eo vomitu ventriculum paregorico sedasse, quod ubique solebat eo die dare, quo vomitum moverat, novo consilio [§ 17.]; tunc clysteres, eosque saepe repetitos, administrari jubebat [§ 21.]; et cardiaca morbo superato ex aquis aromaticis mista [§ 25 sq.]; symptomata [§ 41 sq.]; adversus phrenitidem dabat laudanum suum opiatum [§ 44.]. Intermittentes Autumnales difficiliores esse, quae neque venae-sectionem ferant, neque purgationem [c. 5. § 29]; corticem Peruvianum non debere dari nisi morbo paulum fracto, tunc utilem futurum [§ 34.]; Vernales sponte fere cedere [§ 16.]; (quod longe aliter cecidisse vidi, ut viginti post paroxysmos cortice Peruviano opus fuerit;) in Quartana corticem in parvas doses divisum dari debere [§ 35.].

In secunda Constitutione Pestis Londinensis tangitur [ii. 2.], quam eamdem Nathaniel Hodges^e descripsit, Noster non vidit. Febres Pestilenciales eam praecesserunt et secutae sunt [§ 3.]; in principio mali Auctor (non viso morbo,) venae-sectionem repetitam profuisse didicit [§ 26 sq.], cum victus ratione antipleuritica; altera spes in calido sudore per quatuor ac viginti horas continuato ponebatur [§ 43 sq.].

In tertia Constitutione plenissima est historia Variolarum, [iii. 2.], quas Noster primus explicite in Discretas et Confluentes separavit, et utriusque generis symptomata, eventus, crisesque, et curationem distinxit [§ 1. sq.]. Discretas fere Naturae committit [§ 46 sq.]; Confluentium pericula indicat [§ 50.]; venam secat, emetica dat, anodyna [§§ 36, 48, 53, 61.]. Febris Variolosa absque eruptione [c. 3.].

Quarta Constitutio Dysenterica. In ea Cholera Morbus [iv. 2.]; quem ante Hispanos jusculo pullorum tenui per os adsumto, et per clysteres injecto, debellare conatur [§ 3.]. In Dysenteria venam secat, alvum ducit, narcotica dat [c. 3. § 8 sq.]; in tenesmode specie solo sero lactis utitur, iterum

^e *Pestis nuperae, apud Pop. Londin. grassantis, Narratio Historica*, 8vo. Lond. 1672.

et epoto et in alvum injecto [§ 16 sq.]. Febris Dysentericae similis, sed absque alvi fluxu [c. 4.]. Morbilli [c. 5.]; quos victus ratione et subinde datis anodynis debellat [§ 5.]. Variolis curationem antipleuriticam, hydrogalam, anodyna opponit [c. 6. § 9.]: Colicae Biliosae venae-sectionem, narcotica [c. 7. §§ 4, 6 sq.].

HISTORIA
LITERA-
RIA.

In Constitutione quinta Febris Comatosa [v. 2.], diuturno capitis stupore et languore se distinguens [§ 3.]; eam Noster continuo fere usu evacuantium debellabat [§ 11 sq.]. Variolae mali moris, cum maculis nigris [c. 4.], quae soli fere oleo vitrioli cedebant [§ 6.]. Pleuritis, Peripneumonia, Tussis Epidemica [c. 5.]; quos morbos omnes venae-sectione et curatione antiphlogistica subigit [§ 4 sq.].

In sexta Sectione morbi varii: Febres Intercurrentes sui generis [vi. 1.]. Pleuritis [c. 3.], ejus antidotus est venae-sectione [§ 6.]. Peripneumonia Notha, pituitosa [c. 4.]; hic Auctor semel venam secat, deinde repetito alvum ducit [§ 3 sq.]. Rheumatismum venae-sectione curat et auxiliis antiphlogisticis [c. 5. § 4 sq.]: Febrem Erysipelaceam venae-sectione, cathartico, mollientibus [c. 6. § 4.]; neque tamen videtur in diras ejus generis febres incidisse, quales per aestivos ardores vidi, ut gangraena superveniret. In Angina venam fere secat [c. 7. § 2.].

II. *Epistolae Responsoriae.*

- * 1680. 8vo. Londini, typis M. C., impensis Walteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Epistolae Responsoriae Duae a Thoma Sydenham M.D. Prima De Morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680. ad Amplissimum, Doctissimumq; Virum Robertum Brady M. D. Collegii Caesaro-Gonevillensis Custodem, necnon Regium in Medicinâ apud Cantabrigiensem Professorem longe celeberrimum. Secunda De Luis Venereae Historia et Curatione ad Ornatissimum, Eruditissimumque Virum Henricum Paman M.D. Collegii Divi Johannis Cantabrigiensem Socium, Academiae Oratorem Publicum, et in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Professorem.* [G.]

- * 1683. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.

Tit.: *Epist. Respons. &c.* [L.]

- * 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c.

Tit.: *Epist. Respons. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

Hoc tempore fere Febres Intermittentes solae dominatae sunt [I. § 11.], nisi eas error medentium in Continuas exacerbaret [§ 13.]. Corticis Peruviani hic usum laudat,

ejus innocentiam tuetur, et negat unquam sibi nocere visum esse [§ 13 sq.]; male continuo ante paroxysmum exhiberi [§ 17 sq.]; recidivas fieri ex usu ejus auxilii non satis continuato [*ibid.*]; cum vino exhibet [§ 26.]. Rheumatismum nunc solo sero lactis superat [§ 59 sq.].

Mali Venerei satis plena historia [II. § 5 sq.]; Gonorrhoeam fere catharticis adgreditur [§ 13.]; Luem Veneream inunctione mercuriali [§ 24 sq.].

III. *Dissertatio Epistolaris.*

- * 1682. 8vo. Londini, typis M.C., impensis Walteri Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Dissertatio Epistolaris ad Spectatissimum Doctissimumq; Virum Gulielmum Cole, M.D. De Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium necnon de Affectione Hysterica. Per Tho. Sydenham, M.D.* [G.]

- * 1683. 12mo. (8vo.?) Francofurti.

Tit.: *Dissert. Epist. &c.* [L.]

- * 1684. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.

Tit.: *Tho. Syd. Dissert. Epist. &c.* [L.]

- * 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c.

Tit.: *Dissert. Epist. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]

De Variolis primum Confluentibus [§ 3 sq.]; principem spem ponit in syrupo de meconio [§ 33 sq.], in abstinentia a lecto, cum universa diaeta refrigerante [§ 12 sq.].

Morbum Hypochondriacum et Hystericum perinde oriri ab *ἀταξία* spirituum [§ 79.], utrumque Noster splenemque pariter absolvit [§§ 59, 91.]; spem fere ponit in corporis exercitatione, in roborantibus et chalybeatis [§ 94 sq.].

IV. *Tractatus.*

- * 1683. 8vo. Londini, typis R.N., impensis Gualt. Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopi* in Coemeterio Paulino.

Tit.: *Tractatus de Podagra et Hydrope. Per Tho. Sydenham, M.D. "Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat," Bacon.* [G.]

- * [1684.] 8vo. [Amstelaedami, apud Henricum Wetstenium.]

Tit.: *Th. Sydenham Tractatus &c.* Neque locus, neque annus, neque bibliopola, neque typographus, memoratur; sed in fine libri haec inveniuntur:—*Monet Typographus in Opusculis Sydenhamianis superiori anno a se editis, pag. 270. lin. 13. "aestate" pro "aetate" legendum esse. Vide igitur Opera Omnia, ed. 1683.* [G.]

- * 1684. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Adrianum Marston.

Tit.: *Tho. Syd. Med. Doct. ac Practici Londinensis celeberrimi Tract. &c.* [H—r.]

- * 1685. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Walt. Kettilby, &c.
Tit.: *Tract. &c. Editio Secunda.* (v. *Opera Omnia*, ed. 1685.) [G.]
- * 1686. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Tract. &c.* [L.]
—8vo. Lipsiae, apud Fr. Fleischer. [Kayser, *Ind. Locuplet. Libror. &c.*]

Cum Podagra Auctor ipse vehementissima conflictatus, a multo decubitu etiam calculo correptus, haec scripsit, et ante senium periit. De curatione radicali desperat, causam Podagrae in coctione ciborum debilitata ponit [§ 17.], obponit roborantia amara [§ 29 sq.], patientiam [§ 41.], corporis exercitationem [§ 54 sq.].

In Hydropce alvum ducit, et drasticis [§ 9 sq.], cum admistis anodynis, et subsequenter roborantibus [§ 33 sq.].

V. *Schedula Monitoria.*

- * 1686. 8vo. Londini, typis R.N., impensis Gualt. Kettilby, ad insigne *Capitis Episcopi* in Coemeterio Paulino.
Tit.: *Schedula Monitoria de Novae Febris Ingressu. Per Tho. Sydenham, M.D.*
“*Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat,*” Bacon. Continet etiam dissertationes *De Febre Putrida Variolis Confluentibus Superveniente*, et *De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto.* [G.]
1687. 8vo. Amstelædami, apud Henricum Wetstenium. [Manget, l. c.]
- * 1688. 8vo. Londini, typis R.N., impens. Gault. Kettilby &c.
Tit.: *Sched. Monit. &c. Editio Secunda ab Authore adhuc vivo Emendatior et Auctior reddita.* Rarior esse dicitur (v. Praef. ad *Opera Omnia*, ed. 1695.) [G.]
- * 1689. 12mo. (8vo.?) Genevae, apud Samuelem De Tournes.
Tit.: *Sched. Monit. &c. Accedunt ejusdem De Febre Putrida Variolis Confluentibus Superveniente, et De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto dissertationes.* [L.]

Febrem Stationariam peripneumoniae similem describit [I. § 4 sq.], et de universa ratione febrium malignarum agit [§ 38 sq.]; male hic calidis Medicos uti monet [§ 44 sq.].

De Febre Putrida secundaria, quae die undecimo Variolis supervenit. Refrigerantibus nimium Variolarum proventum praecavendum esse [II. § 6.]; Febris Putrida anodyna poscit [§ 9 sq.], deinde purgationem alvi [§ 11.]; haemorrhagiae internae Auctor venae-sectionem et anodyna opponit [§ 13.].

Mictus Sanguineus a Calculo Renibus impacto requirit mollientia, ante paroxysmum autem frequentem mannae usum, subjuncto subinde paregorico [III. § 4 sq.].

VI. *Processus Integrif.*

- * 1692. (?) 12mo. (?) Londini.
“Exemplaribus circiter viginti impressis.” (Praef.)
- * 1692. 4to. Norimbergae, inter *Miscellanea Curiosa* &c. Decur. ii. Ann. 10. Append. pp. 139—196.
Tit.: *Processus integri in Morbis fere omnibus curandis a D. Thoma Sydenham conscripti. Quibus accessit graphica singulorum delineatio ex eodem Auctore excerpta. Ad Exemplar Londinense, Anno m.dc.xcii.* [G.]
- * 1693. 12mo. Londini, impensis Sam. Smith et Benj. Walford, ad insignia *Principis*, et Ja. Knapton, ad insigne *Coronae* in Coemeterio D. Pauli.
Tit.: *Processus Integrif. &c. Quibus accessit graphica Symptomatum delineatio.* [G.]
- * 1694. 12mo. Amstelodami, apud Henricum Wetstenium.
Tit.: *Integri Processus* &c. [L.]
- * 1695. 12mo. Londini, impens. Sam. Smith, &c.
Tit.: *Processus Integrif. &c., una cum quamplurimis Observatu dignis. Necnon De Phthisi Tractatus Nunquam antehac Editio.* [G.]
1696. 8vo. (12mo.?) Genevae. [Haller, *Bibl. Med. Pract.*]
1696. 8vo. (12mo.?) Venetiis. [id. *ibid.*]
- * 1696. 4to. Genevae, post finem Richardi Morton *Operum Medicorum.* [H.]
- * 1697. 4to. Lugduni, sumptibus Anisson et Posuel, post finem Richardi Morton *Operum Medicorum.*
Tit.: *D. Tho. Syd. Process. Int. &c.* [G.]
- * 1705. 12mo. Londini, impens. Sam. Smith, &c.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Tertia.* [G.]
- * 1712. 12mo. Londini, impensis J. Knapton, ad insigne *Coronae*, et Guil. Innys ad insignia *Principis* in Coemeterio D. Pauli.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Quarta.* [G.]
- * 1726. 12mo. Londini, impens. J. Knapton, &c.
Tit.: *Process. Int. &c. Editio Quinta.* [G.]
- * 1727. 4to. Genevae, sumptibus Perachon et Cramer, post finem *Operum Medicorum* Richardi Morton.
Tit.: *Process. Int. &c.* [G.]
1742. 12mo. Londini.
- * 1750. 12mo. Edinburgi, apud Hamilton, Balfour, et Neill.
Tit.: *Process. Int. &c. Nitida Editio.* [G.]

In universum compendium est, verbotenus ex operibus Clarissimi Viri decerptum: aliqua etiam fusius exposita, de Phthisi [c. 58, 60.], de Scorbuto [c. 59.]. In Phthisi

^f Aliud prorsus est opusculum quod prodit 1719. 12mo. Londini, impensis J. Wyatt &c., cum Titulo:—* *Compendium Praxeos Medicae Sydenhami, in Usus quorundam commodiorem.* Cum

nonnullis passim Emendationibus, atq: tandem Formulis aliquot Medicamentorum additis ex autographo Autoris Peritissimi. Editum a Gulielmo Sydenhamo, M.D. Thomae Filio natu maximo. [G.]

alvum ducit, dat syrupum de meconio [c. 60. § 4.], et equitationem quotidianam imperat [§ 6.]; alia Tabes, a tussi pronata, venae-sectione et catharsi superatur [§ 7 sq.]; tertia species, e materie febrili in pulmonem amandata [§ 9.].

HISTORIA
LITERA-
RIA.

VII. *Opera Omnia.*

Opera Summi Viri frequentissime repetita sunt:—

- * 1683. 8vo. Amstelædami, apud Henricum Wetstenium.

Tit.: *Thomæ Sydenham Med. Doct. ac Practici Londinensis Celeberrimi Opuscula quotquot hactenus separatim prodierunt omnia. Nunc primum junctim edita, a plurimis mendis repurgata, ac Indice Rerum et Verborum accuratissimo (sic) aucta et ornata.* Desunt in hac Ed. *Tract. de Pod. et Hydr., Sched. Monit., et Process. Int.* [G.]

1684. 12mo. Genevæ. [Haller, l. c.]

- * 1685. 8vo. Londini, typis R. N., impensis Walteri Kettily, ad insigne *Capitis Episcopalis* in Coemeterio D. Pauli.

Tit.: *Thomæ Sydenham, M.D. Opera Universa. In quibus non solummodo Morborum Acutorum Historiæ et Curationes nova et exquisita methodo diligentissime trahuntur, verum etiam Morborum fere omnium Chronicorum Curatio brevissima, pariter ac fidelissima in Publici commodum exhibetur. Editio altera priori multum auctior, et emendatior reddita. Huic etiam de novo accessit Index Alphabeticus sanctorum omnium rerum, et Curationum singularum, in gratiam studiosorum, breviter complectens.* Desunt in hac Ed. *Sched. Monit., et Process. Int.* [G.]

1687. 8vo. Amstelodami. [Haller, l. c.]

- * 1695. 8vo. Lipsiæ, apud J. Thom. Fritsch. Excudebat Christianus Goezius.

Tit.: *Thomæ Sydenham, Medicinæ Doct. ac Practici quondam Londinensis Celeberrimi, Praxis Medica Experimentalis, sive Opuscula Universa, quotquot hactenus ab Autore ipso ultimum revisa et aucta in lucem prodierunt, nunc primum in unum collecta volumen, a mendis probe repurgatum, indicibusque necessariis accuratissimis exornatum. Cum S. Caesar. Maj. et Seren. Elect. Saxoni Privilegiis.* [G.]

- * 1695. 8vo. Lipsiæ, apud J. Thom. Fritsch.

Tit.: *Thomæ Syd. §c. Praxis Med. Experim. §c.* Ne quis hanc editionem eandem esse credat cum præcedenti, (præsertim cum pagina paginæ, et linea lineæ fere semper respondeat,) monitum Lectorem velim, 1. in hujus titulo abesse verba "*Excudebat Christianus Goezius;*" 2. literarum formam non raro paulo esse diversam; 3. *Elench. Rer.* in hac quam in illa plenior esse, itemque *Process. Int.*; et 4. huic esse pagg. 800, illi tantum 782. [G.]

- * 1696. 8vo. Genevæ, apud Fratres De Tournes.

§ Huc pertinet libellus cui tit.:—

* *Additamenta nova ad Thomæ Sydenham Opera Universa ex nupera Londineusi editione excerpta.* 1689. 12mo. pagg. 68. Alter est tit.: *Additamenta nova, sive ea quæ in nupera Londineusi opusculorum Thomæ Sydenham editione inserta vel*

mutata fuere. Neque locus, neque bibliopola, neque typographus memoratur; videtur tamen Genevæ prodierit apud Sam. De Tournes. Nihil continet præter locorum quorundam collationem. [L.]

HISTORIA
LITERA-
RIA.

- Tit.: *Thomae Sydenham Medic. Doct. ac Practici Londinensis celeberrimi Opera Omnia Medica. Editio novissima omni alia auctior. Cum Privilegio S. Caesareae Majestatis.* [G.]
- * 1705. 8vo. Londini, typis J. Heptinstall, impens. Walt. Kettily, &c.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Op. Univ. &c. Editio Tertia. Huic Editioni accessit Schedula Monitoria de Novae Febris ingressa. Desunt in hac Ed. Process. Int.* [G.]
- * 1711. 8vo. Lipsiae. [H.]
1714. 8vo. Patavii. [Ebert, *Bibliogr. Dict.*]
- * 1716. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres De Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica. Editio novissima variis variorum praestantissimorum Medicorum Observationibus quam maxime illustrata et aucta. Cum Elenchis Rerum et Indicibus necessariis. Cum Privilegio &c. Additis variis variorum dissertationibus.* [G.]
- * 1723. 4to. 2 vol., Genevae, apud Gabrielem De Tournes et Filios.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Imo et jam, plurium Constitutionum Epidemicarum recentiorum descriptione, rursus auctior. Cum Elench. &c. Additis variis variorum dissertationibus.* [G.]
- * 1726. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Johannem a Kerchem.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Op. Univ. In quibus &c. Editio Novissima. Indice locupletiori donata.* [G.]
1734. 8vo. Londini. [Haller, *l. c.*]
1735. fol. Venetiis. [Haller, *l. c.*]
- * 1736. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Additis variis variorum dissertationibus.* [G.]
1737. 4to. Lugduni. [Haller, *l. c.*]
- * 1737. 4to. 2 vol., Genevae. [H.]
- * 1741. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Johannem a Kerchem.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Universa. In quibus &c. Indice locupletiori, iterumque adaucto, donata. Hanc Ed. "pluribus et gravioribus vitiis typographicis scatere" asserit Carolus G. Kühn.* [G.]
- * 1749. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Editio Novissima, aliis omnibus quae praecesserunt multo emaculatio, et novis additamentis ditior. Imo Indice Alphabetico locupletissimo in locum Elenchi Rerum suffecto, utilissime ornata. Additis variis variorum dissertationibus.* [G.]
- * 1754. 8vo. Lugduni Batavorum, apud Joannem Heyligert et Gualtherum Leffen.
Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Universa. In quibus &c. Ed. 1741 cum novo titulo.* [G.]
- * 1756. 7. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes.
Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c. Additis variis variorum dissertationibus.* [H—n.]
1760. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres de Tournes. [Kayser, *l. c.*]
1762. fol. Venetiis. [Haller, *l. c.*]
- * 1769. 4to. 2 vol., Genevae, apud Fratres De Tournes.

Tit.: *Tho. Syd. &c. Opera Medica &c.* Additis variis variorum dissertationibus. [L.]

HISTORIA
LITERA-
RIA.

* 1827. 12mo. Lipsiae, sumptibus Leopoldi Vossii.

Tit.: *Th. Sydenhami Opera Universa Medica. Editionem reliquis omnibus emendatiorem et Vita Auctoris auctam curavit C. Gottl. Kühn, Profess. Physiol. &c.* In hac ed. adornanda ait Editor (Praef. p. vi.) se "Ed. Lugd. Bat. 1741 (ad cujus exemplum sua editio facta erat,) cum ed. Genev. 1716 diligenter contulisse; id quod eo magis necessarium erat, quo pluribus et gravioribus vitiis typographicis illa scatebat:"—quod idem de sua quoque editione dicendum. [G.]

* 1844. 8vo. Londini, impensis Societatis Sydenhamianae.

Tit.: *Tho. Syd. M.D. Opera Omnia. Edidit Guilielmus Alexander Greenhill, M.D.* De qua editione non nostrum est disserere. [G.]

De Versionibus Anglicis, Gallicis, &c., disserendi dabitur locus (uti spero,) in prolegomenis ad novam versionis Anglicae, quae jam nunc paratur, editionem.

SERIES

OPUSCULORUM.

	Pag.
OBSERVATIONES MEDICAE CIRCA MORBORUM ACUTORUM	
HISTORIAM ET CURATIONEM, ...	1—270
Epistola Dedicatoria Editionis Tertiae	3
Epistola Dedicatoria Editionis Primae	7
Praefatio Editionis Tertiae	9
Praefatio Editionis Primae	22
Joannis Lock Poëma	24

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in Genere	26
--------------------------------------	----

CAP. II.

De Morbis Epidemicis	29
--------------------------------	----

CAP. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, '62, '63, '64, Londini	37
--	----

CAP. IV.

Febris Continua annorum 1661, 1662, 1663, 1664	39
--	----

CAP. V.

Febres Intermittentes annorum 1661, 1662, 1663, 1664	66
--	----

SECTIO SECUNDA.

Pag.

CAP. I.

Constitutio Epidemica annorum 1665 et 1666, Londini . 95

CAP. II.

Febris Pestilentialis et Pestis annorum 1665 et 1666 . 96

SECTIO TERTIA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica annorum 1667, 1668, partim etiam anni
1669, Londini 118

CAP. II.

Variolae Regulares annorum 1667, 1668, et partis 1669 . 120

CAP. III.

Febris Continua annorum 1657, 1668, et partis 1669 . 150

SECTIO QUARTA.

CAP. I.

Constitutio Epidemica partis anni 1669, atque integrorum 1670,
1671, 1672, Londini 160

CAP. II.

Cholera Morbus anni 1669 163

CAP. III.

Dysenteria partis anni 1669, atque integrorum 1670, '71, '72 . 166

CAP. IV.

Febris Continua partis anni 1669, atque integrorum 1670,
1671, 1672 178

CAP. V.

Morbilli anni 1670 183

CAP. VI.

Variolae Anomaliae annorum 1670, 1671, 1672 . . 188

CAP. VII.

Colica Biliosa annorum 1670, 1671, 1672 . . . 194

SECTIO QUINTA.

Pag. SERIES
OPUSCU-
LORUM.

CAP. I.

Constitutio Epidemica partis anni 1673, atque integrorum 1674, 1675	204
--	-----

CAP. II.

Febris Continua annorum 1673, 1674, 1675	207
--	-----

CAP. III.

Morbilli anni 1674	217
------------------------------	-----

CAP. IV.

Variolae Anomalae annorum 1674 et 1675	218
--	-----

CAP. V.

Tusses Epidemicae anni 1675, cum Pleuritide et Peripneu- monia supervenientibus	226
--	-----

CAP. VI.

Anacephalaeosis	234
---------------------------	-----

SECTIO SEXTA.

CAP. I.

Febres Intercurrentes	239
---------------------------------	-----

CAP. II.

Febris Scarlatina	243
-----------------------------	-----

CAP. III.

Pleuritis	244
---------------------	-----

CAP. IV.

Peripneumonia Notha	252
-------------------------------	-----

CAP. V.

Rheumatismus	255
------------------------	-----

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa	262
--------------------------------	-----

CAP. VII.

Angina	265
------------------	-----

SERIES OPUSCU- LORUM.		Pag.
	<p> EPISTOLAE RESPONSORIAE DUAE: PRIMA DE MORBIS EPI- DEMICIS AB ANNO 1675 AD ANNUM 1680, AD ROBERTUM BRADY, M.D.; SECUNDA DE LUIS VENEREAE HISTORIA ET CURATIONE, AD HENRICUM PAMAN, M.D. </p>	271-326
	Epistola Roberti Brady ad Thomam Sydenham	273
	Epistola Responsoria I.	275
	Epistola Henrici Paman ad Thomam Sydenham	304
	Epistola Responsoria II.	306
	<p> DISSERTATIO EPISTOLARIS AD GULIELMUM COLE, M.D. DE OBSERVATIONIBUS NUPERIS CIRCA CURATIONEM VARIOLARUM CONFLUENTIUM; NEC-NON DE AFFECTIONE HYSTERICA </p>	327-404
	Epistola Gulielmi Cole ad Thomam Sydenham	329
	Dissertatio Epistolaris	331
	<p> TRACTATUS DE PODAGRA ET HYDROPE </p>	405-478
	Epistola Dedicatoria	407
	Tractatus I.	409
	Tractatus II.	455
	Postscriptum	476
	<p> SCHEDULA MONITORIA DE NOVAE FEBRIS INGRESSU </p>	479-528
	Epistola Dedicatoria	481
	Edvardi Hannes Carmen	484
	Schedula Monitoria de Novae Febris Ingressu	486
	De Febre Putrida Variolis Confluentibus superveniente	513
	De Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto	521
	<p> PROCESSUS INTEGRI IN MORBIS FERE OMNIBUS CURANDIS: NEC NON DE PHTHISI TRACTATULUS </p>	529-615
	Editoris Epistola ad Lectorem	531
	Christophori Crelle Carmina	534
	Medicamentorum quaedam Formulae in Praxi magis familiares	536
	Processus Integri &c.	540

Thomæ Sydenham, M.D.

OPERA UNIVERSA.

In quibus non solummodò Morborum
Acutorum Historiæ & Curationes novâ & ex-
quisitâ methodo diligentissimè traduntur, ve-
rùm etiam Morborum ferè omnium Chronico-
rum Curatio brevissima, pariter ac fidelissima
in Publici commodum exhibetur.

---

*Editio altera, priori multùm auctior, &
emendatior reddita.*

Huic etiam de novo accessit Index Alphabe-
ticus summam omnium rerum, & Curatio-
num singularum, in gratiam studioforum,
breviser complectens.

L O N D I N I,

Typis R. N. impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne
Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

Obfervationes Medicæ
CIRCA
MORBORUM
ACUTORUM
HISTORIAM
ET
CURATIONEM.

Authore
THO. SYDENHAM, M. D.

---

*Editio Quarta ab Authore adhuc vivo Emenda-
tior & Auctior reddita.*

Cicero de Nat. Deor.
Opinionum *Commenta delet dies*: Naturæ judi-
cia confirmat.

LONDINI,
Typis R. N. Impensis Gualteri Kettilby, ad
insigne Capitis Episcopalis in Cœme-
terio D. Pauli. 1685.

EPISTOLA DEDICATORIA EDITIONIS TERTIAE.

AMICISSIMO VIRO

D^{no} JOHANNI MAPLETOFT, M.D.,

IN COLLEGIO GRESHAMENSI

APUD LONDINENSES PROFESSORI,

NEC-NON SOCIETATIS REGIAE IBIDEM SOCIO.

DUO omnino sunt, Humanissime Vir, de quibus hic mihi Tecum agendum est: primum, ut causas exponam, quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem Tuo potissimum Nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, tricesimus jam^a agitur annus a quo Londinum petens ut inde Oxonium denuo proficiscerer, (a quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat,) in virum doctissimum et maxime ingenuum, D^{num} Doctorem Thomam Coxe, (qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem, Medicinam magna cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc aegrotanti consulentem, auspicato inciderem; qui quidem vir, pro nota sua humanitate suavitateque morum, me percontatus est, cui me demum arti, intercisa jam repetens studia, sumptaque toga virili, pararem addicere. Ego vero incertus adhuc animi, et de Medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque auctoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam serio accinxi. Et sane, si quando haec nostra conamina vel mini-

^a jam] sc. anno 1675, quo haec scripsit Syd.; vide p. 270.

EPISTOLA
DEDICAT.
ED. TERT.

num in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo promotore atque auspice ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palaestra Academica insumptos, Londinum reversus, ad Praxim Medicam accessi; quam cum intento admodum oculo omnique adhibita diligentia curiose observarem, mox in eam veni sententiam, (quae mecum ad hodiernum usque diem crevit,) hanc scilicet Artem haud rectius perdiscendam esse, quam ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quod qui ad naturalia morborum phaenomena oculos animumque accuratissime maximeque diligenter adverterit, in eliciendis curativis indicationibus veris ac genuinis maxime pollere debeat. Huic itaque me methodo totum tradidi, satis securus, quod, Naturam si sequerer ducem, etiam

“Avia terrarum peragrans loca, nullius ante

Trita solo,”—[Lucret. *De Rer. Nat.* i. 925: iv. 1.]

nusquam vel latum unguem a recto tramite discederem. Hoc me filo regens, primo ad pressiolem Febrium observationem animum appuli, et, post devoratum haud mediocri taedium, et molestissimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi, tandem in methodum incidi qua istae possent sanari; quam etiam, amicis flagitantibus, in lucem promendam jamdudum^b concessi. Cum vero ab illo tempore novas Febrium species, mihi hactenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me, quae ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summa qua possem diligentia in unum congerere; quo tandem aliquando prioris coepti mei tenuitatem atque angustias paulo accuratiori ac magis absoluta horum morborum historia pensare valerem. Sed dum haec animo versarem, atque indagare sedulo, et proinde jam in eo totus essem ut pro multifariis Naturae mutationibus et versatili ingenio medendi methodum, ceu gladium^c Delphicum, procuderem omnibus parem; statim didici me ideo tantum aperuisse oculos, ut pulvere (haudquaquam vero Olympico^d) iidem complerentur, atque his quidem, proprii cerebri phantasmata, illis, nullum me prorsus habere ducem, plane

^b *jamdudum*] sc. anno 1666, quo hujus operis prodit ed. 1ma cum tit. *Methodus Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructa.*

^c “*Gladius Delphicus* de re dicebatur ad diversos usus accommodabili.”

(Erasmii *Adag.* chil. ii. cent. 3. prov. 69.) Cf. inf. iv. 3. 14.

^d *Olympico*] “Sunt quos curriculo pulverem Olympicum | Collegisse juvat.” (Horat. *Od.* i. l. 3.)

viderer. Quamvis optassem lucubrationes hasce meas non nisi annorum porro aliquot experientia auctas et confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus vir, D^{nus} Doctor Gualterus Needham, tam Medicæ Artis, quam rei literariæ decus et laus,) ut mihi tandem consulere, ac justam pararem defensionem; ea nempe facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos (quod spero,) omnes mihi patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, “expectabo scilicet” (quemadmodum acute Romanus Philosophus,) “ut quicquam calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato?” [Senec. De Vita Beata, c. 18.] Si qui itaque reperiantur, quos prae immanitate quadam ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesserit, rectene an secus scripserim haud aestimantes aequa lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujusmodi ego homines aequo me animo laturum spero: certe convitiarum serram nequiquam reciprocabo. Illud tantum opponam, viro Christiano sane perdignum, quod olim Titus Tacitus obtrectanti Metello regessit: “Facile est in me dicere, cum non sim responsurus: tu didicisti maledicere; ego, conscientia teste, didici maledicta contemnere. Si tu linguae tuae dominus es, ut quicquid lubet effutias; ego aurium mearum sum dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffensae.” Atque haec sunt, quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.

Tibi vero, Charissime Vir, eundem dedicatum volui, tum ob mutuam, qua nos invicem complectimur, amicitiam benevolentiamque; tum etiam quia nemo Te melius judicare valeat, si quo in loco aut pretio habendae sint quas hic trado Observationes; cum per septennium, quod jam ultimo excurrit, plura e praecipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellae, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti vero ea Tu es morum integritate probitateque notissima, ut religio Tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maxime ubi de corio humano agitur,) ita ea etiam polles sapientia atque

* Locum apud scriptores antiquos *Magn. Theatr. Vit. Hum.* (Lugd. 1666. fol.) tom. vi. p. 60. H. non inventi; cf. tamen Beyerlinck,

EPISTOLA
DEDICAT.
ED. TERT.

eruditione, quae Tibi a me imponi, si id serio agerem, nullatenus paterentur; multo minus Tu Tibi imposueris istis experimentis, quibus in Tuis etiam aegris nonnullorum, quae vel hic descripsi, vel Tibi alias affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti praeterea, quam huic meae methodo suffragantem habeam, qui eam intimius per omnia perspexerat, utrique nostrum conjunctissimum, D^{num} Johannem Lock; quo quidem viro, sive ingenio judicioque acri et subacto, sive etiam antiquis (hoc est, optimis,) moribus, vix superiorem quengquam inter eos qui nunc sunt homines repertum iri confido, paucissimos certe pares. Verum non opus est ut ulterius Tuam fidem sollicitem, de qua jamdiu persuasissimus sum. Caeteros quod attinet, jacienda alea est, quae utcunque ceciderit, sortem haud gravate feram. Cum enim jam senex sim, et (Summi NUMINIS favore,) tantum mihi sit viatici quantum restat viae, de reliquo dabo operam, ut, nec ipsi mihi neque aliis molestus, eum assequar felicitatis modum quem ita eleganter depinxit Vir Magnus^f:—

*“Felix ille animi, Divisque simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens gloria fuco
Sollicitat, non fastosi mala gaudia luxus.
Sed tacitos sinit ire dies, et paupere cultu
Exigit innocuae tranquilla silentia vitae.”*—[Politiani Rust. 17 sq.]

Quod restat, exorandus mihi es ut hoc propensi in Te animi, et, quo te prosequor, honoris pignus, aequi bonique consulas; praesertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc opere naevi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cudenda est faba^g; nec Tu plectendus si quid ego forte deliravero^h. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus et hallucinationibus meis ansam nactus fuero qua omnibus palam faciam quanta Te colam amicitia, et quod ex animo sim

Tibi semper addictissimus

[1675.]

THOMAS SYDENHAM.

^f Vir Magnus] Fracastorius ed. 1676.

^g cud. est faba] “Istaec in me cudetur faba,” i. e. In me hoc malum recidet. Terent. Eun. ii. 3. 89, ubi v. In-

terpp.; Erasmi Adag. i. 1. 84.

^h deliravero] “Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.” (Horat. Ep. i. 2. 14.)

EPISTOLA DEDICATORIA EDITIONIS PRIMAE.

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO DOMINO

D^{no} ROBERTO BOYLE.

USQUE adeo bonorum doctorumque animos quicquid ad Te, Vir undiquaque Nobilissime, quoquo modo pertinere conspicitur, attentos continuo reddit et expectatos, ut eos praevideam statim cognoscendi avidos, quibus demum fretus rationibus Nominis Tui longe celeberrimi auctoritatem ad hujusce operis patrocinium asciscere sustinuerim. Quid plerique in simili negotio pro more causari soleant, me neutiquam fugit. Est sane quod ego (perinde ac faciunt alii,) de multis magnisque Tuis erga me meritis palam populo commentari possem; atque etiam, grati animi specimen daturus, honoris ac cultus quo Te prosequor duraturum aliquod monumentum multo verborum apparatu architectari. Atqui ejusmodi consilium, (ut libere profitear,) in Te tam praesidenter interpellando, ab animo meo procul abfuit. In immensas laudes Tuas descendere non institui, aut eximias animi dotes, quibus decantatissima anteriorum aetatum nomina unus exaequas, (uberrimam sane tum mihimet ipsi, tum operi meo qualicunque, honorificam praefandi materiam,) edisserere. Enimvero id ipsum Tractatus a Te jampridem in lucem emissi plenissime loquuntur, nec alio Tibi opus futurum est praecone, cujus subsidiaria vox Nominis Tui claritatem amplificare satagat. Quocirca tritis hisce jamque tralatiis praefandi argumentis ultro repudiatis, me Tractatum hunc ideo in clientelam Tuam dedisse profiteor, propterea quod, quemadmodum ego Tuo suasu atque instinctu hanc provinciam suscepi, ita etiam eorum quae hic traduntur veritatem et efficaciam Tute

EPISTOLA
DEDICAT.
ED. PRIM.

ipse, testis plane locupletissimus, experientia aliquoties comprobata conspexisti; dum ad illud obsequii identidem descenderes (quae Tua et quidem egregia est humanitas,) ut Temet in adeundis aegris meis comitem mihi adjungeres; in qua sane re benignum animi affectum ad honesta utcunque sese demittentem, vel invito hujusce saeculi genio, ostendisti.

Hanc itaque Tractatiunculam ut benigne accipias et Nominis Tui splendore illustrare digneris, obnixè rogo ac obtestor; quae etiamsi neque mole ampla, neque spoliis Authorum (quorum cineres per me molliter cubent,) sit sufferta, tamen non erit (uti spero,) eo nomine Tibi minus grata, quippe qui inter magna quid intersit et tumida non ignoras.

Praeter Febrim hic dispiciendam, et alii sunt morbi quamplurimi, de quibus, cum ipsorum medela praxi minus idonea, atque methodo rationi (meae saltem,) adversanti, niti videatur, me, quo fides Tibi data liberetur, disservisse oportebat. Sed visum fuit, in aetate, quam subtiles potius speculationes quam sincera praxis exercent delectantque, hujus opusculi fatum prius experiri, quam plura temere periclitari.

Quod superest, Vir Excellentissime, temeritatis, si quae in hoc opere nuncupando admissa videbitur, venia impetrata, nec non eximüs Tuis erga me meritis gratissime agnitis, hujus Epistolii instituto factum est satis; quanquam, multiplici benevolentiae nomine Tibi devinctus, nunquam esse desinam

Excellentiae Tuae

Servus obsequentissimus,

THO. SYDENHAM.

[1666.]

PRAEFATIO EDITIONIS TERTIAE.

QUEMADMODUM a Natura ita comparata est humani corporis fabrica, ut nec prae jugi particularum fluxu sibi semper constet, nec prae externarum rerum vi sui juris ubique permaneat, unde multiplex aegritudinum cohors terris ab omni aevo incubuit; sic procul omni dubio a multis jam saeculis ante natum non Graceum modo, sed (qui mille annis hunc antecessit,) Aegyptium Aesculapium, hominum ingenia investigandae medelae necessitas exercuit. [2.] Et profecto, ut quis primus aedificiorum aut vestimentorum usum ad depellendam coeli inclementiam instituit, nemo facile dixerit, ita et Artis Medicae natales, ut Nili fontem, indigitare nequimus; cum ista, perinde ac caeterae artes, in usu nunquam non extiterit, licet nunc diligentius, nunc frigidius exulta, pro vario temporum ac regionum habitu. [3.] Quantum veteres, ac inter primos Hippocrates, praestiterunt, abunde notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus, maximam therapeuticae solertiae partem acceptam ferimus. Quin et succedentibus deinde saeculis emicuit nonnullorum industria, qui aut anatomiae, aut pharmaciae, aut methodo *ιατρικῇ* operam navando, Medicinae pomocria ampliare pro virili sategerunt; ut taceam nec in hac nostra Britannia, ipsoque hoc saeculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optime meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. [4.] Caeterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis aurae usum frustra datum fore, nisi et ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune Medicinae aerarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquammultorum observationem, tandem aliquando decrevi, primo sententiam meam in medium proferre, qua demum ratione Medendi scientia ulterius promoveri possit; deinde

PRAEF.
ED. TERT.

PRAEF.
ED. TERT.

meorum in hoc negotio conatum specimen aliquale in lucem dare.

[5.] Sentio autem nostrae Artis incrementum in his consistere, ut habeatur primo Historia, sive morborum omnium descriptio quoad fieri potest graphica et naturalis; deinde, Praxis seu Methodus circa eosdem stabilis ac consummata. Sane morbos crasse depingere satis obvium est; atqui historiam eorum ita conscribere, ut evitetur censura quam clarissimus Verulamius in nonnullos ejusmodi promissores vibravit, longe majoris est negotii: “Satis scimus” (inquit vir nobilissimus,) “haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentia saepius curiosam: attamen si quis ex ea fabulas, et authorum citationes, et inanes controversias, philologiam denique et ornamenta eximat, (quae ad convivales sermones hominumque doctorum noctes potius quam ad instituendam Philosophiam [sunt]^a accommodata,) ad nil magni res recidet. Longe profecto abest ab ea Historia quam animo metimur.” [*Descr. Globi Intell.* c. 3. vol. xi. p. 8.] Similiter etiam et morborum curationes pro more facillime proponuntur; atqui hoc ita praestare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud scriptores practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hactenus medicorum sanare valuerunt.

[6.] Quod autem spectat ad Historiam morborum, si quis rem attentius perpendat, facile videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quam vulgo existimatur. Quorum pauca haec impraesentiarum attingere suffecerit.

[7.] Primo, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas species revocentur, eadem prorsus diligentia ac ἀκριβείᾳ, qua id factum videmus a botanicis scriptoribus in suis phytologiis. Quippe reperiuntur morbi, qui sub eodem genere ac nomenclatura redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen et natura inter se discreti, diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum species extendi nemo nescit: at vero parum accurate faciet rei herbariae scriptor, qui generalem hujus plantae descriptionem (qua scilicet a caeteris stirpibus discrepat,) proponere contentus, propria interim et peculiaria

^a [sunt] Sic ipse Verulamius, *sint* male Syd.

cujusque speciei signa, et characteres quibus ab invicem discriminantur, contempserit. Eodem plane modo nec satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus *πολυειδούς* apparentias annotasse. Esto sane non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures esse, qui, licet ab authoribus sub eodem titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur, dissimillima sint indole, in sequentibus pagellis (uti spero,) palam fiet. [8.] Imo etiam ubi distributio in species reperitur, id fit plerumque ut hypothesei alicui quae veris phaenomenis substruitur, suus reservetur honos; ac proinde ejusmodi discriminatio non tam ad morbi, quam ad authoris ingenium, philosophandique theoriam, accommodata est. Quantum Medicinae obfuerit *ἀκριβείας* hac in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodie non desideraremus, si scriptores, dum experimenta et observationes medicas benevolo saltem animo communicarint, unius scilicet speciei morbus, pro alio speciei diversae substitutus, non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quod materia medica in sylvam tam immensam, sed fructu perexiguo, excreverit.

[9.] Porro autem in scribenda morborum Historia, seponatur tantisper oportet quaecumque hypothesis philosophica, quae scriptoris judicium praecoccupaverit; quo facto tum demum morborum phaenomena clara ac naturalia, quantumvis minuta, per se accuratissime adnotentur; exquisitam pictorum industriam imitando, qui vel naevos et levissimas maculas in imagine exprimunt. Enimvero dici vix potest quot erroribus ansam praebuerint hypotheses istae physiologicae, dum scriptores, quorum animos falso colore illae imbuerint, istiusmodi phaenomena morbis affigant, qualia, nisi in ipsorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conspectum venire, si hypothesis, quam ipsi pro concessa ac rata habent, constaret veritas. Adde quod siquando symptoma aliquod, quod cum dicta hypothesei apposite quadret, revera morbo competat ejus typum delineaturi sunt, tum illud supra modum evchunt, ac plane reddunt *ἐκ* [*μυίας*] ^b *ἐλέφαντα*, quasi in hoc scilicet totius negotii cardo verteretur; sin hypothesei minus congruat, aut prorsus silentio, aut levi saltem pede transmittere consueverunt, nisi forte beneficio subtilitatis

PRAEF.
ED. TERT.

^b [*μυίας*] *μυὸς* male Syd. : v. Erasmi *Adag.* i. 9. 69; Gaisford, *Paroem. Graec.*

PRAEF. ED. TERT. alicujus philosophicae in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

[10.] Expedit autem tertio, ut in describendo aliquo morbo peculiaria et perpetua phaenomena seorsim ab accidentalibus et adventitiis (qualia sunt, quae non tantum ob aegrotantium temperiem et aetatem, sed etiam ob rationem medendi diversam varie se habent,) enarrentur. Nam saepe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tam morbo, quam medico debentur; adeo ut eodem morbo laborantes, sed varia methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde, nisi cautela adhibeatur, necesse est ut admodum vagum et incertum sit circa morborum symptomata iudicium. Praetereo quod casus oppido rari ad morborum Historiam proprie non pertineant; quemadmodum et in descriptione salviae, (verbi gratia,) erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantae neutiquam recensentur.

[11.] Denique, anni tempestates, quae scilicet cuivis morborum generi potissimum faveant, diligenter observandae sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturae instinctu annorum tempora, non secus quam quaedam aves aut plantae, sequuntur. Saepe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, a paucis tamen fuisse hactenus observatum; cum quo sydere stirpes aut pecudes solenniter procreentur, plurimi curiosius adnotarint. Sed quaecumque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo tempestatum, in quibus aegritudines ingruere consueverunt, notitiam multum Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quam ad ipsum morbum extirpandum; atque horum utrumque minus feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

[12.] Haec quidem, etsi non sola, saltem insigniora sunt quae in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus Historiae utilitas ad praxin, omnem aestimationem excedit, ac prae qua subtiles disquisitiones ac argutiolae, quibus neotericorum libri ad nauseam fere inferciuntur, nullo in numero sunt habendae. Qua enim aut compendiosiore, aut etiam *alia* via, vel causae morbificae quibus obviam eundum est deprehendi, vel indicationes curativae elici possunt, quam

certa ac distincta peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quae suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis a temperamento individuorum et tractandi ratione proficisci, nihilominus adeo aequabilis ac sibi ubique similis est Naturae ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quae in Socrate aegrotante observata fuerint, etiam generaliter ad hominem quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secus ac universales plantarum notae ad omnia cujusque speciei individua rite se diffundunt. Qui (verbi gratia,) violam accurate descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram, caeteraque id genus, omnibus ubique terrarum violis, quae sub ea specie continentur, historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facile animadvertet.

[13.] Et quidem existimo nos ob eam potissimum causam accuratiori morborum Historia ad hunc usque diem destitui, quia scilicet plerique eos pro confusis inconditisque Naturae male se tuentis et de statu suo dejectae effectis tantum habuere, ac proinde laterem lavare^c crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

[14.] Sed ut ad rem revertamur: non minus certo etiam a minutissimis morbi circumstantiis indicationes curativas possit Medicus desumere, quam ab iisdem sumpsit diagnostica. Atque adeo non semel mihi in mentem subiit quod, si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam non scirem afferre, variis ejusdem phaenomenis viam qua mihi incedendum foret laud dubiam praemonstrantibus; quae quidem phaenomena, si inter se sedulo conferantur, manu quasi ducerent ad indicationes illas maxime obvias, quae ex intimo Naturae sensu, non vero phantasiae erroribus depromuntur.

[15.] Atque his sane gradibus, (ut ita dicam,) his adminiculis ad coelum ascendit^d, ad Medicinæ nempe fastigium, Medicorum ille Romulus, nunquam satis laudatus Hippocrates; qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam ac

PRAEF.
ED. TERT.

^c laterem lavare] "Purgem me? laterem lavem," i. e. operam perdam. Terent. *Phorm.* i. 4. 9, ubi v. Interpp.;

Erasmi *Adag.* i. 4. 48. Cf. Gaisford, *Paroem. Graec.* in πλίνθους πλύνειν.

^d ad coelum §c.] Cf. *Epist. Resp. I.* § 51.

PRAEF.
ED. TERT.

inconcussam substernens basin, videlicet “*Νούσων φύσις ἡτοιχί*,” [*Epid.* vi. 5. l. t. iii. p. 606.] i. e. *Naturae morborum medicatrices*,) id egit ut morbi cujuslibet phaenomena aperte traderet, nulla hypothesi adscita et in partes per vim adacta, ut in ejus libris *De Morbis*, *De Affectionibus*, etc. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius, qua utitur Natura tam in morbo provehendo, quam in eodem amoliendo, natas; cujusmodi sunt *Coacae Praenotiones*, *Aphorismi*, et reliqua id genus. Atque in his fere stetit magna illa Divini Senis *θεωρία*, non ab irritò lascivientis phantasiae conamine desumpta, ceu vana aegrorum insomnia, sed legitimam exhibens historiam earum Naturae operationum quas in hominum morbis edit. Cum vero dicta *θεωρία* nihil esset aliud quam exquisita Naturae descriptio, par erat omnino ut in praxi eo tantum collimaret, ut eidem laboranti quibus posset modis subvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam quam ut deficienti Naturae succurrat, effraenem coërceat et in ordinem redigat; utrumque vero hoc, tum passu illo, tum etiam methodo, quibus Natura morbum expellere satagit atque amovere. Animadverterat nempe sagacissimus Vir, quod sola Natura “*τὰς νούσους κρίνει, καὶ ἐξαρκεῖ τὰ πάντα πᾶσι*.” [*De Alim.* t. ii. p. 19.] Atque haec omnia peragit Natura paucissimis simplicissimisque adjuncta remediorum formulis, alicubi etiam prorsus nullis.

[16.] Altera ab hac methodus qua Ars Medendi (si quid ego judico,) possit ulterius provehi, in eo potissimum cardine vertitur, ut certa aliqua et consummata undique ac fixa Methodus Medendi in publica commoda tradatur, eam intellico quae, satis magno experimentorum numero corroborata suffultaque, huic vel illi morbo devincendo suppar invenitur. Neque enim satis esse arbitror, ut successus particulares, sive Methodi cujuslibet, sive etiam remedii, scriptis prodantur, si neque hoc neque illa universaliter atque in omnibus scopum attingere deprehendatur, positis saltem his vel illis circumstantiis. Contendo vero ego nos aequè certo scire debere hunc illumve morbum expugnatum iri, si huic aut alteri intentioni satisfecerimus, ac certo jam scimus nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri intentioni satisfacere posse: quod quidem, licet non semper et ubique, frequentissime

tamen καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ, votis respondet exhibentium ; ita sennae foliis (verbi gratia,) alvum subducimus, papavere invitamus somnum. Non is sum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum remedii eventa quibus est usus in morborum curatione, et in usus suos reponere, tam ad sublevandam memoriam, quam ut ansas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina et repetita saepius experimenta Methodum sibi figat firmetque, a qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet.

[17.] Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam (me iudice,) adfert utilitatem. Nam si id tantum agit Observator, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam saepius, huic remedio cecidisse, quid mihi (obsecro,) profuerit, si infinitae fere medicamentorum decantatissimorum copiae, qua jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accrescat? Quod si, repudiatis caeteris omnibus remediorum formulis, huic me unice addixero, an non innumeris fere experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumerae etiam circumstantiae trutinandae, tum aegrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem quendam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius quam in solido imposuisse orbi videri praecoptet? Quam vero in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec e contra quam sit illud difficile, perfectam et confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi saecula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quae Medicorum est provincia,) a multis retro annis ad ἀκμήν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quae vero fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo et peritissimo duce Hippocrate, et prisca Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quae certo se prodant,) cognitioni superstructa, descivimus; unde est, ut quae hodie exercetur, a logodacdalise conficta,

PRAEF.
ED. TERT.

^e *logod.*] λογοδαΐδαλος, i. e. *artificiosi* p. 266. E.; Cicer. *Orat.* c. 12; Quintil. *sermonis fabricator*: v. Platon. *Phaedr.* *Instit. Orat.* iii. 1.

PRAEF.
ED. TERT.

confabulandi magis sit ars, quam Medendi. Sed ne hanc ego dicam temere impegissee videar, fas mihi sit e via parumper deflectere, quo scilicet evincam causas illas remotiores, in quibus assignandis et in lucem extrahendis hominum curiosorum et περιέργων vanae speculationes unice desudant triumphantque, prorsus esse ἀκαταλήπτους ac inscrutabiles, solas vero proximas et conjunctas a nobis posse cognosci, atque ab his solis indicationes curativas esse mutuandas.

[18.] Observandum est itaque, quod si humores vel diutius quam par est in corpore fuerint retenti, (quia scilicet Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere,) vel ab hac aut illa aëris constitutione labem morificam contraxerint, vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his (inquam,) modis et his similibus, dicti humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quae his aliisve affectibus cum propria essentia convenientibus se prodit; quae quidem symptomata, licet minus cautis videantur oriri vel a natura partis quam humor obsedit, vel a natura humoris ipsius antequam hanc induerat speciem, nihilominus revera affectus sunt ab essentia dictae speciei in hunc gradum recens evectae pendentes. Adeo ut quilibet morbus specificus affectio sit ab hac vel illa specifica exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendere maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profecto haud minus se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quam in plantis, sive etiam animalibus. Quinimo ut cuilibet sive plantae sive animali proprii quidam ac peculiare affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque exaltatione, ubi semel in speciem proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt et ob oculos ponunt variae istae excrementiarum species, quas arbores fruticesque emittunt, (vel ob succi nutritii perversionem et depravationem, vel alias ob causas,) in forma scilicet musci, visci, fungorum, aliorumque id genus; quae omnia essentiae sunt sive species, a parente, seu arbore, seu frutice, diversae plane atque distinctae. [19.] Et sane qui serio atque ad amussim pensitaverit φαινόμενα illa, quae febrem (verbi gratia,) quartanam comitantur; quod videlicet fere semper sub autumno ingreditur, quod certum

ordinem ac typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minus certo repetens quam suas repetit horologium sive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον, (nisi ab accedente aliquo extrinsecus adveniente hic ordo perturbetur;) quod cum rigore ac notabili frigoris sensu aggregatur, quem excipit caloris perceptio non minus sensibilis, quae tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaserit, vix ante vernum aequinoctium abigi poterit et fugari: qui hacc (inquam,) omnia pensiculatius trutinaverit, haud minus firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc speciem esse, quam sunt illae ob quas credit plantam esse speciem, quae parem semper ad normam e terra nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione essentiae suae; neque facile comprehendi potest, qui fiat ut hic morbus oriatur a combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cum planta substantia ac species distincta in rerum natura ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quod cum species sive animalium sive plantarum singulae (demptis perpauca,) per se subsistant, istae morborum species ab iis dependent humoribus a quibus generantur.

[20.] Tametsi vero ex jam dictis constare videatur morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse ac ἀνεκδιγγῆτους, non tamen insolubilis erit illa quaestio, “quo pacto sanari possint?” cum de causis remotioribus nos hoc asseramus. Nemo autem est qui non videat curiosos istos speculatores in causis primo primis fere ac remotissimis indagandis ac in lucem (ut ut invita Minerva^f ac reclamante Naturae sensu,) protrahendis operam perdere; immediatas vero et conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quae tamen necessario debent cognosci, et possunt etiam sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cum intellectui se aperte sistant, vel proprii sensus testimonio, vel anatomicis observationibus ab aliis jampridem factis, relectae. Atque ut impossibile plane est ut Medicus eas morbi causas ediscat quae nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abunde enim sufficit ut sciat unde immediate oritur malum, talesque ejus effectus atque symptomata, ut inter hunc alium-

^f *invita Minerva*] “Nihil decet *invita* (quod aiunt,) *Minerva*, id est, ad- versante et repugnante natura.” (Cic. *De Offic.* i. 31.) Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 42.

PRAEF.
ED. TERT.

que morbum, hujus non dissimilem, valeat accurate distinguere. In pleuritide (verbi gratia,) diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam crasin et male cohaerentem sanguinis texturam, quae prima est hujusce mali origo; qui vero causam a qua immediate producitur recte cognoverit, et ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minus certo curandi scopum attinget, etiam neglecta otiosa ista atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed haec *ὥς ἐν παρόδῳ*.

[21.] Jam vero si quaerat aliquis an ad praedicta in Arte Medica desiderata duo (veram scilicet et genuinam morborum Historiam, et certam confirmatamque Medendi Methodum,) non etiam accedat tertium illud, remediorum nempe Specificorum inventio; assentientem me habet et in vota festinantem. Etsi enim Methodus sanandis morbis acutis maxime accommoda mihi videatur, (quibus exigendis cum Natura ipsa certum aliquem evacuationis modum statuerit, quaecunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta evacuatione, ad morbi sanationem necessario conferet,) optandum est tamen ut beneficio Specificorum (si quae talia inveniri possint,) aeger rectiori semita ad sanitatem proficeret, et (quod majoris etiam momenti est,) extra aleam malorum, quae sequuntur aberrationes istas in quas saepe invita dilabitur Natura in morbi causa expellenda, (ut ut potenter et docte ei ab assistente Medico subveniatur,) possit collocari.

[22.] Verum quod ad morbos chronicos sanandos attinet, licet nihil dubitem ultiores in medendo profectus vel a sola Methodo posse sperari quam qui in primam statim cogitationem incurrant; attamen plus satis constat deficere illam in curatione chronicorum aliquot vel maxime spectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc praecipue causam usu venit, quia scilicet Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, qua materiam morbificam foras ejiciat, (perinde atque in acutis,) quo nos, cum eadem manus jungentes et ad debitum dirigentes scopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo chronico is demum jure meritoque Medici nomen sibi vindicat, penes quem est ejusmodi medicamentum, quo morbi *species* possit destrui; non qui id tantum agit, ut e primis secundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, et prioris subeat

vicem ; quod fieri quidem potest non extincta specie : verbi gratia, calefieri potest aut refrigerari qui podagra laborat, vigente adhuc podagra, necdum devicta. Methodo hac, qua diversae tantum qualitates introducuntur, morbi specifici non magis immediate perdomantur quam ignis gladio extinguitur. Quid enim, (obsecro,) calor, frigus, humidum, siccumve, aut e secundis qualitatibus quae ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nulla consistit? [23.] Si quis hic objecerit satis magnum remedium Specificorum numerum jamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulo diligentius instituerit, in oppositas partes facile transiturum confido ; cum unicus cortex Peruvianus a suis militet. Toto enim coelo distant quae huic aliive indicationi curativae Specificae respondent medicamenta, cui si faciamus satis, morbus abigitur ; et quae hunc aliumve morbum Specificae atque immediate persanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam intentionem sive indicationem curativam : verbi gratia, mercurius et sarsae radices in lue venerea *Specificae* vulgo audiunt ; quae tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici mercurium nulla excitata salivatione, sarsae vero radices sine motis sudoribus, tam egregiam operam praestitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis evacuationibus curantur, cum tamen quae adhibentur remedia non magis proprie competant immediatae curationi istorum morborum qui eis sanantur evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime proprie designantur, quam scalpellum phlebotomum pleuritidi, quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facile appellaverit^g.

[24.] Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt ; neque oscitantibus temere se ingerunt ; nullus tamen dubito quin in exundanti illa plenitudine qua turget Natura diffluitque (ita jubente Optimo Maximo rerum omnium CONDITORE,) in singulorum praeservationem, prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quae homines vexant ; idque pro foribus et in patrio cujuslibet solo. Et sane dolendum est plantarum naturam nondum magis explorato nobis inno-

PRAEF.
ED. TERT.

^g Cf. *Epist. Respons. II.* § 33. .

PRAEF.
ED. TERT.

tescere; quae mihi videntur reliquae omni, qua patet, materiae medicae palmam praeripere, et quae inveniendorum de quibus jam diximus remediorum uberrimam nobis spem faciunt; cum animalium partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium dissidere mineralia; unde est, quod mineralia indicationibus potentius respondere, quam vel plantas, vel ex animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me quod spectat, non hic aliud mihi sumo praeter laborem ac taedium haec atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi; necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia quae de iis cogitaverim in publicum dare ausim.

[25.] Quantumlibet vero mihi prae caeteris arrideant plantae, non tamen is sum qui eximia illa medicamenta ex alia tribu desumpta, quae vel hoc vel alio aliquo saeculo hominum industria atque labore intentionibus apte respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quae primum sibi locum vendicant quae nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, et a viro doctissimo et solertissimo tam Methodi quam Remediorum indagatore, D^{no} Doctore Goodall, praeparantur: quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgo diriguntur, scopo, caeteris quibusque spiritibus volatilibus jure praefero.

[26.] Coronidis loco, cum in hac Introductione fuerim pollicitus me daturum specimen eorum quae in hujus Artis augmentum utcunque conatus sum; fidem liberare jam tentabo in tradendis *Historia Curationeque Acutorum Morborum*. Qua in re licet satis advertam me supinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitae annos corpore animoque exantlavi, laborum^b expositurum, malum tamen pessimi hujus saeculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semente quam convitiorum atque contumeliarum messem expectem; meque famae meae longe melius consuluisse, si inanem aliquam atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc vero mihi perinde est: mercedem aliunde praestolor. [27.] Si quis hic obijciat alios aequè in hac Arte versatos non idem mecum de his rebus sentire, meum non est quid sentiant alii disquirere,

^b laborum] labores ed. '76.

sed meis observationibus adstruere fidem; quod ut faciam, Lectoris patientiam desidero tantum, non favorem. Res ipsa PRAEF.
ED. TERT. etenim brevi loquetur, an fideliter et sincero animo hic egerim, an e contra, ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me praestiterim vel in terra defossus. Illam tantum mihi veniam peto, quod minus accurate quam proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero: cum non tam metam figam, quam animos iis addam, qui feliciore ingenio praediti ad hoc opus posthac se accingent, quod jam ego imperfecte molior.

[28.] Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditae fidem astruam; (frustra enim et cum taedio Lectoris repeterentur ista singulatim, quae in summas contraxi;) satis autem habui ad calcem observationis cujuslibet generalis (saltem quae ad annos nuperos spectat,) particularem hic illic adnectere, qua Methodi praecedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo, nullam a me Methodum generalem fuisse evulgatam, quae experientia reiterata non est stabilita atque confirmata.

[29.] Sed et spe frustrabitur qui ingentem remediorum, seu formularum, sylvam hic expectaverit, cum Medici judicio permittatur, ut pro re nata iis utatur; mihi sufficit innuisse quibus indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine et tempore; etenim in eo praecipue stat Medicina Practica, ut genuinas indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus, quibus illis satisfieri possit; quod qui minus observabant, empiricos armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant¹.

[30.] Quod si quis objecerit me in aliquibus non tantum medicamentorum pompae renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse quae ad materiam medicam vix possint referri, adeo sunt simplicia atque inartificiosa; vulgaribus tantum (opinor,) ac plebeis animis hac in re displicebo. Norunt enim sapientes bona ea esse omnia quae sunt utilia, atque Hippocratem, dum folium usum in ileo sanando proponit [*De Morb.* iii. t. ii. p. 305.], et in cancro nihil prorsus agendum praecipit [*Aph.* vi. 38. t. iii. p. 754.], (atque ejusmodi alia

¹ Cf. *Tract. I.* § 31.

PRAEF.
ED. TERT.

quae in singulis fere pagellis scripta leguntur,) non minus bene de re medica meruisse, quam si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

[31.] In animo erat et chronicorum morborum Historiam tradere, eorum saltem quos frequentissime tractaveram; sed cum operosius id sit, cumque harum quas jam edo lucubrationum fortunam experiri primum libuerit, impraesentiarum supersedendum mihi esse duxi.

PRAEFATIO EDITIONIS PRIMAE.

QUI Medicinae dat operam, haec secum ut serio perpendat oportet. Primo, se de aegrorum vita ipsius curae commissa rationem aliquando Supremo JUDICI redditurum. Deinde, quicquid artis aut scientiae Divino beneficio consecutus est, imprimis ad Summi NUMINIS laudem atque humani generis salutem esse dirigendum; indignum autem esse ut coelestia illa dona vel avaritiae vel ambitus studio inserviant. Porro, se non ignobilis alicujus aut contemnendi animalis curam suscepisse: ut enim humani generis pretium agnoscas, UNIGENITUS DEI FILIUS homo factus est, adeoque naturam assumptam sua dignatione nobilitavit. Denique, nec se communi sorte exemptum esse, sed iisdem legibus mortalitatis, iisdem casibus et aerumnis obnoxium atque expositum, quibus alii quilibet; quo diligentius, et quidem teneriori cum affectu, ipse plane *ὁμοιοπαθής* aegrotantibus opem ferre conetur.

[2.] Verum nonnulli hisce cogitationibus minime se regi patiuntur, id quod ex eorum praxi ipsoque vitae genere satis manifestum est: sive quod fastu turgidi atque scientiae suae opinione inflati, ad minuta haec (ut quidem illis videntur,) non sine contemptu quodam negligentius descendant, susque deque habentes quid de miseris mortalibus fiat ipsorum curae concredit, atque interim de Supremo NUMINE vel parum cogitantes vel Illud forte vix agnoscere dignati; sive quod lucro prorsus intenti atque inhiantes, aut gloriolae cupidine abrepti, eo tantum spectant ut ditescant ipsi, aut nescio

quam nominis famam consequantur. Quicquid sit, Medicos omnes, qui quidem probi^k et prudentes haberi volunt et esse, illud agere oportet, ut bonitatem Divinam agnoscentes primo, mox etiam implorantes, ab ea sapientiam et prosperum rerum suarum eventum expectent; atque porro ut omni ope ac studio illuc incumbant, quo non tantum sanitatem aegrotantibus, verum et Medicae quam profitentur Arti certitudinem aliquanto majorem acquirant: huc nimirum experimenta sua dirigentes, ut Medendi ratio locupletior et luculentior indies evadat, atque adeo ut genus humanum securius atque universalius illius beneficio perfruatur, etiam postquam illi fatis concesserint. [3.] Ego itaque officii mei conscius hanc *Methodum Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructam* orbi trado. Quandoquidem enim (DEO qualibuscunque conatibus meis aspirante,) visus mihi sum certiore[m] quandam atque magis genuinam Februm curandarum rationem quam quae vulgo obtinet apprehendisse, rem gratam verac Medicinae studiosis me praestitutum sum arbitratus, si eandem publici juris facerem; id quod ego liberali animo et sincero affectu jam aggredior. Methodum vero qua utor, etsi forte rationibus minus solidis inniti ea nonnullis videatur, experientia tamen multiplici comprobata[m] esse certissime scio ac pronuncio. [4.] Quamvis autem praevideam extituros non paucos, qui vel ex carpendi libidine, vel superbia qua cacteros omnes contemnere atque aspernari didicerunt, mihi vel novitatis studium, ac forte etiam absurdarum sententiarum patrocinium imputabunt; vel e contrario (si forte praxin hanc experti, commodam illam esse certamque compererint,) me nihil non vulgare sibi que satis antea cognitum protulisse affirmabunt; haud tamen deterri me passus sum, quo minus ingenuis hominibus, et veri simul ac humani generis amantibus hasce paginas communicarem. Mea enim indoles atque ingenium illud est, ut quid nasuti isti atque fastuosi dicant vel sentiant, parum admodum sim sollicitus. Sapientibus autem et probis hoc dictum volo, me quidem nihil omnino quoad rerum atque experimentorum veritatem imposuisse; omnia candidè atque ingenue elocutum. Neque vero quicquam dubito quin ipsi, aliquando periculum facientes, suos etiam calculos huic methodo adjecturi sint. Interim, si quid in

^k *probi*] *probos* ed. '66.

PRAEF.
ED. PRIM.

theoria erraverim, et veniam rogo, et melioribus judiciis me
cēssurum polliceor; fortassis etiam sponte mea aliter posthac
de rebus hujusmodi cogitaturus: sicut enim aliorum erro-
ribus non admodum succensere soleo, ita nec libet meis per-
tinaciter adhaerere.

AUTHORI,

IN

TRACTATUM EJUS DE FEBRIBUS¹.

*Febriles aestus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis;
Nam post mille artes, medicae tentamina curae,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Praeda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quaerit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum et tenebras, et sine luce faces;
Quas tractat patitur flammās, et Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis:
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos;
Sed si flamma vorax miseras incenderit aedes,
Unica flagrantēs tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocāt artes,
Cum perit artificis non minus usta domus.
Se tandem Sydenham Febrisque scholaeque furori
Opponens, morbi quaerit et artis opem.
Non temere incusat tectae putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit;
Non bilem ille movet, nulla hic pituita: salutis
Quae spes, si fallax ardeat intus aqua?*

¹ Deest hoc poemā in ed. '66. In ed. '68 inscribitur, In tractatum de febribus D. D. Sydenham, praxin Medi-
cam apud Londinenses mira solertia
aeque ac faelicitate exercentis.

*Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
 Queis ipsis major Febribus ardor inest.
 Innocuas placide corpus jubet urere flammæ,
 Et justo rapidos temperat igne focos.
 Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
 Solari aegrotos qua potes arte, docet.
 Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
 Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit :
 Dum reparat tacitos male provida sanguinis ignes,
 Prælusit busto, fit calor iste rogus.
 Jam secura suas foveant præcordia flammæ,
 Quem Natura negat, dat Medicina modum.
 Nec solum faciles compescit sanguinis aestus,
 Dum dubia est inter spemque metumque salus ;
 Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
 Credimus, iratam vel genuisse Stygem.
 Extorsit Lachesi^m cultros, Pestique venenum
 Abstulit, et tantos non sinit esse metus.
 Quis tandem arte nova domitam mitescere Pestem
 Credat, et antiquas ponere posse minas ?
 Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
 Victa jacet, parvo vulnere, dira lues.
 Aetheriae quanquam spargant contagia flammæ,
 Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.
 Delapsæ coelo flammæ licet acrius urant,
 Has gelida extinguere non nisi morte putas ?
 Tu meliora paras, victrix Medicina ; tuusque,
 Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.
 Vive, Liber, victis Febrilibus ignibus ; unus
 Te simul et mundum qui manet, ignis erit.*

J. LOCK, A.M.

Ex Aede Christi Oxon.

[1668.]

^m Lachesi] —sis ed. '68.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM^a

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.^b

De Morbis Acutis in Genere.

Morbus
Naturae
conamen
in aegri
salutem.^d

Morbi
partim ab
aëre,

partim a
varia fer-
menta-
tione, et
humorum
putrefac-
tione.

DICTAT Ratio (si quid ego hic judico,) Morbum, quantumlibet ejus causae humano corpori adversentur, nihil esse aliud quam Naturae^c conamen, materiae morbificae exterminationem in aegri salutem omni ope molientis. Cum enim hominum genus (ita volente Supremo rerum omnium Arbitro ac Moderatore, DEO,) variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit; fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quae quidem partim ab istis aëris particulis nascuntur, quae, cum corporis humoribus male convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistae corpus omne morbifico afflant contagio; partim a variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primum, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, suppar idem non fuit. [2.] Hisce rerum circumstantiis ita intime essentiae humanae intertextis complicatisque ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quae totius fabricae compagem aliter solveret, e suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequen-

^a *Observ. Medic. &c.*] Sic edd. '76, '85; prior erat titulus *Methodus Curandi Febres Propriis Observationibus Superstructa*.

^b Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^c Quid per *Naturae* nomen intelligi velit Syd., vide inf. ii. 2. 48.

^d *Elenchum Rerum*, quem in fine libri Syd. posuerat, in margine distribui; in edd. '66, '68 omnino deest.

tius longe quam fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris a recto quem tenet cursu detorqueretur; veruntamen, cum sibi relicta, vel nimiopere satagendo vel etiam sibi deficiendo, hominem letho dat, ferreae illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui “debemus^e nos nostraque:” recte enim Boëthius, atque ex rerum sensu,

“Constat, aeterna positumque lege est,

Constet ut genitum nihil.” [De Consol. Philos. ii. 3.]

[3.] Sed ut instantia una alterave jam dictorum veritatem asseramus; ipsa pestis quid (obsecro,) aliud est quam symptomatum complicatio, quibus utitur Natura ad inspiratas una cum aëre particulas *μιασμώδεις*, per emunctoria, apostematum specie, vel aliarum eruptionum opera, excutiendas? Quid arthritis, nisi Naturae providentia ad depurandum senum sanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum Hippocrate loquamur? Potest et idem affirmari de plerisque aliis morbis perfecte formatis.

DE MORB.
ACUT. IN
GENERE.

Pestis

et arthri-
tis Natu-
rae medi-
catricis in-
strumenta.

[4.] Jam vero nunc hoc munere celerius fungitur Natura, nunc vero tardius, pro varia methodo qua causam morbificam deturbare nititur. Nam cum febris opem deposcit, qua adjutrice particulas inquinatas a sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per sudores, diarrhoeam, eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem, expellat; cumque in sanguinis massa, corpore pertenui ac fluido, res omnis peragatur, idque motu partium violentiore: necesse omnino est, non solum ut subito vel in salutem aegri vel in mortem determinetur, (prout scilicet Natura vel materiam morbificam critice norit solvere, vel ab eadem oppressa fatiscat,) sed etiam ut pejora vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi plane sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter scilicet atque cum impetu et periculo ad statum moventur; quamvis (si minus accurate, haud tamen minus vere loquamur,) isti etiam morbi pro *Acutis* sint habendi, qui, licet respectu paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen paroxysmi cujuslibet particularis, cito atque etiam critice ad finem perveniunt, quales sunt febres intermittentes omnes.

Ratio
morborum
Acuto-
rum.

Febres in-
termitten-
tes Acutis,
licet mi-
nus pro-
prie, ac-
censendae.

* “Debemur (al. —mus,) morti nos nostraque.” (Horat. De Arte Poët. 63.)

DE MORB.
ACUT. IN
GENERE.

Chronico-
rum ratio.

[5.] Ubi vero continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictae materiae separationem universalem; aut cum hujusmodi materia parti alicui affigitur quae eidem explodendae prorsus est impar, sive ob propriam conformationem, (uti se res habet in materia morbifica paralyticorum nervis impacta, in materia item suppurata in cavitate thoracis empyicorum,) vel ob defectum caloris naturalis et spirituum, (ut cum pituita in pulmones decedit vel senio vel tussi diuturniore labefactatis,) vel denique ob continuum materiae novae affluxum, qua sanguis vitiat, et ad ejusdem eliminationem unice dispositus, partem obruit gravatque: in his (inquam,) casibus, vel tarde admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes, *Chronici* et nuncupantur et sunt. A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modo egimus, morbi alii *Acuti*, alii vero *Chronici* exurgunt.

Acuti ab
aëris alte-
ratione im-
pressi *Epi-*
demici di-
cuntur.

[6.] Acutos quod spectat, (quos impraesentiarum tractare mihi est animus,) eorum alii a secreta atque inexplicabili aëris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque a peculiari sanguinis et humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aëris influentia dictis corporibus eandem impresserit. Hi, durante arcana illa aëris constitutione nec ultra, pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt: *Epidemici* hi dicti sunt.

Acuti a
particulari
corporum
ἀνωμαλία
quovis cu-
juslibet
anni tem-
pore inva-
dentes, *Inter-*
currentes, seu
Sporadici,
dici pos-
sunt.

[7.] Acutorum alii ab hac vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλία* oriuntur, qui cum a causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis et quolibet anni tempore indifferenter invadunt, exceptis tamen iis quae dicemus ubi de genere hoc peculiariter agetur^f. Hos ego Acutos *Intercurrentes*, sive *Sporadicos*, appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab Epidemicis primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

^f Vide inf. Sect. vi.

CAP. II.^a*De Morbis Epidemicis.*

NIHIL quicquam (opinor,) animum universae qua patet ^{Epidemi-} ^{cos,} Medicinae pomperia perlustrantem, tanta admiratione percellet, quam discolor illa et sui plane dissimilis morborum Epidemicorum facies; non tam qua varias ejusdem anni tempestates, quam qua discrepantes diversorum ab invicem annorum constitutiones referunt, ab iisque dependent. [2.] Quae tam aperta praedictorum morborum diversitas tum propriis ^{tum a propriis quibusdam} ac sibi peculiaribus symptomatis^b, tum etiam medendi ratione ^{symptomatis, tum a medendi ratione dispari, differre ab invicem constat.} quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat morbos hosce, ut ut externa quadantenus specie, et symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus, convenire paulo incautioribus videantur, re tamen ipsa (si bene adverteris animum,) alienae admodum esse indolis, et distare ut acra lupinis^c. Haud equidem satis scio an diligentius examen (quali rite instituendo vix unius hominis brevis aetas par esse videatur,) nos edoceret Epidemicorum alios continua quadam serie, ceu facto circulo, alios semper excipere; an vero omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occulta aëris diathesi et inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. [3.] Hoc saltem pro ^{Februm continuarum Epidemicarum diversae species diversa omnino methodo sunt curandae.} comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, praedictas morborum species, praesertim febres continuas, ita *toto* (quod aiunt,) *coelo* differre, ut, qua methodo currente anno aegrotos liberaveris, eadem ipsa anno jam vertente forsitan e medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam medendi rationem, quam hacc vel illa febris species sibi vendicat, auspicato inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, Optimo NUMINE,) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, aetatem, et reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec, extincta illa specie novoque gliscente malo, anceps rursum haereo qua mihi via insistendum ut aegris subveniam; ac proinde, nisi ingenti adhibita cautela intentisque omnibus animi nervis, vix ac

^a Deest hoc cap. in edd. '66, '68.^b *symptomatis*] i. e.—*matibus*, ut fere ubique his in libris.^c *ut acra lupinis*] “Nec tamen igno-rat quid distent acra lupinis.” Horat. *Epist.* i. 7. 23. ubi v. Interpp.; Erasmi *Adag.* i. 3. 79.

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum qui se primi meae curae commiserint, vita periclitetur; donec, investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede et intrepidus denuo procedam.

[4.] Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aëris qualitates, maxima qua potui diligentia notaverim, ut vel exinde causas tantae Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aëris temperiem sibi plane consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, et vice versa.

Febres stationariae ab occulta alteratione in terrae visceribus aërem contaminante pendere videntur.

[5.] Ita enim se res habet. Varias sunt nempe annorum constitutiones, quae neque calori, neque frigori, non sicco humidove, ortum suum debent, sed ab occulta potius et inexplicabili quadam alteratione in ipsis terrae visceribus^d pendet, unde aër ejusmodi effluviis contaminatur quae humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque; stante scilicet praefatae constitutionis praedominio, quae, exacto demum aliquot annorum curriculo, facessit atque alteri locum cedit. Unaquaeque harum constitutionum generalium propria ac peculiari sibi febris specie funestatur, quae extra illam nusquam comparet; cujusmodi febres idcirco *Stationariae* nobis audiunt.

Stationariae dicuntur quae generalem anni constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent;

Intercurrentes, quae omnibus annis compentur.

[6.] Ad haec sunt et particulares quaedam ejusdem anni (ut ita dicam,) *crases*, in quibus, licet secundum manifestas aëris qualitates, ejusmodi febres quae generaliorem anni constitutionem sequuntur, magis minusve Epidemice grassentur, vel serius ocysve ingruant. Prae caeteris tamen ejusmodi febres quae omnibus in universum annis competunt, (quas ideo *Intercurrentes* voco,) ab hoc illove manifesto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratia, pleuritis, angina, et reliquae ejusdem farinae, quae a subito calore intensius ac diuturnum frigus statim excipiente plerumque invadunt. Potest itaque fieri ut sensibiles aëris qualitates ad illas quidem febres producendas faciant quae in qualibet constitutione se exerunt, non vero ad istas alias quae certae alicui constitutioni quasi propriae ac peculiare existunt: fatendum tamen est praedictas aëris qualitates corpora

Sensibiles aëris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas:

^d alter. in ipsis &c.] Cf. inf. v. 4. 16; Tract. I. § 35; Sched. Monit. § 3.

nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere; quod et de quocunque errore circa sex res non-naturales^e dictum volo.

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

[7.] Animadvertendum autem est Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter et eodem semper modo se habere, iisdem plane phaenomenis et conformi symptomatum agmine in plerisque fere omnibus quos adoriuntur, stipatos; atque eadem prorsus via sibi fugam et exitum parantes. Ex his itaque, tanquam in suo genere perfectissimis, vera et certa morborum Epidemicorum historia ediscenda est atque tradenda.

unde Epi-
demico-
rum alii
regulares,

[8.] Sunt vero alii aliorum annorum morbi, qui, licet *Epidemicorum* insigniantur nomine, enormes tamen sunt et perquam anomali, utpote qui nulli se typo patiuntur astringi, et revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum qua se ipsi expediunt et amoliuntur. Haec tanta illorum disparitas exinde oritur, quod scilicet quaelibet constitutio morbos parit, a morbis ejusdem generis qui alio tempore grassabantur, multum abludentes; quod non tantum in febribus locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis.

alii ano-
mali.

[9.] Neque hic finitur Orestes^f: restat enim et aliud, paulo subtilioris *θεωρίας, luxuriantis* (si fas est dicere,) Naturae lusus; quod nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione, varia saepe et dissimili se facie ostendit, quod ad tempora attinet principii, status, et declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio curativae indicationes ponendae sumendaeve fuerint.

[10.] Porro observandum est Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci, *vernos* dico, et *autumnales*; et quamvis fieri potest ut alia qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, ver autumnuve fuerit, quam proxime contingunt. Accidit enim nonnumquam aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miseros

Epidemici
vel sunt
vernales
vel autum-
nales.

^e "Res non-naturales sunt sex, aër, cibus et potus, motus et quies, somnus et vigiliae, animi pathemata, excreta et retenta: sic appellantur, quia, si modum excedant, saepe morbis ansam prae-

bent." (Blancardi *Lex. Med.*)

^f "Scriptus et in tergo, necdum finitus Orestes." Juven. *Sat.* i. 6. ubi v. Interpp.

DE MOR-
BIS EFFI-
DEMICIS.

invadat; et e contra, est ubi tam parum illis inter se con-
venit, ut corpus praedispositum non nisi aliquandiu post
aggrediatur. Cum itaque *ver* dico, vel *autumnus*, non de
ipso statim aequinoctio, sive verno sive autumnali, ad amus-
sim loquor.

Vernalium
alii circa
aequinoc-
tium ver-
num ad
statum
perven-
iunt, circa
solstitium
aestivum
evanes-
cunt;

alii aequi-
noctium
autumnale
brumale-
que solsti-
tium prae-
stolantur.

Cholera
morbus
per unum
mensem,
dysente-
ria, febres
quartanae,
et tertianae
autumna-
les, vix ul-
tra duos
Epidemice
grassan-
tur.

[11.] Epidemicorum qui verno tempore grassantur, alii ma-
ture admodum se ingerunt, mense scilicet Januario, et exinde
pedetentim increbrescentes circa aequinoctium vernale ad
statum perveniunt, a quo sensim imminuti circa solstitium
aestivum evanescent, nisi quod paucissimae^s postea forsitan
hunc illumve petant: in horum numero sunt morbilli, ut
et febres tertianae vernales, quae, licet serius aliquanto emer-
gant, (Februario nempe,) tamen appetente aestivo solstitio
pariter se subducunt. At vero alii vere orti, et de die in
diem invalescentes, non nisi sub aequinoctium autumnale
statum indispiscuntur; quo praeterlapso, paulatim cedentes,
tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam:
hujusmodi sunt pestis ipsa, et variolae, istis annis quibus
eorum utervis aliorum morborum praedominio fuerit potitus.

[12.] Cholera morbus ex Epidemicorum autumnalium fa-
milia, mense Augusto exorsus, intra angustos unius mensis
cancellis conclusus percurrit sua tempora. Sunt tamen alii
qui eadem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt,
verbi gratia, dysenteria, febres quartanae, et tertianae autum-
nales. Hi omnes, ut ut eorum aliquos quos semel invaserint
longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra
duorum mensium spatium et nomen et Epidemicorum naturam
prorsus amittunt.

[13.] Febres autem speciatim quod attinet, observandum
est maximam earum partem quae continuae sunt, nulla
hucusque nomina, in quantum a constitutionis generalis in-
fluentia pendent, obtinuisse; appellationes autem quibus
dignoscuntur, ab insigni aliqua alteratione sanguini impressa
vel evidentiori symptomate mutuari: hac ratione *putridae*
dicuntur, *malignae*, *petechiales*, etc. Quandoquidem vero
singula ferme constitutio, praeter has quas parturit febres, ad
alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore
propagandum proclivis est celebrioris nominis, cujusmodi
sunt pestis, variolae, dysenteriae, etc.; non satis video cur

^s *paucissimae*] Sic male Syd., melius — *simi* edd. recent.

istiusmodi febres non potius sortirentur nomina a constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet eodem illo tempore quo comparebant, quam a qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate partiulari, quae diversae speciei febribus pari jure possunt competere. [14.] Intermittentes vero nomina sibi desumunt ab intervallo paroxysmis interjecto, atque hoc quidem caractere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt, veris scilicet et autumnii, habeatur ratio: licet nonnunquam earum aliquae de intermittantium natura revera particeipent, nullo caractere admodum visibili easdem prodente; ut cum praemature (Julio mense, verbi gratia,) intermittentes autumnales ingrediuntur atque inerebrescunt, non statim genuinum typum induunt, (quod intermittentibus vernis quidem solenne est,) sed continuas febres ita per omnia imitantur, ut, nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint. At retuso paulatim constitutionis impetu et fraenata vi, jam in typum regularem migrant; atque exeunte autumno, larva abjecta, intermittentes se esse (quales ab initio reapse fuerunt,) palam fatentur, sive quartanae illae fuerint sive tertianae; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno aegrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi febres, quae ex intermittantium numero sunt, pro continuis veris et genuinis habeantur.

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

Intermit-
tentes au-
tumnales
aliquandiu
sub conti-
nuarum
specie non-
nunquam
latent.

[15.] Porro, (quod sedulo advertendum,) quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum praedominio potitur, caeteris in ejus quasi ditionem redaectis, et parcius id temporis saevientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescent. Atque ita vicissim mortales laecessunt, prout anni genius et sensibilis aëris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui vero morbus circa aequinoctium autumnale maximopere furit et cumulatissimam edit stragem, totius anni constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui ea tempestate prae caeteris inva- luerit, principatum omniui qui isto anno invadunt, obtin- isse facile deprehendetur, ejus ingenio Epidemici quotquot sunt *σύγχρονοι* se accommodant, in quantum eorum fert natura: [16.] verbi gratia, eum variolae eo tempore latissime

Epidemici
praedomi-
nantis ge-
nio *σύγ-
χρονοι* om-
nes se ac-
commo-
dant;

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

quo ab hye-
mis frigore
presso, in-
ferioris or-
dinis Epi-
demici se
efferunt.

depopulantur, febris toto anno sparsim oberrans ejusdem plane inflammationis est particeps, quae variolas parit. Uterque nempe morbus ad eandem fere normam adoritur, maximeque inter maxime propria utriusque symptomata intercedit cognatio, (excepta variolarum eruptione, et reliquis quae ab illa pendent,) ut ex ingenti illa tum ad spontaneos sudores tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit, abunde constat. Pariter, cum dysenteriae dicto tempore praecipue fuerint grassatae, febris quae eo anno infestat, earundem indolem non leviter aemulatur, (nisi quod illae causam morbificam per sedes eliminant, et pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum a consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quod utroque malo correpti aphthis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sane dysenteria de qua agitur, ipsissima illa febris est; hoc tantum discrimine, quod introvertatur, et in intestina se exonerans per eadem viam sibi faciat. [17.] Notandum autem est Epidemicorum illum principem, qui sub aequinoctio autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis praesertim ingravescant et rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuo frangat et deleat nomen.

[18.] Postremo observandum est quoties constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre; quae cum idem plane nomen sortiantur, alia tamen constitutione generentur. Quotcunque sint autem species illae peculiares quae in una eademque constitutione invadunt, in communi una atque generali causa singularum productrice omnes conveniunt, hac scilicet aut alia aëris diathesi peculiari; et ex consequenti, quantocunque ab invicem, quoad typum et formam specificam, intervallo distent, constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut praecipua symptomata, quae ad particularem evacuationis modum nihil attinent^h, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore et intendunt saevitiam et remittant. Notan-

^h *attinent*] sic ed. '76, — *net* ed. '85, errore fort. typogr.

dum est insuper, quibus annis variae illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primum aggrediuntur, atque invasionis symptomatis, consentire.

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

[19.] Hinc itaque cernere est variam admodum et accuratam Naturae methodum, quam ad morborum generationem adhibet; quam nemo hominum (arbitror,) hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cum specificae Popularium morborum differentiae, nominatim febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur,) incassum desudare illos, quotquot diversarum febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta deducunt; nam liquido patet quemlibet, pancratice licet valentem, si certa quaedam hujus nostrae regionis loca adeat, febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit manifestam aliquam mutationem ab aëre praefati viri humoribus tam brevi impressum iri. [20.] Neque minus difficile est generales regulas febribus his debellandis accommodare, et certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissa rerum caligine, nihil mihi prius est quam, quando novae febres grassari incipiant, cunctari paulisper, et ad magna praesertim remedia non nisi suspensio pede ac tardius procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem observare, quibus itidem praesidiorum generibus aegri juventur vel laedantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Diversarum febrium rationes a causa morbifica in humano corpore aggesta perperam deducuntur.

In novis febribus ad magna remedia tardius procedendum; indicationem a laedentibus et juvantibus praesertim esse suamendam.

[21.] Verbo dicam, Epidemicorum species omnes juxta phaenomenon suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summe ardua, ita etiam, cum nullo certo (aut saltem nondum explorato,) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatus congerendum fortasse unius Medici aetas non suffecerit. At vero hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus quam nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie praestitisse jure possimus gloriari.

[22.] At vero quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum Epidemicorum, qui non tantum (quate- nus saltem nobis liquet,) fortuito incursant, sed etiam qui uno

anno aut certa aliqua annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hic mihi unquam methodus aequae commoda est visa atque illa quae, per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret quo se invicem excipiebant et insequabantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam et Curationes Epidemicorum qui ab anno 1661 ad annum usque 1676 (per quindecim videlicet annorum spatium,) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam: cum mihi impossibile plane videatur effectum id dare, vel causas eorundem exortus assignando a manifestis aëris qualitatibus desumptas, vel multo etiam minus a particulari aliqua dyscrasia in sanguine atque humoribus, nisi in quantum secretae aëris influentiae illa deberetur. Quin et magis adhuc (si fas est dicere,) impossibile fuerit variorum Epidemicorum species tradere, qui a specificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet qui *februm* nomina attexere norint notionibus, in speculatione istarum alterationum quae in sanguine humano atque ejus humoribus per hanc illanve principiorum degenerationem fieri possunt, male fundatis. Quo quidem pacto, cum non Naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species quot comminisci placuerit: eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facile botanico concesserit, a quo in describenda plantarum historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem, non rationis commentationem, quantumlibet ista polleat atque aliis longe antecellat.

[23.] Haud equidem tantum mihi sumo, ut me in his quae jam trado omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est annis, ordine infra dicendo se mutuo exceperunt, venturis saeculis eundem perpetuo servaverint. Unum hoc molior, ut, quo pacto haec se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat et hanc in qua degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod (si quid ego judicando valeo,) in maximum

humani generis emolumentum cedit, ubi tandem a posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

DE MOR-
BIS EPI-
DEMICIS.

CAP. III.ⁱ

*Constitutio Epidemica annorum 1661, 1662, 1663, 1664,
Londini.*

ANNO 1661 Febres autumnales Intermittentes, quae jam ab aliquot retro annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (Tertiana praesertim mali moris,) sub initio Julii, et quotidie increbrescentes, mense Augusto quam immanissime debacchabantur, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein vero sensim decrescetes, superveniente hyemis frigore extinctae sunt, per paucos Octobris mense aggressae. Quae dictae Tertianae famulabantur symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum symptomatis, his praesertim discriminabantur. Aegri paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium et appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas; omnia summatim accidentia immaniora, ipseque morbus quam pro more Febrium Intermittentium funestior. Si quando aetate provectiores, aut etiam cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta aut aliae quaevis evacuationes minuis-
[2.] Quartanae, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur; utrisque vero primum brumae impetum non sustinentibus, (neminem enim ante intactum ferebant,) subsecuta est Febris Continua, ab Intermittentium autumnalium genio in hoc tantum abhorrens, quod hac statis solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem ferme modo aegrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum siccitate, siti, linguae nigredine; et sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissime exterminabatur. [3.] Quinimo vel hinc liquebat Febrem hanc ad autumnalium Intermittentium

Tertianae
hujus con-
stitutionis
ab Inter-
mittenti-
bus Terti-
anis aliis
differentia.

ⁱ Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'61-'64.

Febris
Continua
haec Inter-
mittentium
quasi com-
pendium.

classem attinere, quod raro admodum surgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quasi compendium quoddam, et e contra singuli earum paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeo discrimen in hoc maxime versari, quod Continuae conceptam semel effervescentiam *συνεχῶς* eodemque semper tenore perficerent, Intermittentes autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungerentur. [4.] Quanto autem^k jam tempore praedicta Febris Continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Februm symptomata attendere, utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora, easdem distingui posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse Continuae Febris speciem usque ad annum 1665; ac Intermittentes autumnales, quae ad illum usque annum frequentes incursabant, jam deinceps rarissimas occurrissse.

Unica haec
fuit Febris
Continuae
species ab
anno '61 ad
ann. '65.

Quo ordi-
ne morbi
Epidemici
hanc consti-
tutio-
nem per-
vadebant,
et se mu-
tuo exci-
piebant.

[5.] Sed ut ad rem redeamus: Febris illa Tertianae, quae dicto anno omnia longe lateque fuerat praedata, eodem elapso, intra augustiores limites se continuit; insequentibus vero autumnis Quartanae Epidemicis reliquis praedominabantur, stante hac aëris constitutione. Quartanis semper post autumnum vela contrahentibus, Febris Continua (quae per hoc omne tempus, parcius licet, se immiscuerat,) jam inclementius debacchabatur ad usque ver, quo tempore Febres Intermittentes vernaes succedebant; quibus ad calendas Maii pariter fatiscentibus, Variolae hinc et inde sparsim se ostendebant; quae denuo ad conspectum Epidemicorum autumnalium (Febrem Continuum volo et Quartanas,) terga dabant victoribus. Hoc ordine morbi Epidemici integram hanc aëris constitutionem pervadebant, et se mutuo insequiebantur. De his mihi sermo erit in specie, et nominatim tum de Febre hac, tum etiam de Intermittentibus, sive ver sive autumnum attinerent, quibus haec constitutio prae caeteris infamabatur.

Febris
Continua
hujus consti-
tutionis
aliarum
omnium
praecipua
videtur;

[6.] Telam ordiar ab hac Febre Continua, quae aliarum, quotquot sunt, omnium praecipua et coryphaea mihi videtur; eo quod Natura in hac prae aliis quibuscunque uniformiter et ad eandem fere normam, tum materiam Febrificam ad debitam concoctionem perducatur, tum coctam certo ac prae-

^k Quanto autem §c.] Cf. *Sched. Monit.* § 46.

finito tempore exigat elimineturque. Ad haec, quandoquidem illae annorum constitutiones quae Intermittentes autumnales promovent, communibus annis multo saepius recurrant quam illae quae ad caeteros Epidemicos faciunt, necessario sequitur ut quae illas comitatur Febris Continua frequentius accursset.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'61-'64.

caeteris
etiam fre-
quentior.

[7.] At praeter symptomata quae caeteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur: aeger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca et nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, et partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex aequo cruditatis indicium. In morbi declinatione, diarrhoea (nisi forte Medicus principio obstitisset,) superjungebat, unde morbus previcacior redditus diutius affligebat. Sed suoapte ingenio ac propria indole vix ultra diem decimum quantum vel vicesimum primum perdurabat; quo primum tempore, oborto sudore vel potius leni madore, morbus solvebatur: neque prius urinae coctionis signa probebant, quod jam ut plurimum eveniebat. [8.] Quin et alia superveniebant symptomata quoties hic morbus minus perite tractabatur. At vero tum haec, tum etiam omnis morbi genius, clarius elucescent ex peculiari methodo quam olim huic Feбри accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quod ad rem nostram apprime faciat,) prout jamdudum typis evulgaveram; quo quidem tempore nondum mihi innotuerat aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

Sympto-
mata ejus
magis pe-
culiaria.

CAP. IV.¹

Febris Continua annorum 1661, 1662, 1663, 1664.^m

PRIMO quidem, adverto inordinatam illam massae sanguineae commotionem, Febris hujusⁿ seu causam, seu comitem, a Natura concitari, vel ut heterogenea quaedam materia in

¹ Hic inc. in edd. '66 et '68 *Sectio Primo. De Febribus Continuis.* Deinde quae sequuntur: *Quaenam a me in Februm Continuarum medela observata est methodus, quo laeulentiùs patescat, non abs re futuram arbitror de principiis, e quibus praxis nostra nascitur, pauca quaedam praemittere: id quod eo liben-*

tius facio, ut palam fiat therapiam nostram non esse prorsus empirice institutam, sed ejusmodi quae solidis rationum fulcris innitatur, aut saltem nobis inniti visa sit.

^m ann. 1661, '62, '63, '64] hujus Constitutionis ed. '76.

ⁿ Febris hujus] Februm omnium edd. '66, '68.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

*Fermen-
tationis*
atque
*ebullitio-
nis* voca-
bula mi-
nus pro-
prie in Fe-
brium ne-
gotio usur-
pantur.

In quibus
differt san-
guinis e-
bullitio a
liquorum
vinosorum
fermenta-
tione^c.

eadem conclusa ac ipsi inimica secernatur, vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

[2.] Atque in hoc negotio magis arridet latius et generalius *commotionis* vocabulum, quam vel *fermentationis*, vel *ebullitionis*; quippe quod inanis *λογομαχίας* occasionem prae- scindat, quam fortassis istiusmodi voces (quae etiamsi expli- cationem non incommodam admittant, tamen minus propriae ac nonnihil duriores nonnullis videntur,) haud satis caverent. Quanvis enim cruoris in Febribus commotio, liquorum vegetabilium alias fermentationem, alias etiam ebullitionem aemuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimum differre arbitrantur. De fer- mentatione unum alterumve ab illis sumatur exemplum. Primo, licet fermentescentia liquida vinosam quandam in- dolem ita nancisci soleant ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facile desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, et spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hactenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quod cum in liquoribus vinosis fer- mentatio et depuratio eodem tempore peragantur, et quasi paribus passibus procedant, depuratio tamen sanguinis in Febribus ejusdem aestuationem non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo Febrili per sudores soluto, vel oculo- rum testimonio patere existimant.

[3.] Quod autem ad ebullitionem attinet, difficilior illis haec videtur analogia, quaeque experientiam habet summo- pere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeo effraenis est cruoris orgasmus ut *ebullitionis* appella- tionem mereri possit. Verum utut sit, (neque enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar,) quandoquidem *fermentationis* et *ebullitionis* vocabula apud recentiores Me- dicos plurimum invaluerunt, ego quoque eadem subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis con- stet voces istas in hoc tractatu clariori solummodo dicen- dorum explicationi inservire.

Febrilis
sanguinis
commotio
vel ad ma-
teriae he-

Porro Febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiae cujusdam heterogeneae, ipsique Naturae adversantis, secre- tionem ab eadem concitari, omne genus febrium quae erup-

^c In quibus &c.] om. ed. '76.

tionibus stipantur^p, testatum facit; utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis benefeio, fit excretio ad eutim excrementi in eodem latitantis, et prava qualitate affecti.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[4.] Quinimo nec (mea quidem sententia,) minus liquet Febrilem sanguinis commotionem saepe (ne dicam *saepius*,) non alio collineare, quam ut ipse sese in novum quendam statum et diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus et intaminatus perstat, Febri corripì posse; sicuti in corporibus sanis evenire frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus vel quoad plethoram vel quoad caeochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia quae Febri occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, praecedente insigni aliqua aëris, victus, caeterarumque rerum *non-naturalium* (ut vocant,) mutatione, identidem Febre corripiuntur; propterea quod eorum sanguis novum statum et conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minime vero quod particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio Febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post Febrilem commotionem, solenniter exeretam, vitiosam esse, quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat; id quod vix magis mirandum est quam quod esulentorum portiones aliquot corruptae et foetidae evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam a reliquis segregatae fuerint.

terogeneae
secretio-
nem diri-
gitur, vel
ad immu-
tandam
sanguinis
diathesin.

[5.] Secundo^q, ita mecum reputo, indicationes veras ac genuinas, quae in hoc morbo consurgunt, in eo versari ut sanguinis commotio intra modum Naturae proposito congruentem sistatur; ea nimirum ratione, ut nec line plus aequo gliseat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illine nimium torpeat, quo pacto vel materiae morbificae protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeo ut sive materiae heterogeneae irritanti, sive cruori res novas molienti Febris ortus debeat, indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis, therapiae methodum hoc ritu instituo.

In utroque
casu id
maxime
inducitur
ut sanguis
intra mo-
dum Na-
turae pro-
posito con-
gruentem
continea-
tur.

[6.] Quoties mihi eum aegris res est quorum sanguis vel per se imbecillior existit, (uti fere in pueris,) vel justa spiri-

Quibus
nocet ve-
nae-sectio;

^p quae erupt. stip.] malignarum edd. '66, '68, '76.

^q Secundo &c.] Cf. *Process. Int.* c. 2.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

tuum copia destituitur, (ut in decliviori aetate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis,) a venae-sectione manum tempero. Enimvero si phlebotomiam his imperarem, sanguis, etiamnum citra ejusmodi imminutionem plus satis debilis, despumationi suae obeundae prorsus impar redderetur; unde totius massae perversio, ac proinde forsani ipsius aegri interitus, sequeretur; quemadmodum, si cerevisiae aut alius cujusvis musti fermentatio intempestive sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt. Quippe particularum, quas semel exterminare coeperit, quaeque, tametsi dum reliquae cruoris massae aequabiliter immiscerentur purae extiterant, jam vero putredinem deterrimam acquirere, et caeteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium Natura ferre amplius non potest. Quamquam haud me latet aegros temeraria sanguinis missione mulctatos, convenientium cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defaecationi suae peragendae idoneum restitui posse. Sed praestiterat plagam non infligi, quam sanari.

quibus
eadem pro-
dest.

[7.] Attamen ubi in contrariae indolis sanguinem incido, (qualis in juvenibus atletico habitu et temperamento sanguineo praeditis reperiri consuevit,) primum in curatione locum phlebotomiae attribuo; quae (praeterquam in casibus inferius memorandis,) sine salutis periculo hic omitti nequit. Nam alias non solum prae nimia sanguinis ebullitione, phrenitidum, pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed prae copia etiam, impeditio omnimoda circulationis et totius massae quasi strangulatus conquerebatur.

[8.] Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere (quantum conjicere liceat,) quae aëgrum ab incommodis, quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem praestet. Aestuationem vero illam deinceps rego ac moderator, phlebotomiam vel repetendo vel omittendo, cardiacis calidis vel insistendo vel parcendo, ac denique alvum vel laxando vel compescendo, prout motum illum vel efferari vel languescere animadverto.

[9.] Post venae-sectionem (siquidem ipsa juxta casus praememoratos necessaria fuerit,) sollicitus sedulusque inquirō

nunquid aegrum vel vomitus vel inanis aliqua vomendi pro-
pensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit,
omnino medicamen emeticum praescribo, nisi vel aetas tenella,
vel insignis aliqua debilitas aegri ab eo temperandum sua-
serit. Sane vomitorium propinare, ubi istiusmodi praegressa
est vomendi proclivitas, adeo est necessarium, ut, nisi humor
ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficile
sit abiturus, quae crucem figent Medico toto durante medi-
cationis tempore, aegrumque in haud leve periculum conji-
cient. Ex horum praecipuis et maxime solitis est diarrhoea,
quae ut plurimum in defervescencia Febris consequitur, quo-
tieseunque emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa
fuere. In Febris quippe progressu, ubi malignum in ventri-
culo humorem nonnihil subegerit Natura, et ad intestina
amandaverit, illa ab acri humore ex hoe in stomacho fonte
perpetim seaturiente usque adeo corroduntur, ut non possit
non insequi diarrhoea. Observavi nihilominus in Febris
inflammatoriis^s quae malignae vulgo habentur^t omissionem
vomitorii, tametsi talis vomendi propensio praecesserit, diar-
rhoeam, quemadmodum in hae Febre^u, necessario non inferre;
sed de ista re plura^x in sequentibus. [§§ 51, 52.]

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Quibus
emeticum
est propi-
nandum;
quibus^r ab
eo absti-
nendum.

Id si prae-
termisum
fuerit ubi
indicaba-
tur, diar-
rhoea inse-
quitur;

at non
semper in
Febris
malignis.

[10.] Jam autem in eo versatur istiusmodi diarrhoeae
periculum, quod aeger, satis jam morbo debilitatus, enervatur
ulterius, et praeterea (id quod majoris est in ipsius noxam
momenti,) in Febris declinatione, quo tempore contrahere se
sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis
officium peragendum, penitus praepeditur hae emissione.

In quo^y
consistit
hujus di-
arrhoeae
periculum.

[11.] Jam vero nequid dubites humorem hunc in ventri-
culo nidulantem, nisi forte vomitu eliminetur, hanc tragoc-
diam (diarrhoeam dico,) quasi ex insidiis aliquanto post datu-
rum; inquisitione instituta nunquam fere non comperies, si-
quando Febrim diarrhoea eomitetur, aegrum in morbi princi-
pio in vomitum proelivem fuisse, nec tamen emeticum fuisse
propinatum. Porro etiam compertum habebis, etiamsi pro-
clivitas illa ad vomendum jampridem praeterierit, diarrhoeam

Ea ab
exhibito
emetico,

^r quibus] in quibus ed. '76.

^s inflamm.] om. edd. '66, '68, '76.

^t mal. vulgo hab.] ineunte vere gras-
santur ed. '66; vere malignae haberi de-
beant edd. '68, '76.

^u quem. in hac Febre] om. ed. '66;
quemadmodum in aliis quibusvis Febris

edd. '68, '76.

^x sed de ista &c.] quam tamen alia
quavis anni tempestate infert; proinde-
que tunc temporis non adeo necessarium,
etiamsi valde proficuum esse emetici usum
arbitror ed. '66.

^y In quo &c.] om. ed. '76.

FERRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

non vero
ab astrin-
gentibus
statim sis-
titur.

tamen, quamprimum vomitorium exhibueris, plerumque cessaturam; dummodo emetico ferendo pares fuerint aegri vires. Saepius autem observavi, diarrhoea semel oborta, medicamenta adstringentia vel nihil omnino vel parum admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro sumpta, sive exterius applicata.

[12.] Emeticum quale passim a me propinatur hujusmodi fere est:—

[Form. 1.] ℞ Infusionis Croci Metallorum drachmas sex,
Oxymellis Scillitici,
Syrupi Scabiosae Compositi, ana semunciam;
Misce; fiat emeticum;

Emetica
antimoni-
alia peri-
culosa, nisi
copiose di-
luantur.

quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verum quo tutius ac felicius vomitio subsequatur succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut zythogalae librae sex vel octo sint in promptu, quippe quod periculosa sint ista medicamenta nisi copiose diluantur; ideoque quoties vomuerit aeger, aut alvum exoneraverit, e vestigio sumendus erit haustus: quo facto, et inania illa tormina praecaventur, et vomendi conatus auspiciato procedunt.

[13.] Saepemiratus sum, dum forte materiam vomitu rejectam aliquando curiose contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, qui factum fuerit ut aegri tantum levaminis exinde senserint; nempe vomitu peracto, saeva illa symptomata (nausea, verbi causa, anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguae nigredo, etc.) quae et ipsos excruciarant, et adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quodque morbi reliquum est *εὐθύμως* tolerari.

Ubi in-
dicatur
utrumque,
venae-sec-
tio vomito-
rium debet
praecedere.

[14.] Illud hic loci non omittendum erit, si aegri conditio utrumque auxilium postulaverit, (venae-sectionem intelligo et vomitorium,) tutum omnino esse ut venae-sectio emetici exhibitionem praecedat; alias enim, dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet ne ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel cerebrum laedatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque aeger apoplexia correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

[15.] Siquis autem quaerat, quo tempore Febris vomitorium exhiberi velim; dico, in ipso plane Febris initio, siquidem optio daretur, emeticum propinarem: ita enim fiet ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, aegrum praemuniamus. Immo vero et fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui alias eum aegroti periculo grandeseet, ac longaevus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantia sua in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commisceantur, vel ex ipsa mora pejores facti, atque venenata pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (ne longius abeamus,) cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere satagentes, (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis,) eo cohibito, non minus periculosam malorum eartervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum exelusionem tantisper permittere oportuerat ut satis evacuarentur, hoc pacto repulsi vires suas ac sacvitiam in sanguine exereant, febremque accendunt, quae, ut mali moris et gravibus symptomatibus stipata esse solet, ita nisi propinato emetico tolli vix poterit, etiam aegro jam ne quidem vomituriente.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Emeticum
in morbi
initio pro-
pinandum,

(Pericu-
lum^z a vo-
mitione
cohibita,
emetico
prius non
propina-
to.)

[16.] Quod si nobis (ut saepe fit,) sero accersitis non licuerit emeticum propinando aegrorum salutem sub Febris initium consulere, certe tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eo usque morbus non attriverit ut emetici vim ferre jam amplius nequeant^a. Equidem ego die Febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum aeger vomiturire desiisset, neque sine fructu; eo namque diarrhoeam sustuli, quae sanguinem in peragenda despumatione impedivit: quin et serius idem facere minime dubitarem, nisi virium attritarum ratio pro-
hiberet.

vel quovis
morbi tem-
pore, modo
vires fe-
rant.

[17.] Vesperi, celebrata jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab emetico in humoribus excitatum consopiam, et quietem concillem; ideoque sub noctem vel hora somni paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Exempli gratia:—

Post eme-
ticum
haustus
paregori-
cus hora
somni ex-
hibendus.

^z Periculum §c.] om. ed. '76.

^a Cf. inf. § 51.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[Form. 2.] R Aquae Papaveris Rhoeados uncias duas,
Aquae Mirabilis^b drachmas duas,
Syrupi de Meconio^b,
Syrupi Papaveris Erratici, ana semunciam;
Misce; fiat haustus.

Nonnun-
quam eti-
am Dia-
scord. do-
sis satis
larga prae-
scribenda
est.

[18.] At si, vel ob copiosam sanguinis jacturam quam curationis decursu passus est aeger, vel ex vomendi frequentia dejectionibusque in emetici hujus usu factis, vel ex praesenti ejusdem ἀνυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandae nimiae ebullitionis periculum; tum, metu procul habito, vice haustus praescripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquae alicui cardiacae sociati, exhibere^c jubeo: praeclarum sane medicamentum, modo ea quantitate exhibueris, quae remedii potius quam tituli mensuram impleat.

Vomito-
ria ex Inf.
Crocii Me-
tall. nul-
lis infra
adolescens-
tiam con-
stitutis
tuto exhi-
bentur.

[19.] Hic autem loci, priusquam de emeticis dicendi finem faciam, praetereundum non est, omnino tutum non esse (saltem in hac Febre^d,) vomitoria ex infusione croci metallorum parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia, suppeterent, quae humorem hunc, in Febris declinatione fere semper^e diarrhoeam minitantem, radicitus extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam ejusque vim corrosivam ita mutare liceret ac retexere, ut commovere diarrhoeam nequiret. Saepius profecto mihi molestum illud accidit, quod ad infantes puerosque Febre correptos accersitus, indicationem conspexi, quae quidem medicamenti usum suasit cujus ope extra periculum collocari potuissent; quod tamen exhibere, veritus infaelicem exitum, non sum ausus. Verum in adultis nullam inde noxam hactenus observavi, modo cum cautionibus praedictis emeticum propinetur.

[20.] Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius disquirere soleo, utrum, evacuationibus praegressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeo exaestuaret ut illius effervescentiae limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum^f;

^b *Aq. Mir., Syr. de Mcc., ana ʒiij*
edd. '66, '68, '76.

^c *exhibere*] —beri edd. '66, '68.

^d *saltem &c.*] om. edd. '66, '68, '76.

^e *semper*] nisi forte verno tempore add. ed. '66.

^f *sufflamen addere*, i. q. *sufflaminare*.
sc. *coercere, reprimere*.

an vero eo usque clanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an fermentatio ad gradum idoneum ac debitum reducta permitti sibi absque aegri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[21.] (1.) Itaque si sanguis eo usque exaestuet ut merito adhuc suspicari liceat aegrum vel phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie emetici exhibiti enema praescribo; ut

[Form. 3.]^g & Decocti communis pro Clystere libram unam,

Syrupi Violarum,

Sacchari culinaris, ana uncias duas;

Misce; fiat enema;

idemque repeti pro re nata jubeo; quo saepe fit ut, sanguine nonnihil ventilato refrigeratoque, illius effervescencia satis compescatur. Interdum tamen usu venit ut venae-sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, et aetate florentibus, aut in iis qui nimio vini usu inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verum plerumque tanto tamque insigni remedio (quale quidem est repetita venae-sectio,) non opus est; ac proinde, si praedictos casus exceperis, effervescenciam illam enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimium aestuet atque effervescat, singulis^h vel alternis diebus (prout res postulaveritⁱ), clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem, vel circiter. [22.] Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel aeger sit aetate provecta, tunc temporis enemata nulla impero, etiamsi sanguis multum efferbuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est ne, omissis clysteribus, ebullitio concepta eo usque procedat ut insignis alicujus et infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est corundem usu sanguinis robur ac vim atque (ut ita dicam, etsi minus proprie,) *tonum* relaxari, eatenus quidem ut, in senibus praecipue, (neque enim illis enemata tam prospere ac juvenibus cedere solent,) Naturae opus interturbetur atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multum sanguinis emissum, tunc (uti dixi,) clysteres adusque decimum, plus minus, diem impero; nonnunquam

Sanguinis
aestus in
nonnullis
venae-sec-
tione repe-
tita,

in aliis
clystere al-
ternis die-
bus iniec-
to fraenan-
dus.

^g Hanc form. om. edd. '66, '68, '76;
cf. formm. 145, 170.

^h *sing. vel*] om. edd. '66, '68, '76.

ⁱ *prout res post.*] om. edd. '66, '68, '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

etiam adusque duodecimum; quod in illis praesertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes autumnales (sive Tertianae fuerint illae, sive Quartanae,) Febris Continuis ex purgationis in praecedentis morbi fine defectu corripiuntur. His si sanguinem miseris, periculum est ne sedimentum illud, quod praegressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbeatur, novasque turbas excitet. Venae-sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, clysteribus utor, et quidem ad diem usque duodecimum, modo aeger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

Plura de
usu ene-
matum.

[23.] (2.) Verum e contrario, sive venae-sectionem adhibueris sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat ne Naturae juvandae impar fuerit; tunc equidem a clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo praeterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam et nimis elanguidam fermentationem ulterius compescere atque reprimere conaremur? Quod si vero post tempus illud, in morbi nempe declinatione, clysteribus utaris, profecto non minus absonum id fuerit atque ab omni ratione alienum, quam si quis effervescenti cerevisiae nimis amplum spiraculum aperuerit: etenim aperto illo spiraculo praepeditur Natura, quo minus ad morbificae materiae separationem unitis viribus incumbat. [24.] Postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis atque opportunis aeger ἔξω βελῶν^k positus fuerit quantum ad illa symptomata attinet quae ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit; quanto magis astrictam illi alvum praestitero, tanto magis eam¹ extra periculi aleam colloco; nempe Febrili materia ad sui concoctionem suaviter ac blande propendente. Quocirca si praecedentes evacuationes sanguineae massae quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel aeger ante debitum tempus Febre levatus fuerit, vel etiam Febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum enemata procul haberi volo, sed et cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

^k ἔξω βελῶν] i. e. extra telorum jactum, sc. in tuto: vide Erasmi *Adag.* i. 3. 93;

Gaisford, *Paroem. Graec.*
¹ eam] eum edd. '66, '68.

[25.] Cardiacæ vero quod spectat, quoniam usu mihi com-
pertum est eadem propere nimis exhibita non contemnendam
noxam inferre, (vena^m scilicet nondum secta, metuendum est
ne materia cruda adhuc existensⁿ in cerebri membranas, etc.^o
aut pleuram decumbat,) ideo curæ mihi semper est ne car-
diacæ exhibeantur, dummodo vel nihil omnino, vel parum
sanguinis emissum, nullaquæ alia insignior evacuatio facta
fuerit, aut aeger ætatis vigorem nondum exegerit; neque
enim video quorsum sanguis ejus, per se satis locuples,
ulterius in ipsius perniciem ditesceret: locuples autem atque
opulentus satis est, neque succendiculis eget quamdiu eva-
cuationes insignes calorem ejus insitum non prostraverint.
Hujusmodi ægris domi nascuntur cardiacæ, et quæ foris ad-
duntur, aut frustanea sunt aut etiam damnosa: quapropter
ego vel nulla omnino, vel saltem levissima permiserim.

[26.] Interim vero si aeger ex profusis evacuationibus lassus
et languidus, vel ætate fuerit proventus, solenne mihi est
cardiacæ vel in ipso Febris initio propinare: morbi autem die
duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente,
medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo;
imo paulo maturius idem fieri potest, modo non metuendum
sit ne Febrilis materia in partes principes præceps agatur:
namque hoc tempore, quo magis calefecerim, eo magis con-
coctionem acceleravero.

[27.] Neque revera cogitando as-
sequi possum quid sibi velint Medici, cum sua præcepta toties
ingeminant de remediis ad promovendam Febrilis materiae
concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accer-
siti saepe faciunt; nihilominus tamen eodem ipso tempore
medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ Febrim
scilicet attemperare possint. Profecto enim est Febris ipsa
Naturæ instrumentum, quo partes impuras a puris secernat:
hoc illa modo plane imperceptibili præstat ab initio, atque
etiam in ἀκμῇ morbi; verum in ejusdem declinatione aper-
tius atque manifestius idem opus aggreditur, id quod ex urina
cernere licet. Materiae Febrilis concoctio nihil aliud revera
significat quam peccantis materiae a sana separationem.
Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus
attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Cardiacæ
quibus
conferunt,
et quo
morbi
tempore
exhibenda.

Materiae
Febrilis
concoctio
nihil est
aliud quam
peccantis
materiae a
sana sepa-
ratio.

^m vena] cruda scilicet adhuc existente
materia venaque ed. '66.

ⁿ mat. cruda adhuc ex.] om. ed. '66.

^o etc.] om. ed. '66.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

est, quamdiu salus aegrorum passa fuerit; cum autem finem spectat atque declinationem, secretionem jam conspicua, tunc quidem calidioribus medicamentis illam a tergo insequemur, ad rem eo celerius ac certius perficiendam. Atque hoc reipsa est, Febrilis materiae concoctionem promovere; cum evacuationes et refrigerantia moras nectant, et curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt^p, uti saepius a me fuit observatum.

Despumatio circa diem 14um peragitur. Refrigerantia post diem 14um exhibita morbum protrahunt.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur; verum si refrigerantia quaelibet serius adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si Febris ad diem vicesimum primum, quin et in effoetis corporibus male tractatis multo longius, excurrat.

[28.] Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere ut aeger clysterum aliorumve cathartorum usu circa declinationem morbi intempestive praescriptorum parum alleviari videatur, imo nonnunquam apyrexia omnimoda frui; post diem autem unum alterumve senties non tam pristinam Febrim vires suas redintegrasse, quam novam accendi; rigor nimirum atque horror subito invadet, quem mox excipiet calor atque Febris, idem stadium (nisi forsitan in intermittentium classem se reponat,) decursura, quod in praecedentibus monstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est aeger quam si antea Febre non detentus fuisset, verum quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quae coeptae jam ebullitioni debetur, non nisi praedicti temporis (scilicet quatuordecim dierum,) spatio peragetur, utcumque molestum fuerit aegro, a praegresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progressu adhibenda.

[29.] Cardiaca quae adhibeo passim sunt ejusmodi quae statim subindicabo, quorum moderatoribus utor in morbi principio, aestuatione maxime fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum vel ebullitionis gradus, pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel aeger senex fuerit, ut cardiaca fortiora administrentur, quam cum vel nulla praecesserit venae-sectio, vel aeger aetate floruerit.

[30.] *Moderata* autem illa quae dixi cardiaca fiunt ex aquis

^p *abigunt*] Sic male Syd., melius —*gant* edd. recent.

stillatitiis (verbi gratia,) borraginis, citrii, scordii composita, fragorum, theriacalis, cum admixtis syrupis melissophylli Fernelii, caryophyllorum, et de succo citriorum, etc.; *fortiora* vero ex pulvere e chelis cancerorum composito, bezoardico, confectione de hyacintho, theriaca Andromachi, aliisque ejusdem indolis. Quae sequuntur in frequenti usu sunt:—

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[Form. 4.] R Aquae Borraginis,

[Aquae] Citrii,

[Aquae] Scordii Compositae,

[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias duas,

Aquae Cinnamomi Hordeatae unciam unam,

Margaritarum praeparatarum drachmas duas,

Sacchari crystallini^a quantitatem sufficientem;

Misce: sumat cochlearia quatuor saepius in die, praecipue in languoribus.

Formulae
cardiaco-
rum.

[Form. 5.] R Aquae totius Citrii,

[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,

Aquae Cordialis Frigidae Saxoniae unciam unam,

Aquae Theriacalis Stillatitiae,

Syrupi Melissophylli Fernelii,

[Syrupi] Caryophyllorum,

[Syrupi] de Succo Citriorum, ana semunciam;

Misce; fiat julapium, de quo capiat saepius.

[Form. 6.] R Pulveris e Chelis Cancerorum Compositi,

Lapis Bezoardici Orientalis,

[Lapis Bezoardici] Occidentalis,

Contrayervae, ana scrupulum unum,

Folium Auri unum;

Misce; fiat pulvis subtilissimus: capiat ad quantitatem granorum duodecim, quoties opus fuerit,

ex Syrupi de Succo Citriorum,

[Syrupi] Caryophyllorum, ana drachmis duabus,

superbibendo cochlearia aliquot julapii praescripti.

[Form. 7.] R Aquae Theriacalis Stillatitiae uncias quatuor,

Semen Citrii drachmas duas;

Contundantur simul, et fiat emulsio; colaturae adde sacchari perlati quantitatem sufficientem ad gratum saporem: sumat cochlearia duo ter in die.

Plures vero formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam et innumerae sunt, aut esse saltem possunt, et in morbi decursu juxta varia ejus tempora ac diversa symptomata variandae sunt.

^a Sacch. cryst. 3^{ss}. edd. '66, '68, '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Si fermentatio recte procedat, nullis omnino remediis opus est.

[31.] (3.) At si fermentatio neque nimium aestuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi aegrorum vel amicorum quibus stipantur importunitas a me aliquid extorqueat, quod ipsis, citra instituti et scopi mei fraudem, placeat.

[32.] Atque hoc loco non praetermittam me saepius ad tenuis conditionis homines, quorum crumena prolixo apparatu medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post venae-sectionem et vomitionem peractam^r, (siquidem eas postulasset indicatio,) nisi quod ipsis praescriberem ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi juscula avenacea et hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam dempto frigore moderate biberent ad sitim sedandam; enema^s ex lacte saccharato singulis vel alternis diebus usque ad diem decimum vel undecimum injici curarent; et versus Febris finem, coepta jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiolem subinde potum cardiacorum loco bibere ipsis permisi. Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos et incolumes dimisi.

Circa diem 15um portio purgans sumenda est; ne sc. sedimentum a fermentatione hic illic depositum in sanguinem remigrans recidivam conciliet.

[33.] Sed ut ad institutum meum revertar: si praedicta methodus sollicitè observata fuerit, usitato circa decimum quintum diem, tum^t ex laudabilis in urina separationis signis^u, tum etiam ex manifesta omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quae sedimentum e praegressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestive factum fuerit, periculum est ne in sanguinis massam remigret, ejusdemque Febris recidivam conciliet; vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, mora, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum separatione jam facta, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluxo immissi, regressum ejus facile impediunt, ex quo varia obstructionum, ac tandem^v fermentorum, genera nascuntur.

Quare purgatio non ita necessaria

[34.] Ubi tamen animadvertendum non adeo plane necessarium esse post Febres vernaes, atque post autumnales purgationem celebrare, idque propterea quod sedimentum a

^r peract. post indic. in ed. '66.

^s enema—curarent] om. edd. '66, '68, '76.

^t tum] om. ed. '66.

^u signis] signo ed. '66.

^v tandem] om. ed. '66.

vernalibus depositum, tum copia, tum qualitate terrea malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in variolis obtinet, multisque morbis aliis verno tempore grassantibus, in quibus purgantium omissio non tam grave periculum, (quod ego quidem observaverim,) quam in casibus prius memoratis, inferre solet.

Et sane non multum is a veritatis scopo aberraverit*, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scilicet post morbos autumnales omissione,) plurium morborum colluviam, quam ab ullo alio quo demum cunque causarum fonte, dependere.

[35.] Si valde debilis sit aeger, vel alioquin perfecta adeo depuratio facta non fuerit ut audacter possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione aegri virium, potionem propino:—

[Form. 8.] ℞ Tamarindorum semunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabbarbari sesquidrachmam;

Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciiis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosacei [Solutivi], ana unciam unam;
Misce; fiat potio capienda mane.

[36.] Purgatione peracta, aegrum, hactenus lecto ex praescripto meo defixum, surgere, et paulatim ad pristinam victus rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus praescripsi, eadem propemodum est cum illa quam modo commemorabam, uti juscula avenacea et hordeacea, panatellae ex pane et vitello ovi in aqua cum saccharo confectae, juscula tenuia ex decocto pulli, cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque, aestuante ardore Febrili, immisceri² potest succus aurantiorum recens expressus et super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus, et his similia; quamvis juscula avenacea sint instar omnium. Negare vero cerevisiam tenuem, quae subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minime necessaria, imo saepenumero etiam detrimentosa³.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

est post
Febres,
aliosque
etiam mor-
bos verna-
les, atque
post au-
tumnales.

Purgatio-
nis omissio
post mor-
bos au-
tumnales,
plurium
morborum
fons.

Catharsis
ad diem
17^{mum}
quando-
que est
differenda.

Diaeta et
regimen
convales-
centium.

* a ver. sc. aber.] veritatis transiliret
limites ed. '66.

¹ Cf. form. 24, 59, 97, 101, 103,
118, 212.

² immisceri] Sic edd. '66, '68, '76;
—cerv. ed. '85, mendo fort. typogr.

³ Hic add. edd. '66, '68 quae se-
quuntur:—*Ad epispastica quod attinet,
quae tam crebri usus sunt, praeterquam
quod non videam qua ratione istum in
partibus musculosis, quibus illa haerent,
ichorem evacuando, ullatenus valeant san-*

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Vinum
Malaga-
num an-
nosum, vel
aliud e ge-
nerosis,
senibus in
morbi fine
confert ad
phlegma
viscosum
expecto-
randum.

Errores
medenti-
um quan-
doque in
morbi ma-
lignitatem,
et scorbu-
tum solent
transferri.

Non ta-
men nega-
tur Febres
alias ma-
lignas esse

[37.] Accidit interdum (maxime in senibus,) aegrum Febri jam curata, et corpore satis jam superque purgato, nihilominus valde debilem esse; et quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptoma non tantum aegro terrorem iniecit, sed et ipsi Medico, praesertim minus cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste phthisi viam sterneret; licet observaverim ego rem adeo periculosam non esse. Hoc in casu aegrum jubeo vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso bibere, quod crasin sanguinis^b multum praegressa aestuatione debilitati (proindeque nuper ingestorum succis assimilandis imparis,) corroborans, symptoma illud paucorum admodum dierum spatio abigit, ut crebra experientia mihi constat.

[38.] Hac ipsa quam proposuimus ratione aegrum a multis affectibus symptomatibusque^c, quae malignitati tribui solent, tutum praestabimus; cum nihil magis solitum sit Medicis in Arte sua minus exercitatis, quam, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxarint, Naturamque in perficienda sanguinis depuratione adeo debilitarint, ut animi deliquia aliaque symptomata (quae genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta,) contingant, malignitati culpam transcribere^d; at si diuturnitas, in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tum quicquid eos in medela deinceps fatigat, id scorbuto acceptum referunt: quamvis reipsa neque symptomata, quae accidebant quamdiu vigeabat morbus, malignitatis erant effecta, neque ea quae contigerunt in declinatione ejus, scorbuti; sed utrumque rei male gestae debetur, quemadmodum crebro id a me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius qui morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit Febres esse, quae non intemperie sola, aut putrido tantum calore, sed etiam maligna^e

guinem ab ista Febrili materia, quae ipsum commovebat, liberare; aegro potius molestiam ac dolorem ex entis vulnere facessunt, eumque, nimis jam morbo suo cruciatum, ulterius divexant. Neque (licet iis ego saepe usus sim, sic ut bene se habuerint aegri,) inferre possum ipsa aliquid prodere; inque eam plane suspicionem propendeo, aegrum haud majori jure vesica-

toriis istis, quam plumeo lecto, sanitatis suae restitutionem debere. Nempe saepe numero inefficax medicamentum fortuna nobilitat.

^b *sang.*] post *aest.* in edd. '66, '68, '76.

^c *symptomatibus*] — *matris* ed. '66.

^d Cf. *inf.* ii. 2. 1; *Tract.* II. postscr. § 4.

^e *maligna*] et *venerata* add. ed. '66.

qualitate (eujus signa evidentissima in aegris non possunt non apparere,) consent; vel etiam quod inficias eam complicari aliquando cum Febre scorbutum et complures alios morbos posse; hoc tantum dico, has affectiones immerito saepe in litem vocari.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

alias cum
scorbuto
compli-
cari.

[39.] Si fermentatio sanguinis rite processerit, fiet omnino materiae morbificae despumatio intra tempus modo dictum.

At si remedia refrigerantia vel enemata serius exhibita fuerint, multo longius excurret Febris, praecipue in hominibus grandaevis male a Medico curatis; ad quos quandoque accersitus postquam Febri per quadraginta dies et amplius laboraverant, nihil non expertus fui quo despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeo debilitatus erat sanguis, partim senio, partim enematibus et medicamentis refrigerantibus, ut neque cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur *ἀπυρεξία*, vires aegrorum admodum prostratae erant, et tantum non emortuae.

Refrige-
rantia et
enemata
serius ex-
hibita ma-
teriae mor-
bificae des-
pumatio-
nem, max-
ime in gran-
daevs, re-
tardant.

[40.] Aliorum autem remediorum successu frustratus, alio consilium vertere saepe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem aegris applicando. Nec est quod quis multum miretur hae methodo (licet inusitata,) aegrum tantopere corroborari, Naturamque debilitatam juvari, ut semet a materiae secernendae eliminandaeque reliquiis exoneret; cum proclive sit intelligere insignem effluviorum vegetorum copiam a sano et atletico corpore in corpus aegri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ulla-tenus id praestare valuisse, quod modo praescripta methodus praestitit; ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, aequalis, perennisque. Atque haec ratio, spiritus et halitus, forsitan balsamicos, in aegri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum successu faelici fuit adhibita; neque profecto me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum

Adoles-
centulo-
rum juxta
cubantium
calor his
prae cae-
teris omni-
bus pro-
dest.

Cujus ra-
tio reddi-
tur.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Sympto-
mata quae-
dam hujus
Febr's pro-
prium sibi
curam
postulant.

ac salutem vanis illorum opinionibus longe anteferendam censeo^f.

[41.] Methodus^g hactenus enarrata, si quis illam prudenter et cum destinato animi consilio observaverit, aegros, si non ab omnibus, saltem a plerisque molestis illis symptomatibus communes praestabit, quae hanc Febrem^h vel comitari, vel eidemⁱ supervenire solent, quaeque Medicum animi ancipitem, atque saepe in curationis decursu consilii pene expertem reddunt; immo et illius curae commissos non raro e medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel aegrorum culpa Medicum non satis opportune accersentium, vel ipsius Medici minori sive peritia sive cautela, ejusmodi accidentia saepissime oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summam hic attingere; verum ad ea tantum symptomata me restringam, quae, tametsi saepenumero praeverti potuerint, modo via atque ordine praedicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam sibi quae propriam curam postulant.

PHRENI-
TIS.

[42.] Atque (ut hinc ordiar,) si aeger, vel calidiora medicamenta minus propere atque intempestive sumendo, vel calido nimis temperamento sua natura fretus, in Phrenitidem prolapsus fuerit; vel (quod proxime illuc accedit,) si non omnino dormiat, saepe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquela ferociat, si medicamenta potumve communem avide et quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam: in hoc (inquam,) casu, liberaliori manu, quam supra indulsi, ad venae-sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia, me accingo, verno tempore praesertim, quo etiam alias, symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore praediti ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt. [43.] Atque talibus remediis utens, aegrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum et a morbo et a symptomate una eademque opera liberare: id quod fiet narcoticum aliquod medicamentum in largiori paulo dosi exhibendo. Quamvis

Phrenitis
et vigiliae
quo pacto
tractandae.

Narcotica
vigente

^f In edd. '66, '68 (p. 41.) sequuntur plurima, quorum quaedam supra, quaedam infra dixisse, quaedam denique penitus omisisse mihi Syd. videtur. Cuncta ad hujus cap. finem relegavi.

^g *Methodus* s.c.] Hic inc. in edd. '66,

'68 *Sectio Secunda. De Symptomatibus Febres Continuas comitantibus.*

^h *hanc Febrem*] *continuas Febres* edd. '66, '68.

ⁱ *eidem*] *isidem* edd. '66, '68.

enim, Febre vigente, quae *ναρκώσεως* vi praedita sunt non omnino prosint, neque destinatum a Medico scopum feriant; tamen opportune, et in declinatione morbi adhibita, praecarios effectus edunt: antea vero prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurentem sistere nequeunt, etiam in maxima dosi exhibita, partim vero (quod quidem majoris adhuc momenti est,) materiae peccanti tunc temporis massae sanguineae aequabiliter admistae, neque versus separationem adhuc vergenti, ab exhibitio hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verum sive haec ratio sit hujusce phaenomeni, sive alia aliqua magis abstrusa, judicent illi quibus animus atque otium est talia speculari. [44.] Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, laudanum, vel alia quaevis narcotica in principio, augmento, vel statu hujus Febris^j ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel (quod saepe accidit,) etiam obesse; verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prospere exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum facta. Neque vero haec mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cum saepe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur ne cardiacis calidisque medicamentis adhibitis intemperies coepta accendatur uberius, quo casu aegri subito pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel laudanum Londinense ad sesquigramm^k, vel sequens:—

[Form. 9.] R Florum Paralyseos manipulum unum;
Coque sufficiente quantitate Aquae Cerasorum Nigrorum;
colaturae unciiis tribus dissolve
Syrupi de Meconio semunciam,
Succi Limonum^l cochleare dimidium;
Misce.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Febre non
prosunt, at
in morbi
declina-
tione prae-
claros effec-
tus edunt.

Ejus rei
ratio red-
ditur.

Ante diem
12um,
vel etiam
14um,
non sunt
exhibenda.

^j hujus Febris] morbi edd. '66, '68, '76.

^k sesquigr.] gr. j. edd. '66, '68, '76.

^l Succi Lim. gutt. viij vel x. edd. '66, '68, '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

vel [*Form.* 10.]^m R̄ Aquae Cerasorum Nigrorum sesquiunciam,
Aquae Epidemicæ drachmas duas,
Laudani Liquidi guttas sedecim,
Syrupi Caryophyllorum drachmam unam;

Misce.

Aeger, si id
commode
fieri possit,
prius est
purgandus.

[45.] Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptoma hoc eousque inducias ferat, et Febris adeo in diuturnitatem abeatⁿ, ut aeger ante assumptum narcoticum commode purgari possit, medicamentum illud tanto faelicius effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo pilularum cochiarum majorum scrupulos duos in aqua betonicae dissolutos, atque hoc decem vel duodecim horis ante narcotici exhibitionem. Neque metuendum est a tumultu illo, quem calidior illa massa pilularum alias excitare solet; subsequentis enim narcotici vis pensabit illas turbas, et quietem suavissimam blandissimamque inducet.

Vigiliae
post Fe-
brem quo-
modo con-
sopiendae.

Quodsi vigiliae ultra Febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteum in aqua rosarum immer- sum, et frigide sincipiti ac temporibus applicatum, plus quam narcotica quaevis prodesse^o.

TUSSIS.

[46.] Saepe accidit aegrum per totum morbi decursum Tussi molesta divexari; nimirum commota vehementer ac tumultuante sanguinea mole, omnibus jam ad seditionem et partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti diffuentesque e massa sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheae membranam interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu praeditam, transferantur. Hinc Tussis oboritur, quae primo sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eo quod sensim Febrili calore torreatur atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur aeger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor, praeter oleum amygdalarum dulcium recenter expressum, nisi forsitan acci-

Ol. amygd.
dulc. in
Tussi reli-
quis ante-
ferendum;

^m Hanc form. om. edd. '66, '68, '76; cf. form. 144.

ⁿ et Febris — abeat] om. edd. '66, '68, '76.

^o In edd. '66, '68 sequuntur quaedam de *Pleuritide*, quae, quum infra

dictis in Sect. vi. c. 3. plerumque respondere mihi videantur, eum in locum transtuli; itemque add. quaedam ed. '66 de *Febre Symptomatica Vernali* quae post Sect. ii. c. 2, transcripsi.

derit (accidit autem aliquoties,) ut aegrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per aegrum uti licuerit, bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam praecipue, quod cum necesse sit haec liberalius et majori quantitate exhibere, modo prodesse velimus, hoc pacto ventriculum, jam satis superque debilem et ad nauseam proclivem, oneramus; nonnunquam etiam eadem opera praepedimur ne reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. [47.] Neque vero satis aut intellectu assequor, aut experientia edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in Febribus abhorreamus, eo quod scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne Febrem adaugeat. Fac enim illud sua natura calidum esse, certe tamen calor ille tantus non est ut aliunde non abunde pensetur: prae caeteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias ac lenit, adeoque expectorationem promovet; qua (praesertim si copiosior acciderit,) tum exoneratur sanguis a molesto humore commode jam excreto, tum eadem opera nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum male habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam aegro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, una eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne et ventriculo nauseam et alvo fluxum inducamus: parce itaque sed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non solum expectoratione facta tussim leniemus, verum etiam (quod alicujus momenti est,) attritas aegri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[48.] Fit nonnunquam ut Haemorrhagia Narium superveniat; sive quod medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quod ebullitio non satis coercita fuerit, aegro nempe vel in florenti aetate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea quae ad sistendum sanguinis motum vulgo fieri consueverunt, qualia sunt venae-sectiones, ligaturae, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, etc. Quamvis enim pro Medicorum consilio ac prudentia his atque hujusmodi aliis uti liceat, in eo tamen

parce at
frequenter
sumendum
est.

NARIUM
HAEMOR-
RHAGIAE.

Narium
Haemor-
rhagia
huic Febri
sympto-
matica ut
curanda
sit.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni fraenum imponatur, quod sistat figatque illius impetum in praecipitia quaeque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quae supra enumeravimus (ac venae-sectionem potissimum,) accommoda satis esse, nec ego ipse dubitare iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis,) non satis attingunt, quam profecto non majori ratione per praedicta tollere^a, quam si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam:—

[Form. 11.] R Aquae Portulacae,
[Aquae] Papaveris Erratici, ana sesquiunciam,
Syrupi de Meconio^r drachmas sex,
Syrupi Paralyseos^s semunciam;
Misce; fiat haustus.

Ea non-
nunquam
permitten-
da; utpote
qua mor-
bus critice
aliquando
solvitur.

[49.] Nolim autem haec ita intelligi, quasi Haemorrhagiam quamlibet ita statim curari velim, quin potius illa saepe permittenda est, atque aegro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam critice aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati fraenum praedictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligenter advertendum est, hanc ipsam atque alias omnes immodicas haemorrhagias peculiare illud obtinere, quod, quamprimum illae quomodocunque sedatae fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam aeger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur,) serius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc acciderit^t.

Post haemorrhagiam immodicam quamlibet purgandum est aeger, ne recidivam patiatur.

SINGULTUS.

Singultus, senibus maxime accidens post copiosas evacuationes, saepe mortis est praenuncius.

[50.] Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhoea, vel maxime per vomitiones, atque saepenumero mortem prae foribus adesse denunciat. Ingenue fateor me mihimet ipsi de Singultus causa disquirenti satisfacere non posse; nihilominus observavi saepe illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis

^a tollere] licet tollere edd. recent.

^r Syr. de Mec. 3v edd. '66, '68.

^s Syr. Paral. 3fs edd. '66, '68, '76.

^t acciderit] sic edd. '66, '68, *acced.*
(vox nihili.) edd. '76, '85, *access.* edd.
recent.

cum Naturae vires non suffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi curam eo dirigere, ut quod Natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. Diascordium igitur larga dosi exhibitum (nempe ad drachmas duas,) a scopo meo non aberravit; cum semine anethi, aliisque, quae tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

[51.] Si in morbi hujus decursu Diarrhoeam obortam conspexeris, quae (uti jam alicubi supra [§ 9.] notavimus,) accidere tum solet, cum in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire ut quovis morbi tempore^u (nisi vires contra-indicarint,) emeticum exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio praeterierit. Quoniam autem hac de re satis (opinor,) in superioribus pagellis a nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si, exhibito licet emetico, nihilominus Diarrhoea supervenerit: quod tamen oppido rarum est, nisi in Febre inflammatoria^v, ubi vomitorium hoc symptoma non solum non impedit, sed quandoque creat, quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, prae quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi:—

[Form. 12.] R Corticis Granatorum semunciam,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;
Coque in lactis vaccini sufficiente quantitate; colaturae libra
dimidia dissolve
Diascordii^w semunciam;
Misce; fiat enema.

Non suaserim ut majori quantitate clysterem injicias; quamvis enim propria vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est ne sua mole lacescat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

[52.] Sed forsitan objiciet his aliquis, magis e re videri ut (praesertim declinante morbo,) Diarrhoeam, si quidem acciderit, permittas potius quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum fieri aliquando ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verum illud rarius accedit, quam ut illius spe quicquam moliamur: quin

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Diascord.
dosis libe-
ralior spe-
cificis om-
nibus in eo
sedando
praefertur.

DIAR-
RHOEA.

Diarrhoea,
ob vomito-
rii in
principio
exhibendi
omissio-
nem obor-
ta, emetico
sistenda
est.

Si ea ex-
hibito
emetico
nihilomi-
nus super-
venerit,
enema a-
stringens
injicien-
dum.

^u Cf. sup. § 16.

^v *inflamm.*] *symptomata modo dicta*

ed. '66, *vere maligna* edd. '68, '76.

^w *Diasc.* 3 *ij* edd. '66, '68, '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Ad genu-
inam san-
guinis de-
puratio-
nem du-
plex secre-
tio requiri-
tur, et quae
per faeces
fit, et quae
per flores.

Haec sen-
sim et
paulo ple-
niori δια-
πνοῇ, po-
tius quam
sudore ma-
nifesto ut
ragitur per
plurimum.
Separa-
tione hac
per flores
jam facta,
minus pe-
riculosa est
Diarrhoea.

et ratio illa, qua de medela Febrium universim loquuti fluxus hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, (mea quidem sententia animadversione non indignum,) nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum necessariam esse illam quarundam partium secretionem quae per faeces fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliae, tanquam flores^x; id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si diarrhoeae nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis, atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat, primo excernetur. Fateor equidem, separatione illa per flores jam facta, (quae, ut obiter id attingam, sensim et sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori διαπνοῇ potius quam sudore manifesto,) diarrhoeam, si forte acciderit, periculi non multum interminari. Sciendum tamen est illam tum non aliunde accidere, quam quod purgatio, subducendis faecibus dicata, non opportune exhibita fuerit; quae quidem faeces, mora sua fermenti alicujus maligni indolem adeptae, intestina jam ad excretionem irritant stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim forma plerunque visuntur,) satis indicare ea pro critica morbi solutione habenda non esse^y.

ILEUS^z.

[53.] Forsan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest Iliaca Passio, eo quod vomitus enormes, qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrent.

Horrenda haec affectio est, et huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso ac praepostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibrae, quae a superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, et quaecunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protruduntur, et impetu facto ad os regurgitant; adeo ut enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, mea quidem sententia,

^x Cf. inf. c. 5. § 3.

^y Hic in ed. '68 sequuntur plurima de Cholera Morbo, quae, quum dictis inf. in Sect. iv. c. 2. plerumque re-

spondere videantur, ibi inveniuntur.

^z Cf. *Process. Int.* c. 26; *Sched. Morb.* I. § 29 sq.

exquisitus ille ac intolerandus, dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quam ex praepostero intestinorum motu modo dicto. Cum enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita a Natura formati sint ut ad descensum faecum quam aptissime conducerent, cum ii (inquam,) motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde praedictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cum aut valvula quae ad initium coli appositae excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quaevis membrana ad sinum pertinens, vim hujus praeposteri impulsus sola sustinet.

Hujus vero inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet: obstructionem nempe, vel irritationem.

[54.] Primo igitur, quaecunque intestina vehementer obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, et nemini non notum. In horum censum ab authoribus referri solent faeces induratae, flatus crassi magna copia collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, alique tumores magni, qui cavitatem internam intestini ocludunt. Interim vero haud negandum quod motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quam intestinorum motus habendus, neque haec totius intestinorum ductus inversio est, sed illorum tantum quae supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam Affectio Iliaca hinc profecta, a me *notha* appellatur.

[55.] Secundo vero, opinor quod in Affectu Iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motus ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper concepta, in ventriculum et proxima intestina deponuntur humores acres et maligni, ex quibus ventriculus primo motum suum invertere, ac violento impetu materiam molestam in eo contentam per os rejicere cogitur: ventriculi tandem motui validiori intestina tenuia ipsi continua jam debilitata cedunt, et cum his demum majora in consensum trahuntur, vomituri ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum* Ileum voco, et ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu argenti vivi, et globulorum, quae praeterquam quod

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

Passionis
Iliacae
causa du-
plex, ob-
structio et
irritatio.

Quo pacto
ea produci-
tur.

Argenti
vivi et
globulo-
rum usus
in Ileopa-
rum con-

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

ducunt,
noxam
saepe in-
ferunt.

Methodus
qua Ileus
curandus
est.

parum conducunt, noxam saepe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hac methodo utor.

[56.] Quando liquet ex clysteribus per os rejectis et aliis signis verum esse Ileum, tunc in haec tria enitor: 1. ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur; 2. ut intestina acri humore debilitata corroborentur; 3. ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo. [57.] Primo, salis absinthii scrupulum unum ex cochleari uno succi limonum mane et sero sumendum praescribo; intermediis vero temporibus aquae menthae stillatitiae sine saccharo aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque hora propino; cujus vel solius repetito usu et vomitus et dolor ex eo natus subito evanescent. Dum haec fiunt, catulum viventem nudo ventri indesinenter accumbere jubeo. Postquam vero dolor cum vomitu per spatium bidui tridui^a omnino cessaverit, tum pilularum cochlearum majorum drachmam unam in aqua menthae dissolutam exhibeo; quam etiam aquam (quo certius vomitus recursum praevertam,) toto catharseos tempore saepius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum aeger aggrediatur.

Ventriculus prius est roborandus, quam ingeratur catharticum; alias emeticum evadet.

[58.] Observavi frustra pilulas istas, vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum aequae reducta fuerint; alias enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, et plus damni quam commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior, donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Diaeta et regimen hoc morbo laborantis;

et ab eo jam convalescentis.

[59.] Victum valde tenuem aegro praescribo, ita ut non nisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim vero ut per totam aegrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectae sanationis signa appareant; ac etiam post sanationem per longum tempus in praedictae aquae usu persistere, et laneis duplicatis ventrem a frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus prae omnibus aliis est obnoxius.

^a *bid. trid.*] *diei unius vel alterius* edd. '66, '68, '76.

[60.] Pauca haec universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt; quam a nemine consulto ob simplicitatem suam, et splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatus defectum, aspernatum iri confido.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'61-'64.

[61.] Atque haec sunt illa symptomata quae in Febre hac^b occurrere solent. Sunt autem et alia quaedam, quibus memorandis nunc supersedebimus; partim quidem quoniam ea minoris momenti sunt, partim vero quod peculiarem nullam curationem postulent, Febre enim rite tractata sponte sua cessant.

De Febre Continua hujus constitutionis ac de symptomatibus ejus hactenus^c.

^b *Febre hac*] *Febribus* edd. '66, '68.

(—*matibus* ed. '68,) igitur *hactenus* edd. '66, '68.

^c *De Febre Cont. &c.*] *De Symptomatis*

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. p. 56. n. e.

"Quae hactenus^d proposui monita therapeutica illi Febrium speciei peculiariter conveniunt, quae omnium maxime familiariter ac generalissime occurrit; praeter quam et alias species discriminare non uno a se invicem variantes anomala nonnullorum annorum constitutio progenerat; quas quidem omnes juxta phaenomenon¹ suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, nec non propriam medendi rationem cuilibet sigillatim accommodare, ut res est multi otii ac summe ardua, ita etiam (cum nullo certo annorum ordine emergant,) ad justum de iisdem observationum apparatus congerendum fortasse unius Medici aetas vix sufficeret. Mihi, ex quo Medicinae operam dedi, species insigniores, notabilem therapeuticae varietatem exposcentes, observatae sunt omnino duae; altera, communior illa, de cujus indole ac medicatione hactenus egimus; altera, pestilentialis, de qua inferius despicendum erit. [Sect. v. ed. '68.]

"Caeterum in medela Febrium, diversitas, quae ex differentibus ejusdem anni tempestatibus, atque etiam ex unius anni ab alio discrimine suboritur, (me quidem iudice,) non minus animadversione digna est, quam ea quae nascitur ex variis aegrotorum temperamentis. Et sane inter praecipuas causas, cur Febrium medela usque adeo fluctuet, virorumque etiam

doctorum conatus tam male cedant, hanc enumerandam existimaverim; quod practici observationes suas, quas ex faelici unius pluriumve Febrium in hac vel illa anni tempestate curatione instituerunt, Febrium omnium in quavis tempestate vel quovis anno medelae solent accommodare: id quod acque periculosum judico, ac si Medicus¹ Cf. sup. c. 2. § 21. diversas aegrorum temperies, singulis peculiare, non respiciat, sed eandem omnibus in eodem morbo medicinam promiscue exhibeat.

"Primum, ut de variantibus medendi rationibus, quae diversarum anni tempestatum Febribus sunt accommodatae, disseram; expendendum est, licet alia aliunde inter Febres discrimina concedi possint, eas tamen praecipue secundum subjectam materiam, cui Febrilis inhaeret commotio, discrepare; istam vero materiam secundum diversam sanguinis diathesin, prout ea ab hac vel illa anni tempestate inducitur, discrimen suum nancisci. Ea quippe Febrilis commotio, quae tempore verno contingit, in sanguine nascitur, omnibus suis spiritibus vegeto; autumnalis vero in sanguine, a praegressae aetatis² calore, ejusque vi² aetatis] atque effectibus ad pauperiem redacto. An aestatis? Ac prout accidit, Febrem pro duarum istarum tempestatum vicinia, vel distantia, sanguinem invadere, ita morbus magis vel minus de fermentationis, ad hanc vel illam pertinentis, natura participat. Hisce consentanea sunt, quae

^d *Quae hactenus &c.*] *Praxis hactenus commemorata nonnisi Febres Continuas*

spectat in genere; at in medela Febrium, diversitas quae &c. ed. '66.

CAP. V.^e

Febres Intermittentes annorum 1661, 1662, 1663, 1664.^f

QUANDOQUIDEM^g (ut jam [c. 3.] sumus praefati,) quae praedictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium

^e Inc. in edd. '66, '68 *Sectio Tertia. De Febribus Intermittentibus.*

^f annorum &c.] om. ed. '76.

^g Quandoquidem &c.] *Jam ut addamus nonnulla de Febribus Intermittentibus. Primo loco &c.* edd. '66, '68.

in praxi nostra observamus, nempe (caeteris paribus,) Febres Autumnales magis esse periculosas, peiorisque notae symptomatibus stipari, quam Vernales; cum decocti sint atque assumpti magis in sanguine spiritus, autumnali tempore, quam verno: quae causarum una esse videtur, quod evacuationes, maxime sanguinis, (qui non modo spirituum vehiculum est, sed et penu,) adeo sint in autumno damnosae, quamvis tempore verno prodesse soleant³.

³prod. sol.
temp. verno
ed. '66.

Atque forsán ab illa degeneratione, quae sanguini crebro in Febribus Autumnalibus, praecipue ex praememorata spirituum pauperie, accidit, nonnunquam prava ejusmodi qualitas cruoris massae inducit^h, quae non modo mali⁴ moris symptomata Febrim comitantia, sed interdum⁵ Febrim ipsam proignit; Natura quippe vehementer ab ea irritata contra ipsam insurgit, neque alio consilio novam hanc ebullitionem auspicatur, quam ut materiam infestamⁱ eliminat; unde Medico incumbit, potius cardiacis moderatis ebullitionem convenienti tenore sustinere quam eandem evacuantibus et refrigerantibus labefactare; utpote quam videtur Natura ad intestinum hostem debellandum in

⁴mali] *ista mali* ed.
'66.

⁵interd.] *nonnunquam etiam* ed. '66.

^h nonn.—induc.] *saepius venenata illa nascitur sanguinis qualitas* ed. '66.

ⁱ mat. inf. &c.] *malignitatem dictam eliminat: unde potius incumbet Medico, illam alexipharmacorum ope expugnare, quam evacuationibus et medicamentis refrigerantibus Febrim resistere, quam videtur in aciem produxisse Natura ad venenatam perniciem debellandam. Iusigne hanc in rem exemplum suppetit in peste, quae Febrim destituta multo est periculosior, quam si eandem haberet comitem. Et sane quaevis malignitas, quae sanguinem adurit, si ipse ex se non valet cedere ebullitionem, vel, siquidem valet, impeditur quo minus id praestet, necessario vel lethalem, vel diuturnum morbum reddit: lethalem quidem, quando illa tota substantia contraria Naturae, humanam temperiem abdita proprietate corrumpit destruitque:*

aciem producere. Et sane qualicumque labes sanguini impressa fuerit, si is vel ex se ebullitionem concitare non valeat, vel concitatum rite exequi aliunde impediatur, morbum vel lethalem vel diuturnum insequi necesse est.

Verum (ut ad caput rei, a quo diverticulum feci, revertar,) observavi in Febribus *Autumnalibus* sanguinem qualiumcunque febricitantium mittendum esse parce, non adulatorum vero, vel aetatis florem egressorum nequaquam. Medicamenta refrigerantia exhibentur cum periculo, nisi Febris nimium exaestuaret, ac aeger sit juvenis: valde necessaria vomitio, ubi vomendi fuit propensio. At in Febribus *Vernalibus* sanguis qualiumcunque mitti potest moderate: hominum aetate florentium, copiose. Clysteres et medicamenta refrigerantia valde prosunt, quando juvenis est aeger, nec declinat Febris, nec prolixa sanguinis missio praecessit^j. Nonnunquam hactenus observavi, ventrem durum, vel pedes tumefactos excepisse Febres *Vernales*, sive Continuae, sive Intermittentes illae fuerint. Post *Autumnales* vero, admodum frequens est utrumque, maxime ubi copiose missus fuerit sanguis, vel in

diuturnum vero, quando, licet natura sua, et occulta agendi ratione apta sit corpori magnopere nocere, illudque sensim continere, subito tamen hominem interficiendi vim non habet. Interim malignitatem aliquam, quae alias ex pravitate sua necessario mortem inferit, esse posse salutarem, ubi sanguinis datur ebullitio ad eam eliminandam, pestis ipsa aliquando testatum facit. At ubi nulla est ejusmodi ebullitio ad illam universim et quaquaversum expellendam, ibi proinde morbum diuturnum reddi, itidem patet in scorbuto, lue venerea &c. Verum (ut ad caput &c. ed. '66.

^j praecessit] *Vomitio, ubi vomendi fuit proclivitas, non absolute necessaria, satis tamen commoda. Nec vomitorii omissio diarrhoeam plane inferit in Febris declinatione, add. ed. '66.*

generum Intermittentibus tam egregie favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam. Addam insuper et quae de paucis illis Intermittentibus observari, quae ab illo deinceps tempore sporadice contigerunt, quo minus orationis filum, insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar intercidere.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

puerili aetate constitutus sit aeger, vel etiam actatem vegetam excesserit. Tumor qui puerulis accidit, imprimis ventrium est; qui hominibus aetatis florem egressis, plerumque pedes primo, forte etiam ventres deinceps, quando ad hydropem vergit, occupat.

"Secundo, ut de eo porro inter Febres discrimine loquamur, quod ex quorundam annorum ab aliis differentia oritur, proindeque de medelis ad ipsas eo nomine pertinentibus: notandum est differentiae illius inter unius et alterius anni Febres rationem dari semper ex causis manifestis non posse; quandoquidem saepe fit, ut unus annus sit epidemicus, non quoad pestem duntaxat, sed etiam quoad Febres, nonnisi malignitate ordinaria minaces, ubi rationem assignare non possumus ex alimentorum vitio, neque ex inferioribus exhalationibus in aëre putrescentibus, neque ex temporum tempestatumque inordinatis atque inaequalibus mutationibus, in calidum et humidum vergentibus; sed istam constitutionem, caecae, malignae, et inexplicabili aëris perniciiei nobis inimicae sobolem esse hactenus fateri cogimur.

"Atque uti nulla dari ratio potest differentiae inter unius et alterius anni Febres, sic nec ulla dari potest circa prognostica de sequentis partis anni salubritate, vel insalubritate, ex comoda vel incommoda praeteritae partis temperie, instituta. Hyemes quippe annorum 1662 et 1663, quarum alteram ob clementiam tantum non praeternaturalem, alteram vero ob rigorem, mirabantur omnes, salubres admodum aestates et autumnus consequabantur.

"Ego in mea praxi hasce duas duntaxat observationes de prognosticis cepi, quae institui tempore aestivo possunt, sitne autumnus proximus (quoad Febres dico,) salubris futurus, an minus talis.

"1. Observavi, quod quando Febres, sive Continuae, sive Intermittentes, praemature apparuerunt, (ut circa festum S. Johannis,) temperies secuta fuit valde epidemica; imprimis si Quartana (genuina Autumni soboles,) hic illic a tempore modo dicto quosdam invasit.

Anno 1661, quo, praeter Febres Continuas, Tertianae praesertim malignae admodum furebant, inque multis locis, correptis fere integris familiis, maximam hominum stragem edebant; eo (inquam,) anno, mecinini foeminam quandam aedibus meis vicinam, primo Quartanae suae paroxysmo ipso S. Johannis festo correptam fuisse⁶. Com-

⁶Cf. inf.
c. 5. § 8.

plures alii, circa idem tempus praematurum, Febribus illis correpti fuere, quae postmodum adeo epidemicae evaserunt: quod argumentum est, magnum tum fuisse in ista, quae tunc obtinebat, aëris temperie, ad istos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno stipatioris grassabantur.

"2. Notavi, si insectorum examina aestate abundaverint, maxime vero muscae domesticae, autumnum proximum valde insalubrem futurum; id quod in praedicti anni 1661 tota aestate observabam, sed in duorum sequentium annorum, quae adeo salubres erant, aestatibus, admodum paucæ; ubi tamen notandum, hanc (quam modo diximus,) insectorum copiam, ipsa ingruente peste, non adeo observari.

"Exceptis his duobus, reliqua prognostica omnia fallacia observavi; ita ut constitutionis epidemicae adventantis praesensio difficilis admodum videatur, nec signis ullis, aut rationibus satis conspicua.

"Neque minus difficile est certam aliquam atque determinatam curandi rationem proponere, quae discrimini Febrium, ex annorum varia temperie dependenti, accurate respondeat; quam (uti jam dictum,) ipsius illius varietatis causas explicare, vel etiam quam prognostico aliquo diu antea facto, praedicere quantum inter hunc annum (verbi gratia,) atque alium, quoad salubritatem vel insalubritatem, discriminis intererit. Veruntamen quae nobis, haec ipsa attente observantibus, sese obtulerunt, paucis exponere non gravabimur.

"In Febribus igitur Autumnalibus, quae in constitutione epidemica, atque in anno, quo morbi autumnus peculiars (quales sunt Quartanae, Tertianaeque maligniores,) solito maturius (puta men-

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

In Febrium Inter-
mittentium par-
oxysmis tria tem-
pora spec-
tanda sunt,
exhorres-
centiae,
ebullitio-
nis, despu-
mationis.

Ratio harum omni-
um reddi-
tur.

[2.] Primo loco, quo naturam illarum atque genium conjectura saltem assequamur, advertendum est quod in paroxysmis Febrium Intermittentium haec tria tempora spectanda sunt: 1. tempus exhorrescentiae; 2. tempus ebullitionis; 3. tempus despumationis. Et quidem ad exhorrescentiam quod attinet, (ut de his rebus summatim loquar,) ego illam exinde oriundam arbitror, quod materia Febrilis, quae nondum turgescens a massa sanguinea utcunque assimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis, verum et inimica Naturae facta, illam exagitat quodammodo atque lacessit; ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata, et quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, aversionis suae testem et indicem: eodem plane modo, quo potiones purgantes a delicatulis assumptae, aut etiam toxica incaute deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. [3.] Natura itaque hoc pacto irritata, (ut ad tempus ebullitionis jam transeamus,) quo facilius hunc hostem a suis cervicibus depellat, fermentationem aggreditur, solennem nempe machinam, qua in Febribus et quibusdam aliis

se Junio, vel Julii initio,) occurrerint, venae-sectio maximo periculo non vacat. Id quod in autumnio anni de quo jam locuti sumus verissimum esse experientia testata est: tunc enim temporis, praesertim in primo autumnio, phlebotomia maximam partem lethifera visa est; nisi forte aegri, in ipso aetatis vigore constituti, sanguinis jacturam quodammodo ferre poterant; quo quidem in casu, tametsi mortem non intulerit, morbum tamen longum, ac periculi plenissimum, atque symptomatibus saevissimis stipatum sunt experti. Ego certe ab aliis evacuationibus paria pericula sese obtulisse non memini; atque speciatim ab illis quae per emetica fiebant, quales plerumque tum in illa, tum etiam in similibus aliis constitutionibus malignis, exitum satis faelicem habuerunt. Verum ut ut haec sint, jamdudum didici, oportere ut Medicus hac in re versatilis ingenii sit, atque pro re nata consilium capiat, hoc est, pro temporum atque aegrorum temperie praxin suam subinde mutando, vel potius leviter flectendo, huic scenae tot discriminibus variegatae commode, quantum fieri potest, inserviat. Illud interim (ut tandem aliquando argumento

praesenti coronidem imponam,) affirmare possum, generalem illam methodum jam traditam (quantum quidem ego hactenus observatione attenta consequi potui,) Febrium omnium curationem suo ambitu commode satis complecti; licet non ignorem, subinde varias anni tempestates, atque ipsorum annorum varietates prohibere, quo minus certos aliquos limites figere possimus, quos ultra citraque progredi, aut consistere non liceat? Praestiterit certe, quando Febres grassari incipiunt, diligenter illorum impetum atque morem observare, quibus etiam praesidiorum generibus aegri juventur, vel laedantur, ut quamprimum, his repudiatis, illis utamur. Quod si illud fiat, existimo reipsa aliquando, facto periculo, compertum iri, mendendi rationem hactenus expositam quam minimum a scopo aberrare. Ad me certe quod attinet, rarissime ab illa mihi devianando sensi, in plerisque Febribus*: quibus egregie accommoda est, quod fermentationem debitam sustineat, (optimum Naturae organum,) cujus ope omnem materiam inimicam¹ in sanguine latitantem expellit atque amolitur."

⁷ Cf. sup.
c. 2. § 20.

^k in pler. Febr.] vel in casibus malignis ed. '66.

¹ inimicam] venenatam ed. '66.

acutis morbis uti consuevit, cum sanguinis molem ad intestinis inimicis liberare conetur^m: hujus enim effervescentiae beneficio disjunctae peccantis illius materiae partes, quae sanguini aequabiliter admixtae fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori opera subigi possunt, ut ad despumationem opportuna evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo tempore (exhorrescentiae scilicet,) fato fungantur; nam si ad tempus effervescentiae pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per haec duo tempora res aegrorum in angusto versantur; quibus elapsis, tertium tempus, quod despumationi dicatum est, insequitur; quo succedente, symptomata omnia primo levioraⁿ fiunt, atque tandem plane evanescent. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quam materiae Febrilis jam subactae et quasi devictae expulsionem seu separationem; atque illud quod separatur partim (ut in aliis liquoribus cernere licet,) florum, partim faecum rationem et sortem obtinet^o.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Qui in Febris paroxysmo pereunt exhorrescentiae tempore fato funguntur.

[4.] His ita positis, videamus quomodo fiat ut redeat paroxysmus, quandoquidem aegrorum sors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed, quemadmodum apum embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens haec materia pro typorum ratione denuo caput effert, ac novum negotium Naturae facessit, idem stadium decurrens quod in praecedentibus modo ostendimus. Nunc autem si quis a me causam quaesiverit, cur fomes ille delitescens, effervescentia praecedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materia peccante non expulsus, proindeque novas tragoedias daturus, non eodem modo in omni Febre Intermittenti progrediatur; (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat, novumque paroxysmum excitet;) de hac re (inquam,) si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque vero quisquam alius (quod sciam,) in hac causa tam praeclare se gessit ut arcanum hoc opus Naturae satis enarrasse videatur. [5.] Ego *Philosophi* nomen non ambio, et qui titulum illum se mereri existimant,

Unde est quod redeunt paroxysmi.

^m conetur] conatur ed. '66.

^o Cf. sup. c. 4. § 52.

ⁿ leviora] leniora edd. '66, '68.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt quod in haec penetralia non irrumpere conatus sim, moneo illos ut in aliis Naturae operibus, quae ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequam aliis dicam scribant. Libenter enim quaesierim, cur equus ad ἀκμήν suam pertingat septem annorum spatio, homo unius et viginti? cur in plantarum regno, haec mense Maio, illa Junio, ista alio florere soleat? ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab αἰτιολογία abstineam; quippe cum persuasissimus sim Naturam non minus hic loci, quam in aliis quibuscunque, methodo quadam certa atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam,) ac *tertianosa* materia non minus Naturae legibus subjacet iisque regitur, quam alia corpora qualiacunque.

Paroxys-
morum
descriptio.

[6.]^p Cum rigore atque horrore in universum Intermittentes omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget aeger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit ut plurimum, vehementer aegrotat, cum siti et lingua arida, etc. Quae quidem symptomata iisdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur sudor, quo uberius prorumpente paroxysmus solvi videtur. Satis recte valet qui modo aegrotabat, donec paroxysmus periodo sibi consueta denuo recrudescat; in Quotidiana scilicet quolibet νυχθημέρῳ, in Tertianā alternis diebus, in Quartana tertio quoque die, calculatione videlicet facta ab unius paroxysmi initio ad initium subsequēntis: licet haud raro ingeminentur posteriores duo, ita ut Tertianā quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam tribus diebus continuis infestet, cum Triplex Quartana est; morbo ab isto, quem primum assumpsit, typo nomen sortiente.

Paroxys-
morum re-
duplicatio
vel a ma-
teriae Fe-
brilis ex-
cessu at-
que acti-

[7.]^p Quae sane paroxysmorum reduplicatio nonnunquam a materiae Febrilis excessu activitateque nimia producitur, quo in casu paroxysmus adventitius primarium antevertit; nonnunquam etiam a virium prostratione, cum in aegro nempe nimium illae fuerint dejectae, et paroxysmi vigor

retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus praeter modum effusis: in hoc vero casu, cum paroxysmus adventitius primarium insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter aegrum affligit. In priore instantia materiae turgescencia sive ὄργασμός tardius revertentem et^a sibi debitam periodum nequaquam praestolatur, ac proinde aliquanto praematurius despumatione sua defungitur: in posteriore autem, cum sanguis non jam ea vi polleat quae materiae Febrili uno impetu excutiendae sufficiat, mox alium de novo paroxysmum substituit, quo ejus reliquias e sinu suo exturbet. Quinimo e duabus hisce causis sibi invicem adversantibus forte etiam pendet tam paroxysmorum anticipatio in Febre Intermittente ordinaria atque regulari, quam eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quae^r νυχθήμερον omne percurrunt, vel solitum paroxysmi tempus anticipantes, vel eo serius accedentes.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

vitae, vel a prostratis aegri viribus producit; in hoc casu paroxysmus adventitius primarium insequitur, in illo eum antevertit.

Utriusque ratio indicatur.

[8.] Februm autem Intermittentium quaedam veris sunt, quaedam autumnii: quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullae oboriantur; quoniam tamen illae et minus frequentes sunt, et ad praedictas reduci possunt, (illas nempe quibus magis appropinquant,) idcirco omnes^s sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora^t ad quae particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menses sunt Februarii, atque Augusti; licet quandoque maturius invadant, tardius etiam nonnunquam; prout scilicet uberior, parciore in aëre apparatus vel ad easdem producendas facit, vel officit, et ex consequenti magis etiam minusve epidemice depraedantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus anni 1661, quo anno memini foeminam quandam aedibus meis vicinam primo Quartanae suae paroxysmo, ipso scilicet Johannis festo correptam fuisse^u. Et complures alii circa idem tempus praematurum Febribus illis correpti fuere, quae postmodum adeo epidemicae evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in ista quae tunc obtinebat aëris temperie ad istos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Febres Intermittentes Vernales sunt, vel Autumnales;

^a et] om. ed. '76.

^r quae] ut jam dictum add. ed. '76.

^s omnes] illas omnes edd. '66, '68.

^t Tempora &c.] Reliqua desunt in edd. '66, '68. usque ad grassabantur.

^u Cf. sup. p. 67.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

[9.] Et quidem usque adeo necessaria est haec Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulo contemplemur, neque de earum duratione, prognostico aliquo rite facto, quicquam pronunciare, neque commodo regimine aegrorum corpora curare poterimus, habita tum tempestatum, tum naturae Febrium diversae ratione. Verum quidem est Febres utriusque tempestatis ingenium non plane dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultus, qui cum horrore primum^v incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quaedam Tertianae sunt tum vere, tum etiam autumnno. Interim tamen non dubito quin Febres istae tota sua natura, sive *essentialiter*, distinguantur.

quae quidem essentialiter distinguuntur.

INTERMITTENTES
VERNALES.

Vernales omnes vel Quotidianae sunt, vel Tertianae.

[10.] Atque ut de Vernalibus primo dicam: illae fere^w omnes vel Quotidianae sunt, vel Tertianae, et vel serius, vel ocyus ingruunt, pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minus tamen viscidi sunt hi quam quos in autumnno praegressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt,) commissi, quos durante hyeme Natura in sanguinis massa congesserat, dum avolare nituntur, implexi detinentur et quasi irretiti, adeoque vernam hancce^x ebullitionem concitant. Eodem plane modo, quo vasa cerevisia repleta, atque in arena vel cella frigida diutius reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, et liquor ad volatum pronus est; sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat cito peragit, nisi forte nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem coeptam remorentur; et licet hoc ipsum accadat, effervescentia tamen verna raro continua suique similis manet, verum dissilire atque in diversos paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, Natura negotium suum quasi praeceps aggreditur; et quarundam partium secretionem ad modum perfectae solutionis per paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur. Atque haec mihi quidem ratio non inidonea videtur, quod verna tempe-

Quare paucae Febres Continuae

^v *primum*] *primo* edd. '66, '68.

^w *fere*] om. edd. '66, '68, '76.

^x *hancce*] *hanc* ed. '66.

state, praesertim illa quae aestatem propius attingit, paucae^r Febres Continuae occurrant, nisi forte constitutio fuerit epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortae vel subito consopiantur, vel ad intermissionem properant, vel denique partes humorum ad separationem praeiores praemature et cum vi quadam alio transferuntur; ex quo mox anginae, peripneumoniae, pleuritides, aliaeque id genus pestes succrescunt, quae, desinente potissimum vere, caput suum exerunt.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.
vere occur-
rant, nisi in
constitu-
tione epi-
demica.

[11.]^z Animadverti Febres Intermittentes Vernales rarissime fuisse diuturnas, semper vero salutes; ita ut vel maxime senex vel debilis quispiam officiosissima damnosissimaque imperitissimi cujuslibet *περιεργία* (modo probus is fuerit,) e medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernales, quae, ob phlebotomiam et catharsin indebite celebratas, et regimen insuper cum morbo male quadrans, moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quae tempestas, cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continentur extinguit; aegro interim frequenti paroxysmorum reduplicatione et duratione longiore ita pene confecto ut in extremis versari videatur, quae nihilominus (quatenus mihi hactenus observare licuit,) semper est elucatus. [12.] Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quae (ut infra [§ 46 sq.] dicitur,) Intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; lethalem intelligo tonsillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores hydropicos, etc. Plus semel tamen adverti aegros a morbi diuturnitate et paroxysmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis,) ad summam debilitatem redactos, ubi primum coeperint convalescere, in maniam incidisse, quae pari cum illo passu recessit quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermit-
tentes Ver-
nales ra-
rissime
diuturnae,
semper
vero salu-
tares.
Tertianae
Vernales a
phlebotom-
ia et
catharsi
indebite
celebratis
protrahun-
tur.

Aegrorum
ab his con-
valescen-
tium non-
nulli in
maniam
incidunt.

[13.] Intermittentes vero Autumnales longe aliter se habent. Primo enim Tertianae, licet quibus annis epidemica non est, et sanos invadit, cito nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur symptomatis quam quae verno tempore contingere solent Tertianae; ubi tamen epidemice grassatur, et aetate provectiores aut pravo corporis habitu praeditos

Tertiana
Autumna-
lis Epide-
mica haud
semper
vacat peri-
culo.

^r *paucae*] vel *paucae* vel *omnino nullae* edd. '66, '68. ^z §§ 11—15 om. edd. '66, '68.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Quartanae
Autumna-
les natu
grandiores
quando-
que jugu-
lant.

Juniores
non nisi
appetente
solstitio
brumali,
frequentius
etiam
aequinoc-
tio verno,
ab iis libe-
rantur.

Qui semel
Quartana
laboraverit,
haud diu ab
ea secunda
vice multa-
bitur.

INTERMIT-
TENTUM
VERNA-
LIUM CU-
RATIO.

Intermit-
tentes Ver-
nales suo
arbitrio
possint
permitti,
cum nemi-
nem jugu-
lent.

ferit, haud vacat periculo ; quinetiam ad menses duos, vel tres, forte etiam in sequuturum usque ver tyrannidem exercet. Deinde Quartanae et periculosiores sunt et obstinatiores longe quam sunt illae de quibus ultimo diximus : ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc paroxysmis multatos quandoque jugulant ; quo in casu aeger tempore exhorrescentiae, ineunteque adeo paroxysmo, ut plurimum moritur, quod jam [§ 3.] dictum. Quod si aeger in senectutis tantum fuerit confinio, necdum ejus limen praetergressus, licet non in eodem versetur discrimine ne inter paroxysmos primo lacescentes luce privetur, haud tamen facile a Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam “haeret lateri lethalis arundo,” [Virg. *Aen.* iv. 73.] nec nisi a morte languescenti decutitur. [14.] Quartana interim typum subinde variat, plurima etiam parit symptomata ; scorbutum, (verbi gratia,) ventrem induratum, hydropem, etc. Juniores vero ferendo huic morbo pares sunt, a quo nonnunquam circa solstitium brumale liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente verno aequinoctio, vel etiam autumnose insequenti, ubi scilicet venae-sectionem aut catharsin admiserint. Saepe non sine stupore sum intuitus infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem (Herculis instar pueri,) in cunis triumphantes.

[15.] Hic notandum, quod cujuscunque demum aetatis aut temperamenti fuerit is qui Quartana corripitur, si quolibet alio vitae tempore (vel etiam ab hoc remotissimo,) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secunda hac vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot paroxysmos sponte sua solvetur ; quod scitu dignum erat.

[16.] Intermittentium^a autem Vernalium curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existima- verim, et nihil prorsus movendum, (cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam opera fatis concesserit ; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis praesertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmator pertinacius obsisteret,) si tamen importuna aegri impatientia Medici opem obnixe efflagitet, Intermittentes Vernales variis

^a *Interm. &c.*] *Has itaque Febres Intermittentes variis modis &c.* edd. '66, '68.

modis, et quidem cum optato exitu, aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abunde constitit.

[17.] Nonnunquam emeticum tempestive propinatum (ut nempe ante paroxysmum negotio suo defungi possit,) facilissime successit; praesertim si quantitatem^b mediocrem Syrupi de Meconio, vel cujusvis narcotici, post finitam emetici operationem exhibueris, immediate ante paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam^c per diaphoretica, quae sudorem in paroxysmi solutione obortum promoveant, aegro interim optime stragulis cooperto; id quod tantopere ac tamdiu faciendum est quamdiu vires aegri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, praecipue Quotidianis, saepe obtinuit; humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio, alias imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in autumnino nunquam accidit.

Quid quod clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quadriduum adhibiti^d beneficio, Tertianas aliquando curaverim^e?

[18.] Interim^f si ob phlebotomiam liberiori manu celebratam, (quo tempestas ipsa parum cautos facile inclinat,) vel ob aegri debilitatem antecedentem, spiritus illi, qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minus valent; accidere potest ut hujusmodi Febres Vernales, auxiliis quibuscunque frustra tentatis^g, Autumnalium diurnitatem aemulentur. Sed sane non solent illae eousque durare, quippe quae vel sponte sua desinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

[19.] Intermittentes autem Autumnales non tam levi opera se amoveri patiuntur: de illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si autumnalis constitutio fuerit epidemica, circa Junium adultum solent invadere; sin minus, Augustum praestolantur, et Septembris initium: in subsequentibus vero mensibus rarius occurrunt.

Cum carum ingens aliquod agmen simul^h invaserit, obser-

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Curantur
nunc emetico,

nunc diaphoreticis,

nunc etiam enematis.

Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas [eas] reddit.

INTERMITTENTES
AUTUMNALES.

Intermittentes Autumnales haud ita facile submoventur.

^b quant.—narcot.] largam *Diascordii* dosin ed. '66.

^c restitutam] instit. edd. '66, '68.

^d adhibiti] exhib. edd. '66, '68.

^e Hic add. ed. '68 quae sequuntur:—*Verum adversus Tertianas Vernales nihil adhuc compendiosius aut efficacius commperi quam ut victus tenuis ac carniū expers observetur, die intermissionis ca-*

tharticum mitius sumatur, ac denique ut narcoticum aliquod paulo ante proximi paroxysmi adventum deglutiat. Imo haec ipsa methodus vel Autumnales Intermittentes aliquando profigitare valuit.

^f Interim] veruntamen ed. '66.

^g auxiliis—tent.] om. ed. '66.

^h simul] primum ed. '66.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Earum
paroxysmi
plerunque
una eadem-
que diei
hora variis
aegris con-
tingunt.

Harum
typus,
praecipue
epidemi-
carum,
primis
invasionis
diebus dif-
ficulter di-
stinguitur.

Quartanae
genuina
autumni
soboles.

Quotidia-
nam hac
tempestate
nullam ob-
servavi
unquam.

Intermit-
tentes Au-
tumnales
oriuntur a
sanguine
in deciden-
tiae statu
constituto,
et proinde
impressioni
morbificae
magis ob-
noxio.

vare licebit earum paroxysmos plerunque una eademque diei hora contingere, accessionibus nunc praevententibus, nunc postponentibus, simili plane modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quae retardandi vel praecipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

[20.]ⁱ Observandum est etiam quod in principio Februm Intermittentium (epidemicarum praecipue quae autumno contingunt,) haud ita in proclivi est typum sub primis invasionis diebus rite distinguere, quandoquidem Febre Continua adscita primum adoriuntur; neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud praeter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quae tamen paulatim in perfectam desinit intermissionem, et typum anni tempestati apte respondentem.

[21.] Typorum ratione vel Tertianae sunt, vel Quartanae. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse autumni sobolem. Utraeque profecto ea affinitate inter se connexae sunt, ut^j saepenumero vices permutare (saltem ad tempus,) deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediturae. Sed Tertianae Vernales Quartanarum typos nunquam induunt, cum *toto* (ut ita dicam,) *coelo* a se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam hac tempestate Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam Duplicem, vel Triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

[22.] Has autem Febres Intermittentes eo fere modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus. Nempe anno surgente atque progressu, sanguis etiam pro rata proportionem exaltatur, (haud secus ac vegetabilia quaevis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt,) donec ad ἀκμήν suam ultimumque vigorem pervernerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem et ipse incipit; ac tum praecipue, cum ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodica jactura, frigore admissu, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam vero^k sanguis in hoc decidentiae statu con-

ⁱ § 20 deest in edd. '66, '68.

^j ut] sic edd. '66, '68, et edd. '76, '85.

^k Jam vero—epidemicam] Jam si san-

guis in hoc decidentiae statu constitutus eousque prolabatur, ut oeconomiam suam tueri, atque praesenti sorte fortunas suas

stitutus impressioni morbificae cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quaelibet aëris constitutio, quae hoc tempore dietis Intermittebantibus est epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, qua liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, et malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accedit, ut sanguis, spiritibus suis magnam partem exutus, et ab aestate praecedenti plurimum adustus, ebullitione sua non nisi tardissimis motibus defungatur, suaeque despumationi longissimam periodum postulet.

[23.] Jam vero ut manifestum evadat quam difficulter hae Febres (Autumnales puta,) curationem admittant, hoc loco perpendendum est Continuarum hujus tempestatis atque Intermittebantium discrimen in eo maxime versari, quod Continuae conceptam semel effervescentiam *συνεχῶς* unoque tempore perficiant, Intermittebantibus autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungantur¹. Interim in utrisque fermentatio Naturae ductu peragitur spatio horarum 336, aut circiter; neque enim citius aut tardius massa sanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, si negotium Naturae permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum qua depurentur.

[24.] Quamvis autem in Febribus Intermittebantibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit,) sex mensium spatio despumationem suam moliatur^m, ac tandem perficiat; non tamen (si rite calculum ponas,) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quam quod in Continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim *νυχθήμερα*ⁿ, sive dies naturales, efficiunt horas 336;tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem quatuordecim dierum, hoc est, horas 336. Jam si quis dixerit, Quartanam, verbi causa, (eadem enim reliquarum Intermittebantium ratio subintelligenda est,) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo, idem etiam non raro in Continuis Febribus hujus constitutionis^o spectari, quae saepe ultra dies

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-64.

In Febribus Autumnalibus, tam Continuis quam Intermittebantibus, fermentatio, Naturae ductu, spatio horarum 336 aut circiter peragitur.

*sustinere nequeat, Natura novum consilium meditata eo tandem inclinat, ut aliam quandam texturam effoetae massae prae-
paret, adeoque novas res molitur; id nimirum agens, ut partes sanguineae molis, quae immutationi magis inserviunt, quam commodissime separentur. edd. '66, '68.*

¹ Cf. sup. i. 3. § 3.

^m *molitur*] sic edd. '66, '68 *molitur* edd. '76, '85.

ⁿ *νυχθήμερον*] Male Syd. —μέρια: cf. sup. §§ 6, 7.

^o *hujus constitut.*] om. edd. '66, '68, '76.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu, si effervescentiam (praesertim circa Febrium finem,) rite atque ordine decurrere ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra praedicti temporis spatium (hoc est, quatuordecim dierum, vel 336 horarum,) peragetur: quod si vero effervescentiam illam, seu fermentationem, refrigerantium medicamentorum aut clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem,) importune inhibueris, et quasi fraenum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe Naturae perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo vero in corporibus debilibus et effoetis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope Naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Excipiuntur tamen istae Febres, quae a levi aliqua offensa ex sex rerum non-naturalium abusu ortum ducunt;

adolescentulum item Febres, et eorum qui sanguine spirituoso sunt praediti.

Quae ad fermentationem requirantur.

[25.] Verum illud hic jam porro notandum arbitror, ea quae de fermentationis spatio atque continuatione supra tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quae statam quandam naturam atque habitum naetae sunt. Sciendum enim est (neque me praeterit,) Febres quasdam esse, tum Continuas, tum Intermittentes, quae transeuntis et incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatam periodum pertingunt. Hujus generis sunt, quae a levi aliqua offensa ex sex rerum *non-naturalium*, (quas appellant,) ut cibi, potus, aëris, et his similium abusu, nonnunquam ortum ducunt: his enim morbis correpti subito saepe convalescunt. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro ac multis spiritibus referto praeditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum, spiritiosa quadam ac nimis tenui volucrique materia nixae, fermentationes suas citius perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensae evanescent. [26.] Ad fermentationem enim illud primo^o requiritur, ut materia fermentescibilis (sive illa sanguis sit, sive vinum, aut alius aliquis liquor quilibet,) ea tenacitate et viscositate polleat, ut spiritus implexos atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri atque agitari possint; eodem fere modo quo aves visco captae, aut muscae atque apiculae melle detentae, motitare quidem et murmura sua peragere possunt^p, avolare interim non valentes. Neque tamen (ut obiter illud dicam,) eam tenaci-

^o *primo*] *primario* edd. '66, '68.

^p *possunt*] *possint* edd. '66, '68.

tatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant opprimantque, adeo ut non omnino moveantur.

[27.] His jactis fundamentis, (quae quidem nescio an aliis, mihi certe ratione non contemnenda niti videntur,) mirum non erit si illis non aliam medendi methodum superstruam, quam quae in Febribus Continuis ad despumationis debitum opus rite perficiendum adhibenda videatur^a; eum nimirum illae a Continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem speet quo Natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certa periodo comprehensam: etsi quod ad earum speciem, atque naturae proprietatem attinet, illas et a Continuis, et a se invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum qua se Natura liberare ab hoc morbo solet, caute solliciteque observando, indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem aegros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus ac specificis morbo obviam eatur. [28.] Ab horum alterutro^s indicationes sumendae sunt. Ego utramque viam ingressus aliquando fui, atque illaesa (uti opinor,) verecundia profiteri possum non sine summa cura atque attentione animi indefessa; sed nondum eam felicitatem adeptus sum ut Autumni Febres Intermittentes certa aliqua praxi atque medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas fermentationes (de quibus supra [§ 23 sq.] locuti sumus,) peregerint, utcumque molestum hoc febrientibus videatur, qui eousque sanitatem suam expectare inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui, sive methodo aliqua certa, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum Intermittentium cursum non solum inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit; existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, Divina Benedictione semetipsum privare, quam a Summa Bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Febres^a Intermittentes aequae ac Continuae iis sunt curandae quae ad despumationis opus perficiendum adhibentur.

^a *Febres &c.*] om. ed. '76.

^r *videatur*] *videtur* edd. '66, '68.

^s *alterutro*] *altero* edd. '66, '68.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

autem ac divitiarum longe minor apud probos ratio habetur quam virtutis et sapientiae.

INTERMIT-
TENTIUM
AUTUMNA-
LIUM CU-
RATIO.

Catharsis,
(nisi modo
infra dicen-
do institu-
ta,) prae-
sertim vero
phleboto-
mia, in In-
termittenti-
bus Au-
tumnalibus
ubique no-
cent.

[29.]^t Quantumlibet autem fuerit difficile Intermittentes has Autumnales certo fugare, tradam tamen quicquid ad eandem curationem prae reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per catharsin tentari, (nisi eo quem mox dicemus modo instituatur,) praesertim vero per phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maxime si ea constitutio admodum fuerit epidemica,) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit ipsam etiam Febrem confodiat, dictae Febres, etiam in vegetioribus et athletice caetera valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur. In provectionibus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam prae foribus jam esse haud raro denunciavit lethalis illa tonsillarum inflammatio, cujus fecimus [§ 12.] mentionem. Adde quod venae-sectio alia etiam symptomata illa maturius accersivit, quae Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel a tergo sequi. Quartanariis vero in tantum obest phlebotomia, ut juvenes, qui a morbo alias intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: aetateque provectiones, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quae de venae-sectione jam dixi, levi opera ad catharsin possunt

^t §§ 29—35 om. edd. '66, '68, quorum in loco haec quae sequuntur:—*Interea temporis, ego rem illam ut satis difficilem arbitror, ita etiam periculosam esse non dubito. Cujus rei luculentum exemplum a pulvere illo quem Jesuitarum appellant, sumere licet. Quamvis enim pulveris illius usu fermentationem ad praesens inhibere possimus, materia tamen adhuc residua, quae fermentando dissipari debet, intra breve temporis spatium vires suas redintegrat, novumque bellum Naturae indicit. Novi Quartanam per aliquot annos durasse, dum hujus pulveris repetito usu subinde inturbaretur: immo quosdam pulvis ille, immediate ante paroxysmum exhibitus, e vita sustulit; etsi inficias ire nolim hujusmodi medicamenta in Februm harum declinatione prudenter et*

caute adhibita, aliquando profuisse, et paroxysmos omnino sustulisse; inprimis vero, si tempestate quoad istos morbos minus epidemica usurpentur. Veruntamen etiamsi ex iis quae nunc annotavimus, vix aliqua spes sanitatis ocyus restituendae nobis affulgeat; Medico tamen docto et sagaci locus relinquitur, qui sanguinis debitam depurationem procuret, quo intra limites a Natura definitos ea peragatur, atque etiam ut symptomatibus illis occurrat, quae in hoc morbo contingere solent ac supervenire. De hac re igitur paucis et quatenus illius natura fert brevissime dicam; utrumque genus eadem opera complexus, quod eadem fere medicatio utrique (Tertianae scilicet, atque Quartanae,) conveniat.

transferri, nisi quod haec non usque adeo perniciosa sit, nisi crebro repetita.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

[30.] Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggre-
gior. Aegro in lectulo composito et stragulis undique
cooperto, sudores provocho sero lactis cerevisiato, cui salviae
folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante paroxysmi
adventum; quibus jam obortis mox praecipio ut devoret
scrupulos duos pilularum cochiarum majorum solutarum in
uncia una sequentis misturae:—

Intermit-
tentium
Tertianarum
Autumnalium
curatio.

[Form. 13.] R̄ Aquae Vitae libram unam,
Theriaca Andromachi uncias tres,
Crocī Anglicani drachmam unam;

Misce; stent simul pro usu.

Haec ubi assumpserit, in sudoribus continuo eliciendis per-
sistat, donec clapsae fuerint aliquot horae ab illo tempore quo
paroxysmus ingruere debuerat, magna cum cautela se mu-
niens contra illas sudationis interruptiones, quas illi forte
creabunt dejectiones aliquot a medicamento cathartico pro-
fectae. [31.] Saepius mihi ex animi voto cessit medica-
mentum hoc in fugandis Tertianarum paroxysmis, quam usu
receptum illud ad eundem scopum tendens, decoctum scilicet
radicis gentianae, summitatum centaurii, etc., cum pauca
sennae atque agarici quantitate. Cum enim duos illos con-
trarios sudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet,
eundem cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum seili-
cet paroxysmi processum confundendo atque interturbando;
idque efficacius, nec tamen tuto minus. Atque hac sane
methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas
pepuli; necdum praestantiores aliam experiri his annis^u mihi
licuit.

[32.] In Tertianā Duplici, quae typum variavit ob aegrum
vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, sudor
pari etiam modo provocandus, et pari temporis intervallo a
futura paroxysmi invasione, vel medicamento jam laudato,
(omittantur vero pilulae cochiae, cum nec tutum sit, nec ad
rem faciat, cathartico jam ab eodem fractas aegri vires am-
plius dejicere, et paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppe-
tias ferre,) vel diaphoretico alio aliquo *δραστικωτέρῳ* atque
efficaci, quod etiam repeti potest paroxysmo genuino proxime

Tertianae
Duplicis
curatio.

^u his annis] om. ed. '76.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

subsequente. In summa aegri debilitate a dicta paroxysmi ingeminatione electuarius quod jam sequitur praescribo :—

[Form. 14.]^v R̄ Conservae florum Borriginis,
[Conservae florum] Buglossi, ana unciam unam,
Conservae Anthos semunciam,
Corticis Citrii conditi,
Nucis Moschatae conditae,
Theriaca Andromachi, ana drachmas tres,
Confectionis Alkermes drachmas duas ;

Misce ; fiat opiata, de qua capiat ad magnitudinem avellanae mane et vesperi, superbibendo cochlearia sex sequentis julepi :—

[Form. 15.] R̄ Aquae Ulmariae,
[Aquae] Theriacalis Stillitiae, ana uncias tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam ;

Misce :

vel hujus loco aquam aliquam Epidemicam simpliciore saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto enematum usu ; aegro jacula e pullorum carnibus, avenacea, etc. concedo.

Cortex Peruvianus inducias saepius Quartanae impetrat, quam eam debellat :

[33.] Quartanarum quod attinet curationem, nemo est (opinor,) in hac Arte vel mediocriter versatus qui nesciat quam parum votis respondeant methodi istae omnes quae huic *Medicorum opprobrio* eluendo hactenus destinantur, si corticem Peruvianum excipiamus ; qui tamen inducias saepius impetrat morbo, quam eundem debellat ; cum postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum aegri emolumento, qui ab illo male multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens, haud segnius quam prius lacessit ; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

magno cum aegri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus usu respirat a morbo.

Methodus exhibendi corticis.

[34.] Curandum est^w ante omnia ne praemature nimis hic cortex ingeratur, ante scilicet quam morbus suo se Marte aliquantisper protriverit, (nisi collabescentes et jam fractae aegri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint,) neque enim illud solum est metuendum, ne a praepropero ejus usu inefficax iste reddatur et spem aegri fallat, sed etiam ne de aegri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque catharsi, multo minus venae-sectione,

^v Cf. form. 154.

^w Curandum est &c.] Cf. *Epist. Respons. I.* § 38.

subducenda est materiae Febrilis pars aliqua, quo liberius cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus oeconomia corporis, eo promptius certiusque recrudescunt paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque a paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto et plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, et evitatur quicquid id est periculi quod aegro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo, brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione ista *ἐνέξια* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. [35.] His adductus rationibus hanc ego methodum caeteris antepono: Peruviani corticis uncia una cum syrupo^x rosarum rubrarum unciiis duabus miscetur; aeger vero quantitatem nucis moschatae majoris, mane et sero, quotidie devoret, diebus a genuino paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumperit. Repetatur porro ad tres alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim.

[36.] Neque forte^y cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, qua Vernis, qua Autumnalibus, quam in Quartanis adhibetur. Sed (ut vera loquamur, nec artem *ἀπροσδιόνως*^z ostentemus,) si harum Febrium alterutra correptus aeger vel infans sit, vel aetate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus sum,) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris ac diatae mutatione moliri; nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modo totam rem Naturae permiserim. Id quod ego non sine admiratione, praecipue in infantulis, saepe observavi; sanguine namque depuratione sua defuncto, Febres illae sponte sua evanuerunt. Quod si autem, e contrario, vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas, (adhiberi scilicet solent eo practextu, ut obstructions expediantur,

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Idem et in
Tertianis,
qua Vernis,
qua Autumnalibus, cum
fructu exhiberi potest.

In infantibus, et
florentibus aetate, sive
Tertiana sive Quartana laborantibus, tota res Naturae permittenda.

^x syrupo] conservae ed. '76.

^y Neque forte &c.] Si itaque harum Febrium alterutra &c. edd. '66, '68.

^z Οὐδὲν πρὸς Διόνυσον dicitur "ubi

quis ea nugatur quae ad rem praesentem nihil attinent." Erasmi Adag. ii. 4. 57; Gaisford, *Paroem. Graec.*

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

atque humores in primis viis stabulantes exturbentur,) vel si (quod praecipuum est,) in constitutione epidemica venae-
sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus pro-
currat, atque interim ut aegri mille symptomatis^a, iisque pe-
riculosissimis, exponantur.

In provec-
toribus
fermenta-
tio cardia-
corum et
corrobo-
rantis dia-
etae bene-
ficio susti-
nenda.

[37.] Si vero febricitantes provectoris aetatis sint, ex
utroque morbo (Tertianas^b dico Autumnales, ac Quartanas,) non solum diuturnitatis, verum etiam ipsius mortis grave periculum imminet. Hic itaque Medicum illud agere oportet (si neque^c cortice Peruviano, nec alia quavis methodo morbum submovere valuerit,) ut Naturae saltem^d suppetias ferat, eam-
que illis adminiculis sublevet, quibus ad negotium suum per-
agendum opus habuerit. Certe enim in effoetis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum et corroborantis diaetae (ut Vi-
ni^e Absinthitis, ac id genus similibus,) beneficio sustineatur, illud accidet, ut aegri, incertis atque frustraneis paroxysmis divexati, debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius Natura, paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit; adeoque in ipso exhorrescentiae tempore diem suum obeant aegroti. Atque hoc in senibus non raro usu venit, qui longa catharticonum serie debilitati fuerunt: imo (ut aliquando visum est,) in ipso vel primorum paroxysmorum rigore penitus defecerunt, cum exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Aëris mu-
tatio his
necessaria
est, jam
perfecta
sanguinis
despumatione; ante
hoc tem-
pus minus
convenit.

[38.] Cum sanguis tempus illud exegerit quod ad despu-
mationem suam perficiendam requiritur, necessarium est ut provectoris aetatis aegri, eodem ipso tempore vel paulo antea, insignem aliquam aëris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset,) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum in quo primum hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est quantum valeat haec aëris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed et minus convenit. Etiam si enim quis in regionem quantumcunque australem et calidam migraverit,

^a symptomatis] — matibus edd. '66, '68.

^b Tert. &c.] om. edd. '66, '68.

^c si neque &c.] om. edd. '66, '68.

^d saltem] om. edd. '66, 68.

^e ut Vini &c.] om. ed. '66.

sanguis tamen ejus, in morbido hoc motu semel constitutus, depurationem suam ut peragat necesse est; quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato novoque aëre, priusquam, procedente atque adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandae capax fuerit. Insignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda est, cum primum aeger a paroxysmo liberari potest: exempli causa, in Quartana quae primum in autumno invasit, non citius aër mutandus est quam circa Februarii initium. [39.] Interim si aeger mutare locum vel nolit vel commode nequeat, oportebit ut hoc ipsius temporis articulo forti aliquo medicamento utatur, cujus eae sint vires, ut uno quasi ictu languescentem illam depurationem potenter promoveat et (si fieri poterit,) perficiat. Ad hanc rem consulerem ego ut electuarii de ovo, vel theriacae Andromachi sesquidrachma^f in aquae coelestis, vel aquae vitae communis unciis duabus dissoluta exhibeatur, duabus^g scilicet horis ante paroxysmum: id quod a me cum successu non infelici in morborum hujusmodi declinatione factum est; licet agnoscam calidiora haec citius exhibita vel morbum duplicare vel in Febrim Continuum permutare, quod a Galeno^h [*Ad Glauc. de Meth. Med.* i. 12. t. xi. p. 40.] jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautela adhibita; ut autem in puerili aetate idem fiat, non tantum non convenit, verum etiam periculo non vacare dudumⁱ observavi.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Saltem
oportet ut
medica-
mento car-
diaco forti
hoc tempo-
ris articulo
utantur.

Calidiora
citius ex-
hibita, vel
morbum
duplicant,
vel in Fe-
brim Con-
tinuum
permutant.

^f sesquidrachma] drachma una semis
edd. '66, '68.

^g duab.—parox.] om. edd. '66, '68, '76.

^h a Gal.] ab aliis edd. '66, '68, '76.

ⁱ dudum] pridem edd. '66, '68.

^j Hic add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—Notandum est in horum morborum principio (Tertianae vero praecipue,) nonnunquam contingere, ut effervescentia in juvenibus ac robustis eoque adaugeatur, ut merito tutius existimes ingruenti tempestati occurrere, quam rem totam Naturae committere. Hoc autem commodissime fiet emetico in die aliquo intermissionis propinato: illud enim medicamentorum genus plerisque autumnalibus morbis apprimè convenit, et symptomatibus illis praecavet, quibus iidem in vigore sunt obnoxii. Verum hoc facto, res tota Naturae permittenda est. Neque vero crediderim, ingentem illum atque atrocem hujus effervescentiae insultum, qui primos paroxysmos Tertianarum praecipue, comi-

tari saepenumero solet, tam alicujus malignitatis effectum esse, quam ipsius morbi vis atque roboris: quilibet enim paroxysmus, Continuae Febris instar est et compendium; adeoque majori atrocitate aegrum aggreditur quam Continua Febris, donec paroxysmorum aliquot progressu, morbi vires aliquousque retundantur. Verum (ut ut id sit,) quandoque accidit ut prae violentia hujus effervescentiae atque motu effero, Tertianae Autumnales (in juvenibus praecipue,) depuratione sua ante destinatum tempus defungantur, adeoque post paroxysmos non multos evanescent; opere nempe Naturae praecipitato. Quartanae autem non tam cito pede cursum suum peragunt, nisi forte aeger eodem morbo jam antea defunctus fuerit; namque in hoc casu, licet paroxysmis aliquot exerceri possit, Medicus tamen illius rei conscius, fidenter morbum illum subito evaniturum praedicere poterit; quod observatu dignum est.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

[40.] Priusquam huic argumento clausulam addamus, illud monendum venit, ea, quae de Febrium Autumnalium Intermittentium duratione, atque de tempore ad sanguinis despumationem requisito jam dicta^k sunt, ita intelligenda esse ut nos solum illud^l nunc spectemus quod Natura, vulgaribus atque usitatis tantum medicamentis suffulta, praestare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac^m solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere, quorum ope hujusmodi morborum sanationem accelerent. Tantum enim ego profecto ab hoc proposito absum ut non desperem vel a me ipso tale quidpiam sive methodi sive remedii aliquando repertum iri.

Sublato
morbo,
aeger sedu-
lo purgan-
dus est.

[41.] Sublato morbo, aeger sedulo purgandus est; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc a Medicis minus caveri, minus etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulo provectionis aetatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certo praedicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant, quasi perfecte jam sanati.

At non nisi
elapso
mense uno
a quo non
paroxysmi
tantum,
sed etiam
ea alteratio,
quae diebus
iis, in quos
incidere de-
buerat paroxysmus,
persentiscitur,
prorsus
evanuerint.

[42.]ⁿ Omnino interim cavendum est ne purgetur aeger nisi morbo penitus depulso: quamvis enim partes naturales illuvie ista quam in illas congegessit Febris, hoc pacto quadantenus sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet; Febre scilicet, a cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocata, eandem suppeditante; ac proinde id tantum a purgatione lucrifecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ (ut theoriae isti morem gerant, quae in tollendis obstructionibus, et evacuando humore melancholico, qui mali fons et origo vulgo habetur, curationis spem omnem ponit,) repetitis purgationibus misere plectuntur; quibus sane, quicquid id demum est humorum quod a corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, et pertinacius stationem

^k jam dicta] dicta jam edd. '66, '68.

^l solum illud] illud solum edd. '66, '68.

^m ae] et edd. '66, '68.

ⁿ §§ 42, 43 desunt in edd. '66, '68.

suam tueri, quam si non fuerit proritata. [43.] Quapropter religio mihi est catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum paroxysmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista, qualis qualis ea fuerit, quae diebus illis in quos paroxysmus incidere debuerat persentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo, potionem aliquam ex lenitivis vulgaribus praescribo, atque eandem semel in septimana ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus haustulo aliquo paregorico, hora somni assumendo, finita jam medicamenti operatione; ut nempe paroxysmo se de novo ingerendi ansam praescindamus, quam^o aliter forte arriperet ex occasione tumultus atque orgasmi quos vel mitissima excitant cathartica.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Purgatio
quoties re-
petenda, et
quibus
intervallis.
Quorsum
haustus
paregori-
cus hora
somni as-
sumendus
singulis
vicibus.

[44.] Purgationibus^p instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut scilicet aeger a recidivae metu liberetur, quae quidem a nimis crebra et confertim repetita sanguinis atque humorum exagitatione de facili poterat induci. At cum jam ista res vacet periculo, apozema sequens frequenter usurpari poterit:—

[Form. 16.] R Radicis Rhabarbari Monachorum uncias duas,
Radicis Asparagi,
[Radicis] Brusci,
[Radicis] Petroselini,
[Radicis] Polypodii Quercini, ana unciam unam,
Corticis mediani Fraxini,
[Corticis mediani] Tamarisci, ana semunciam,
Foliorum Agrimoniae,
[Foliorum] Ceterach,
[Foliorum] Capilli Veneris, ana manipulum unum,
Sennae mundatae sesquiunciam, (irroratae uncis tribus
Vini Albi,) Epithymi semunciam,
Agarici Trochiscati drachmas duas,
Seminum Foeniculi scrupulos quatuor;
Coque in aqua fontana ad libram dimidiam; sub finem adde
Succi Aurantiorum uncias tres; in colatura dissolve
Syrupi Cichorii cum Rheo,
[Syrupi] Magistralis ad Melancholiam, ana sesquiunciam;
Fiat apozema, de quo capiat libram dimidiam singulis matutinis
per triduum, et repetatur quoties opus fuerit.

^o quam] sic ed. '76, quae ed. '85.

^p Purgationibus &c.] Purgantia, quibus uti soleo, eadem fere sunt cum iis quae post Febres Continuas exhibenda suasi;

atque ea ter quaterve repeti jubeo, uno die interposito. Velsi major aperientium apparatus desideretur, sequens apozema exhiberi possit. edd. '66, '68.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Sympto-
mata Fe-
bribus In-
termitten-
tibus Ver-
nis pauca
superveni-
unt in de-
clinatione,
Autumna-
libus plura
et graviora.

HYDROPS.

Hydrops
hic symp-
tomaticus
unde ori-
tur :

juvenes
raro obsi-
det, nisi a
catharticis
per Febris
decursum
saepe ite-
ratis accer-
situs fuerit:
recens ca-
tharticis et
aperientibus facile
sanatur.

Hydrops
ex Febre
Intermit-
tente natus
non nisi
post Febris
discessum
catharticis
expugnans

[45.]^a Ut tandem symptomata illa memoremus quae Febres Intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur quae Autumnalibus accidunt; tum quia non ita diu haerent istae, tum etiam quia in humoribus usque adeo terrenis et minus etiam malignis fundantur.

[46.] Primum hic sibi locum vindicat subinde occurrens Hydrops; unde primo quidem crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur, quod scilicet sanguis crebris illis fermentationibus quas peperit morbi diuturnitas (praecipue in natu grandioribus,) plures spirituum manipulos prodegit; unde summa eorundem inopia jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare; quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam; unde verus Hydrops formatur. Raro autem juvenes obsidet haec malorum Ilias^r, nisi catharticis per Febris decursum saepenumero iteratis eandem inconsulto nimis accersiverint^s.

[47.] Verum Hydrops^t ex causa memorata superveniens aperientium et catharticatorum usu facile sanatur, si modo recens fuerit: neque mihi molestum est, quoties hinc^u natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens. Nonnullos enim usu apozematis jam praescripti, vel sine admistione Hydropi magis appropriatorum, persanavi.

Veruntamen^x observavi frustra esse, si quis Hydropem ex Febre Intermittenti natum, medicamentis purgantibus^y tollere conetur, Febre illa adhuc durante. Febris enim^z hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops: expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium prospere suscipiendum.

^a §§ 45, 46 om. edd. '66, '68, et add. quae sequuntur:—*Diligenter autem attendendum, si cessantibus paroxysmis cito nimis purgationem aggrediaris, periculum esse, ne illi redeant; nimirum ex tumultu, quem cathartica, etiam leviora, in humoribus excitare solent.*

^r *Malorum Ilias* dicitur "de calamitatibus maximis simul et plurimis." Erasmi *Adag.* i. 3. 26. Cf. Gaisford, *Paraem. Graec.* 'Ιλίας κακῶν.

^s *accersiverint*] *sibi accers.* ed. '76.

^t *Verum Hydrops &c.*] *Saepe accidit Hydropas ex causa prius memorata supervenire; verum illi facile aperientium et catharticatorum ope sanantur, siquidem recens affectus fuerit: neque &c.* edd. '66, '68.

^u *hinc*] sic edd. '66, '68, *hunc* ed. '76, '85.

^x *Veruntamen*] om. edd. '66, '68.

^y *purgantibus*] om. edd. '66, '68.

^z *enim*] *profecto* add. edd. '66, '68.

[48.]^a Verum enimvero si tam importune atque acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda donec Febris recessus cathartorum usum permittat, aggredienda omnino illa est infusionibus radicis raphani rustici, summitatum^b absinthii, et centaurei minoris^c, baccarum juniperi, cinerum genistae, etc. in vino factis; quae non solum huic symptomati obsistunt, effoetas sanguinis vires de novo instaurando, sed Naturae etiam de morbo jam triumphaturae tempori subveniunt.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

dus, at infusionibus
rad. raph.
rust., fol.
absinth.,
bacc. junip., cin.
genist., et
similibus
tentari potest.

[49.] Infantes autem^d post Febres Autumnales, tum Continuas, tum Intermittentes, hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; saepe etiam tussis, aliaeque tabidorum symptomata subnascuntur, quae Rachitidem plane mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paretur potio cathartica, quam in Febrium Continuarum fine assumendam praescripsi. [c. 4. § 35.] Hujus capiat infantulus cochleare unum vel duo, plus minus pro aetate, mane per novem dies, uno atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim vero purgatio ita moderari debet ac regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra quinque vel sex sedes singulis diebus non procedat. Post finitam catharsin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo:—

RACHITIS. ^e

Infantum
ventribus
inflatiss,
tussi, et
rachitidi
quo pacto
subvenien-
dum, quo-
ties a Fe-
bribus Au-
tumnalibus
ista nas-
cuntur.

[Form. 17.] R Olei Liliorum,
[Olei] Tamarisci, ana uncias duas,
Succi radicis Bryoniae,
[Succi radicis] Apii, ana unciam unam;
Bulliant ad succorum consumptionem, addendo
Unguenti Dialthaeae,
Butyri insulsi, ana unciam unam,
Gummi Ammoniaci in Aceto soluti semunciam,
Cerae flavae quantitatem sufficientem;

Fiat linimentum.

Sane quamplurimi infantes, etiam vera Rachitide laborantes, hac methodo a me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut ante [§ 47.] monuimus^f), cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur nisi Febre jam perfecte fugata; licet enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati

Curatio
non aggre-
dienda pri-
usquam

^a § 48 om. edd. '66, '68.

^b *summit.*] *fol.* ed. '76.

^c *et cent. min.*] om. ed. '76.

^d *autem*] om. edd. '66, '68.

^e Cf. *Process. Int.* c. 41.

^f *ut ante mon.*] om. edd. '66, '68.

^g *Curatio &c.*] om. ed. '76.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Febris penitus evanuerit.

Abdominis inflatio in pueris, et crurum tumor in adultis, Febres has brevi solvendas praenunciant.

Verae Rachitides rarius occurrunt, nisi iis annis quibus Intermit- tentes Autumnales praedominium habent.

Tonsillarum dolor post Febres sive Continuas sive Intermit- tentes, cum raucedine, oculis cavis, et facie Hippocratica, mortem certo imminen- tem praemonstrant.

MANIAE
SPECIES
QUAE-
DAM.^m

portio quaedam evacuari, non sine causa, videri possit, nihilo- minus ab ipsa Febre nova subinde pravae materiae copia suggeretur, quae non solum purgationem reddet frustraneam, verum et ipsum morbum diuturniorem praestabit, ob rationes antea memoratas.

[50.] Observatu non indignum est quod, cum Febres Autumnales teneram aetatem diu cruciarint, nulla spes sit easdem abigendi donec abdominis regio, circa lienem praecipue, indurari atque tumefieri occoeperit; iisdem enim gradibus, quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam medietatur. Neque forte ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam si sedula animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

[51.]^h Ventris tumor qui infantibus accidit post has Febres, quibus annis aëris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis epidemice determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit ac si materiam aliquam continerent viscera in scirrhum induratum; cum qui aliis annis, simili licet *προφάσει*, contingit, tactum ita afficit ceu tensio tantum foret hypochondriorum a subjectis flatibus. Hinc, nisi annis quibus Intermit- tentes Autumnales praedominium habent, verae Rachitides rarius occurrunt; quod observatu dignum.

[52.] Tonsillarum dolor et inflammatio post Febres sive Continuas, sive Intermit- tentes, cum deglutiendi primum difficultate et molestia, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, et Hippocratica facie¹, mortem certo imminen- tem praemonstrant; intercisa plane omni redintegrandae sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuatio- nes justo copiosiores in aegris vi morbi jam fere attritis, ut^k et longiorem Febris moram, sociam operam ut plurimum com- modasse observavi.

[53.] Multa alia¹ sunt accidentia quae morbos hosce con- sequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non rite celebratam, quibus impraesentiarum enumerandis supersede- bimus, cum curationis eadem fere ratio sit utrobique; nempe sedimenti ab effervescentia praecedanea depositi repurgatio,

^h §§ 51, 52 om. edd. '66, '68.

¹ *Hippocr. facie*] Vide Hippocr. *Coac. Praenot.* § 212, *Praenot.* t. i. pp. 266, 89, 90.

^k *ut—moram*] *longiori Febris morae* ed. '76.

¹ *alia*] *etiam alia* edd. '66, '68.

^m Cf. *Process. Int.* c. 51.

quippe quod sua mora malis hujusmodi materiam praeberit : quanquam licet hic loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus et evacuationibus aliis quibuscunque, venae-sectioni praesertim, cedere dedignatur, verum et ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quaedam est ac sui generis Mania, Intermittentesⁿ diuturniores (Quartanas praecipue,) nonnunquam excipiens ; quae communem medicandi rationem aspernatur^o, et post evacuationes fortiores adhibitae in miseram quandam stultitiam degenerans^p, non nisi cum ipsa aegrorum vita terminatur^q. [54.] Miratusque saepenumero sum nullam hujus rei mentionem ab autoribus factam fuisse, cum non raro accidisse viderim. Cum reliquae^r amentiae species copiosis evacuationibus et venae-sectione et catharsi ut plurimum persanentur, haec neutram potest ferre ; sed cum jam aeger in sanitatis limine est, si vel enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum ; et si reiteratis purgationibus venae-sectioneque contranitatur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, aegrum vero certissime non tantum fatuum, sed et incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit alteram amentiae speciem a nimis exaltata et vivida sanguinis crasi produci, hanc vero ab ejusdem debilitate et (ut ita dicam,) *vapiditate*, a diutina fermentatione quam invexit Febris, qua mediante spiritus functionibus animalibus obeundis impares plane sunt.

[55.] Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Aegro ter in die cardiacum aliquod e generosioribus exhibeo, dosi paulo liberaliori ; exempli gratia, theriacam Andromachi, electuarium de ovo, pulverem Comitissae, pulverem Gualteri Raleigh^s, vel similem, in aqua epidemica, theriacali, vel alia. Possunt etiam in alia quavis forma exhiberi cardiaca medicamenta. Aeger interim victu quidem moderato, analeptico

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longe diverso ab aliis ejus speciebus, cardiacis scilicet generosioribus, sananda : nec venae-sectionem, nec catharsin, nec enemata potest ferre.

ⁿ Interm.—excip.] quae Febres Autumnales nonnunquam excipit : fortassis posthac (re probe perpensa,) statuendum videbitur, Manias complures, quae communem &c. edd. '66, '68.

^o aspernatur] —nantur edd. '66, '68.

^p degenerans] —rantes edd. '66, '68.

^q termin.] terminantur ; has (inquam,) plerasque omnes Febribus Autumnalibus diuturnioribus supervenisse edd. '66, '68.

^r Cum reliquae &c.] Reliqua hujus cap. om. edd. '66, '68, et add. quae sequuntur :—De cura illius nihil mihi nunc dicendum videtur ; licet enim haud pauci sciunt, me non sine prospero successu tractasse hunc morbum, nondum tamen videor rem ipsam pro dignitate satis pensitasse, ut cum prudenti fiducia medendi rationem publice exponam.

^s Raleigh] Raughleigh ed. '76.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

tamen, et potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justo erit astrictior, unde ut etiam a calidorum medicamentorum usu a Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus, antecedente morbo pene exhausti, novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt cardiaca ad dies pauculos; diaeta vero analeptica jugiter instituenda, et post brevem intermissionem repetendus est denuo cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integra sanitate fruatur.

[56.] Dicta methodus Maniam etiam quae has Febres minime exceperit, quandoque sanavit, frigidiori scilicet atque infirmiori temperamento praeditis. Anno nuper elapso Sarisburiam accersebar, ut cum Medico erudito et sagaci mihique conjunctissimo, D^{no} Doctore Thomas, foeminae nobili consulerem, cui imaginatio haud parum fuit laesa. Verum^t adhibitis, etiam cum jam praegnans esset, remediis modo dictis ad sanam omnino mentem rediit.

Mania
communis
alio modo
tractanda
est;

[57.]^u Attamen Mania communis, quae vegetis hominibus, atque etiam nulla Febre praegressa, accidere solet, alius sane prosapiae est, ac proinde longe diversa, quoad evacuationes, methodo tractanda; tametsi vel in hac specie ea quae cerebrum atque spiritus animales corroborant haud omitti debent. Curationem autem ejus, etsi non sit hujus loci, obiter tamen praedictae speciei subnectere non gravabor, ne quis forte prae similitudine morborum in errorem illabatur.

ejusdem
curatio.

[58.] In junioribus ac sanguineo habitu praeditis mittatur sanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter singulas venae-sectiones interpositis. Deinde semel extrahatur sanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitae venae-sectiones aegrum potius in stultitiam ducunt, quam curationem absolvunt. Postea aggrediatur usum pilularum ex duobus, quarum drachmam semis vel scrupulos duos, pro ratione operationis, capiat semel singulis septimanis, stato die; ita ut si (verbi gratia,) die lunae primo pilulas assumpserit, praecise eodem ipso die, nec frequentius, sequentibus septimanis eadem repetantur per

^t *verum*] om. ed. '76.

^u §§ 57—59 om. ed. '76.

longum tempus, usque dum perfecte convaluerit. Hac methodo humores, qui in hoc morbo mentis arcem impetere solerent, sensim in inferiores sedes dilabentur, alia quasi $\rho\sigma\pi\eta$ eis inducta.

FEBRIS
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

[59.] Diebus a purgatione liberis per totum decursum electuario sequenti, vel alio medicamento eadem virtute praedito, utatur :—

[Form. 18.] R Conservae Absinthii Romani,

[Conservae] Anthos,

Theriaceae Andromachi, ana unciam unam,

Conservae flavedinis Aurantiorum,

Angelicae conditae,

Nucis Moschatae conditae, ana semunciam,

cum quantitate sufficiente Syrupi Caryophyllorum;

Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae bis in die, superbibendo haustulum vini Canarini, cui fuerint frigide infusi flores Paralyseos.

Febris
Continua
atque Intermit-
tentes jam de-
scriptae
soli ferme
erant mor-
bi epidemi-
ci qui per
annos '61,
'62, '63, '64,
emicuere.

[60.] Febris Continua atque Intermittentes quas supra descripsimus soli ferme erant morbi epidemici, qui, durante illa constitutione quae per annos 1661, 1662, 1663, 1664 regnabat, emicuere: quot retro annis cum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certo scio, quod ab anno 1664 ad annum usque 1677* rarissimae omnino Londini comparuere.

Eaedem ab
anno '64
ad [ann.]
usque '77]
rarissimae
Londini
compara-
ruere.
De Variolis
hujus
constitu-
tionis
nonnulla.

[61.] Dicendum mihi etiam erat de Variolis, qualesnam scilicet erant istae quae tum contingebant, respectu habito ad constitutionem illam; quandoquidem (ut jam [c. 1. § 16.] subindicavi,) vario admodum se habent modo pro varia constitutione qua incessunt: sed cum non satis attente per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quod scilicet, iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimae invadebant, supervenienti vero epidemicorum autumnalium cohorti (Febrem volo Continuum atque Intermittentes,) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolae quaedam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subsidebant; atque in discreto genere aeger octavo maxime die periclitabatur; quo tempore, abrupto derepente qui hucusque dimanaverat sive sudore sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor

* annum usque 1677] hunc usque quo haec edimus ed. '76.

† [annum usque '77] hunc usque annum quo haec edimus edd. '76, '85.

FEBRES
INTERM.
ANNORUM
'61-'64.

---

cardiacis quibuscunque; aeger phrenitide atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore et aegritudine; urinam frequenter, at in parva quantitate, reddebat; ac intra paucas horas de magna spe decidens ad plures^z migrabat.

^z *ad plures*] "Quin prius me ad Plaut. *Trin.* ii. 2. 13, ubi v. Interpp. plures penetravi?" i. e. *ad mortuos*.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.^a

Constitutio Epidemica annorum 1665 et 1666, Londini.

PRAEGRESSA hyeme frigidissima, et sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cum ex improvise solveretur, fine scilicet Martii, ineunteque (ex Anglorum com-puto,) anno 1665, peripneumonia, pleuritides, anginae, aliique id genus morbi inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit Febris quaedam Continua epidemica, a Febrium Continuarum genio, quae praecedenti constitutione vigeant, longe diversa; quarum vix ullae ea anni tempestate solebant invadere. Dolor capitis quam in priore illa intensior, et vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant: in plerisque diarrhoea, quam prius diximus [i. 4. 9 sq.] assumpto emetico praecaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat vomituritio. Externa hic, pariter hac in Febribus constitutionis praecedentis, sicca reperiebantur; attamen, praemissa maxime venae-sectione, aeger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cum in Febre praegressa nec tuto ante diem decimum tertium vel decimum quartum id tentaveris, nec facile voti fueris compos. Sanguis saepe pleuriticorum et rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non vero usque adeo gelatina illa albescente, qua illorum sanguis praetexitur. [2.] Haec primo erant phaenomena hujus morbi *διαγνωστικά*; anno vero surgente, ipsa Pestis irrupit, magno symptomatum pathognomicorum nu-

Febris Continua epidemica novi generis una cum morbis aliis inflammatoriis grassari incipit.

Ejus signa diagnostica.

Diarrhoea, quam in priore Febre diximus assumpto emetico praecaveri potuisse, hic ab eodem provocabatur.

Pestis saevissime debacchatur.

^a Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'65, '66.

Varia ejus
tempora.

mero stipata, carbunculis videlicet, bubonibus, etc. Haec indies magis ac magis invalescens, circiter aequinoctium autumnale ἀκμήν attigit; quo jam instante, unius septimanae decursu octo plus minus hominum millia delevit, tametsi^b duo ad minimum civium trientes ob metum contagii se in rus subduxerant; a quo tempore receptui canere^c coepit, et urgente brumali frigore tantum non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, et insequentis veris exordium; quo appetente et ipsa omnino est deleta; mansit tamen Febris, quamvis non ita epidemica, excurrente integro anno sequente, imo ad ver usque ortum anni 1667. De his nonnulla hic subnectam.

CAP. II.^d

Febris Pestilentialis et Pestis annorum^e 1665 et 1666.

Februm nonnullarum, quae pro malignis vulgo habentur, symptomata, non a morbi indole, sed a therapeia perperam administrata, proficiunt.

Febris vere maligna cum Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissionem discriminatur.

Variolae et Pestis ostendunt

IN superioribus [i. 4. 38.] obiter admonui e Febris nonnullas in malignarum classe vulgo reponi, cum indomita symptomatum saevitia, quae huic opinioni patrocinari videtur, non a venenosa morbi indole, sed a therapeia perperam administrata proficiscatur. Nam cum ad morbi solutionem a Natura destinata haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temere instituitur, hinc perturbata totius corporis oeconomia, ac omnibus susque deque conversis, non modo tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verum morbus, jam a seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui Febris vere maligna non est omnium dierum morbus; utpote quae ab aliis Februm speciebus, ob symptomatum anomaliam ea nomenclatura utcunque insignitis, tota sua idea ac ingenio dissideat. Revera enim cum ipsissima Peste specie convenit, nec ab ea nisi ob gradum remissionem discriminatur. Quocirca utriusque affectus ortum ac curationem in eodem capite complectar.

[2.] Aëris massae occultam ejusmodi sive crasin, sive texturam obtingere, quae diversarum diversis temporibus aegri-

^b tam.—subdux.] om. ed. '76.

^c recept. can.] i. e. finem facere: cf. Erasmi Adag. iii. 5. 88.

^d Deest hoc cap. in ed. '66; inc. in

ed. '68 Sectio Quinta. De Peste sive Febre Pestilentiali.

^e annorum &c.] om. ed. '76.

tudinum ansa atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modo animadverterit unum eundemque morbum certa aliqua tempestate infinitam mortalium vim corripere, ac epidemicum fieri; alias tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari. De variolis ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

[3.] At vero quae qualisque sit illa aëris dispositio a qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quae vecors ac arrogans philosophantium turba nugatur, plane ignoramus. Quicquid sit, hoc saltem nomine DEI Optimi Maximi clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aëris constitutiones *λοιμώδεις*, (id est, *Pestem*, malorum omnium immanissimum ac humano generi maxime internecinum, *inferentes*,) rarius evenire voluerit, quam quae caeteris affectibus minus exitialibus suscitandis inserviant: unde fit quod hunc orbem nostrum Britannicum Pestis vix frequentius quam post annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (summo scilicet^h pernicipi vigore ac tota furiarum acie,) adoriatur. Quae per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes sparsim occurrunt Pestiferorum funera, paulatim imminui ac evanescere solita, Pestilenti aëris diathesi ctiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatae, attribuenda sunt; quippe quae antegressae messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperac luis reliquis fit ut Febres, quae anno post graviores Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; et licet aliquibus verae Pestis notis destitutae, tamen ejusdem naturam ac indolem quamplurimum referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius [§§ 12, 36 sq.] ostendemus.

[4.] Verum praeter istam aëris constitutionem, ceu causam communiorem, accedat oportet et alia procatarectica, nimirum *μιάσματος* sive semini a pestifero aliquo corpore, vel immediate ac propiore consortio, vel mediate ac per fomitem aliunde transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primum scintilla mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terrae tractum a

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

morbos epidemicos a diversa aëris massae crasipendere. Qualis ea sit plane ignoratur.

Pestis vix Britanniam nostram frequentius quam post annorum circiter [30^f vel] 40 revolutionem devastat.

Febres, quae anno uno vel altero post graviores Pestem grassantur, Pestilentes sunt, et similem medendi rationem sibi vendicant.

Praeter aëris *διδθεσιν*, requiritur etiam *μιάσματος* a pestifero aliquo corpore, vel immediate, vel mediate transmissi fomes, ad Pestem excitandam;

^f [30 vel] om. edd. '76, '85.

^h scilicet] om. edd. '68, '76.

^g triginta vel] om. edd. '68, '76.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

quae ab
aëre jam
infecto la-
tius propa-
gatur.

Quoties
epidémica
est, tem-
pore inter
ver ac
aestatem
ambigente
exoritur:

Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes et contagium inducitur; adeo ut ad tristissimae aegritudinis propagationem jam non amplius vel fomite vel personali consortio opus sit, verum quemcunque hominem, vel summa cura a Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intro subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modo ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis refertum.

[5.] Quanquam autem hic morbus, cum duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot (tradito quasi per manus contagio,) affligat; tamen ubi adest etiam epidémica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quae inter ver ac aestatem ambigit, utpote quae ad producendam aegritudinem, cujus essentia in humorum *φλογώσει*, sive *inflammatione*, (ut postea [§ 16.] ostendemus,) imprimis consistit, maxime idonea atque accommodata sit. Porro et sua habet incrementi ac declinationis tempora, non secus ac caeterae rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aërem in diathesin huic morbo adversantem glacialis bruma transmutet.

[6.] Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentiale, nulla aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetua propagationis serie transmitteretur; fieri non posset quin, ubi in frequentiore aliquam urbem semel pedem intulisset, continuata strage funera usque et usque densaret, donec tandem nemo superesset in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium saepe evenisse animadversum est, numero extintorum, quos unica mensis Sextilis septimana ad aliquot millia extulerat, sub Novembris exitum valde imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse (quod et nonnulli authores factum prodiderunt,) ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rarius accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. [7.] Interea aëris dispositionem, quantumvis *λοιμώδη*, Pesti suscitandae per se imparem esse vehementer suspicor; quin Pestilentiae morbum, alicubi semper superstitem, aut per fomitem aut per Pestiferi alicujus appulsum e locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accedente simul idonea aëris diathesi popularem

alio aliquo
tempore
oppido
raro.

Aëris dis-
positio,
quantum-
vis *λοιμώ-
δης*, Pesti
excitandae
per se im-
par vide-
tur.

fieri. Alias enim non assequor qui fiat ut in eodem coeli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissime affligitur, aliud non longe dissitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso caute inhibendo, prorsus immune se praestiterit; quemadmodum non ante multos annos [sc. 1656.] Pesti per universam fere Italiam immaniter grassanti Magni ducis [Ferdinandi II.] cura atque prudentia aditum in Heturiae fines penitus interclusit¹.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Nec Pestis
epidemica
erit nisi
accedente
idonea
aëris dia-
thesi.

[8.] Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum et febrium intermittentium accessiones, fere perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem ac si torculari premerentur, Febris ardens usitata symptomatum *συνδρομῇ* stipata, indesinenter aegros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna bubonis vel parotidis eruptio, quae materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rarius quidem accidit ut citra ullam Febris praesensionem ingruat, ac homines de improvise medio tollat, maculis purpureis, praesentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur, erumpentibus. Quae repentina exanimatio (quod animadversione dignum,) nisi in Pestis admodum funestae exordio vix contingit; remittente ac refracta jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate praegresso; quanquam suspicor rigorem et horrorem leviusculum ac minus perceptibilem semper praecessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu^k obambulare, ac communia vitae munia, sanorum more, sprete omni regiminis cura, obire.

Modus in-
vadendi
describitur.

Repentina
exanima-
tio, nisi in
Pestis ad-
modum
funestae
exordio,
vix contin-
git.

Quibus tu-
mores sine
Febre et
gravi ali-
quo symp-
tomate
prorump-
unt, ii
nulla egent
curatione.

[9.] Caeterum quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleate definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minus importunam ille facere videbitur, qui a me postularit quid hanc aut illam aegritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de equo (verbi causa,) inter animalia, vel de betonica inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto, rerum omnium generationes Natura parens exequitur; quaeque uspiam e causarum gre-

Morborum
essentiae
perinde ac
animalium
stirpiumve
nos latent.

ⁱ Vide Galluzzi, *Istor. del Granduc. di Toscana* &c. vii. 6. t. iv. p. 122.

^k libitu] Sic Syd., melius edd. recent. *libito*.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Non cau-
sarum, sed
methodi
experien-
tia com-
probatae
cognitione,
affectuum
plurimo-
rum cura-
tio absol-
vitur.

Pestis est
Febris sui
generis, a
particula-
rum sangui-
nis spi-
rituosio-
rum in-
flamma-
tione ori-
ginem du-
cens.

Febres
Pesti-
lentes ab
inflam-

mio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquaeque morborum, non minus quam animalium aut vegetabilium, species affectiones sibi proprias, perpetuas, ac pariter univocas, ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnopere urgebit ista quaestio, qui demum morborum medela administrabitur dum causae ipsorum nos latent? quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientia comprobatae cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. [10.] Sed ut ad rem redeamus: quoniam similarium omnium morborum ortus a qualitatum vel primarum vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet,) deducere solemus, prope est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quae a particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducit, utpote cujus naturae subtilissimae, prae tenuitate sua, maxime proportionatae ac adaequatae videntur. Quod si subtilitate qua potest maxima pollet, (ut in principio et statu constitutionis epidemicae videre est,) subito ac quasi ex improvviso calorem nativum dissipat, et aegrum e medio tollit: cadaveribus interim hujus morbi ferocia tam subito extintorum maculis purpureis undiquaque conspersis atque foedatis; nempe fibris cruoris prae intestini conflictus violentia dissilientibus, et compage ipsius prorsus dissoluta. [11.] Atque haec tragoedia, prae hujus quasi flammae subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius aegritudinis praesensione cietur; secus quam ut plurimum accidit, ubi causa morbifica minus subtilis existit, et quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur: si acus, vel quid aliud, cuspidi graciliori praeditum pulvinari supponatur, ac vi adigatur, illud, aequae ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. [12.] Verum ejusmodi subitanea extinctio rarius occurrit, nec nisi (ut supra [§ 8.] innuimus,) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim (ut in aliis Febribus,) plerumque rigor atque horror primum invadit, quem calor mox excipit, et tantisper excurrit, donec particulae cruoris inflammatae provido Naturae ductu ad emunctoria amendantur, ac ibidem (ad instar phlegmonum communium,) in pus vertan-

tur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres quas *Pestilentes* vulgo appellant, producere solet; ut in fine Pestilentis constitutionis saepenumero accidit, ac forsitan etiam uno alterove post anno, donec ista Februm species prorsus dispareat.

[13.] Certe (me iudice,) in inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet: "est enim morbus hic" (apud saniores Medicos,) "febris continua, a sanguinis parte tenuiori corrupta ac inflammata originem ducens; qua ut Natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua tumor, aut potius (cum tumor adeo notabilis saepe non appareat,) macula rubra, lata, dispersa, quam *rosam* appellant, oritur." Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die acgrum afflixit, critice per hunc tumorem, et proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. [14.] "Et fere invadit hoc malum, ut Pestilentia, cum horrore et insequenti calore febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue Pestifera se corripere, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat." (Vide Sennertum, [*De Febr.*] lib. ii. cap. 16. "De Febr. Sympt. Contin." [in *Opp.* t. vi. pp. 407, 8.]) Quibus accedit quod et maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli auctores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Haec quidem flamma, ubi ebullitionem commoverit cujus ope particulae sanguinis leviuscule ustulatae ac quasi syderatae brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

[15.] Veruntamen ignis noster isto *Sacro* longe *divinior* est, ut qui, summa qua pollet substantiae tenuitate, intimiores corporis recessus (ad instar fulgetri,) permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepente profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citius dissoluta, quam Natura, praecipiti malo oppressa, ebullitionem febrilem (solemnem nempe machinam, qua, quicquid sanguini infestum est, suis e finibus amovere satagit,) concitare valeat.

[16.] Quod si quis mihi hic litem paret de eo, quod hunc morbum ab inflammatione oriri existimem, is attendat non modo Febris praesentiam, sed et complura alia huic sententiae suffragari: nempe sanguinis detracti colorem, qui pleuriti-

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

matione
sunt re-
missiore.
Ignis Sa-
cer Pestis
imago
quaedam.

Pestem ab
inflamma-
tione oriri
pluribus
argumen-
tis confici-
tur.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

corum ac rheumatismo laborantium sanguinem plane aemulatur; adustam anthracum faciem, pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon bubones ipsos, qui inflammationem aequae solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti et inflammationes pleraeque omnes in abscessum terminantur. Quin et anni tempestas qua epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur; eodem enim tempore (nimirum quod inter vernum aestivumque medium est,) pleuritides, anginae, aliaeque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visae sunt quam per aliquot septimanas quae nuperae Pestis Londinensis exortum antecesserunt. Nec vero nullius est momenti illum ipsum annum, tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum exitisse; omnesque qui a Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse: quin et eos qui ab eadem convalescent, cachexiae aliisque affectibus a residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit quod et quantacunque latitudinis apostemata et carbunculi, postquam inflammatae particulae una cum sanie decessissent, chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facile sanata fuerint.

[17.] Verum perquirat hic fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, qui fiat ut medicamenta calidioris census, qualia sunt alexipharmaca prope omnia, tum ad hujusce affectus therapeiam, quam prophylaxin, tanto cum fructu usurpentur? Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium praestare, nempe diaphoreseos, quam suscitant, beneficio; quo particulae sanguinis inflammatae diffiantur atque exterminantur. Quod si forte exhibita sudores commovere non valeant, (ut persaepe accidit,) mox sanguinis incendium, ab additio calore magis efferatum, eorum noxam palam proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam antidotalium calidorum usum passim depraedicari; at quo emolumento, adhuc probandum restat. Imo vinum liberius ingurgitatum, aliaeque fortiora praeservativa statis horis dietim assumpta, complures, qui alias salvi intactique verisimiliter permansissent, in hunc effectum conjecerunt.

Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens tantum promouunt, scilicet quatenus diaphoretica sunt. Vinum liberius haustum et antidota fortiora complures verisimiliter in Pestem praecipitarunt.

[18.] Quod ad harum Februm therapeiam attinet, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantiae eo nomine insimulabunt, quod ab Urbe, dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copia minus instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verum cum Medicis illis longe peritioribus, quibus per totum calamitosae huius decursum inter media pericula et mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea quae crebriori usu de huiusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit; mitiorem (uti spero,) de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quod meam de truculentissimo affectu sententiam (paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam,) in medium expromam.

[19.] Ac primus quidem locus indicationibus curativis debetur; quae eo in universum dirigendae sunt, aut ut Naturae ductum in exterminando morbo accurate sequentes eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut, methodo qua Natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minime fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vice illius substituamus. Nisi forte hic aliquis regerat, rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria¹ geri posse, quorum ingentem apud praticos copiam reperire est. Verum enimvero annon auxilium quod praestant huiusmodi medicamenta potius manifestae ipsorum facultati qua sudores affatim proliciendo simul materiae morbificae exitum aperiant, quam occultae cuidam indoli qua a Natura ad Pestilentis malignitatis^m labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. [20.] Nec de hisce tantummodo, sed et de aliorum morborum alexiteriis dubitare fas est, utrum evacuationem aliquam sollicitando, potius quam virtute quadam specifica, aegrotantibus non succurrant. Qui enim (verbi gratia,) in lue venerea vel mercurium vel salsaparillam veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, haec vero sine sudoris suscitatione, sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est,

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

In curanda
Peste, aut
Naturae
succurre-
mus ejus-
dem duc-
tum se-
quendo,
aut metho-
dum tutio-
rem ab ejus
methodo
diversam
substituen-
do.

Alexiteria
tam in hoc
quam aliis
morbis
omnibus,
evacuatio-
nem poti-
us sollici-
tando,
quam vir-
tute aliqua
specifica
prodesse
videntur.

¹ alexit.] Sic Syd., melius autem alexet., sc. ἀλεξητήριον.

^m malignitatis] (uti loqui amant,) add. ed. '68.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciiei alexiterium, adhuc in Naturae sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanica tolli posse.

Pestis per
abscessus
in emunc-
toriis, Fe-
bris Pesti-
lens per
diaphores-
in max-
ime ex Na-
turae lege
solvi vide-
tur.
Diversa
itaque his
morbis me-
dendi ratio
adhibenda
est.

[21.] Quocirca ut intentionem illam priorem paulo plenius expendamus, quae eo spectat ut Naturae in materiae morbificae exterminatione suo more et modo auxilium supeditetur: advertendum venit quod in vera Peste Natura (dum neque sponte sua aberrat, neque vi aliqua transversim agitur,) per abscessum aliquem in emuntoriis erumpentem, unde materiae exitus patescit, negotium suum exequitur; atqui in Febre, quam *Pestilentem* nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur.

Unde colligere est, pro diversa quam Natura in utroque morbo praemonstrat via ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum siquis materiam verae Pestis ope sudoris amoliri satagat, is diversa a Natura via insistit, utpote quae id per apostemata molitur; contra vero, qui alias quam per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum Naturae ductu ac $\rho\sigma\pi\eta$ nequaquam convenientem. [22.] Caeterum in Peste

vera, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificae materiae ejectione, id est, apostematum eruptio, promoveri possit, nondum constat; nisi quis forte victum corroborantem atque cardiaca ad illud conferre posse existimet; quae tamen multum dubitarem ne aegrum, jamjam plus aequo calescentem, in majorem aestum conjiciant. Certe

Sudores in
Peste exci-
tati non-
nunquam
funesti.

sudores in hoc casu frustra esse compertissimum habeo; quanquam haud inficior, post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare, quem ego a sudore proficisci minime arbitror; utpote quo vigente nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem, veluti per accidens consequatur; nimirum cum jam aliquam sarcinae partem, quae Naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus a cardiacis ad diaphoresin suscitandam propinatis vehementius incalescat. Verum quam fallax et infida sit haec peccantis materiae per apostemata a sudoribus foras evocataⁿ exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, e quibus vix tertius quisque (ut modestissime dicam,)

ⁿ evocata] sic edd. '68, '76, —catae ed. '85.

medicationis ac morbi periculum evasit. E contra vero multi, quibus^o laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis, sive vitalis, sive denique animalis facultatis laesione percepta, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui (malo suo fato,) in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu (quantumvis corpore pariter ac animo optime valentes,) ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum, ingravescente aegritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. [23.] Verum lubricam atque aleae plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifestum est, quod interdum bubo, qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvise dispareat, ejusque loco maculae purpureae, certissimi mortis indices, succedant: cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiae partem, quae tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, alioversum per ambitum corporis⁷ distrahendo ac dissipando leves in auras diffuserint. [24.] Ut ut sit, hoc saltem planissime constat, cacteris affectibus a DEI Optimi Maximi benignitate certam amoliendae causae morbificae rationem, huic autem (enormium delictorum flagello,) non nisi lubricam admodum et versatilem adjuncta melle. Atque hinc fortasse non minus^p commodum quam a *malignitate* (ut loqui amant,) eximiae perniciiei causa atque origo peti possit^q. Nam et in arthritide aliisque morbis, qui exiguum habent malignitatis suspicionem, materiae morbificae recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifesto consequitur Medicum, qui in aliorum morborum medicatione Naturae ductum ac propensionem pressim ac passibus aequis sequi tenetur, hic ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum quos tumulo Pestis intulit haud paulo auctor evasit.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Bubonis
eruptionem
materiam
alio-
versum
distrahen-
do saepe
impediunt.

In aliis
morbis
Naturae
ductum
sequi, in
Peste ei re-
nunciare
Medicus
tenetur.

Vel per
sanguinis
missionem,
vel per sudo-

[25.] Quare, cum minime securum sit in exterminando hoc morbo Naturae vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, qua demum arte secundae quam diximus inten-

^o quibus] om. ed. '68.

ut loqui amant om. ed. '76.

^p non minus—amant] verius quam a tantopere decantata malignitate ed. '68,

^q peti possit] petenda est ed. '68.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

res Pests
expugnanda
videtur.
Phleboto-
mia larga
manu ac
repetitis
vicibus ce-
lebrata,
nullo tu-
more pro-
tuberante,
nemini ad-
huc, (quod
scimus,) unquam
funesta.

Parca, vel
tumore
jam con-
spicuo in-
stituta,
quare sem-
per dam-
nosa.

Venae-sec-
tionem in
Peste con-
venire plu-
res iique
gravissimi
scriptores
jampridem
senserunt.

tioni satisfiat, nempe aliam atque a naturali diversam hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius, sacram apud plerosque audire in hoc morbo venae-sectionem. Verum vulgi praejudicia parum moratus, rationum in hac quaestione momenta qua par est aequitate atque candore paulisper expendam. [26.] Ac primum quidem Medicorum qui grassante nupera lue in Urbe perstiterunt fidem appello, numquis eorum phlebotomiam larga manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante, celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidem, vel tumore jam conspicuo, sanguinis detractorem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est: siquidem cum mediocris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturae, quae tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratio e manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi ratio substituitur; apparente autem jam tumore, celebrata venae-sectio, cum a peripheria ad centrum trahat, motui Naturae, qui fit a centro ad circumferentiam, inducit motum plane adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quam phlebotomiae perverso hoc ritu administratae noxam, a contrariae sententiae patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractorem validissimi argumenti loco torqueri; uti in Diemerbroeckio [*De Peste*, iii. 3.] aliisque *Observationum* scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum donec intellexero quid quaestioni superius propositae respondeant. [27.] Sane venae-sectionem in Peste convenire, complures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum praecipui sunt Ludovicus Mercatus [*De Febr.* vii. 1. in *Opp.* t. ii. p. 455.], Joannes Costaeus [Comment. in Avic. *Can.* iv. 1. 4. 4. p. 69.], Nicolaus Massa [*De Peste*, ii. 4. p. 93.], Ludovicus Septalius [*De Peste*, v. 14.], Trincavellius [*De Febre Pestil.* t. i. p. 152.], Forestus [*Observ. et Cur.* vi. 17. p. 176.], Mercurialis [*De Peste* c. 26. p. 33.], Altomarus [*De Pestil. Febre*, c. 9. p. 360.], Paschalius [*Morb. Cur.* ii. 9. p. 202.], Andernacus^r [*De Pestil.* iii. p. 194.], Pereda [*Schol. in Paschal.*

^r *Andernacus*] sic edd. '68, '76, —*nachus* ed. '85.

“*Meth. Cur.*” l. c.], Zacutus Lusitanus [*De Med. Princ. Hist.* ii. 89: iv. 47. in *Opp.* t. i. pp. 342, 756.], Fonseca [*De Febr. Ac.* p. 45 sq.], alique. Verum qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguinis detractioe collocaverit, unus (quod sciam,) repertus est Leonardus Botallus, Medicus superioris saeculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palaestra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re disserentem. [28.] “Ego,” inquit, (*De Curat. per Sang. Miss.* c. 7. [§ 2.]) “ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui haec non possit esse salutaris supra omnia remedia, modo opportune et quantitate convenienti usurpata sit, ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse propterea quod aut tardius aut parcius quam opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit.” Et paulo post [§ 4.] haec subiungit: “At in tanta timiditate et parca detractioe, qui fieri potest ut quis recte possit iudicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat aut obesse? Non enim morbus, pro cuius curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec forte etiam opportune. Verum nebulones nequissimi et ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas a cunctis vituperari exoptant; aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen pravae dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis.” Quae omnia experientia confirmaturus, paulo inferius [§ 7.] sic pergit: “His observatis, nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirifice et tanquam divinum auxilium commendare, extollere, et confidenter usurpare; quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus in obsidione Rupellarum^t, et Montibus Hannoniae abhinc quadriennium, et Parisiis toto hoc biennio, et Cameraci anno proxime acto, in omnibus meis aegrotis (qui innumeri fuerunt,) nullum praesentius ac salutaris reperi ipsa larga et tempestiva sanguinis missione.”

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65-'66.

Botalli testimonium
luculentissimum,
exemplis probantis^s innumeris,
venae-sectione in
omni Peste
supra omnia remedia
salutarem
esse.

Deinde ad curationum exempla descendit, quae brevitati studens huc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac

^s probantis] probans ed. '76.

^t in obsid. Rupell.] sc. anno 1573.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Confirmatur idem
historia
admiranda
et irrefragabili hic
apud nostros.

nostra Britannia ante aliquot annos gestae historiam oppido raram ac a proposito nostro non alienam hic loci apponere.

[29.] Cum inter caeteras Belli Civilis calamitates quae hanc patriam nostram miserrime affligerunt, Pestis etiam multis in locis grassaretur, ac forte in Castrum Dunstar (quod in provincia Sommertonensi situm est,) aliunde invecta, aliquot praesidiariis cum macularum efflorescentia derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset; Chirurgus quidam, qui a longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, a praesidii Praefecto enixe rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere; quo annuente, singulis aegris statim a primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copia detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quae cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto, eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit: et quanquam a phlebotomia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractasset (mirum dictu,) ne unus quidem desideratus est. Vir nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis, D^{nus} Franciscus Windham, Militum Tribunus, ac praedicti Castri tunc temporis Praefectus, mihi haec retulit, et etiamnum in vivis est, pro ea qua est humanitate rei gestae veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea, quae desaevente nupera Peste Londinensi a me usu atque experientia annotata fuerunt, inferius [§ 36 sq.] ostendam.

Pestilentis fermenti
per διαφύρην
dissipatio evacuatione
per venae-sectionem
quo nomine anteferenda.

Quibus illa
urgetur difficultas.

[30.] Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum ac judicio assequor, verum etiam reipsa atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio prae ejusdem per venae-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quae nec aegrorum vires aequae prosternat, nec Medicum infamiae periculo objiciat. Atqui et haec difficultatibus suis non vacat; primo enim multis, ac praesertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores aegrius proliciuntur; cujusmodi aegrotos, quo hydroticis fortioribus ac cumulatori tegumentorum pon-

dere diaphoresin conciere satagas, eo in manifestius phrenitidis periculum adduces; aut (quod tristioris adhuc ominis est,) vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus exanthemata Pestilentialia elicies. [31.] Cum enim praecipua hujusce mali labes in spirituosiori massae sanguineae parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quam in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio, novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturae modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A qua fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe, non secus ac vibices a plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflicta, primo intensius rubicundae in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quandam aut nigredinem induunt.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Maculae
purpureae
Pestilentialia
a fibrarum
sanguinearum
dissolutione
oriuntur,
non secus
ac vibices
a plaga
fortiori
inflicta.

[32.] Deinde vero in corporibus quae satis prompte in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo praematurius (nempe tota materia morbosa nondum penitus dissipata,) abruptatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subducta quae eos in molem attollere deberet materiae parte, aut de facili intro remeant, aut saltem ad legitimos abscessus nunquam perducuntur; (quemadmodum etiam in variolis accidere solet, quoties aeger per primos dies impensius sudavit;) recepto autem denuo intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus opera eo quo superius innuimus modo saepe ecchymata, imminenti lethi indicia, foras propelluntur.

Diaphoresis
justo praematurius
abrupta,
bubones
prodire jam
incipientes
vel remeant,
vel nunquam
ad legitimos
abscessus
perducuntur.

Idem in
variolarum
abscessulis
etiam accidit
eadem
de causa.

[33.] Verum quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviam iri possit, ut luculentius pateat, quid in hoc morbo a me pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio a nuperae luis primordiis ducto, summa fide edisserere lubet.

[34.] Nobilem foeminam ineunte Maio anno 1665, aetatis circiter unius et viginti annorum, ac temperamento sanguineo praeditam invisi. Praeter Febrem ardentem quae paulo ante invaserat, vomitiones importunae aliaeque symptomata febrilia aegram excruciant. Curationem a venae-sectione auspicatus, postero die ad praecavendam diarrhoeam, (quae, ut in hujusce Tractatus initio [i. 4. 9.] monuimus,

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Quibus argu-
mentis
Author in-
ductus est
ut aliam
ab eo quam
hactenus
cum suc-
cessu usur-
paverat
methodum,
novae huic
Febri adap-
taret.

Febres
Continuae
circa veris
finem et
initium
aestatis vel
in Inter-
mittentes,
vel in
pleuritides
aliosque
generis in-
flamma-
torii mor-

ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio, emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit,) vomitorium imperavi, quod satis commode ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum aegram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quae res, ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem iniecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi, (quemadmodum etiam eventus docuit,) proindeque aliam ab ea quae superius tradita est, quaeque constanti successus serie hactenus a me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem Medico alio seniore, venae-sectio, quam aegrotantis aetas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderate refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem aegritudinis, quoniam symptomata valde anomala ac inconsueta (malignitatis egregiae indicia vulgo habitaⁿ.) ingruebant, ex alexipharmacorum classe fortiora aliquot praescripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, aegra circa diem decimum quartum e vivis excessit. [35.] Insolitum^x hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum varie exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem etiam post reiteratam venae-sectionem in praedicta aegra perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulo ante mortem e naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum ei qui a pleuriticis detrahitur non absimilem fuisse; quin et tussim aliquam et obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro et eam anni tempestatem incubuisse, quae finem veris ac initium aestatis complectitur, quaeque Febribus Continuis producendis minus esset idonea; (illae enim hoc tempore sua sponte quasi dissiliunt, et in Intermittentium classem se reponunt, vel in pleuritides, atque id genus alias inflammationes praecipites ruunt;) denique pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: his (inquam,) omnibus rite perpensis, in eam deveni senten-

ⁿ vulgo habita] om. edd. '68, '76.

^x Insolitum &c.] Quae sequuntur quibusdam in ed. '66 de Febre Sympto-

matica Vernali (de quibus supra dixi p. 58. n.n.) respondent, quae post finem hujus cap. transcripsi.

tiam ut Febrim hanc, etsi pathognomicis pleuritidis aut etiam peripneumoniae signis destitutam^y, tamen symptomatis rationem habuisse judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescens, etiamsi^z nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eo tandem deveni ut eadem omnino mihi methodo procedendum fuisse in praedicto casu arbitrarer, qua in pleuritide saepius cum successu singulari usus fueram. Quae sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multo post ad hominem consimili prorsus modo aegrotantem, reiteratis venae-sectionibus, quales ad pleuritidem supra laudantur, curationem commisi et absolvi. Circa

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65-'66.
bos promp-
tissime
facerunt.

Febris
Pestilen-
tialis (du-
bitatur an
non vera
Pestis illa
fuerit,) tam
Peste jam
incipiente
grassari,
quam ead-
em par-
cius sae-
viente, ab
Auctore
venae-sec-
tionibus re-
petitis cu-
rata fuit.

[36.] Febri autem illi, de qua modo loquebar, an *Pestis* appellatio attribui mercatur, non ausim definito pronuntiare. Hoc tamen explore cognitum habeo, omnibus, quos illo et aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem, tam in primo morbi insultu quam in decursu, accidantium *συνδρομήν* adfuisse. Caeterum cum, "proximo^b pariete ardente," propius aedibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi; familia etiam mea ad aliquot ab Urbe lapides subducta. Eo tamen vicinis meis maturius redii, ac dum calamitosae illius luis in tantum perseveraret saevitia ut fieri non potuit quin meliorum Medicorum penuria ad pestiferorum auxilium advocarer. Nec multo post complures Febricitantes invisi, quorum Febrem illius, quae ante decessum meum tam prosperis aegrorum rebus a me tractata fuisset, morem atque genium acmulari, non sine magna admiratione deprehendi; ideoque propria experientia fretus ceu duce,

^y destit.] Hic add. ed. '68 (*quippe nullus aderat &c.*) et inf. om.

^z etiamsi] *quippe* edd. '68, '76.

^a *haec*] om. edd. '68, '76.

^b "Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet." (Horat. *Ep.* i. 18. 84.)

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Sanguis
hic aut
sufficienti
quantitate,
aut non
omnino
detrahen-
dus.
Quam ob
causam
Author ab
hac metho-
do desis-
tere coac-
tus est.
Ejus rei
historia.

quibuscunque praeceptis umbratilibus anteponendo, phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

[37.] Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam ptisanæ ac diaetæ id genus refrigerantis usus accessit,) in multis aegris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus prae adstantium protervia, qui praejudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno aegrotantium malo, quibus, saltem dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate aut non omnino detrahendus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi; ac proinde alium a venae-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnopere ex usu futurum judicavi. [38.] Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quod sanguinem ademerim, sed quod ex voto eundem adimere impeditus fuero, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico praeditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus a biduo corripuerat, cum nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet; statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, (cujus refrigerati superficies puriformem pleuriticorum sanguinem referebat,) praescripta etiam ptisana cum jusculis ac julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, qua etiam sequente aurora similiter mulcatus est. Sub hujus autem diei exitu aegrum meum invisens, eum quidem multo melius se habere, et nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venae-sectionem animis vehementer obstinasse, deprehendo, quam tamen ego denuo celebrandam esse enixe contendi, superesse alteram duntaxat venae-sectionem dictitans, quæ aegrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satius fuisse ut nullo omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, aegrum certo certius interitum. Praesagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agenda occasione corrupisset, maculae purpureae postridie eruperunt; (nimirum materiae peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessus spem phlebotomia toties repetita abstulisset, mora sua universam cruoris massam per-

vertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximia disrumpentibus;) aeger autem post aliquot horas fatis concessit.

[39.] Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occur-
sus mihi molestiam facesseret, magna cogitandi sollicitudine
mecum agitavi, ecquis demum reperiri posset medendi modus,
qui morbum non minus efficaciter abigeret, nec hominum
offensionem aequè incurreret. Re diu multumque apud
animum meum deliberata, tandem in hanc methodum incidi,
quam nunquam non proficuum ac omnibus numeris absolu-
tam deinceps expertus sum.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Qualem
deinde
medendi
rationem
substituit.

[40.] Primo, siquidem tumor nondum protuberaret, san-
guinem pro aegrotantis viribus ac temperamento moderate
detraxi; quo facto, diaphoresis (cujus alias sollicitatio in non-
nullis corporibus non modo summam habebat difficultatem,
verum etiam majoris incendii, proindeque eethymatum pur-
pureorum, periculum minitabatur,) facilis erat atque expedita.
Atque hanc sanguinis jacturam, quae, ut ut exigua, alias
gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediate
insequentis beneficium abunde compensavit. Post venae-
sectionem, (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia
ad sudores proliciendos in promptu essent,) ne vel minima
interposita mora, stragulis aegrum obrui, ac laciniam laneam
sincipiti alligari jussi; quae quidem capitis obtectio ad sudo-
rem ciendum plus proficit quam quis facile crediderit. De-
inde, si vomitus non adesset, haec et similia hydrotica
exhibui:—

CURATIO^e.

Venae-
sectio di-
aphoresi
praemis-
sa, eam et
tutior
reddit, et
expediti-
orem.

Capitis
obtectio
ad sudores
ciendos
multum
confert.

[Form. 19.]^d R Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,
Pulveris e Chelis Cancerorum Compositi grana duodecim,
Coccinellarum grana octo,
Crocii grana quatuor,
cum sufficiente quantitate Succii Kermes;

Fiat bolus, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo coch-
learia sex sequentis julapii:—

[Form. 20.]^d R Aquae Cardui Benedicti,
[Aquae] Scordii Compositae, ana uncias tres,
Aquae Theriacalis Stillitiae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;

Misce; fiat julapium.

[41.] Quod si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febri-
bus Pestilentialibus saepissime accidit, medicamentum sudo-

Ubi pri-
mum ma-
teriae mor-

^c Cf. *Process. Int.* c. 3.

^d Cf. *formm.* 148, 149.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

bificae radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium et vomitiones ab iisdem orta ultro sedantur.

Historia
id confirmatur.

Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda; ab abstersione sedulo cavendum; nec indusium nisi post horas 24 a finitis sudoribus mutandum. Si sudores citius abrumpan-
tur, recrudescit illico symptomatum saevitia. Objectioni Diemerbroeckii

riferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod lintheaminis pars subinde ad colligendos halitus vultui superinduceretur,) sudor promanare inciperet: nam (quod quidem observatu summe dignum est,) cum materiae morbificae radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illico alvi profluvium et vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis ac in ventriculum et intestina decumbentibus provenientes, ultro sedantur; adeo ut, quantacunque stomachi subversio praecesserit, assumpta deinceps medicamenta probe retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant.

[42.] Memini, cum me aliquando Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter aegrotantem vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo sermonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem aeger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quae antea exhibuisset vel ingratissimum ac summe fastidiosum, me facile effecturum ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe aeger, ubi a sola stragulorum mole paululum maduisset, largiorem theriacae Venetae bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiore sudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

[43.] Sed ut ad institutum redeam: inceptam jam diaphoresin haustibus zythogalae salvia alteratae, vel cerevisiae cui macis aliquantulum incoxerit, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari praecepi, abstersione interim omni religiose interdicta; imo nec infra quatuor ac viginti horas a sudoribus finitis indusium, utcunque madidum ac immundum, mutari permitto; id quod summa cautela observari velim. Quod si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illico symptomatum saevitia, atque aegroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculae^e relinquitur.

[44.] Et profecto Diemerbroeckium [*De Peste*, iii. 6.] aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi praetextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet aegrotantium viribus consulatur: primo enim, aegrum sudore diffluentem viribus melius quam antea constare, nemini in hujus

^e in acie novaculae] i. e. in summo Gaisford, *Paroem. Graec.* in ἐπὶ ξυπό
periculo. Cf. Erasmi *Adag.* i. l. 18; ἵσταται.

morbi medicatione vel tantillum versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palam eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi me authore in viginti quatuor horarum diaphoresin conjecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores saepe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multo plus levaminis afferret, plane ac si vere criticus foret ac totius morbi eradicator. Porro in summo sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis aegrum reficere, quid secum trahat incommodi non video; ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentia. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto, quae cum cardiacis et haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni abunde succurrunt. Caeterum in re adeo manifesta non opus est ut plura argumenta adducam. Etenim (quod hujus praxeos utilitatem palam proclamat,) videre est, quod quamdiu aeger sudore diffluit, bene se habere existimet, neque minus ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; atqui quamprimum corpus arescere incipit ac sudor abruptitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminio redeunte.

[45.] Per horas a finito sudore viginti quatuor monco ut frigus caute vitetur, indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, et zythogalae salvia alteratae usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune catharticum exhibeo, ex infusione^f scilicet tamarindorum, foliorum sennae, rhabarbari, cum manna, et syrupo rosarum solutivo^g. Atque hac medendi ratione, anno a Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeo ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est^h, postquam eandem exercere inceperam.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

responde-
tur, con-
tra pro-
lixiorum
diapho-
resin.

Ostenditur
aegros
haud inde
debiliores
reddi, at
vires e
contra
recipere.

Aeger in
sudoris
vigore jus-
culis ac
sorbilibus
conforta-
tivis refici
potest.

Catharti-
cum post-
ridie ex-
hibendum.

Mirus
hujus me-
thodi suc-
cessus in
Febre Pes-
tilentiali.

^f ex infus. &c.] om. edd. '68, '75.

^g Cf. formm. 8, 24 &c.

^h est] Sic Syd., melius sit edd. recent.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65, '66.

Tumore
jam enato
venam a-
perire Au-
thor non
sustinuit.
Qua lege
tuto id
tentari
posse
videtur.

Authoris
sinceritas.

[46.] Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactenus non sustinui; veritus ne, materia morbifica in depleta vasa confertim remeante, subitaneus aegri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tuto administrari poterit phlebotomia, modo confestim ab ea peracta ac nulla mora interjecta eliciantur sudores, qui, ad spatium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longe minore salutis periculo, quam si legitima apostematis maturatio, quae in praecipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, serius expectaretur.

[47.] Denique (ut ad calcem tandem perveniam,) sicubi circa theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verum quod ad praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse nisi quod probe exploratum habeam. Sane, cum supremus vitae meae instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in praecordiis testem, me non solum aegrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curae meae concrediderant, summa fide ac diligentia salutem procurasse, (quorum interim nemo a me alias tractatus est, quam ego memet tractari cupe-rem, si mihi ex iisdem morbis aegrotare contingeret,) verum etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut (si quo modo fieri possit,) morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiae genere accessionem, etsi nihil magnificentius quam odontalgiae aut clavorum pedibus innascentium curationem edoceat, longe maximi faciendam esse, prae inani subtilium speculationum pompa ac levicularum rerum notitia, quae fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quam architecto ad construendas aedes musicae artis peritia¹.

Quid per
Naturæ
nomen in-
telligi is
velit.

[48.] ^kUnicam hanc annotatiunculam, ne quis forte sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In praecedenti nempe diatriba *Naturæ* nomine saepius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem et seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam

¹ Cf. *Epist. Respons. I.* § 2.

^k Extat § 48 in fine edd. '66, '68.

ubique diffusam, sub hoc titulo mihi repraesentarem, quae ratione aliqua et consilio freta corpora quaevis regeret ac moderaretur; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto, adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor,) et sobrio et a sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim, quoties *Naturam* nomino, toties causarum naturalium complexum quendam significari volo; quae quidem causae, brutae licet atque omni consilio destitutae, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quaeque operationes edunt suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud NUMEN, Cujus vi producta sunt omnia, et a Cujus nutu dependent, infinita Sua sapientia sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant; neque frustra quicquam mota, neque nisi quod optimum est, ac toti rerum fabricae suisque privatis naturis maxime accommodum, exequentia: perinde atque automata non pro suo, sed artificis consilio moventur.

FEBRIS
PESTIL.
& PESTIS
ANNORUM
'65-'66.

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. pp. 58, 110.

Febris Symptomata Vernalis.

"Verum hic praetereundum non est, quod verno tempore, praecipue vero anni tempestate quae finem veris et initium aestatis complectitur, Febris quaedam tum temporis invadere solet, quae tametsi pathognomonicis pleuritidis, aut etiam peripneumoniae signis destituitur, symptomatis tamen rationem habet, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales alicubi delitescens: nempe nullus adest lateris dolor, nulla insignis respirandi difficultas, unde nudam Febrem adesse suspicatus, illuc aliquando omnino propendi, ut aegros eadem methodo tractarem, qua in medicandis febricitantibus uti soleo. Veruntamen postea mecum reputavi, hanc anni tempestatem (ut infra dicitur,) non ejusmodi Febribus producendis idoneam esse, quae in continuitatem excurrant; illae

enim vel sua sponte quasi dissiliunt, et in Intermittentium classem se reponunt, vel in pleuritides atque id genus alias inflammationes praecipites ruunt: et quidem porro attente emissum in hac aegritudine sanguinem spectavi, qui pleuritico sanguinem aemulari visus est; ruborem etiam genarum adesse observari, atque propensionem quandam ad sanguinem e naribus emittendum, etiam venae-sectione prius celebrata; quin et tussim aliquam, et obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores nonnunquam deprehendi. His igitur omnibus rite perpensis, eo tandem deveni, ut eadem omnino methodo mihi procedendum in hoc casu decreverim, qua in pleuritide saepe cum singulari successu usus sum; id quod faeliciter atque ex voto cessit."

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.^a

*Constitutio Epidemica annorum 1667, 1668, partim etiam
anni 1669, Londini.*

Variolae
in consti-
tutione
Pestilenti-
ali rarissi-
mae com-
parebant.
Quo anni
tempore
inval esce-
bant max-
ime; quo
minue-
bantur.

ANNO 1667, appetente aequinoctio verno, Variolae (quae, durante illa quae proxime est praegressa constitutione pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissime comparuerant,) caput coeperunt attollere, jamque indies latius grassantes sub autumno ἐπιδημικώταται^b factae sunt; a quo tempore paulatim imminuta vi, superveniente brumali frigore, parcius lacescebant; at proximo vere adolescente postliminio invaluit hic morbus, viguitque donec ab insequentis hyemis gelu, uti prius, retuso impetu coerceretur. Posthaec tertio demum cum vere surgente increbuit, at jam languidior, et succiso quasi poplite, minus late dominabatur quam duabus quae praecesserant aestatibus; mense vero Augusto 1669 penitus intercidit, dysenteriae epidemicae locum cedens. Labente primo illo biennio, quo haec Constitutio regnabat, Variolae plures in Urbe aggrediebantur quam unquam alias, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retro: quo non obstante, cum genuinae per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Novum
Febris ge-
nus cum
Variolis ex-
oritur, in-
valescens
quoties
illae mi-

[2.] Quo primum tempore Variolae incescebant, et novum quoddam Febris genus exortum est a Variolis, quales se tum

^a Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^b ἐπιδημικώταται] Male Syd. — κώτατοι: cf. *Dissert. Epist.* § 3.

gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, et quae ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. Febris haec, licet multo pauciores invaderet quam Variolae, easdem tamen duratione aequabat: hyeme vero, cum jam illae minuerentur, invaluit, atque, illis vere novo invalescentibus, recessit, praedominium epidemicorum hujus Constitutionis hoc pacto illis relinquens; nihilominus per haec tempora non plane desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669 omnino disparuit.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'67-'69.

nuerentur,
quoties in-
valesce-
rent, rece-
dens: cum
Variolis
una etiam
disparuit.

[3.] Binos hosce morbos epidemicos et tertius comitabatur, ultima praesertim aestate, quam dieta Constitutio defamabat, Diarrhoea scilicet, aëris constitutione jam tum ad subsequenter Dysenteriam vergente. Ut ut vero haec se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem quae tunc regnabat ita proxime attingere, ut nihil aliud esse videretur quam ipsa Febris introversa et visceribus incumbens.

Diarrhoea
se his co-
mitem ad-
jungit.

Morbus
hic nihil
aliud esse
videbatur
quam Fe-
bris, quae
tum reg-
nabat, in-
troversa.

[4.] De tribus hisce morbis, qui soli in hac Constitutione *Epidemicorum* nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam; a Variolis initium faciens, quas ideireo paulo fusius tractabo, quoniam quae per hos annos regnabant, mihi genuinae prae caeteris, et regulares maxime videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes *φαινόμενα*, et parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, et a quibus proinde (tanquam in suo genere perfectissimis,) tum vera morbi historia, tum etiam medendi methodus, est desumenda. [5.] Notandum enim est, non tantum Febrim quandam propriam et peculiarem cuilibet peculiari Constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quae hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam vero annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa *φαινόμενα* omnibus communia: ita ludit Natura in morborum epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam: Variolarum hujus generis historiam ante omnia perscribam, quas ideo *regulares* mihi licebit indigitare, ut ab anomalis subsequentium annorum valeam dispescere. Tum etiam methodum adjiciam, quae mihi in earundem *θεραπεία* ex animo votoque maxime cessit.

Hae Va-
riolae ge-
nuinae

prae cae-
teris, ac
regulares;
a quibus
(ut in suo
genere per-
fectissi-
mis,) tum

vera morbi
historia,
tum me-
dendi me-
thodus, est
desumen-
da.

Non tan-
tum Febris
quaedam
propria,
sed et pe-
culiare Va-
riolarum
genus, cui-
libet Con-
stitutioni
peculiari
competit.

CAP. II.^c

Variolae Regulares annorum^d 1667, 1668, et partis 1669.

Quo anni
tempore
ingredi-
untur Va-
riolae re-
gulares;
quo etiam
irregu-
lares.

Variolae
vel di-
stinctae
sunt, vel
Confluen-
tes.

Discreta-
rum sym-
ptomata
ubi pri-
mum in-
vadunt.

VARIOLAE^e, quibus annis epidemice grassantur, si regulares etiam sint atque mitiores, circa aequinoctium vernum (uti haec de quibus sermo nobis est,) ingrediuntur; quibus vero annis non tantum grassantur epidemice, sed et irregulares atque periculosioris sunt generis, maturius nonnunquam (mense puta Januario,) invadunt. Integras familias contagio suo afflantes nemini parcunt, cujuscunque demum aetatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; neque tamen eximuntur illi quos adulterinum Variolarum genus aliquod ad hunc morbum nihil attinentium prius obsederit. Duplex est harum species, ut et Variolarum quae quibuslibet annis infestant^f: vel sunt enim Distinctae, vel Confluentes, quae licet *essentia-liter* (ut aiunt,) non differant, per illustriora tamen quaedam symptomata, quae hanc comitantur speciem, illam vero non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

[2.] 1. Interdistinctae, vel Discretae, cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, capitis et dorsi vehemens dolor, vomitum, ingens in sudores propensio, (quod de adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi *διάθεσις* mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post,) doloris sensus in partibus quae scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam et somnolentia, in infantibus praesertim, nonnunquam et paroxysmi epileptici: qui si infantes dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique Variolas in procinctu stare, quae intra pauculas horas se exerentes prognostico ut plurimum fidem conciliant et auctoritatem; ita ut, si forte infans insultum epilepticum sub vesperam (quod fieri solet,) patiat, Variolae sequente aurora in conspectum se dederint; et (quod saepe saepius observavi,) quae Variolae infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuae, mites etiam sunt atque boni moris, et rarissime confluunt. Atque haec fere

^c Hoc cap. Sectioni iv. *De Variolis* in edd. '66, '68, plerumque respondet. Cf. etiam *Process. Int.* c. 15.

^d *annorum &c.*] om. ed. '76.

^e *Variolae &c.*] Desunt in edd. '66, '68,

sequentia usque ad *Quapropter* in § 30, quorum in loco extant alia quaedam, quae post hujus cap. finem descripsi.

^f *infestant*] *infectant* ed. '76.

sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quaeque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis^g interim hic loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque *εὐμεταβλήτῳ* nonnunquam accidere ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua aegritudine^h transigatur, priusquam expulsio materiae pustularum eruptione se prodatur.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[3.] Variolae Discretae quarto ut plurimum die (si primum etiam incluseris,) ab invasione erumpunt, nonnunquam serius aliquanto, ante illum vero rarissime; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, (quod plerumque fit,) vel etiam penitus evanescent; ac proinde iis affectus satis pulchre sibi videtur valere, nisi quod adulti, in sudores propensi, vix ab illis possint cohiberi, utut leviter tegantur; quae quidem *διάθεσις* non nisi pustulis jam maturationem attingentibus aegrum deserit, idque sua demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se fere habet modo: primo pustulae subrubrae, tenuissimarum acicularum puncta aequantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum et pectus, dein corpus universum. Per id temporis et fauces dolor infestat, qui una cum pustulis surgentibus augetur, quae indies grandescunt, et in majus fastigium elevatae, cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Eruptio
quo tem-
pore acci-
dit, et quo
se habet
modo.

Discretarum
historia.

[4.] Circiter enim octavum a primo insultu diem (quam in hoc morbo epocham ubique servo,) intervalla quae prius subalbebant, pro pustularum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo et lancinante, qui in horas auctus inflammationi et tumori praedictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebrae usque adeo impleantur extendanturque, ut aeger luce quandoqueⁱ privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam ac resplendentem per easdem extensam non male refert. Est etiam ubi temporius oculis capiuntur aegri, si nempe major pustularum vis a prima eruptione se in illos effuderit. Proximae a facie intumescunt manus, digitique pro pustularum numero distenduntur. Usque

^g *Quamvis—prodatur*] Haec habent edd. '66, '68 inf. § 31 post *ciebatur*.

^h *aegritud.*] *ebullitione Naturae negotio*

facessente edd. '66, '68.

ⁱ *quandoque*] *ferme* ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

ad hunc diem pustulae quae faciem obsederant, laeves ad tactum fuere atque rubrae, jam vero asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium,) et subalbidae; paulatim insuper succum quendam luteum, colore a favo non abludentem, evomunt. Faciei interim et manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, et rosarum Damascenarum aemulum. Et sane quo mitiores sunt Variolae et genuinae magis, eo etiam magis tum ipsae pustulae, tum et cutis in earundem interstitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti vero quae faciem occupant pustulae, asperiores quotidie ac magis flavae pro maturationis ratione; ita e contra, quae manus et reliquum corpus, minus asperae albaeque magis conspiciuntur indies.

[5.] Die undecimo faciei tumor atque inflammatio satis aperte recedunt, et pustulae tam faciei quam reliqui corporis, jam maturitatem et justam magnitudinem adeptae, (quae his annis ad pisum grandiusculum ascendebat,) exarescunt deciduntque; atque in hac Variolarum specie die decimo quarto vel decimo quinto ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulae, caeterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albaeque, diei unius aut alterius mora illas vincunt. Faciei et reliqui corporis pustulae desquamatione, at vero manuum quae sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulae furfuraceae, quas aliquando excipiunt foveae cutis. Etenim ubi primum decidunt pustulae, nulla adhuc in cute cernitur inaequalitas; at vero hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveae istae quae saepenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur: quamvis raro admodum Variolae Interstinctae ulla sui linquant vestigia, atque illae ferme solae, quae sex postremis anni mensibus invasere; cum quae hos praeverterint, nullas cuti notas imprimant nisi forte confluerint, ut postea [§ 10.] dicetur. Decurrente morbo omni, aeger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque haec de Variolis Discretis dicta sunt.

Confluentium historia.

[6.] 2. Symptomata cum Discretis communia habet et illa Variolarum species quas *Confluentes* appellavimus, nisi quod hic atrociora sint omnia; febris scilicet, anxietas, atque aegri-

tudo, vomituritio, etc. immanius affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem Confluentes se produnt. Nihilominus non ita prompte hic in sudores dissolvitur aeger ac in alio genere jam supra descripto, ubi^j magna, ut fit, in eosdem propensio ut plurimum praenunciat Variolas, quae mox erumpent, minime confluxuras. Diarrhoea insuper nonnunquam eruptionem praecedat, et ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in Discreto Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[7.] Tercio ut plurimum die erumpit species haec, ante illum aliquando, vix unquam post illum; cum Discretae vel ipso die quarto inclusive a primo insultu morbi, vel postea, ante illum raro admodum, se monstrent: quantoque magis quartum illum diem praeverterint Variolae, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem (ut generaliter loquamur,) Confluentes diem quartum vix praestolentur, unquam fit tamen (licet oppido raro,) ut ob atrocius aliquod symptoma ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; verbi gratia, acutissimus dolor, nunc in regione lumborum paroxysmi nephritici aemulus, nunc in latere qualis pleuriticos vexat, nunc^k in artubus ut in rheumatismo, nunc denique in ventriculo cum ingenti aegritudine et vomitu enormi, ante eruptionem aegrum fatigat angitque. Hisce in casibus (licet infrequentes sint,) Variolas solito serius erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas atque impeditas; quae quidem symptomata solitis vehementiora cum agmen ducant, mihi satis aperte indicant secuturas Variolas, et e Confluentium genere esse, et periculo minime vacare.

[8.] At vero (quod jam proxime dicendum,) licet in Discretis mox ab eruptione (uti dictum est,) quae morbi insultum comitabantur symptomata nullum jam amplius facessant negotium, in Confluentibus longe aliter se res habet, cum tam febris quam alia symptomata etiam ad multos dies a pustularum eruptione aegrum discrucient.

[9.] Variolae dictae nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum, erumpunt, a quibus non nisi a Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam; nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, alias-

^j ubi—conflux.] om. ed. '76.

^k nunc—rheumat.] om. ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

que circumstantias quas utriusque historia longe ab invicem discrepantes exhibet, sedulo animum adverterit, haud diffi-
culter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non
in molem aliquam spectabilem, uti Discretæ, attolluntur, quæ
faciem praesertim occupavere; at sibi invicem implicitæ,
primo se habent instar vesiculæ rubræ vultum omnem con-
tegentis, quem maturius etiam in tumorem elevant quam
solent Discretæ; dein, ad instar pelliculæ albæ vultui agglu-
tinatæ, solitam cutis superficiem non multum superantes.
[10.] Praeterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim
magis exasperatur iudice digito, et ad colorem fuscum, non
vero flavum, ut in Discretis accidit¹; intenduntur indies tum
asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula
dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam
faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post
vicesimum diem solet contingere. Quanto atrociores fuerint
Variolæ, tanto magis pustulæ maturescentes ad colorem sub-
fuscum vergunt, tanto etiam lentius, si suo utantur genio,
abscedunt; ut e contra, quanto minus confluerint, tanto
magis et flavescunt, et se ocyus proripiunt. Pellicula hæc
seu scabies omnia pervadens, ubi primum deciderit, nulla
quidem scabritie vultum afficit; at vero mox illam excipiunt
squamulæ furfuraceæ, indolis perquam corrosivæ, quæ non
modo patentiores excavant foveas, quam solent Variolæ Dis-
tinctæ, sed etiam faciem cicatricibus foede deturpant. In
Confluentium genere, si admodum saevierit morbus, humero-
rum etiam et dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis
partibus subjectis expositisque.

Morbi
magnitudo
unde aesti-
manda.

[11.] Animadvertendum est autem, morbum hunc mag-
num aestimari, non pro Variolarum frequentia quæ reliquum
corpus, sed pro earum numero tantum quæ faciem, obsedere;
quæ si his tanquam injecta arena ubique contegatur, utut
paucae atque discretæ sint eae quæ in reliquo corpore
cernuntur, haud minus periclitatur aeger quam si membra
omnia denso agmine pervaserint: atque ex adverso, quan-
tumlibet spisse truncum et artus occupaverint, si in facie
rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de nu-
mero diximus, et de Variolarum more potest affirmari; ma-
lusne scilicet is fuerit, an secus, vultus aperte indicat.

¹ *accidit*] Sic edd.; annon tamen *accedit* legendum?

[12.] In Confluentium genere ubique observavi pustulas manuum atque pedum majores fuisse quam reliqui corporis; et quo altius ab artuum extremitate truncum versus ascenditur, eo sensim minores et contractiores semper extitisse. Atque haec de pustulis censui dicenda.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[13.] Sunt vero et alia symptomata duo, quae Variolis Confluentibus accidunt, haud minoris momenti quam vel pustulae ipsae, vel tumor, vel aliud quodlibet e praedictis; salivatio nempe in adultis, atque in infantibus diarrhoea. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicuique tantum viderim Variolis Confluentibus laborantem, nulla superveniente salivatione; posterius^m autem, nempe diarrhoea, infantes hac specie laborantes non ita certo discruciat. Utrum providens Natura has evacuationes ideireo substituerit, quod in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis Discreti, nullus definitio, cum historiam tantum scribam, non solvam problemata. Hoc certo scio, quod non solum Variolas Confluentes plerumqueⁿ comitantur, sed etiam quod quae per illas fit evacuatio tam est necessaria, quam sunt vel pustulae, vel faciei et manuum intumescencia.

Salivatio in
adultis, in
infantibus
diarrhoea,
Confluen-
tes fere
semper co-
mitatur.

[14.] Dicta salivatio nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove praeterlapso. Materia primo tenuis excernitur, ac facile ad tempus aliquod rejicitur, aegro interim multa lintea eadem nocte conspurcante; neque sane multum cedit pytalismus hic alteri illi qui ope mercurii excitatur, nisi quod non ita male oleat. Die autem fere undecimo saliva viscidior jam facta aegerrime excreatur; siticulosus est aeger, tussit subinde inter bibendum, et potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum salivatio; licet aliquando, (rarius tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminio recrudescat. Dicto^o autem die (undecimo scilicet,) tumor faciei una cum salivatione imminui incipit, ac tunc primum ejus loco manus intumescere solent, aut debent.

[15.] Diarrhoea non ita mature infantes solet invadere, Febris ab insultu

^m poster.—discruc.] om. ed. '76.

^o Dicto—debent] om. ed. '76.

ⁿ plerumque] ubique ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

primo us-
que ad
eruptio-
nem, dein
circa tem-
pus matu-
rationis
pustula-
rum prae-
cipue do-
minatur.

Sub vespe-
ram exa-
cerbatur
morbus.

atque adultos ptyalismus; quocunque vero tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

[16.] In utraque Variolarum specie febris a primo statim insultu ad eruptionem usque praecipue dominatur; quae peracta, inducias fere dat usque ad pustularum maturationem et tempus in quo pus conficitur; quo demum elapso, prorsus desinit.

[17.] Observavi semper in morbo vehementiori aegrum sub vesperam quasi paroxysmo laborasse, et funestiora symptomata vespertinis praesertim horis se ostendere atque exacerbari.

[18.] En justam Variolarum hujus generis historiam, vera ac genuina hujusce morbi phaenomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: de accidentibus anomalis, quae eidem, ubi minus recte tractetur, superveniunt, jam proxime disseremus.

[19.] Animadvertendum est itaque ista quae die octavo in genere Distincto occurrunt symptomata anomala, et quae undecimo die in Confluente, (facto semper a primo morbi insultu computandi initio,) maximum ad aegri sive vitam sive interitum pondus habere, magisque ad amussim expendi debere; cum liquido constet maximam eorum partem, qui utrolibet morbi (scilicet jam descripti,) genere intereunt, praefatis singulativum diebus defungi. [20.] Primo enim, qui Discretis Variolis laborat aeger, cum satis prompte sudoribus diffuat, (quod hic in adultis fieri solere jam [§ 3.] diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi (ut sperat,) virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore (ut par est,) adhibito: atque haec eo facit lubentius quod tum ab hac methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam astantium opinionem propius accedat. Tandem vero eliminatis per *διαφόρησιν* particulis istis quae ad pustularum elevationem atque intumescientiam faciei debuerant facere, die octavo, quae turgescere et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, et albescunt interstitia, licet interim rubescant pustulae atque eleventur, etiam post aegri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suaeque sponte evanescit, neque remediis ullis cardiacis, vel

Variolis
Discretis
laborantes
8vo, Con-
fluentibus
vero, 11mo
die maxi-
me inter-
eunt.

Illorum
catastrophe
describitur;

etiam calidissimis, revocari potest. Aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, et ad plures migrat^p. Veruntamen hic est notandum, quod, si paucae compareant Variolae, hyems si fuerit, aeger aetate provecior, aut venae-
VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.
 sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certo faciei turgescientiam impedit et proinde mortem accersit, atque ubi confertae Variolae, ver, aestasve fuerit, aeger aetate florens, neque sanguis detractus.

(Regimen calidius quibus minus officiat.)

[21.] At vero in Confluentibus maxime periclitantur aegri, et plerique etiam moriuntur, die undecimo; nam cum hoc fere tempore salivatio, quae acgrum hactenus in tuto posuit, solcat desinere sponte sua, nisi faciei^q intumescencia adhuc aliquantulum^r persistens, ac^s manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut percat aeger. Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulae tam sunt exiguae, non salivatio tantum sed faciei insuper et manuum intumescencia ad materiam morbificam rite eliminandam omnino requiruntur; quarum utralibet si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, aegro protinus moriendum est. Jam vero nimio saepius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi a regimine praefervido disjecta fractaque, atque eo usque accensa ut particularum inflammationum exterminationi sensim faciendae non amplius competat, (ut quae sudoribus importune extortis debentur mala jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille una cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigenteque; quo quidem vix aliud est minus fallax convalescentiae προγνωστικόν, uti neque contrario certum magis imminenti periculi indicium.

horum item.

[22.] Sed utut id sit, materia pytalismi, quae ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, et facile excreabilis, viscida jam facta et tenax, aegro suffocationem intentat; potus quem assumit, in pulmones fere dilabitur, unde cum tussi violenta per nares rejicitur; voce est rauca; somnolentia et stupore

^p Cf. Sched. Monit. II. § 2.

^q faciei] et manuum add. ed. '76.

^r aliquant.] om. ed. '76.

^s ac—incipi.] om. ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi; atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Alia symp-
tomata
utrique ge-
neri Vari-
olarum com-
munia re-
censentur;
phrenitis
sc.,

[23.] Sunt et alia adhuc symptomata quae in quolibet morbi statu occurrunt, tam Discreto Variolarum generi, quam Confluenti pariter communia.

Phrenitis, verbi gratia, a nimia sanguinis ebullitione nonnunquam aegrum corripit, et caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus ac furibundo nisu injectasprehendentium et lecto incarcerantium manus eludere conetur.

affectus
comatosus,

Aliquando eadem causa effectum longe diversum seu contrarium (ut videtur,) producit, affectum scilicet comatosum; ita ut aeger nunquam ferme evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

maculae
purpureae.

[24.] Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in peste, laxata inflammationis vi sanguinis compage, maculae purpureae se ostentant pustulis interspersae, mortis fere semper praenunciae. Frequentius hoc evenit ubi aëris constitutio morbo isti epidemice grassanti prae caeteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculae nigrae exiguae, acicularum capita vix aequantes, in medio vero subsidentes, se produnt variis in locis; quae cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui Variolis genuinis ac suum morem obtinentibus naturaliter competit; quod satis liquido cernitur in illa quae circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia symptomata eo sunt mitiora quo magis pustulae maturitatem adeptae ad dictum colorem accedunt, atque e contra.

Mictus
sanguine-
us,

[25.] Adolescentum porro et aetatis flore vigentium (praecipue si vino, aut alio quovis liquore spirituososibi faciat, et "qua data porta, ruat" [Virg. *Aen.* i. 83]; quo quidem mictu sanguineo vix aliud symptoma pejoris notae atque ominis invenire licet per omnem hujus morbi tragoediam.

sanguinis
sputum, a
qua causa
hic nascen-
tur.

[26.] Ab eadem insuper causa nonnunquam (licet rarius,) sanguis e pulmonibus ejicitur. Utraque vero haemorrhagia haec sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus; vel si in quibusdam locis se ostendant, in

plerisque tamen aliis adhuc sub cute densae latent; atque ejus sunt generis, quae in maxime Confluentes adoluerent, nisi jam dictum symptoma aegri morte morbum finierit.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[27.] Aliquando etiam urinae suppressio totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus praesertim, idque in statu vel etiam declinatione Discreti generis.

Urinae
suppressio
totalis qui-
bus maxi-
me contin-
git, et quo
morbi tem-
pore.

[28.] Sunt et alia symptomata, quae a *προφάσει* aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur; si nempe aeger a frigore nimis intenso fuerit laesus, vel si praeter jus fasque vena fuerit pertusa ad^t ingentem vim^u sanguinis amissionem, aut alvus nimia^v catharsi subducta: unde pustulae nonnunquam fastigiis cedunt et derepente considunt, superveniente insuper diarrhoea, a qua aegro (adultus si fuerit, ut supra [§ 13.] innuimus,) ingens est discrimen, et anceps morbi exitus; materia scilicet Variolosa intro versa, ita ut Natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniat. Huc accedit quod faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minus in bonis aegri rebus est censendus, quam ipsa pustularum eruptio, nisi eae fuerint perpaucae.

[29.] Quae vero a suscepto frigore pendent symptomata, raro admodum occurrunt, si cum illis conferantur, quae a contrario, calidiori nempe, regimine nascuntur; cum enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur quam ab altera.

Sympto-
mata a fri-
gore sus-
cepto ori-
unda pauca
sunt, et
raro occur-
runt.

[30.] Qualis vero sit hujus morbi essentia, ob naturalem et communem mihi cum reliquis hominibus intellectus defectum, nescire plane me fateor; veruntamen praedicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare inflammationem eum esse (a caeteris tamen inflammationibus specie diversam,) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda per dies priores duos tresve id agit Natura, ut particulas inflamas digerat coquatque, quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, et sub abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter^w, ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est duo esse hujus morbi tempora, quorum primum separationis est, secundum expulsionis. [31.] Atque primum quidem illud

Inflam-
matio vi-
detur hic
morbus
tum san-
guinis,
tum reli-
quorum
etiam hu-
morum.

Duo habet
tempora,
separatio-
nis, et ex-
pulsionis.

^t *ad—amiss.*] om. ed. '76.

^u *vim*] Sic Syd., om. edd. recent.

^v *nimia*] om. ed. '76.

^w *Quapropter* §c.] Hic inc. edd. '66, '68 cum nostra congruere.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

tempus plerumque cum febrili ebullitione transigitur, quod^x tribus vel^y quatuor primis diebus^z peragi solet; quorum decursu Natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas^a se ligat congregetque quae sanguinem lacesunt^b, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat; quo facto pristina quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur^c. Separatione sic ope ebullitionis in sanguine peracta, expulsio jam locum obtinet, quae per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis abscessibus, in carne perficitur. Sicut enim a natura abscessuum sua specie non abludunt, ita parem cum aliis cruditatis, maturationis, atque exarescentiae statum percurrere solent; quae omnia si rite atque laudabili modo absolvant et exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo separationis opere, tanto plus temporis sibi vindicat, quod prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam,) Naturae *foco*; posterius autem denso spissoque theatro, atque a vitae fonte paulo remotiori, partes suas exequi cogatur^d.

Indicationes curativae duae: 1. ut aequabilis tenor ebullitionis conservetur; 2. ut abscessuli sustineantur debito modo.

[32.] His ita praemissis, indicationes exurgunt: 1. ut aequabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis propere separationem nimia sua vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam praestet; 2. ut abscessuli pustulaeve summa cura sustineantur, quo debita tempora percurrentes tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsaeque etiam evanescent.

Cavendum ne nimium assurgat ebullitio,

[33.] Ut itaque paucis de primo agamus: sollicite in primis cavendum est, hoc tempore praesertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aëre loci in quo decumbit aeger igne nimium excalfacto, sive ex calidorum medicamentorum et cardiacorum usu;

^x quod] quae edd. '66, '68.

^y tribus vel] om. edd. '66, '68.

^z diebus] morbi diebus edd. '66, '68.

^a inflamm.] om. ed. '66, '68.

^b sang. lac.] suo sanguinis immutandi proposito inseriant, edd. '66, '68.

^c ciebatur] Hic add. edd. '66, '68
Quamvis—prodat, (cf. sup. § 2.) deinde quae sequuntur:—*Mihi vero casus hujusmodi non tantum ideo placet, quod sine*

aegri taedio atque molestia transierit, verum praecipue, quod aeger morbi sui nondum conscius, atque adeo liberi aëris beneficio fretus, multo commodius (ob rationes infra [§ 33.] dicendas,) ad materiae secretionem paratus sit, quam si sub calido regimine constitutus, aut nescio quot cardiacis usus fuisset. Separatione, &c.

^d cogatur] coacta sit edd. '66, '68.

praecipue vero ab his cavere oportet, si aeger in aetatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut verna sit, aut saltem ultra aestatis initium non processerit. Hinc enim fiet ut separatio, quae sensim lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despumationem opportunius pergat, praecipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod forte contingat,) nonnullae partes ad secretionem damnentur, quas alias Natura illam subire noluisset, nisi quod, ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis quae ad separationem minus opportuna^e sunt, aliorum illuc propendentium motus eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsionis minus accommoda^e. [34.] Mihi quidem rationi consentaneum videtur ut quo diutius Natura separationem molitur ac perficit, (dummodo ebullitio non omnino torpeat,) eo certius atque universalius eadem separatio absolvatur. Atque ex illa sic absoluta curationis insequentis successus potissimum ut dependeat necesse est, uti ex methodo contraria contrarius plane rei exitus. Ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur, sicut ex praecoci fructu nihil frugi; cum frequenter usu veniat ut vel in phrenitidem aeger prono lapsu ruat; vel (quod peioris notae est,) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptae neque puris naturae respondentes (quod ipsum tamen pus genuina soboles est hujusce excretionis,) eliminantur; vel ex cardiacis illis administratis calidaque custodia Variolae nimis protrusae in unum confluant, foedo certe spectaculo, tristemque eventum interminanti.

[35.] Atque haec et hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

et quam-
obrem.

Quo diutius Natura separationem molitur, eo certius et universalius eandem absolvit.

Regiminis
justo calidioris noxae.

^e opportuna^e . . . accommoda^e] Sic ed. '85, —tuna . . . moda edd. '66, '68, '76.

^f accomm.] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Ausim dicere ex hoc fonte, malorum Iliada profluxisse, nempe ex aucta nimis ebullitione in principio morbi, dum mulierculae oblati cardiacis (ut pulvere Gasconis, diascordio, et id genus aliis,) nihil non satagunt, ut (si Dis placet,) expellantur statim Variolae, ac venenum a corde removeatur. Imo fami-*

gerato illo tutissimoque (ut existimant,) remedio (zythogala intelligo, cui cornu cervi cum calendulae floribus incoctum fuerit,) non minus imprudenter utuntur: certe enim calido hujusmodi regimine plus mali quotannis accersitur, quam ulla Medicorum praxi, quantumcunque periculosam illae arbitrentur, atque a ratione (sua scilicet,) abhorrentem. Mihi quidem, &c.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

Nondum
constat vel
unum ex
eo periisse,
quod Vari-
olae primo
non erupe-
rint.

Ebullitio
venae-sec-
tionis, cly-
steribus,
emeticis,
catharticis
e contrario
non est
minuenda.

A venae-
sectionis
atque ali-
arum eva-
cuationum
usu pro-
movetur
saepissime
eruptio,
nunquam
impeditur.

Argumenta
contra re-
media eva-
cuantia.

suum suo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac via tum secernit, tum etiam expellit, ut (in junioribus praesertim vegetisque temperamentis,) nostra ope, nostris artificiis atque auxiliis, non indigeat; suis viribus optime instructa, suis opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Neque sane vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quod Variolae primo non eruperint, etsi nimis multi perierint, quorum Variolae primum^g laudabiliter et cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis praemature detumuerunt.

[36.] Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum calidioris regiminis vel cardiacorum ope coeptam ebullitionem nimis evehere; ita e contrario non minus vacat periculo, mediantibus venae-sectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id^h genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimum impediatur. Licet enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus phlebotomiam aliasque evacuationes utuntur, (nempe quod non liceat a circumferentia ad centrum movere humores, cum Natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum plane virium sit, eo quod ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet Variolarum eruptio, saepissime consequi deprehendatur; aliae nihilominus rationes in promptu sunt, quae vehementer suadent ut (siquidem ullo modo vitari possit,) ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum praecipuas paucis attingamus,) per hasce evacuationes non tantum ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandae accurate secerni debuerantⁱ, verum etiam illud ipsum subducitur, quod coepit secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde saepenumero contingit ut Variolae primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius quod evacuationes jam dietae praecesserant,) paulo post ex improvise quasi reperiussae detumescunt: idque ob eam potissimum causam, quod materia desit, quae quasi a tergo praecedentem insequeretur, atque agmen clauderet^j.

^g *primum*] primo edd. '66, '68.

^h *id genus aliis*] *refrigerantibus medicamentis* edd. '66, '68.

ⁱ *debuerant*] *runt* edd. '66, '68.

^j *clauderet*] Hic add. edd. '66, '68
quaedam quae § 40 respondere, deinde

alia quae cum §§ 59, 60 plerumque congruere videntur, deinde quae sequuntur:—*Proximo autem loco si torpuerit effervescencia sanguinis, atque tam languida evaserit, ut merito metuendum sit, ne justae separationi sit impar futura,*

His vero^k non obstantibus, si vel minimum suspicari liceat Variolas mox erumpentes e Confluentium genere futuras esse, utile prorsus erit ut non solum sanguis quam primum mittatur, sed et emeticum propinetur, ob rationes alio in loco [*Dissert. Epist.* §§ 30, 46.] fuse dicendas.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[37.] Tandem, ut ad secundam illam indicationem pedem promoveamus, ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata parvorum abscessuum, sive pustularum, ope amandatur atque expellitur¹, nempe illud hic agendum est, ut pustulae debito modo sustineantur, quo rite atque ordine destinatam periodum assequantur.

[38.] Sicut itaque supra satis (ut opinor,) ostensum est imprimis periculosum esse si aeger praesenti febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo praesertim quod ad *expulsionis* initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis. Quamvis enim sanguis, peracta jam separatione, atque relegata ad carnosas partes materia, ab intestino^m tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc recensque, ac vix novo statu et quasi *textura* indutus, *ἐνπαθής* est, facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur; atque adeo levissimo momento irritatus flammam concepit, et in novam ebullitionem proclivis est; quae quidem nova ebullitio non, uti prior illa, separationem jam molitur, (illam quippe peractam supponimus,) verum illius loco non tantum symptomata superius memorata excitat, sed et coeptam per pustulas

Regimen
calidius
non tan-
tum secre-
tionis, sed
quovis
morbi tem-
pore vitan-
dum; et
qua de
causa.

rationi consentaneum erit, ut commodis quibusdam cardiacis ad eandem promovendam utamur. Haec autem eorum maxime conditio videtur, qui vel sanguinis missione multati fuere, vel pinguius vel phlegmatici sunt, vel qui morbo aliquo nuper attriti fuerunt, vel denique (ut reliqua omittam,) qui praesenti gonorrhoea aut alia aliqua evacuatione laborant. His et similibus, nisi cardiacorum beneficio suppetias feramus, secretio non succedet, adeoque nec eruptio pustularum feliciter peragetur, ex quibus aegrorum interitus facile consequetur. Non quod (mea quidem sententia,) maligni quidpiam ac venenati subsit, sed quod sanguis coepta mutatione sui renovationem molitus, eandem exequi nequeat; sanguis enim nunc in morbo statum po-

situs, et inter genium pristinum quem deponere jam parat, novumque quem induere gessit, constitutus, cum regredi nequeat ut antiquum obtineat, neque vero prae virium defectu progredi, magnis quasi ausis excidit¹, et aeger vita neces- sario fungitur. Neque interim nego, in ipso *expulsionis* tempore, quo secreta materia ad suppurationem pervenit, si ex quavis causa foras intro revocetur, eandem aegro certam necem inferre; id quod ob eam solam corruptelam accidit, quam ex sua secretionem sibi acquisivit. Tandem, ut ad secundam &c.

^k His vero—dicendas] om. edd. '66, '68, '76.

¹ atque expell.] om. edd. '66, '68.

^m intest.] illo add. edd. '66, '68.

"Magnis
tamen ex-
cidit au-
sis." (Ovid.
Metam. ii.
328.)

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

expulsionem inturbat, et contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam secretae, atque in corporis *ἐξω* depositae, vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptae, in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosae, ultra gradum suppurationi debitum exalfectae, minus commode illam exequuntur; vel denique fortassis, oborta hac nova aegritudine, sanguinis oeconomia ipsarumque carniū tonus pervertitur, usque adeo ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessuum coquere, nequeat.

Cavendum
pariter a
frigore: a
quo etiam
pustula-
rum erup-
tio impe-
ditur.

Gradus
caloris ea-
rum ex-
pulsionem
promoven-
dae accom-
modatissi-
mus, natu-
ralis omni-
no est.

[39.] Interim, non usque adeo nos illic intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine praeventamus, ut, aegrum frigoris injuriis exponendo, pustularum eruptio impediat. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi quae carnosarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

[40.] Ex dictis itaque satis manifestum videtur in quam incerto lubricoque sit loco tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica quae eidem accommodanda est. Atque etiamⁿ exinde pronunciare ausim illius famam, qui in^o medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam sategenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupide

ⁿ *Atque etiam &c.*] Haec habent edd. '66, '68 post clauderet § 36, praemissis quae sequuntur:—*Ex praedictis itaque constat, ebullitionem in morbi principio coeptam, neque nimis evehi debere, neque nimis minui. Verum alia omnino res est, Medicusque ad nova consilia redigitur, si sero nimis accersatur; postquam nempe vel cardiacis adhibitis immodice ebullitio evecta est, vel phlebotomia inconsulto celebrata, vel quavis alia causa mediante, eadem nimis deprimitur, adeoque ad secretionem impar atque inhabilis redditur. Quodsi itaque primum hoc malum nobis non consciis, nondum scilicet accersitis, aliquando contigerit; sive, ex aegrorum intemperantia aut calidiori temperamento, sanguis inflammatoriam diathesin nactus fuerit; sive, ex astantium muliercularum aut aliorum quorumcunque consilio, cardiacorum usus phrenitidem invexerit; sive ex plethora circuitus sanguinis impeditus fuerit, atque totius massae quasi strangu-*

latus supervenerit: in his (inquam,) casibus, vel secunda vena est, vel regimen imperandum, etsi non prorsus refrigerans, certe tamen nequaquam calefaciens, sive diaetam respiciamus, sive medicamenta. Et quidem in angustiis hic versatur Medicus, partim dum suo iudicio satisfacere cupit, partim dum praepiis aliorum undique cingitur, qui, siquidem aegro quippiam secus acciderit, illius mortem Medicorum temeritati acceptam referre solent. Quom ob causam, atque etiam quod ipse morbus admodum versatilis ingenii sit atque incertissimi exitus, ut vel minimum errorem vix tuto admittat, Medicis quibusdam non vitio vertendam censeo suam illam sive prudentiam, sive astutiam, (charitatem enim forte aliquis in iis desideraverit,) qui statim atque erumpunt Variolae, aegrum nutricum curae relinquunt. Atque pronunciare &c.

^o *qui in &c.*] in loco valde lubrico versari qui in &c. edd. '66, '68.

arripiant, atque coram iniquis iudicibus causam dicentes, severissimam sententiam facile eliciant; eo scilicet consilio ut ipsi pluris aestimentur, et super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imo et vilioribus artificibus, modo probitatem colant^p. Hinc porro cernere est, quod^q minus mirum sit, si nutricibus, per se nimium plerumque officiosis et satagentibus, res male saepenumero succedat. Nempe res ardua est, et quae mulierularum ingenium atque iudicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, praesertim cum anni tempestas, aegrorum aetas, et vitae ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profecto atque sagacem medicum omnino postulat^r.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[41.] Si^s contigerit ut vel phlebotomia minus opportune celebrata, vel admissio frigore, pustulae reciderint^t, vel facies ac manus detumuerint^u, cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen ne in his exhibendis nimii simus. Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest ut virium inde jacturam metuens, adeoque cardiacis aut fortioribus aut saepe^v repetitis utens, novam ebullitionem ex improvise suscites. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, et vim calidioris stimuli facile sentit, unde fit ut saepe repetitae ebullitiones in eodem excitentur, quibus aegrorum mors majori jure tribuenda est quam praegressae venae-sectioni. Atque^w haec generatim de iis quae primariis intentionibus satisfacere possint, dicta sunt.

Cardiacorum usus quando indicatur.

Repetitis ebullitionibus in sanguine excitationis aegrorum mors potiori jure tribuenda est, quam venae-sectioni.

[42.] ^xJam ut calcata vestigia repetam, ac ad praxin propius accedam^y: quamprimum manifesta hujus morbi indicia se

CURATIO.

^p colant] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Et sane saepe misertus sum praeclarissimorum quorundam magnique nominis Medicorum, qui hanc sortem non semel experti sunt, quorum fama non tantum a proletariis hominibus, et vulgi faece, sed et ab aliis Medicis arrosa fuit, qui forsitan multo majori jure (siquidem in simili negotio versati fuissent,) ejusmodi opprobria fuissent promeriti. Sed ut ad rem &c. (Cf. inf. § 59. p. 144.)*

^q Hinc—quod] Quinetiam patet Medicorum negotium in angusto versari, ut edd. '66, '68, post accomm. est.

^r postulat] add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Quod si autem in hoc morbi tempore vel faciendo quicquam, vel omitendo, sanguis ad ebullitionem denuo concitatus fuerit, opus est fervor ille concipiatur iisdem artibus, quas jam antea*

[§ 33.] diximus in tempore separationis adhibendas esse.

^s Si] *E contrario* si edd. '66, '68.

^t reciderint] rescd. edd. '66, '68.

^u vel facies—detum.] et materia recedente fluxus alvi supervenerit, (nam residentibus illis absque alvi fluxu, non adeo res periculi plena est, cum vel noctis unius spatio saepe denuo erumpunt plenius,) in hoc (inquam,) casu edd. '66, '68.

^v saepe] saepius edd. '66, '68.

^w Atque—sunt] om. edd. '66, '68, et add. quaedam quae § 51 respondent: v. inf. p. 150.

^x Desunt §§ 42—58 in ed. '66, pro quibus extant quaedam quae inf. p. 150. inveniuntur.

^y accedam] rem totam paucis expediam add. ed. '68.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

pröduñt, aegro^z aura liberiore, vino, ac carniũ esu interdico, cerevisiam vero tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde^a pro arbitrio hauriendam^b concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea^c, poma cocta, aliaque, quae neque frigoris, neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque diaetam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto et contuso vescatur, modo cautum sit ut eo per vices utatur et modice, dempto etiam lactis frigore. A regimine^d calidiore protinus inhibeo, ut et ab usu medicamentorum cardiacorum quorumcunque, quibus Variolas in cutem ante diem quartum (qui eruptioni proprius est ac naturalis,) temere propellere nonnulli satagunt; cum pro certo habeam eo magis universalem fore materiae Variolosae separationem, quo tardius istae prorumpunt, proinde et securiores possumus esse ne se denuo intro condant et rectius maturescent: cum, si ante tempus extrudantur, praecipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quae ad instar fructuum praecociorum inani spe lactat.

Variolae ante diem 4^{tum}, qui eruptioni proprius est, haud temere in cutem propellendae.

Nimia hac diligentia ex Distinctis Confluentes possunt fieri.

[43.] Adde quod ab hac nimium festinata diligentia periculum est (in calidioribus praesertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia activa plus satis cardiacorum supplent vicem,) ne Natura nimis incitata coactaque universam pene corporis substantiam in Variolas effundat; ita ut jam confluant illae, quae, nisi plus aequo properasses, in Distinctarum ordine laetiori omine substitissent. Porro non ideo statim foras propellendae sunt Variolae ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia scilicet aeger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cum ne vel una quidem instantia possit ostendi quempiam ideo interiisse, utut graviter aegrotaverit, quod non mox prodirent Variolae, vel Naturam iisdem serius ocys extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore et remediis cardiacis praemature ingestis fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus et temperamento sanguineo

^z aegro] aegrum ed. '68.

^a subinde] nonnunquam ed. '68, '76.

^b haur.] degustandam ed. '68.

^c hord. poma cocta] om. ed. '68.

^d A regim. &c.] Desunt sequentia in ed. '68 usque ad *Atque si tempore* § 46,

pro quibus extant haec pauca:—*Quoad lecti usum, eum juxta anni tempestatem ac Variolarum copiam, vel (ut hominibus sanis solenne est,) solummodo nocturnum, vel etiam diurnum et perpetuum esse velim. Nam si tempore &c.*

praeditis regimen calidius, et cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse ut eidem e contra obicem ponerent. Sanguine enim his modis excaefacto, et in motum violentiorem quam qui materiae Variolosae separationi rite peragenda par esset concitato, certa tantum quaedam morbi indicia se prodidere, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultra efferentibus, quibuscunque demum cardiacis sollicitarentur; donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, (concessa scilicet cerevisia tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere,) pustulis exiturientibus commodum viam stravi, atque aegrum in tuto (favente NUMINE,) collocavi. [44.] Neque magis (si quid ego iudicando valeo,) ab illis stat ratio, qui aegrum ita pertinaciter ante diem quartum lecto addicunt, modo cubiculi ambitu se contineat, quam ab his, qui adeo praemature atque intempestive cardiaca ingerunt. Etenim sanguinis mictus, maculae purpureae, et reliqua symptomata lethalia, (de quibus supra [§ 23.],) eo tantum nomine, praesertim aetate florentibus, superveniunt, quod nempe lectulo praepropere nimis affigantur. Quarto vero die lectulo aegrum adjudico; ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, recte exhiberi potest cardiacum aliquod blandius, unica saltem vice, quo exigantur pustulae. Inter ista quae huc faciunt medicamenta, *paregorica* dicta, (qualia sunt laudanum liquidum, diascordium, etc.) si in pauca quantitate aquis cardiacis appropriatis admisceantur, caeteris praevalent. Haec enim cum sanguini aestuanti fraenum injiciant, Natura materiam morbificam opportunius atque liberior ejicit atque amolitur. Neque etiam consulere cardiacum ante hunc diem propinare, vel urgente diarrhoea atque illud (ut videtur,) indicante. Licet enim (quod antea [§ 6.] innuimus,) nonnunquam Variolarum Confluentium eruptionem praecedat diarrhoea, (quae oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus e massa sanguinis per primos dies exagitati atque aestuantis, in intestina exoneratis,) non tamen hic magis deerit Natura dictis materiae Variolosae halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, sua jam sponte sistetur diarrhoea,) quam solet in halitibus istis extro vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

Non opus
est ut aeg-
ger ante
diem 4^{tum}
lecto addi-
catur.

Sanguinis
mictus, et
maculae
purpureae
aetate flo-
rentibus
ideo non-
nunquam
superveni-
ant, quod
lectulo
praeprope-
re nimis
affigantur.

Cardia-
cum blan-
dus die
4to ex-
hiberi po-
test, si
eruptio pa-
rum pro
votis suc-
cedat.

Laud. liqu.
et dia-
scord. reli-
quis prae-
feruntur.

Nec vel
urgente
diarrhoea
citius est
illud pro-
pinandum.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

In quo
casu san-
guis mit-
tendus est.

[45.] Animadvertendum vero est, quod si ad adolescentem vegetiorem accersor, et qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunque spirituosius compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad fraenandam sanguinis ebullitionem ut tam lectulo quam cardiacis abstineat, nisi ad haec sanguis e brachio mittatur: quod si non concedatur, (obtinente vulgi praejudicio,) missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinducta enim inflammatione ista, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum fervor, intenso illi calori, quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raro in vesicam vasorum ductu irruat, vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata quae per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque aegrum e medio tollunt. Atque haec de illis quae ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

[46.] Ubi primum eruperint pustulae, jam proximo diligenter mecum perpendo an Discreti fuerint generis, an vero Confluentium; cum longo haec intervallo ab invicem distent, quantumlibet convenient quoad symptomata quaedam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine et paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam aegritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quae in Confluentibus etiam post eruptionem fatigant, evanescentia, de genere Discreti mihi constet; aegrum cerevisia tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, etc., reficiendum curo, modo quem supra [§ 42.] descripsimus. Atque si^e tempore aestivo, eoqu^e calidissimo, Variolae non ita^g multae obtingant, quorsum attineat aegrum^h in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem nonⁱ video: quin potius singulis diebus^j per aliquot horas de toro surgat^k, ea lege ut tam loco, quam vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda praecaveantur. Quid quod, aegroti a cubili quandoque^l abstinente, morbus minori cum molestia, ac etiam breviori spatio^m tempora sua peragat, quam si eidem continenter affigaturⁿ? quod non modo aegritudinis taedium adauget, verum etiam febrilem aestuationem fovet, et prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem con-

In genere Discreti, atque aestivo tempore, aeger singulis diebus per horas aliquot e lecto potest surgere. Ejus commoda. In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula praeter ea quibus sa-

^e *Atque si &c.*] Cf. p. 136. n. d.

^f *eoque calid.*] om. ed. '68.

^g *non ita*] *eaque non* ed. '68.

^h *aegrum*] *aegrotum*, ed. '68.

ⁱ *non*] *nequaquam* ed. '68.

^j *dieb.—horas*] *auroris prosolito* ed. '68.

^k *surgat*] *exurgat* ed. '68.

^l *quand.*] *interdium* ed. '68.

^m *spatio*] *temporis spatio* ed. '68.

ⁿ *affig. quod*]—*geretur; id quod* ed. '68.

ciliat. Quod si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior exanthematum eruptio, perpetuo decumbendi necessitatem aegrotanti imponat, prospicio ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quam quibus in prospera valetudine uti solebat, accenso interim non nisi hyeme incumbente mane et sero foco mediocri. Neque etiam exigo ut^o in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus supra^p [§ 19.] allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri^q posse.

[47.]^r Determinante morbo, cum halituum a materia jam in pus conversa prodeuntium eruptio liberior a pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit vini Canarini semicocti cochlearia quinque vel sex^s, vel aliud medicamentum cardiacum temperatum exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur: et sane jam nunc, neque prius, cardiacis locus est. Eodem pariter tempore diaeta paulo calidior et cardiaca magis potest concedi; juscula (verbi gratia,) ex pane et cerevisia saccharata, e farina avenacea cum cerevisia et saccharo, etc. Neque aliis omnino erit opus, in genere scilicet Discreto ac leniori, si aeger hac methodo ac diaeta, utrisque moderatis, se tractari patiatur; nisi^t fortean inquietudo, vigiliae, aut alia symptomata, phrenitidem minitantiā, paregorici usum subinde suadeat.

[48.] Haec sane (reclamante licet immani isto ac male fundato hominum praejudicio quod ex adverso militat,) vera est ac genuina methodus huic Variolarum generi medendi, et obtinebit demum, me vita functo. Et licet non negem multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen (et sane dolendum etiam, si nobiscum reputemus quam omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc Discretum genus,) plurimos etiam interire; quin et alii complures fati pariter concederent, nisi vel a frigidiorē tempestate in quam incidit morbus, vel a phlebotomia (aliter supervacanea atque inutili,) nuper celebrata, servarentur.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

nus con-
sueverat.
Sudores
non sine
ingenti
periculo
promove-
ntur.

Vinum Ca-
narinum,
vel aliud
cardiacum
in fine
morbī ex-
hibendum,
ne halitus
putridi in
sanguinis
massam
postlimi-
nio rever-
tantur.
Diaeta
etiam cali-
dior ean-
dem ob
causam.

Discretum
genus ex
sua natura
omni vacat
periculo.

^o ut] brachia semper stragulis accu-
rate cooperta detineat aut add. ed. '68.

^p supra] jam supra ed. '68.

^q prom.] praesertim in adolescentibus
accidere ed. '68. Cf. inf. p. 150. n.

^r Determinante §c.] Desunt sequentia

in ed. '68 usque ad Cum enim in § 59,
pro quibus extant quaedam quae in
fine hujus cap. inveniuntur p. 151.

^s quinque vel sex] 3 vel 4 ed. '76.

^t nisi—suadeat] om. ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

Phleboto-
mia regi-
men cali-
dus minus
periculo-
sum reddit.

Quo nomine, si vel obstinatio amicorum vel aegri diffidentia praedicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahare; quod quidem, licet in hac specie^u per se officiat, (quatenus scilicet et separationem perturbat confunditque, et pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit,) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc (quam non nisi coacti usurpamus,) methodum non usque adeo periculosam atque ancipitem reddit.

Unde est
quod tenui-
oribus
aequior
sit hic
morbus,
quam divi-
tibus.

[49.] Ex dictis (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud problema solvere; qui fiat, scilicet, ut perpauci adeo e plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur: quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quam quod, ob rem domi angustiolem, et agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo et plures inter vulgus jugulavit hic morbus ex quo mithridatii, diascordii, decocti cornu cervi, etc., usum didicere, quam in saeculis indoctioribus quidem, at magis sapientibus; cum in singulis ferme aedibus reperiatur stolidi aliqua ac sciola muliercula, quae in hominum perniciem, quam non didicit artem, exerceat. Atque haec de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

Variolae
Confluen-
tes haud
minus a
Discretis
discrepant,
quam ab
illis ipsa
pestis.

[50.] At si confluant Variolae, periculosae plena res aleae^v est; arbitror enim ego genus hoc non minus ab altero illo discrepare, quam ab hoc ipsa pestis^w, licet apud hominum vulgus (quibus nomina et verba pro rebus sunt,) utriuslibet curatio ex aequo praedicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura ne calefiat aeger, ut in prioris curatione jam [§ 46.] dictum est. Quamvis autem species haec ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem quam altera ista, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumescantiam, (sine qua de aegro actum est,) et pustularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia aeger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit ut in eodem contineat et se et manus etiam suas, modo stragulis modice contextus sit, et concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere Discreto [§ 46.] in-

Aeger hic
in lecto
assidue
continen-
dus, at
modice
tectus, nec
uni ejus
parti affix-
us.

^u in hac specie] om. ed. '76.

^v "Periculosae plenum opus aleae."

(Hor. Od. ii. 1. 6.)

^w Cf. Dissert. Epist. § 5.

nuimus. Praesertim vero morbo exeunte, cum jam appetat febrisurationis, non tantum^x hac libertate privandus^y est aeger, sed monendus etiam ut ea utatur; quin et versandus persaepe nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, et evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor quo diluendae sunt Variolae ut miteseant.

[51.] ^zQuandoquidem vero, (ut diximus [§ 13.],) ptyalismus hanc speciem jugiter comitatur, qui cum e praecipuis sit Naturae evacuationibus, atque hic in ejus locum quae per pustulas fieri debuit substituatur; (quae quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili ac depressiore non aeque atque in altera procedit;) summopere annitendum est ut dieta salivatio in vigore perstet et conservetur, nec ante diem suum sistatur, vel remediorum calidorum usu, vel a cerevisia tenui aut simili alio liquore liberaliter hauriendo aegrum arcendo. Jam cum ptyalismi mos sit naturaliter se habentis ut cum prima eruptione incipiat, et die undecimo minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum aut alterum omnino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrileo sunt aegri res. Nam cum faciei tumor (per quem nonnihil materiae morbificae evacuat,) nunquam non eo ipso die dispareat, si salivatio eodem pariter tempore se subducat, aeger materia Variolosa jam putrescente, cum veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod fit nonnunquam,) manuum intumescencia (quae ut serius quam illa faciei se ostendit, ita tardius recedit,) ejus sit molis ac momenti ut ab Orei faucibus illum eripiat. Salivatio, quae tanti hic est tamque necessaria, admodum promovetur, si aegro affatim propinetur cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat nec ad sudores provoeet.

[52.] Praeter haec vero, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, qua haec Variolarum species alteram illam longe superat, et sustentetur ptyalismus, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio,) conveniunt medicamenta narcotica prae aliis quibuscunque; quae licet ob vim qua donantur inerassantem educendae salivae videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi praejudicio, atque eadem in hoc

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

At persaepe versandus, ut evitentur sudores.

Ptyalismus, qui evacuationi per pustulas pleniori hic substituitur, in vigore conservandus.

Cum eruptione incipit, et die 11mo minuitur.

Tumor faciei dicto die evanesceat; cum quo si salivatio una dispareat in lubrileo sunt res aegri.

Salivatio quo pacto promoveri possit.

Narcotica ad sustentandum ptyalismum praeter ceteris quibusque faciunt:

^x non tantum] melius non modo, i. e. non modo non.

^y privandus] demerendus ed. '76.

^z Quaedam de ptyalismo, quae § 41. succedunt in edd. '66 (p. 150), '68 (p. 154), inf. p. 150 inveniuntur.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

quare non
nisi adultis
ea sunt in-
dulgenda.
Paregorica
quae adfe-
runt adul-
tis commo-
da:

post ple-
nam erup-
tionem ad
morbi us-
que finem
tuto et uti-
liter su-
muntur:

qua hora
potissi-
mum ex-
hibenda
sunt.

morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modo aeger pubertatem excesserit. Sanguis enim infantium puerorum-que (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt,) cum mitius ferveat, minus^z hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu diarrhoea, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem Natura instituit, cum aegri damno sistitur. [53.] Adultis vero paregorica medicamenta, si frequenter usurpentur, haec adferunt commoda: primo, somnum moderate conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitionem ac proinde phrenesin cohibent praecaventque; dein, ab eorum usu faciei et manuum intumescencia, quam insignem in hoc morbo Natura habet evacuationem, rectius procedit. Quinetiam, (quod non parum facit ad aegri securitatem, cum non raro justo citius detumescat facies cum malis aegri rebus,) tumor narcoticorum ope ad debitum usque Naturae terminum suffulcitur et protrahitur; mitigato enim sanguinis fervore, radii inflammati opportune ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. Ptyalismus, denique, hisce propagatur, qui licet vi medicamenti ita fortiter incrassantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tamen, aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuo Natura, et coeptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti salivationem, quae circa diem undecimum, aliquando etiam citius, cum ingenti aegri periculo minui solet, exhibitis plus semel paregoricis de novo fuisse redintegratam, nec ante diem decimum quartum, alicubi etiam et post illum, desiisse. Propino ego ut plurimum vel laudani liquidi guttas quatuordecim aut circiter; vel syrupi de meconio unciam unam^a in aqua florum paralyseos, vel simili stillatitia, solutam: quae si adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modo incommodi nihil, sed et magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientia didici. Expedit vero (ut censeo,) paulo temporius quam aliter fieri solet, paregoricum exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris *caloris* (ut ita dicam,) *paroxysmum* vesperi plerumque aegrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere; quae, si paregoricum hora sexta septimave vespertina sumatur, aliquatenus praecaveri possint.

^a minus] nullo ed. '76.

^z 3*j* aut 3*j* ed. '76.

[54.] Proximo loco, cum in Variolis Confluentibus haud minus certo infantes diarrhoea comitetur quam adultos pytalismus, Natura (ut supra [§ 13.] ostendimus,) alterutram harum evacuationum materiae morbificae eliminandae ubique constituyente; ut nec hic pytalismo, ita neque istic diarrhoeae fraenum injicio, cum utrumque ex aequo sit absurdum. Male locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistenda hujusmodi diarrhoea multa infantium millia letho dedit, dum falso secum reputant diarrhoeam par in hac Variolarum specie atque in Distincta discrimen apportare; nesciae scilicet, illic tantum officere diarrhocam ubi per pustulas fit evacuatio, hic vero Naturae opus illam esse morbo effugium quaerentis. Missa itaque diarrhoea, καὶ τῇ Φύσει (ex praecepto Divini Senis,) συμπράττων, [fort. Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.] quo coepi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; et si fuerint ab lactati, eandem, quam superius adultis, diactam istis concedo.

[55.] Ultimis morbi diebus, cum facies ob pustulas crustosas, duras, aridasque ferme riget, eandem oleo amygdalarum dulcium inungo persacpe, tum ad mitigandum dolorem a rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberius exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cum olea, linimenta, etc. id tantum agunt, quo tardius evanescent albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam aeger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt foedae illae cicatrices. Sed ab his non valde metuendum est aegro, ubi ob regimen moderatius pustulae minus exacerbatae nullam qualitatem causticam contraxere.

[56.] Jam vero, licet methodus haec (si caute scilicet ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur,) praedicta illa a Natura abhorrentia atque periculosa symptomata praecoccupet, et securum atque perbenignum morbum reddat; a quacunque tamen causa exorta sint haec, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quae hic subnectam, alia via insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

[57.] Imprimis igitur, si in Discreto genere ob regimen justo calidius et continuos sudores aegri facies die octavo non intumescat, (pustulis interim satis dense se exerentibus,) sed flaccida sit, et palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen et compescendum

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

In Variolis
Confluen-
tibus haud
minus cer-
to infantes
diarrhoea
comitatur,
quam ad-
ultos py-
talismus.

Diarrhoea
in hac Vari-
olarum
specie sa-
lutaris, in
Distincta
non item.

Mulier-
cularum
eandem
sistentium
opera mul-
ta infanti-
um millia
periere.

Facies ul-
timis mor-
bi diebus
ol. amygd.
dile. in-
ungenda.

Sub hoc
regimine a
cicatrici-
bus non
valde me-
tuendum.

Olea et
linimenta
officiunt
hic magis
quam pro-
sunt.

CURATIO
SYMPTO-
MATUM.

Ad pro-
movendam
faciei in-
tumescentiam pare-
goricum
debet pro-
pinari.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

sanguinis ὄργασμόν velis remisque^b contendo, paregoricum aliquod medicamentum e vestigio hauriendum praecipio; quod quidem somnum blande conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit,) et mitigando proinde effraenem sanguinis ferociam, sanguinem una cum calore ad faciem (prout morbi ratio postulat,) tempestive determinat. [58.] Quod si eo usque processit malum hac προφάσει ortum ut sudor, qui huc usque copiose manavit, sponte sua defecerit, aeger phrenitide corripiatur, de vehementi queratur aegritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis^c (cum in propinquo mors sit,) aegro subveniri posse autumo, quam vel narcotica affatim exhibendo, vel^d sanguinem liberaliter^e extrahendo, corpusque aurae exponendo^f. Et profecto haud ita temerarium atque ἄτοπον videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium haemorrhagias subito ingruentes ferreas imminenti lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum, quod in extremo hoc agone non idcirco instat mors, quod pustulae intro recedant, (extant enim hae eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente aegro,) sed quod facies non turgescat; ad promovendam vero hanc faciei intumescantiam, quicquid id demum est quod ad sanguinem contemperandum facit, (venae-sectionem autem et modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit,) necessario aeque ac paregoricorum usus, atque ob easdem plane rationes, debet conferre.

In quo Variolarum genere, et quo in casu phrenitis venae-sectionem indicat.

[59.] Non haec ita velim intelligi ac si in qualibet phrenitide Variolis superveniente (cum nullum hic symptoma frequentius occurrat,) venae-sectionem statim suaderem; sed in illa tantum quae ideo accidit quia facies non turgescit, in Distincto scilicet genere, et pustulis copia satis magna comparentibus; vel ubi, ob regimen admodum calidum et cardiacorum usum, sanguis adeo efferus est, atque ultra omnem modum evector, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis paregoricis, et reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cum enim^h ita se res

^b velis remisque] i. e. summa vi: cf. Erasmi Adag. i. 4. 18.

^c jam—auxiliis] nullo jam alio auxilio ed. '76.

^d vel—vel] om. ed. '76.

^e liber.] e brachio satis larga quantitate ed. '76.

^f aurae exponendo] expon. aurae liberiori ed. '76.

^g [aeger] om. edd. '76, '85.

^h Cum enim &c.] Haec habent edd. '66, '68 post colant in § 40, praemissis quae sequuntur:—Sed ut ad rem redeamus: si venae-sectio prudenter adhiberi

habentⁱ, Medicus ad conscientiam suam potius quam ad^j incertam famam se componens, vel sanguinem^k (ut ante dictum,) detrahare debet, vel ut aeger aëre liberiori refocilletur praecipere. Quod^l ut satis efficeretur, saepe^m mihi visum est in tali agone phreneticoⁿ ut aeger lecto aliquantisper exurgeret; quo facto plures a morte liberavi. Praeter ista vero quae oculis ipse usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi^o Orci faucibus erepti sunt^p. Phreneticorum enim nonnulli^q, nutricum curam fallentes^r, (miris^s scilicet artibus utuntur homines ita affecti,) atque e lecto dilapsi^t, aëris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt; alii frigidam vel^u furtim vel raptim nacti, vel etiam^v precibus a nutrice emendicatam^w hauserunt, adeoque felici errore salutem jam plane desperatam consequuti sunt.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

Phreneticorum exempla sua-
dent ut
aëre libe-
riori isti
refocillen-
tur.

[60.] Unicam hic loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe^x Bristolium profectus, juvenis adhuc inque ipso aetatis flore, circa mediam aetatem^y Variolis^z correptus est, iisque paulo post^a phrenitis accessit: nutrix in urbem ingressa, interim aegrum suum aliorum curae commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulo diutius moratur, aegrotus (ut astantibus visum est,) interea^b moritur. Astantes et anni tempestatis^c et

Historia
miranda
cujusdam
pro mortuo
expositi,
et eo pacto
convales-
centis.

nequeat, sive ob opprobrii metum, sive quod aeger vel nondum attigit aetatis suae florem, vel eundem praeteriit; reliquum est ut jubeamus (ne fervor ille, sub quo laborat, quovis modo augeatur, atque adeo ut non aliter in lecto cubet, quam sanus solebat,) ut locus in quo decumbit (modo tempestas anni temperatior adsit.) accenso igne non calefiat; ut cerevisiam tenuem pane tosto solum leviter tepefactum bibat; ut polentas avenaceas interdum sorbeat, et pomis coctis, aliisque id genus vescatur. Verum non permiserim ego, ut medicamentis ullis (ne quidem posseto cum cornu cervi parato,) utatur. Ebullitio autem illa hoc pacto sua sponte gradatim minuetur ut symptomata cessabunt, priusquam aliquid inde mali nascetur, modo sic tractetur aeger uti jam suasimus; dummodo sanguis non usque adeo effusus est, atque ultra omnem modum evectus, ut ne quidem inducias ferre velit, dum haec fiunt. Nam si ita &c.

tum duntaxat, sed et paulo magis, aut etiam impense refrigerans, exhibere debet, vel etiam aëre liberiori aeger refocilandus, edd. '66, '68.

^l Quod—usurpavi] om. edd. '66, '68.

^m satis effc. saepe] effc. satis ed. '76.

ⁿ in—phren.] om. ed. '76.

^o quasi] ab ipsis quasi edd. '66, '68.

^p sunt] fuerunt edd. '66, '68.

^q Phren. enim nonn.] nonn. enim edd. '66, '68.

^r fallentes] dum phrenitide detinerentur add. edd. '66, '68.

^s miris—affecti] miris enim artibus ejusmodi homines saepe utuntur edd. '66, '68.

^t dilapsi] fugitivi edd. '66, '68.

^u vel] aliquando vel edd. '66, '68.

^v etiam] om. edd. '66, '68.

^w emend.]—cantes edd. '66, '68.

^x nempe] aliquando add. edd. '66, '68.

^y circa med. aest.] om. edd. '66, '68, '76.

^z Variol.] ibidem add. edd. '66, '68.

^a post] postea edd. '66, '68.

^b interea] temporis add. edd. '66, '68.

^c tempest.] quae fervidior erat add. edd. '66, '68.

ⁱ habent] habeat profecto edd. '66, '68.

^j ad] om. edd. '66, '68.

^k sanguinem &c.] sanguinem emittere, vel medicamentum aliquod, non tempera-

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

habitus aegri (crassi scilicet atque corpulenti,) rationem habentes, ne oleret^d cadaver, e lecto sublatum ac nudum mensae imponunt, linteo superstrato; nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat, tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quaedam vitae indicia conspici sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit; adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, aegrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

In Variolis
Confluentibus, si
aeger die
11mo a
saliva jam
viscidior
paene suffocetur,
gargarismate vel
etiam emetico
fortiori
sublevandus est.

[61.]^e Sed ut ad propositum revertar: proximo loco, si in Variolis Confluentibus saliva eo usque excocta sit et viscida ob calorem praecedentem ut tantum non suffocetur aeger, (quod undecimo, ut supra [§ 14.] diximus, die non insolens est,) gargarisma necessario in usum trahatur, et ut saepe die nocteque syringa in fauces sedulo injiciatur, serio imperandum. Componatur vero illud e cerevisia tenui, vel aqua hordei, cum melle rosarum. Vel sequens^f usurpari poterit:—

[Form. 21.]^g R̄ Corticis Ulmi drachmas sex,
Radici Glycyrrhizae semunciam,
Passulas enucleatas viginti,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;

Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibrium; in colatura dissolve

Oxymellis Simplicis,
Mellis Rosarum, ana uncias duas;

Misce; fiat gargarisma.

Quod si aeger rite fuerit tractatus, ptyalismus, etiam cum jam coeperit imminui, ita pulchre suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profecto ubi eo res rediit ut aeger singulis momentis a suffocatione periclitetur, stupore obrutus, et spiritu fere undiquaque praecluso, non satis tuto huic remedio fiditur. Aegro ita ad incitas^h redacto emeticum peropportune ac feliciter nonnunquam exhibui ex infusione croci metallorum, sed dosi paulo majori, (scilicet ad sesquiunciam,) quando ob eximiam qua laborat aeger stupiditatem minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim

^d oleret] foeret edd. '66, '68.

^e Reliqua hujus cap. desunt in edd. '66, '68. Cf. sup. p. 132. n. j.

^f Vel sequens &c.] om. ed. '76.

^g Cf. form. 180.

^h ad incitas] i. e. ad summum periculum: v. Interpp. ad Plauti Poen. iv. 2. 85, Trin. ii. 4. 136; Erasmi Adag. iv. 7. 67.

eos exagitando humores, quos nequeat educere, aegrum in magnum vitae discrimen conjiciet. Sedⁱ neque huic remedio satis fidere possumus, atqui (quod vere dolendum,) aliud adhuc certius desideratur ad truculentissimum hoc symptoma debellandum, quod solum ac suo Marte eos fere omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum specie die undecimo intereunt.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

[62.] Caetera quae in hoc morbo accidunt symptomata, ut praecaventur ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam tolluntur; exempli gratia, ut phrenesis [§ 23.] antedicta, a nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem methodo et comati (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, et ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores a sanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magna copia ac vi illic impelluntur,) facile occurritur.

Coma etiam sanguinis contemperati-
one ac ventilatione
curatur;
ut et maculae purpureae.

[63.] Eadem hac sanguinis contemperati-
one et maculas purpureas vidi sublatas: sed neque hac neque alia methodo quacunque, vel mictum sanguinis, vel violentam ejusdem eruptionem adhuc sufflaminare potui; utraque vero haemorrhagia haec (quatenus mihi hactenus observare licuit,) indubie mortem praenuntiat.

Mictus sanguineus, et sanguinis eruptionibus eruptio
ubique mortem
praenuntiant.

[64.] In urinae suppressione, quae juniores ac vegetos nonnunquam incescit, (a confusione scilicet magna et spirituum *ἀταξία* ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem et humores nimio fervore agitados,) omnes diureticorum tribus in auxilium accersivi; sed nihil aequae feliciter hic mihi cessit atque e lecto eximere aegrum, qui postquam adstantium manibus suffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam satis copiose reddet, haud parvo cum levamine. Testes hic possim compellare Medicos quosdam e familiaribus meis, qui in hoc casu ex meo consilio idem fieri praeceperunt, neque eos fefellit eventus.

Urinae suppressioni quo pacto occurrere possit.

[65.] At vero quae a materiae Variolosae repercussione ob frigus extremum vel evacuationes indebite factas proveniunt symptomata, usu cardiacorum et conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum praecipua sunt pustularum depressio seu procidentia, et diarrhoea in Variolis Discretis; neque enim in

Pustularum depressio, et

ⁱ Sed—intereunt] om. ed. '76.

VARIOLAE
REGULAR.
ANNORUM
'67-'69.

diarrhoea
in Variolis
Discretis
medica-
menta car-
diaca pos-
tulant.

Unde na-
tus videtur
rumor de
crebra pus-
tularum
retroces-
sione.

Post mor-
bum atro-
ciorem
sanguis
quare e
brachio
extrahen-
dus.

Aeger ad
3 vel 4 vi-
ces pur-
gandus
est.

Crurum
tumor,
sponte non
facessens,
quo modo
tolli debet.

Confluentibus vel pustularum depressio mali quidquam omi-
natur, cum ea sit morbi natura; neque diarrhoea infantium
iisdem laborantium, cum salutem ista adferat, non periculum.

In utroque hoc casu potio cardiaca ex aquis stillatitiis appro-
priatis, cum diascordio, laudano liquido, etc. jure optimo
concedetur; idque non tantum ad dicta symptomata submo-
venda, sed quolibet morbi tempore, si aeger de cordis dolore
atque aegritudine conqueratur. Sed (ut verum loquamur,)
symptomata hujus generis oppido rara sunt, si cum illis con-
ferantur quae extremorum alteri (exitibili magis, licet minus
culpato,) debentur. Et quidem opinor rumorem illum qui de
crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse,
quod qui earundem depressionem in genere Confluentium
observaverint, illam pro materiae Variolosae ob susceptum
frigus recessu habuerint, cum nihil sit hic praeter morbi
morem: atque in genere Distincto idem suspicantur, quia
scilicet pustularum eruptionem atque augmentum ante diem
expectant, cum non satis attenderint ad tempus illud quo
Natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

[66.] Aegro jam convalescente, pustulisque deciduis, ubi
per dies aliquot carnes idem degustaverit, (circa diem nempe
primum et vicesimum,) sanguinem e brachio extrahendum
censeo, si morbus fuerit vehementior; cum inflammatio quam
sanguini impresserunt Variolae, sive adultus fuerit aeger sive
infans, non minus venae-sectionem indicet, quam colluvies
quae eidem accrevit, catharsin: quod satis liquet, tum a san-
guinis colore qui post atrociorem morbum educitur, pleuriti-
corum sanguini omnino similis, tum etiam a magnis istis
inflammationibus quae post morbum hunc in oculos decum-
bunt, aliisque diris sanguinis excalefacti et a morbo depravati
effectibus; unde etiam qui antea pancreaticae valebant, postea
cum humoribus calidis acribusque in pulmones aut aliam ali-
quam partem depluentibus per reliquam vitam omnem con-
fligunt. At si pauciores extiterint pustulae, phlebotomia non
opus erit. Post venae-sectionem catharticum exhibeo ad tres
vel quatuor vices.

[67.] Adhaec, aegro a Confluentibus Variolis jam diu
liberato, et e lecto quotidie surgenti, nonnunquam accidit
crurum tumor ferus ac molestus, qui tamen vel sponte facessit
post venae-sectionem et catharsin, vel usu herbarum emollien-

tium ac discutientium (quales sunt malvae, folia verbasci, sambuci, lauri, cum floribus chamomillae et meliloti,) in lacte coctarum facile fugatur. Atque haec de historia et curatione Variolarum, quae per duos hosce annos grassatae sunt, quas, ut ab aliis speciebus quae insecutae sunt dirimam, *legitimas* appellare libuit.

VARIOLAE
REGULAE.
ANNORUM
'67-'69.

Quae sequuntur ea sunt de quibus dixi sup. pp. 120, 135, 139, 141.

Inc. Sect. iv. in edd. '66 (p. 123), '68 (p. 127), sic:—

“Quandoquidem in more positum est, ut qui de Febribus disseruere, Variolas etiam, et Morbillos attingant, ego iisdem quoque vestigiis insistendum arbitror, sed utrumque morbum sub Variolarum capite complectar; partim brevitatis causa, partim quoniam uterque eandem curationis methodum sibi vindicare videtur, quantumcunque discrimen ex natura sua propriisque rationibus admittant, de quo jam non libet quicquam disputare.

“Existimo itaque Variolas morbum esse sanguini superinductum, novum quendam statum quasi affectanti. Est enim sanguis humanus luxuriantis cujusdam ac praedivitis naturae liquor, multosque in se succos opulentos complectitur, adeoque per totum vitae curriculum in eodem statu rarissime persistit; verum deposito (tanquam exuviis,) nativo genio, atque contextu, semel saltem in vita, insignem aliquam mutationem subire aptus natus est, novanique (ut sic loquar,) *formam* induere. Atque haec mihi de his rebus saepe meditati, non inidonea ratio visa est, cur illorum sanguis, qui nondum hanc mutationem passus est, eandem tam facile subeat: levissimo enim impulsu illuc inclinat, vel ex ipsis effluviis ex aegrotantium sanguine transmissis; non secus ac poma, quae ipsa matura sunt, etiam ea quae in vicinia reperiuntur in eandem conditionem perducere solent. Atque idem in multis aliis corporibus cernere est, quae vel junctis superficiebus, vel influxu quodam e longinquo se invicem afficiunt; et licet pleraque illorum sanguinea massa (quae tenerior est, atque *εὐμετάβολος*), multo minus ad mutationem prona videantur, utrinque tamen ad similitudinem accedunt ac si eandem appeterent. Et quidem hac ratione contagiosam hujus morbi naturam non minori saltem verisimilitudine declarare licet, quam ea quae ex ejusdem malignitate adduci solet; quin et multo melius nodos illos explicat, quos necesse sibi videntur, qui Variolarum cau-

sam in malignam aliquam, atque venenatam materiam in sanguinis mole hospitantem, atque ab eadem expulsam, rejiciunt. Neque enim video qui fiat, ut, momento quasi temporis, sanguis alicujus, quem mox ista contagie affectum supponemus, tanto purulento illius materiae apparatu instructus sit, quantus in hoc morbo secernitur. Ut nec illud mente assequor, siquidem contagium a maligna aliqua causa suggeratur, quamobrem is, qui illo afficitur, atque e morbo suo convaleuit, postmodum novi contagii non tam capax sit, atque antea fuerat, ex *Variolatorum* (ut sic dicam,) convictu. Certe in aliis morbis ex maligna aliqua causa dependentibus id quotidie cernimus; qui enim cum foemina rem habuerit lue venerea inquinata, non minus, etiam postquam semel atque iterum ex isto morbo convaleverit, in eundem proclivis est, quam si nunquam hactenus eo detentus fuisset. Neque vero nescio, qui Variolas aliquando passi sunt, nonnunquam in easdem denuo prolabi; sed nempe rarius hoc contingit, quam ut causae nostrae quicquam incommodi afferre possit; universim enim loquendo, qui semel Variolis defunctus est, de futuro tutus ab earum incursum reputatur. Materiae autem excretae impuritas foeditasque in hoc morbo, praesertim quando tempestas autumnali invaserit, spectari solita, non magis malignam atque venenatam illius naturam significat, quam ejusdem contagieni id significasse jam diximus: sanguis enim coepta hac immutatione renovationem sui moliens, ex propria massa particulas ejusmodi selegit, quae tametsi cum tota mole aequabiliter commistae, satis purae fuerunt, nunc tamen aggregatae, novumque contextum adeptae, corruptelae speciem induunt; non aliter quam (ut alibi dictum est,) ventriculo ingestorum partes aliquae, postquam in corpore nostro *μεταβολήν* subierunt.

“Porro neque illud malignitatem Variolarum satis arguere videtur, quod

CAP. III.^k*Febris Continua annorum¹ 1667, 1668, et partis 1669.*

JAM ut de Febre illa dicam quae durante variolosa hac constitutione dominabatur, et cum variolis ingressa, stetit cum

^k Deest hoc cap. in edd. '66, '68. ¹ annorum &c.] *hujus Constitutionis* ed. '76.

secreta materia tam profunda vestigia, dum per carnes viam sibi facit, in corpore nostro relinquit, (in autumno praecipue, atque hiemis initio, quibus temporibus altius illa stigmata Variolae nobis inurere solent,) cum idem plane effectus ex cujusvis fere ulceris pure consequatur. Atque quo luculentius adhuc pateat non particulas aliquas venenatas in sanguine praexistentes, eundemque ad sui propulsionem irritantes, hujus morbi veram causam esse, sed ipsum sanguinem, mutationes istas affectantem, eo quo dictum est modo; saepe observare licet, quosdam ex hoc morbo, etsi profundis vestigiis non omnino deformes, tota tamen vultus specie, ejusque lineamentorum ductu, quasique ipsius corporis fabrica, eousque

immutatos fuisse, perinde ac si Variolarum interventu perfectam quandam renovationem totius massae Natura designasset.

“Verum sive haec ipsa, de qua locuti sumus hactenus, de Variolarum ortu sententia (quam neque novitatem affectans amplector, neque cui ab aliis meliora edoctus pertinaciter adhaerebo,) verisimilior sit, sive alia aliqua ratione commodius explicari possit, non magnopere pugnabo: profecto enim curandi indicationes eadem semper manebunt; adest enim semper materia quaedam, quae separari debet, atque expelli, quorum utrumque nisi fiat, actum est de vita aegrotantium.

“Quapropter” &c. (cf. § 30.)

Quae sequuntur in edd. '66 (p. 150), '68 (p. 154), § 51 fere respondent:—

“Si ptyalismus in hoc morbo supervenerit, (quod saepe in adultis post calidius regimen et cardiaca contingere cernitur,) bona omnia sperare licet. Certe plerique ita male tractati huic symptomati salutem suam acceptam referunt. Morbus enim a via naturali, qua se expurgare tentaverat, digressus, novam hanc molitur, per salivationem scilicet; proindeque dehinc minus de pustulis curandum est, sed spectanda potissimum est exputio, conandumque ut quam laudabili more succedat. Ca-

vendum etiam ne ptyalismum hunc quovis modo impediatis aut inturbetis. Quamobrem a gargarismis, sub quocunque praetextu, abstinenceatur; quorum usu mortem aliquando illatam observavi, dum sputum alias exiturum inhiberent. Solum hic cerevisiam tenuem leviter calfactam admiserim, qua (si opus fuerit,) aegrorum ora abluuntur.

“Pustulis exarescentibus ac deciduis, aeger sedulo purgandus est, praesertim post Variolas autumnales.

“Jam ut calcata” &c. (cf. § 42.)

Extant quae sequuntur in ed. '66 (p. 151), post § 51. vide p. 135:—

“Nunc vero (ut vestigia jam calcata repetam,) rem totam sic paucis expedio. Si filius meus unicus¹ (cujus ego salutem ac vitam vel ipsis Indiarum opibus longissime praepono,) ex hoc morbo aegrotaret, hoc fere modo, nisi forte quidpiam insolens atque extra ordinem interveniret, eundem tractari juberem. Et primo quidem, illum non decumbere paterem antequam pustulae prodirent. Dein, illis jam apparentibus, non sinerem ut intensiori caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumberet, quam quibus in prospera valetudine uti solebat; accenso

interim, non nisi hyeme incumbente, ipsi usitato foco, sed non nimis luculento². Porro, nollem ut brachia semper stragulis accurate cooperta detineret, aut in eodem loco semper jaceret, nempe ne sudores copiosius erumperent, quos ego tum rationibus jam supra allatis, tum ipsa experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo (praesertim in adolescentibus,) accidere posse. Vellem itaque ut liber in lecto jaceret, locumque subinde commutaret.

“Ad dietam quod attinet, non impedirem, quo minus tenuiorem cerevi-

¹Cf. inf. p. 152. et inf. iv. 6. 12.

²Cf. § 46.

iiisdem ceciditque: ita se hic res habuit. Doluit aeger in regione quae cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo praeter hanc Febrem et hanc speciem variolarum^m. Capitis dolor et calor totius corporis, ut

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.
Describitur haec
Febris.

^m Cf. sup. c. 2. § 2.

siam, tosto pane paululum tepefactam, interdum biberet, quem nonnunquam etiam degustaret pro suo arbitrio. Uteretur etiam jussulis avenaceis, aliisque quae neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocto molestiam exhibent³. Quinetiam vulgarem illam rusticamque dietam non admodum improbarem, nempe ut lacte cum pomo cocto et contuso vesceretur; modo cautum sit, ut eo per vices utatur, et modice, dempto etiam lactis frigore. Atque haec sunt omnino quae in hoc morbo fieri imperarem, donec decurso stadio jam declinaret, aegrumque purgationi opportunum sisteret.

“Verum objiciet aliquis fortasse, Quorsum itaque tot verba de hac re facta sunt, quandoquidem duabus voculis totum negotium confici poterat, nempe *Nihil agendum?* Cui sic respondeo, me quidem non illibenter hoc molesto opere supersedere potuisse, nisi quod sententiam meam hactenus expositam inter duas, easque diversas et oppositas mendi rationes (quarum utraque pari fere imperio inter mortales potita est,) collocatam repererim; tum eorum videlicet, qui venae-sectionem tanquam necessariam imperant, et subinde medicamentis etiam refrigerantibus ad

reprimendam sanguinis ebullitionem nimiam uti solent; tum aliorum, qui cardiacorum usum vehementer inculcant, et calefactis regiminis: nimirum Naturam (ut opinantur,) ducem secuti, dum morbi malignitatem a centro corporis ad ejusdem peripheriam³ protrudere nituntur. Sed profecto sententiam nudam nullisque rationum fulcris subnixam in medium protulisse, nimis absurdum videbatur; sicut e contrario animi mei sensa dissimulasse parum in se probitatis habere existimabam, cum persuasissimus sim, ingentem hominum vim ob utramque praxim (prout illae dudum obtinuerunt,) interemptam fuisse. Interin lubens fateor (idque in praecedenti tractatu probasse satis mihi videor,) in hoc morbo nonnunquam exquisitissimam seduli ac prudentis Medici operam requiri, qui pro re nata tum huc tum illuc inclinando, et quasi scenae inserviendo, Naturae negotium adjuvet: quanquam hoc ipsum non alibi forsitan fuerit necessarium, quam ubi cura morbi ex ejusdem Naturae manibus quasi erepta pridem fuit, aegerque male atque imperite tractatus, Medico nondum consulto aut accersito.

“Unicam hanc” &c. (Cf. sup. ii. 2. 48.)

Quae sequuntur extant in ed. '68 (p. 157.) post § 46:—

“Quod ad therapeiam attinet, ego ante diem quartum ad eruptionem promovendam nec medicamentum ullum exhibere, nec regiminis legem aegroto imponere consuevi; quippe quo lentiore gradu vesiculæ effluerint, eo plenior ac perfectior fiet separatio, nec (praecocium fructuum instar,) velocitatis laudem praecipiti marcescentia corrumpent. Die modo dicto cardiacum aliquod blandius unica saltem vice exhibitum⁴, Naturae expulsionem molienti non inutiles feret suppetias. Ab eo tempore lactis tepidi haustulum croco modice tinctum, mane ac vespere, donec pustulae ad debitam molem ac maturitatem pervenerint, sumi jubeo. In hoc vero morbi statu, quoniam pu-

trida *μύσματα* ob exhalationem, pustularum incrustatione impeditam, facile introrsum resiliunt, adeoque mortem brevissimo temporis spatio quandoque asciscunt, (prout ego aliquando expertus sum,) idcirco hic cardiacum aliquod temperatum horis matutinis ac vespertinis, donec exuviae decidere incipiant, propino. Mihi ante omnia se probavit vinum Malacense croci tantillo tinctum, ac ad cochlearia quatuor vel quinque exhibitum. Ubi jam pustulae omnes⁴ decidierint, instituenda est semel atque iterum purgatio, praesertim incumbente autumno: plurimas enim relinquit hic affectus in sanguine ac visceribus sordes, facundum deinceps aliarum aegritudinum seminarium. Quod ad medi-

⁴ Cf. § 44.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

etiam petechiae, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat; lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissime, nunquam vero nigra. Aeger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis et regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox phrenitide corriperetur. Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata adhuc efferabanturⁿ omnia. Urinae separatio, quae satis videbatur laudabilis vel ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen aeger magis exinde in melius proficiebat, quam post *διαφόρησιν* de qua prius diximus. Si minus recte tractaretur hic morbus, diutissime protraheretur plerumque; neque crisi aliqua facta, nec sponte (more aliarum febrium,) desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi mors intercederet. Ptyalismus quandoque

ⁿ efferab.] sic ed. '76, effereb. ed. '85.

camenta illa attinet quae deformia pustularum vestigia praevertant, ego certe de his non admodum fui sollicitus, ad summam rei, aegrorum nempe vitam, tutandam: magis attentus. Neque vero Variolae vernales et quae aestatis initio accidunt, hanc injuriam valde minantur; raro enim profundiores cicatrices relinquunt: quae autem aliis anni tempestatibus occurrunt, ingenti periculo detentum minoribus hisce curis animum meum liberant. Eos autem qui oris gratiam tectam sartamque cupiunt hoc unum admoneo, ut ab omnibus oleis, axungis, linimentis, aliisque id genus defensivis, prorsus abstineant; quandoquidem multiplici observatione didici ea deformitatem (quae alias in summo Variolarum squallore vix notabilis fuisset,) longe faediorem reddunt, nam dum humiditate sua ulcusculorum desiccationem retardant, fit ut hac moras in iisdem contenta profundiores foveas excavet.

“Atque hoc plane ritu filiolum meum Guilielmum Sydenham (cujus ego salutem ac vitam vel ipsis Indiarum opibus praepono³;) si ex hoc morbo aegrotaret, nisi forte quidpiam insolens atque extra ordinem interveniret, tractari juberem. A me autem in hisce tradendis ea impietas longissime abest, ut cujuspiam mortalium credulitate ad perniciem humano generi etiam post mea fata inferendam abutar. Enimvero quam

prope infinita hominum vis fortiorum cardiacorum usum ac calidiorum custodiam suis funeribus luat, quotidiana testatur observatio. Cujus quidem instituti noxa in juvenes vegetos ac robustos imprimis cadere consuevit, utpote quibus, in lecto detentis ac multiplici tegumentorum pondere obrutis, mox copiosus sudor oboriri solet, qui a clinicis mulierculis, malignitati (quae fortasse in hoc affectu nulla est,) exhalandae intentis, praepostera sollicitudine aliquandiu productus, tandem circa diem octavum (quemadmodum multoties animadverti,) sponte sistitur, nulla calidissimorum pharmacorum opera revocandus; aeger autem deinde in molestissimam inquietudinem, summeque querulam anxietatem, mox in copiosam mictionem incidens, paulo post fato succumbit. Sane fidenter affirmo paucos admodum juvenes hoc ritu tractatos unquam evadere solere, nisi quos forte superveniens ptyalismus aut copiosarium haemorrhagia veluti ex ipsis Orci faucibus eripiat. Contra vero, morbus hic, quem tanquam valde exitiosum, et plurimorum interitu funestum aversantur plerique mortalium, levis admodum et benignus cursum suum, nec aspectu adeo foedum, nec eventum tristem, peragit, si methodo hoc minime operosa tractetur.

“Verum objiciet” &c. (v. sup. p. 151.) usque ad consulto aut accersito.

³ Cf. p. 150. et inf. iv. 6. 12.

satis copiosus sub finem accedebat, (si nempe nulla insignior praecesserat evacuatio, atque aegro julapia refrigerantia im-
perata fuerant,) quo quidem, si neque evacuationibus neque
usu medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus
ultra spem omnem fugam sibi quaerebat.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

[2.] Ut vero Febris haec ab ista aëris constitutione epi-
demica pendebat quae eodem tempore variolas producebat,
ita profecto dicta Febris, si non eadem plane esset, ejusdem
fere cum illis naturae atque indolis per omnia videbatur,
demptis solummodo symptomatis istis, quae eruptionis vel
consequentiae vel effecta erant necessaria. Nam eodem modo
uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quae
cordis scrobiculo subjacent si manus admoveretur, linguae
item color, urinae consistentia, etc.; sudores spontanei copi-
osi ab initio oborti ubique respondebant; propensio itidem,
quam habebat hic morbus quoties in flammam vehementiorem
assurgeret, se per ptyalismum exonerandi, eadem prorsus erat
atque in variolis hisce, quoties scilicet confluebant; cum in-
super haec Febris eo praecipue tempore saeviret, quo latius
quam unquam alias (quantum ego observavi,) hic locorum
grassabantur variolae, nemini dubium esse potest quin ejus-
dem omnino sint prosapiae. Id certo scio, phaenomena
practica omnia quae curationem respiciebant eadem plane
fuisse in utroque morbo, exceptis istis quae variolarum erup-
tio ejusque effecta in isto morbo indicabant, quae, cum nulla
esset in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem
mihi abunde constabat ex accuratissimis illis observationibus,
quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Qua-
propter danda mihi est venia (non quod nova rerum nomina
affectem, quae perinde mihi sunt invisa atque illi cui maxime,
sed ut hanc Febrim a caeteris distinguam,) ut istam, a simili-
tudine quam cum hac variolarum specie habet, *Febrim Vario-
losam* insigniam.

Ejusdem
cum vari-
olis prosa-
piae om-
nino fuit;

[3.] Ut vero Febris dicta variolas referebat, nemo tamen
sanus eadem illam methodo debere curari facile sibi persua-
serit; cum in his, mediantibus abscessulis particulae inflam-
matae in habitum corporis amendantur eliminanturque, in^o
hac Febre autem non nisi per salivationem ejiciantur. Qui
enim in morbi principio manabant sudores profusi, sympto-

methodo
tamen ea-
dem qua
illae cu-
rari non
debuūt.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

Natura hic
evacuatio-
nem per
ptyalis-
mum de-
signasse
videtur.

Unde ori-
tur diar-
rhoea, tam
in hoc
morbo,
quam aliis
inflammato-
riis.

In febre
constitu-
tionis in-
termitten-
tibus epi-
demicae,
materia
erat cras-
sior, non
nisi prae-
via diges-
tione a san-
guine se-
paranda;

matici erant, non critici; cum Natura non aliam hic evacuationem videretur designavisse, quam salivationem; quam tamen ipsa eadem Natura pervertit ut plurimum, vel diarrhoea, quae saepissime a radiis inflammatoriis per arterias mesentericas in intestina delatis atque eadem ad excretionem sollicitantibus exoritur, (quod etiam in pleuritide usu venit, aliisque febribus inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium^p.) vel immensis etiam sudoribus, qui morbum hunc pariter cum variolis ex Naturae praescripto ubique comitabantur; quibus, cum symptomatici essent ipsi, salivatio, quae critica alias erat futura, alio derivabatur; ita ut, nisi evacuationem aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec (aliarum febrium more,) concoctionem subiret.

[4.] Sed (ut paulo ulterius progrediamur, quo et Febris hujus naturam rectius capiamus, et ea pariter substernamus, quibus indicationes curativae, tanquam immobili fundamento, superstrui possint,) omnino animadvertendum est quod in febre illa, quae in constitutione intermittentibus epidemica vigeat, materia quae a sanguine erat sejungenda tantae erat crassitudinis, ut separari nequiret sine praevia digestionem, qua ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato scilicet ad hoc tempore,) idque vel διαπνοή paulo pleniori, vel dejectionibus criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex altera ita parum efferveresceret, ut materiae inimicae exterminandae impar prorsus esset; cum febris Naturae instrumentum fuerit ad hujus secretionis opus dedita opera fabricatum.

[5.] Quin et in peste materia aliqua reperiebatur a sanguine segreganda; sed, cum subtilissimarum fuerit partium et maxime inflammabilium, (ita ut quandoque, ubi summe exacerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent,) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur, ubi irretita carnes circumjacentes primo in inflammationem, postea in apostema, pertraxit. Est autem apostema Naturae machina, qua ista quae carnibus infesta sunt amolitur, sicut febris ejusdem est machina ad difflanda

^p satag.] atque in auras facessant add. ed. '76.

ea quae sanguinem male habent. Quo in casu Medicorum est evacuationem materiae pestilentialis, quam per hos abscessus Natura molitur, prout decet, regere; nisi forte quis magis consultum esse putaverit aliam aliquam evacuationem substituere, quae magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quam illa Naturae. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda variolarum materia, licet ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassae, quae per pustulas ubique sparsas ejicitur, carbuncolorum loco ac bubonum, etc.: atque in hoc etiam casu indicationes curativae eo sunt dirigendae ut naturalis^a per pustulas evacuatio rite administretur. [6.] Jam vero, cum in hoc Febris inflammatoriae genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi praevia digestionem egerenda, (sicut in febre superius descripta,) incassum ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi digestionem; quinimo e contra, haud leve est periculum, ne, huic viae insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: atque porro, cum Natura nullam huic Febris evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in febre pestilentiali et variolis fieri cernimus, (utut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat,) necessario in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus et medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris curationem aggressus sum, quae methodo hac haud difficulter expugnata fuit.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

in hac
non item.

[7.] Ad aegrum accersitus, mox sanguinem e brachio educendum curavi, modo nimia debilitas, praesertim vero provecior aetas, non contra-indicaret; et venae-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis enema e lacte et saccharo, vel simile, injiciendum praecepi; praescripsi et julapium sequens, vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum:—

CURATIO.

[Form. 22.]^r R Aquae Portulacae,
[Aquae] Lactucae,
[Aquae] florum Paralyseos, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violacei unciam unam;

Capiat uncias tres quater vel quinquies in die, et ad libitum.

^a naturalis] Naturae ed. '76.

^r Cf. formm. 106, 158.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

Serum lactis, aquam hordei, et similia ejus farinae, pro potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam hordeacea, avenacea, panatellam, poma cocta, etc.; jusculis vero e carne pulorum, vel alia quacunque, interdixi.

In hac Febre, aliisque morbis inflammatoriis, phlebotomia et refrigerantia parum prodesse solent, si aeger in lecto indesinenter se contineat. Aeger in hoc morbo a sudoribus non levabatur, sed inde pejor habuit.

[8.] Prae reliquis omnibus edixi ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre (uti etiam in pleuritide, rheumatismo, aliisque omnibus morbis inflammatoriis, in quibus abigendis venae-sectio et refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summe refrigerantia, et repetitam saepissime phlebotomiam, ne hilum prodesse, dum interim aeger lecto indesinenter affixus ejus calore torreatur, aestate praesertim. Quocirca nec sudores, quibus subinde difflebat aeger, ab hac methodo refrigerandi, tum medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant. Etsi enim, sumpta a plerumque juvantibus indicatione, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuria pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, qua magistra didici aegrum non modo nihil exinde commodi capere, sed e contra vehementius incallescere; ita ut non raro phrenesis, petechiae, caeteraque pessimi ominis symptomata, mox hujusmodi sudores exciperent, quae non tam a morbi malignitate, quam sinistro regimine, oriri videbantur.

Quibus rationibus ductus authorum plerorumque theoriarum hic adversatur.

[9.] Si e contra dicatur jam laudatam febrium curandarum methodum authorum theoriae omnimode adversari, qui omnes uno ore pronunciant febrim per *διαφόρησιν* rectissime ac maxime naturaliter expediri; haec habeo quae pro me militant, praeter certissimae ac constantis experientiae testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam febrem efflagitant, eos velle sudores qui a praevia digestionem humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur; in quo humore elaborando praeparandoque ut per *διαφόρησιν* eliminetur, Natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimvero longe aliter hic se res habet: aeger enim a primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt; et, si phaenomenis omnino omnibus sit habenda fides, morbus hicce a nudo potius calore et sanguinis aestu, quam ab humore aliquo delitescente, et post de-

Febris haec a nudo potius calore, quam ab humore aliquo e sanguine

bitam concoctionem e sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus hujusmodi humorem digestionem maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis, reperiri, quorsum attinet Naturae (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostrae,) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel cardiacis provehendo, vel regimine calidiore? cum non minus sudores respiciat quam dejectiones tritum illud axioma, [*Πέποινα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὥμά, i. e.*] *Cocta, non cruda, sunt medicanda.* [Hippocr. *Aphor.* i. 22. t. iii. p. 711.^s]

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

expellendo,
pendere vi-
detur.

"Cocta,
non cru-
da, sunt
medican-
da," tam
sudores
respiciūt,
quam de-
jectiones.

[10.] Stante hac constitutione, accerserbar ad virum doctissimum, D^{num} Doctorem Morrice, (qui tum temporis Londini, jam Petworthiae medicinam cum laude facit,) hac Febre cum effusissimis sudoribus et frequentibus petechiis laborantem. Consentientibus aliis aliquot Medicis, utrique nostrum familiaribus, vena secta fuit, surrexit e lecto, (absterso primum sudore,) medicamentis et diaeta refrigerantibus usus est, praesentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; et, cum eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

[11.] Sed ad rem: neque etiam diarrhoea, quae Febrim hanc saepissime comitabatur, me a dicta methodo vel latum unguem^t dimovit; quinimo expertus sum (cum scilicet ab halitibus inflammatoriis e sanguinis massa per arterias mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur,) nihil huic profluvio sistendo aequè conducere atque venae-sectionem, et sanguinis contemperationem, aqua hordei, sero lactis, atque aliis supra nominatis procurandam.

Venae-
sectio et
sanguinis
contempe-
ratio diar-
rhoeam
huic morbo
familiarē,
prae caeteris siste-
bant.

[12.] Haec sane methodus optime mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata prae caeteris mihi videtur. Non quod ego nunquam via longe contraria incedentibus spectator interfuerim, adhibitis scilicet cardiacis et calido regimine, aegro nihilominus a morbo saepe liberato, ita tamen ut mihi semper videretur^u is non mediocri discrimen adiisse, nulla id suadente necessitate. Etenim petechiae, quae aliter perpaucae erant, his modis numerosissimae scatebant; sitis, quae ut plurimum vix molestabat, jam intensius

Regimen
calidum et
periculosius
erat, et
pluribus
gravabatur
symptoma-
tis.

^s Cf. *Tract. I.* § 27, *Sched. Monit.* I. § 39.

minimum quidem: cf. *Erasmi Adag.* i. 5. 6.

^t neque . . . vel latum unguem] i. e. ne

^u videretur] videtur ed. '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

urgebat ; lingua, quae alias humida solebat esse, neque a sanorum lingua, nisi quod (ut [§ 1.] diximus,) subalberet aliquantisper, multum abhorrens, sicca in hoc regimine arefactaque, quin et nigra saepe, comparebat. Postremo, illi ipsi sudores, quos cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus intercidere : exacta enim per corporis habitum nimis larga seri copia, sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat ; cumque ista, qua dilui debuerat, humiditate in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus aeger, atque in externis partibus constringebatur, omnino praeter Naturae morem quem in hac Febre observare solet ; donec tandem sanguis, humiditate ab absumptis mutuata denuo repletus, partim medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, a finibus suis pelleret. Quae quidem crisis erat coacta nimis, et nimis periculosa, et (quod adhuc pejus,) rarius etiam contingebat.

Febris haec per salivationem non raro solvebatur ; quae oborta, nulla convenit evacuatio.

Refrigerantia salivationem promoven-
vent, quam reprimunt cardiaca calefacientia.

[13.] Jam vero (ut supra [§ 1.] monuimus,) Febris hujus solutio, ut etiam variolarum, (quae *soror ejus germana* merito audiunt,) per salivationem non raro fiebat ; quae quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut, eadem liberalius procedente, tam maculas revera purpureas, quam Febrim ipsam, evanescere oculis vidi meis. Oborta itaque salivatione, nulla omnino evacuatio convenit, nec quae vena pertusa, nec injecto quae fit enemate ; cum ab utraque periculum sit ne humor alio divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia, necessariam in salivatione elicienda operam navabant ; ut e contra cardiaca, et quaecunque alia calefaciebant, materiam inspissando ejusdem eductioni officiebant.

DIARRHOEA.

Diarrhoea epidemica sine febre, ejusdem cum hac Febre essentiae videbatur ; eadem plane habens symptomata,

[14.] Superstite adhuc Febre hac, necdum extincta penitus, anno maxime 1668, Diarrhoea, sine manifesto aliquo febris indicio, epidemice grassabatur ; jam enim constitutio ad dysentericam illam accedebat, quae insequenti anno invaluit, ut jam proxime [iv. l. 1.] dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui febrem esse cum variolosa adhuc regnante, forma tantum diversa, atque alio se symptomate efferentem. Cum enim mihi constaret rigorem atque horrorem hanc etiam Diarrhoeam praecedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem *προφάσει* invadere ex qua solebat ista quae tum depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum Febrem hanc

ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc sollicitantibus; cum interrim sanguinis massa ope hujus diverticuli a malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illaesa, nullo febris visibili signo exterius se prodente. Adhaec, aeger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit; quod quidem symptoma et variolis [c. 2. § 2.] et Febri hujus Constitutionis [§ 1.] accidisse jampridem ostendimus. Idem etiam dolor atque eadem carnum teneritudo saepenumero externe in epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quae in apostemate atque aegri morte demum terminabatur. Quae omnia luce clarius indicabant Diarrhoeam hanc ejusdem omnino naturae fuisse atque essentiae cum illa quae tum dominabatur Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem venae- sectio et medicamentorum, diaetae, atque regiminis refrigerantium usus, (quae in febris variolosae curatione usurpasse nos saepe diximus,) in sananda etiam hac Diarrhoea perpetim habuere, utpote quae huic methodo prompte cessit; cum vero alia longe diversa tractaretur, sive exhibitis rhabarbaro aliisque cathartice lenitivis, (ad deturbandos scilicet mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi excretiones putabantur irritasse,) sive etiam astringentibus, ex levi sua natura morbo in exitialem saepissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur, Diem Obeuntium Indices plus satis testantur. Atque haec dicta sunt de morbis epidemicis qui ab hac Constitutione pendebant.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'67-'69.

et parem
medendi
methodum
[postu-
lans*.]

* [postulans] postulat edd. '76, '85.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.^a

Constitutio Epidemica partis anni 1669, atque integrorum 1670, 1671, 1672, Londini.

1669.

Qui morbi
ineunte
Augusto
'69, sunt
ingressi.

Cholera
Morbus
mense Au-
gusto fere
finiebatur.

Quare Tor-
mina sine
dejectioni-
bus Dysen-
terias du-
ratione non
aequabant.

INEUNTE Augusto anni 1669, Cholera Morbus, immania ventris Tormina sine dejectionibus, uti etiam Dysenteria, quae per decennium jam parcius comparuerat, grassari coeperunt. Cholera Morbus, quem nunquam antehac ita fuisse epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra Augusti cancellos stetit, vix in priores Septembris hebdomadas evagatus. Ventris autem Tormina absque dejectionibus ad autumnii exitum usque perseverabant, et Dysenterias comitabantur, quibus etiam latius spargebantur illa. Superveniente vero hyeme Tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, nec deinceps infestabant per sequentes annos quibus vigeat haec Constitutio, qua nihilominus Dysenteriae ἐπιδημικωτάτως saeviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quod scilicet Constitutio ista nondum ita perfecte in Dysentericam transierat, ut symptomata illa omnia, quae Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere; etenim insequente autumnno, cum jam redirent Tormina, nullo non symptomate pathognomonico stipatus incessit morbus. [2.] Inter Tormina haec dejectionibus cassa et Dysenterias jam memoratas, quae ubique populabantur, exoriebatur et novum Febris genus, utrique morbo^b comes, quae non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quod nonnunquam (at rarius id quidem,)

^a Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^b morbo] om. ed. '76.

ventris Tormina admodum levia accederent, nunc soluta alvo, nunc vero astricta; quae, cum illam Febrem quadantenus referret quae morbis praefatis non infrequenter adhaerebat, *Febris Dysentericae* nomine ab aliis distinguenda est; maxime cum (ut mox [c. 4. § 1.] docebimus,) a Dysenteriae genio atque indole in eo tantum recederet, quod dejectionibus istis caruerit quae in Dysenteria indesinenter molestabant, caeterisque iis effectibus quae huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam brumali frigore Dysenteria ad tempus se subduxit, Febris autem Dysenterica magis grassabatur; Variolae etiam, at mitiores et fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'69-'72.

Febris
Dysente-
rica, Dys-
enteria se
ad tem-
pus sub-
ducente,
magis
grassa-
batur.

1670.

[3.] Anno vero subsequente vix dum ingresso, ipso nempe Januario, successere Morbilli, qui indies auctiores facti, nullam fere familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant; atque ad vernum usque aequinoctium sensim invalescentes, ab illo tempore iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, et Julio mense evanuerunt, non amplius visi per eos annos omnes quibus dominabatur Constitutio haec; nisi quod proximo anno, ea ipsa tempestate qua in praecedente eruperant, rari hac illac dissiparentur.

[4.] Morbilli isti Variolarum generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant; quas, ut a caeteris distinguam, ob phaenomena irregularia inusitataque a me observata, (quae postea [c. 6.] in earundem historia tradentur,) a praecedentis constitutionis variolis longe distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericae* compellere lubet. Variolae hae, licet Morbillis longe infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense Julio Febres Dysentericae praevalerent, epidemice incursantes. Approximante vero autumno, (Augusto scilicet,) Dysenteriae postliminio revertentur, atque omnia pervastabant, etiam inclementius quam praegresso anno desaevientes; hyberno tamen frigori terga dederunt, ut prius. Verum enimvero his fugatis, Dysenterica Febris et Variolae hyemem omnem funestabant.

Morbilli
Variolis
Anomalis
Constituti-
onis Dys-
entericae
viam ster-
nebant.
Quo ordi-
ne varii
morbi se
ostende-
bant per
annum
'70;

1671.

[5.] At circa initium Februarii anni insequentis, substitutis Tertianis Intermittentibus, uterque morbus rarior prodibat. Dictae Intermittentes, licet non admodum epidemicae, frequentiores tamen erant quam quovis alio tempore observasse me memini, a quo scilicet expiravit constitutio ista quam sibi

quo etiam,
anno '71;

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'69-'72.

adeo faventem illas habuisse supra [i. 3. 1.] notavimus. Atque hae, pro more intermittantium vernarum, solstitio aestivo vix praeterlapso, omnino evanuerunt. Incipiente mense Julio, Dysentericae Febres quam praecedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; autumno vero aliquantum provectione, Dysenteria jam tertio regressa est, sed contractior quam anno ultimo elapso, quo ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; supervenienti autem hyemi tertium etiam cessit, Febre Dysenterica et Variolis reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

1672.
quo item,
anno '72.

[6.] Cum vero (ut jam monuimus,) sub ingressu utriusque anni praecedentis morbus aliquis valde epidemicus invalesceret, (Morbilli scilicet exoriente anno 1670, Intermittentes autem Tertianae anno 1671 inchoato,) quorum praedominio ita intercidebantur Variolarum copiae, ut fines suos, praedictis annis ineuntibus, longe lateque propagare nequirent; hac (inquam,) de causa, remoto jam obice, (nempe initio anni 1672,) cum solae dominarentur Variolae, epidemice admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus Julio Febres Dysentericae denuo invaderent, quae redeuntibus jam quarto Augusto Dysenteriis mox facessabant: Dysenteriae vero non pauciores tantum quam prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro Variolis hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu quis morbus praepolleret. Existimo quidem ego Constitutionem aëris, ad Dysenterias progignendas minus facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, qua pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus dysenteriae Augusto mense confertim magis trucidabant. Hyems (ut solebat,) Dysenterias ablegavit, sed neque Febrem, nec Variolas. Variolae hic etiam pro more suo, exulantibus Dysenteriis, rerum denuo potiebantur, et per omnem reliquam brumam regnabant; quinimo subsequente vere, ut etiam aestatis initio, huc atque illuc deferebantur, longe tamen mitiores quam pro hoc genere.

[7.] Verum enimvero quando assero epidemicorum alterum ab altero, ut clavum a clavo, pelli, non statim dico eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, at vero rarius invadere. Durante enim hac Constitutione uterque

^c ut clavum a clavo] cf. Erasmi *Adag.* ἡλαφ τὸν ἡλον ἐκκροῦει.
i. 2. 4; Gaisford, *Paroem. Graec.* in

morbis reperiatur, etiam illa tempestate quacum minus ei conveniebat; exempli gratia, Dysenteriae, etsi morbus autumnino maxime proprius, unum fortasse aut alium (licet raro admodum,) vere incessebat.

[8.] Satis itaque evicimus quod, per integram hanc Constitutionem, subintrante Julio, (qui mensis certissima est februm autumnalium epocha, uti vernarum Februarii,) Febres Dysentericae grassabantur; autumnino vero jam se propius admovente, Dysenteriae (morbis, si accuratius loqui velimus, vere autumnalis,) iisdem succedebant; quas ab hyeme diffatas excipiebant Febris Dysenterica et Variolae; quae quidem Variolae non eam tantum hyemem, sed et subsequens etiam ver, nec non aestatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso Julio a Febribus Dysentericis epidemice praedantibus ejicerentur. Atque hae rerum erant vices dum vigeret praedicta Constitutio.

[9.] Observare insuper est, quod, sicuti epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, (augmenti scilicet, status, et declinationis,) ita etiam Constitutio generalis quaecunque, quae huic alterive morbo epidemice producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus scilicet indies magis ac magis epidemice grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam, atque exinde iisdem fere gradibus decreseat, donec tandem penitus exoluerit, alteri Constitutioni locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primum se ostendit; quae quidem paulatim mitescunt, et in Constitutionis catastrophe tam sunt benigna atque εὐφόρητα quam patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant Dysenteriae et Variolae hujus Constitutionis, ut mox fusius declarabimus. Hujus Constitutionis morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

CAP. II.^d*Cholera Morbus anni 1669.^e*

MORBUS^f hic, qui (ut antea diximus,) anno 1669 se latius diffuderat quam alio quovis anno, quantum ego observaveram,

^d Deest hoc cap. in ed. '66; extat in ed. '68 post i. 4. 52: cf. p. 62. Cf. *Process. Int.* c. 24.

^e anni 1669] om. ed. '76.

^f Morbus—observ.] *Februm symptomatibus quin et Passio Cholericæ accenseri*

CHOLERA
MORBUS
ANNI '69.

eam anni partem, quae aestatem fugientem atque autumnum imminuentem complectitur, (unice ac eadem prorsus fide, quae veris primordia hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem cuculus,) amare consuevit^g: qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facile cognoscitur: adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate et angustia per alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio et distentio; cardialgia, sitis, pulsus celer ac frequens, cum aestu et anxietate, non raro etiam parvus et inaequalis; insuper et nausea molestissima; sudor interdum diaphoreticus; crurum et brachiorum contractura; animi deliquium; partium extremarum frigiditas; cum aliis consimilis notae symptomatis, quae astantes magnopere perterrefaciant, atque^h etiam angusto viginti quatuor horarum spatio aegrum interimant. Est etiam et Cholera sicca a spiritu flatuoso supra et infra erumpente, idqueⁱ sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte^j hujus anni autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrime, et facto quasi agmine, sese obtulit.

Cholerae
Morbi de-
scriptio.

Cholera
sicca.

CURATIO.

Curatio
Cholerae
Morbi nec
catharticis,
nec astringentibus
est ten-
tanda, et
quamobrem;

[2.] Sedula^k mentis applicatione et multiplici etiam experientia edoctus, quod, si hinc acres istos humores, fomitem morbi, catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere^l satagit, cum cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, et novos insuper excitaret tumultus; et si ex adverso medicamentis narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, et invitum humorem detinerem, aeger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubie conficeretur: has (inquam,) ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem. Mor-

mereatur, non video. Fit enim nonnunquam ut nascenti jam feбри aut saltem modico post natam intervallo, iste affectus superveniat; licet eam &c. ed. '68.

^g cons.] —suerit ed. '68.

^h atque—inter.] om. ed. '68.

ⁱ idque—secessu] om. ed. '68.

^j ineunte—anni] idque ineunte excur-

rentis anni 1667 ed. '68.

^k Sedula—diluerem] om. ed. '68.

^l ignem oleo exting.] “Oleo incendium restinguere, dici solitum ubi quis ea admoveat remedia, quae malum magis ac magis exacerbent.” (Erasmii Adag. i. 2. 10.)

bum itaque^m hac arte, mihi a multis retro annis comperta ac comprobata, toties quoties in ordinem cœgiⁿ.

CHOLERA
MORBUS
ANNI '69.

[3.] Pullus tenerior in tribus circiter aquae fontanae congiis elixatur, adeo ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel^o, defectu ejus, liquoris possetici,) capaciores aliquot cyathos^p aeger tepide exlaurire jubetur; eodemque tempore bona ejusdem^q quantitas pluribus enematis successive injiciendis inservit, donec qua per superiora, qua per inferiora, tandem omne jusculum absumptum ac denuo rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac clysteribus, syruporum lactucac, violarum, portulacae, nymphaeae, eorumve alicujus, uncia subinde admisceri poterit^r; quanquam et citra ejusmodi additamenta jusculum ipsum per se rem satis commode exequatur^s. Ita ventriculo insigni liquoris quantitate saepius^t onerato atque (ut sic dicam,) *subverso*, ac reiterata enematum injectione, humores acres vel foras eliminantur, vel retusa acrimonia ad debitam temperiem revocantur. [4.] Exantlato hoc eluvionis penso, (quod tres vel quatuor horas sibi vendicat,) medicamentum aliquod paregoricum curationi coronidem imponit. Mihi hoc crebro in usu est:—

[Form. 23.] R Aquae Paralyseos unciam unam,
[Aquae] Mirabilis drachmas duas^u,
Laudani Liquidi guttas sedecim^x;

Misce^y:

cujus loco narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit.

[5.] Atque haec quam proposui diluendi humores via multo tutius ac expeditius quam quae vel per evacuantia, vel per astringentia vulgo instituitur, periculosissimo affectui occurrit; quippe cum ab illis tumultus concitatur et ferocior evadat, ac omnia susque deque vertantur; haec e contra^z hostem in mediis visceribus detineant^a, ac ex advena^b reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo, praeter periculum ex ejusmodi mora, qua in massam

^m Morbum itaque] *estque* ed. '68.

ⁿ cœgi] *coacta* ed. '68.

^o vel—posset.] om. ed. '68.

^p cyathos] *calices* ed. '68.

^q ejusdem] om. ed. '68.

^r admisc. pot.] —*scetur* edd. '68, '76.

^s exequ.] —*quitur* ed. '68.

^t saepius—dicam] om. ed. '68.

^u Aq. Mirab. 5j edd. '68, '76.

^x Laud. Helmontii *gt. xij* ed. '68,
Laud. Liq. gt. xiv ed. '76.

^y Misce] sic ed. '68, om. edd. '76, '85.

^z e contra] *autem* ed. '68.

^a detin.] —*nent* ed. '68.

^b “Differt inquilinus ab advena, quia advena non perpetuo habitat, sed brevi migrat; inquilinus manendi animo incolit.” (Faccioli. *Lex.*)

CHOLERA
MORBUS
ANNI '69.

sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim facile accendunt, etiam aegris gravissimi mali taedium procreari^c.

Aegro in
extremis
fere ver-
sante, ad
laudanum
recta con-
fugiendum
est.

[6.] At vero diligenter est animadvertendum, quod, si non accesserit Medicus nisi postquam aeger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquammultas continuatis (puta decem vel duodecim,) fuerit exhaustus, et jam frigescant extrema membrorum; hoc (inquam,) casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis, recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est; quod non tantum exhibendum est urgentibus symptomatis, sed etiam cessantibus vomitu ac diarrhoea mane et sero quotidie repetendum, donec pristinas vires aeger ac sanitatem tandem receperit.

Cholera
Morbis,
qui quovis
alio anni
tempore
invadit, ab
hoc legiti-
mo toto
coelo dis-
tat.

[7.] Hic morbus, quantumlibet epidemicus, rarissime tamen (quod supra [c. 1. § 1.] dictum est,) Augusti, quo primum coepit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur Natura in epidemicorum natalibus atque ortu. Licet enim eadem prorsus maneant causae, unde plures sub finem Septembris aequae ac mense praecedente hoc morbo possunt corripri, (nimia scilicet fructuum horariorum ingestio,) eundem tamen non sequi videmus effectum. Quisquis autem Cholerae Morbi legitimi (quocum solo nobis impraesentiarum res est,) phaenomena studiose collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto coelo distare; haud aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem, soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.^d

*Dysenteria partis^e anni 1669, atque integrorum
1670, 1671, 1672.*

Tormina
sine dejec-
tionibus

VENTRIS Tormina sine dejectionibus initio Augusti, 1669, (ut supra [c. 1. § 1.] innuimus,) invadere coeperunt; et excur-

^c Reliqua hujus cap. om. ed. '68.

^d Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf.

Process. Int. c. 22.

^e *partis*—1672] om. ed. '76.

rente eo autumno Dysenterias, quae cum iisdem ingrediebantur, aequabant numero, ne dicam *exuperabant*. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta ventris Tormina omnino respondebant; atrocissima nempe haec erant, et per intervalla cruciabant, nullae vero sequebantur dejectiones vel stercorosae vel mucosae. Pari passu cum Dysenteriis per autumnum hunc omnem procedebant, sed (ut jam [c. 1. § 1.] docuimus,) non cum iisdem per annos sequentes hujus Constitutionis epidemice amplius invadebant. Cum vero Tormina haec sine dejectionibus neque natura sua, neque illa qua promptissime sopiebantur methodo, a Dysenteriis multum dissideant, ad has me confero.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

nec sua
natura nec
curationis
methodo
multum a
Dysenteri-
is disside-
bant.

[2.] Animadverti morbum hunc, uti nunc, ita fere semper, autumnii initio invadere solere, et appropinquantii hyemi pro tempore cedere. Cum vero annorum series eidem epidemice producendo nimium faveat, unum alterumve etiam quovis alio tempore potest ferire; quin et circa veris ingressum, forte etiam maturius, (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit,) plures aliquot incessere: unde, perpauci licet fuerint qui hoc corripiantur morbo, cum tamen^f id tempore ita alieno contingat, satis scio illam constitutionem haud medioeriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos quibus Dysenteriae ita late depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut veris initium (uti [c. 1.] dictum,) hic morbus hunc illumve vexabat.

Dysenteria
autumni
initio solet
invadere,
appropin-
quantii
hyemi ce-
dens pro
tempore.

[3.] Nunc cum rigore horroreque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in febris solenne est,) atque hunc brevi post ventris tormina, ista vero dejectiones. Saepe vero nulla antecedit febris praesensio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur. Semper tamen adest ingens cruciatus et intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, et molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones mucosae sunt omnes, non stercorosae, (nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur,) idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quaedam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur;

Dysente-
riae de-
scriptio.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

Cardiacorum et regiminis calidioris in hoc morbo incommoda.

Intestina quandoque gangraena afficiuntur.

Aphthae mortem imminentem ut plurimum denunciant.

quo non obstante, (modo frequentes sint dejectiones, cum ventris torminibus et colluvie mucosa,) morbus laud minus recte *Dysenteria* vocabitur, quam si una manaret sanguis. Interea temporis aeger, si vel aetate floreat, vel cardiacorum ope incalescat, febricitat; lingua subalbida quadam mucilagine dense obsita, et, si vehementius fuerit excalefactus, nigra etiam atque sicca. Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest febris male moratae indicium. Non dolores tantum summos atque aegritudinem adfert hoc malum, sed, nisi perite tractetur, ingens etiam in vitae discrimen aegrum perducit; cum enim jam imminutae caloris vitalis ac spirituum copiae a crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur quam peccans materia possit e sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, a morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos opetenda; quod si intentatas Parcarum manus hac vice eluserit, plura tamen diversi generis symptomata miserum expectant. Verbi gratia, nonnunquam progressu morbo, loco filamentorum sanguineorum quae eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, sanguis sincerus, ne mucosus quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur; quod, cum corrosionis majorum aliquot vasorum quae intestina perreptant argumentum sit, aegro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina a magno illo incendio, quod excitavit materiae calidae atque acris ad partes laesas affluxus copiosior, gangraena insanabili afficiuntur. Aphthae insuper, exeunte morbo, oris interna faucesque saepenumero obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, et materiae peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto prius per cathartica morbi fomitem: atque hae quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. [4.] Quod si praedicta symptomata superaverit aeger, et morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quaeque suo deorsum versus affici videntur, donec in rectum intestinum malum omne detrudatur, et in tenesmum desinat; quo facto, longe secus atque in Dysenteriis, dejectiones stercorosae vehementissimum intestinorum dolorem inferunt, alvi scilicet faecibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cum dejectiones mucosae eo tantum tempore

inferiori intestino (*recto* nempe,) molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet adultis, maxime grandaevis, haud raro exitialis, infantibus nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res Naturae permittatur.

[5.] Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat endemia ista Hibernorum Dysenteria, non satis scio, cum nondum ea mihi innotuerit: quin et in his quas incolimus regionibus quomodo se habeat Dysenteria, quam jam depinximus, si ad illas referatur quae aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cum fieri quidem possit ut variae enascantur Dysenteriarum species, ut sunt variolarum et epidemicorum aliorum, diversis constitutionibus propriae, et quae proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est cur hos Naturae lusus hac in re tantopere demiremur; cum in confesso apud omnes sit, quod, quo profundius in quacunque Naturae opera penetremus, eo luculentius nobis affulgeat^h ingens illa varietas et divinum pene artificium operationum ejus, quae captum nostrum longissime superant: adeo ut quisquis ille fuerit qui in se receperit haec omnia mente assequi, et multifarias Naturae operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidetⁱ, neque voti per omnia compos reddetur; convitia interim, (si quid judicando valet,) pro repertorum vel utilissimorum quam fecit semente, certo certius sibi metenda proponet, idque eam tantum ob causam, quod primus invenit.

[6.] Porro observandum est quod epidemici omnes, ubi primum e Naturae sinu emergunt exiliuntque, (quantum ex eorum phaenomenis licet conjicere,) principio magis spirituosius ac subtili videntur inhaerescere, quam ubi jam magis adoleverint, quoque magis ad occasum vergunt, eo magis indies crassi atque humorales fiunt; etenim quales quales demum fuerint inimicae istae particulae, quas aëri intime permixtas constitutionem epidemicam formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentia per ea tempora pollere existimemus quibus primum eruperint, quam postquam earum vires fuerint refractae. Ita primis mensibus quibus grassa-

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

Hic morbus licet adultis, maxime grandaevis, saepe exitialis, infantibus perbenignus est.

Epidemici, ubi primum oriuntur, principio magis spirituosius videntur inhaerescere, et ad occasum vergentes magis crassi indies atque humorales redduntur. Id contingit ob refractas particula-

^h affulgeat] affulgeant ed. '76.

ⁱ "Magnis tamen excidet ausis." (Ovid. Metam. ii. 328.)

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

rum inimi-
carum vi-
res, a qui-
bus pendet
constitutio
epidemica.

Probatur
exemplo
pestis, et
Dysenteri-
arum.

batur pestis, nullo fere non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali praesentientes; cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi febre atque aliis symptomatis praecedentibus, unquam prostravit: ex quo abunde conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque acutum fuisse quam post principia, licet pauciores prima acie jugulaverit, aucto jam scilicet quem habebat in humana corpora influxu. [7.] In Dysenteriis pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant: et licet, si ad aegrorum numerum respexeris, latius indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quam ineunte morbo; symptomata tamen sub initio saeviebant magis quam in statu, ac multo adhuc magis quam in declinatione, et caeteris paribus plures pro aegrorum numero

*Ελλαβε πορφύρεος θάνατος, καὶ μοῖρα κραταή.

[i. e. *Mors rapuit violenta, et ineluctabile fatum.*—Hom. *Il.* ε. 83.]

Adde quod quo diutius perseverabat morbus, eo magis humoralis etiam videbatur; verbi gratia, primo quo invasit autumno, quam plurimi nullis omnino dejectionibus molestabantur, torminum vero quod spectat atrocitatem, febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimo Dysenteriae cum dejectionibus, quae primae incensebant, principio magis spirituosae ac subtili videbantur inhaerere, quam quae illas sequebantur; etenim in primis Dysenteriis et conatus et ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsae vero dejectiones, stercorosae praesertim, et minores, et magis insolentes. Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminebantur tormina; dejectiones vero magis stercorosae erant, donec tandem, fatisciente epidemica hac Constitutione, tormina vix perciperentur, dejectionesque stercorosae magis essent quam mucosae.

CURATIO.

Dysenteria
haec fe-
bris vide-
tur in in-
testina in-
troversa.

[8.] Ut ad curativas indicationes tandem procedamus: cum varia quae huic morbo accidunt symptomata diligenter ac mature mecum pensitassem, febrem eum esse (sui scilicet generis,) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massa sanguinea contenti,

atque eandem exagitantes, per arterias mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde, a vehementiori sanguinis atque humorum eo contententium impetu patefactis vasorum officii, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quae omnem adhibent operam ut humores acres continuo infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, una egeritur. Proinde ultro se indicationes offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quam ut primum acres istos humores secta vena immediate revellerem, (quo facto insuper reliquam massam contemperarem,) tum etiam dictos humores per cathartica subducerem.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

Humores
acres vena
secta re-
vellendi, et
per cathar-
tica edu-
cendi.
Sanguis
contempe-
randus.

[9.] Hac itaque methodo sum usus: quo primum accersbar die, venam cubiti tundendam suasi; eadem nocte et paregoricum propinavi, et sequenti aurora potionem hanc cathartica lenitivam, mihi familiarem:—

[Form. 24.]^j R Tamarindorum semunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae uncis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosacei Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio sumenda summo mane.

Hanc ego potionem electuario cuilibet, cum rhei pauca quantitate parato, soleo praeponere; licet enim rhabarbarum cholerae atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum, attamen nisi mannae aliquid, aut syrupi rosacei, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur ut ad pleniorum catharsin assurgat, in Dysenteriis curandis^k non admodum conducit. Quandoquidem vero satis est obvium medicamenta cathartica etiam lenissima, et tantum *ἐκκοπρωτικά*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem atque *ἀταξίαν* universalem aegro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; ea propter solenne mihi est paregoricum temporius aliquanto subicere, quam post cathartica consuevimus, (hora scilicet pomeridiana quacunque, modo catharticum suo defunctum munere videatur,) quo scilicet quem concitavi motum denuo

Paregori-
cum quare
temporius
hic exhi-
bendum,
quam post
purgatio-
nes solet.

^j Cf. formm. 8, 59, 97, 101, 103, 118, 212.

^k *in—cur.*] om. ed. '76.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum catharticum praescribo, alternis scilicet diebus hauriendum; paregoricum etiam post singulas purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus a purgatione vacuis tam mane quam sero exhibendum curo, quo scilicet symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem dum cum humore peccante exterminando mihi res est. Anodyno autem utebar maxime laudano liquido, guttis nempe sedecim¹ vel octodecim in aqua qualibet cardiaca pro dosi una.

Aqua cardiaca temperatior post venae-sectionem et catharsin semel celebratam concedenda;

[10.] Post venae-sectionem et catharsin semel celebratam, per totum morbi decursum^m cardiacum quodvisⁿ e temperatioribus^o, ut aqua^p epidemica, aqua scordii composita, et his similibus, subinde degustandum concessi. Exempli gratia:—

[Form. 25.]^q R̄ Aquae Cerasorum nigrorum,
[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Scordii Compositae,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatae, ana unciam unam,
Margaritarum praeparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
adde Aquae Rosarum Damascenarum semidrachmam;
(ad gustum scilicet gratiorem);
Misce; fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in languoribus, vel ad libitum.

maxime
grandae-
vioribus.

Haec autem^r imprimis in senioribus ac phlegmaticis usurpavi^s, quo nempe spiritus magna dejectionum vi (quod in hoc morbo usu venit,) prostratos erigerem quadantenus et resarcirem. Potus erat lac coctum cum aquae triplo, aut *Decoctum*^t *Album* quod appellant, (ex cornu cervi calcinati, et miche panis albi, ana unciis duabus, coctis in aquae fontanae libris tribus ad libras duas, et postea sufficiente quantitate sacchari albi edulcoratum,) aliquando etiam lac cerevisiatum^u; vel^x, ubi dejectio virium id postulaverit, aquae fontanae librae duae cum vini Canarini libra dimidia simul

¹ sed. vel octod.] 14 vel 15 ed. '76.

^m per—decursum] om. ed. '76.

ⁿ cardiacum quodvis] aquam cardiacam ed. '76.

^o e temper.] subinde degustandam concessi add. ed. '76, et inf. om.

^p ut aqua—simil.] aquam sc. epidemicam, aquam scord. compositam, aut similem ed. '76.

^q om. ed. '76: cf. form. 192.

^r Haec autem] idque ed. '76.

^s usurpavi] om. ed. '76.

^t Decoctum—edulc.] om. ed. '76. Cf. inf. c. 6. § 9; Sched. Monit. I. § 13.

^u cerevis.] vel cerevisia cum panis cortice et maci incoctis add. ed. '76.

^x vel—assum.] om. ed. '76.

coctae, pro potu ordinario frigide assumebantur. Panatella item nonnunquam vescebatur, nonnunquam juscule e carnisbus ovinis macilentioribus. Grandaeiores lectulo magis ad-dixi; aquam item cardiacam illis familiarem liberalius indulsi quam infantibus aut junioribus par erat. Laudata methodus omnibus, quae mihi hactenus innotuere, in hoc morbo vin-cendo facile palmam praeripuit, qui perraro ultra tertiam purgationem duravit.

[11.] Quod si morbus praefractior his non cederet, dictum paregoricum aegro exhibui singulis diebus, mane et hora somni, donec omnino convalesceret; imo^y quo certius adhuc hic affectus debellari potuerat, laudanum praedictum octava quaque hora (id est, ter spatio diei naturalis,) propinare non dubitavi; idque in majore dosi quam supra recensui, nempe ad guttas quinque et viginti, si prior dosi fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper enema ex lactis vaccinae libra dimidia, et theriaca Andromachi sesquiuncia, singulis diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mire confert. Nec vel minimum quidem incommodi a tam frequenti medicamento narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licet plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hic^z autem admonendum quod cum alvi fluxus ad diarrhoeam tantum assurgat, satis crit ut (phlebotomia ac catharsi fortiori ommissa,) rhabarbarum solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem pulverati semidrachma (plus minus pro aegri virium ratione,) in bolum sufficiente quantitate diascordii concinnata, addendo olei chymici cinnamomi guttas duas; noctibus autem insequentibus paregoricum ex aquae cinnamomi hordeatae uncia una, et laudani liquidi guttis quatuordecim; dietam interim observando qualem in curatione Dysenteriae supra descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

[12.] Ut unica instantia (neque enim pluribus convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori taedium creabo,) methodum jam a me propositam commendatam

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

Hi etiam
lectulo
magis ad-
dicendi.

In morbo
contuma-
ciori pare-
goricum
singulis
diebus,
mane et
sero, ad
septima-
nas aliquot
tuto potest
et debet
exhiberi.

Curatio
alvi fluxus
ad diar-
rhoeam
tantum as-
surgentis.

^y imo—confert] om. ed. '76.

^z Hic—obiter] om. ed. '76. Cf. form. 194.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

faciam : vir pietate atque eruditione insignis, Thomas^a Belke, S.T.P., et Comiti Sancti Albani a Sacris Domesticis, durante hac Constitutione, Dysenteria acutissima laborans, me in subsidium accito, ipsissima hac methodo restitutus est.

Infantes
quo pacto
in hoc
morbo
tractandi.

[13.] Infantes hoc morbo correpti eodem plane modo erant tractandi, sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam medicamentorum, tam cathartici quam anodynini, viribus pro annorum ratione imminutis ; ita ut (verbi gratia,) narcotici guttae duae infanti unius anni suffecerint.

Laudani
liquidi
simplicior
praeparatio.

[14.] Laudanum liquidum, quod in quotidiano (ut dictum,) usu mihi erat, hanc ad normam simpliciore praeparavi :—

[Form. 26.]^b R Vini Hispanici libram unam,

Opium uncias duas,

Crocum unciam unam,

Pulveris Cinnamomi,

[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmam unam ;

Infundantur simul in balneo Mariae per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat ; colatura servetur pro usu.

Hanc nostram praeparationem laudano officinarum solido anteferebam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, et majorem dosis certitudinem eidem antepono ; cum scilicet vino, aquae distillatae, aut liquori alii cuicunque, instillari possit. Et profecto non hic mihi tempero quin gratulabundus animadvertam, DEUM Omnipotentem, πάντων Δωτῆρα ἐάων [Hom. Od. θ. 325.], non aliud remedium quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi in miseriarum solamen concessisse, quam sunt opiata, medicamenta scilicet ab aliqua papaverum specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli qui credulis persuadere velint omnem fere narcoticorum, opii praesertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, praeparatione pendere ; qui tamen experientia judice certaverit, et tam simplicem succum a Natura oblatum, quam ejus praeparata, cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum fere discrimen intercedere comperiet, et mirandos illos effectus quos edit, nativae ipsius plantae bonitati atque excellentiae, non vero artificis polydaedali^c solertiae, deberi certo sciet. Quinimo ita necessari-

Narcoticorum vis non tam ab artificiosa praeparatione, quam ipsius opii excellentia nativa, videtur pendere.

^a Thomas] Johannes ed. '76.

^b Cf. form. 131.

^c polydaed.] πολυδαίδαλος, solers, ingeniosus.

um est in hominis periti manu organum, jam laudatum medicamentum, ut sine illo manea sit ac claudicet Medicina; qui vero eodem instructus fuerit, majora praestabit quam quis ab uno remedio facile speraverit: rudis enim sit oportet, et parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, et diarrhoeae sistendae applicare tantum novit, eum ad alia plurima (gladii instar Delphici,) aecommodari possit, et praestantissimum sit remedium cardiacum (*unicum* pene dixerim,) quod in rerum natura haecenus est repertum.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

Opium est remedium cardiacum praestantissimum, si non *unicum*, haecenus cognitum.

[15.] Hae methodo erant tractandae Dysenteriae in genere: observandum est autem, quod, cum primo quae ingrediebantur anno, indolis magis subtilis (uti [§ 7.] dictum,) ac spirituosae essent, quam quae sequentibus annis infestabant, ideo non ita prompte catharticeis parebant medicamentis, atque illis quae tam sanguinem diluebant contemperabantque, quam acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumnus quo Tormina sicea et Dysenteriae invadebant, methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cum jam magis a subtilitate reederet morbus, prorsus inutilem.

Dysenteriae, incipiente illa Constitutione, ad modum fere cholerae morbi optime curabantur; non item sequentibus annis.

[16.] Ita vero processi: si aeger aetate florens febrieitaret, cubiti venam tundendam praecepi, atque elapsa hora una aut altera, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in cholera morbo faetitarum^d; non vero, ut illic, juscule e carnibus pullorum, aut lacte cerevisiato, at lactis ipsius sero, quod eadem qua illic eopia frigide propinandum, tepide vero inferius injiciendum curavi, nec saeccharo adjecto, nec alia re quaeunque. Tormina et dejectiones sanguine permistas, rejecto jam quarto enemate, semper evanescere animadvertēbam. Hoc labore exantlato, et transmissio sero lactis omni, (quod duarum triumve horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit aeger,) lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte sua in madorem solvebatur, (a sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas viginti quatuor continuari, minime provocari^e, jubebam; nihil interim concedens praeter

^d (f. c. 2. §§ 2, 3.

^e *min. provoc.*] om. ed. '76.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

lac crudum paulo tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam e lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis, usum nimis praemature intermissum, recidivam pateretur aeger, eadem vestigia denuo repetenda erant. Haec methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo a viro quolibet prudente repudiabitur, quod fastoso remedium apparatus non se venditet.

Dysenteria eodem modo in Africa per ea tempora sanabatur.

[17.] Hujusmodi febrem symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis et temporibus reperiri quibus Dysenteria epidemice regnat, et methodum hanc, quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi, Doctoris Butler, amplius confirmabitur, qui nobilissimum D^{num} Dominum Henricum Howard, a Sua Majestate Regia Britannica ad Moroccensem in Africa legatum, comitabatur^f; quibus in regionibus (ut mihi ipse retulit,) observavit Dysenteriam per ea tempora (uti semper,) epidemice grassari, et febrem, quae cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe Tingitana, quam aliis in locis, sive nostrates essent aegri, sive Mauri, dicta methodo, felici semper exitu: quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem dissitissimi incidimus. Profitebatur autem, optime istic sibi cessisse in illius morbi curatione methodum illam, qua liquoris diluvio submerguntur Dysenteriae. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto climate longe rarius successu careat haec methodus, quam in nostra Britannia.

Exempla aliquot adducuntur.

[18.] Primo illo autumnno quo vigeat haec constitutio, Daniel Coxe, M.D., vir ingenio et eruditione^g ornatissimus, Dysenteria acutissima laborans, (me, quem consuluit, suadente,) ope methodi jam laudatae cito, tuto, et jucunde^h sanatus est; post tertium scilicet quartumve enema, dum lecto assiderem, et tormina et dejectiones sanguineae evanescere; nec qualibet re alia, praeter lecti ad dictum spatium patientiam, et lacteam diaetam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem plane modo et idem postea alios quam plurimos hoc malo affectos restituit, exeunte eo autumnno; anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

^f Sc. anno 1669.

^g *erud.*] *omnifaria erud.* ed. '76.

^h "Asclepiades officium esse Medici

dicat, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet." (Cels. *De Medic.* iii. 4.)

[19.] Jam olim diximus [§ 4.] quod saepenumero hic morbus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis ejus vis in rectum decumbat cum assidua desidendi cupiditate, qua nihil praeter mucosum quiddam et subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit (me iudice,) qui medicari sataget vel quavis methodo praedicta; vel clysteribus abstergentibus, glutinantibus, atque astringentibus, quaeⁱ pro variis ulceris (quod supponitur,) temporibus injici solent; vel etiam fotu, insessu, suffumigiis, ac suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liqueat enim hoc ab ulcere recti non procedere, sed ex illo potius, quod intestina, quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiae morbificae reliquias in rectum deturbaverint; quod quidem indesinenter proripit singulis sedibus mucosam illam materiam, qua ex Naturae providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quo possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola praestabunt, quae corpori in genere vires adjicere apta nata sunt; topicum enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est aegro, donec diaeta analeptica, et liquore aliquo cardiaco, qui palato arridet maxime, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suaque sponte proripiet se hoc tenesmi symptoma.

[20.] Accidit etiam nonnunquam (licet raro admodum,) ut Dysenteria sub initio non rite curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integra sanguinis massa crasin quasi Dysentericam jam indepta; unde acres calidique humores intestinis continuo suppeditantur, aegro interim singula vitae munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis aedibus vicina, quae per tres annos hujus Constitutionis postremos hoc malo continenter exercebatur. Cum remedia quam plurima esset experta, antequam ad me accederet, venae-sectionem tantum, missis caeteris praesidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut saepius repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, pleuriticorum san-

Dysent.
ANNORUM
'69-'72.

Tenesmus
sub finem
hujus mor-
bi non est
ab ulcere
recti, sed
a materia
mucosa
qua intes-
tina dupli-
cantur.

Topicum
qualecun-
que hic
nocet;

sola diaeta
analeptica
prodest.

Dysente-
riae inve-
teratae ve-
nae-sec-
tione repe-
tita cura-
tae exem-
plum.

ⁱ quae . . . injici solent] injectis ed. '76.

DYSENT.
ANNORUM
'69-'72.

guinis aemulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum sentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est.

Dysente-
ria, cum
non sit
epidemica,
laudani so-
lius usu est
curanda.

[21.] Antequam^j finiam, hoc est notandum, quod tametsi in his annis quibus Dysenteriae adeo epidemice grassarentur, evacuationes prius memoratae prorsus necessariae erant antequam ad usum laudani deventum fuisset; attamen in constitutione quavis huic morbo minus faventi, istae tuto omitti possint, ac curatio compendiosiori via, solo nempe usu laudani, absolvi, eo quem descripsimus modo. Atque haec de Dysenteriis dicta sunt.

CAP. IV.^k

*Febris Continua partis^l anni 1669, atque integrorum
1670, 1671, 1672.*

Eo ipso tempore quo saeviebat Dysenteria, et Febris quaedam, illi simillima quae dysentericis accidere saepe solebat, una exorta est, quae quidem non eos tantum quos jam sauciverat Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes (nisi quod subinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc cum dejectionibus, nunc sine illis, paterentur aegri,) pariter incessit: easdem enim ubique *προφάσεις* (seu causas manifestas et apparentes,) habuit quas dysenteria; eadem etiam per omnia symptomata, quae dysentericorum febrem comitabantur; ita ut, si evacuationes per alvum dysenteria laborantium excipias, et quae ab istis necessario pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturae cum ipsis dysenteriis videretur: et deinceps per hujus Constitutionis decursum omnem parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad augmentum, statum et declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere dysenteriae. Haec itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

FebrisDys-
enterica
describitur.

[2.] Memorata Febris nonnunquam (uti dictum,) cum alvi torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maxime quibus invasit,) vel ista ad eam post accedebant, saepius vero nulla erant. Sudores, qui in Febre Constitutionis

^j *Anteq.—modo*] om. ed. '76.

^k Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^l *partis anni &c.*] *hujus Constitutionis*
ed. '76.

praegressae copiosissimi erant, (ut supra [iii. 3. 1.] notavimus,) in hac rari ac parci, sed capitis dolor in hac quam in illa specie immanior; linguae aegrorum, licet humidae atque albae ut in altera specie, crassa insuper pellicula oblinebantur. Rarius haec perptyalismum sibi fugam quaerebat, quod in alia non erat infrequens. Ad aphthas, cum jam discessum meditaretur, erat propensior quam vel prior ista, vel alia quaevis febris species, quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquam familiare fuit, (uti et feбри etiam illi quae dysenteriis supervenit,) cum jam fere desineret, materiam foedam atque acrem e sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis praesertim quos contumacior morbus diutius maceraverat, et regimen justo calidius amplius infirmarat.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'69-'72.

Aphthae
unde tam
in hac Fe-
bre,

Eodem etiam morbo generabantur aphthae istae, quae dysenteriis pervicacioribus cum febre conjunctis nullo non die accidebant; praesertim si, praeter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis astringentibus prius fuerint coërcitae, quam morbi fomes e venis phlebotomia et catharsi exigeretur^m.

quam in
dysenteriis
pervicaci-
oribus.

[3.] Haec erant certissima hujusce Febris *κρίτηρια*: reliqua symptomata variabant quotannis, et pro manifestis aëris qualitatibus, certis quibusdam temporibus, et pro dysenteriae in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut haec clarius intelligantur, cum hoc praesertim artificio in epidemicorum productione triumphet Natura, rem paulo altius repetam. Notandum est itaque quod, licet aëris qualitates manifestae non eam vim cuilibet constitutioni imprimant, ut causae sint epidemicorum qui ad illam proprie referuntur productivae, (cum a recondita atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti,) pro tempore tamen in eos habent potestatem, et proinde intromittuntur epidemici, aut etiam excluduntur, prout illis favent qualitates manifestae, vel adversantur; universalis autem constitutio eadem prorsus manet, sive eam promoverint istae, sive quadantenus retardarint. [4.] Unde etiam est quod, cum varii epidemici in eandem incidant constitutionem, hic aut ille morbus particularis ea potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum epidemico locum cedat, quem scilicet diversae subsequēntis

Aëris qua-
litates ma-
nifestae
non sunt
causae epi-
demico-
rum pro-
ductivae;
eos tamen
vel exclu-
dunt, vel
admittunt
pro tem-
pore.

^m Cf. sup. c. 3. § 3.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'69-72.

Febris stationaria, ad quae epidemicum praedominantem attinet, Jul. potissimum saevit; autumno vero appropinquante, magno epidemico cedit.

Nominatae febres symptomata varia, a sua natura aliena, a manifestis qualitatibus mutantur.

Unde tot febres novae vulgo audiunt.

temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut febris stationaria, quaecunque demum illa sit, quae ad epidemicum eo anno regnantem attinet, Julio mense potissimum saeviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; autumno vero appropinquante, magno illi epidemico, a quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, et parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim a praegressa aestate hominum corpora febres, constitutioni generali propriae quae sunt, promptissime eo tempore invadunt; appetente vero autumno, quo qui praedominatur epidemicus fasces resumit, istis omnino recedendum est.

[5.] Sicuti vero nominatae febres sensibili aëris qualitati acceptum referre debent quod jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, a sua natura, quatenus ab ejusmodi constitutione generali pendent, prorsus aliena, a manifestarum qualitatuum quae in illum incidunt mensem peculio sumunt mutuo. Hinc est quod, quibus annis dictae febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, praeter illa quae eis sunt propria quatenus ab ejusmodi constitutione generali procreantur; eadem tamen ipsae maneant, licet apud vulgus ob *φαινομένων* diversitatem novae quotannis febres audiant. Ad paucas vero tantum septimanas perseverant symptomata haec magis peculiariora; quibus elapsis, propria solummodo symptomata, quae eis accidunt quatenus febres sunt stationariae talis constitutionis, reperiuntur per reliquum annum.

[6.] Hoc tum in aliis liquebat febribus, tum magis peculiariter in Dysentericis mensis Julii, 1671 et 1672, in quarum priore vehemens aegritudo et bilis aeruginosa cum magna in diarrhoeam propensitate sub morbi finem continuo observabantur; in posteriore, doloris sensus in partibus corporis musculosis, artubus maxime, ad rheumaticorum fere dolores accedens; faucium insuper inflammatio, mitior tamen quam in angina laborantibus. Utraque tamen haec in eadem febre specifica coibant, et eadem plane medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem respectu tantum qualitatuum sensibilibus, quibus donabantur tempora illa in quae incidebant. Improvisa vero subitaneaque harum febrium circa dicti mensis initium eruptio, et nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies, (licet neque specie distarent,

neque methodo medendi quam postulabant, a febre illa quae integrum percurrerat annum,) haec (inquam,) plus satis evincunt quam sit difficile certam febris speciem omni tempore e phaenomenis elicere; licet eam satis recte possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, et propria insuper febris symptomata, quae ad hunc vel illum evacuationis modum spectant, rite observaverit. Nec parum facit ad investigandam febris speciem consideratio, sive methodi, sive medicamenti, a quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

[7.] Quod ad reliquas symptomatum, febres stationarias comitantium, differentias spectat, varia constitutionis tempora eae tantum respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora, vel remissiora illa^m, prout intenduntur, vel etiam remittuntur, symptomata aliorum epidemicorum ad quos ipsa pertinent.

[8.] Sed ut ad rem revertamur: Febris haec, quae cum dysenteriis (ut supra [§ 1.] dictum,) est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quod se paululum subduceret, dum alii horum annorum epidemici praevalerent; persistebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hac Constitutione.

[9.] Pro hujusce Febris curatione: cum observassem (ut prius [§ 1.] dictum,) phaenomena febris dysentericorum quamplurium eadem plane esse cum illis quae hujus anni Febres solitarias comitabantur, consentaneum mihi videbatur sanatos iri aegros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, qua Natura materiam illam corrosivam atque acrem, quae et ipsius dysenteriae et supervenientis febris causa continens est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsa methodo, tum quoad venae-sectionem, tum repetitas purgationes Febrem hanc aggressus sum, quam in dysenteriae curatione supra [c. 3. § 9 sq.] fusius diduximus, nisi quod paregorica purgationibus interjecta non tantum hic juvare, sed et obesse deprehenderim, (secus atque in dysenteria,) cum ab his detineretur materia illa quae catharsi eliminari debuerat. Pulticula avenacea, hordeacea, panatella, et similibus sub primis morbi diebus victitabat aeger; potus erat cerevisia tenuis parum tepefacta. Post celebratam vero semel iterumve catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus, aut similibus

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'69-'72.

Febris speciem optime dignoscet, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentius attenderit; et ad symptomata modum evacuationis spectantia; ad methodum insuper, vel medicamentum, a quibus febris facillime vincitur. Febrrium stationariarum symptomata vel intensiora sunt, vel remissiora, prout intenduntur, vel remittuntur, symptomata epidemicorum ad quos pertinent.

CURATIO.

Febris haec eadem methodo qua dysenteriae curabatur; nisi quod paregorica purgationibus interjecta obessent.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'69-'72.

Tardius
convales-
centibus
laudatum
in parva
dosi, biduo
triduove a
postrema
catharsi
elapso, rite
concede-
batur.

Aurae li-
berior usus
viribus re-
novandis
imprimis
confere-
bat, Febre
fugata.

Unde ansa
ad hanc
praxin in-
stituendam
data est.

Ad com-
probandam
medendi
methodum
in acutis
requiritur
ut morbus
quasi su-
opte genio
cedat.

eupeptis, aegro interdicere; cum haec per purgationem medicatio ea indulgeat, quae non poterant concedi si alii viae insisteretur. Tertia ut plurimum purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliae insuper nonnunquam instituendae erant. Si, Febre jam pulsa, fractiones adhuc essent ac magis effoetae aegri vires, atque is tardius convalesceret, (quod hystericis frequentissime accidebat,) laudano in parva dosi exhibito easdem restaurare, et spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; raro autem remedium illud repetebam, neque unquam praescripsi, nisi biduo triduove a postrema catharsi. Nihil vero aeque ad renovandas vires refoecillandosque spiritus faciebat, atque aurae liberior usus mox ut Febris recesserit.

[10.] Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primum arripui; quod nempe, nascente ferme Constitutione hac, (dum irrequieto sollicitoque animo novae hujus Febris naturam volutarem,) ad juvenulam mihi vicinam advocabar, febricitantem quidem illam, atque acerbissimo sincipitis dolore fere enectam, aliisque symptomatis quibus Febrem Dysentericam onerari jam [§ 2.] diximus. Haec, cum a me interrogaretur et de modo quo Febris primum invadebat, et de ejusdem duratione, fassa est se a dysenteria, quae tum ubique fere grassabatur, a quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive sua sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsae, protinus successit dicta Febris cum dolore capitis. Quibus ego me rectissime occurrere posse conjectabam, si dysenteriae loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quae praecclusa, Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudata eandem restitui. Atque huic quidem se promptissime debebant hujus Constitutionis Febres. Semper enim rebar non sufficere ad comprobendam in acutis medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cum ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc ut morbus, nullo negotio victus, quasi suoapte genio cedat atque abitum affectet, quantum ejus fert natura. Sed hoc obiterⁿ.

[11.] Ineunte Junio, 1672, vir nobilissimus ac prudentissimus, Dominus Comes Sarisburiensis^o, hac Febre laborans

ⁿ hoc obiter] haec extra oleas ed. '76.

^o Sarishb.] Minus bene Syd. Salishb.; cf. inf. v. 3. 3.

cum torminibus, alvo tamen non soluta, accersiri me jussit, et methodo proposita sanitati redditus est. Neque alia mihi ulla fuit opus dum haec staret Febris.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'69-'72.

[12.] In adolescentibus, aliquando et in paulo provectionibus, Febris haec caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem, ut in aliis febribus, phreneticorum more, sed quasi stupore ad carum proxime accedente percussi. Hoc illis prae caeteris accidebat, qui sub morbi principio in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicato collocarant. Non id mihi contingebat felicitatis ut his sublevandis par tunc temporis essem, licet nullum non moverem lapidem, nullumque non e remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque haec de Febre hujus Constitutionis possint sufficere.

Adolescentes stupore ad carum accedente percussi, maxime qui in sudoribus extorquendis operam collocarant, nulla arte sublevari poterant.

CAP. V.^p*Morbilli anni 1670.^q*

SUB initio Januarii, 1670-1, (ita ut solent praemature,) Morbilli sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante verno aequinoctio ἀκμῇν adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem Julio sequenti penitus exstinguerebantur. Horum jam ego historiam (cum omnium, quos hactenus vidi, in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Morbilli
quo anni
tempore
regnant.

[2.] Ortum habet hic morbus atque occasum temporibus supra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem moeniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque et frigoris, quae se mutuo primo die expellunt, inaequalitate, tragoediam orditur; tandem effulgente secundo die in febrem consummatam desinit, vehementi aegritudine, siti, inappetentia, lingua alba, (non vero sicca,) tussicula, capitis atque oculorum gravedine, et somnolentia perpetua, stipatam. Plerumque etiam e naribus atque oculis stillat humor, atque^r hujusmodi lacrymarum in oculos effusio certissimum est signum Morbillorum ingruentium; cui et hoc addendum haud minus certum, quod etsi in facie, exanthematum specie, hic affectus ut plurimum se prodit, in

Eorum descriptio;

^p Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 14.

^q anni 1670] om. ed. '76.

^r atque—conspic.] om. ed. '76.

MORBILLI
ANNI '70.

et historia.

pectore tamen non tam exanthemata, quam maculae latae et rubrae, superficiem cutis non superantes, conspiciuntur. Sternutat aeger tanquam a suscepto frigore, intumescunt palpebrae, (paulo scilicet ante eruptionem,) vomit, saepius tamen laborat diarrhoea cum dejectionibus coloris subviridis, dentientibus autem maxime id convenit; infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimum symptomata ad quartum usque diem, quo tempore plerumque (licet ad diem quintum aliquando differantur,) circa frontem et reliquam faciem maculae parvae rubrae, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt; quae, tam numero quam magnitudine auctae, racematim coalescunt, et faciem maculis rubris majusculis variae figurae interstinguunt. Quae quidem maculae rubrae e parvulis quibusdam papulis rubris haud longe ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia digito leviter admoto tactu potest deprehendi, licet oculorum longius remotorum aciem fere effugiat. A facie^s, quam^t primo solam occupant, sensim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias, se diffundunt hae maculae; licet truncum atque artus rubore inficiant tantum, nulla eminentia sensibili cutis aequalitatem transgressae. [3.] Eruptione Morbillorum non perinde deliniuntur symptomata, atque variolarum; vomitum tamen post eruptionem nunquam observavi; tussicula nihilominus febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate, defluxioneque in eosdem decumbente, somnolentia perpetua, atque inappetentia, uti prius, adhuc perseverantibus. Die sexto aut circiter, frons et facies asperescunt, emorientibus pustulis ruptaque cuticula, et per id temporis maculae per reliquum corpus et latissimae sunt, et maxime rubescunt. Octavo circiter die, maculae in facie evanescent, et vix in reliquo corpore cernuntur; nono vero, nullae sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque et toto corpore, quasi farina conspersis, particulis scilicet disruptae cuticulae paulum elevatis et vix cohaerentibus, quae, morbo jam abituriente, in frusta distrahitur, et postea a toto corpore squamularum forma decidit. [4.] Evanescent itaque Morbilli die fere octavo, quo tempore vulgus (a spacio quo perdurare solent variolae deceptum,) eosdem *intro verti* affirmat, (licet revera illi cursum a

^s facie] vultu ed. '76.

^t quam—sensim] om. ed. '76.

Natura destinatum absolverint,) et symptomata, quae iisdem recedentibus superveniunt, ex eo nata autumat, quod justo citius se intro Morbilli receperint; observare enim est febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importunius urgere tussiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu fere somnus possit obrepere. Infantes praesertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit; unde in peripneumoniam conjiciuntur, quae plures jugulat quam aut variolae ipsae, aut symptomata quodcunque ad eum spectans morbum, licet omni prorsus periculo vacent Morbilli si modo perite tractentur. His etiam non raro accidit diarrhoea, quae vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi omniumque ejus symptomatum fugam, haud sine magno aegri discrimine, in quo abhinc orta spirituum profusione continua versatur. Aliquando etiam post regimen intense calidum exanthemata livescunt primo, mox nigrescunt; id vero adultis tantum contingit, de quibus conclamatum est^u ubi primum nigredo ista conspicitur, nisi phlebotomia et temperationis regiminis refrigerio iis actutum subveniatur.

MORBILLI
ANNI '70.

Regimen
justo calidius quae
hic adferat
incommoda;

et quo
pacto iisdem
possit
subveniri.

[5.] Morbillis ut natura, ita et medendi quam sibi poscit hic morbus ratione, cum variolis satis convenit: medicamenta et regimen calidiora periculi plenissima sunt, utut frequenter in usum revocentur ab ignaris aegrorum curatricibus, eo animo ut morbus a corde procul submoveatur. Faeliciter prae aliis mihi cessit methodus illa, qua aeger ad dies binos solum^v ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quo sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facile separabiles, a quibus offendebatur, per cutis spiracula difflaret, nec lodicibus, nec igne, praeter modum quem sanus tenebat, adjectis. A carnibus quibuscunque arcebam; juscula avenacea, hordeacea, et similia, nonnunquam et pomum coctum concedebam. Potus vel erat cerevisia tenuis, vel lac cum aquae triplo coctum. Tussim, quae huic morbo fere assidua est, decocto aliquo pectorali subinde hausto delinitam volui, uti^w etiam eclegmate aliquo eundem scopum attingente. At prae reliquis diaco-

CURATIO.

Morbillis
et natura
et medendi
ratione
cum Variolis
convenit.

^u de quibus conclam. est] i. e. de quorum vita nulla spes est.

^v solum] om. ed. '76.

^w uti—aetatis] om. ed. '76.

MORBILLI
ANNI '70.

dium omni nocte ab ipso morbi insultu per totum ejus decursum exhibendum curavi. Exempli gratia :—

[Form. 27.]^{*} R̄ Decocti Pectoralis sesquilibram,
Syrupi Violacei,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;
Misce; fiat apozema: capiat uncias tres vel quatuor ter vel quater in die.

[Form. 28.][†] R̄ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violacei,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi Albi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat eclegma, de quo saepius lambat, praecipue quando tussis urget.

[Form. 29.][‡] R̄ Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres,
Syrupi de Meconio unciam unam;
Misce; fiat haustus, sumendus singulis noctibus.

Si vero infans fuerat aeger, minuenda erat tam pectoralium quam narcotici dosis, pro ratione scilicet aetatis.

[6.] Rarissime perit qui hoc utitur regimine; nec, praeter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur. Tussis prae reliquis fatigat; a qua tamen nihil est periculi, nisi morbo jam praetergresso^a; cumque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, aurae liberioris usu, ac remediis^b pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimo sponte sua et paulatim decrescit, et tandem fatiscit.

Infantes
febre, dys-
pnoea,
aliisque
accidenti-
bus, post
Morbillo-
rum dis-
cessum la-
borantes,
venae-sec-
tione sola
liberantur.

[7.] Si autem aeger, a cardiacorum vel regiminis justo calidiorum usu^c, post eorum discessum (quod valde^d est familiare,) febre vehementi atque dyspnoea aliisque accidentibus, qualia peripneumonicos solent affligere, in vitae discrimen adducatur, felicissimo semper eventu, vel tenerrimorum infantum venas in brachio secui, educta ea sanguinis quantitate quam aetas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profecto haud paucos infantes hoc statim symptomate enecandos, (benedicente Summo NUMINE,) misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post Morbillosum recessum, qui-

^{*} Cf. formm. 35, 165, 177, 249.

[†] Cf. formm. 36, 166, 178.

[‡] Cf. form. 179.

^a jam praet.] sublato ed. '76.

^b ac remed.] decocto pectorali, syrupo violarum, capillorum Veneris, cum oleo

amygdalarum dulcium, atque id genus remediis ed. '76.

^c usu] vel Morbillis adhuc vigentibus, vel add. ed. '76.

^d valde] magis ed. '76.

bus ita est exitiale, ut inter praecipuos Parcarum ministros jure habeatur, plures jugulans quam vel ipsae variolae; necdum mihi visus est qui certa alia methodo eidem potuit occurrere. Quin et diarrhoea, quam Morbillos excipere [§ 4.] diximus, venae-sectione pariter sanatur; cum enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat (quod etiam in pleuritide, peripneumonia, aliisque qui ab inflammatione creantur morbis, usu venit,) a quibus illa ad excretionem stimulantur, sola venae-sectio levamen adferet, a qua tum revelluntur aeres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

[8.] Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus venae-sectionem instituendam suadere, cum sanguis (quantum ego haecenus potuerim observare,) haud minus tuto ex eorum venis quam ex adultorum extrahatur; et profecto ita est illa necessaria ut nec symptomati memorato, nec aliis quibusdam quae infantibus accidere solent, omissa phlebotomia certo mederi valeamus. Exempli gratia, quo pacto puerorum dentitionum convulsionibus, quae nono decimoque mense superveniunt, (cum gingivarum intumescencia doloreque, a quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam paroxysmi isti nascuntur,) sine venae-sectione opem feremus? quae sola in dicto affectu specificis quibuscunque vel decantatissimis, quae haecenus innotuere, longe est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, et dum occulta aliqua proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque aegrum ad plures deducunt. Praetereo impraesentiarum ingens illud solatium quod adfert venae-sectio infantum pertussi, (quam nostrates vocant *Hooping Cough*,) in qua remedia quaelibet pectori dicata longo post se linquit intervallo^e.

MORBILLI
ANNI '70.

Phlebotomia haud minus tuto infantibus quam adultis;

convulsionibus puerorum dentitionum prae specificis quibuscunque opem fert;

infantium item pertussi, vel tussi convulsivae.

[9.] Quod de horum symptomatum, Morbillis decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum *artificiali* (si fas est dicere,) atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominae Annae Barington hoc morbo laborantem, una cum febre, dyspnoea, maculisque purpureis corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosissimis, mediceus invisebam; cum regimini

^e Cf. *Epist. Respons. I.* § 47; *Process. Int.* c. 44.

MORBILLI
ANNI '70.

et medicamentis, quae satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem e brachio extrahendum curavi, et ptisanam pectoralem atque refrigerantem saepe assumendam praescripsi, quorum ope, et regiminis simul temperatoris, et maculae atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

[10.] Hicce morbus, mense Januario (ut [§ 1.] dictum est,) natus, ad aequinoctium usque vernalis crescebat indies; a quo tempore, imminuta paulatim vi, sequenti Julio plane desiit; nec est reversus per omnes annos quibus haec Constitutio dominabatur, nisi quod insequenti vere nonnullibi (licet rarius,) se ostenderet. De Morbillis haec dicta sunt.

CAP. VIe

Variolae Anomaliae annorum^f 1670, 1671, 1672.

MORBILLI praedicti (quod jam supra [c. 1. § 4.] innuimus,) Variolarum speciem ab illa quam propagaverat constitutio praecedens diversam introducebant, eodem fere cum illis tempore ingredientem, (initio scilicet Januarii, 1669-70;) quae, licet non usque adeo epidemica atque ipsi morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur; atque iis etiam fatiscantibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. Dysenteriis nihilominus primas concedebat, sub auspiciis autumnii iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; hyeme vero, dysenteriis aliena tempestate pressis, denuo recrudescebat haec de qua agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus Constitutionis annos, nisi quod postremo quo illa vigeat autumnus, anno scilicet 1672, (languescente jam ista Constitutione, et dysenterias jam exolentescens segnius promovente,) Variolae praeter solitum hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares dysenteriis concurrerant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licet (quantum ego conjectando valui,) praevalere dysenteria adhuc videretur. Quin et hae etiam Variolae, ad exemplum epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressae, tum quoad

^e Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^f annor. §c.] hujus Constitutionis cd. '76.

symptomatum vehementiam, tum aegrorum numerum, sensim imminuebantur.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

[2.] Sed ut particularia earum phaenomena referamus : haud parum praeter opinionem mihi primum comparebat hoc Variolarum genus, cum animadverterem istud quam plurimis phaenomenis insignioribus ab eo differre quod produxerat constitutio praecedens, et in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Haec tantum earum phaenomena, ab alterius generis phaenomenis dissidentia, impraesentiarum tractabo, praetermissis iis quae cum Variolis ita prolixè supra descriptis habebant communia.

[3.] Discretum Variolarum genus his tantum a genere Discreto communi alterius constitutionis determinabatur : primo, quod cum in iis, quoties erant Interdistinctae, eruptio diem quartum praevertere non soleret, hic in tertium plerumque incidebat ; quod Confluentibus solenne quidem est. Deinde, non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hic assurgebant pustulae atque in alio genere ; magis autem exasperabantur in minori mole, et sub diebus ultimis, ubi jam maturuerant, nigrae frequentius visebantur. Illud etiam addam, quod nonnunquam (licet rarius,) aegrum etiam paucissimis notatum pustulis ptyalismus, haud secus atque in Confluentibus, exerceret. Ex quibus conficitur Distinctas hujus Constitutionis Variolas ad Confluentium naturam propius accedere, atque inflammationis magis intensae esse participes, quam quae in Distincto genere usu venire solet.

Variolae
Anomaliae
Distinctae
quibus discrimina-
bantur a
genere Di-
stincto re-
gulari;

ad Con-
fluentium
naturam
illae propius acce-
debant, in-
flammationis majori-
bus parti-
cipes.

[4.] Confluentes vero ab aliis quas per alios annos ego observaveram Confluentibus, in multis, quae jam recensebo, discrepabant. Nunc secundo, nunc tertio, die se primum monstrabant, specie tumoris subrubri atque uniformis, vultum omnem contegentis, erysipellate quidem densioris, nullo fere visibili pustularum discrimine ; reliquum corpus congeries quaedam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatae variegabant, inter quas sparsae, in femoribus praecipue, vesiculae quaedam satis conspicuae, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentae eminebant ; quod quidem disrupta subinde pellicula copiose effluebat, subjecta carne nigredine et sphacelo quasi affecta. Rarius autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense quo haec species regnabat : [5.] quo tem-

Confluen-
tes Anoma-
lae quibus
discrepabant a Con-
fluentibus
regulari-
bus.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

pore, inter alios ita male multatos, ineunte Januario, 1669-70, accersiri me curavit vir probus, nomine Collins, zythepta in parochia S. Aegidii, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus juglandem nucem exaequant, sero limpidiore repletas; quibus disruptis, substrata caro quasi mortificata omnino comparebat; atque non ita diu post aeger fatis concessit, quae et eorum omnium sors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. [6.] Die undecimo circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, et paulatim vultui omni, obducta est. Pellicula haec alba brevi post materiam quandam crustosam splendentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur,) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante; qui, maturescente pustula, ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino aemula, tingeretur. Cumque in alia Variolarum Confluentium specie dies undecimus in maximum vitae discrimen aegros adduceret, et plerisque emorientium supremus esset; in hac specie aeger (nisi regimine immoderate calido oppressus mortis refrigerium maturius praeoccupasset,) decimum quartum ut plurimum diem, aliquando etiam decimum septimum, expectabat, quo demum elapso, salva res erat^g. Notandum est tamen, quod qui lethali- bus istis vesiculis ac mortificatione, quae nonnullis primo mense quo haec species invadebat accidisse memoravimus, Libitinae destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

[7.] Et febris, et symptomata alia omnia quae vel praece- debant vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quam in praecedente, et inflammationis adhuc majoris mani- festa dabant indicia. Aegri ad salivationem erant procli- viores; pustulae et efferatiores, et mole longe minores, ita ut non facile, ubi primum apparebant, ab erysipellate quis eas discreverit, vel etiam a morbillis, nisi quod hi ex die eruptionis, et aliis signis in historia morbillorum supra [c. 5. § 2.] recensitis, certo innotescant; pustulis decidentibus, fur- fures diutius haerebant, foedioraque stigmata inurebant cuti. Operae pretium est et illud adjungere, quod, durante hac omni Constitutione, qua tam epidemice saeviebant dysenteriae, Variolae, regimine justo calidiore provocatae, per dysenteriam

^g Cf. inf. v. 4. § 2.

nonnunquam viam sibi facerent; quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

[8.] Observare autem convenit Variolas hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio (scilicet 1672,) mitescere coeperunt, et, exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, et favorum similem, accedebant, qui variolis legitimis maturescentibus est propius; ita ut, postremo hujus Constitutionis anno, benignae plane essent et boni moris, habita generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat illas ad aliam prorsus classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximia, ad salivationem dispositione, atque aliis.

[9.] Quamlibet ob causarum differentiae cujuslibet specifice, qua immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit rationem harum Variolarum formalem comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit constitutio, contra-distinguuntur; mihi tamen liquido constabat ex singulis phaenomenis, inflammationem in his, quam in illis, longe immaniore fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effraenata sanguinis ebullitio. Id autem maxime efficiebatur (post hypnotica dicto modo [iii. 2. 52sq.] exhibita,) regimine temperato, indulgendo scilicet aegro usum liberaliorem liquoris alicujus, qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum aestum, quo hic morbus (pustulis maxime ad maturitatem jam pervenientibus,) miseros, praecacteris quibusque morbis, fatigat atque exurit, illico committigaret. *Decoctum Album*^h dictum (ex pane scilicet et cornu cervi calcinati exigua quantitate in multa aqua factum, et saccharo dulcoratum,) hic juvabat; at hydrogala, e tribus aquae partibus et lactis una simul coctis, et aegri palato et votis magis ut plurimum refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quo insignem calorem cum maturationis febre praecipue vigentem restingueret, sed quatenus ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutius protraheret quam poterat fieri si aeger nimio aestuaret calore. Praeter haec omnia, saepenumero ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu Variolae, quae cum pessimis Confluentiae signis exhibant, progre-

CURATIO.
Curatio Variolarum Anomalarum utriusque generis.

Inflammatio in his quam in regularibus intensior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat.

^h Cf. sup. c. 3. § 10, *Sched. Monit. I.* § 13.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

diente morbo, Distinctae sint factae; pustulae, quae maturescentes rubram primo, mox nigram, materiam aliter evomuisent, flavissimae comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, benignae atque optimi moris haberentur.

Fluxus
mensium,
tempore
non consueto, liberalem liquorum refrigerantium usum suadet, et quare.

[10.] Neque enim fluxus mensium, qui foeminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo vero et suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur foeminae, nisi quod sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, "qua data porta, ruat," [Virg. *Aen.* i. 83.] Naturae ductus sequens; praesertim ubi noxia curatricum temeritas regimine calidiori, et decocto cornu cervi cum floribus calendulae, etc., adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit temperatque, licet non immediate, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori, in statu conservandis necessario conferet; cum ex adverso remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissime aberrent. Quinimo nec dubium mihi est quamplurimas mulieres hoc errore periisse, dum scilicet assistentes, ne pustulae ob sanguinis fluxum conciderent veriti, malo huic cardiacis medicamentis et regimine adhuc calidiori adhibitis occurrere niterentur, quo facto misellas certius pessunderunt; quantumlibet adstringentia varia cardiacis admiscentes haemorrhagiam sistere, atque pustularum una tumorisque debitam elevationem tueri, sategerint.

Remedia
cardiaca
et regimen
calidius
hic adhibita plurimas mulieres pessunderunt.

Historia
cujusdam
fluxu mensium una cum Variolis laborantis insignior.

[11.] Haud ita pridem dominam tam virtutibus quam stirpe praenobilem, Variolis nigris et mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram a quibus sanguis exagitari poterat, cum tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventa vegetaque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo mensium profluvio, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licet hoc symptoma ad dies multos importune urgeret, non tamen idcirco existimavi lactis et aquae usum, a me praescriptorum, intermittere debere; quid, quod magis jam necessarium illum esse, et liberalius adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi de-

cursum factitavimus, praesertim cum appeteret febris maturationis. Quo quidem tempore Medicus doctissimus candidissimusque, D^{nus} Doctor Millington, (ejusdem mecum olim Collegii Socius, jam amicissimus,) ad sociam operam invitabatur; qui cum omnia satis bene respondere pro hujus morbi genio animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret aegra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos, et tam ad salivam facere, quam ad refrigerium et refec-tionem, saepe affirmabat. Cum vero jam indurari facies coeperit, et crusta obduci, ab halitibus putridis a materia purulenta (quae in hoc pessimo Variolarum genere male olebat,) intromittendis aegrae nostrae metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo aegritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce (nisi quod haustulum etiam paregoricum hora somni quotidie imperaverimus,) convaleuit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, praeter dictam haemorrhagiam, grave^h aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulae, quantum tulit morbi species, satis magnae erant; salivatio copiosa et facilis ad metas usque; postremo, quantumlibet pustulae quae faciem obsidebant, cum maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

[12.] Quibuscunque vero caloris atque inflammationis gradibus Variolarum species, huic Constitutioni peculiaris, alias aliarum constitutionum species superaverit, cum tamen discretae essent pustulae, vel saltem paucac, docuit experientia non opus esse tanta praedictorum liquorum quantitate ingerenda; satis autem fuit ut aeger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis avenaceis, panatella, et pomo cocto subinde, vesceretur; et, si ex ephelis excesserat, paregoricum ex syrupo de meconioⁱ, cum vel aegrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quod aegros lecto addicerem,) ubi pustulae rarac comparebant. Atque hac sola methodo charissimus mihi filius, Gulielmus^k Sydenham, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans, mense Decembri, 1670, (favente NUMINE,) restitutus est.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

In genere Discreto satis erat ut aeger pro sitis modo cerevisiam tenuem potaret.

^h grave—minitante] adstantibus molestissima ed. '76.

concedendum ed. '76.

^k Gul.] sic ed. '76, William ed. '85.

ⁱ ex syrupo de meconio] minoribus non Cf. sup. p. 152, n.; Dissert. Epist. § 24.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'70-'72.

[13.] De Variolis hujus Constitutionis nihil superaddam, cum jam aliam speciem fusius tractaverim, a quibus hae in eo tantum discrepant, quod naturae scilicet calidioris fuerint et magis inflammatoriae; unde sequitur, diligentiores adhuc operam fuisse navandam, ut restingeretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, et aegro ita certum minitabatur incendium.

CAP. VII.¹

Colica Biliosa annorum^m, 1670, 1671, 1672.

[Colica^o
Biliosa]
quo no-
mine hic
venit trac-
tanda.

Vel Dys-
enteriam
diuturnio-
rem exci-
piebat, vel
a Febre or-
diebatur.

Ejus morbi
descriptio.

PER omnes hujus Constitutionis annos, cum sanguis ad humores cholericos fervidosque in viscera deponendos propensior esset, Colica Biliosa praeter solitum plures invasit; qui morbus licet chronicis annumerari debeat, ac proinde extra oleasⁿ mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, a qua et epidemici plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hic mihi veniet tractandus: praecipue vero quia animadverti morbum huncce eadem plane praecessisse symptomata febrilia, quae dysenteriam per illa tempora regnantem praecedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra [c. 3. § 4.] notavi,) dysenteriam, quae post diuturnos cruciatus aegro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi vero dysenteriam diutinam non excipiebat, plerumque a febre ordiebatur, quae, per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. [2.] Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso praeditos, aestate praesertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, et prae caeteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosis committuntur, maxime intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injecta fascia constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur dolor, mox recrudescit paroxysmus, quem aeger praesentens, vultu miserabili atque ejulatu ceu praesentem exhorret et aversatur. Sed initio hujus morbi non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter cathartico- rum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstina-

¹ Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 23.

^m *annor. §c.*] om. ed. '76.

ⁿ *extra oleas*] dicitur ubi quis aliena

nec ad rem pertinentia facit dicitve. Cf. *Erasm. Adag.* ii. 2. 10.

^o [*Col. Bil.*] om. edd. '76, '85.

tius in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, et major alvi adstrictio, donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi totalis peristaltici intestinorum motus inversio (nisi maturius quis tulerit suppetias,) atque iliaca passio procurantur; in quo morbo cathartica medicamenta omnia in emetica statim transeunt; enemata etiam injecta, una cum alvi faecibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quae hoc modo excernitur materia, sin- cera si fuerit atque ἀμυγής, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris, spectatur.

[3.] Cum singula hujus affectus phaenomena cum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, e massa sanguinea in intestina excusso, nasci aperte doceant, indicatio curativa primaria mihi haec est, ut scilicet evacuetur dictus humor, tam antecedens in venis, quam continens in visceribus, conclusus; altera vero ab hac, ut anodynorum usu et compescatur humorum eo ten- dentium impetus, et mitigetur immitissimus dolor.

[4.] Sanguinem itaque e brachii venis paulo liberalius educi, (si nempe id fuerit hactenus intentatum,) et post horas tres vel quatuor anodynum exhiberi, curo. Postero die cathar- ticum aliquod lenitivum praescribo, interposito die uno repe- tendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiae plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quod, si malum hoc sive fructibus horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτω, originem suam debeat, (unde scilicet succi pravi corruptique primum in sanguinem transmittébantur, atque ex eodem postliminio in viscera,) rebus (inquam,) sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est lacte cerevisiato affatim hausto, et per vomitum rejecto; quo exantlato, anodynum propinandum est: sequenti autem die primum vena secanda, et in caeteris eo quem jam docuimus ordine procedendum.

[5.] At vero cum et doloris vehementia, et vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, cathartico- rum operationi obsistant, intendendae sunt eorundem vires, neque leo [subula] excipiendus^p; frustra enim mitius catharticum ex- hibueris, nisi forte aeger alvo sit facile solubili, quod diligén-

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

In ilia-
cam pas-
sionem
facile
transit.

Causa
morbi est
acris ali-
quis sive
humor, sive
halitus, e
sanguine
in intesti-
na excus-
sus.

CURATIO.

Curatio
venae-sec-
tione et ca-
thartico
leniente
perficitur.

Si a fruc-
tibus ho-
rariis aut
cibo δυσ-
πέπτω ori-
tur mor-
bus, ven-
tricus
est eluen-
dus, et ano-
dynam ex-
hibendum
antequam
secetur
vena.

Quando
intenden-
dae sunt
cathartico-
rum vires,

^p [subula] Sic procul dubio scribere voluit Syd., quamvis subere memoriae lapsu scripserit. Cf. Senec. Epist. 82. § 25. Subula leonem excipere dicitur

“si quando rem periculi plenam levi- bus admodum et infirmis praesidiis de- pellere volumus.” (J. Alexand. Brassic. Prov. § 47, post fin. Erasmi Adag.)

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

et quam
ob cau-
sam.

In magna
ventriculi
debilitate
et vomitu-
ritione
narcoticum
cathartico
praemitt-
endum.

Anody-
num mane
et sero ex-
hibendum
quotidie,
et spatio
inter pur-
gationes
medio, et
post sin-
gulas pur-
gationes.

Tutissime
repetuntur
narcotica
urgente
hujusmodi
dolore, non
item ubi il-
le desierit.

ter inquirendum est. Cum enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, aeger ab eo laeditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione et vomitus et dolor augentur. Potio cathartica lenitiva ex infusione tamarindorum, foliorum sennae, et rhei, in qua dissolvi possunt manna, et syrupus rosaceus^q, catharticis aliis anteferenda, cum humores minus exagitet et commoveat: cum tamen, sive ob aegri aversionem medicamenti formae liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, pilulae necessario in subsidium vocandae; inter quas cochiae mihi prae caeteris semper placuere, utpote certissimo pede quam coeperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi vero tanta est sive ventriculi debilitas, sive etiam vomituritio, ut nec pilulae possint detineri, ibi remedium primo anodynum impero, et paucis horis elapsis catharticum; eo temporis spatio interjecto, ut catharticum a narcotico tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur et pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quae ad virtutem purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero: licet catharticum (modo id possit fieri,) diu post anodynum rectissime propinatur, cum etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti aegrius respondeat, atque non nisi operosius solvatur.

[6.] Cum autem hic, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur narcotica, catharticum semper dolorem intendat, (saltem finita jam operatione, qua quidem vigente mitius nonnunquam cum aegro agitur,) idcirco solenne mihi est anodynum ingerere, ubi primum expiravit cathartici ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam et sero quotidie hauriendum impero, spatio scilicet omni inter purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec catharsis debite fuerit celebrata.

[7.] Peracta catharsi, humorum ὄργανόν compescere (quod jam solum restat agendum,) anodyno mane et vesperi jugiter exhibito contendo; quod etiam saepius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit dolores vehementiores sedare posse, nisi dosi largiori et reiterata; quae enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentia doloris remedii vires frangente. Tutissime autem repetuntur narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit.

^q Cf. formm. 8, 24, &c.

Quamobrem, doloris indicium secutus, narcoticum repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit quid a dosi praecedente sperari debeat, antequam alteram superaddam. Plerumque vero, nisi ubi summe viget dolor, paregoricum mane et sero exhibitum sufficiet. Anodynum mihi familiare laudanum istud liquidum est supra [c. 3. § 14.] descriptum, cujus guttae sedecim in aqua cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

[8.] Simplicissima haec methodus, qua primum humor peccans venae-sectione et purgatione evacuatur, deinde narcoticorum ope conciliatur quies, semper mihi felicissime cessit praec aliis quae mihi haecenus innotuere omnibus; cum enemata carminantia, eo fine injecta ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantum, et concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hic autem imprimis animadverti volo, quod, licet tam phlebotomiam quam catharsin huic sedandi methodo necessario esse praemittendam affirmavero, nonnunquam tamen, (re ita postulante,) ea utraque ommissa, a paregoricis ordianda tela est. Exempli gratia, ubi ob praegressam aegritudinem aliquam evacuationes copiosiores non ita diu ante Colicae adventum institutae fuerint, (non raro enim ob viscerum debilitatem, maxime si accedat major caloris gradus a vino vel spirituosio liquore alio immodice hausto, qui nuper ab alio convaluerit morbo in hunc praecipitantur,) hoc (inquam,) in casu non modo non necessarium, sed et noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuo perturbare. Illud jam taceo, quod in hoc affectu aeger ut plurimum, prius quam consulatur Medicus, repetito enematum usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram, narcotica fere sola in usum videantur revocanda.

Enemata
carminan-
tia diutur-
niorem
morbum
reddunt.

Cum eva-
cuationes
copiosiores
non diu
ante Coli-
cae adven-
tum fue-
rint insti-
tutae, a
paregoricis
omnino in-
cipiendum
est:

[9.] Mense Augusto, 1671, nobilissimus Dominus Baro Annesly, Colica Biliosa laborans cum cruciatu intolerabili et frequenti vomitione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de Belvoir accersiri me jussit: nullum non enematum genus, atque alia insuper remedia, a Medicis doctissimis experientissimisque eo locorum degentibus praescripta jam tentaverat. Ego, nullis usus ambagibus, repetitum narcoticorum usum ad

ejus rei
exemplum
proponi-
tur.

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

normam jam traditam suasi; quorum ope propediem convaleuit, et mecum ad Urbem sanus rediit.

Equitatio,
cacteris
non profi-
cientibus,
curatio-
nem non-
nunquam
absolvit:

cautiones
circa eam:

exem-
plum me-
morabile.

[10.] Quandoquidem autem dolor hic prae caeteris quibusque ex sua natura reciduus sit, omnis ei revertendi ansa anodyno bis quotidie ad aliquot dies exhibitio praescindenda est. Quod si, quoties intermittitur narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit,) nihil a me hactenus excogitari potuit quod ad persanandum aegrum ita certo faceret atque equitatio, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; anodyno interim mane et sero indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, et sanguis, perpetua agitatione comminutus, de novo quasi depuratur; ipsaque demum intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque vero illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

[11.] Pauper quidem mihi vicinus, qui et adhuc est superstes, Colica Biliosa vehementissima per hos annos laboravit, quam catharticis, clysteribus, globulisque plumbeis devoratis, expugnare, diu, sed frustra, erat conatus. Hic ego ad frequentem narcoticorum usum confugi, neque poenitenda opera; quamdiu enim ista repeterentur, satis recte habuit: sed cum his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhausta narcoticorum vis,) ego, hominis misertus et gravi morbo et re angusta afflictissimi, equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepere, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, et sine anodynorum praesidio omnino convalesceret.

Unde est
quod equi-
tatio tan-
tum praec-
stet in
morbis

[12.] Et (ut quod res est loquar,) non in hoc tantum casu, sed in morbis aliis chronicis quam pluribus, hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum mihi, modo quis in illo improbius perseveraret^s. Si enim

nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxume exercitio vibrari, eaque succussionibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dieti exercitii posse excutere, et (quod majoris adhuc est momenti,) validiori ista caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit Natura, in sanguine depurando recte defungantur.

COLICA
BILIOSA
ANNCRUM
'70-'72.

chronicis
quam plu-
rimis.

[13.] Dietam, si junior fuerit aeger et calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta hordei cremorem, panatellam, etc., et tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum. Potum non alium concedo quam cerevisiam tenuem mitemque, vel lac cum aqua coctum; neque ulterius quicquam indulgeo, nisi equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria, pleniorum victum et generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhaustiendorum damna.

Qualis
diaeta hic
conveniat.

[14.] Quinimo observatione constat, quod, ubi hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque aeger extrema jam macie atque debilitate tantum non esset confectus, in hoc (inquam,) casu liberalior sive aquae epidemicae, sive mirabilis, sive alius demum cujuscunque qua sanus maxime delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimae istae caloris nativi spirituumque reliquiae excitabantur, et fermentum praeternaturale visceribus adhaerens, et novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, a liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

In morbo
diuturni-
ore, et
magna de-
bilitate, aq.
epidem.,
mirab., aut
alterius si-
milis, usus
debet con-
cedi; et
quare.

[15.] Porro, ut in morbi curatione, ita etiam et eodem jam depulso, diaeta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cum enim morbus hic recidivam prae aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit praecipua coctionis instrumenta, (viscera intelligo, jam ab eodem infirmata,) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quam in caeteris omnibus viscerum affectibus, cibi δύσπεπτοι cane pejus et angue^t sunt vitandi; et qui conceduntur εὐπεπτοι, ea tantum

Diaeta te-
nuis quare
aliquandiu
post depul-
sum mor-
bum est
observan-
da.

^t "Alter Mileti textam, cane pejus et angue
Vitabit chlamydem." (Horat. *Epist.* i. 17. 31.) Cf. Erasmi *Adag.* ii. 9. 63,

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

COLICA^u
HYSTERICA.

Colica
Hysterica,
Biliosae
simillima,
quibus potissimum
foeminis
contingit:

ejus descriptio.

Levissima animi commotio dolorem revocat; exercitium item praematurae nimis susceptum.
Vapores (sic vulgo dicti,) symptomata parit, parti quam obsederint accommoda, plerosque morbos affabre simulantes.
Colica Hysterica Biliosam nonnunquam mentitur;

quantitate sumendi, quae ad vitam sustinendam possit sufficere.

[16.] Foeminarum nonnullas vexat Affectus Hysterici species quaedam, Colicam Biliosam ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quam situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne a quopiam pro jam dicto morbo haec habeatur.

[17.] Quae habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo prae caeteris conflictantur, quaeque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere, aut (quod saepe numero fieri solet,) quae a partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires et naturam maternas nimis exhausit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam et paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in passione colica iliacave primum obsidet; quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiae, nunc vero flavae. His accedit (quod saepe observavi,) major animi dejectio desperatioque quam in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius saeviens quam antequam solveretur paroxysmus. Icterum quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatibus omnibus, ubi aegra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive a dolore ea fuerit excitata, (quibus hoc in casu promptissime afficiuntur foeminae,) dolorem fere revocat; quod etiam et de ambulatione, et de alio exercitio quolibet praemature nimis suscepto, dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cum, sive istiusmodi sint, sive convulsiones particularum partium, utrovis pariter modo solvantur *φαινόμενα*. [18.] Hi vapores, sive convulsiones hae, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei quam invasere parti accommoda; ac proinde, licet unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabre simulant; quod vel ex hoc liquet affectu, qui, cum partes colo adjacentes insederit, Colicam Biliosam ad amussim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis;

^u Cf. *Dissert. Epist.* § 126 sq.; *Process. Int.* c. 28.

exempli gratia, nonnunquam renum alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persaepe delatus, calculum simulat, et cum ab enematis, aliisque medicamentis lithontripticis et calculo exturbando dicatis, exasperatur, uno eodemque tenore diutissime affligit, subinde etiam (praeter morem suum, cum per se omni vacet periculo,) aegrum ad plures deducit. Vidi insuper et symptomata ab eodem prognata, quae vesicae calculum omnino referebant. Non ita diu est a quo noctu excitabar, ut Comitissae mihi vicinae, dolore in vesicae regione admodum violento et urinae suppressione derepente correptae, consulerem. Cum ego illam affectibus hystericis variis obnoxiam certo scirem, atque ex eo augurarer non isto eam quem putabat laborare morbo, enemata quae parabat ancilla injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco atque emollientium (verbi gratia, syrupi de althaea, etc.) quae adferebat Pharmacopola, narcoticum exhibui, quod symptoma illud subito compescuit. Neque sane vel una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt fauces, coxae, crura; in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam, quae tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitae.

[19.] Quemadmodum autem quaedam ad Colicae Hystericæ historiam pertinentia obiter tradidi, (ne scilicet illa pro Biliosa falso haberetur,) ita et quaedam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad symptomatis doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: curatio enim radicalis, quae morbum sublata causa tollit, alterius omnino est et speculationis et loci.

[20.] Venae-sectio et repetitae purgationes, quae in Colica Biliosa incipiente apertissime indicantur, hic locum non habent, nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia et exasperari dolorem, et invalescere symptomata alia omnia, a tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeo plus semel animadverti enematum, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiae ratio etiam astipulabitur, quae morbum hunc a spirituum potius ἀταξία atque inordinato motu, quam humorum vitio aliquo,

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

quandoque
etiam vel
renum, vel
etiam vesi-
cae cal-
culum :
enematis
aliisque
lithontrip-
ticis exas-
peratur;

sedatur
anodyno.

Nulla cor-
poris pars,
sive inter-
na, sive
externa,
ab ejus
insultu
eximitur.

Nec venae-
sectio, nec
catharsis,
hic cele-
branda;
nocent et
enemata.
Hic mor-
bus a spi-
rituum
ἀταξία, po-
tius quam
vitio hu-
morum,
videtur
nasci.

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.

produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: hujusmodi sunt, magnae atque indebitae sanguinis profusiones, motus animi uti etiam et corporis violentiores, et alia id genus. Quae omnia, remedia illa suadent proscribenda, a quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco anodyna esse usurpanda, licet viridis ac pravus materiae vomitu rejectae color contrarium indicare videatur: subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quam ut evacuatio- nibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, auctoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitae discrimen, ap- portat,) ob errores hoc nomine commissos lethalem saepenu- mero evadere. Adde, quod, si quis emeticum vel fortissimum hodie propinaverit, (ut scilicet eam, quam putat, morbi mine- ram exhauriat,) aegra postero die materiam aequè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Emetica
etiam frus-
tra propi-
nantur.

In foemi-
nis tamen
tempera-
menti ma-
gis san-
guinei, et
viragini-
bus, non-
nunquam
vel phle-
botomia,
vel cathar-
si, vel utra-
que,
anodyno
via aperi-
enda est.

[21.] Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quae narcotici operationi eo usque obsistat, ut, quamlibet saepissime repetatur, orgas- mum tamen cohibere nequeat, nisi secta prius aegrae vena, aut alvo subducta; quod in foeminis temperamenti magis sanguinei, atque viraginibus, mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel phlebotomia, vel catharsi, forte etiam utraque, anodyno via aperienda est; celebrata enim harum utraque, narcoticum, quod prius summa licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi effectum obtinebit cui destinabatur. Raro autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt haec remedia. Quibus praemissis, ubi opus iis fuerit, in anodynis ea methodo quam in Colica Biliosa proposuimus [§ 6.] exhibendis progrediendum est, quae cre- brius parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quae quidem methodus, praesens atque instans vehemen- tissimi doloris symptoma tantum respicit; cum non hic loci illam, qua morbi causae occurritur, tractandam in me rece- perim.

Haec metho-
dus dor-
loris sym-
ptoma tan-
tum respi-
cit, non
causam
morbis.

Hic mor-
bus in ic-
tero solet
desinere;

[22.]^v Cum vero hic morbus tam in hypochondriacis, quam hystericis, (nam utrobique, ut alio loco [*Dissert. Epist.* § 59.] dicitur, par est ratio,) saepissime in ictero desinere soleat,

^v Desunt in ed. '76, §§ 22, 23, praeter *Atque haec* &c.

atque iisdem passibus quibus hic ingreditur, iste se proripiat ; observandum occurrit, quod in hac icteri specie curanda cathartica omnia vel omnino omittenda, vel, si adhibenda fuerint, rhabarbaro solum, vel leni quovis medicamento, utendum. Etenim metuendum,*ne a catharsi novi tumultus cieantur, ac proinde symptomata omnia postliminio recurrant. In hoc itaque casu nihil omnino agendum, cum icterus huic occasioni originem debens, sensim sponte sua facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat. Sin autem icterus longas moras nectat, atque non nisi aegre discedere videatur, ad remedia confugiendum. Hoc uti soleo :—

COLICA
BILIOSA
ANNORUM
'70-'72.
in cujus
curatione
nulla pur-
gantia nisi
rhabarb.
et similia
sunt usur-
panda.
Hujus ic-
teri cura-
tio.

[Form 30.]* R Radicis Rubiae Tinctorum,
[Radicis] Curcumae, ana unciam unam,
Chelidonii Majoris cum toto,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum ;
Coque in aequalibus partibus vini Rhenani et aquae fontanae ad
libras duas ; colatura dissolve
Syrupi de Quinque Radicibus uncias duas ;
Misce ; fiat apozema, capiat libram dimidiam calide mane et
sero usque dum convalescit.

[23.] At ubi icterus per se invadit, Colica neutiquam prae-
gressa, omnino oportet ut praeter alterantia jam dicta, etiam
cholagoga (id est, quae per alvum bilem subducunt,) aegro
exhibeantur, nempe semel vel bis, antequam aggrediatur
usum praescripti apozematis, et postea semel singulis septi-
manis durante ejusdem usu : ut,—

Curatio ic-
teri com-
munis.

[Form. 31.] R Electuarii e Succo Rosarum drachmas duas,
Rhabarbari subtilissime pulverati semidrachmam,
Cremoris Tartari scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Syrupi Cichorii cum Rheo ;
Fiat bolus ; sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani
haustulum.

At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad
aquas ferreas, quales sunt istae Tunbrigienses, adeundum,
quae ex ipso fonte bibendae sunt singulis matutinis dum
convalescit. Atque haec de morbis hujus Constitutionis.

* Cf. form. 20 f.

† Cf. *Process. Int.* c. 29.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.^a

*Constitutio Epidemica partis anni 1673, atque integrorum
1674, 1675.*

1673.

Exoles-
cente con-
stitutione
dysenteri-
ca, nova
suboritur
circa ini-
tium Jul.
'73.

CIRCA initium mensis Julii, 1673, alia quaedam Febris species est ingressa; Constitutione vero necdum ita ad eam unice disposita ut penitus excluderentur constitutionis praecedentis morbi, non admodum fuit epidemica. Nondum enim desierat ista Variolarum species quae anno 1670 primum coepit invadere, licet jam et rarius occurreret, et mitiora essent symptomata: ita ut bini hi morbi pari fere passu procederent, neuter vero multum grassaretur; priori constitutione nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiae, (Dysenteriae enim perpaucae adhuc reperiebantur,) neque nova ita adhuc confirmata ut eos produceret qui alios exterminarent omnes.

Syllabus
morborum
se per hoc
triennium
excipien-
tium, quo
ordine in-
valesce-
bant, re-
cedebant-
que.

[2.] Et per autumnum hunc et hyemem omnem Variolae pari cum hac Febre incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantum non exstinguebantur Dysenteriae. Novembri autem tum currente, post acerrimum gelu ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori quam ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculae Dysenteriae et paulo ante et circiter festum Nativitatis DOMINI hic illic spargebantur. Hae autem extremum morientis lucernae conatum referebant, mox enim morbus hicce (ista saltem ejus species,) omnino intercidit.

^a Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

[3.] Praemature admodum sequente anno, mense scilicet Januario, invadebant Morbilli, haud minus epidemici atque erant isti qui eodem ferme tempore anni 1670 fuerant ingressi. Etenim in nullam non fere familiam se insinuabant, infantes prae caeteris omnes adorti. Non autem perinde regulares erant, neque typum ita ad amussim servabant, atque isti qui praedicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam ubi de illis agam particularius [c. 3.]. Hi magis indies magisque grassabantur ad aequinoctium usque vernale, a quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulo post elapsum solstitium aestivum tandem evanescerent.

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'73-'75.
1674.

[4.] Sicut autem Morbilli epidemici, qui invadebant initio anni 1670, Variolas nigras ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minus epidemici, qui initio hujus anni comparebant, Variolarum speciem introducere isti persimilem. Cum enim (quod prius [iv. 6. 8.] est notatum,) Variolae praecedentis constitutionis post priores annos duos pustulas emitterent minus ac minus nigricantes, majores insuper sensim et majores, donec sub finem anni 1673 pro speciei ratione mites essent et benignae; jam recepta pristina feritate, et pessimis symptomatis stipatae, revertebantur. Invaluit haec Variolarum species autumnno proximo, longius etiam in hyemem excurrent, quae, cum solitis calidior multo esset, morbo favebat; appetente vero tempestate frigidior imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

[5.] Febris haec, quae per annum perseverarat omnem, initio Julii, 1675, longe lateque depopulata est; sed autumnno jam appropinquante in viscera coepit converti, nunc dysenteriae symptomatis, nunc diarrhoeae se prodens, licet quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiores reddens aegros. Variolae interea, quae jam pauculos hinc inde affecerant, sub aequinoctium autumnale penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim Febris alios vincens epidemicos anni praedominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quod, cum proclivior esset Febris haec materiam morbificam in viscera deponere, quae dysenteriam quandoque, saepius autem diarrhoeam, excitabat, ex hac occasione ventris tormina eam edidisse stragem vulgo putabantur, quae Febri huic revera

1675.

Dysente-
ria et diar-
rhoea pro
hujus Fe-

CONSTIT.
EPIDEM.
ANNORUM
'73-'75.

bris syn-
ptomatis,
potius
quam mor-
bis essen-
tialibus,
erant ha-
bendae.

Post subi-
tam tem-
pestatis
mutatio-
nem Catar-
rhi et Tus-
ses se huic
Febri ad-
jungunt,
unde nas-
cuntur
sympto-
mata Peri-
pneumo-
nica et
Pleuritica,
Febre ea-
dem ma-
nente.

Constitu-
tio haec
perquam
est ano-
mala, ut
et ejus
morbi.

fuerat imputanda; licet nemo, qui aegrotos hoc autumno tractaverit, nescius sit quantum invaluerit haec Febris; ut nec etiam, dysenteriam dictam et diarrhoeam pro symptomatis, magis quam morbis essentialibus ac primariis, haberi debuisse.

[6.] Hunc Febris ista cursum tenuit per omnem autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique saeviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque Octobris: quo tempore, quae eo usque tepida atque ad instar aestatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam Catarrhi et Tusses^b increbuerunt magis quam alio ullo (quod memini,) tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tussibus hisce supervenire solebat Febris hujus Constitutionis Stationaria, quae, ansa hinc arrepta, et magis grassabatur, et quaedam etiam symptomata variabat. Cum enim paulo ante, insultus (ut jam dictum,) in praefatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones et pleuram prae caeteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur Peripneumonica et Pleuritica; licet eadem omnino Febris esset, quae Julio, 1673, ingressa sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec Catarrhi isti accederent.

[7.] Hi Catarrhi et Tusses usque ad exitum Novembris perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem plane mansit atque erat antequam Catarrhi se ostenderent; licet nec ita prorsus epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cum horum utrumque per accidens a Catarrhis penderet. Quinetiam, recedentibus Catarrhis, Variolae hinc inde spargi coeperunt, ejusdem plane generis cum variolis anni praecedentis; sed cum jam secundum ferme annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primum invaderent. Quamdiu adhuc stabit haec Constitutio, dicere non habeo; id certo scio, illam perquam anormalam atque irregularem hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omnino indolis.

De hujus Constitutionis epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

^b *Tusses*] sic ed. '76, *Tussis* ed. '85.

CAP. II.^c*Febris Continua annorum*^d 1673, 1674, 1675.

HAEC, perinde atque alii epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quae indicia laud obscura dabant majorem et spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti et vere insequente, symptomata pleuritica Febri superveniebant, et sanguis e venis extractus (saltem pro prima et secunda vice,) pleuriticorum referebat sanguinem; at morbo jam proVectiori cessabant ea signa inflammationis intensioris.

Nascente morbo majora erant inflammationis signa, quam eo jam proVectiore.

[2.] Praeter symptomata febribus universis communia, hanc Febrem ista sequebantur. Ut plurimum afficiebatur aeger dolore capitis et dorsi satis atroci, stupore item, et dolore articularum artuumque tensivo, imo et totius corporis, at mitiori aliquanto quam rheumatismo laborantes. Primis diebus calor et frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo aeger in sudatiunculas erat propensior. Lingua, ubi Febris suo genio erat permissa, nec sicca, nec a colore naturali multum recedens, nisi quod magis alberet, neque sitis multum urgebat: quod si excalefieret aeger ultra ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca; sitis etiam intendebatur, urinaque, quae aliter colorem fere naturalem servare solebat, intense rubebat.

Symptomata huic Febri peculiaria recensentur.

Febris his tantum gravata symptomatis, si perite tractaretur, die decimo quarto aegro valedicebat; pertinacissima, primo post vicesimum.

[3.] Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam comati laud dissimilis; quo correptus aeger obstupebat delirabatque, imo ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur; a quo aegre excitatus oculos aperiebat tantum, et post ingestum sive medicamentum sive potum cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in aphonia desineret absolutissima.

Affectus quidam comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in aphonia desinens;

[4.] Qui sic fuerat affectus aeger, ubi ad se rediit, die vicesimo octavo vel trigesimo coepit convalescere; cujus pri-

^c Deest hoc cap. in edd. '66, '68.^d *annor. &c.*] *hujus Constitutionis* ed. '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

qui eo
passu dis-
cessit quo
vires aeger
resumpsit.

num signum erat, quod cibi aut potus genus aliquod insue-
tum aut absurdum deperiret. Convalescentis caput, ad dies
aliquot debile atque infirmum, nunc versus hanc partem,
nunc illam, nutabat; aliaque aderant signa, quae caput plu-
rima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires resti-
tuebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

[5.] Quandoque non tam dormitabat aeger quam tran-
quille delirabat, incongrua tamen subinde effutiens, ceu
iratus ac mente motus: at non eo excandescientiae et furoris
ascendebat, quo solent ii qui a variolis atque aliis febribus
phrenetici fiunt; a quibus hic in eo etiam discriminabatur,
quod per intervalla abrupte dormiebat, stertebat etiam pro-
fundius. Adhaec, non ita erat acutum hoc symptoma atque
illud, sed erat diuturnius. Pueris etiam hoc plerumque acci-
debat, aut iis qui nondum adoleverunt, illud adultis maxime.
In utrisque vero si ingererentur calidiora remedia, et sollicita-
rentur sudores, malum in caput facile transferebatur, et dictis
symptomatis ansam praebebat.

Remedia
calidiora
et diapho-
retica
sympto-
ma hoc
accesse-
bant.

[6.] Ubi vero symptoma hoc nec sponte sua accessit, nec
medicamentorum vi coactum, morbus intra diem decimum
quartum terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam
intra tertium quartumve, quod factum vidi.

[7.] Autumno, 1675, (ut supra [c. 1. § 5.] innuimus,) Fe-
bris haec per dysenteriam sibi fugam quaerere, nonnunquam
et per diarrhoeam, affectabat: harum posterior praecipue
saepe excurrerat, stupore adhuc manente. Utraque vero
(quantum diligenti observatione assequi poteram,) nihil erat
aliud quam Febris symptoma.

CURATIO.

[8.] Curationem hujus Febris quod attinet: sub primum
introitum, nempe Julio, 1673, tum ex variis phaenomenis ab
istis longe diversis quae praecedentem comitabantur, tum ex
eo quod catharticis minus pareret, quibus felicissime Febres
omnes constitutionis praegressae deviceram, statim didici
Febrem hanc esse alterius plane familiae; et diutius quam
solebam alias, in ejus specie investiganda haerebam, et ex
consequenti anxius dubitabam quem mihi curationis scopum
proponerem. Quo enim tempore primum erupit haec Febris,
nullum habuit alium epidemicum sibi σύγχρονον, cujus per-
specto genio de hujus natura verisimile aliquid conjectare
possem; cum variolae (uti [c. 1. § 1.] dixi,) quae illam comi-

Ubi pri-
mum eru-
pit haec
Febris,
nullum
habuit epi-
demicum
sibi σύγ-
χρονον,
unde ejus
species
difficilis
investiga-
batur.

tabantur, nigrarum istarum quae anno 1670 invaserant reliquias omnino referrent, jamque et mitissimae essent et tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum et ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo adjuvantia et laedentia quam diligenter maxime potui semper intento, viam pro virili (exploratoris instar,) praetentarem. [9.] Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis pleuriticorum similis, me statim edocebant inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quae pleuritidi convenit. Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit; nec repetita adhuc venae-sectione levabatur aeger, nisi forte morbus in pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, praesertim primo vere quo invadebat, scilicet anno 1664; quo tempore a solis accessu occasionem nactus (cum etiam nondum adolesceret morbus, et principio magis spirituosus inniteretur quam postea,) ad genus peripneumonicum videbatur accedere. Cum vero et experientia et exemplo a repetita phlebotomia deterrerer, (licet luce clarius esset Febrem hanc, praecipue sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse,) nihil jam restabat quo ejus calor restinguere posset, praeter enemata saepius repetenda, et medicamenta refrigerantia. At praeter hos affectus inflammationem aperte prodentes, illud stuporis phaenomenon, Febri huic quam alii cuilibet familiaris, omnino indicabat continuo repetenda esse enemata, quibus materia Febrilis, quae ita prompte caput petebat, ab eo diverteretur; quin et venae-sectioni repetitae, quam aegre tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placide ac sensim contemperantia, et causam eliminantia moribificam. [10.] Porro judicabam emplastra epispastica satis ampla, cervici posteriori applicita, in hac Febre potius ex usu fore, quam in aliis quibus materia Febrilis haud ex aequo caput tentabat; etenim a cruciatu et fervore vehementibus, quos dicta epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quae secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, et regimini ad eundem refrigerandi san-

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat;

repetitis enematis ac medicamentis refrigerantibus curatio absolvebatur.

Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu quam in aliis febribus.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

guinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque sua cedebat, quantumlibet saeviret si methodo ab hac diversa eum quis aggrediretur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abunde liquebat.

CURATIO.

[11.] Hunc itaque cursum institui: sanguinem e brachii venis mittendum, ea quantitate quae aegri viribus, aetati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem fere tempore emplastrum epispasticum bene largum nuchae applicandum. Die proximo clysterem lenitivum ita tempori injiciendum praecepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, hora scilicet secunda tertiave post meridiem. Repetebatur enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis; quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imo et maturius, si nempe Febris diem quartum et decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu, licet ab enematis praecedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: morbi enim acie per ebullitionem praegressam jam retusa, atque aegro *ἔξω βέλους* constituto, et a symptomatis violentioribus quae ab eo pendebant securo, nihil prius erat, quam ut morbum suo uti genio, et quasi sensim deflagrare, ac suis viribus ruere, sineremus; quod mihi semper cessit melius, quam evacuationem qualemcumque violentiorem hoc tempore moliri. Aegro interim carnibus interdixi, cerevisiam vero tenuem ad arbitrium concessi.

Enemata
quo usque
repetenda.

Quare e
lecto sur-
gendum
erat quo-
tidie.

[12.] Restat et aliud, quod, quia multiplici experientia astipulante aegris optime solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minime praetereundum fuit; nempe ut aeger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot, vel, si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, et supra lectum cubaret, capite paulo elatiori. Etenim cum magnum illum impetum quo Febris in caput ferebatur, et inflammatoriam simul sanguinis diathesin, contemplarer, subiit mihi in mentem aegrum a corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut a circumambiente nullatenus augesceret calor, (quod omnino fieri necesse est, si in lecto se jugiter contineat,) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cum illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales

calefiant atque exagitentur, a quibus et vehementior cordis vibratio et Febris augmentum.

[13.] Quantumlibet autem aegris conducat in febribus omnibus quae inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerationentur, animadvertendum est tamen eosdem, si diutius quam par erat pro una vice a lecto abfuerint, declinante praesertim morbo, in dolores vagos, qui in rheumatismo desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis ictero deturpari: quae si cui contingant, lecto addicendus est, quo, apertis cutis spiraculis, commode diffilari possint istiusmodi particulae, quae malorum alterutri fomitem praebent; hoc vero ad diem unum aut alterum tantum, sudore non provocato. Hujusmodi autem accidentia oppido rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore, cum jam morbus mitior est, longe tutius aegro permittes ut in lecto assidue decumbat, quam vel initio, vel in statu; quinimo per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quae, si aeger maturius lecto affigatur, offeratur magis atque incenditur.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

Cavendum
tamen ne
diutius
quam par
est aeger
a lecto
abfuerit.

In morbi
declinati-
one tutius
aeger in
lecto jugi-
ter decum-
bit, quam
vel initio,
vel in statu,
et quare.

[14.] Hic si quis objecerit, dictam methodum, licet ad sanguinis impetum a capite amoliendum reficiendumque aegrum satis commodam, minus tamen expedire, eo quod evacuationi per sudores, qua materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat; respondeo, nihil agere contra-sentientem, nisi prius argumentis confecerit hujusmodi evacuationem omni feбри deberi, quod haud ita in proclivi atque facile est. Docet enim experientia, non autem ratio, quanam febrium species per diaphoresin, et quae per catharsin sit exterminanda, etc. Quinimo est cur arbitremur dari quasdam febrium species, quas Natura methodo sibi peculiari sine visibili aliqua evacuatione ablegat, reducendo scilicet in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morificam quae cum eodem minus quadrabat. Qua ego nixus ratione, saepenumero tam in hac Febrium specie quam aliis, (modo^e intermittentes non essent,) mox a primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegei, imperato tantum cerevisiae^f tenuissimae, quoties ac quantum

Diaphore-
sis non
omni feбри
debetur.

^e modo—essent] om. ed. '76.

^f cerv.—desid.] lactis cum aqua ed. '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

desiderarent, potu, esuque tam^g jusculorum quam aliorum, cujuscunque generis sint, aegris interdicto; permissis interim et exercitii consueti usu, et aura liberiore, nullaue prorsus evacuatione vel semel instituta. Sane^h omnimoda solum hujusmodi per biduum triduumve abstinentia liberos meos, ac amicitia mihi conjunctissimos, curavi: verum hoc remedio non nisi in junioribus ac temperamento sanguineo praeditis est utendum.

Sudores a
praevia di-
gestionem
fluentes
prosunt;
nocent
alii.

Intermit-
tentium
paroxysmi,
et febris
ejus consti-
tutionis, in
παρακμῇ
sudorem
criticum
postulant;

febris item
pestilentialis,
vel pri-
mis morbi
diebus.

[15.] Quod si demus, Naturam non alia methodo quam per diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt, et a praevia digestionem fluunt, non vero istos, qui, primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis Naturae oeconomia nascuntur? Hujusmodi (opinor,) sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas febrium species, licet non omnes, solent comitari; neque enim sum nescius quasdam febrium species ejus esse indolis, ut in *παρακμῇ* sudorem hunc criticum sibi postulent. Tales sunt particulares intermittentium paroxysmi, magna item et frequentissima Naturae febris ab illa pendens constitutione quae ad intermittentes epidemice producendas unice facit; in his enim, si cui methodo insistatur quae non eo tendit ut materia morbifica digeratur primum, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: quocirca nullae hic evacuationes locum habere debent, nisi quatenus morbi impetum primis diebus quibus aggreditur sufflaminare valent, ne inter medentium operas aeger fato succumbat. Quin et febris pestilentialis causa, cum tenuissima sit et perquam subtilis, vel primis morbi diebus sudoribus diffilari potest, suffragante ubique experientia.

[16.] Istis autem in febribus, in quibus ordinario symptomatum ductu, et si suo genio uti permittantur, nusquam videmus Naturam materiam morbificam jam praeparatam tempore praefinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque aegrum ea sola methodo restituere, cum (ut docet Divinus Senex,) τῆς Φύσεως ἀντιπραπτοῦσης κενὰ

^g tam—sint] carniū et jusculorum e
carnibus ed. '76.

^h Sane—utend.] om. ed. '76.

πάνταⁱ, [(Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.) i. e. *repugnante Natura, nihil Medicina proficit*. (Cels. *De Med.* iii. 1.)] Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientia edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; aegrum etiam, dum eosdem importunius sollicitamus, saepenumero nulla cogente necessitate in manifestum vitae discrimen conjici, a materia morbifica in caput sursum lata. Attamen neque in hac Febre, neque in alia quolibet vel ex eis quae sudore critico solvi non solent, si forte hujusmodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debita concoc-tionis sobolem esse arbitremur, Medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi vero non ita sponte exit, qui certo scire possumus an non hominem e medio tollamus, dum humores regimine et cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis forte in thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet, qui, hac fretus fortuna, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitae periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo haec se res habeat, mihi abunde constat, solam febrem calorem cum secum adferre, qui materiae febrili ad coctionem praeparandae possit sufficere, neque eo intensiorem a regimine fervido forinsecus accersendum.

[17.] Praefatam methodum per venae-sectionem atque enemata in hujusce Febris curatione quam felicissime succedere comperiebam; cum vero, quoties a diaphoreticis laceretur, non solum anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum, habuisse. Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insana loquacitate se prodebat, quam stupore coma aemulante, quod (uti [§ 3.] diximus,) huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, licet nonnunquam sponte sua ortum illud viderim, a nimia tamen curatricum diligentia in provocandis sudoribus male posita, ut plurimum invitabatur: hoc enim pacto materia morbifica, quae in hac Febris specie sudoribus morem gerere recusabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti aegrorum discrimine.

[18.] Jampridem animadverti [iv. 4. 12.] in curatione febris constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi stu-

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

In hac Febris specie, quae sine sudoribus potuit fugari, non sine discrimine ii sollicitabantur.

Stupor comatosus a nimia curatricum diligentia, sudores importune provocantium, ut plurimum invitabatur.

ⁱ Cf. sup. iii. 2. 54; *Epist. Respons.* II. § 32; *Dissert. Epist.* § 107.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

Quo pacto
symptoma
hoc vin-
cebatur.

In morbo-
rum cura-
tione nocet
quandoque
festinatio.

Etiam in-
congrua

por pueros maxime, atque eos qui ex ephebis vix excesserant, subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde epidemicus, atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multo minus hunc, ubi primum ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis venae-sectionibus, non in brachiis tantum, sed cervice etiam et pedibus, emplastris vesicatoriis, cucurbitulis, enematis, diaphoreticis omnis generis, etc., in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem e brachio eductum, epispasticum cervici applicatum, atque enemata duo vel tria e lacte et saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, nisi quod aegrum et a carnibus et a liquoribus spirituosius quibuscunque arcerem; ad Naturae methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhaerens, symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tuto licet tarde recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in febribus quas deinceps tractavi universis; quod quidem, si et symptomatis magnitudinem, et eventum ubique votis respondentem, spectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

[19.] Et sane mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis "lente festinare^j," tardius vero nobis esse procedendum, et plus Naturae saepenumero committendum, quam mos hodie obtinuit. Errat enim (sed neque errore erudito,) qui Naturam artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parcius humano generi ea prospexisset, quam postulat speciei conservatio; cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, et facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis saeculis quibus Medendi Ars maxime caput extulit, et a quampluribus exulta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio: illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quod in Febre de qua jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales (venae-sectionem dico, et enemata,) solo tempore feliciter solebat vinci.

[20.] Antea [§§ 3, 4.] diximus convalescentiae praenuncia signa ut plurimum ad diem usque tricesimum differri solere, (in stupore scilicet paulo confirmatori,) aegro nonnunquam etiam aphonia correpto; quibus elapsis, incongruum aliquod

^j Σπεῦδε βραδέως, Festina lente. Cf. Erasmi Adag. ii. 1. 1.

atque absurdum sive cibi sive potus genus importune flagitabat, ventriculi fermento a morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustae corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quae minus aegro convenire viderentur, modo palato magis arriherent^k.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

ciborum
genera
convales-
centibus
nonnun-
quam in-
dulgenda.

[21.] Mense Septembri, 1674, filium novennem librarii ejusdam aedibus meis vicini, nomine Not, hac Febre una cum symptomate jam saepe memorato laborantem, tractabam. Extracto e brachio sanguine, et clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimae matri obstabam, quae rem ocyus expedire^l acriter urgebat quam ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato praeter julapium aliquod e vulgaribus, (quod pacandae quidem matri potius destinabatur, quam filio restituendo,) trigesimum circiter diem melius habere coepit, edulia varia etiam absurda misere discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licet nullo alio nomine concedi debuisset: atque ita tandem prorsus convaluit.

[22.] Quamvis autem stupor hic ad comatis accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen (at rarius,) phrenesis absque stupore nonnullos invadebat, in qua aeger insomnis dies noctesque agebat, nulla ratione poterat regi, aliaque patiebatur symptomata, iis similia, quae vel ab aliis febribus, vel a variolis, in phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc (ut solebat affectus comatosus jam memoratus,) donec fieret digestio, aegrum vero intra paucos tollebat, nisi inflammatio coliberetur. Atque hic mihi suppetias praeter caeteris tulit vitrioli spiritus, quem, post venae-sectionem atque enematis unius alteriusve injectionem, cerevisiae tenui instillatum pro potu ordinario concessi; qui intra dies paucos et somnum conciliabat, et sanitatem, superatis symptomatis, aegro reddebat: quod quidem nulla alia methodo efficere valebam. Atque hoc reiterata saepe experientia mihi abunde constabat.

Spir. vitr.
ad phre-
nesin de-
bellandam
egregie
contulit.

[23.] Febri huic, autumnus, 1675, et dejectiones dysentericae superveniebant, quandoque et diarrhoea. Istas ego

Dysente-
ria sym-
ptomatica

^k Cf. *Dissert. Epist.* § 26.

^l *exped.*] —*diri* ed. '76.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

quo pacto
tollebatur.

statim perspexi symptomaticas fuisse huic Febri, non vero, ut in constitutione praecedenti, originales et primo ortas: quo non obstante, cum morbi causa in sanguinis massa clauderetur, venae-sectionem ea indicabat; quae quidem, propinato etiam post narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

[24.] Septembri, 1675, D^{na} Conysby, juxta Equilia Regia habitans, me accersivit; laboraverat ea hac Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quae deinceps excipiebant dejectiones sanguineae ac mucosae. Licet protritae jam ab aliquot diebus ob morbum diutinum vires essent, maxime vero a dejectionum frequentia quae nocte praegressa multum fatigaverant, sanguinem tamen e brachio statim educendum curavi, et paulo post narcoticum exhibendum; quibus peractis, ea ipsa nocte dejectiones stercorosae conspiciebantur. Mane et vesperi sequentibus narcoticum repetebam praedictum, imperato etiam medicamento cardiaco moderatori quo spiritus refocillarentur; atque ab his statim convaluit.

Diarrhoea
a narco-
tico, ubi
opus erat,
sistebatur.

[25.] Diarrhoeam quod attinet, quae eodem fere anni tempore huic Febri haud raro accidebat, minus adhuc ista facessebat negotii; cumque ea neque aegro prodesset, neque etiam officeret, (quantum mihi observare licuit,) sive adesset stupor, sive etiam abesset, nullam ab illa indicationem curativam elicere valebam, modo intra eos staret limites ut aeger ab ea de vita non periclitaretur; quo in casu narcoticum sine dubio indicabatur, atque in eo solo probandus anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum; ingens enim illa propensio qua hac Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Narcotico-
rum usus
hoc solo
in casu hic
erat pro-
bandus.

Convales-
centium
sudores
nocturni
unde orti,
et quo
modo tol-
lendi.

[26.] Notandum est haud raro accidere tam ab hac Febre quam febribus aliis convalescentibus, iis maxime quos illae diutius maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (praesertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primum, mox sudore diffiluerent, a quibus vehementer infirmabantur, et vires tardius recipiebant, nonnulli etiam praecipitabantur in tabem. Cum symptoma hoc non aliunde nasci existimarem quam a sanguine ob morbum contumaciorem eo

usque depauperato debilitatoque, ut succos, quos recenter ad-
vectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita
affectis author semper fui ut singulis auroris noctibusque
cochlearia quinqueⁿ vel sex vini Malacensis annosioris hauri-
rent, ejus usu aegris vires crescebant jugiter, et evanesce-
bant sudores. Atque haec de Febre hujus Constitutionis
Continua, quam^o, ob insignem stuporem eam fere semper
comitantem, lubet *Comatosam* appellare.

FEBRIS
CONTIN.
ANNORUM
'73-'75.

CAP. III.^p*Morbilli anni^q 1674.*

ORIENTE anno, mense scilicet Januario, 1673-4, ingressa
est Morbillorum species quaedam ab ea diversa quae eodem
mense anno 1669-70, invaserat; neque tamen minus epide-
mice saeviebant hi atque isti, sed non perinde erant regulares,
neque ita constanter typum observabant: nunc enim citius,
nunc serius, erumpebant, cum in alia specie eruptio in diem
ab invasione quartum semper incideret; adhuc, humeros et
caeteras trunci partes primum occupabant, cum isti alteri fa-
ciem primum peterent, et in reliquum corpus paulatim spar-
gerentur; nec hac in specie observare lieuit, nisi rarissime,
eas cuticulac desquamnationes ad instar farinae inspersae,
quoties recederent Morbilli, quae in alia specie haud minus
certo conspiciebantur quam post febris scarlatinac decessum
conspici solent. Plures insuper e medio tollebant, quoties
imperite tractarentur, quam priores illi; febris enim et
dyspnoca, quae Morbillis abiturientibus solebant accidere,
vehementiores erant, et peripneumoniam hic propius refere-
bant, quam in altero genere. Quantumlibet autem fuerint
anomali atque irregulares hi Morbilli quoad jam memorata
symptomata, in praecipuis tamen satis iis competeat historia
quam de Morbillis [iv. c. 5.] tradidi, cum morbos anni 1670
epidemicos describerem: quae ideo impraesentiarum repe-
tenda non erit. Hi, uti etiam priores isti, ad vernum usque
aequinoctium invalescebant, a quo tempore decrecentes,
appetente solstitio aestivo, aut non diu post, evanuerunt.

Morbilli
anomali
hujus Con-
stitutionis
quibus
maxime
differebant
a regulari-
bus jam
descriptis.

[2.] Curatio, cum nulla ferme in re ab illa differat quam in

ⁿ quinque vel sex] tria quatuorve ed. '76.

^o quam—appell.] om. ed. '76.

^p Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^q anni 1674] om. ed. '76.

MORBILLI
ANNI '74.

Morbillorum historia jam fuse tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hic (pro meo more,) instantiam adferam

CURATIO. methodi qua illas aggrediebar.

[3.] Februario, 1674, domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa Sarisburiensis, me accersivit: infantium unus tantum tum temporis aegrotabat, mox reliqui, (quinque autem vel sex erant,) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret; neque autem vel stragulis, vel igni, quibus sani assueverant, quidquam^r adjici patiebar; ab esu carnum arcebam, jacula avenacea, hordeacea, ac subinde pomum coctum, concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquae triplo coctum, pro potu; urgenteque pro more tussi, ptisanam pectoralem saepe assumendam praescripsi. His peractis, omnino convalescere brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quovis, morbo huic non familiari, tentabantur.

[4.] Duobus primis mensibus quibus haec Morbillorum species se prodebat, intercurrerebat et Febris quaedam Morbillosa hic illic sparsa, in qua ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli praesertim posteriora atque humeros, erumpebant, ecchymata^s Morbillorum imitantia; a quibus in illo saltem disternabantur, quod non universum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: febris etiam (licet ejusdem plane generis,) immanior erat, et ad dies quatuordecim, nonnunquam etiam plures, protrahabatur. Nec venae-sectionem tulit haec Febris nec enemata, ab utrisque irritata; at methodo quae Morbillis superius dicata est lubens concessit. Atque haec de Morbillis fuerunt dicenda.

Febris
Morbil-
losa nec
venae-sec-
tionem tu-
lit, nec
enemata:
methodo
Morbillis
dicatae
concessit.

CAP. IV.^t

Variolae Anomaliae annorum^u 1674, 1675.

QUEMADMODUM morbilli epidemici initio anni 1670 incur-santes, Variolas nigras ibidem [iv. c. 6.] delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus epidemice grassabantur initio anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum

^r quidquam] quidquid ed. '76.

^s ecchym.] ἐκθύματα ed. '76.

^t Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

^u annor. &c.] hujus Constitutionis ed. '76.

similem, ut eadem istae^v revixisse omnino viderentur, non aliae subnasci. Cum enim (uti jam [c. 1. § 4.] diximus,) in priore illa Variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulae minus indies nigrae comparerent, et grandiores etiam pedetentim conspicerentur; donec exeunte anno 1673^w morbus jam mitis (habita generis ratione,) ac benignus esset; jam pristina ferocia, et infausto malorum symptomatum agmine stipatus, denuo revertebatur. Etenim pustulae fuliginem nigredine aequabant, ubi nempe confluerint, et aeger non prius extingueretur quam ad maturitatem istae pervenerint; immaturae enim fuscae tantum erant colore. Pustulae quinetiam perpusillae erant, si numerosas; paucae enim ubi fuerant tantum, haud erant minores quam in aliis Variolarum generibus, nigrae vero rarissime. Verbo dicam, istas quas anno 1670 descripsimus satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quae quidem majorem sub his quam illis aliis putredinem latere, naturaeque eas esse magis crassae et inconcoctilis, ostendebant; maturae enim pejus olebant, ita ut eisdem graviter laborantes prae foetore vix quirem accedere. Tardius etiam periodum absolvebant, haerebantque diutius, quam ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

[2.] Notatu interim est perdignum, quod quanto mitior est morbi species, tanto citius pustulae ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie ista regulari Variolarum Confluentium quae anno 1667 ingressa est, dies undecimus maximum adferebat vitae discrimen, quo semel elapso, non amplius ut plurimum aegro metuendum erat. In proxime sequenti specie anomala Confluentium quae initio anni 1670 coeperunt invadere, aeger die decimo quarto, vel ad extremum decimo septimo, maxime periclitabatur, quos si aeger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenus observavi^x. At vero in hac specie Confluentium, aeger etiam post diem vicesimum contrucidabatur; nonnunquam et si convalesceret (quae paucorum sors erat,) non tantum tibiae intumescabant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

Variolae
hujus Con-
stitutionis
nigras
anni '70
satis refe-
rebant.

Putredinis
majoris e-
rant sobo-
les, natu-
raeque ma-
gis crassae
ac incon-
coctilis.

Quanto
mitior
morbi spe-
cies, tanto
citius pus-
tulae ad
maturita-
tem, mor-
bus ad
finem per-
ducitur.

^v *caedem istae... viderentur... aliae*] *caedem ista... —retur... alia* ed. '76.

^w 1673] Sic sup. c. 1. § 4; male

1663, edd. '76, '85.

^x Cf. sup. iv. 6. § 6.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

Per tres
hasce con-
stitutiones,
posterior
Variola-
rum spe-
cies prio-
rem sem-
per exupe-
ravit, tum
quoad ma-
jorem pu-
tredinem,
tum quoad
morbi ma-
teriam mi-
nus cocti-
lem.

Species
nova haec
videtur e
priori jam
inveteras-
cente sub-
orta.

Morbi epi-
demici ab
aëre, efflu-
viis a mi-
nerali ali-
qua fer-
mentatione
repleto,
oriri vi-
dentur :
eousque
propagan-
tur donec
expiraverit
subterra-
nea illa
halituum
minera.

est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliae ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore, rheumaticorum per omnia aemulo, tragocediam ordiebantur ; postea haud raro suppurabantur, et in sinus ingentes et partium musculo- sarum apostemata desinebant, aegro in vitae periculo etiam ad multos dies a discessu Variolarum adhuc versante : adeo ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se epi- demicus promoveret per tres hasce constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minus coctilem.

[3.] Videntur autem mihi hae quas jam tracto Variolae, nova quaedam Variolarum species, e priore jam inveteras- cente suborta. Quamvis pro aëris diathesi eum producente epidemicum, Variolae nigrae, quae initio anni 1670 primum se ostendebant, ad *παρακμήν* suam usque progredierentur, tamen, ad instar recidivae alicujus morbi a materia pristina denuo fermentescente, aër, rursus ad Variolarum productio- nem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit ; qui quidem morbus redintegratus, sumptisque de novo viribus, revivis- cere plane, et quasi *rejuvenescere*, videbatur. Tanto autem magis anomaliae hae erant, tantoque magis intensam redole- bant putrefactionem, quanto materia, e qua generabantur, ista crassior erat atque faeculentior, ad quam praecedentes primum ortum referebant. Quod ut magis elucescat, existi- mandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aëre supponi debere, quae hunc hoc in loco epidemicum propaget, alium vero longe diversum in alio non ita multum distante ; hoc enim si fieret (fit autem subinde,) quilibet ventorum motus constitutionem diffilare valeret : vero autem similis mihi videtur hunc vel illum particularem aëris tractum effluviis repleti a minerali aliqua fermentatione, quae, aërem per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terrae affectibus appropriatos eo usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera ; quae pariter in novam denuo fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe ma- teriae exolescentis, uti in casu jam memorato. [4.] Mihi vero (qui non ultra quam res ipsa loquitur sapere audeo,) perinde est, an haec, an alia aliqua hypothesis phaenomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam trac-

tavi Variolas, praecedentis constitutionis Variolis fuisse similes, nisi quod et crassiorem naturam, et putredinem longe intensiorem, redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum confluerent, plures Orco dabant quam species alia quaelibet quam mihi haecenus videre contigit, et (si quid meo iudicio tribuendum sit,) pestem ipsam, pro numero scilicet aegrotorum, perniciem aequabant; licet, ubi Discretiae invaderent, haud certius intentarent periculum quam alia quaevis species, et tam pustularum magnitudine, quam colore, aliisque circumstantiis, boni se moris esse faterentur.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

[5.] Curationem quod attinet, jam a multis annis miratus sum indicationes plane contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur; hinc enim luce clarius fuit, a calidiori regimine symptomata quae a nimia inflammatione pendent, statim produci, febrim scilicet, phrenesin, maculas purpureas, et similia, quibus hic morbus praeter ceteris quibusque est obnoxius; inde vero regimen justo frigidius faciei manuumque intumescendae, quae hic apprimè est necessaria, officere, et pustulas flaccidiore reddere. Postquam haec diu multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurrere; usum enim aquae cum lacte coctae, cerevisiae tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμόν fraenare; atque ex adverso, aegrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem et faciei manuumque intumescendiam valebam promovere. Neque haec secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finita, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiae secretionem indigere: ita ut, eum jam in habitu corporis, maturandisque abscessulis, rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut scilicet sanguis ab halitibus calidis, a carne pustulis obsessa retro agendis, sartus tectus conservetur; *pustularum* vero, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illae perducantur. [6.] Jam vero, ut felicitè mihi cesserit haec methodus (uti prius [iii.2.50 sq.] docui,) in Variolis aliis Confluentibus, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit, ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, sive methodo jam a me laudata, sive

CURATIO.

Indicationes plane contrarias suggerit hic morbus.

Quae in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hic non profecit.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

regimine et cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi desiderari adhuc aliquid praeter ista quae vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem manuumque atque faciei intumescantiam, facerent; desiderari scilicet aliquid, quod putrefactioni magis intensae, quam in his Variolis prae caeteris quibusque observaram, vincendae par esset. In mentem mihi tandem venit vitrioli spiritus, quem existimabam utrique intentioni tum putredinis oppugnandae, tum perdomandae caloris ferociae, satisfacere posse. Quamobrem aegro sibi relicto, donec et dolor et vomitum quae eruptionem praecedere solent jam desinere, et Variolae conferto agmine prodirent omnes, tandem die quinto sextove dictum spiritum, cerevisiae tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberalius vero, cum appeteret febris maturationis; quem potum, donec perfecte convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Spir. vitr.
omnem
numerum
absolvit:

quo tem-
pore et
modo exhi-
bendus:

quae ab
eo libera-
lius sump-
to com-
moda:

[7.] Hic spiritus, ceu morbo revera specificus, symptomata omnia ad miraculum fere compescebat: facies et maturius et longe altius, intumescere; Variolarum interstitia ad colorem magis rubrum et rosae Damascenae aemulum magis accedebant; pustulae quoque minutissimae grandescere, saltem quantum ea species pateretur; pustulae etiam, quae aliter nigrae comparuissent, hic materiam quandam flavam et colore favum referentem eructabant; facies deinceps, pro nigra, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur; celerius maturescebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio citius percurrebant. Haec autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent. Quapropter, quoties aegrum copiam subjugandis symptomatibus debitam respicere animadverterem, spiritum istum, vel syrupo aliquo in cochleari permistum, vel aquae destillatae cum syrupo junctae additum, subinde ingessi, quo pensaretur scilicet liquoris parcius usus.

nihil ab
eo incom-
modi, licet
salivatio-
nem fere
sistat, cu-
jus vicem
subeunt
dejectiones
aliquot.

[8.] Varia hujus medicamenti commoda recensui; incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenus potui deprehendere: licet enim salivatio die undecimo decimove fere ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis dejectiones aliquot subire solent, tamen ab his minus aegro erit periculi quam ab ista fuit; quandoquidem (quod plus semel diximus,) qui

Variolis Confluentibus laborant, eo praecipue urgentur discrimine, quod saliva his diebus viscidior reddita fauces pracludat, cui quidem symptomati hoc in casu diarrhoea succurrit, quae vel sponte sua desinet, vel saltem, ubi nullum amplius a Variolis periculum est, lacte et aqua mistis et narcotico assumptis facile compescetur.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

[9.] Aegro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula praeter solita adjici non patiebar; concessi etiam ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim avenaccis atque hordeaceis victitabat, nonnunquam et pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret aeger, vel aegrotaret stomacho, vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum vero paregoricum jam a quinto sextove die singulis vesperis temporius propinandum adulto (infantibus enim eo non erat opus,) praescripsi, laudani liquidi scilicet guttas quatuordecim in aquae florum paralyseos.

[10.] Die decimo quarto aegrum e lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem e brachio educendum curavi; catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis aegri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quam solebat eorum quos hic morbus ita male muletaverat. Adde, quod methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quae ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

[11.] Die Julii 26, 1675, vir nobilis mihique amicus, D^{nus} Elliot, Regi a cubiculo, domesticum e suis meae curae commisit, fera hac Variolarum Confluentium nigrarum specie propediem laboraturum. Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, et in hunc morbum a nimia computatione recens inciderat. Confluebant pustulae densiore agmine quam alias vidi unquam, ita ut nulla fere inter eas intercapedo linqueretur qua distingui possent. Remedii hujus *δραστικωτάτου* confisus viribus, venam nullus secui, licet tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cum a nimia vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post eruptionem finitam, die videlicet quinto vel sexto, spiritum vitrioli in lagenas aliquot cerevisia tenui repletas jussi instillari, atque hunc

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas e naribus fluxit, ut nosocoma hoc symptomate territa me ocyus accersendum putaret. Adveniens ego, cum ab immodico sanguinis calore et impetu inusitato illud oriri animadverterem, cerevisiam tenuem dicto spiritu impraegnata uberior adhuc hauriendam imperavi; quo facto haemorrhagia dicto citius est coërcita. Salivatione satis copiosa, faciei et manuum intumescencia, pustularumque augmento, rite procedentibus, morbus se satis feliciter expedit; nisi quod ultimis diebus dejectiones aliquot mucosae sanguineaeque interpellarent, quae forte nullum facessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuissem. Nihilominus nullo alio praesidio dysenteriam adoriebar, quam narcotico illo, quod alias etiam, si hoc symptoma non urisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulae; posteaque extracta e brachio sanguinis quantitate satis larga, lacteque atque aqua affatim haustis, subito convaluit.

[12.] Eodem fere tempore quidam e meis vicinis, D^{nus} Clench, duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulae utrisque perpusillae erant, confluxiles admodum, et ad erysipelatis modum prodibant, generisque *Nigri* dicti. Vitrioli spiritum utrisque in potu omni instillandum curavi, quem (non obstante aetate, junioris praesertim, tenellula,) ne hilum aversabantur; quin et nullo symptomate graviori affecti convaluere illico. Amicissimus mihi vir, D^{nus} Doctor Mapletoft, utrosque mecum invisens, aetate majorem jam convalescentem reperit, minorem vero in cunis adhuc laborantem.

[13.] Animadvertendum est autem, quod, sicuti Variolae hujus Constitutionis quae non confluebant, satis erant benignae, ita neque remedio jam praescripto opus habebant; satis vero erat ista eas methodo tractare quam generi Distincto jam supra [iii. 2. 42 sq.] deberi docuimus.

[14.] Habes jam, Lector, quae de Variolis mihi erant dicenda omnia; quae licet non nemo fortasse parvi penderit pro saeculi genio, scio tamen ego haud parvo mihi labore, cura, atque industria, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam a me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in

proximum, et studium aliis benefaciendi, vel pretio existimationis propriae, quam satis intelligo a subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video cur aliquem male habeat nova methodus ei morbo medendi, cujus nec apud Hippocratem vestigium ullum, nec apud Galenum, invenitur, (nisi quis forte locus difficillima ratiocinatione torqueatur,) cum quae a modernis adaptantur curationes, a magnis illis Rei Medicae Luminibus non institutae, aequo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

[15.] Quin et pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea methodo, qua expugnandae sunt istae Febres, quae ab iis pendent constitutionibus quae Variolis epidemicae sunt; etenim, si in prioribus illis mundi saeculis Variolae nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est (ne quid dicam audacius,) Variolas nondum tunc temporis in rerum natura fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum Hippocratem (opinor,) is nunquam latuisset; qui cum morborum historias et clarius intellexerit, et descripserit accuratius, quam post natorum quispiam, et hujus etiam descriptionem genuinam atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. [16.] Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis alterationibus* quae ipsius terrae accidunt visceribus, pro varia scilicet ejusdem aetate ac duratione; quodque, sicuti alii morbi jam olim extitere, qui vel jam ceciderunt penitus, vel aetate saltem pene confecti exolvere, et rarissime comparent, (cujusmodi sunt lepra, atque alii fortasse nonnulli,) ita qui nunc regnant morbi aliquando demum intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Haec se ita res habere potest, quicquid de ea videatur nobis *βραχυβίους*, qui heri tantum nati sumus, cras forte interituri; neque quas de morbis authores vel antiquissimi congesserunt rationes, aevi multo productioris, si cum antiquissima mundi epocha eae conferantur.

VARIOLAE
ANOMAL.
ANNORUM
'74, '75.

Nullum
Variolarum
vestigium
vel apud
Hippocr.
vel Gal.,
unde
excusatio
methodus
nova, cum
modernorum
tantum
curationibus
adversetur.

In curatione
Februm
Variolosarum
eadem pariter
de causa
innovandum
fuit.

Videntur
morbi
certas habere
periodos
pro occultis
alterationibus
quae terrae
visceribus
accidunt,
pro varia
sc. ejusdem
aetate
ac duratione;
unde
novae morborum
species exoriuntur,
prioribus
etiam extinctis.

* *alter. quae ipsius &c.*] Cf. sup. i. 2. 5; *Tract. I.* § 35; *Sched. Monit. I.* § 3.

CAP. V.^y*Tusses Epidemicæ anni^z 1675, cum Pleuritide et Peripneumonia supervenientibus.*

CUM tempestas placida ac tepens, immo vero aestatis similima, praeter solitum ad postremos usque Octobris dies perseveraret, anno 1675, eam vero mox exciperet alia multum diversa, frigida scilicet atque humida subito ingruens, Tusses ubique numerosiores grassabantur quam alio quovis (quod meminimus,) tempore, nemini fere parcentes, cujuscunque is fuerit sive aetatis sive temperamenti, integras vero simul familias pervadentes. Neque numero tantum erant spectabiles, (cum quaelibet hyems haud paucas nobis generet,) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cum enim Constitutio, et jam et per autumnum omnem modo elapsam, in producenda febre epidemica supra descripta omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tusses istae febre sternebant viam, atque in eam quam libentissime commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in febre producenda, ita etiam febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam pleuram ac pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimana illa quae harum Tussium exortum fuerat praegressa. Quae tam improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minus diligenter adverterant animum, ansam praebuit febrem hanc pro pleuritide essentiali, aut essentiali peripneumonia, habendi, licet eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. [2.] Nunc enim, uti prius semper, cum dolore capitis, dorsi, atque artuum, quoslibet aggrediebatur; quae symptomata omni ubique hujusce Constitutionis febre conveniebant. Materia tantum febrilis, cum stimulante Tussi in pleuram ac pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen febris (quantum mihi licuit observare,) eadem prorsus cum illa fuit, quae ad eum usque diem fuerat depopulata quo hae Tusses primum comparebant; quin et remedia quibus promptissime parebat, idem plane demonstra-

Ex impro-
visa sym-
ptomatum
mutatio-
ne, febris,
quae ead-
em mane-
bat, pro
pleuritide
essentiali,
aut essen-
tiali peri-
pneumonia,
ab incauti-
oribus est
habita.

^y Deest hoc cap. in edd. '66, '68.^z anni 1675] om. ed. '76.

bant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, et reliqua signa pleuritidi familiaria, essentialem pleuresin subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quam quae febris hujus Constitutionis quadrabat, ab illa vero quae verae pleuritidi conveniebat abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quod, cum pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere, quod, inter ver atque aestatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus, alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantum febris, quae^a isti anno propria fuit, ducendus est, atque accidentalis tussis sobole.

[3.] Ut ad eam methodum rite procedam, quam hujus anni Tussibus (tum etiam istis quae aliis annis contingunt, modo ab iisdem causis nascentur,) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quae a sanguinis massa per insensilem transpirationem ablegari solent, a frigore cutis spiracula subito contrahente intro verti, et in pulmones deporni, quos irritando, Tussim mox excitant. Cumque hoc pacto detineantur calidae istae et recrementitiae sanguinis exhalationes, quo minus per cutis poros exeant, febris in sanguinis massa facile accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio, sive remediorum, sive regiminis, justo calidiorum, quasi adjecto oleo ignis augetur, et qui in febrim jam plus satis erat proclivis, in eandem praeceps agitur. Verum enimvero, qualiscunque fuerit febris stationaria quae illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, nova haec febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licet symptomata quaedam adhuc retineat, a Tussi, quam habuit parentem, pendentia. Ac proinde satis constat in Tussi qualibet ex hac *προφύσει* nata, non tantum ipsi morbo, sed et febris, quae Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

[4.] Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum febrim, atque alia symptomata quae ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, aegrum a carnibus et liquoribus spirituosus quibuscunque arcere; hortabar item ut

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

Medendi
methodus
eadem

quae febris
hujus Con-
stitutionis
quadrabat;
ab illa vero
quae pleu-
ritidi verae
convenie-
bat, longe
diversa.

Non eo
anni tem-
pore inva-
debat fe-
bris haec
quo solet
pleuritis.

CURATIO.

Tussis ex
qua *προφύ-
σει* nasci-
tur, ut et
febris eam
comitans.

Nova haec
febris in
febris
stationa-
riae tum
regnantis
nomen et
familiam
statim
transit.

Tussis
sine febre,
abstinentia
a carnibus,
moderato
exercitio,

^a quae ante fuit in ed. '76.

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

et ptisana
pectoralis
refrigeran-
te, curaba-
tur.

Nec nar-
cotica,

nec liquo-
res spiri-
tuosi,

nec dia-
phoretica,
hic tuto
usurpaban-
tur ad se-
dandam
tussim;
et quare.

exercitiis uteretur moderatis, et frueretur aura liberiore, ptisanam pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula haec et ad Tussim perdomandam et febrim, aliaque symptomata, quae illam comitari solebant, praevenienda: sicut enim abstinencia a carnibus et liquoribus spirituosus, tum etiam refrigerantium usu, ita contemperabatur sanguis ut impressioni febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quae, quoties corporis pori a repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, via sibi naturali ac genuina exhalabant opportunius, et cum bonis aegri rebus difflabantur.

[5.] Tussim quod spectabat sedandam, haud vacabat periculo narcoticis atque anodynis illam aggredi; nec minus periclitabatur, si quis liquoribus spirituosus calidisque medicamentis idem moliretur, cum, utroque modo inviscata atque indurata Tussis materia, halitus isti, qui a sanguine placide ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa praeclusi febrim ibidem ciebant. Atque hoc saepenumero non paucis e vulgo inconsultioribus pessime cessit, qui, cum spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, affectus pleuriticus et peripneumonicus invitabant, atque insana hac sapientia morbum sua natura levissimum et facile sanabilem in periculosum ac saepe lethalem transformabant. Nec minus hallucinabantur (licet magis cum ratione insanire viderentur,) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant; quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud raro prae caeteris quibuscunque praesidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, et quem servare volumus aegrum, letho dare posse.

[6.] Quandoque vero, non tantum ubi minus rite tractaretur morbus, quo scilicet supra descripsimus modo, sed etiam nonnunquam sua sponte, (maxime in delicatioribus ac tenellulis,) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat caloris ac frigoris vicissitudo quaedam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu maxime; (quae omnia pariter symptomata febrim hujus Constitutionis plerumque sequebantur;) quibus saepe adjugebatur lateris dolor, nonnunquam etiam

pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat aeger, inhibebatur Tussis, excitabatur febris vehementior.

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

[7.] Febri et pessimis ejus symptomatis rectissime (quantum accurate facta observatione mihi constitit,) occurrebatur venae-sectione in brachio, et epispastico nuchae applicato, clystere item quotidie injiciendo. Aegrum interim monebam ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstineret a carnibus, nunc cerevisiam tenuem, nunc lac aquae permistum, nunc ptisanam aliquam refrigerantem ac lenientem, sorberet. Elapso jam biduo triduoque, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundo detraxi, et ut in usu enematum persisteret adhuc suasi.

Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est, (tam in hac quam aliis febribus,) ea, jam fractis morbi viribus et retusa acie, non diu et continuo repetenda esse, maxime in foeminis passioni hystericae obnoxiiis, aut viris hypochondriacis; cum talium sanguis atque humores *εὐμετάβλητοι* sint, ac nullo fere negotio exagitentur atque aestuent, unde perturbatur corporis oeconomia, et symptomata febrilia etiam ultra solitam periodum aegros discruciant.

Enemata,
(tam in hac
quam aliis
febribus,)
fractis jam
morbi viri-
bus, non
sunt repe-
tenda;
maxime in
foeminis
hystericis,
virisque
hypochon-
driacis.

[8.] Sed ut ad rem revertamur: dum hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas, quae in pleuram ac pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placide solebant evanescere; cum qui morbum ferocius atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remedium molimine bellum inferentes, vel suos aegros amitterent, vel saltem phlebotomia saepius repetita quam vel postulabat morbi genius, vel etiam tuto ferebat, eorumdem vitam redimere cogerentur. Cum enim in vera Pleuritide venae-sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad curationem sufficiat, (modo non obstiterint medicamenta et regimen calidiora, quae contra militant,) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis, venam secasse, modo aegro concederetur ut e lecto exurgeret et potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat necessitas (si bene observaverim,) sanguinem saepius educere, nisi ubi a calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Pleuritis
vera sola
repetita
venae-sectio-
ne cura-
tur.

In hac
Febre
semel, vel
ut pluri-
mum bis,
venam se-
casse satis
erat.

[9.] Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod De Pleure-

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

si maligna
dicta, quae
venae-sec-
tionem non
fert.

In pleuresi
sympto-
matica non
multo plus
sanguinis
sympto-
matis rati-
one edu-
cendus est,
quam fe-
bris nomi-
ne, a qua
pendet, e-
duci debu-
erat.

In februm
curatione
anni con-
stitutio,
quatenus
huic alte-
rive epide-
mico pro-
ducendo
favet, ob
oculos
semper est
habenda.

omnium ore tritissimum est, Pleuresin scilicet quandoque ita malignam reperiri, ut per eos annos phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam quoties hic morbus communi-ter deponcit. Censeo quidem^b Pleuresin veram atque essenti-alem, quae (ut posthac [vi. 3. 1.] dicetur,) omnibus annorum omnium constitutionibus indifferenter infestat, omnibus in-differenter annis venae-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut febris ejus anni proprie epi-demica, a repentina aliqua manifestarum aëris qualitatum alteratione, materiam morificam in pleuram aut pulmones libenter deponat, ipsaque febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi venae-sectio possit concedi, ut huic symptomati, si multum saeviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quam febris nomine debuerat educi, a qua pendet istud symptoma: namque si haec ejus sit indolis, ut a repetita venae-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quae ejusdem symptoma est; at vero si febris re-petitam venae-sectionem respuat, neque juvabit ista (imo et nocebit,) in Pleuritide, quae cum febre stabit cadetve. Hoc autem modo se res habuit (me saltem judice,) in Pleuritide symptomatica quae febrem comitabatur hoc in loco gras-santem quo tempore subingrediebantur Tusses, hac nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non-erat, quod existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in februm curatione non continenter ob oculos habet anni constitutionem, quatenus huic aut alteri morbo epidemice producendo favet, caeterisque morbis omnibus una concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detor-quendis.

[10.] Novembri anni praefati, D^{num} Thomam Windham, Dⁿⁱ Francisci Windham, Equitis, filium natu maxi-mum, hac febre laborantem tractabam. Querebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus caeteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, epispasticum nuchae apponi, enemata quotidie injici; nunc ptisanas atque emulsiones refrigerantes, nunc lac aquae im-mistum, nunc cerevisiam tenuem, propinavi; suasi ut lecto absisteret quotidie ad horas pauculas: qua methodo intra

^b quidem] equidem ed. '76.

paucos dies restitutus est, et celebrata catharsi omnino convaluit.

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

[11.]^c Notandum autem est, quod, tametsi symptomata haec, quae Tussi supervenire solerent, ea prope essent quae hanc hyemem funestabant, attamen Tussis ipsa sine illis sola invadens, ea tempestate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venae-sectionem neque clysteres sibi vendicabat, modo febris a regimine vel medicamentis calidioribus non excitaretur; cum satis erat ad eam compescendam aegro liberioris aëris foras usum concedere, et carnis esum, ut et vinum ac id genus liquores spirituosos qui febri ausam praebeant, omnino interdicere. Porro tabellas sequentes saepiuscule devorandas imperavi; quae quidem ad Tusses a frigore susceptas coercendas omnibus aliis, quae mihi adhuc innotescunt, longe praecellunt:—

Curatio
Tussis si-
ne febre.

[Form. 32.]^d ℞ Sacchari Candi libras duas cum semisse;

Coque sufficiente quantitate aquae communis usque dum adhaerescat extremis digitorum; tum adde

Pulveris Liquiritiae,

[Pulveris] Enulae Campanae,

Seminum Anisi,

Seminum Angelicae, ana semunciam,

Pulveris Iridis,

Florum Sulphuris, ana drachmas duas,

Olei chymici Seminum Anisi scrupulos duos;

Fiant secundum artem tabellae, quas secum continuo portet, ac earum unam frequenter assumat.

[12.] At priusquam his, quae de morbis epidemicis diserui, ultimam imponam manum, objectioni, quam contra eorum nonnulla adferendam praevideo, occurrendum mihi est; quod nempe non satis cum *malignitate* ista pugnare videantur quae pluribus horum morborum adhaeret. Non is sum qui receptam a viris doctissimis sive hujus saeculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cum ista indicii plus satis se prodant manifestis in epidemicis plerisque. Liceat mihi tantum quae de ejus natura sentio in medium proferre, quo haec nostra praxis minus a ratione abhorreere videatur; ipse enim, cum eruditissimo Scaligero,

^c § 11 om. ed. '76.

^d Cf. form. 258.

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

Non mihi, sed Rationi, aut quae Ratio esse videtur,
Milito, securus quid mordicus hic tenet, aut hic. [*Apic.* viii. 34. p. 10.]

Malignitas
in particu-
lis calidis-
simis ac
spirituo-
sissimis,
humorum
in humano
corpore
contento-
rum natu-
rae adver-
santibus,
consistere
videtur.
Particulae
dictae assi-
milando
agunt.

[13.] Censeo itaque ego malignitatem eam omnem quae epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturae plus minusve adversantibus, consistere ac terminari; quia solae istiusmodi particulae humores ita subito alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas et spirituosas particulas assimilando maxime agere; cum ex Naturae lege quodlibet principium activum sui simile procreare satagat, et quae ei cunque obsistunt, ad propriam indolem inflectere atque accommodare: ita ignis ignem generat, et maligno infectus morbo socium inficit, spirituum scilicet emissionem, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, et in naturam suam perducunt trahuntve.

Hae in
peste sudo-
ribus eli-
minari pos-
sunt; non
vero in iis
febris,
in quibus
particulae
assimilan-
tes non ita
sunt sub-
tiles.

Usu cale-
facientium
actuatae,
magis assi-
milant par-
ticulae ca-
lidae, et
humores
extenuati
minus re-
sistunt.

[14.] His praemissis, omnino sequitur, nihil esse prius quam ut dictae particulae sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur. At hic reclamant experientia, docetque hoc in omni malignitatis specie fieri non posse: quamvis enim in ipsa peste particulae pestilentialia, tum quod admodum fuerint subtiles, tum etiam quod sanguinis partibus maxime spirituosissimis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore, non interrumpendo, ejici queant; in aliis tamen febribus, ubi particulae assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectae, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantum sudoribus diffuari non potest, sed saepenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, diaphoreticis. Quanto enim magis usu calefacientium actuantur particulae hae calidae ac spirituosae, tanto magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantoque etiam magis excalefiunt humores isti in quos agunt, tanto libentius in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes: cum ex adverso ratio dictare videatur, medicamenta illa quae contrariae sunt naturae non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quo spirituum morbificorum fortius sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hic mihi venit experientia, qua magistra edoctus sum, et purpureas febrium maculas, et

Docet ex-
perientia
purpureas

variolarum pustulas nigras, eo promptius sumpsisse incrementum, quo magis calefieret aeger; easdem vero pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, deerescere solere ac minui.

[15.] Jam si quis me roget, qui fiat ut, cum malignitas in ejusmodi partieulis calidis ac spirituosis consistat, haud raro ita pareat febris signa conspiciantur, etiam in morbis summe malignis; responderem perecontanti, primo in praecipua illa et maxime insigni malignitatis instantia, ipsa peste, abunde constat partieulas *νοσηράς* ita supra modum subtiles esse atque aculeatas (praesertim ubi primum incipit grassari,) ut aerae ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in ebullitionem quidem illum attollant, unde aeger sine febre perit.

[16.] At vero in minori isto malignitatis gradu qui in aliis epidemicis reperitur, symptomata febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam a confusione in sanguine atque humoribus excitata a particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde Natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exere quae morbo competunt, at anomala sunt *φαινόμενα* fere omnia ob *οικονομίαν* penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur saepe febris, quae, obtinente genuino Naturae ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt febris indicia quam pro morbi genio, ob metastasin minerae malignae vel in genus nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomoria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

[17.] Quicquid vero id fuerit, ne hariolari quidem possum quatenam alia medendi methodus malignitati qualieunque adhibenda sit, praeter eam quae epidemico, cui inhaeret, debetur; ita ut sive epidemicus de eorum numero sit, qui primo concoctionem materiae febrilis, mox ejusdem rite dispositae eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum qui per eruptionem aliquam fugam sibi quaerunt; vel etiam eorum qui ab artis praesidio viam sibi aperiendam praestolantur; in singulis his (inquam,) generibus malignitas, morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortuna, et pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quaeecunque evacuatio febris in genere competit, eadem et malignitati de-

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

februm
maculas,
et variola-
rum pustulas
nigras a calefaci-
entibus augeri,
a regimine vero
moderatio-
riori minui,
solere.

Particulae
νοσηράς in
peste ita
quandoque
subtiles
sunt, ut ne
sanguinem
quidem in
ebullitionem
attollant,
unde aeger
sine febre
perit.

In malignis
aliis epidemicis
ita parca
febris signa
conspiciuntur,
nonnunquam
ob confusionem
in sanguine
et humoribus,
nonnunquam
etiam ob
metastasin
minerae
malignae
in genus
nervosum,
vel alias
corporis
partes.

Nulla alia
methodus
medendi
malignitati
qualieunque,
praeter eam
quae epidemico
cui inhaeret,
debetur.

TUSSES
EPIDEM.
ANNI '75.

betur, quantumlibet evacuationes istae sibi invicem fuerint contrariae. Malignitati itaque isti quae febres autumnales intermittentes comitatur, uti et febrem continuam quae ejusdem est indolis, medebitur diaphoresis, quae concoctionem subsequitur ceu ejus effectum; variolarum malignitati subveniet tempestiva abscessulorum maturatio; atque ita de reliquis; in quibus omnibus peculiaris malignitatis species istis praesertim modis ac methodo illa optime superatur, quibus libentissime cedunt peculiare isti morbi ad quos illa spectat, sive hac methodo procedendum fuerit, sive altera. Hoc mihi dictat ratio, (nisi pro Junone nubes^e), atque huic etiam experientia jugiter suffragatur.

CAP. VI.^f*Anacephalaeosis.*

Quinque
Constitutio-
num ge-
nera, quin-
que nimi-
rum aëris
diatheses,
quae toti-
dem Febri-
um Epide-
micarum
species pe-
culiaries
produce-
bant, hoc
Tractatu
describun-
tur.

Harum
prima, *De-
puratoria*
quae dici
potest,
praecipua
Naturae
Febris vi-
detur.

ATQUE ita demum animadvertimus spatium illud annorum, quo finiuntur praegressae *Observationes*, genera Constitutio- num omnino quinque peperisse; quinque nimirum peculiare aëris diatheses, totidem Epidemicorum species peculiare, Febrium nominatim, producentes. Febrium autem harum prima, quae iis annis infestabat, quibus Intermittentes Autum- nales maxime grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidaque hactenus assequi potuero,) in qua Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debita coctione praeparatam certo suo tempore ad exitum disponderet, vel per justam *διαφόρησιν*, vel *διαπνοήν* paulo liberaliorem; quae idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit. Et profecto facile adducor ut credam praecipuam hanc esse atque Primariam Naturae Febrem, tum ob regularem illam methodum, qua utitur in promovenda materia morbifica eademque praefinito tempore digerenda, tum etiam quia haec Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; [2.] cum credibile sit Febres Intermittentes epidemice saepius grassari quam alios morbos quoscunque, (si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in saeculis jam elapsis tot et tanta scripserunt,) quicquid demum in causa fuerit quod ita rarae comparuerint a quo Pestis hanc Urbem est depopulata. Enimvero Febris haec Pestilentialis inflammatoriis iis omnibus,

^e pro Junone nubes] Cf. *Epist. Respons. II.* § 30.

^f Deest hoc cap. in edd. '66, '68.

quae post invasere, se ducem praebebat ac *πρόδρομον*. Febri autem isti Primariae, de qua supra, adaptantur (ni fallor,) illustria illa atque necessaria axiomata, quae tradiderunt Hippocrates alique medici antiqui, quorum ope ita illa est regenda, ut praeparetur materia Febrilis ad crisin per sudores rite faciendam; neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quae diversam longe habent indolem, et raro ejusmodi methodo aliqua solvi solent, qua nos adjuti (si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus,) morbos hosce subjugare possimus. Ut ut vero haec se res habeat, notatu dignum esse autumo, quod cum Febris haec, quae ab illa Constitutione pendebat qua Intermittentes caeteris praedominabantur, (si vel diutius persisteret, vel aeger nimis evacuationibus fuerit exhaustus,) subinde in Intermittentium castra de facili transiret, istae Febres quae sequentes funestabant annos, etiamsi diutissime cruciarent, rarissime tamen Intermittentes fierent; indicio satis manifesto eam Febrem Continuum atque Intermittentes istas vel natura quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

[3.] Jam si quis a me percontetur, quo demum pacto Febris Continuae speciem ex notis in Febrium descriptionibus a me traditis queat expiscari, cum plerumque singulae iis implicentur symptomatis quae omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, etc.) huic ego responderem, difficile id quidem esse, at non plane impossibile, modo quis serio atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in historia praecedenti indigitavimus, maxime si in urbe aliqua, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febrem Continua laborantem accersiri; id primo habet adminiculi ad iudicium rite formandum, quod vel ex observatione propria, vel aliis indicantibus, facile resciscat, quinam alii morbi praeter hanc Febrem, et cujus demum generis, eo locorum epidemice grassantur; quo cognito, non amplius dubitabit, cujus generis esse debeat Febris ista quae huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantum se prodatur symptomatis, quae omnibus omnino febribus sunt communia, (praesertim si in *ἀταξίαν* et confusionem agatur a methodo quae ab ejus curatione prorsus aliena est,)

ANACE-
PHALAE-
OSIS.

Huic adaptantur axiomata quae tradiderunt Hippocr. alique medici antiqui, subsequentibus Febrium speciebus vix accommodanda.

In hac Constitutione Febres Continuae in Intermittentes, utpote sibi cognatas, facile transibant, in aliis vero rarissime.

Febris Continuae species potest dignosci, primo ab aliis Epidemicis eo locorum tum grassantibus;

ANACE-
PHALAE-
OSIS.

alii tamen Epidemici characteres naturae atque indoli suae proprios ac peculiare apertissime agnoscent. [4.] Verbi gratia, qui variolas inspexerit, facile conjectabit, (modo ejus morbi historiam probe calleat,) vel a die quo primum erumpunt pustulae, vel ab earum magnitudine atque colore, etc., ad quodnam variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quatenus sit illa variolarum species quae eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis atque eo locorum grassantis. Et sane si morborum historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minime sumo,) sicuti, Epidemico quovis conspecto, non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licet ne unam viderim quidem, ita Febris quaelibet conspecta, quisnam ei jungeretur morbus Epidemicus, me satis doceret, an variolae scilicet, vel morbilli, vel dysenteria, etc.; cum tam peculiare aliquod horum genus, quam Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

secundo a
propriis
cujuslibet
Febris
sympto-
matis.

[5.] Secundo autem, praeter indicia illa quae Epidemicorum una invadentium consideratio nobis suggeret, et ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam haud obscuram lucem foenerantur. Quamlibet enim (ut supra innuimus,) Febres in universum omnes quaedam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen et certae aliquae distinctionis notae, quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quae cum subtiliores sint ac magis reconditae, non nisi a cautissimis, et minutissima quaeque pensiculatim trutinantibus, erui solent aut investigari. Inter haec signa distinguenda semper existimavi ego, aegri sive sudationem, sive siccitatem, in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem praecipue et prae caeteris demonstrare, modo illa a statu naturali ac suo, methodo minus congrua non fuerit dejecta: atque hoc ipsum liquido mihi constabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot *Observationes* hae nostrae hactenus complectuntur. [6.] Exempli gratia, iis in Febribus quae vigeant exolescente^g Intermittentium Autumnalium praedominio, aegri externa arescebant, nec vel minima sudoris praesignatio ante materiae Febrilis concoctionem (quae die decimo quarto plerumque perficiebatur,) in conspectum se dabat; neque

Aegri sive
sudatio,
sive siccitas,
in hoc
vel illo
morbi tem-
pore, Fe-
bris spe-
ciem prae
caeteris de-
monstrat.

^g exolescente] durante ed. '76.

etiam cieri hic poterat sudor sine ingenti aegrorum discrimine, qui in phrenesin aliaque symptomata periculosissima mox a coacto sudore praecipitabantur. In Febre Pestilentiali, quae hanc quidem subsecuta est, (inflammatoriarum autem omnium quae ab illo tempore invasere chorum duxit,) nulli sudores sponte sua prorumpabant, at a sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis aeger nullo non symptomate levabatur. Febre proxime succedente, quae Variolas iis annis comitabatur quibus illae regulares erant, aeger sua sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit vel a morbi initio; at qui istis indulgebat aeger, intendebat illico symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quae duabus Variolarum Anomalarum speciebus atque Dysenteriis se comites adjugebant, et sudores anomali etiam fuere, at plerumque solis primis diebus exeuntes; licet qui primam Febrem comitabatur sudor, quam qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior: sed in neutra emolumento fuit aegro, cum non a praevia concoctione, sed a confuso particularum noxiarum motu, is eliceretur.

[7.] Arduum vero id mihi imprimis videtur, novae Febris speciem, vertente primum anni Constitutione, indagare, cum necdum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, necdum resciverit qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimum Febris praevertit. Molestum esset singula enumerare quae iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras a Natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc praestare valeamus; ac proinde cognitio haec a perdiligenti atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione necessario pendebit. [8.] Quantumlibet autem difficile id fuerit, imo si et impossibile plane supponamus, novae Febris, ubi primum ingreditur, speciem certo distinguere; tamen, ad curationem quod attinet, indicatio a juvenibus et laedentibus sumenda nobis saltem relinquitur, cujus ope viam paulatim praetentantes, aegrum in tuto possumus collocare, modo ne plus satis properemus; qua quidem festinatione nihil ego quicquam exitiusius esse autumo, nec re ulla alia Febricitantium plures vita spoliari. Neque pudet fateri me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo et mihi et aegro consuluisse optime; dum enim morbo invigilarem, quo

Cognitio speciei novae Febris vertente primum anni Constitutione, a perdiligenti atque accuratissima circumstantiarum omnium observatione pendet.

Indicatio a juvenibus et laedentibus sumenda ad curationem saltem relinquitur. Ubi nondum constat, quid sit agendum, nihil agendo et Medico et aegro optime consulitur.

ANACE-
PHALAE-
OSIS.

---

eum opportunius confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed (quod dolendum omnino est,) aegrorum quamplurimi, haud satis gnari quod perinde sit Medici periti quandoque nihil agere^h, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentiae vel ignorantiae id imputant; cum empiricorum insulsissimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere aequè novit, ac solet magis, quam Medicorum prudentissimus.

[9.] Haec sunt fere quae hactenus observavi, saltem quae ad normam aliquam reduci potuerint, de morborum Epidemicorum speciebus, atque ordine illo quo invasere ab anno 1661 ad finem usque anni 1675; quo quidem tempore Variolae, et Febres Continuae earum comites, quae ferme a biennio dominatae sunt, mitiores jam factae, videntur exolescere. Qui post sequentur morbi, solus novit, QUI novit omnia.

^h Cf. *Dissert. Epist.* § 134.

THOMAE SYDENHAM

OBSERVATIONUM MEDICARUM

CIRCA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.^a

Febres Intercurrentes.

OBSERVATIONES annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* merito audire; ejusmodi Febres intelligo, quae, cum a particulari quadam, at nondum satis cognita, hujus aut alterius anni constitutione pendeant, singulae suo ordine invalescunt, grassantur admodum, et quasi caeteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliae species praeter jam dictas, an etiam, exacto quodam annorum curriculo, aliae alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat, nondum mihi licuit deprehendere. Sunt vero et aliae Febres Continuae, quae licet jam parcius, jam inclementius, saeviant et depopulentur, tamen cum stationariorum quibuslibet, ut etiam et secum invicem, eodem anno indifferenter commiscuntur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de methodo medendi eisdem adhibenda, hactenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt vero *Febris Scarlatina*, *Pleuritis*, *Peripneumonia Notha*, *Rheumatismus*, *Febris Erysipelatosa*, *Angina*, et forte aliae quaedam.

[2.] Jam vero, cum universos hosce morbos vel adhuc comitetur febris, vel saltem fuerit comitata, donec, exonerata in partes sive has sive illas, pro morbi ratione, materia febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus, a quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quae

FebresStationariae, quae a particulari anni constitutione pendunt, et singulae suo ordine grassantur; intercurrentes, quae cum stationariarum quibuslibet, ut etiam et secum invicem, eodem anno indifferenter commiscuntur. Intercurrentes sunt *Febr. Scarlat.*, *Pleurit.*, *Peripneum. Notha*, *Rheumat.*, *Febr. Erysipel.*, *Angina*. In his Febris morbus primarius videtur, et reliqui af-

FEBRES
INTER-
CURRENT.

fectus tan-
tum ejus
sympto-
mata, vel
κρίσεως
modum,
vel partem
in qua illa
fit, spec-
tantia.

Intercur-
rentes non-
nunquam,
(licet non
ita fre-
quenter ac
stationa-
riae,) epi-
demice
grassan-
tur.

vel peculiarem *κρίσεως* modum, vel partem in quam ruit morbi vis, praecipue spectant. Verum modo de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

[3.] Animadvertendum est, quod, sicuti Febres stationariae, de quibus supra egimus, magis minusve epidemice infestant, (quod jam diximus,) prout annorum constitutio, in secreta atque inexplicabili aëris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam Intercurrentes hae nonnunquam (licet non ita frequenter atque istae,) epidemice grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλία*, qua sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediate quidem causae alicui generali in aëre, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente, ut exinde tales talesve sanguinis atque humorum dyscrasiae generentur, quae Intercurrentium ejusmodi epidemicarum causae fuerint immediatae. Uti cum gelu acrius diu perseveraverit, se in veris usque pmoeria longius extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, pleuritides, anginae, similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demum fuerit constitutio annorum generalis. Et quoniam hi nonnunquam epidemice grassantur perinde atque alii isti, idcirco, ut hos ab illis Febribus dispescam quae ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Duo haec
Febrium
genera
quoad cau-
sas exter-
nas saepe-
numero
conveni-
unt.

[4.] Quanto autem a se invicem intervallo dissideant duo haec Febrium genera, quantum ad causas ab aëre subministratas, quoad alias tamen causas externas ac procatareticas spectat, saepenumero conveniunt. Ut enim jam mittamus contagium, quod quidem nonnunquam Febrium stationariarum aliquibus ansam exporrigit, et crapulam taceamus, qua matre proseminantur tum istae Febres, tum hae etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quam plurimarum inde petenda est, quod quis scilicet vel praematurius vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautius exposuerit, unde poris subito oclusis, retentisque iis halitibus quibus alias per cutis spiracula patebat exitus, haec vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel generalis constitutio quae tum temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiae in hanc vel illam Febris speciem

potentius determinaverint. Et sane existimo plures modo jam designato, quam peste, gladio, atque fame, simul omnibus, perire. Etenim si quis aegrum Medicus de prima morbi occasione paulo minutius interrogaverit, (modo ex acutorum istorum numero sit, quos supra tractavimus,) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temere deposuisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excaefactum subito frigori permisisse, atque ex alterutra harum *προφάσει* incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante solstitium aestivum^b: nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes frigus sedulo evitent.

[5.] At vero diligenter hic loci notandum est, quod, licet morbi isti qui sub *Intercurrentium* titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, essentielles fuerint morbi, saepenumero tamen affectus quidam, tum eos quoad phaenomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, et sunt nuda earum symptomata: quo in casu non jam illa methodus adhibenda est, quae iis debetur quoties morbi sunt essentielles, at ista potius quam sibi postulat febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantum inflectenda est. In genere autem ad anni febrim serio attendendum est, investigandumque quo illa pacto facillime expugnari possit, venae-sectione, an sudoribus, vel alia methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti aegrorum discrimine persaepe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos affectus, quos ego *essentiales* voco, et de quibus jam ago, revera symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea forte esse respectu febris ad quam proprie spectant, at symptomata sunt saltem febrium, quae illa semper ac necessario produciunt. Verbi gratia, in pleuritide essentiali, febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in pleuram deponat; in angina essentiali, ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet; atque ita se res habet in caeteris: cum ubi affectuum memoratorum utervis feбри superveniat, quae ad hanc illamve annorum constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam vero

FEBRES
INTER-
CURRENT.

Plures praematura vestium abjectione, et subita refrigeratione post exercitium, quam peste, gladio, et fame, simul omnibus, pereunt. Vestes quibus quis assueverit, non nisi mense uno ante solstitium aestivum^b sunt deponendae.

Quoties hi morbi essentielles non sunt, sed febrium stationariorum symptomata, ista methodo tolli debent qua febris illa curatur.

In genere ad anni febrim serio attendendum est.

^b aest.] alioque idem proxime excipiente add. ed. '76.

FEBRES
INTER-
CURRENT.

Qualia sunt symptomata quae invasionem febris stationariae comitantur, talia omnino erunt symptomata quae insultum sive pleuritidis, sive anginae, sequuntur, quoties ejusmodi febris accidentia sunt tantum; quo ab essentialibus morbis distinguntur.

Anni tempus quo Intercurrentes plerique infestare solent, essentielles ii fuerint, an symptomatici, subinnuit.

necessario, producitur. Quo nomine haud parum a se invicem determinantur.

[6.] Jam autem, ut affectus *essentiales* mihi dictos ab iis qui symptomatici tantum sunt, rite distinguamus, multum conferet nobiscum perpendisse, quod, qualia sint symptomata quae invasionem febris hujus alteriusve stationariae comitantur, talia omnino erunt symptomata quae insultum sive pleuritidis, sive anginae, sequuntur, quoties ejusmodi febris accidentia sunt tantum. Quod quidem cernere erat in pleuritide symptomatica praedicta, quae feбри per hyemem grassanti, anno 1675, superveniebat. Quotquot enim hac laborabant pleuritide, ubi primum corripiebantur, capitis, dorsi, et artuum, patiebantur dolorem; quae certissima erant et maxime vulgaria februm earum omnium symptomata, quae et antequam ingrederentur pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant; cum quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus essentialis est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum febre stationaria per id tempus regnante. Adhaec, symptomata omnia quae post emergunt, magis perspicua sunt, cum non obscurantur ac confundantur ab aliorum *φαινόμενων*, quae naturae sunt diversae, et ad aliam spectant febrem, admixtione. Praeter haec, anni tempus, quo essentielles Intercurrentes plerique (non tamen omnes,) solent infestare, haud raro subinnuit ad quam classem hujusmodi affectus referendi sint. At vero ad morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium, diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assidua ac diligenti ita intime eorum phaenomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim norit distinguere; licet differentiarum characteristicarum aliae ita sint fortasse subtiles ac delicatae, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

[7.] Quandoquidem autem variae hae februm species (quantum quidem assequi possum ex phaenomenis, quae tum morbos ipsos, tum medendi rationes, attinent, sedulo pensatis,) peculiari, ac cuilibet morbo propriae, sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi fere curationis vertitur cardo: methodo interim pro morbi genio variata, et cui (experientia jugiter suffragante,) ea species libentissime concedit, materiae

morbificae climinandae ubique satago. Et profecto in febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit^c, qua porta excludenda veniat materia febrilis, qui certo norit, venae-sectione verbi gratia, sudoribus, catharsi, aut si qua est alia magis apposita.

FEBRES
INTER-
CURRENT.

In febrium
curatione
maximi
momenti
est scire
qua porta
sit exclu-
denda ma-
teria fe-
brilis.

CAP. II.^d*Febris Scarlatina.*

SCARLATINA Febris, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte aestivo se prodit, quo quidem integras familias, infantes vero prae caeteris, infestat. Rigent horrentque sub initio, ut in aliis febribus, qui hac afficiuntur, neque vehementer admodum aegrotant; postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certe et multo latioribus magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illae quae morbillos constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hae maculae, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjecta cuticula, restant furfuraceae quaedam squammulae ad instar farinae corpori inspersae, quae ad secundam aut tertiam vicem se promunt conduntque vicissim.

Exeunte
aestate ut
plurimum
invadit:
infantes
prae cae-
teris.
Descrip-
tio morbi.

[2.] Cum hic morbus nihil aliud mihi videatur, quam mediocris sanguinis effervescencia a praegressae aestatis calore, aut alio aliquo modo, excitata, nihil quicquam molior quo minus sanguis sibi despumando vacet, et materiae peccanti, quae satis prompte adjungitur, per cutis poros ablegandae. Quamobrem tum hinc et a venae-sectione et ab enematum usu mihi temperans, quibus remediorum formis facta revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimius permisceri, et motum Naturae magis congruum sufflaminari, autumo; tum ex altera parte ab exhibendis cardiacis, quorum aestu impetuosius forte exagitabitur sanguis quam pro pacata et leni illa separatione in qua jam totus est: (quid quod et vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut aeger a carnibus in solidum abstineat, et a liquoribus

CURATIO.

Nec venae-
sectione,
nec enema-
tis,

nec cardi-
acis est o-
pus; a car-
nibus tan-
tum et spi-
rituosius li-
quoribus
aeget abs-

^c omne punct. tul.] "Omne tulit punctum" &c., i. e. omnium suffragio laudabitur. Horat. De Arte Poët. 343. ubi v.

Interpp.; Erasmi Adag. i. 5. 60.

^d Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. Process. Int. c. 7.

FEBRIS
SCARLAT.
tineat, nec
foras pro-
deat, nec
lecto per-
petuo affi-
gatur.

spirituosis quibuscunque, tum ut neque usquam foras prodeat, neque se perpetim lecto affigat. Cute jam penitus desquammata, et cessantibus symptomatis, e re fore existimo ut purgetur aeger leni aliquo medicamento, aetati atque viribus accommo. Simplici hac et naturali plane methodo hoc morbi nomen (vix enim altius assurgit,) sine molestia aut periculo quovis facillime abigitur; cum e contra si plus negotii aegris facessamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis docte et (ut vulgo videtur,) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, et aeger non raro nulla alia de causa, quam nimia Medici diligentia, ad plures migrat.

Quid agen-
dum si con-
vulsiones
vel coma
superve-
nerint.

[3.]^e Veruntamen hoc animadvertendum volo: si convulsiones epilepticae, vel etiam coma, huic morbo sub initium eruptionis supervenerint, (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus,) omnino oportet ut epispasticum amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atque porro ut paregoricum e syrupo de meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convalescerit; imperando interim ut aeger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquae coctum, et a carnis esu abstineat.

CAP. III.^f

Pleuritis.

Quare
tempore

Hic morbus^g, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimum vero anno inter ver et aestatem ambi-

^e § 3 om. ed. '76.

^f Extant quaedam huic cap. similia in edd. '66, '68 (p. 59.) post i. 4. 45. Cf. *Process. Int.* c. 8.

^g *Hic morbus &c.*] Pro §§ 1, 2 extant in edd. '66, '68 quae sequuntur:—*Proximo loco de Pleuritide ejusque medicatione pauca subjungam. Et quidem non me latet receptam a Medicorum vulgo sententiam esse, febrem illam continuam, quae Pleuritidi se comitem adjungit, a phlegmone membranae costas succingentis, cordique vicinae, crum suum ducere, adeoque Pleuritidis respectu, symptomatis rationem obtinere. Neque omnino displicet haec sententia: interim ex alia parte existimo Pleuritidem ipsam symptomatis vicem subire, respectu febris illius essen-*

tialis qua primo correptus est aeger, antequam Pleuritis nempe supervenerat; hac autem accedente, prior illa febris genium suum deponere mihi videtur, vel potius in Pleuritidem converti, quae jam ex phlegmone praedicta novam febrem sibi asciscit, eaque stipatur. Atque posterior haec febris ita subnascens pari passu cum Pleuritide ambulat, cumque ea stat, caditque. Certe crediderim, difficile admodum futurum, ut quis, examine diligenter instituto, exemplum proferat Pleuritici alicujus, qui dolore lateris (signo hujus affectus adeo luculento,) tentatus fuerit, antequam febris insultum alique, saltem leviores, fuisset expertus. Nam dolor ille nunc quidem citius, nunc serius, invadit, verum (quantum observare hac-

gente; nam per id temporis sanguis a nova solis vicinia excalefactus in effervescencias et inordinatos motus effraenatius ruit. Temperamento sanguineo praeditos prae reliquis aggredditur, saepe etiam rusticos, et “duro jam fraetos membra labore.” [Horat. *Sat.* i. 1. 5.] A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, et caetera febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multo serius ingruat symptoma hoc,) aeger vehementi dolore, eoque punetorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebra affligitur, quae magnum adfert cruciatum, a partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimat, ut prima tussendi molimina coëreat. Quae singulis vicibus anacatharsi rejicitur materia, sub initio morbi pauca et tenuis conspiciatur, et saepe sanguinis particulis intermixta; sed procedente morbo copiosior est et magis concocta, sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin et vires sumit a symptomatis illis quae ab ipsa nascuntur. Atque dicta febris cum funesto comitatu omni (tussi scilicet, sputo sanguinis, dolore, etc.) pro ratione liberioris materiae morbificae expectorationis sensim minuitur. [2.] At vero materia hunc morbum committens non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit; fit enim non raro ut materia paucula adhuc et tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, et consequenter febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec aegrum jugulaverit. Aeger interea nunc alvo est nimis adstrieta, nunc soluta nimis, dejectionibus crebris et liquidissimis. Est ubi, morbo admodum invalescente, et venae-sectione non celebrata, aeger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnoea laborans tantum non suffocetur inflammationis vi; quae tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, et omissam phlebotomiam, quae nascente morbo fuerat imperanda, mox ad apostema res redit, pure in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis primaria febris vel

PLEURITIS.

inter ver et aestatem medio potissimum invadat. Temperamento sanguineo praeditos rusticosque frequentissime aggreditur. Morbi historia.

tenus mihi licuit,) nunquam nisi post febrim, atque hinc (ut sententiae propriae

morem geram,) Pleuritidem inter accidentia numero, febrem consequentia.

PLEU-
RITIS.

omnino cessat, vel mitius saltem urget, attamen in vado non est aeger, sed, empyemate atque febre hectica succedentibus, miser tabe extinguitur.

Febribus
quandoque
supervenit,

saepissime
ex intem-
pestivo ac
praepos-
tero cali-
dorum me-
dicamen-
torum usu.

[3.] Jam^h vero, licet Pleuritis propriae illi atque specificae sanguinis inflammationi, quae eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eae sint, ex praecipitatione scilicet materiae febrilis in pleuram vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso fere febris initio acciditⁱ, cruda adhuc existente materia febrili^j, nondumque per idoneam ebullitionem subacta, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia praeparata. Hoc autem^k incommodi saepissime ex intempestivo ac praeposito calidorum medicamentorum^l usu infertur, qualia^m a nobilibus quibusdam foeminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quam in iisdem medicandisⁿ collocaretur. Atque illae quidem eo consilio (si tamen ullo utantur,) id faciunt, ut in primo statim^o febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes quam inconsulto atque infelicitate idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta, cogitur; atque adeo nunc in cerebri meninges impetu fertur materia febrilis, indeque phrenitis nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo Pleuritis oboriri solet, praesertim ubi aegrorum aetas ac temperamentum, annique tempestas inter ver atque aestatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: certe enim tempestate illa febres in Pleuritidem transire proclives sunt^p.

De pleuri-
ticorum
sanguine
quaedam
notatu
digna.

[4.] Pleuritidem^q autem^r ejusmodi quam diximus praecipitationi ortum suum debere, evacuati per venae-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis^s (saltem ille qui post primam vicem extrahitur,) ubi refrixerit, sevi

^h Jam—febrilis] Pleuritidem vero nasci arbitror ex materiae febrilis praecipitatione edd. '66, '68.

ⁱ accid.] —dere edd. '66, '68.

^j febrili] om. edd. '66, '68.

^k Hoc autem] atque hoc edd. '66, '68.

^l medic.] ut pulveris Comitissae, aquae alexipharmacae, atque his similium add. edd. '66, '68.

^m qualia] frequenter add. edd. '66, '68.

ⁿ med.] me judice add. edd. '66, '68.

^o statim] om. edd. '66, '68.

^p sunt] ad hujus itaque symptomatis remotionem hac utor methodo add. ed. '66.

^q Pleurit.—concreverc] om. ed. '66.

^r Pleuritidem] Jam vero pleuritidem ed. '68.

^s sanguis—habet] videre est superficiem ed. '68.

liquati prae se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri puris aemulam, et tamen ab eo longe diversam, utpote quae fibris, instar reliqui sanguinis, arcte contextitur, nec ad modum puris diffluit, quin^t a reliquo divulsa discolor illa pars formam cuticulae tenacis et fibris refertae exhibet; et fortasse nihil aliud est quam fibrae sanguineae, quae^u rubicundo ac naturali suo integumento per praecipitationem exutae, ambientis^x aëris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevere. At vero^y (ut id obiter attingam,) animadvertendum est, quod, si sanguis e secta vena non recto flumine versus horizontem prosiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri se propriat gradu, saepe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor. Neque aeger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primum descripto fluat. Quinimo cum hoc ipso modo extrahitur, si orificium augustius, sive quid aliud, obstiterit, quo

^t quin—est] et revera non aliud esse videtur ed. '68.

^u quae] om. ed. '68.

^x amb.—concrevere] proindeque in membranam paulo crassiorem vi frigoris coagmentatae: ad hujus itaque symptomatis remotionem hac utor methodo ed. '68.

^y At vero &c.] Reliqua desunt in edd. '66, '68 usque ad § 13, pro quibus extant quae sequuntur:—*Quamprimum accersitus fuerim, jubeo (si res patiatur,) sanguinem liberaliter ex brachio affecti lateris mitti. Mox unguentum aliquod accommodum ex oleo liliorum, chamaemeli, unguento dialthaeae, et his similibus, conflatum, dolenti lateri applicandum praescribo. Simul etiam bechicis utor ad rei ipsius ingenium varie accommodandis. Sed his omnibus oleum amygdalarum dulcium recenter expressum facile palmam praeripit. Pro potu ordinario cerevisiam tenuem, ac minime acrem, vel ptisanam ex aqua hordei, liqueritiae, et tantillo seminum anisi paratam, injungo. Diebus porro sequentibus, repetita venae-sectione, sanguinem etiam copiose detraxi jubeo pro re nata. Sane perquam raro a sanguinis missione abstinco, donec ad uncias quadraginta duas aut circiter fuerit detractus, nisi vires vel actas aegri contra-indicaverint. Atque tametsi non sine specie aliqua rationis, metuat aliquis ne tanta sanguinis amissio periculum ingens offerat; ipse*

tamen sanguis ablatus, postquam aliquandiu steterit, hos metus diffilabit, Medicoque patrocinium parabit, liberalem hanc venae-sectionem imperanti. Nimirum apparebit¹ sanguis specie saltem² corruptus, potissimum³ post primam vicem, similisque fere coloris in summo, cum vero pure; ed. '66. ut omittam nunc dicere, vires aegri non valde attritas te comperturum, si copiosam illam sanguinis jacturam tecum reputaveris. Hoc autem in loco monendum est, summa cautela opus esse, ne per totum hujusce methodi decursum clysteres injiciantur, aut pectoralibus medicamentis quicquam admisceatur quod alvum ciendi vim habeat; quanto enim astrictior alvus est, tanto tutius phlebotomiam repetemus; atque ex adverso, si vel dimidium illius quam diximus sanguinis quantitatem ademeris, ubi clysteres aut alviduca pharmaca exhibueris, aegrum in summum vitae periculum adduces, ne dicam in mortem praecipitabis: sive quod Natura utramque evacuationem tam brevi temporis spatio ferre nequeat, sive ob aliam aliquam rationem, ego sane non ausim definito pronunciare; certus interim, facto aliquando periculo, etiam eos tandem in hoc morbo a clysterum usu sibi temperaturos, qui nunc haec monita fortassis aspernabuntur; neque in hoc morbo solum, verum et in aliis forsitan omnibus, in quibus curationis negotium in isto cardine (venae-sectionem dico,) potissimum vertitur.

¹ appar.] spectabitur
² salt.] admodum ed.
³ potiss.] saltem ed.
'66.

PLEU-
RITIS.

minus pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore aemulatur, neque aeger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quod, si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac florida, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Utut vero sanguis se habet, morbus hic, tametsi infamis, et plerisque aliis suapte natura periculosior, tamen si perite tractetur, facile vincitur; et quidem non minus certo et constanter, quam alii Medicorum conatus ad homines ab Orci faucibus liberandos, morbosque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

[5.] Variis hujusce morbi phaenomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quam febrem a propria et peculiari sanguinis inflammatione ortam, qua Natura materiam peccantem in pleuram deponit, nonnunquam et in pulmones, unde peripneumonia suboritur; quam a priore, gradu tantum et pro majore ejusdem causae intentione extenuque latiori, differre autumo.

CURATIO.

[6.] Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, et particulas ejusdem accensas, quae in membranam costas succingentem vim fecerunt, et incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in venae-sectione spem ponens maximam, ut primum accersor, sanguinem e brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim a venae-sectione primum celebrata sumendam praescribo:—

[Form. 33.]^z R̄ Aquae Papaveris Rhoeados uncias quatuor,
Salis Prunellae drachnam unam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat haustus.

Eodem tempore sequentem emulsionem praescribo:—

[Form. 34.]^a R̄ Amygdalas Dulces septem,
Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas duas;

^z Cf. form. 163.

^a Cf. formm. 62, 164, 233.

Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo

Aquae Hordei sesquilibram,
 Aquae Rosarum drachmas duas,
 Sacchari Candi semunciam ;

PLEU-
 RITIS.

Misce ; fiat emulsio ; capiat uncias quatuor quarta quaque hora.

Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, exempli gratia :—

[*Form. 35.*]^b R̄ Decocti Pectoralis libras duas,
 Syrupi Violarum,
 [Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam ;
 Misce ; fiat apozema ; capiat libram dimidiam ter in die.

[*Form. 36.*]^c R̄ Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
 Syrupi Violarum,
 [Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
 Sacchari Candi semidrachmam ;
 Misce ; fiat secundum artem eclegma, de quo lambat saepius in die.

Oleum etiam amygdalarum dulcium per se, vel oleum seminum lini recenter extractum, magno saepe cum fructu assumuntur.

[7.] Dietam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo ut jusculis vescatur hordeaceis, avenaceis, et panatella, et pro potu utatur ptisana ex decocto hordei cum radice acetosae, liquiritiae, etc., ac nonnunquam cerevisia lupulata tenui.

Porro sequens unguentum praescribo :—

[*Form. 37.*]^d R̄ Olei Amygdalarum Dulcium^e uncias duas,
 Unguenti Pomati,
 [Unguenti] Dialthaeae, ana unciam unam ;
 Misce ; fiat linimentum, quo inungatur latus affectum mane et sero, superimponendo folium brassicae.

Jubeo item ut in dictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum.

[8.] Eodem ipso die quo primum accersor^f, si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi praecipio, vel nihilominus die sequenti, ut etiam tertio die ; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi prius aeger convaluerit,) venae-sectionem repeto,

^b Cf. formm. 27, 165, 177, 249.

^c Cf. formm. 28, 166, 178.

^d Cf. formm. 167, 250.

^e *Ol. lilior., amygd. dulc. an. ʒj ed. '76.*

^f *quo—accersor*] om. ed. '76.

PLEU-
RITIS.

ubi scilicet dolor atque alia symptomata admodum saeviunt. At vero, si vel morbus remissior et minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectae aegri vires non facile ferant venae-sectionem post tam breviam intervalla repetitam, phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quae quidem in re normam mihi statuo contra-indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde vero imminutas fractasque aegri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis pro rei ratione demendum praecipiam, raro tamen observavi Pleuresin confirmatam in adultis minori quam quadraginta circiter unciarum sanguinis impensa sanatur; licet in pueris semel tantum aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quae nonnunquam supervenit, diarrhoea repetendis jam dictis venae-sectionibus obicem ponit; quae quidem ipsa hac methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus.

In adultis raro minori quam 40 circiter unc. sanguinis impensa sanatur. Diarrhoea repetita venae-sectione sistitur.

[9.] Enemata vel in solidum omitto, vel maxima, qua fieri potest, inter repetitas venae-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa e saccharo in lacte soluto.

Aeger e lecto quotidie eximendus ad horas aliquot.

[10.] Durante morbo id ago, ne aeger nimis exaestuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut, si aeger lecto jugiter affigatur, neque haec tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

[11.] Mox ab ultima venae-sectione, nisi forte prius id contingat, symptomata omnia mitescent, et aeger (qui per aliquot adhuc dies et a liquoribus spirituosius quibuscunque, et a crassioribus cibis, arcendus est,) pristinas vires non ita diu post resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo cathartico sollicitetur.

[12.] Jam vero si quem moveat, quod huic viae insistentes expectorationem vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora sit promovenda, operosius disseramus, sciat ille haec non per incuriam nobis excidisse, sed dedita opera diuque satis cogitata, neglecta tandem fuisse

Hic morbus expectorationi

et praeterita; cum semper existimaverim in summo discrimine versari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut taedium hujus methodi, quae Natura materiae morbificae ejiciendae satagit, omittamus, nimium periculosae insuper res est aleae; cum non raro eveniat, parte aliqua materiae jam concocta, forte etiam per ἀνακάθαρσιν rejecta, reliquam adhuc crudam manere, idque successive, praestantissimis quibusque remediis maturantibus expectorantibusque incassum usurpatis, cum expectoratio nunc quidem satis auspiciato procedat, nunc penitus supprimatur; aegro interim usquequaque periclitante, atque, pro meo in expectorationem imperio, (quod sane nullum prorsus est,) sive vivis, sive etiam mortuis, adjudicando: cum e diverso, mediante venae-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, et orificium a phlebotomo incisum tracheae vices subire cogatur. Quinimo constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta praecepta a nobis damnata tractetur, inter patentissimas Orci januas merito recensetur, aequo certo ac tuto methodo jam a me praescripta (ut de brevissimo quo profligatur tempore nihil jam dicam,) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni a tam larga sanguinis (ut imperitis videri potest,) detractio cuiquam fuisse illatum.

[13.] Saepe quidem aggressus sum, in tractando hoc affectu^g, *θεραπείας* rationem aliquam stabilire, quae citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret, nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando. Sed nondum ea sors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratae, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obstante tristi illa apud Hippocratem^h de *Pleuritide sicca* prognosiⁱ), aegrum, etiam non moratus expectorationem, ab insultu morbi vindico, per ipsum sectae venae orificium et Pleuritidi fugam parans, et sanitati reditum^j.

^g affectu] symptomate edd. '66, '68.

^h apud Hipp.] om edd. '66, '68, '76.

ⁱ Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτῶν καὶ ἀπυ-
στοὶ χαλεπώταται. (Coac. Praen. iii.
126. t. i. p. 293.)

^j Add. edd. '66, '68 quae sequuntur:—Certe nisi phlebotomia aliquoties celebrata huic nempe methodo insistenti nunquam hactenus mihi subsistere licuit; licet neque illud intentatum reliquerim, ut ultra secundum tertiamve vicem non

progrederer; sed ipsa rei necessitate adactus Naturam ducem secutus sum, etiam dum eidem Naturae vim inferre videbar. Quando vero post sufficientem sanguinis missionem symptomata remisere, aegerque ab hoc affectu magnam partem levatus videtur, catharticum quoddam ex lenientibus est exhibendum; secus enim periculum est ne Pleuritis, cum sua natura admodum sit recidua, iterum recrudescat.

eliminan-
dus non
sine ingen-
ti periculo
committitur.

PLEU-
RITIS.
Curatio
puncturae
tendinis.

[14.]^k Quandoquidem vero hujus morbi curatio in repetita venae-sectione fere tota stat, quae tamen ab imperitis Chirurgis et nescio quibus medicastris in locis ab oppidis populosioribus longe dissitis celebrata, miseros a punctura tendinum in artus amittendi, atque adeo in vitae, magnum discrimen saepissime conjicit; non e re fore duxi rationem huic malo succurrendi, si forte fortuna impingatur, hic subnectere. [15.] Qui vero punctura hujusmodi plectuntur, dolorem non statim sentiunt, sed duodecim horis post phlebotomiam se eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto, quam in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor se figit, et tunc maxime percipitur, cum brachium extendatur; attamen laesa pars tumore admodum insigni non afficitur, eodem avellanae magnitudinem vix superanti, sed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter distillat, quod quidem praecipuum puncturae tendinis diagnosticum est habendum. Ita curatur, ut et propriis oculis ipso observavi:—

[Form. 38.]^l R Radicis Liliorum Alborum uncias quatuor;
Coque ad teneritudinem in lactis vaccini libris duabus; deinde
R Farinae Lini,
[Farinae] Avenae, ana uncias tres;
Coquantur farinae ad cataplasmatibus consistentiam in sufficiente quantitate lactis a radicibus praedictis colati, et radicibus contusis misceantur: fiat cataplasma, parti affectae calide applicandum mane et vesperi.

CAP. IV.^m

Peripneumonia Notha.

Sub hyemis exitum emergit; paulo habitiores et crassos, virilem aetatem assequutos, vel praetergressos,

HYEMEⁿ ingruente, at saepius sub ejusdem exitum, vereque adhuc nascente, quotannis emergit febris symptomatis Peripneumonicis haud paucis conspicua. Paulo habitiores ac crassos ea prae caeteris aggreditur, virilem aetatem vel assequutos, vel etiam (quod saepius accidit,) praetergressos, liquoribus spirituosus (vini maxime spiritui,) plus aequo addictos. Cum enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pitui-

^k Deest § 14 in edd. '66, '68, '76.
Cf. *Process. Int.* c. 49.

^l Cf. form. 245.

^m Deest hoc cap. in edd. '66, '68.
Cf. *Process. Int.* c. 9.

ⁿ *Hyeme—ejusdem*] *sub hyemis* ed. '76.

tosis, brumae tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte vere in novum motum cieatur, tussis, hanc nacta occasionem, mox subingreditur, qua ministra dicti humores pituitosi in pulmones irruunt; quo tempore si forte aeger, nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberalius hauriat, crassescente jam fere quae tussim excitabat materia, et ab ea praecluduntur pulmonum aditus, et febris omnem sanguinis massam depascitur. [2.] Primo febris insultu nunc incalescit aeger, nunc friget; vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante quoties tussis importunius fatigat; potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine tussi, nunc illa vexatus. Urina turbida cernitur, et rubens intense; sanguis detractus pleuriticorum sanguinem refert. Anhelus saepenumero spiritum crebro ac celeriter ducit; si moneatur ut tussim provocet, haud aliter dolet caput ac si in partes mox dissiliret, qua loquendi formula aegri ut plurimum utuntur. Dolet et thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium acribus percipitur quoties tussit aeger, pulmone non se satis dilatante, praeclusis adeo ab intumescencia (ut videtur,) meatibus vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi praefocato, nulla fere (praesertim in habitioribus,) febris indicia sunt; licet hoc accidere etiam possit ob materiae pituitosae copiam, qua horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

PERI-
PNEUMON.
NOTHA.
liquoribus
spirituosus
addictos,
praecipue
aggreditur.

Morbi de-
scriptio.

In habi-
tioribus
nulla fere
febris in-
dicia, vel
ob inter-
ceptam
circulatio-
nem, vel
pituitae,
qua san-
guis gra-
vatur, co-
piam.

[3.] In curanda hac febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum qui ad pulmonum et suffocationem et incendium facit, phlebotomia revellam; ipsos pulmones remediis pectoralibus deobstruam atque eventilem; et, diaetae refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cum vero hinc materiae pituitosae saburra in venis contenta pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, venae-sectionem saepe repetitam videretur indicare; illinc vero observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret phlebotomiam saepe repetitam febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (praesertim aetatis florem praetergressis,) pessime cessisse, atque adeo ab ejusmodi repetitione haud minus absterreret; catharsin ego crebriorem venae-sectioni succenturiabam, quae ei satis recte substituitur, in illis qui a largiori et iterata saepius phlebotomia abhorrent.

CURATIO.
Curatio
venae-sec-
tione, reme-
diis pecto-
ralibus, et
diaeta re-
frigerante,
perficitur.
In cras-
sioribus,
maxime
aetatis flo-
rem prae-
tergressis,
cum mi-
nus felici-
ter cedat
venae-sec-
tio repe-
tita, cathar-
sis crebrior
est substi-
tuenda.

[4.] Ad hunc itaque modum processit: sanguinem e

PERI-
PNEUMON.
NOTHA.

Sanguis e
brachio
aegri in
lecto ja-
centis ex-
trahendus.

brachio in lecto jacentis extrahendum praecepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas tresve horas; cum omnis sanguinis eductio, quae universam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius tolleretur, ita ut mitius cum aegro agatur, cum in lecto cubanti unciae decem fuerint detractae, quam si sex septemve tantum amiserit, postquam e cubili surrexerit. Die sequenti potionem sequentem mane sumendam propino:—

[Form. 39.]^o R Cassiae Extractae unciam unam,
[Radiciis] Glycyrrhizae drachmas duas,
Ficus pingues quatuor,
Foliorum Sennae drachmas duas cum semisse,
Agarici Trochiscati drachmam unam;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis quatuor,
dissolve
Mannae unciam unam,
Syrupi Rosacei Solutivi semunciam;
Misce; fiat potio.

[5.] Postridie sanguinem secunda vice mittere soleo, atque interjecto die uno potionem catharticam modo praescriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam donec omnino convaluerit aeger. Diebus a purgatione vacuis, decocto pectorali, oleo amygdalarum dulcium, ac id genus aliis, ut utatur consulo.

A carnibus et earum jusculo, maxime vero a liquoribus spirituosis quibuscunque, aegrum interim inhibeo; quorum loco ptisanam ex hordeo et liquiritia (cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet,) pro potu ordinario concedo.

[6.] Atque ista quidem methodo vincenda est^p Peripneumonia haec Notha, orta ab exundanti colluvie pituitosa in sanguine aggesta ob hyemis analogiam, et in pulmones explosa; in qua non tantum iterata venae-sectio, sed et catharsis etiam, indicabatur, secus atque in vera Peripneumonia, quam ego ejusdem plane indolis cum pleuritide esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quod Peripneumonia pulmones universalius afficiat: quin et utrique morbo pari omnino methodo medemur, venae-sectione scilicet prae caeteris, et medicamentis refrigerantibus.

[7.] Notha haec Peripneumonia, licet ad asthma siccum aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem,

^o Cf. form. 168.

^p est] erat ed. '76.

Vera Peripneumonia a pleuritide in eo tantum differt, quod pulmones universalius afficiat.
Notha haec Peripneumonia ab asthma

tum etiam alia quaedam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cum in ista manifesta febris atque inflammationis signa se prodant, quae in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longe ac obscuriora illis quibus insignitur vera Peripneumonia.

PERIPNEUMON. NOTHA.

sicco distinguitur febre, quam illa semper habet comitem.

[8.]^a Diligenter autem animadvertendum, quod, ubi vini spiritui, aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflantes se olim addixerint, minime tutum erit eos statim ac derepente ab iis depellere; sed sensim id agendum, quo minus hydropi tam repentina mutatio ac abrupta viam sternat. Quod etiam in morbis quibuscunque ab hac *προφάσει* oriundis observari debet. Cum vero de spiritu vini mentio fuerit facta, hic obiter dicam: optandum sane esset quod aut idem omnino exulet, aut saltem spiritibus reficiendis, non vero iisdem extinguendis, usurpetur; nisi quis internum ejus usum prorsus abdicandum maluerit, proindeque a Chirurgis solum ad ulcera digerenda fotubus immiscendum, aut ambustis^r extus admoendum. Quo postremo casu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facile palmam praeripit, cum cutem subjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam cito absolvat, digestionem, quae non nisi admodum tarde sua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe si lintea spiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel simili, laesis, quam primum hoc infligitur malum, applicentur, eademque spiritu dicto madefacta subinde repetantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, et postea solum bis in die.

Quam egregia praestat spiritus vini in ambustorum curatione.

CAP. V.^s

Rheumatismus.

Nullo non tempore incessit hic morbus, maxime autumno, et prae caeteris, annis florentes et *οἷς γόνυ χλωρόν*^t. Hac ut plurimum occasione nascitur; aeger scilicet sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo, excalearctus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, et reliqua

Annis florentes maxime, atque autumno praecipue invadit: a repentino frigore post calefactionem

^a Deest § 8 in ed. '76.

^r Cf. *Process. Int.* c. 50.

^s Deest hoc cap. in edd. '76, '85. Cf.

Process. Int. c. 10.

^t Cf. Theocr. *Idyll.* xiv. 70; Erasmi

Adag. iv. 3. 21.

RHEUMATISMUS.

admisso
plerumque
oritur.

Morbi
historia.

Febris
saepe re-
crudescit
ob mate-
riam mor-
bificam ab
intempe-
stivo exter-
norum usu
repercus-
sam.

Arthritis
saepe au-
dit hic
morbus,
quoties a
febre se-
jungitur:
non est
tamen.

Eo desi-
nente ae-
ger non-
nunquam
membro-
rum motu
ad mortem
usque pri-
vatur.

Lumbago
Rheumati-
ca, alia hu-
jus morbi
species,
describitur.

illa infoelix symptomatum caterva, quibus stipantur febres. Elapso die uno alterove (est et ubi citius,) aeger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo, artu infestatur, in carpis, humeris, genubus praesertim; qui, locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam et tumore in parte quam postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, febris et symptomata jam memorata quandoque^u coincidunt; febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin et nonnunquam inmanius saeviente, materia scilicet febrili in artus translata; quod satis arguit febris ipsa saepius recrudescent ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu percussam. [2.] Morbus hic, quoties a febre sejungitur, *Arthritis* saepe audit; quamvis essentialiter ab illa distinguatur, prout cuivis facile constabit, cui uterque morbus intimius fuerit perspectus: unde forsitan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede^v transiverint Scriptores Medici; nisi forte arbitremur hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Utut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; et licet rarissime hominem e medio tollat, febre semel depulsa, tamen et vehementia doloris et diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minus perite tractetur, non ad menses tantum, sed ad^w annos etiam aliquot, imo per omnem adeo vitam, miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu non eodem semper vigore, sed paroxysmis quibusdam periodice repetitis, ad instar arthritidis, subinde laessit: imo vero potest fieri, ut, ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim aeger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, et protuberantiis, ut in arthritide, nodosis in interna magis quam externa digitorum parte se prodentibus; stomacho nihilominus valeat, et caetera sanus vitam toleret.

[3.] Est et alia hujus morbi species, (licet non hujus esse prosapiae vulgo credatur,) quae *Lumbago Rheumatica* aptissime dicitur: immanis dolor scilicet, idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, paroxysmum nephriticum mentitur, nisi quod aeger non vomituriat; nam praeter dolorem atrocissimum et vix

^u quandoque] raro ed. '76.

^v tam sicco illum pede transiv.] i. e.

commemorare neglexerunt.

^w ad] om. ed. '76.

ferendum circa ipsos renes, aliquando et ureteres per omnem eorum ductum ad vesicam usque eodem, licet mitiori, tentantur. Qui et mihi olim imposuit, tanquam a materia aliqua sabulosa in iis partibus haerente penderet; cum revera materiae Rheumatismi peccanti et inflammatae ortum suum debeat, quae quidem partes illas jam solas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, nisi abigatur eodem modo quo prior species, pariter etiam perdurat, pari saevitia excrucians; adeo ut miser nequeat procumbere, sed vel e lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora, inclinato reductoque.

[4.] Cum utraque haec morbi species ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt phaenomena, tum praesertim sanguinis venae-sectione educti color, (utpote qui pleuriticorum sanguini tam est similis quam ovum ovo,) neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his (inquam,) ita se habentibus, censeo ego curationem non aliunde quam a phlebotomia debere sumi; sanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

[5.] Ac proinde ut primum accersor, statim sanguinis uncias decem e brachio lateris affecti mitti jubeo, et julapium refrigerans incrassansque ad hanc fere normam praescribo:—

[Form. 40.] * R̄ Aquae Nymphaeae,
 [Aquae] Portulacae,
 [Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
 Syrupi de Limonibus^y sesquiunciam,
 Syrupi Violarum unciam unam;
 Misce; fiat julapium, de quo bibat ad libitum:

vel etiam emulsionem in curatione morbi lateralis jam [c. 3. § 6.] descriptam. Ad dolorem sedandum, cataplasma e mica panis siliginei et lacte croco tincto, vel^z folium brassicae, parti affectae applicandum, et saepe renovandum, curo. Dietam quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin et eorum jus-

* Cf. formm. 102, 169.

^y Syr. e Succo Citr. ed. '76.

^z vel—brass.] cm ed. '76.

RHEUMATISMUS.

culo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo juscula hordeacea, avenacea, panatellam, et ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quae magis ad rem facit,) ptisanam ex hordeo, radice liquiritiae, acetosae, etc., in aqua fontana incoctis. Volo interim ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor, qui a jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

[6.] Die sequente sanguinis tantundem detrahi praecipio, atque intercalato die uno alterove, pro aegri viribus, tertio; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo, (prout aegri vires, aetas, constitutio, aliaeque circumstantiae suadent monentque,) quarto, atque ultimo ut plurimum, venae-sectionem repeto; raro enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justo calidius praecesserit, vel medicamina calidiora aegro praeter necessitatem fuerint ingesta. Quin et *anodyna*, sive *paregorica*, dicta remedia effusiores sanguinis missionem postulant: quamobrem, utut saeviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiose mihi ab his temperandum existimo, (modo^a mihi animo sit curationem a sanguinis missione solum petere,) cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile venae-sectioni cedat; quae ideo, ob haec ipsa medicamenta officiose nimis exhibita, saepius quam erat opus, celebranda est. Quid quod et in morbi statu neque eam quam titulo pollicentur *ἀναλγησίων* valeant praestare?

Ab anodyn-
nis absti-
nendum,
quorum
usu mor-
bus figi-
tur.

Quo tem-
pore pur-
gandus
aeger.

[7.] Interim dum praedicta remedia diaetaque sedulo usurpantur, enema e lacte saccharato subinde injici curo, diebus scilicet a phlebotomia vacuis. Porro ut haec omnia ad dies minimum octo ab ultima venae-sectione diligenter observentur, serio hortor moneoque; quibus elapsis, potionem catharticam e lenitivis praescribo mane hauriendam, et insequenti vesperi dosin paulo liberaliorem syrupi de meconio in aqua florum paralyseos, quo scilicet sanguinis orgasmus, unde et recidivae periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus rite peractis, ut in pristinum vitae genus (quoad victum, exercitia, atque aërem,) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale,

^a modo—petere] om. ed. '76.

sive aromatis conditos, sive etiam *δύσπεπτα* quaecunque, nisi Rheuma-
diu postea, degustare liceat. TISMUS.

[8.] Post venam (quoties supra innuimus,) pertusam aegri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent; at vero resarcita, quam fecerat sanguinis detractio, virium jactura, (superveniente maxime proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quam id quo primum decubuit aeger,) symptomata ad unum omnia^b cessabunt, atque aeger pancreaticae imposterum valebit.

[9.] Jam vero, tametsi praedicta methodo, aut alia huic simili, tempestive atque sub ipso morbi ingressu adhibita, eum quem jam dixi finem ut plurimum sortiatur; non raro tamen accidit, ut, ubi aeger per errorem contrario plane modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc vero atrocioribus, per omnem vitam misere diseruietur, qui quidem minus cautis nullo negotio imponunt, et pro scorbuti symptomatis vulgo habentur. Hic enim obiter (sed et libere tamen,) dicam, quod, licet nullus dubitem quin scorbutus in his plagis borealibus revera inveniatur, tamen eum Scorbuto non ita frequentem, quam fert vulgi opinio, occurrere, persuasum mihi habeo; multos autem ex iis affectibus apud nos morbus (ne plurimos dicam,) quorum nomine scorbutum incusamus, est atque vel morborum fientium, nondum vero factorum, quique nulum adhuc certum induerunt typum, effecta esse; vel etiam Multi ex iis affectibus qui infociles reliquias morbi alicujus nondum penitus devieti, a scorbutici audiunt, quibus sanguis caeterique humores contaminantur. Verbi vel effecta sunt morborum fientium, gratia, quibus in corporibus materia aliqua arthritidi producendae apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quae scorbuti suspicionem facient, donec arthritis jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. vel nondum perfecte devictorum reliquiae. Probatur illud exemplo arthritidis, podagrae, [10.] Neque ignoramus, non pauciora symptomata scorbutum mentientia, podagricos jam a paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel aegri effoeta^c actas, vel alia aliqua causa, Naturam interpellaverit, quo minus materiam omnem arthriticam in artus exonerare valuerit; quae adhuc retenta, cum *τὴ ἀνεπιτήδειον* existat, totam sanguinis massam inquinat, et confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem laccssit. Quod

^b omnia] certo certius add. ed. '76.

^c effoeta] affecta ed. '76.

RHEUMATISMUS.

atque hydropis.

Methodus medendi non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, seu perfecte formato, est accommodanda.

In Rheumatismo inveterato longius spatium inter venae-sectiones repetitas est interponendum.

Fontanella in crure, et spiritus quivis^e volatilis hic prosunt.

quidem non de arthritide tantum, sed et de hydrope adhuc incipiente, dictum volo; de quo morbo licet vulgo jactetur, “Ubi desinit scorbutus, ibi incipit hydrops,” haec tamen regula saepe saepius non aliter est accipienda, quam quod, ubi primum se hydrops manifestis prodit indiciis, praeconcepta de scorbuto opinio statim collabascit. Potest et idem hoc affirmari de quam plurimis aliis morbis chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sane nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, et omnem fere morborum numerum absolvet. Cum, si id sedulo agamus ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, sua se mox specie sit proditurus et ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin et methodus quae hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfecte formato, jamque actu existenti, accommodanda.

[11.] Sed hic notandum, non adeo consultum esse, quando Rheumatismus aliquot annorum diuturnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus, ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin praestare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas venae-sectiones disteminare; quae tandem vel penitus materiam morbificam averuncabunt, vel saltem eo conducent, ut fontanella in crurum alterutro excitata, et spiritu quovis^d volatili in vino Canarino mane et sero exhibito, reliquiae ejus extirpentur.

[12.]^f Jam vero quantumcunque discriminis inter verum Rheumatismum (ut supra innui,) et scorbutum intercedat, aliam tamen speciem esse Rheumatismi, quae ad scorbutum quam proxime accedit, omnino confitendum est, utpote quae insigniora hujus morbi symptomata aemulatur, et pariter eadem ferme remedia sibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatismus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obsidet, sed eandem in tumorem, ac in alia specie, raro attol-

^d quovis volat.] volatili Dⁿⁱ Doctoris Goddard ed. '76.

^f Deest § 12 in ed. '76. Cf. *Process.*

^e quivis volat.] volatilis Dⁿⁱ Doctoris Int. c. 59.

lit, neque febrim sibi comitem adjungit. Insuper non adeo fixus manet, sed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditisque symptomatis stipatus. Nunc hunc vel illum artum discruciat, mox internas solum partes afficit, proindeque aegritudinem parit, quae redeunte externarum partium dolore iterum se proripit; ita aegrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam se protrahens, ad instar morborum qui vel maxime chronici habentur. Foeminas praeter reliquis adoritur, ut et viros qui imbecilliori natura sunt; adeoque ad affectuum hystericorum classem referri debere plane suspicarer, nisi quod iterata experientia comprobassem cum remediis hystericis minime cessisse. [13.] Illi etiam qui longum et repetitum corticis Peruviani usum experti sunt, huic malo sunt obnoxii^g; quod quidem (ut obiter id attingam,) unicum est incommodum quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id sit, hic affectus, sive ex hac occasione, sive ex alia quacunque causa, originem ducit, quam facillime debellatur vinciturque usu sequentium, quae, nisi privato commodo publicum praetulissem, prorsus mihi reticenda essent; etenim his solis quam multos, eo quo descripsimus modo laborantes, sanavi, quibus venae-sectiones, quantumlibet repetitae, cathartica, diaeta lactea, pulveres testacei, etc., ne hilum profecerunt. Atque haec sunt:—

RHEUMATISMUS.

Rheumatismi Scorbuti curatio.

[Form. 41.]^h R Conservae Cochleariae Hortensis recentis uncias duas,
[Conservae] Lujulae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;

Fiat electuarium: capiat drachmas duas ter in die per mensem integrum, superbibendo aquae sequentis uncias tres:—

[Form. 42.]ⁱ R [Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos octo,
[Foliorum] Beccabungae,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
Cortices Aurantiorum sex,
Nucis Moschatae contusae semunciam;

Infundantur in Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim, ac distillantur organis communibus, et eliciantur tantummodo aquae librae sex pro usu.

Atqui praecisa dosis pulveris ari compositi observetur, aut saltem eadem non minuatur.

^g Cf. *Epist. Respons. I.* § 13.

^h Cf. form. 261.

ⁱ Cf. formm. 94, 267.

CAP. VI.^j*Febris Erysipelatosa.*

Describitur morbi species notissima.

NULLAM non corporis partem, idque nullo non tempore, incescit hic morbus, at prae reliquis faciem, exeunte praesertim aestate; quo tempore saepe dum sub dio versatur, corripitur aeger. Facies siquidem ex improvise in tumorem attollitur, qui subito exorsus cum dolore ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quae, aucta magis inflammatione, in vesiculas subinde facessunt: hinc per frontem ipsumque caput latius serpit, oculis interim tumoris magnitudine plane obrutis, (rusticis *syderatio* audit,) neque multum profecto abludit, nisi quod adsunt pustulae, ab iis symptomatis quae inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo Erysipelatis notissima species ac vulgaris.

[2.] At vero, quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, nisi praecesserint, (quod nonnunquam pridie, aut nudius tertius, solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adiungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua februm indicia. Procedente morbo, uti primum febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata, quae indies ingravescencia nonnunquam in gangraena terminantur, ita haec invicem haud mediocrem ad febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Describitur species alia rarius occurrens.

[3.] Est et alia hujusce morbi species, licet rarius occurrens: haec quolibet anni tempore invadit, idque hac ut plurimum *προφάσει*, quod scilicet aeger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulo liberalius indulserit, aut liquoris similis spirituosius. Febriculam, quae agmen ducit, mox excipit pustularum per universum fere corpus eruptio, quae urticarum puncturas referunt, et nonnunquam in vesiculas attolluntur; mox recedentes tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo et vix tolerando, at, quoties levissimam scalpturam subeunt, rursum apparent.

CURATIO.
Curatio
materiam

[4.] Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam rite evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem reme-

^j Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 11.

diis illum contemperantibus sufflaminandam, censeo; eam denique, quae jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Haec ut fiant, ubi primum accedo, satis largam sanguinis quantitatem e brachio extrahi praecipio, qui quidem pleuriticorum sanguinem fere semper aemulatur. Die sequente blandam illam potionem catharticam^k mihi in praxi familiarem exhibeo, et hora somni (si paulo frequentius dejecerit aeger,) haustum aliquem paregoricum,—exempli gratia, syrupum de meconio in aqua florum paralyseos, vel alium ejusmodi. Peracta catharsi, partem affectam sequenti decocto foveri jubeo:—

FEBRIS
ERYSIPEL-
ATOSA.

peccantem
evacuanti-
bus, parti-
bus jam
impactam
discutien-
tibus, et
sanguinem
contempe-
rantibus,
absolven-
da;

topicis
etiam post
catharsin
applican-
dis.

[Form. 43.]¹ R Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana uncias duas,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Verbasci, ana manipulos duos,
Florum Meliloti,
Summitatum Hyperici,
[Summitatum] Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semunciam;

Coque in sufficienti quantitate aquae ad libras tres: coletur liquor, et tempore usus adde singulis libris decocti, Spiritus Vini uncias duas. Stuphae e panno laevis texturae hoc decocto immersae ac expressae, calide admoveantur parti bis in die, quae post fotum quotidie illinatur sequenti mixtura:—

[Form. 44.]¹ R Spiritus Vini libram dimidiam,
Theriacae Andromachi uncias duas,
Pulveris Piperis Longi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmas duas;
Misce; charta emporctica hac mixtura madefacta parti circumvolvatur.

[5.] Aeger insuper ut jusculis tantum hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis, vescatur volo; tum etiam cerevisia utatur tenuissima, et per horas aliquot singulis diebus a lecto sibi temperet. Hac methodo tum febris, tum alia symptomata, citissime ut plurimum fugantur: sin aliter, rursus venam seco; quod et tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis dia-

Quae di-
aeta hic
conveniat.

^k Cf. formm. 8, 24, &c.

¹ Cf. formm. 171, 172.

FEBRIS
ERYSIPEL-
ATOSA.

thesis, et febris intensior. Diebus a venae-sectione liberis enema e lacte cum syrupo violaceo, et julapia refrigerantia ex aqua nymphaeae, etc., in *Rheumatismi* curatione jam [c. 5. § 5.] dicta, qualibet hora diei usurpanda praescribo. Ut plurimum vero unica venae-sectio et subsequens catharsis, si temporis adhibeantur, rem expediunt.

Quae urticarum puncturas cum pruritu refert species pari modo est amolienda, nisi quod haec remediis ab extra applicandis minus egeat.

[6.]^m Hic obiter dicam, quod, licet non solum hic affectus de quo jam loquimur, sed et plerique eorum qui cutim impetunt et eruptionem aliqualem comitem sibi adjungunt, (modo chronici ii sint,) facile huic methodo cedant, ac proinde sanguinis missione et catharsi iteratis brevi se proripiant; eorum tamen aliqui via plane diversa tractandi sunt, nec evacuationes modo dictae quantumlibet repetitae, nec pulveres testacei sanguini edulcorando destinati, quicquam proficiunt; cum recrementa quaedam, pravam diathesin adepta, intimius cuti impingantur, non nisi remediis quae sanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis spiraculis deobstruendis apta nata sunt, ullatenus amovenda debellandaque. Cum successu itaque non vulgari sequentem methodum aggressus sum in pruritu ferino, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus: ut,—

Pruritus
ferini cu-
ratio.

[Form. 45.]ⁿ ℞ Theriacae Andromachi semidrachmam,
Electuarii de Ovo scrupulum unum,
Radicis Serpentariae Virginianae subtilissime pulveratae
grana quindecim,
Lapidis Bezoardici Orientalis grana quinque,
cum sufficienti quantitate Syrupi e Conditura Citriorum;
Fiat bolus, sumendus mane et hora somni per dies unum et viginti,
superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[Form. 46.]ⁿ ℞ Aquae Cardui Benedicti uncias sex,
Aquae Epidemicae,
[Aquae] Theriacalis Stillatitiae, ana uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

[7.] Singulis matutinis post assumptum medicamentum sudet horae unius vel alterius spatio, vel potius pluribus

^m §§ 6—8 desunt in ed. '76. Cf.
Process. Int. c. 12.

ⁿ Cf. formm. 173, 174.

stragulis quam soleret coopertus, in lectulo levi madiori indulgeat per dictum tempus. His finitis, si pustulae adhuc non evanuerint, sequenti linimento partes affectae inungantur :—

FEBRIS
ERYSIPEL-
ATOSA.

[Form. 47.]^o R̄ Unguenti ex Oxylapatho uncias duas,
Unguenti Pomati unciam unam,
Florum Sulphuris drachmas tres,
Olei Rhodii guttas decem ;

Fiat linimentum.

Veruntamen medicamenta praescripta haud usurpentur, nisi venac-sectione atque catharsi rite praemissis ; quae, tametsi solum adhibitae curationem non absolvunt, aegrum tamen contra febrim praemuniant, ob usum medicaminum calidiorum alias occurruram.

[8.] Est et alia eruptionis species, etsi minus frequens, ad cujus medelam nullae prorsus evacuationes conferunt. Haec tametsi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato se figit, vix cutim supereminens, atque latiore maculam prae se ferens, nisi quod aliquantulum porriginosa, ac quasi furfuracea, cum squamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hac sive macula, sive impetigine, vigente, aeger bene se habet, eadem vero evanescente, (ut saepe fit,) leviculam aegritudinem patitur, atque urina ejus turbidior et rubicundior, sed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus etiam affectus curatione, eadem via, atque iisdem post evacuationes universales plane remediis, insistendum, ac in pruritu ferino modo dicto ; ac proinde (quod non omittendum,) vini, ut et carniū *εὐπέπτων*, usus omnino concedendus, cum refrigerantia omnia magis officiant quam prosint. Atque ita haec postrema eruptionis species curatur, quae tamen aliquando non nisi aquis ferreis diu epotis cedit.

CAP. VII.^p

Angina.

QUOLIBET anni tempore aggreditur, maxime tamen illo Tempore
quod ver atque aestatem interjacet, juvenes prae caeteris, et ver atque
aestatem

^o Cf. form. 175.

^p Deest hoc cap. in edd. '66, '68. Cf. *Process. Int.* c. 13.

ANGINA.
interjacen-
te, juvenes
prae caeteris,
et temperamen-
to sanguineo
prae-ditos, ru-
fos item,
invadit.
Morbi de-
scriptio.

temperamento sanguineo praeditos, rufos etiam (quod non semel observavi,) prae reliquis omnibus. Rigent horrentque mox a primo morbi insultu; sequitur febris, et paulo post dolor, et faucium inflammatio, cui nisi mature succurratur, aeger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis praeccluduntur fauces ab inflammatione et tumore uvulae, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiae febrilis in praedictas partes conjicitur, neque satis tempestive convenientium remediorum usu ingruenti occurritur procellae.

CURATIO.
Curatio
sanguine
copiose
detracto
primum e
brachio,
mox ex
ranula
utraque;
litu ex
melle ros.
et spir.
vitr.; gar-
garismate;

[2.] Opem laturus, sanguinem cum primis e brachio copiose detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatae melle rosaceo spiritu sulphuris ad summum acorem permixto, tangantur, author sum; mox gargarisma sequens praescribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur donec incalescat, dein expuatur, et repetatur subinde:—

[Form. 48.] ^q R Aquae Plantaginis,
[Aquae] Rosarum Rubrarum,
[Aquae] Spermatidis Ranarum, ana uncias quatuor,
Albumen Ovorum in aquam agitando redactum trium,
Sacchari Candi albi drachmas tres;

Fiat gargarisma.

Jubeo etiam ut de emulsione in cura *Morbi Lateralis* [c. 3. § 6.] praescripta, vel simili, indies sumat.

dein cat-
harsi per-
ficitur.

[3.] Sequenti mane, nisi febris et dolor inter deglutendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque haec minuantur, catharticum lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem prae omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse, multiplici experientia comperii. Si fortean (quod quidem oppido rarum est,) febris aliaque symptomata etiam post catharsin bellum minentur, iterata, ut prius, venae-sectione perdomanda sunt, ut^r et epispastico amplo ac forti posteriori cervici applicando. Per integrum hujusce morbi decursum enema refrigerans emol-

Enema
etiam re-
frigerans
et emol-

^q Cf. form. 176.

^r ut—applic.] em. ed. '76.

liensque omni mane, dempto illo quo catharsi vacat, injiciendum, atque aegrum hoc pacto reficiendum quotidie praecipio. [4.] Carnes, cujuscunque demum generis, ut et juscula ex iis parata, sacra sunt; jusculis vero hordeaceis, avenaceis, pomis coctis, ac id genus aliis, vescitor; ptisana ex hordeo vel cerevisia tenuissima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum febris, tum reliquis symptomatis quae hac methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quod istiusmodi Angina, quae febris, mihi *Stationariae* dictae, symptoma tantum est, illa ipsa methodo curari amat, quam febris ea sibi vendicat; ac proinde vel per *διαφόρησιν* et cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quae febris primariae, cui inhaeret, debetur: quod^s sedula observatione dignum.

[5.] Sunt et aliae Febres Intercurrentibus jure merito annumerandae, quae, quoniam alio aliquo modo immediate ab initio sibi parant, et in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgo Febres non habentur; licet tales ab origine vere fuerint, atque affectus ille a quo morbus nomen mutuatur, Febris tantum sit symptoma, quae in illo demum terminatur. Impresensiarum duas tantum, *Haemorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Haemoptoën*, leviter perstringam.

[6.] Haemorrhagia Narium quavis anni tempestate infestat, praecipue sanguine praefervido, temperamento vero debiliore, praeditis; idque magis aetate ingravescente, quam adolescente. Primo ut plurimum appulsu febris prae se fert indicia, qua derepente sibi per nares, qua data porta, faciente viam, dolor et calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuo erumpit, atque haec vicissim; donec tandem vel remediorum usu, vel sponte sua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut aegro singulis annis a recidiva metuendum sit, si vel a liquoribus spirituosius, vel alia occasione qualibet, aestuare contingat.

[7.] Eum hic mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque ebullitio, unde oritur dicta praeter Naturae modum extravasatio, fraenis omnibus compescatur, ejusque

ANGINA.

liens quotidie injiciendum est.

A carnibus omnino, a lecto per horas aliquot singulis diebus abstinendum.

Angina symptomatica eadem methodo qua febris, cujus symptoma est, debet curari.

Nonnullae Febres, Intercurrentibus annumerandae, vulgo pro symptomatis tantum habentur; hujusmodi sunt *Haemorrh.* *Nar.* et *Haemoptoën.*HAEMORRHAGIA NARIUM^t.

Describitur Narium Haemorrhagia;

ejusdem curatio.

^s quod—[dignum] om. ed. '76.^t Cf. *Process. Int.* c. 45.

ANGINA.

impetus alio vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, et sanguinem liberaliter extraho, pleuriticorum sanguini colore semper respondentem. Victus rationem refrigerantem atque incrassantem injungo; ut aquae fontanae partes tres, lactis unam, simul coctas, et frigide hauriendas, poma cocta, juscula hordeacea, et similia a carnibus abhorrentia; julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, una cum emulsionibus in morbis inflammatoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium quotidie moneo; tum ut nullo non die injiciatur enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur; haustu quinetiam hora somni paregorico e diacodio, ceu catena, constrictus sanguinis furor coercetur. At vero quando hujusmodi Haemorrhagias non raro comitetur lymphæ acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem et refrigerationem, solenne mihi est catharticum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finita, anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; et ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum catharticum.

Quo nomine catharsis hic instituitur.

[8.]^t Quoad externas applicationes: linthea quadruplicata, immersa aquae frigidae in qua sal prunellæ dissolvatur, et postea leviter expressa, admoveantur nuchæ ac utrinque cervici sæpius in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur:—

[Form. 49.]^u R Vitrioli Hungarici,

Aluminis, ana unciam unam,

Phlegmatis Vitrioli libram dimidiam;

Coque tamdiu donec omnia fuerint dissoluta; liquorem frigidatum filtra, et a crystallis subinde natis separa; liquori residuo adde Olei Vitrioli duodecimam partem. Turunda ex lintheo raso, liquore hoc probe humectata, nari ex qua sanguis stillat indatur, per dies duos isthic relinquenda.

Quo etiam liquore lintheamina imbuta et applicita sanguinem sistunt, ex quacunque demum parte externa idem defluat.

HAEMOPTOË^x.

Haemoptoë ejusdem fere indolis

[9.] Haemoptoë etiam, quæ in aestatis ac veris confinio homines calidioris temperamentis, at minus robusti, adoritur, et quorum pulmones minus recte valent, præ senibus item juniores, ejusdem fere indolis cum hæmorrhagia jam tractata

^t Deest § 8 in ed. '76.

^u Cf. form. 240.

^x Cf. *Process. Int.* c. 48.

mihi est; cum et haec quoque febris sit, quae tam nomen quam essentiam exuit suam illa qua soluta est crisi; hoc fere tantum discrimine, quod in morbo priori sanguis nimium agitatus in narium venulas, in hoc vero in pulmones, impetum facit; utque in illo, durante fluxu, dolor et calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin et hoc vitium eandem fere quam haemorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quod catharsin minus ferat, a qua, praesertim repetita, aeger facile in tabem conjicitur. At phlebotomia crebro celebrata, enema quotidie injectum, diacodium hora somni propinatum, diaeta insuper, et medicamenta tam incrassantia, quam refrigerantia, opus pro voto absolvant.

ANGINA.

cum hac-
morrhagia
jam trac-
tata.Eandem
fere quam
haemor-
rhagia me-
thodum
medendi
sibi ven-
dicat, nisi
quod cat-
harsin
minus fe-
rat; a qua,
praesertim
repetita,
aeger fa-
cile in ta-
bem con-
jicitur.CONCLU-
SIO.

[10.] Atque haec sunt quae hactenus observavi de numero ista morborum tribu in varias familias dispertita, quae *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis quae ab illa pendent; in quibus id serio egi, ut nullas putationes meas, nulla imaginaria cerebri commenta, orbi venderem; animo vero sincero candidoque, nullique adeo hypotesi adstricto, eorum historiam et naturalia phaenomena aliis traderem; curationes etiam pari fide et cautela pari subnecterem. Quod si vehemens desiderium methodum certiore minusque lubricam in utilissimo tuendae mortalium vitae negotio expiscandi constabiliendique, me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit, nemo eruditorum (uti spero,) mihi imputabit, quod vel spretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum et non spernendus rerum eventus mihi haec investiganti ingentes hucusque animos addiderit, et posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. [11.] Et profecto haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere humano bellum gerit internecinum atque *ἄσπονδον*, et cujus telis duo ad minimum hominum trientes (si eos demas qui violenta morte perimuntur,) confossi quotannis occumbunt. Indesinentes horum morborum impetus, et quotidianae, quas etiam de viris robustissimis et aetate maxime florentibus reportabant, victoriae, (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus

ANGINA.

attulere speciosae istae methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptae,) animo meo haec primum agitati minus satisfaciebant, cum reapse cernerem, ludicra ista cerebrosum commenta ita parum ad redintegrandam aegrorum sanitatem conferre, ut qui ad asyla haec confugerant, (quicquid pollicitarentur Thrasones² dogmatici,) haud meliori in loco essent, quam qui, neglecta Arte, se totos Naturae permiserant. [12.] Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quae in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod, salva verecundia, me mihi polliceri posse saltem spero,) scopum quadantenus assequutus sum, et dulcissimum improbi laboris, in bono proximi quaerendo recte collocati, fructum fero. Haec praecipua fere sunt quae jam habeo comperta (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa Febres, et symptomata quae ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 Decembris diem, anno 1675, quo haec conscribo.

² *Thraso*, nomen gloriosi militis apud Terent. in *Eun*.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

EPISTOLÆ

RESPONSORIÆ DUÆ

A

THOMA SYDENHAM, M.D.

PRIMA

De MORBIS EPIDEMICIS

Ab Anno 1675. ad Annum 1680

AD

Amplissimum, Doctissimumq; Virum

ROBERTUM BRADY M.D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem,
nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabri-
gienes Professorem longè celeberrimum.

SECUNDA

De LUIS VENEREÆ

Hiftoria & Curatione.

AD

Ornatissimum, Eruditissimumque Virum

HENRICUM PAMAN M.D.

Collegii Divi Johannis Cantabrigienfis
Socium, Academix Oratorem Publicum, & in
Collegio Greshamenfi apud Londinenses in
Medicinâ Professorem.

Editio Secunda.

L O N D I N I,

Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne
Capitis Episcopalis in Cœmeterio *D. Pauli*, 1685.

CLARISSIMO VIRO

THOMAE SYDENHAM, M.D.

NEMO uspiam Medicorum, Vir Eruditissime, adhuc vim aëris et influentiam in humana corpora attente perpendit; nec in vita nostra perennanda quas agit partes, eorum quispiam consideravit satis; viresque quas exerit in fermentando, alterando, et circumducendo, sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiae et efficaciae, horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices et mutationes, quas Constitutiones haud perperam indigitas, ne leviter quidem vel Medici, vel Historiae Naturalis Scriptores attigerunt, multo minus perscrutari sategerunt. Fieri sane nequit, cum in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aër sese insinuet, quin quas subit alterationes et mutationes a rebus quibus impregnatur, easdem sanguini et succis communicet et imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aëris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis diathesis. Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa Morborum Acutorum Historiam et Curationem juxta varias annorum et eorundem partium constitutiones instituisti, cum in iisdem aëris actiones in sanguinem, succos, et spiritus praesertim, (si ipse non sit spirituum materia,) conspiciantur. Et nullus dubito quin Februm indoles, ab annorum temperie in quibus grassabantur observata, utilissimam, si non unicam, methodum constituit ad praxim stabiliendam. Perge itaque, et siquae adhuc restant Observationes Februm annorum nuperrime elapsorum, fac ut palam fiant, qua in re quam maxime humani generis saluti prospicies.

In Sect. prima, cap. quinto, [§ 33 sq.] Libri Tui, paucis egisti de usu Corticis Indici, et ejusdem exhibendi methodo. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos, qui in magna quantitate et dosi saepius repetita eum exhibent; alios item, qui ex eo

ROBERTI
BRADY
EPISTOLA.

*dem extracta, infusiones, et ex infusionibus julapia, et emulsion-
nes conficiunt; quibus modis se non tantum Intermittentes, sed
et Continuas quasdam certo curare affirmant: magnum procul
omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego
quidem per viginti plus minus annos dictum Corticem varia
forma et multiplici praeparatione maximo cum successu exhi-
bendum curavi. Si vero peculiare quippiam de usu hujusce
Corticis nosti, vel quid melius progrediente experientia fueris
edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.*

*In curatione Rheumatismi [Sect. vi. cap. 5. § 4.] frequentem
phlebotomiam, et larga manu celebratam, tanquam necessariam
proposuisti. Quaererem ego annon, rejecta tam severa et crudeli
methodo, alia non humani sanguinis adeo prodiga, nec minus
certa, inveniri possit. Dum haec agis, Dignissime Vir, malevo-
lorum jurgia, et invidorum stigmata atque calumnias, sat superque
persenties; neque nunc minus quam olim nomini Tuo aut famae
parcent, licet ingenuis fere omnibus displiceant et candidioribus,
apud quos solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti vero,
si Febrium historiam longo usu comprobata, vel earundem essen-
tias, causas, et differentias, vel veram tandem medendi methodum,
expiscari volunt, Te ducem et viam praemonstrantem sequi necesse
habent; cum vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam
investigandi, vel curandi, ratio possit assignari. Macte itaque
esto, et sperne sciorum dicteria; sincerorum hominum ingenia
excita; Tu methodum monstrasti, et si Tua non placet, qui car-
punt dent politiorem et magis firmam. Vale, Vir Integerrime,
qui hisce peragendis totam Medicorum turbam merito devincies,
inter reliquos vero,*

Tibi jure meritoque amicissimum,

R. BRADY.

*Cantabrigiae,
Decemb. 30. 1679.*

AMPLISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO

ROBERT BRADY, M.D.,

COLLEGII CAIO-GONEVILLENSENSIS CUSTODI,

NEC-NON REGIO IN MEDICINA APUD CANTABRIGIENSES

PROFESSORI LONGE CELEBERRIMO.

ME certe, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuius efflagitanti impertiendum prae caeteris, qui nunc sunt homines, facillimum esse omnino par est : si enim ea tantum mihi innotescant quae et reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat,) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista et e triviis desumpta evulgare ; sin autem assecutus sim aliquid quod e Re Medica sit, et ad certorem morborum therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quam aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere ; qui et a podagra jam ab annis plus minus triginta^a, et calculo diu male multatus, facile mecum reputo quam serio gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. [2.] Cum autem paucissimis ingens illud privilegium a DEO Optimo Maximo concedatur, ut publico commodo hac in re inservire queant, iisque tantum quibus e “meliore luto” quam mihi “finxit praecordia Titan,” [Juven. *Sat.* xiv. 34.] votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium. Semper enim existimavi (neque id sine ratione,) majoris esse felicitatis, certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum aegris mortalibus prodidisse, quam vel *Tantali* (quod aiunt,) vel *Croesi* thesauros accumulasse^b. *Feliciorem* hoc illum dixi, dicam et *meliolem sapientiolemque* : quod enim uberius et sapientiae et bonitatis suae specimen quis potest edere, quam, cum se e communi generis humani natura decisum animadvertat, ea quae molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad suam ipsius,

^a Cf. *Tract. I.* §§ 1, 71.

^b Cf. *Observ. Med.* ii. 2. § 47.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

qui tam exilis totius particula et contempta res est, jugiter referre? "Ut enim" (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro, Cicerone meo, sui saeculi, ne dicam universae hominum naturae, genio,) "leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens, et legibus parens, et civilis officii non ignarus, utilitati hominum, plus quam, unius alicujus, aut suae, consulit." (Cicero *De Fin. Bon. et Mal.* [iii. 19.]) Quinimo satis liquet, quod, cum facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere praesidiis, quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam Authore vita jam functo. Et vox illa plane inhumana et scelerata audit eorum, qui negant se recusare, quo minus, ipsis mortuis, terrarum omnium deflagratio consequatur^b.

[3.] His autem impraesentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quae de his morbis de quibus percontari libuit animo volutavi, ut ut exilia, Tibi plane aperire; Tibi (inquam,) eximio Viro, et Sparta^c quam ornas dignissimo, cujus ego et eruditioni et probitati animique candori ea tribuo encomia, quae reliqua togatorum gens, inter quos nites. Praetereo etiam quantum Tibi debeo gratiarum, quod Te tam male habeant immerita illa, quibus a nonnullis proscindor, convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quod si vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto laeserat, me ab illis sartum tectum^d reddere valuisset, nunquam in me detonuerant. Cum autem nullo id meo crimine evenit, neque (ut spero,) eveniet unquam, stat sententia non me ideo plectere quod alii deliquerint; id tantum ratus ad me attinere, ut viri probi scilicet officio defungar, et boni Medici, quantum patitur tenuitas nostra.

[4.] Morem itaque geram in tradendis observationibus, quae mihi in morbis, de quibus sciscitabaris, occurrebant. Primum autem agam de Febribus Intermittentibus, nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror, annos istos ordine, sed breviter, percurrere, qui illum excipiebant quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum*

^b Nero "dicente quodam in sermone communi, 'Εμοῦ θανάτος γαῖα μυχθήτω πύρι, Immo, inquit, ἐμοῦ ζῶντος.'" (Sueton. *Vit. Ner.* c. 38.) Cf. Sen. *De Clem.* ii. 22; Dio Cass. *Hist. Rom.* lviii. 23. de Tiberio.

^c Σπάρτην ἔλαχες, ταύτην κόσμει. Cf. Erasmi *Adag.* ii. 5. 1; Gaisford, *Paroem. Graec.*

^d sartum tectum] i. e. tutum, integrum. Cf. Cic. *Epist. Fam.* xiii. 50; Erasmi *Adag.* iv. 5. 37.

(qualis qualis illa demum fuerit,) qui per praeterlapsos annos quindecim grassabantur, et quaedam obiter perstringere in eorundem curatione a me pridem notata: quo facto melius innotescet quo tempore et quibus gradibus quae jam obtinet Febrium Constitutio nobis obrepsit.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

[5.] Annus 1676 eosdem peperit morbos quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis *Observationibus*, videlicet annorum 1673 (in cujus autumno ea se primum exeruit,) 1674, et 1675. At vero exolescente ferme hac crasi, mitiores erant quam pro suo genio qui subpullulabant morbi, et minus insuper Epidemici; non obstante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifestas aëris qualitates, quibus ab annis praecedentibus perquam abludebat; cum et aestatis fervor, et frigus hyemis, omnes ferme annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cum tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam, quam occultam, aëris temperiem Epidemicis morbis favere. At vero fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quaedam aliquando a manifesta aëris diathesi pendere, quod et Morbilli et Cholera Morbus hoc anno invadentes testatum faciunt: de quibus breviter agam.

ANNUS
1676.

Annus '76 eosdem peperit morbos quos praegressi, '73, '75 e. Exolescente hac crasi, mitiores quam pro suo genio evadebant morbi, et minus Epidemici. Non tam manifesta, quam occulta, aëris temperies morbis Epidemicis favet; nisi quoad symptomata aliquando. Morbilli, licet non admodum Epidemici, longius tamen quam pro more suo procurrebant; non tamen diversam medendi methodum ab usitata postulabant. Exeunte aestate Cholera Morbus epidemice saeviebat, atrocioribus solito convulsio-num symptomatis stipatus,

[6.] Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant, quod solito longius procurrerent: nam cum, pro more suo, mense primum Januario comparentes, ad aequinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti, cum solstitio aestivo fere expirarent; hoc anno ad aequinoctium ferme autumnale pertingebant, ab aestatis calore (nisi fallor,) aucti viribus quo diutius obsisterent. Neque tamen methodum medendi ab usitata illa diversam postulabant.

[7.] Exeunte aestate Cholera Morbus epidemice jam saeviebat, et insueto tempestatum calore evectus, atrociora convulsionum symptomata, eaque diuturniora, secum trahebat, quam mihi prius unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti alias in hoc malo, sed universi jam corporis muscoli, brachiorum crurumque prae reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut aeger e lecto subinde exiliret,

DE MORB. si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset
 EPIDEM. eludere.
 '75-'80.

Anodyna
 fortiora et
 frequentiora
 quam
 alias unquam
 indicabantur.

Historia eo
 laborantis,
 et convalescentis.

[8.] Quamlibet autem hic morbus non aliam a jam recepta medendi rationem sibi vendicabat, anodyna tamen fortiora, eaque saepius ingerenda, quam alias solebam, omnino indicabantur. Exempli gratia: ad quendam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modo descripsi, symptomate tantum non enectum, (me autem comitabatur Carolus Goodall, M.D., cujus animi candor, probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisque, una cum nomine mihi semper occurrunt,) et enormi vomitione spasmorumque violentia animum agentem, cum sudore frigido, et pulsu vix micante, guttas viginti quinque^f laudani liquidi, a me jam olim publicatis, in cochleari uno aquae cinnamomi fortis exhibendas curavi; veritus scilicet, ne vehiculum paulo copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persaepe fit,) ansam daret. Dein lecto assidens quasi ad semihoram, et expertus remedii vires nec vomituritioni compescendae, nec sedandis convulsionibus, adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, et dosin in tantum augere, cogebar, (interposito tamen spatio, ut quid a jam ingesto mihi foret sperandum prius ediscerem, quam novas adferrem suppetias,) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur; quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuo excutere satagebant. Serio itaque imperavi, ut et corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, et medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convalesceret, ad *εὐεξία* scilicet confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Usque augenda et repetenda est laud. liqu. dosis dum symptomata subjugaris.

Tres sunt affectus in quibus ex opio parata indicantur. Dosis et repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendae.

[9.] Neque est cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo scilicet nomine, quod tantam laudani liquidi vim aegro infundere non dubitaverim; cum iudice experientia certo constabit, quod in quibus affectibus ex opio parata indicantur, (sunt autem tres^h, vehemens dolor, vomitus vel dejectio enormior, et insigniores spirituum animalium *ἀταξία*.) in iis et remedii dosis, et repetendi vices, cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendae: quae enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio

^f 25] 30 ed. '80.

^g Cf. formm. 26, 131.

^h Cf. *Dissert. Epist.* § 33.

fortiore superabitur; et quae alias aegrum in manifestum DE MORE. EPIDEM. '75-'80.
vitae discrimen conjiciet, eundem impraesentiarum ab Orci
faucibus liberabit.

[10.] Atque hi sunt morbi isti, qui hoc anno populaban- ANNUS 1677.
tur, iidem scilicet (ut jam innui,) cum morbis trium annorum Annus '77 sicco
praecedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem, pede prae-
terit Au-
thor, per
integrum
ejus decur-
sum vale-
tudinarius.
videlicet 1677, funestaverint, non habeo dicere. Cum enim
molestissimo sanguinis mictu, a motu vel levissimo, sub anni
initio male multarer; neque ita diu postea podagra etiam,
quae non jam tam artus quam viscera saevissimo dolore
excruciabat, accedentibus insuper virium et appetitus pro-
stratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minus
periculosus; (quem, si tum fuerim extinctus, mors certe non
tam a bonis, quam a malis, abstraxisset, haud equidem re-
pugnantem;) me domi meae ad menses tres continere, deinde,
redintegrandae sanitatis causa, per idem fere spatium rusti-
cari cogebar. Autumno reversus ad meos, Febres Intermit-
tentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima
aegros non in Urbe primum invaserat,) ab amicis didici; cum
autem mihi per valetudinem non liceret aegros invisere, de
hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

[11.] Proximi anni, videlicet 1678, Constitutio prorsus im- ANNUS 1678.
mutata Febribus Intermittentibus (quae jam ab anno 1664,
ad tredecim scilicet annos, Urbe fere exulaverant, nisi quod Anno '78
Febres In-
termitten-
tes per 13
annos exu-
lantes Epi-
demicae
rursus au-
diunt.
nonnullos sporadice occuparent, vel ex agris forte comitaren-
tur,) usque adeo favebat, ut Epidemicae rursus audirent;
neque cum tantum gradum hodie tuentur, quin et fines latius
proferent, donec haec a qua pendent aëris *διάθεσις* suam
ἀκμήν attigerit. Quantumlibet autem dictae Intermittentes
pauciores aliquot etiam tempore verno fuerint adortae, eo
usque tamen exeunte aestate et autumno subeunte prae Hyeme
paululum
fatiscentes
Variolis
aliisque
per id tem-
poris Epi-
demicis
locum ce-
debant.
caeteris saeviebant, ut nulli amplius morbo *Epidemici* nomen
relinquerent. Hyeme vero paululum fatiscentes Variolis
locum cedebant, atque aliis insuper Epidemicis, qui per
omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas
in orbem rediret.

[12.] Sed ut jam edisseram quae de harum Februm et Olim Quar-
tanae fre-
quentius
occurre-
bant, nunc
dierum aut
Tertianae,
natura et causis sedula observatione assecutus sum: imprimis
notandum est, quod, licet olim Quartanae frequentius occur-
rerent, nunc dierum aut Tertianae erant, aut Quotidianae;

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

aut Quotidianae; et moris plane diversi. Cardiacis et regimine calido adeo praeter indolem suam incrudescebat, ut tacto cerebro haud pauci extinguebantur.

In Tertianis et Quotidianis per sudorifica curationem moliri periculosum est;

ita enim quae intermittebat Febris fit Continua. Aetiologia ejusdem.

Venae-sectione et

(nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare;) et pariter, quod, licet Tertianae Quotidianaeque aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primum calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀνυπεξία desinerent, atque post statam periodum aegros de novo lacerarent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve paroxysmum; maxime si aeger lecto addiceretur, et assumptis cardiacis calidioribus *oleum camino* (quod aiunt,) *addiderit*¹. Postea vero Febris haec eo usque etiam praeter indolem suam incrudescebat, ut Intermissionis loco Remissionem tantum aegro concederet; et magis indies ad Continuarum speciem accedens, tacto cerebro tandem haud paucos extingueret^k.

[13.] Curationem quod spectat, jam a multis annis mihi innotuit quam sit periculosum eam in Tertianis et Quotidianis (quae, cum recentes sint nullumque typum indutae, in Continuitatis vicinia adhuc haerent,) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, et ἀνυπεξίαν succedere, et ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum paroxysmo fatigante; tamen est compertissimum, quod, si justo copiosius eliciatur sudor, quae intermittebat Febris jam fit Continua, aegerque, tanquam incerto aleae casu, in vitae discrimine versatur; hic servatur, perit ille. Ratio est haec, (nisi mea me fallit conjectura,) quod scilicet istiusmodi profusus sudor, cum materiae febrilis, paroxysmi calore eo usque evectae ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminata ea parte quae unico paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, et aliarum evacuationum (venae-sectionis, verbi

ⁱ "Oleum adde camino," (Horat. Sat. ii. 3. 321.) i. e. malo fomentum, vel ut alimoniam, suppeditare. Cf. Erasmi Adag. i. 2. 9.

^k Add. ed. '80 quae sequuntur:—*Hic autem loci affirmare libet, me ne unicam quidem Febrem per hos dies vere Continuum vidisse unquam, nisi forte re male gesta in earum classem fuerit evecta; vel una esset Intercurrentium mihi dictarum, quod scilicet omni fere anno invaderent. Ita pertinaciter haec Constitutio hujusmodi Intermittentibus favebat; cu-*

jus certe acies prius est retundenda quam Continuae epidemice grassari fuerit integrum. Etenim in hac Februm specie Natura plus satis festinare videtur, et agendi vehementia justo citius tempora materiae morbificae subigendae, mox etiam despumandae, debita percurrere: quod in Depuratoria secus accidit, in qua non nisi post dies tredecim vel quatuordecim apparent signa materiae febrilis tandem concoctae, per sudores subinde, vel potius per διαπνοήν paulo pleuiorem, eliminandae.

gratia, et catharseos,) incommoda (quarum utraque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt,) dum mecum perpenderem, Peruvianus cortex certissimam mihi spem fecit; de quo vere affirmare possim (non obstante tam vulgi, quam perpaucorum e doctis, praejudicio,) me nihil mali aegris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse; nisi¹ quod illi qui longum et repetitum corticis Peruviani usum experti sunt, (ut in capite *de Rheumatismo* [*Observ. Med.* vi. 5. 13.] praemonstraverim,) in speciem quandam rheumatismi scorbutici nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occasione nascitur, et, quando accidit, facillime remediis ibidem descriptis cedit.

[14.] Et profecto si tam effectorum durationem, quam corticis hujus^m innocentiam, exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quotquot sunt, remedia deferre nullus dubitarem; cum non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed et in uteri, et ventriculi etiam, affectibus: tantum abest ut de ejus insalubritate merito quis conqueratur.

[15.] His autem potissimum de causis (nisi fallor,) dictus cortex male audit: Primo, quia plurima illa horrendaque symptomata quae febres intermittentes jam diutius aegrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem corticis degustaverit, cortici vel semel assumpto imputantur; secundo, quia, cum occulta vi et non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam morbum committentem quae propelli debuerat, tanquam hostem intra moenia vi corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque aegrum non penitus evasisse cum adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt, sudores paroxysmum finientes id omne quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum; quodque cortex fugientem paroxysmum a tergo urgens, et intercepto qui debuerat subministrari morbi commeatu sive fomite, non potest in sanguine retinere quod jam in illo non nisi tanquam in embryo reperitur, ac proinde neque strangulationum neque obstructionum quae vulgo obijciuntur, reus est peragendus.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

catharsis
morbum
protrahunt.

Nonnunquam e
longo cort.
Peruv. usu
species

quaedam
rheumatismi
scorbutici inducitur; sed
rarissime,
et facile
curatur.

Cortex insignium
est virium,
non in hoc
tantum morbo, sed
et in uteri,
et ventriculi, affec-
tibus.

Ob quae
praejudicia, et
rationes temere
deductas,
cortex male
audit.

¹ nisi—cedit] om. ed. '80.

^m corticis hujus] ipsius ed. '80.

DE MORE.
EPIDEM.
'75-'80.

Vel ipsos
curavit
quos pur-
gavit.

Haud illae
nobis ar-
rogandae
sunt qual-
itates quas
Natura
negavit.

Provocan-
tur philo-
sophi ad
unicam
differenti-
am speci-
ficam in
Natura
enodan-
dam.

In morbo-
rum cura-
tione non
oportet ali-
cui hypo-
thesi in-
dulgere;
sed rejectis
speculati-
onum com-
mentis, ex-
perientiam
cum recta
ratione
conjunc-
tam, tan-
quam in-
dicem at-
que ma-
gistrum,
sequi.

Cortex
Peruv. 25
plus mi-
nus abhinc
annis pri-
mum coe-
pit incla-
rescere.

[16.] Quo autem pacto deprehendemus corticem vi sua astrictoria febres fugare? Qui id probare velit, necesse erit ut prius alia astringentia pari virtute praedita in medium afferat; mihi certe, vel eorum fortissima adhibenti in experimentum, nondum e voto cessit. Quid quod illos etiam sanat qui ab ejus usu, tanquam a cathartico assumpto, (quod nonnullis accidit,) frequenter alvum deponunt? Id vero demum est recte sapere, suo seⁿ quemque pede ac modulo metiri: at si quis fucum sibi faciens^o, aliis se praeditum esse facultatibus existimaverit, quam quae inserviunt percipiendae vel Naturali Theologiae, (ut DEO scilicet, rerum omnium ARCHITECTO et MODERATORI, debita veneratio cum profundissima animi prostratione jure merito exhibeatur,) vel Philosophiae Morali, (ut virtutem exerceat, et mores tam ad privatum, quam publicum, societatis humanae bonum accommodet,) vel denique Arti Medicae, Mathematicae, et Mechanicae, (quibus vita communis adjuvatur;) hic primum hypothesin aliquam e schola Naturalis Philosophiae depromat, qua vel unicam differentiam specificam rerum in natura possit enodare; exempli gratia, rationem reddat quare gramen omne viridi ubicunque colore, nusquam alio cernitur infectum, etc. Hoc si effecerit, in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere quod Medici^p cura omnis atque industria in expiscanda morborum historia, iisque remediis adhibendis quae (experientia indice ac magistra,) eosdem valent depellere, debent collocari; observata tamen ista medendi methodo quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito et naturali cogitandi modo, innixa,) ei dictaverit. Dicam itaque paucis quod usu didici de methodo qua Cortex nobis usurpandus venit.

[17.] Cortex Peruvianus (cujus *Pulvis Patrum* vulgo nomine insignitur,) annis abhinc quinque et viginti^q (si bene memini,) apud Londinenses nostros in exterminandis febribus intermittentibus, maxime quartanis, primum coepit inclarescere. Idque optimo sane jure, cum hujusmodi morbi rarissime ab ullo alio sive remedio, sive methodo medendi, antea expugnarentur; unde etiam *Opprobria Medicorum* et erant et

ⁿ "Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est." (Horat. *Epist.* i. 7. 98.)

^o *fucum sibi faciens*] i.e. se ipsum de-

ludens. Cf. Erasmi *Adag.* i. 5. 52.

^p Cf. *Tract.* II. § 45.

^q sc. circiter ann. 1655.

audiebant. At vero non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus, in desuetudinem prorsus abiit: Primo, quia paucis horis ante adventum paroxysmi (pro recepto id temporis more,) exhibitus, aegrum nunquam e medio tolleret, quod et civi cuidam Londinensi, eidemque Senatori Urbano, Underwood nomine, et Capitaneo nomine Potter, in vico vulgo dicto *Black Fryars* Pharmacopolae, memini accidisse; funestior hic pulveris exitus, quamvis oppido rarus, Medicos tamen paulo cordatiores ab ejus usu merito retraxit; secundo, quia aeger, ope pulveris a paroxysmo alias invasuro liberatus, (quod plerumque eveniebat,) tamen intra dies quatuordecim recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte committigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat; neque enim tanti aestimabant paroxysmum ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitae discrimen a pulvere intentatum induci paterentur. [18.] Ego vero jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim serio perpendens, animoque revolvens, non alio magis quam hoc Herculeo medicamento febres intermittentes debellatas iri confidebam, si, qua par erat, cura accederet et diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut et periculo a pulveris usu impendenti, et recidivae intra paucos dies subsequaturae, (quae duo erant amolienda incommoda,) possem occurrere, atque aegrum hujus ope ad perfectae sanitatis gradum promovere.

[19.] Primo, periculum quod minitabatur, non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quam ex eo quod minus opportunè aegro ingereretur: cum enim vis ingens materiae febrilis diebus a paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis praedictus, si immediate ante paroxysmum deglutitur, facit quo minus materia morbifica ipsa Naturae methodo (paroxysmi scilicet impetu,) possit eliminari; quae proinde praeter fas inclusa aegrum in vitae discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiaeque pariter febrili de novo generandae obicem ponere, si, ubi primum paroxysmorum unus affligere desierit, confestim pulverem exhiberem quo insecuturus sufflaminaretur, et diebus intermissionis, statis subinde vicibus, eundem repeterem, us-

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

Duae causae memorantur ob quas in desuetudinem abierat.

Herculeum est medicamentum, si, qua par est, cura propinatur.

Quibus rationum momentis ductus est Author ut hanc suam methodum excogitaret.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

que dum novus invaderet paroxysmus; atque ita paulatim tūtoque proinde sanguinis massam salutifera Corticis virtute penitus inficerem.

[20.] Secundo, cum recidiva (quae intra dies quatuordecim plerumque accidebat,) ex eo mihi videbatur nasci quod sanguis non satis exaturaretur virtute febrifugi, quod, utut efficax, una tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit; idcirco autumabam nihil ad eam praecavendam aequae posse conducere, atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad praesens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires praecedentis dosis prorsus elanguescerent.

Methodus
exhibendi:

[21.] His itaque rationum momentis innixa, mens eam, quam utor, mihi methodum dictabat. Ad aegrum quartana febre laborantem accersitus, (die Lunae, verbi gratia,) si paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum a proximo venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus intermissionis (Martis scilicet, et Mercurii,) Corticem^r exhibeo hunc in modum:—

vel in forma
electuarii,

[Form. 50.]^s R̄ Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam, cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;
(vel [Syrupi] de Rosis Siccis;)

Fiat electuarium, dividendum in duodecim partes, quarum unam capiat quarta quaque hora, incipiendo immediate post paroxysmum, superbibendoque haustum vini cujuslibet.

vel pilularum,

Vel, si pilulae magis arrideant,—

[Form. 51.]^s R̄ Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam, cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;

Fiant pilulae mediocris magnitudinis, quarum capiat sex quarta quaque hora.

vel in infusione.

Sed minori cum molestia, eodem tamen fructu, hujus pulveris uncia una admisceri poterit libris duabus vini Clareti, atque ejus cochlearia octo vel novem exhiberi iisdem quae dicta sunt temporis intervallis. Die Jovis, quo metuitur paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat; reliquiis materiae febrilis per solitos sudores, qui^t praecedentem paroxysmum absolvunt, despumatis ejectisque e sanguine,

^r Corticem—intervallis] exhibeo mane et sero Corticis subtilissime triti ʒij vel in vino hauriendas, vel in forma electuarii cum syr. e rosis siccis q. s. superbi-

bendo vini haustum ed. '80.

^s Cf. formm. 150, 151.

^t qui—absolvunt]—ventes ed. '80.

atque intercesa novae minerae vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu diebus paroxysmos disterminantibus adhibiti.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

[22.] Verum enimvero, ne morbus denuo recrudescat, (quod e praedictis incommodis erat alterum,) die octavo^u praecise a quo postremam dosin aeger assumpsit, eandem praefati pulveris quantitatem, (unciam scilicet in partes duodecim^v divisam,) eadem qua prius methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel medicatio persaepe morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur aeger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maxime ubi sanguis a praegressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se aeger incautius aurae frigidiori ferendum exposuerit.

[23.] Verum etsi hoc remedium nulla purgandi vi polleat, tamen, ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam, persaepe^x accidit, ut ab ejus usu, tanquam a cathartico fortiori assumpto, aeger violenter expurgetur. In hoc casu omnino oportet ut laudanum cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suae naturae quam morbo plane contrariam, ciere valeat; neque^y pulvis justo citius per alvum expulsus disperdatur, antequam suo fuingeretur munere. In hoc itaque casu laudani ejusdem guttas decem vino instillari jubeo, et post alternam pulveris dosin assumi, modo diarrhoea perstiterit.

Si ob idiosyncrasiam (quod saepe accidit,) expurgetur aeger, cum laudano est exhibendus.

[24.] Dicta methodus usu mihi venit in caeteris intermittentibus, sive tertianis, sive quotidianis; utrasque enim statim a finito paroxysmo aggredior, et repetito per jam commemorata paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles,) urgeo atque a tergo premo; hoc tamen discrimine, quod cum quartana rarissime nisi uncia una in doses dispertita, reliquae sex drachmis possint ita expugnari ut inducias saltem concedant.

Eadem methodus (sed in dosi minori,) valet in tertianis, et quotidianis.

[25.] At vero tertianae quotidianaeque, etsi post unum alterumve paroxysmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod et a me ante [§ 13.] est notatum,) postea ad continuarum fere speciem vergunt, et ad remissionem tantum,

Tertianae quotidianaeque, non ita raro in continuarum fere speciem

^u octavo praec.] septimo ed. '80.

^v duodecim] quatuor ed. '80.

^x persaepe] quandoque ed. '80.

^y neque—perstiterit] om. ed. '80.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

vergunt,
praesertim
aegro regi-
mine justo
calidior
multato;
in quo ca-
su a re-
missione
quantum-
libet exi-
gua oportet
Corticem in-
gere, nec
paroxys-
mum prae-
stolari.

Maxime
continuis
apyrexiam
conciliat
Cortex,
modo regi-
mine
justo cali-
dior non
impediatur
ejus vis;
nec obstat
vinum, in
quo exhi-
betur.

Quo magis
oprelivis
est in con-
tinuitate
febris, eo
majori in
dosi detur
Cortex.

Quibus
aridet
infusio
paretur.

etiam diebus quae intermissionem pollicebantur, accedunt; praesertim ubi aeger lecto defixus regimine justo calidior, aut medicamentis febris per sudores ejiciendae dicatis, fuerit multatus. Hoc in casu, a remissione quantumlibet exigua (id enim mihi unum superest,) ansam arripiens, pulverem quam proxime a paroxysmo (quantum conjectura valeo,) ingerendum propino, nempe quarta quaque hora, (ut modo dixi,) ne quidem ipsum morans paroxysmum; cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexeteria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

[26.] Cum autem febres quae jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem continuarum nitantur, tamen ad intermittentes debeant referri; nulla mihi est religio Corticem vel in maxime continuis hujus speciei sumendum proponere; qui dicto more iteratus ad apyrexiam certo aegrum perducet, modo assiduus lectuli calor, et intempestivus cardiacorum usus, continuitatem febris non conciliaverint; quo in casu Peruvianum Corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari,) febricitanti obfuisse; e contra vero calor, sitis, caeteraque febris symptomata, ut plurimum^a post assumptam^b hujus remedii quantitatem sufficientem mox evanescent, vino haud obstanti. Hic^c autem observandum, quod, quo magis febris, sive sponte sua sive regimine calidiori, ad continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesquiunciae, vel uncis ejusdem duabus, cessisse.

[27.] Cum vero sint aliqui qui Corticem hunc nec in pulveris forma, nec electuarii, nec tandem pilularum, ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino: uncias duas scilicet Corticis grosse pulverati in vini Rhenani libris duabus aliquandiu macero^d. Liqueor hic, per manicam Hippocratis^e saepiuscule trajectus, colore limpidus,

^a nempe—dixi] sesquidrachmam sc. exhibens sexta quaque hora ad vices quatuor ed. '80.

^a ut plurimum] om. ed. '80.

^b assumpt. —suffic.] assumptas drachmas sex, vel quod earum exaequat virtutem in alia qualibet forma ed. '80.

^c Hic—cessisse] om. ed. '80.

^d Cf. form. 152.

^e "Manica Hippocratis est sacculus laneus, figura pyramidalis, quo vina aromatica et medicamentosa, alique liquores, percolantur." (Blancardi Lex. Med.)

adeo non officit, ut vel delicatulorum palato arrideat; ac dictae infusionis unciae quatuor, ad dies aliquot factae, virtutem drachmae unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quae cum nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit quam reliquae ejusdem remedii formulae, nempe donec paroxysmi terga dererint.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

[28.]^f Quandoque accidit ut in hoc morbo male formato, necdum in typum regularem evecto, aeger ob vomituritionem fere continuam Corticem deglutitum, quacunque demum forma exhibeatur, retinere nequeat. In hoc casu vomitio prius est compescenda quam Cortex propinetur: ad quem scopum collimans jubeo ut sexies vel octies spatio duarum horarum succi limonum recens expressi cochleare unum cum salis absinthii scrupulo uno assumat, deinde laudani liquidi guttas sedecim cum aquae cinnamomi fortis cochleari uno; ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulveris Peruviani aggrediatur.

Si vomit-
uritio in-
cesserit,
laudata hic
methodo
est com-
pescenda,
et tum Cor-
tex inge-
rendus.

[29.] Pro infantibus, quorum aetas tenella vix^g feret ut alia forma hoc remedium assumatur, (saltem ea quantitate qua devincatur morbus,) sequens julapium praescribere soleo:—

Tenerae
infantium
aetati ju-
lapium ac-
commoda-
tur.

[Form. 52.]^h R. Aquae Cerasorum Nigrorum,
Vini Rhenani, ana uncias duas,
Corticis Peruviani subtilissime pulverati drachmas tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium; epiat cochleare unum alterumve, pro ratione aetatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis dosibus, si diarrhoea adfuerit, Laudani Liquidi guttam unam vel duas.

[30.] Observandum est insuper, quod, cum breviora paroxysmorum interstitia in tertianis et quotidianis intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifuga Corticis virtute plene exaturandum, fieri non potest ut aeger proximum a prima medicatione paroxysmum (uti in quartana solet evenire,) certo effugere valeat; sed in his medicamen-

Quare in
tertianis
saepe et
quotidianis
medicamen-
tum
non nisi
post bi-
duum cu-
rationem
absolvit.

^f Deest § 28 in ed. '80.

^g *vix—unum vel duas*] *vel a pulveris, vel infusi in frigido facti, ea quantitate qua divincatur morbus, periclitari possit, drachmae duae vel tres Corticis in vini Gallici rubri libra una decoquendas prae-*

cipio ad casum tertiae partis, ac colaturae cochleare unum alterumve bis terve de die pro ratione aetatis exhibendum curo, donec paroxysmi non amplius discrucient ed. '80.

^h Cf. form. 155.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

tum saepe non nisi post biduum promissam curationem ab-
solvet.

Si, omni
adhibita
cautela, ae-
ger recidi-
vam pati-
tur, decoct.
amar. ex-
auctorato
Corticis
succentu-
rietur.

Aeger nec
a cibo nec
potu qui
ad stoma-
chum facit,
arcen-
dus est,
fructibus
horariis et
liquoribus
frigidis
exceptis.

Carnibus
eupeptis et
euchymis
vescatur,
vinoque
modice
utatur.

Aura fri-
gidior vi-
tetur;

ut et omnes
evacuatio-
nes; blan-
dissima
enim catharsis,
vel enema
e lacte sac-
charato, in
recidivae
discrimen
conjicit.
Febres
Intermit-
tentes

[31.] Animadvertendum autem, quod, si aeger, non ob-
stante abundanti cautela superius tradita, nihilominus re-
cidivam patiat, (quae in quartana ipsa rarius accidit quam
in tertianis vel quotidianis,) tamen prudentis Medici erit non
nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta in-
tervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem
aggredi; cui prae caeteris *Decoctum Amarum* (quod appellant,)
magnopere conducere vulgo creditur.

[32.] Dietam quod spectat caeterumque regimen, nec a
cibo nec a potu arcendus est aeger, qualis qualis is demum
fuerit qui ad stomachum facit; fructibus tamen horariis et
liquoribus frigidis (utpote et infirmandae sanguinis massae,
et febris postliminio reducendae, admodum conferentibus,)
semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis et eu-
chymis, et vino modice utatur pro potu ordinario; qua re
sola aegros nonnunquam restitui, etiam eos quorum corpora,
ob frequentem¹ febris recursum contra Corticem quasi com-
munita, salutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque vero se temere aurae frigidiori committere debet
aeger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit.

[33.] Hic^k autem advertendum, quod, cum de febribus in-
termittentibus olim [*Observ. Med.* i. 5. 41.] agens, aegrum,
sublato morbo, sedulo purgatum iri admonuerim, hoc intel-
ligi velim de iis solum febribus quae vel sponte sua, vel alio
sive medicamento sive methodo praeter Corticem Peruvia-
num erant debellatae. Etenim curatio, cum huic remedio de
quo jam loquor innitatur, purgatione nec eget, nec eandem
plane fert. Ita potenter dictus Cortex sine ope cathartorum
non solum paroxysmis, sed et dyscrasiae quam corpori iidem
influxerunt, subvenit. Vitandae itaque ante omnia evacua-
tiones qualescunque, cum vel blandissima catharsis, quinimo
enema e lacte saccharato, in morbi discrimen certissime, forte
in morbum ipsum, denuo aegrum conjiciet.

[34.]¹ Hic autem commemorare libet, quod sub primos
hujus Constitutionis annos symptoma quoddam insigne feбри-

¹ ob frequ.—elud.] frequenti febris re-
cursu communita salutiferam aliis Corticis
vim eludebant ed, '80.

^k Hic—subvenit] om. ed. '80.

¹ Desunt §§ 34—36 in. ed. '80.

bus intermittentibus quandoque supervenerit. Nempe earum paroxysmi non cum rigore et horrore, quas postea febris excipit, invadebant, sed aeger iisdem plane symptomatis tentabatur ac si apoplexia vera laborasset, quae tamen nihil aliud esset (utcunque hunc affectum aemularetur,) quam ipsa febris caput impetens; ut ex aliis signis, ita ex colore urinae, satis liquebat, quae in intermittentibus ut plurimum rubore saturato extat, qualis cernitur in urina eorum qui ictero laborant, etsi non adeo intense rubet, et pariter sedimentum deponit pulverem laterum fere referens. Hoc autem in casu quantumlibet evacuationes omnes, cujuscunque demum generis sint, indicari videntur, ad revellendos scilicet ex cerebro humores, ut in apoplexia primaria fieri solet; eadem tamen omnino omittendae sunt, utpote quae originariae hujus symptomatis causae, feбри nempe intermittenti, prorsus adversentur, ac proinde mortem accersant; quod et ipse novi. At e contra, expectandum donec paroxysmus sponte sua evanuerit, quo tempore Cortex, modo citius idem ingeri non poterit, quamprimum est exhibendus, et in intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfecte convaluerit aeger.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

sympto-
matis sti-
patae, quae
apoplexi-
am veram
mentie-
bantur.

Quibus in-
diciis judi-
candum.

Cautio de
methodo
medendi.

[35.]^m Nonnunquam accidit (etsi perquam raro,) ut senes, qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea venae-sectionibus et catharticis imperite fuerint mulctati, in diabetem incidant, etiam febre jam perfecte fugata. Etenim cum sanguis eorum, abhinc debilitatus, assimilandis succis ei illatis prorsus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc et inconcocti exitum sibi quaerunt; proindeque prae ingenti urinae copia, quoties eam reddunt, excreta, sensim vires labefactantur, et quasi substantia corporis per hanc cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti et in omni diabete, ex quacunque *προφάσει* originem ducat, curativae indicationes ad sanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinae praeternaturalem restringendum, omnino dirigendae sunt: ut,—

Senes im-
perite trac-
tati in dia-
betem ali-
quando in-
cidunt.

In omni
diabete in-
vigorandus est
sanguis.

Methodus
therapeutica.

[Form. 53.]ⁿ R Theriacae Andromachi sesquinci-
am,
Conservae Flavedinis Aurantium unciam unam,
Diascordii semunci-
am,
Zinziberis Conditi,

^m Cf. *Process. Int.* c. 37.

ⁿ Cf. form. 231.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

Medica-
mentorur
formulae,

Nucis Moschatae Conditae, ana drachmas tres,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi sesquidrachmam,
Corticis exterioris Granatorum,
Radicis Angelicae Hispanae,
Corallii Rubri praeparati,
Trochiscorum de Terra Lemnia, ana drachmam unam,
Boli Armenae scrupulos duos,
Gummi Arabici semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Rosis Siccis ;

Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane, hora quinta pomeridiana, et nocte, per mensem integrum, superbibendo sequentis infusionis cochlearia sex:—

[Form. 54.] ° R Radicis Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae,
[Radicis] Gentianae, ana semiunciam,
Foliorum Absinthii Romani,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Calaminthae, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi unciam unam ;

Incidentur minutim, et infundantur Vini Canarini libris quinque ;
stent simul in infusione frigida: coletur tantummodo tempore usus.

et diaeta.

Vescatur cibis *εὐπείτοις*, videlicet carne vitulina, vervecina, etc. Abstineat ab esu olerum, et fructuum qualiumcunque, et singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eadem
methodo
(nisi quod
praemittenda est
phleboto-
mia et ca-
tharsis,)
sanatur
et fluor
muliebris.

[36.] P Eadem fere methodo atque iisdem remediis contumax iste et diuturnus affectus, fluor scilicet muliebris, sanatur ac diabetes modo dictus ; nam utrobique indicationes curativae eadem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in fluoris muliebris curatione venae-sectio semel celebrata, ac postea catharsis ex pilularum cochiarum majorum scrupulis duobus tribus vicibus repetita, corroborantium usui praemitti debent, deinde vero per totum processum omnino omittendae ; cum quaelibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed haec obiter.

[37.] Haec habui de Peruviani Corticis usu summam dicenda : neque enim remediorum pompae libuit indulgere ; cum sane qui aliquid Cortici adjiciunt praeter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex

° Cf. form. 232.

P Cf. Process. Int. c. 36.

ignorantia peccant, (ut mihi videtur,) aut dolo malo, a quo vir probus ex animo abhorrebit; qui, cum pars sit ejusdem communis naturae, ut *ὁμοφύλοις* fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si aetati placuisset ad ea animum advertere quae annis abhinc quatuor in *Historia Acutorum Morborum* tradideram, (quae et ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile,) quo pacto scilicet Cortex in interjectis paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti aegro jam convalescente, viverent fortassis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues sane illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, et monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur quae hic fusius explicare visum est: videlicet,—

[38.] “Curandum est ante omnia ne praemature nimis hic Cortex ingeratur, ante scilicet quam morbus suo se Marte aliquantisper protriverit; (nisi collabescentes et jam fractae aegri vires eundem temporius sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum, ne a praepropero ejus usu inefficax iste reddatur et spem aegri fallat, sed etiam ne de aegri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam^a derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque catharsi, multo minus venae-sectione, subducenda est materiae febrilis pars aliqua, quo liberius Cortex suo fungatur munere: cum enim ab utraque labefactetur quadantenus oeconomia corporis, eo promptius certiusque recrudescent paroxysmi, evanescente semel plueris vi. Mihi etiam magis e re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque a paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quam ut uno omnino ictu paroxysmum jam instantem tentemus confodere: hoc enim pacto et plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, et evitatur quicquid id est periculi quod aegro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremo, brevibus istis temporis intervallis repetendus est pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

Methodus
exhibendi
Corticis.

^a eam] Sic in *Observ. Med.*, hic autem om. edd. '80, '85.

DE MORB. ista *εὐεξία* tandem recuperabitur, profligato in solidum
 EPIDEM. morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum
 '75-'80. caeteris antepono : Peruviani Corticis uncia una cum syrupi
 rosarum rubrarum unciis duabus misceatur ; aeger vero
 quantitatem nucis moschatae majoris, mane et sero, quoti-
 die devoret, diebus a genuino paroxysmo vacuis, donec con-
 fectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres
 alias vices, interjectis semper diebus quatuordecim." (*Morb.*
Acut. Histor. Sect. i. cap. 5. [§ 34.]

In tertia-
 nis verna-
 libus, tem-
 peramento
 sanguineo,
 et floren-
 te aetate,
 quid a-
 gendum.

[39.]^r Quantumlibet autem Cortex supra laudatus in feбри-
 bus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa
 fuerunt, palmam facile praeripiat, attamen in tertianis ver-
 nalibus, si modo aeger sanguineo temperamento praeditus
 esset, atque etiam aetate floreret, remedia sequentia cura-
 tionem absolvisse observavi. Exempli gratia, mittatur san-
 guis e brachio die a paroxysmo libero, et post aliquot horas
 eodem die exhibeatur emeticum ex infusione croci metallo-
 rum, ita tempus praefigendo, ut vomitorium opus suum ab-
 solvat ante invasionem paroxysmi insequentis ; quo elapso
 immediate aggrediatur usum sequentium :—

[Form. 56.] R Extracti Gentianae,
 [Extracti] Absinthii,
 [Extracti] Centaurii Minoris, ana drachmas duas ;
 Misceantur, ac dividantur in novem doses, quarum unam capiat
 quarta quaque hora, superbibendo Decocti Amari sine purgan-
 tibus, et Vini Albi, ana uncias tres.

Methodus
 in gratiam
 pauperum.

[40.] Est et altera methodus curandi has tertianas, in pau-
 peribus scilicet, quorum facultas prolixo apparatusi medico
 ferendo non sit : ut,—

[Form. 57.]^s R [Radicis] Serpentinae Virginianae subtilissime pulvera-
 tae scrupulum unum,
 Vini Albi uncias tres ;
 Misce ; sumat duabus horis ante paroxysmum ; et stragulis bene
 coopertus sudet per tres vel quatuor horas : idem faciendo per
 duas alias vices paroxysmo ingruente.

ANNUS
 1679.
 Anno '79
 sub ini-
 tium Jul.
 eadem fe-

[41.] Sequenti anno (nempe 1679,) sub initio Julii eae-
 dem febres de novo vires redintegrabant, et quotidie increbre-
 scentes, mense Augusto quam immanissime debacchabantur,

^r Desunt §§ 39, 40 in ed. '80.

^s Cf. form. 153.

ac magnam stragem edebant. Cum autem de his jam
[§ 11 sq.] fusius egi, nihil amplius adjiciam, nisi quod novo
Epidemico a manifesta aëris crasi pendenti sub mense
Novembris prorsus locum cedebant.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

bres vires
redinte-
grabant,
et mense
Aug. im-
manissime
debaccha-
bantur.

[42.] Etenim una cum Novembri subingrediebantur Tusses
caeteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτεραι,
cum in singulis fere familiis universi laborarent. Harum
aliae opem medicam non magnopere desiderabant; aliae vero
pulmones ita vehementer agitabant, ut aeger ventriculi con-
tenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper cor-
reptus, a nisu violentiori et laborioso. Primis fere diebus
Tussis, siccam aemulans, nullam materiam spectabilem exan-
tlavit, mox actate auctior nonnihil; atque (ut verbo expediam,)
tum in eo quod parcius expectorarent aegri, tum etiam co-
natu vehementiori et paroxysmorum duratione, ad tussim
puerorum convulsivam mihi propius accedere videbatur, nisi
quod mitius aliquantum sacviret. In hoc saltem convul-
sivam superabat, quod et febre et solitis ejus symptomatis
stipata aegrum invaderet, quae in tussi puerorum nondum
me vidisse memini.

Cum Nov.
subingre-
diebantur
Tusses ἐπι-
δημικώτα-
ται, qua-
rum mala
indoles ad-
umbratur:

ad tussim
puerorum
convulsi-
vam pro-
xime acce-
debant;

[43.] Solenne sit licet Tusses sub hyemis adventum affli-
gere, mirabantur tamen omnes, eas hoc anno ita praeter
solitum increbrescere; quod quidem hac praecipue de causa
arbitror contigisse. Quum mensis Octobris crebrioribus quam
solebat, e ferme continuis, permaduisset imbribus, et san-
guis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque
aquosas affatim imbibisset, transpiratione per cutis spiracula
a primo frigoris insultu prohibita, Natura colluviem hanc
serosam vel per ramos venae arteriosae, vel (quod alii volunt,)
asperae arteriae glandulas, eliminare satagit, et Tussis ope
explodere.

in earum
causam in-
quiritur.

[44.] Curatio rite ut institueretur, (quoties scilicet Medico fuit
opus,) tam per venae-sectionem quam catharsin evacuandum
esse, nullus dubitavi; neque enim alia aliqua methodo aequae
commode ejiciuntur redundantes seri particulae ac per phle-
botomiam et cathartica, quae tam insigniter vasa emulgent.

Curatio
recte in-
stituitur
venae-sec-
tione et
catharsi.

[45.] Remedia pectoralia quod attinet, (praeterquam quod
eorum usu gratificamur aegris,) non intelligo quo pacto amo-
liendae Tussis causae queant conferre; cum omnis eorum actio
vel in incrassanda materia, quoties justo tenuior vim expul-

Pectorali-
bus grati-
ficamur
aegris,

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

sed non
diu iis
immo-
ran-
dum, et
quare.

Sudorifica
non ita tu-
to adhiben-
tur :

saepe iis
accenditur
pleuritis.

Misso san-
guine, et
epispas-
tico nuchae
applicato,
catharti-
cum pro-
pinetur :

qua sola
methodo
tussis pue-
rorum con-
vulsiva
expugna-
tur.

triciis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem aegrius expuitur, poni videatur. Id certo scio, inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eo usque debilitari a retentis particulis seri Naturae inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento ac fere continuo, ut non raro via sternatur ad tabem, a cujus insidiis celeritate curationis aeger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur sudorifica, a quorum usu aeger nonnunquam in febrem incidit, nonnunquam etiam particulae sanguinis facile inflammabiles ita pleurae impinguntur ut accendatur pleuresis, quod per decursum dictae Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

[46.] Sanguinis itaque e brachio eduxi quantitatem moderatam; epispasticum satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiae peccantis pars aliqua alio derivari possit: posthaec catharticum e lenioribus, infusionem scilicet sennae, rhei, cum manna, et syrupo rosarum solutivo^a, quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret aeger, vel admodum imminuerentur symptomata; vel, si potio minus aegro arrideret, pilularum cochiarum majorum scrupulos duos quotidie devorandos imperavi, hora scilicet quinta matutina, superdormiendo.

[47.]^t Hac etiam methodo, (phlebotomia scilicet et repetita catharsi,) eaque sola, expugnatur tussis puerorum convulsiva; malum alias pertinacissimum et pene insuperabile. Alii quid valeant hic praestare, plane nescio; me in variis atque omnis fere generis remediis operam non semel perdidisse, satis scio. Sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim sunt ingerenda, pro ratione aetatis. Quae quidem *κατ' ἐπικρασίῳ* evacuatio eo nomine (ut arbitror,) dictae tussi medetur, quod scilicet, licet non multum humoris serosi in pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen et spirituosius halitus e massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendo paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones impetus haud alia methodo aequae sisti posse videtur et praecaveri, atque hac, qua motus priori contrarius (per viscera scilicet,) morbi causae conciliatur.

^a Cf. formm. 8, 24, &c.

^t Cf. *Observ. Med.* iv. 5. 8; *Process. Int.* c. 44.

[48.] Verum in morbis Epidemicis, cujuscunque demum generis sint, (si modo recens adhuc aegrum corripuerint,) summopere cavendum ne alvus ei ducatur nisi misso prius sanguine: qui enim morbi a constitutione aëris Epidemica pendent, aut jam febres sunt, aut in earum classem levissima de causa transeunt; cum ex tumultu in sanguine et humoribus a catharsi vel lenissima excitato, et subsequente calore, facile accendatur febris, quam alias Natura propulsasset consuetis materiae morbificae evacuationibus, gravedine exempli gratia, aut tussi in hoc de quo jam agimus Epidemico, aut diarrhoea quoties febris cum illa faciens epidemice grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aëris constitutione, qua corpus ad certum aliquod febris genus determinatur, quae quidem non semper actu invadit, sed benignioris Naturae ductu morbi fomes e sanguine, mediante evacuatione aliqua ejus genio accommoda, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi cathartica ante celebratam venae-sectionem, vel (quod adhuc est periculosius,) ea penitus omitta: [49.] licet enim objiciatur faeculentias in primis viis stabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur sanguis, alvo non prius subducta; certissimum tamen est, evacuationem, quam isti praemittere volunt, nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam a tumultuante cathartico phlebotomiae praemisso. Atque negari non potest, catharticum mox a dempto sanguine assumptum longe mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere, vel exagitare, atque idem solet si phlebotomiam praecedat: neque paucos, ex infantibus maxime, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam, periisse existimo.

[50.] Atque hoc mihi suffragante experientia multiplici compertissimum est; *experientia*, inquam, optima duce et magistra, ad cujus leges et normam nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset: *luditur* enim (quod aiunt,) *de corio humano*^u plus satis, cum hinc empirici, neque morborum historiam nec methodum medendi callentes, et receptis tantum freti, isthinc sciorum vanissimi, spem omnem in affectato Artis ambitu et speculationibus utrinque pari fere momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem quam ederent morbi eorum destituti au-

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

Ratio red-
ditur quare
in omnibus
morbis E-
pidemicis
phlebotom-
ia catharsi
praemittenda est;

cui mul-
tiplex ex-
perientia,
dux et ma-
gistra
optima,
suffragatur.
Empirici
et sciolii
perstrin-
guntur.

^u de alieno corio ludere, i. e. alieno agere periculo. Cf. Erasmi *Adag.* ii. 2. 88.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

xilio. [51.] Ea demum praxis, eaque sola, aegris mortalibus opem feret, quae indicationes curativas ex ipsis morborum phaenomenis elicit, dein firmat experientia: quibus gradibus magnus Hippocrates ad coelum ascendit^x. Et, si dicta methodo Ars Medica a quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius curatio cuilibet e vulgo possit innotescere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes et peritos etiam magis exquireret quam in statu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: cum enim subtilitas longe accuratior in Naturae operationibus (in quarum observatione vera praxis medica fundatur,) quam in arte aliqua, hypothesebus etiam luculentissimis suffulta, inveniatur, Medendi Ars quam praecipit Natura rude vulgi ingenium longiori intervallo superabit quam ista quae a Philosophia docetur.

In accurata Naturae operationum observatione vera praxis medica fundatur.

Febres duas e tribus in Medicina faciendae partes occupant.

[52.] Fidem hic mihi facient febres, quae duas e tribus in Medicina faciendae partes occupant^y, et quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne; quis enim vel ex insulsissimis empiricis est, qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est, ut duabus istis indicationibus curativis quae vulgo obtinent, fiat satis? nempe ut sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, et symptomatis eatur obviam quae ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, theriaca Andromachi, pulvere e chelis cancerorum composito, aqua epidemica, etc., intro assumptis, una cum regimine calidiori, sudores posse propelli; quem sibi scopum unice proposuit in hujus morbi curatione, maxime si forte *malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, diacodium in promptu est quo somnus invitetur quoties urgeant vigiliae, enema quoties alvus non respondeat, et sic de caeteris. At nec ipsus valet comprehendere suo Marte, nec e Medicorum praescriptis ediscere, quae demum illa sit febris species quam debellare sategit; si modo credamus (credent saltem forte posteri,) varias dari febrium species, quarum singulae suam sibi methodum medendi a reliquis diversam fere postulant; unam insuper eandemque febrem, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululum diverso per singulos

In quem scopum unice colimant empirici in earum curatione.

Non facile dijudicant speciem:

variae sunt; et quaevis peculiarem postulatur medendi methodum.

^x Cf. *Observ. Med. Praef. Ed. Tert.* § 15.

^y Cf. *Observ. Med. vi. 10; Dissert. Epist. § 59.*

gradus quousque grassabitur, tractandam esse. [53.] Quo pacto indicationes curativas ab hoc vel illo phaenomeno minus insigni mutuabitur, naturalem morbi historiam ignorans (quae sola veram medendi rationem indigitare poterit,) cum nequeat dijudicare an hoc vel aliud phaenomenon a curandi quam adhibet methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia et subtiliora illa minutioraque quae in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt; quae cum tot sint et tanti momenti ad liberandos a morte homines, semper licebit posteris et seris nepotibus aliquid adjicere iis observationibus, quibus traditur varietas pene infinita operationum Naturae in morborum productione, et curativae indicationes ex eo fonte depromendae enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, et difficilior reddita non nisi sapientes et subacti iudicii viros in filiorum numerum coopari sinet. Sed haec obiter.

[54.] Tusses modo dictae, si imperite tractarentur, Febrem accendere solebant ei haud absimilem quae hyeme anni 1675 adeo epidemice grassabatur, et cujus historiam tradidi Sect. v. cap. 5. libri nostri *De Morbis Acutis*. Sed cum Febris haec soboles tantum esset ac effectus Tussis Epidemicae, eadem ipsa methodo Febrem felici semper cum successu aggressus sum quam in Tussis curatione supra descripsi; nempe venae-sectione, epispastico cervici appposito, et cathartico deinde tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tussi sine Febre nullum praefiniebatur tempus quamdiu aeger purgandus esset, (utpote quae continuari deberet, ut supra [§ 46.] notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminuerentur symptomata,) in Febre tamen quae a Tussi pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandae par erat; quod in Constitutione de qua jam agimus saepiuscule observavi.

[55.] Hic autem notandum occurrit, licet hanc Febrem, quando se primum exerebat, comitarentur defluxiones in pulmones molestissimae, post mensem tamen unum vel alterum, cum colluvies ista seri sensim e sanguine eliminaretur, Febris ejusdem plane indolis hinc inde sine Tussi aliqua infestabat, (non penitus deleta, sed manente adhuc in sanguine malae crasis impressione,) ac proinde haud diversam curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

Minutiora,
quae ob-
servanda
sunt, non
facile enu-
merantur.
Semper
erit quod
posterius ad-
jiciant.

Tusses
modo dic-
tae, si im-
perite trac-
tarentur,
Febrem ac-
cendebant.

Methodus
therapeu-
tica.

In Febre
a Tussi, si
ter purge-
tur aeger,
sufficit.

Post men-
sem unum
vel alte-
rum cessa-
bat Tussis,
sed Febris
quoad cae-
tera ejus-
dem indolis
grassaba-
tur.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

ANNI
1680,
'81, '82,
'83, '84.

Eadem Fe-
bris usque
ad initium
anni '80 se
extendebat.

Febres Inter-
mittentes cum
surgente
anno ap-
parebant;
persevera-
bant ad ini-
tium an-
ni '85; sed
non adeo
epidemice
ac in 4 pri-
mis annis.
Generalis
Constitutio
Intermit-
tentibus
producen-
dis favet.

Verosimile
est Febrim
Depuratori-
am post-
liminio re-
versuram.

[56.] Verum eodem quem dixi modo haec Febris se exten-
debat usque ad initium anni 1680, quo haec conscripserim^z;
quo tempore etiam cum anno surgente Febres Intermittentes
modo dictae apparere incipiebant^a. Exinde^b vero ad initium
usque anni 1685, quo secundam hanc nostram editionem jam
conficio, eadem adhuc perdurarunt. Etenim tametsi in hac
Urbe non adeo epidemice nunc temporis invadunt ac in
quatuor primis annis, et mitiores etiam sunt; in aliis tamen
locis, nunc his, nunc illis, non minus grassantur ac saeviunt.
Atque etiamnum generalis Constitutio Intermittentibus pro-
ducendis adeo favet, ut ad hunc usque diem affirmare possim
me ne unquam quidem febrim per hos dies vere continuam
vidisse unquam, nisi forte re male gesta in earum classem
fuerit evecta, vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum,
quod scilicet omni fere anno invaderent. Ita pertinaciter
haec Constitutio hujusmodi Intermittentibus conducit; cujus
certe acies prius est retundenda quam *Continuae Depuratoriae*
mihi dictae epidemice grassari fuerit integrum. Etenim in
Intermittentium specie Natura plus satis festinare videtur, et
agendi vehementia justo citius tempora materiae morbificae
subigendae, mox etiam despumandae, debita percurrere:
quod in Depuratoria secus accidit, in qua non nisi post dies
tredecim vel quatuordecim apparent signa materiae febrilis
tandem concoctae, per sudores subinde, vel potius per *δια-
πνοήν* paulo plenior, eliminandae. [57.] His rite perpensis,
nullus dubito quin Febres istae Depuratoriae, quae annis 1661,
1662, 1663, 1664, regnabant, quasi faeces fuerint Intermitten-
tium quarundam quae ante id tempus per seriem annorum
certam saeviissent: (quanto autem tempore hae invaluisse
haud equidem scio:) cum enim Constitutio quae ad Inter-
mittentes faciebat, saevitiem suam deponens jam ferme exo-
levisset, febres quas postea parturiebat magis humorales erant
ac terreae; unde non nisi lente ac pedetentim sanguinem
depurare sategerint, quae in primis Constitutionis annis, sub-
tilioribus principiis innixae, atque adeo Intermittentium typo
indutae, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quod
si res ita se habeat, verisimile mihi videtur hanc Febrim
(*Depuratoriam* volo,) postliminio reversuram, quam primum

^z conscripserim] conscribo ed. '80.

^a incipiebant] incipiunt ed. '80.

^b Exinde &c.] Desunt in ed. '80 us-
que ad § 59, Atque haec fere &c.

praesens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam annorum permansuram antequam pestis eam exceperit. [58.] Per annos autem omnes (quotquot demum ii fuerint,) quibus Febris haec grassabitur, Intermittentes etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aëris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri cortex Peruvianus aequè medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus solet, non habeo certo dicere. At in peste, atque Epidemicis continuis quae eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus usu expectare licet, quam eos quos hodie in pleuritide, peripneumonia, angina, ac id genus febribus inflammatoriis, videmus; quibus non tantum non prodest, sed et plane obest. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in posterum Epidemicorum alii alios excipient, si quidem Natura eundem ordinem, ac per viginti quatuor annos ultimo praeterlapsos, observaverit.

DE MORB.
EPIDEM.
'75-'80.

In peste et febribus inflammatoriis obest cortex.

Epidemicis alii alios ordine excipient.

[59.] Atque haec fere sunt omnia, Vir plurimum Honorande, quae de Morbis Epidemicis annorum nuperrime elapsorum observavi: in Rheumatismi vero curatione (nam et de illo etiam morbo quaerebas,) saepenumero mihi subiit Tecum dolere quod non nisi ingenti sanguinis vi repetitis venae-sectionibus educta, ea possit perfici; unde non tantum aegri vires pro tempore franguntur, sed, si paulo fuerit Natura debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior fere redditur; cum post illos elapsos materia Rheumatismum prius committens jam in pulmones depluat, aegro scilicet frigore perculso, vel alia aliqua *προφάσει* leviori diathesis latens in sanguine jam foras in actum protrudatur. His de causis experiri statui an ulla alia methodus daretur, a reiterata toties phlebotomia diversa, qua hic morbus possit debellari. Serio itaque perpendens quod affectus iste (uti jampridem in *Acutorum Historia* [vi. 5. 4.] subinnui,) ab inflammatione videatur oriri, (quod tum caetera arguunt phaenomena, tum praesertim sanguinis e pertusa vena color, utpote qui pleuriticorum sanguini per omnia similis est,) tandem verosimile esse judicabam morbum hunc diaeta simplici, admodum refrigerante, et mediocriter nutriente, aegro imperata, aequè feliciter atque repetitis venae-sectionibus profligari posse; etiam evitatis, quae alteri me-

RHEUMATISMUS.

Aeger Rheumatismo laborans, si phlebotomia liberiori manu celebrata curetur, variis morbis obnoxius redditur.

Diaeta e sero lactis phlebotomiae loco substituta.

DE RHEUMATISMO.
Historia. thodo adjugebantur, incommodis: neque me fefellit diaeta e sero lactis phlebotomiae loco substituta.

[60.] Praegressa aestate Pharmacopola mihi in vicinia, nomine Malthus, (vir probus, et ingenio non vulgari,) me accersebat. Rheumatismo autem misere cruciabatur his symptomatis stipato: coxendice primo ad biduum claudicabat, exinde pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnoea, quae post aliud ferme biduum evanescebat; dein caput vehementer coepit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quae omnium primo laborabat; posteaque, pro morbi indole, omnes fere tam brachiorum quam crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliori esset et sicco corporis habitu, veritus ne minus firmas jamdiu vires et labascentes dempto copiosius sanguine prorsus exolverem, (maxime cum aestas eo usque adoleverit ut jam metus esset ne superveniens hyems redintegrandis viribus frequenti venae-sectione attritis intercederet,) imperavi ut solo lactis sero ad dies quatuor vesceretur aeger; quibus elapsis, praeter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die, donec penitus convalesceret. Tenui hac diaeta contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro coena indulgerem: serum autem e lactis libris octo domi paratum quotidie insumebat, quo satis bene nutriebatur. Post hos dies cum non amplius urgerent symptomata, et jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, pullorum scilicet elixorum, caeteraque *εὐπεπτα*. Tertio autem quoque die, solo lactis sero victitabat, donec tandem pancratice valeret, incommodis quae supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessime excipiebatur, venae-sectione ex meo praescripto in curationis subsidium tunc adhibita, ac saepe repetita.

Leviora sunt ingenia, quae res vilipendunt quod simplices sunt et apertae. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur.

[61.] Siquis hanc methodum tanquam rudiores et Artis laude carentem contempserit, sciat is velim, primo, leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere quod simplices fuerint et apertae; dein, me, vel imminutae existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico, quod, nisi obstarent praejudicia vulgi, nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impraesentiarum nomen reticere libet, accommodare; quod sane

magis aegris prodesset, quam solennior illa remediorum pompa, quae in jam moribundis (tanquam bestiis, ut mox immolentur, coronatis,) male collocatur.

[62.] Quod vero etiam ista quae pro vilissimis habentur, et nullius sunt pretii, accedente ea quae in Medico quaeritur solertia et ἀγχινοία, hominibus ab Orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo; quod licet ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem, qui haud modicam mercurii sublimati corrosivi quantitatem deglutiverat, sive ignorans^c, sive (ut postea audiui,) ex amore μελαγχολῶν. Hora fere elapsa erat a qua venenum hauserat cum ad eum accederem, jamque os et labia valde intumescebant, vehementer aegrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus. Ego tres aquae tepidae congios repetitis haustibus summa qua potui celeritate et diligentia ebibendos imperavi, atque ut toties nova ingereretur^d copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat; volui etiam ut eluerentur intestina aqua tepida sine ullo additamento copiose per sedem injecta, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quaerere. Paruit miser, jam vitae avidus, et plures etiam aquae libras quam praescripserim absorpsit. Amici, qui aegro (utpote in casu insolito,) assiderent, ab eo didicerunt, quas primum evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acridinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quae mox urgebant tormina, sola aqua injecta ad modum enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu (benedicente NUMINE,) intra paucas horas convaluit aeger, nisi quod labia non statim detumescerent; ore etiam a veneni particulis quae aquam quam evomuerat penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quae symptomata diaeta e lacte solo ad quatridduum adhibita mox evanuerunt. Aquam oleo (quod hic una cum opere^e ignari solent perdere,) atque aliis omnibus liquoribus

DE RHEUMATISMO.

Casus rarior cujusdam, qui merc. sublim. corros. deglutiverat, repetitis aquae tepidae haustibus ab Orci faucibus erepti.

^c sive ignorans] Sic ed. '80, om. edd. '85 et recent., mendo fort. typogr.

^d inger.] Sic edd. recent., ingeretur edd. '80, '85, mendo fort. typogr.

^e opere] Immo opera, nam oleum et operam perdere dicuntur ii qui sumpsum et laborem frustra insumunt. Cf. Erasmi, Adag. i. 4. 62.

DE RHEU-
MATISMO.

ideo praetuli, quod cum ea magis esuriret, exinde magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quam alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu praegnantior.

Cautio de
diaeta lac-
tea in vi-
rilem ae-
tatem
praeter-
gressis et
vino as-
suetis.

[63.] Sed ut ad Rheumatismum revertar : utut e sero lactis dieta conveniat juvenibus, atque iis qui temperate et cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem aetatem praetergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosus jam a longo tempore plus aequo addictos, hac methodo tractare ; utpote quae in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, et pariter, prae inusitato frigore sanguini inducto, viam sternat ad hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo fere modo quem libri nostri *De Morbis Acutis* Sect. vi. cap. 5. [§ 4. sq.] tradidi, curetur aeger : tametsi, ex quo eum scripsi, experientia didicerim satius esse, post secundam, vel ad plurimum post tertiam, venae-sectionem cathartica saepe saepius exhibere atque repetere donec symptomata omnia penitus cesserint, quam phlebotomiae rem totam committere. Etenim ob catharsin suppetias ad everruncandum morbum phlebotomiae ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit ; atque porro locus relinquatur paregoricis, a quibus alias, utut saeviret dolor, aegro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile venae-sectioni cedat. Purgativa vero ista e lenitivis solum constant, ut thamarindis, senna, rheo, manna, et syrupo rosarum solutivo^g ; cum alia, quae ex scammonio, zalapio, etc., parantur, tumultum cieant et dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam catharsin, syrupi de meconio uncia una aliquantulum temporius quam id fieri solet, propinetur.

Post ter-
tiam ve-
nae-sec-
tionem ca-
thartica
exhibean-
tur, repe-
tanturque.
Ita viam
sternes
paregori-
cis.

Purgantia
sint e le-
nitivis.

Affectus
quidam,
qui febres
intermit-
tentes ex-
cipiebat,
nunc rheu-
matis-
mum, nunc
dolorem
nephriti-
cum, ae-
mulans,
comme-
moratur.

[64.] Hic autem commemorare libet me per Constitutionem instantem observasse affectum quendam Rheumatismum aemulantem, modo etiam a nephritico dolore quoad saevissimum lumborum cruciatum non multum abludentem, qui, cum febres intermittentes excipere soleret, translationi materiae febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa quam morbus ipse cui adhaereret, febris nempe intermittens, sibi vendicabat ; cum a frequenti

^f *everrunc.*] Immo *averrunc.*

^g Cf. formm. 8, 24 &c.

phlebotomia et quibuscunque aliis evacuationibus exasperatur illud, atque aeger in vitae discrimen conjiceretur: quod ut nemini imponat, id attingere volui.

DE RHEUMATISMO.

Eandem
vindicabat
medendi
methodum
quam mor-
bus cui
adhaere-
bat.

[65.] Atque haec sunt, Spectatissime Vir, quae in his affectibus de quibus sciscitari libuit, sedula observatione habeo comperta; quae si aut Tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententia; me saltem, pro tenuitate mea, debitum Tuae Claritati observantiae specimen exhibere conatum mihi serio gratulabor.

Tibi semper addictissimus,

THO. SYDENHAM.

[Londini ^b,
Febr. 7. 1679-80.]

^b *Londini &c.*] om. ed. '85.

DOCTISSIMO AMICISSIMOQUE VIRO

THOMAE SYDENHAM, M. D.

MAGNUM Rei Medicae exortum est et lumen et commodum, Vir Clarissime, ex consummata Tua De Morbis Acutis Historia, ea-que sedula observatione et fida experientia stabilita, non lucri aut famae aucupio scripta, sed sincera fide, et mente honesta; cum Tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, et praesenti seculo quovis modo profuisse. Ipse hactenus celavi penitus quod volui, at fortasse quid jam parem Tibi e longinquo subolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De Morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut, nisi opportuno sistatur sufflamine, in praeceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis, redimenda. Tu singula eorum momenta notas, et quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum et absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, de Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, et tutiores examinandi et judicandi moras.

Saepe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominiosam originem gentes Europae a se invicem sedulo satagunt propellere, et, ut ejus magis adhuc occultentur vestigia, ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosae et indomitae libidini aptissime respondens poena, eo fortasse fine tardius remota, ut tanti constet poenitere; et humanitatis et peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cum jam autem ad agyras, tonsores, et infimos quosque sciolos, ejus saepe devoluta sit curatio, illi aut fraude aut imperitia magno eam sumptu, majori etiam molestia, tamdiu differunt et

protollunt, ut vitae plane taedeat inter carnificum tormenta et longissimas Medicinae moras protractae, et fere levius sit aegrotasse quam sanari. Jus igitur promissi, amice tamen, exigo; praemittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hac in re confectum. Humaniter et sincere explices qua methodo, quibus auxiliis, hoc morbo captus se redimat quam queat minimo. Satis est ut aeger sub DEO, non etiam pejus sub Medico, vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, et ad me aliqualis saltem pars gloriae redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

HENRICI
PAMAN
EPISTOLA.

Tibi omni officio addictissimus,
H. PAMAN.

*Ex Aedib. Lambeth.
Febr. 12. 1679-80.*

ORNATISSIMO ERUDITISSIMOQUE VIRO

HENRICO PAMAN, M.D.,

DIVI JOHANNIS CANTABRIGIENSIS SOCIO,

ACADEMIAE ORATORI PUBLICO,

ET IN COLLEGIO GRESHAMENSI APUD LONDINENSES

IN MEDICINA PROFESSORI.

QUANQUAM eum quem *De Acutis Morbis*, Vir Spectatissime, nuper edidi tractatum (quae est Tua tam humanitas, quam animi in me propensio,) ceu opus undique consummatum depraedicare digneris; usque adeo tamen tenuitatis tum meae, tum istius opellae, mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quam viam praemonstrasse, qua qui ingenio magis valent, dictorum morborum et historiam et curationem queant investigare:—

..... “fungor vice cotis, acutum

Reddere quae ferrum valet, exors ipsa secandi.” [Horat. *De Arte Poët.* 304.]

[2.] Et profecto ita multiplex, incerta, et *delicata* (ut ita dicam,) est Natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, utut vivacis, varia eorum *φαινόμενα*, et curationes iisdem accommodatas, graphice depingere. “*Unum* hominem” dixi? quid quod vel *decem* quidem homines, per tot saecula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maxima ingenii vi, tum indefessa industria, praediti, tum etiam in praxi quae numerosas observationes suppeditaret versatissimi, perpulchre hic operam suam collocare possint? Tantum abest ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse:—

“Mecum habito, et novi quam sit mihi curta supellex.” [Persii *Sat.* iv. 52.]

[3.] Morbos istos Chronicos quod attinet, quorum historiae perscribendae spem tibi feceram, ita penitus animo meo in-

sedit ejus rei studium, ut non tam alia de causa (si bene me novi,) vitam mihi prorogari exoptem, quam ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam. At vero singuli me dies docent quam sit arduum coeptum id, et quam “periculosae plenum aleae^a,” (mihi prae caeteris, qui isto ingenii acumine atque solertia, quibus hic est opus, non satis valeo,) cum apud scriptores Rei Medicae (divinum Hippocratem si demas, atque alios paucissimos numero,) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia, spinis et sentibus impedita, iter faciam; cum quae promittunt subsidia auctores et lumina ostentant, magis ignes fatui sint, quam verae faces, et in salebras potius ac praecipitia sequentem agant, quam mentem fideliter et recta dirigant in genuina Naturae methodo indaganda atque invenienda: utpote quorum scripta fere omnia hypothesibus innituntur, quas peperit lascivientis ingenii et phantasiae luxuria; ipsaque adeo morborum phaenomena, (in quibus eorundem historia vertitur,) prout ab iis describuntur, ex eadem hypothesew officina prodeunt; quin et ipsa praxis qua morbos aggrediuntur, (quod humani generis pestis est certissima et pernicies,) ad hujusmodi postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeo grassantur, et regnant fere in singulis paginis cerebrosum hominum commenta; jacent interim Naturae judicia. Quibus non obstantibus, (si vitam DEUS atque otium concesserit,) experiar fortassis aliquando quid valeant humeri. Impraesentiarum, ut animum agnoscas in Tui obsequia paratissimum, en Tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem, *de Lue Venerea*, et quam solam adhuc praelo adornavi.

[4.] Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui, sive prae studio (honesto quidem eo,) incontinentiores a peccato coërcendi metu insecuturae poenae, sive ut castimoniae laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere, Luis Venereae curationem docendam non esse. His ego non assentior, utpote qui existimem nullum fere locum charitati atque operae mutuae relictum iri, nisi ea quae sibi ipsorum culpa improvidi accersunt mala, humaniorum officiis

DE LUE
VENEREA.

Nil vetat^b,
at jubet
charitas
Luis Venereae curationem docere.

^a “Periculosae plenum opus aleae.” (Horat. *Od.* ii. 1. 6.)

^b Deest *Elench. Rer.* in ed. '80.

DE LUE
VENEREA.

sarciantur. Omnipotentis DEI est soutes castigare, nostrum vero miseris pro virili succurrere, atque aegris opem ferre; non autem curiosa causarum indagazione illos acrius urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque quae in hoc morbo observavi atque expertus sum; non quo hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est,) reddam saniora.

LUIS VE-
NEREAE
HISTORIA.

Quando
primum
hic mor-
bus Euro-
pam ap-
pult:
cujus re-
gionis en-
demi-
us.

[5.] Lues Venerea ex India primum Occidentali, Anno Domini 1493, Europam appulit; cum ante id tempus ne quidem nomine tenus (quantum scire licet,) nostro orbi innotuerit. Unde etiam morbus vulgo censetur iis tractibus Americae endemi-
us, in quos nos primi colonias deduximus. Mihi vero potius e regione aliqua Nigritarum Guineae conterminorum originem traxisse videtur; cum a plurimis nostratium, iisque fide dignis, qui insulas *Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recens a Guinea allata, etiam antequam in terram descenderint, tum alia ibidem degentia, hoc morbo tentari, nulla copula impura praegressa; ita ut non raro universam aliquam eorum familiam (viros scilicet, mulieres, liberosque,) male mulcet. Neque ista Lues, quae afflictissimos hosce saepe saepius invadit, vel hilum a *Veneraea* nobis dicta, (quantum ego quidem intelligo,) quoad symptomata, dolores scilicet, ulcera, etc., (habita nempe diversorum climatum ratione,) videtur discrepare, licet nomine prorsus abludat, cum *the Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus qua utuntur illi, a nostra abhorret, utrobique enim salivatio ex hydrargyro utramque facit paginam; non obstante eo quod hic apud nos dicitur de eximia guaiaci et sarsaparillae vi quam in natali solo exerant, quae ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. [6.] Probabile itaque mihi videtur Hispanos, qui in Europam primi hunc morbum traduxere, eodem infectos fuisse ex contagio Nigrorum emptorum in Africa, quorum genti alicui (multi enim sunt populi Guineae confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europaeis mercibus permutandi,) endemi-
us esse potest. Ut ut sit, contagiosa ista Lues paulatim serpens has orbis terrarum partes eo usque inquinavit, ut, si ea celeritate grassaretur adhuc qua primum invasit, intra saecula aliquot actum esset de genere humano, vel saltem, nosocomiis de caetero addictum, prorsus impar esset iis rebus gerendis

Magna
celeritate
grassaba-
tur pri-
mum,

quibus continetur hominum societas: nisi quod, vegetabilium instar, in alienum a patrio solum quasi transplantata, Europaeo nostro non perinde laetatur, sed languet indies, et mitioribus phaenomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, et diris capitis atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in partibus, se prodebat. At vero centum retro annis Gonorrhoeae virulentae specie se primum ostendebat, ostenditque adhuc, hac sibi porta exitum quaerens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quod in perpauca ulcusculum in pudendo (vulgo *a Shanker*,) primum morbi est indicium; cujus virus, cum per Gonorrhoeam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

DE LUE
VENEREA.
nunc lan-
guet in-
dies.

Centum
retro annis
Gonor-
rhoeae vi-
rulentae
specie se
primum
ostende-
bat.

[7.] Propagatur autem Venerea haec Lues vel per generationem, unde misellus infans ab inquinato parentum altero mala ducit stamina vitae; vel per contactum mollioris aliqujus partis, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur, ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primo, in lactatione, verbi gratia, vel infans nutricem per rariores mammillarum poros, vel nutrix infantem per os tenerum inficere potest. Secundo, infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant: licet enim adulti, quorum caro jam firmior aetate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici, infantium tamen laxior caro, et texturae rarioris, venenum facile excipit; quod non semel observavi infantibus a genitoribus quibuscum dormiebant infectis contigisse. Tertio autem, partis mollioris contactus maxime in coitu impuro fit, ac proinde eo prae caeteris modo serpit Lues; cum scilicet penis spiritibus generationi dicatis turgidus, a venereo sive ulcere, sive etiam pustula, in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento ut segnius invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto saepius, et quadantenus exterminato. [8.] Contagio haec carnosam virgae substantiam (quantum ego judico,) primum adoritur, quam quidem corrumpens, eidemque primo inflammationem, mox ulcerosam *διάθεσιν*, sensim inducens, efficit ut sanies, qualem in Gonorrhoea cernimus, in urethram lente extillet: quod ut credam, hac ratione promoveor; ipse

Quot mo-
dis propa-
gatur.

DE LUE
VENEREA.

scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel praeputium. Tandem vero altius penetrans, glandulas prostates efferato ulcere solet depascere; quod haud raro cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus e medio sustulit.

Quibus
gradibus
procedit.

[9.]^e Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Aeger ocyus aut serius (prout mulier, quacum consuevit, magis minusve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturae *μιάσματι* excipiendo magis minusve idoneae,) primum dolore genitalium insolito cruciatur, cum quadam rotatione quasi testiculorum; postea, si recutitus non sit, macula, primo morbillum jam erumpentem magnitudine et colore aemulans, glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculae exortu liquor quidam lente extillat, seminis instar, qui, quotidie a seminis tam colore quam consistentia recedens, flavescit tandem aliquanto dilutius ovi vitello; et in Lue virulentiore intensioreque non modo virescit, sed et aqueo humori permiscetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta ulcus tandem fit, primo haud absimile aphthis infantum ora obsidentibus, quod indies latius et profundius depascitur^d, supervenientibus orificii callo et duritie. Animadvertendum est autem, quod memorata pustula raro Gonorrhoeam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhoea laborarunt, aut recutiti sunt; utpote quorum glans tum ab aëre cui exposita est, tum a frequenti linteorum attritu, indurescens, noxam non ita facile suscipit. Hujusmodi verpi igitur glandis ulcere fere non tentantur; sola Gonorrhoea dicto modo nascitur^e. [10.] Hanc alia mox symptomata excipiunt; ut primo, magnus doloris sensus in pene quoties erigitur, perinde ac si valida manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu praecipue urget, quoties in lecto aeger coepit incalescere; quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum *παθογνωμονικώτατον* existimo. Incurvatur etiam veretrum a fraeno jam contractiore, quod, cum in erectione extenditur pro natura sua, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam ardor urinae, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero aeger jam a

Varia enumerantur symptomata.

Constrictio virgae erectae dolorifica est signum *παθογνωμονικώτατον*.

Ardor urinae,

^c Cf. *Process. Int.* c. 34.

^d *depasc.*] Sic ed. '80,—*catur* ed. '85,

mendo fort. typogr.

^e *nasc.*] *atque augetur* add. ed. '80.

mictu cessans per omnem urethrae ductum acriter admodum uritur, maxime qua in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosa atque excoriata urethra jugi puris acrioris fluxu, Natura in carne nova vice jam deperditae justo occupatior, laxam quandam et spongiosam substituit, quae, mole quotidie aucta et sensim indurata, caruncularum excrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quae quidem carunculae nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quandam evomunt, et tum Medico crucem figunt inter curandum, tum aegro magis ipsa morte timendum malum. Quinimo saepe accidit, ut sanies, quae per Gonorrhoeam deplenda erat, vel a motu violentiori, vel astringentium usu, in scrotum deposita, atrocissimum dolorem et scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroque, ejus latere in molem ingentem elato: gonorrhoea interim progreditur tardius, at vero urinae ardor non mitius urget. Atque haec sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

DE LUE
VENEREA.

carunculae in urethra erosa,

unde ischuria,

scroti inflammatione.

[11.] At vero quoties sive morbi diuturnitate et in dictis partibus mora contagio sursum fertur et sensim sanguinilabem imprimit, aut materia virulenta indebito adstringentium usu in corpore retenta humores putrescunt, vera Lues exoritur, in qua tumores, sive bubones, saepe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. Dolores tum caput, tum artus in articularum interstitiis, (humeros scilicet, brachia, et talos,) crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, et per intervalla, licet noctu aegrum lectuli calore perfusum rarissime destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescent. Crustulae etiam et porrigines varias corporis partes deturpant. Flavescent hae ferme ad instar favi, quo signo a caeteris omnibus queant internosci; quandoque superficie latiore varia occupant corporis spatia ad eum modum quo lepra in Medicorum scriptis depingitur. Quanto autem magis scabies haec diffunditur, tanto minus aeger discruciat. Universa symptomata pedetentim incrudescunt, dolor prae reliquis, qui tandem eo usque exacerbatur, ut se nequeat miser diutius in lecto continere, sed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus ferme donec illucescat. Adde quod prae doloris vehementia cranium atque ossa tibiaram brachiorumque hinc inde attolluntur in per-

Quomodo
Gonorrhoea
adolescit
in veram
Luem.

Bubones,

dolores
vagi nocturni;

crustulae,
et porrigines leprosaе,

exostoses,

DE LUE.
VENEREA.

ulcera
phagedae-
nica, tra-
goediae ca-
tastrophe.

Natura
Luis es-
sentialis
nos latet.

Nec mer-
curius, nec
ligna exic-
cantia pro-
prie hic au-
diunt spe-
cifica.

Alia debet
esse eva-
cuatio in
Gonor-
rhoea, alia
in Lue for-
mata.

dura tubera, *Exostoses* dicta, excrescentiae osseae in equorum tibiis (vulgo a *Spavin*,) haud absimilia; quae quidem ossa tuberculis obsessa jugi dolore ac inflammatione tandem cari-osa redduntur et putrescunt. Ulcera etiam phagedaenica varias corporis partes depopulantur, quae, fauces ut plurimum primo aggredientia, sensim per palatum in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absumunt, ita ut is jam fulcro destitutus plane concidat. Crescentibus indies ulceribus, et dolore aucto, aeger, partim indesinenti carnificina enectus, partim ulceribus confectus et putredine, vitam trahit cruciatu, foetore, carie, opprobrio, molestissimam, et quavis morte longo intervallo miseriorem; donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, et jam superis grave, humo condatur.

[12.] Intrinsecam hujus morbi naturam, *Essentialem* quam vocant, nisi quatenus ea ex istis quae jam depinximus symptomatis elucescat, non mihi magis perspectam esse arbitror, quam est essentia sive plantae cujuslibet, sive animalis. Quicquid vero de ea sit, certo mihi constat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde haec tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis quorum efficaciae experientia (Medicorum magistra,) suffragatur, cum nondum invenitur immediatum aliquod specificum, cujus ope sine evacuatione praegressa Lues debellari queat. Neque enim vel mercurius, vel *ligna exiccantia* dicta, *specificorum* titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit vel mercurium absque salivatione, vel lignorum decoctum nullo subsequente sudore, Luis Venereae curationem quandoque absolvisse. Utque experientia didici sudorifica vulgaria haud minus profecisse in hoc morbo quam lignorum decoctum, ita nullus dubito, quin, si reperiri possit aliud quid, sive in regno vegetabili, sive animali, quod in excitanda salivatione pares cum mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhoeae limites subsistens, longe ab eodem distat cum jam omnem sanguinis massam contaminaverit, et *Venereae Luis* nomen praecise mereatur, ita etiam evacuatio qua Gonorrhoeae materia ejicitur, alia prorsus est atque illa qua Lues jam formata eliminanda est.

[13.] Gonorrhoeam itaque quod attinet, de qua primo age-

mus, in remediis catharticiis (quantum huc usque usu com-
perimus,) curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio
vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succo-
rum corporis naturalium, qui aliter hosti in pabulum cede-
rent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia, mihi dic-
tant, hunc morbum a quolibet demum cathartico saepe diu-
que exhibito sanatum iri, ea tamen caeteris *δραστικώτερα*
mihi videntur quae bilem, maxime vero quae ichorem sero-
sum, fortiter e sanguine expurgant et subducunt. Ac pro-
inde sola jalapii radice pauperibus aliquoties subveni, quorum
tenuitati et rebus domi angustis consulendum erat. Cum
vero et morbus conspicuam secum trahat inflammationem, et
medicamenta purgantia, quibus expugnandus is est, calida
etiam sint, diaeta refrigerans omnino est imperanda *a carceri-*
bus (quod dicitur,) *ad metas*^f.

DE LUE
VENEREA.
GONOR-
RHOEAE
VIRULENT.
CURATIO.
Gonor-
rhoeae cu-
rationis
cardo in
remediis
catharticiis
vertitur.
Quibus
prae cae-
teris pur-
gantibus
cedit.
Diaeta re-
frigerans a
carceribus
ad metas.

[14.] Sic itaque soleo praescribere :—

[Form. 58.]^g R Massae Pilularum Cochiarum Majorum drachmas tres,
Extracti Rudii drachmam unam,
Resinae Jalapae,
Diagrydii, ana semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae e singulis drachmis sex.

Quatuor ex his singulis auroris deglutiendae sunt hora quarta
vel quinta (ita ut aeger superdormiat,) ad dies duodecim vel
quatuordecim, vel etiam plures, donec scilicet urinae ardor
et materiae seminiformis color flavus admodum imminuan-
tur; quae cum pro voto successerint, satis esse autumo, si
aeger, interjecto semper die uno, easdem repetat ad septima-
nas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septi-
mana sumantur pilulae, donec humor ex urethra stillare soli-
tus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post mul-
tos dies contingit. Quamvis enim vulgo affirmetur, quod ejus-
modi ichor, qui, (ardore urinae et flavo materiae extillantis
colore disparentibus,) mane praesertim, in summitate colis di-
gitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, a de-
bilitate tantum et a laxitate partium ob diutinam virosi fomi-
tis in eis moram oriatur; miseri tamen experiuntur magno
suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti: quod,

Methodus
observan-
da circa
catharsin.

^f *a carcer. ad metas*] i. e. *ab initio ad finem*. Cf. Erasmi *Adag.* i. 6. 58. ^g Cf. form. 221.

DE LUE
VENEREA.

licet quadantenus subactum, ex levissima quaque occasione (a potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili alia,) novas excitat tragoedias, Gonorrhoea postliminio recrudescente, si nempe aeger catharseos molestiam defugerit, nondum extirpato radicitus morbo.

Quid de-
nuo faci-
endum si
purgationi
non cesse-
rit Gonor-
rhoea :

[15.] Si post hujusmodi purgationem Gonorrhoea nondum cedat, ex usu erit loco pilularum (maxime in iis qui difficilius purgantur,) potentius aliquod medicamentum subinde intercalare, cujusmodi est potio sequens, quae semel tantum hausta magis aliquando fecit ad sistendam Gonorrhoeam quam leniora cathartica saepenumero ingesta :—

[Form. 59.]^h R̄ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam ;
Coque sufficiente quantitate aquae; colaturae unciis tribus dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,
Syrupi de Spina Cervina,
Electuarii e Succo Rosarum, ana drachmas duas;
Misce ; fiat potio.

Vel, curationeⁱ tardius procedente, detur turbith minerale ad grana octo tantum bis vel ter, (idque interposito debito temporis spatio, ne forte oboriatur ptyalismus,) quod quidem remedium in eradicanda Gonorrhoea pervicaciori facile primas fert. Vel^k bis in septimana pilulae sequentes exhiberi poterunt :—

[Form. 60.]^l R̄ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae quatuor, sumendae summo mane.

quid in
idiosyn-
crasiis :

[16.] Est autem ubi aeger a catharsi dicto modo repetita usque adeo abhorret, ut ne conspectum quidem, vel odorem solum, remediorum ferre queat. Est etiam ubi corpus ex *ιδιοσυγκρασία* quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi ; atque ita, dum impensius in hoc laboratur nullo cum fructu, Lues tandem obrepit, quae eos saepissime aegros adoritur quorum corpora catharticis fortius obsistunt. Cum ita se res habeat,

^h Cf. formm. 8, 24, 97, 101, 103, 118, 212. ^k *Vel—mane*] om. ed. '80.

ⁱ *curat.—proced.*] om. ed. '80.

^l Cf. form. 222.

enematis agendum est, quibus injectis utrique indicationi (humoris scilicet tum expurgandi, tum ab affecta parte derivandi,) satis fieri potest. Quinetiam haec methodus expeditior est nonnunquam praememorata ista, at non aequè tuta, me iudice; cum prior illa, licet diuturnitate molestior, minus tamen habeat periculi nequa contagiosi fomitis particula in visceribus haereat, novos datura tumultus: hoc vero incommodum facillime evitatur, si cathartica per os assumpta diebus ab usu clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.

[17.] Hac itaque via incedo: pilulas jam praedictas, aut alias ejusmodi, duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; postea enema sequens mane et hora quinta pomeridiana quotidie injiciendum, donec penitus cessaverint symptomata, nisi quod semel aut bis in hebdomade catharticum impero, misso die isto clystere:—

[Form. 61.]^m R̄ Electuarii e Succo Rosarum drachmas sex,
Terebinthinae Venetae vitello ovi solutae semiunciam;
Dissolvantur in Aquae Hordei libra una; colaturae adde
Electuariiⁿ Diacatholici uncias duas;
Misce; fiat enema.

Singulis etiam noctibus opobalsami, vel balsami e Mecha, guttas viginti quinque sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum terebinthinae quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, et ulcerosae genitalium diathesi apprime succurrit: hujus itaque defectu, terebinthina Cypria ad quantitatem avellanae dictis temporibus devoranda substitui possit.

[18.] Procedente curatione, quacunque ea demum methodo tentetur, aegro cibis omnibus sale conditis vel alias dyspeptis (quales sunt carnes bovinae, porcinae, pisces, caseus, radices, olera,) et fructibus horariis quibuscunque, interdico; quibus substituo carnem vervecinam, vitulinam, pullorum, cuniculorum, et caetera *ἐϋπεπτα*. Volo etiam ut vel his parcissime utatur, tantum ut aegri vires non labascant. Potus (vino in genere abdicato, ut et liquore omni sive spirituosos, sive acedente,) hydrogala esto, ex tribus aquae coctae partibus et lactis una, nisi quod in prandio et coena cerevisia tenuis in

quid in iis
qui aegre
purgantur.

Diaeta inter
curan-
dum.

^m Cf. form. 223.

ⁿ Syr. *Violac.* ed. '80.

DE LUE
VENEREA.

parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam in-
super inflammationem, et mitigandum ardorem urinae, refri-
gerantem aliquam emulsionem ad sequentis normam com-
pono, in purgationum interstitio frequenter potandam:—

[Form. 62.]^o R_℞ Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semiunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas duas,
Amygdalas Dulces excorticatas octo ;
Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Hordei sesquibram ; colaturae adde
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem ;
Misce ; fiat secundum artem emulsio.

In quo
casu vena
tundenda.

[19.] In temperamento admodum sanguineo, et affectu
pertinaciore, post mensem catharsi datum, aut circiter, ut
plurimum sanguinis uncias octo vel novem e brachio dextro
detrahendas suadeo ; ut maturius celebretur venae-sectio au-
thor non sum, ne hac *προφάσει* contagium penitius inseratur.
Injectiones in urethram non magni facio, utpote quae sive
acrimonia sua mordaci, sive stypticitate, non raro magis of-
ficere soleant quam prodesse : veruntamen sub morbi exitu
aqua rosacea in pauca quantitate potest injici.

[20.] Hac methodo, quae mihi semper pro voto cessit in
Gonorrhoea sananda, meliorem nondum comperi, maxime in
iis qui facile purgantur ; in iis enim qui purgantur aegrius,
curatio, licet nunquam fallax, tamen non nisi post longum
temporis spatium perficitur. In his itaque sanguis^p iterum
mittendus, et acuenda sunt cathartica, tum etiam repetenda
saepius, atque in eorum usu diutius est perseverandum, aut
clysteres modo jam signato usurpandi : etenim catharsis hic
ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quo-
piam, vere asseritur, quod qui mundificat bene, bene sanat :
modo ab aquis mineralibus sibi temperet, quas certo mihi
constat morbi reliquias e corpore eliminandas vi astringente
et plus satis sanativa arctius constringere, et quasi clavo^q figere
trabali ; unde (quod saepius observavi,) scroti tumores enas-
cebantur quoties in morbi principio vel statu, pejoraque ad-
huc symptomata, ut carunculae^r, si quando sub ejus exitu,

Catharsis
hic ad in-
star om-
nium est.
Qui mun-
dificat be-
ne, bene
sanat.
Incommo-
da ex aquis
minerali-
bus,

^o Cf. formm. 34, 164, 233.

^p sang.—et] om. ed. '80.

^q clavo figere trabali] i. e. firmum et

perpetuum reddere. Cf. Cic. Orat. in
Ferr. v. 21.

^r carunc.] §c. add. ed. '80.

potarentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantumlibet ex more hodie recepto aquae minerales in dicto casu haud raro praescribantur. DE LUE
VENEREA.

[21.] Neque sum nescius quantum se venditent practico-
rum nonnulli in hujus symptomatis curatione, qua breviorē
temporis spatio, qua remediis magni nominis et tituli, absol-
venda; interim observatione plus satis frequenti certo depre-
hendi materiam quae eliminanda fuit, astringentium vi in
corpore detentam maximum aegris dedisse malum, ex quo
persaepe sanguinis massam de novo subiens ipsam demum
Luem parit. Nec majore cum fructu, licet periculo minore,
decoctum lignorum exiccantium usurpatum comperi; quo,
scilicet sub praetextu specificorum, tum universum aegri cor-
pus, tum prae caeteris affecta pars, jampridem nimis incales-
centia, ulterius adhuc inflammabantur; nonnunquam etiam
Gonorrhoea, quae paulo ante evanuerat, (quod me observasse
memini,) denuo in conspectu prodiit. et aliis as-
tringenti-
bus;

item e lig-
nis exic-
cantibus.

[22.] Animadvertendum est autem, quod, si aegri glans
praeputio undiquaque contegatur, atque ejusdem ora prae
inflammatione usque adeo tumida, dura, ac callosa, reddan-
tur, ut nullo modo queat reduci; laterem lavat quisquis
Gonorrhoeam remediis purgantibus, fortissimis licet et quo-
tidie ad nauseam repetitis, aggreditur, nisi eodem tempore id
agatur, ut pars ita affecta ad statum sibi naturalem redeat,
sublatis et duritie et tumore, unde Gonorrhoeae novus utique
fomes subministratur. Quod quidem ego admolior fotu se-
quente:— Methodus
curandi
glandem
praeputio
contectam,
et inflam-
matam;

[Form. 63.]^s R Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana sesquiunciam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Verbasci,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Hyoscyami,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Meliloti, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;

Coque sufficiente quantitate aquae fontanae ut fiat fots, parti
affectae admovendus per horae unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, partem affectam oleo e semine lini

^s Cf. form. 225.

DE LUE
VENEREA.

recenter extracto perungendam curo; deinde emplastrum e mucilaginibus, alutae agninae inductum, labiis praeputii tumidis circumponendum. Quod si ulcus vel in ipsius praeputii labiis, vel in subjecta glande, haerens, sua callositate facit ut illud non nisi aegre possit retrahi, praeter fotum jam dictum, sequens etiam linimentum praescribo:—

[Form. 64.]^t R̄ Unguenti Basilici drachmas sex,
Unguenti e Nicotiana drachmas duas,
Praecipitati [Rubri] Aqua Rosarum loti, et optime
laevigati, semidrachmam;
Misce; fiat linimentum, quo lintei rasura imbuatur, et ulcusculo
admoveatur semper post fatus praescripti usum.

atque etiam
scrotum
inflammatum.

[23.] Ubi vero, sive quod justo maturius Gonorrhoea sistatur, sive ab exercitio vehementiori, aut alia quacunque de causa, scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, praedictum fotum bis in die parti affectae admoveo, modo non imminuantur et dolor et tumor cataplasmate vulgo noto ex oxycrato et farina fabarum. Haec dum foras peraguntur, non desino remediis et catharticis et refrigerantibus, quae^u modo praescripsimus, introsumptis, tum etiam diaeta supradicta, hostem urgere; neque mihi religio est, quovis hujusce^v mali tempore sanguinis uncias novem vel decem e brachio isto detrahère quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo et vehementia doloris id mihi suadeant. Atque haec hactenus de Gonorrhoea.

LUIS CONFIRMATAE
CURATIO.

Lues Confirmata non nisi per salivationem ab hydrarg. excitatam potest extirpari.

[24.] Cum vero eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerae Lues*, vel *Lues Confirmata*, praecise dici mereatur, alia omnino porta quaerenda est, et duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus; quandoquidem nullum adhuc experimentum (quod sciam,) adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per salivationem ab hydrargyro excitatam, quicquid tam doctorum nonnulli, quam indoctorum, de aliis sanandi modis satis temere et audacter effutiverint. Cum itaque salivatio omnem hic numerum absolvat, id tantum mihi incumbit, ut quae in ea tum^x excitanda, tum etiam regenda, et ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) et observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

[25.] In principio autem ne conjectura quidem assequi

^t Cf. form. 226.

^u quae modo praescr.] om. ed. '80.

^v hujusce mali] morbi ed. '80.

^x tum] sic ed. '80. om. ed. '85.

possum quid sibi velint crebra ista monita, quibus de corpore remediis catharticiis et digerentibus (balneo puta, et caeteris id genus,) rite praeparando, ita serio cavetur; ut de venae-sectione jam taceam, cui nonnulli hic loci primas deferunt. Quum enim, si veritati sit litandum, eo res redigatur ut veneno salivatio procuranda sit, (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum quo possit excitari, neque aeger sine ejus ope in tuto collocari potest,) quaeritur utrum corpori, constantibus adhuc viribus vegeto et valenti, ac proinde frangendis inimici conatibus haud impari, an eidem missione sanguinis et tenui diaeta jam debilitato, rectius committatur venenum. Haud dubie satius esse duxerit aequus rerum aestimator nihil agere, quam ita importune satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus aut alio modo infirmatos salivationis impetum multo melius sustinere, quam eos quorum quasi ante praelium incisi sunt nervi?

[26.] Misso itaque damno omni hujusmodi praeludio, statim atque accersor unguentum praescribo ex axungiae porcinæ unciis duabus, et mercurii crudi uncia una^y. Neque oleum aliquod e calidioribus, neque aliud quid, admisceo, cum deterius fiat unguentum si quod adjecta ista fracnum injiciant, et nihilo efficacius si nihil prorsus agant: et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *correctivorum* idem hic praestant (si quid tamen praestant,) quod catharticiis adjuncta, iudice experientia, solent praestare; tormina nempe excitant, et catharsin reddunt laboriosiore, a lucta scilicet inter antidotum et catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est quod naturae hominis inimicetur. Verum ut tertia parte dicti unguenti brachia, crura, et tibias ad tres noctes continuas (primam qua accersor includendo,) manibus suis aeger perungat, injungo; ita tamen ut neque axillas neque inguina attingat uspiam, et abdomen, panno laneo tenuiore circumposito et posterius consuto, a linimenti contactu diligenter muniat^z. Post tertiam inunctionem^a gingivae ut plurimum intumescunt, et ptyalismus suboritur. Si^b vero intra tres dies post ultimam inunctionem idem

DE LUE
VENEREA.
In ejus
curatione
corporis
per evacu-
antia prae-
paratio
damnatur:

ut et cor-
rectiva in
unguentis
et cathar-
ticis.

Aeger ter
inungen-
dus.

Quibus
remediis

^y Cf. form. 227.

^z muniat] add. ed. '80 quae sequuntur:—Aurora illa quae postremam inunctionem proxime insequitur, exhibeo grana octo turbiti mineralis in conserva

rosarum rubrarum.

^a inunct.] vel saltem post assumptum turbiti mineralis add. ed. '80.

^b Si—incep.] om. ed. '80.

DE LUE
VENEREA.

ptyalismus
extimule-
tur.

Gradus
salivationis
sedulo ob-
servandus.

haud procedat, tum grana octo turbith mineralis in conserva rosarum rubrarum exhibeantur aegro, qui post singulas vomitiones aut sedesumat haustum liquoris posseditici calide. Cum expuere inceperit, id jam Medico negotii tantum est, ut gradum salivationis scrupulose expendat, ne invocatis temere suppetiis salivationem eo usque evehat ut aeger de vita periclitetur. Ubi jam ptyalismus statum debitum fuerit adeptus, (in quo expuuntur ut plurimum librae quatuor spatio nycthemeri,) vel symptomata, etiamsi parcius expuat aeger, evanuerint; (quod plerumque contingit post quartam diem a statu salivationis;) et indusium et tori lintea aliis, quae a quo ultimo lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista unguento infecta salivationem et magis quam erat opus intendere, et longius protrahere quam aegro expediat, apta nata sint. Quod si forte prius elanguescat salivatio quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est mercurio dulci ad scrupulum unum pro dosi exhibito.

Quid si
purgaretur
aeger.

[27.] Nonnunquam accidit, praesertim in corporibus *εὐμεταβλήτοις*, quod post unam vel alteram inunctionem (nempe simul ac hydrargyro sanguis affici inceperit,) Natura illico per intestina hunc hostem expellere satagat, unde non solum dejectiones mucosae et tormina ventris, ut in iis qui dysenteria laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodo cedere soleat. In hoc casu a mercurio sive extra applicito, sive intra assumpto, prorsus absistendum, donec haec symptomata penitus evanuerint; atque^c porro dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit antequam salivatio bene assurgat,) sistendus est usu laudani liquidi, ita dosim augendo atque repetendo prout urgeat symptoma; aut diascordii sesquidrachma aliquoties, prout opus fuerit, devorata. Diarrhoea tandem cohibita, salivatio debito modo procedere solet, quae antea vix appareret.

Convalescente aegro
potius promoveri
debet pty-

[28.] Convalescente de caeteris aegro, nisi quod os adhuc exulceretur, (qui genuinus est ptyalismi fructus,) salivatio, quae jam indies inminuitur, nec purgatione nec alio modo

^c atque—appareret] quae ut facilius amoveantur utile erit ut diascordii sesquidrachmam aeger aliquoties devoret, at-

que porro ut corroborantium ex cephalicis, et id genus aliis, vino Hispanico coctorum vaporem recipiat in sella perforata ed. '80.

quocunque sistenda est; fieri enim potest, ut, etiam post consopitum dolorem atque exiccata ulcera, aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denuo moturum nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quae, postquam redintegrata sanitate homo se aurae liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror ptyalismum jam abiturientis et mox evanituri reliquias vel catharsi deducere, vel lignorum decocto exiccare velle; a qua praxi (quae vulgo obtinet, specie vel mercurii e corpore eliminandi, vel corrigendae ejus malignitatis,) nascuntur sine dubio frequentes istae recidivae quae miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum taedii devoratum, anhelantibus; ad quam etiam certo pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longe itaque consultius esset ptyalismum promoveri mercurio dulci semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omnino convaluerit et jam sub dio versetur, (quod^d et ego per menses aliquot fieri aliquando jussi,) quam eundem praematurius inhibere.

[29.] Quantumlibet autem a catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest, ut in ejusdem statu ea nec praetermitti possit, nec debeat; quoties scilicet, re male gesta, eousque fuerit evecta salivatio, ut jam aegri vitae metuatur: quo in casu non tutum modo est, sed et necessarium etiam, cathartico ingesto ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum aegri *εὐφορίᾳ* procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

[30.] Si quis jam quaerat, an nuda salivatione contenti esse debeamus, nec catharticis, nec aliis remediis solennibus, in usum post eam peractam revocatis? respondeo (praeter jam dicta, quibus et ratio astipulatur, et experientia,) me velle doceri, quam ob causam magis sit necessarium purgare post salivationem, quam salivationem excitare post catharsin, cum remedia purgantia (scammoniata maxime, et id genus acria,) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod Naturae tamen committimus, cujus vi tandem subjugatur istud quicquid est veneni, eo scilicet qui purgatus fuit, ad regimen consuetum, exercitium, et liberiolem aëris usum, se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, qua demum

DE LUE
VENEREA.
alismus,
quam co-
hiberi:

refrae-
nandus
tamen in
statu, si
justos li-
mites tran-
siliret.

Post sali-
vationem
non neces-
saria est
catharsis.

^d quod—jussi] om. ed. '80.

DE LUE
VENEREA.

arte freti, mercurii reliquias per catharsin expellere conamur, cum genuinam illam ac prope unicam methodum (per salivationem scilicet,) qua Natura id efficere solet ac debet, non solum negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillulis imputandae sunt, quibus nos miseri mortales tantum praediti, ad veritatem in profundo^e demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram et speciem amplectimur, *pro Junone*^f (quod aiunt,) *captantes nubem*; mox colloquia miscentes, praejudicia male fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra et delirantium insomnia pro principiis apodicticis^g haberi velimus: cujus specimen (ni fallor,) prae manibus nobis est.

[31.] Quamvis autem in plerisque curatio modo jam dicto absolvatur, (videlicet inunctione per tres noctes continuas, et exhibito turbith minerali, ptyalismo^h haud rite procedente, mercurio item dulci ad vices aliquot, eodemⁱ justo citius fatiscente,) serio tamen animadvertendum est, in quibusdam reperiri idiosyncrasiam, sive temperamentum quoddam peculiare, tam salivationis respectu quam purgationis, (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui aegre purgantur, aegre etiam ad ptyalismum perducuntur,) ita ut in nonnullis methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multo minus salivationem eam procurare quae malo eradicando par sit. In hujusmodi aegris Medico summopere cavendum est ne animo nimium obstinato salivationem importunius urgeat, recalcitrante Natura, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente: quod qui minus intellexere, aegros haud paucos letho dederunt. Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectae nil praeter ventris tormina et dejectiones dysentericas obtinebis, Natura per hanc portam hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi et aegritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata, accerses, ita ut aeger tantum non agat animam, forte etiam mox eam evomat.

Cautio ne
salivatio
importu-
nius urgeat
Φύσεως
ἀντιπρατ-
τούσης.

^e *verit. in prof. demers.*] Cf. *Dissert. Epist.* § 17; *Tract. I.* § 71.

^f *pro Junone captantes nubem*] Cf. *Observ. Med.* v. 5. 17. Fabulam de Ixione respicit.

^g *apodict.*] i. e. ἀποδεικτικός, demonstrativus.

^h *ptyal.—proced.*] *aurora ista quae postremam excipit* ed. '80.

ⁱ *eodem—citius*] *ptyalismo* ed. '80.

[32.] In his licet Medico concedi possit, ut, postquam ad dies quatuor vel quinque a postrema inunctione salivationem frustra praestolatus fuerit, inunctionem jam saepe dictam, et turbithi minerale, denuo repetat, (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot,) religiose tamen cavere debet, ne, cum tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitae Naturae extorquere pergat. Hic itaque modus (quantum ego iudicio valeo,) Medico tenendus est, ut, ubi primum vel aegritudo ventriculi vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet a remediis adhibendis, donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim et fortioribus remediis ad cogendam *Φύσεως ἀντιπραττούσης*^k salivationem accumulatis, dysenteria certo certius tormina ventris, et ventriculi aegritudinem mors, excipiet. Cum ex adverso, si lente festinet et moras trahat, mercurii dulcis scrupulum unum semel aut bis in septimana exhibendo, vel per se, vel cum drachma una diascordii si aeger in diarrhoeam propensior sit, tandem aliquando cum bonis aegri rebus “optata potietur arena¹.” Quantumvis enim ptyalismus ad plenum nunquam assurget, aeger tamen copiosius quam pro more solito expuet, et foetor, justae salivationis comes, neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur sanguinem et humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, (quaecunque ea demum sit,) attigisse, quae vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hac methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concesso utique debito temporis spatio.

DE LUE
VENEREA.

Qua metho-
do op-
tata potia-
ris arena.

[33.] Observandum est autem, quod, licet salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpanda Lue confirmata longe exuperet, Gonorrhoeam tamen cum Lue concurrentem neutiquam valet sanare; nec sistetur illa, hac jam penitus deviata. Unde recte colligitur, nullam vim specificam mercurio inesse, qua Venerica Lues immediate debellari possit; quamlibet *specificum mediatum* forte dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat; pari ferme *κατάρχησει* (quod alias [*Observ. Med. Praef. Ed. Tert. § 23.*] subinnui,) atque scalpellum chirurgicum laterali morbo *specificum* queat appellari. [34.] Sed ut ad rem redeam: quoties

Mercurius
dicatur
specificum
mediatum.

^k Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 54: v. 2. 16;
Dissect. Epist. § 107.

¹ “Optata Troës potiuntur arena.”
(Virg. *Aen.* i. 172.)

DE LUE,
VENEREA.

Quid a-
gendum si
Lues et Go-
norrhoea
una stabu-
lentur.

Lues et Gonorrhoea una stabulantur, vel ante salivationem, vel ea jam peracta, Gonorrhoeae curatio tentanda est; quod et tutius fit (me iudice,) et facilius etiam post finitam salivationem, cum Luem habens comitem Gonorrhoea aegrius dometur, quae vero a praegressa salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At vero cathartice religiose abstinendum est quousque vel minimae salivationis reliquiae supersint; quamobrem turbith minerali semel aut bis in hebdomade exhibito securius rem commitemus, quam aliis purgantibus quibuslibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhoeam committens paulatim excernatur.

Curatio
exostosis;

[35.]^m Porro observandum est, si tumor ossi alicui (*Exostosis* vulgo dictus,) insideat, qui etiam tamdiu permanserit ut os jam carie afficiatur, incassum prorsus erit sive salivatione, sive alia aliqua methodo, curationem aggredi, nisi etiam huic malo obviam eatur; ac proinde os ope caustici denudandum, et quamprimum idem (quod aiunt,) *exfoliandum*, usu scilicet remedium quae intentionem hanc implere solent.

oris exul-
cerati.

[36.]ⁿ In ore exulcerato, quod salivationem passis ita famigliare, si vel aeger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud exorietur^o ut sanguine diffluat, idem^p nocte dieque vel aqua rosarum Damascenarum, vel lacte aquae permisto, vel hordei, radicis althaeae, et seminum cydoniorum decocto, saepissime proluendum est^q. Unicum hoc symptoma memorabile (quod scio,) salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; et sane si dolor et oris exulceratio arte aliqua protelari potuerint, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quam est aliorum aliquot longe minus famigeratorum.

Diaeta, et
reliquum
aegri regi-
men.

[37.] Diaetam quod spectat et reliquum aegri regimen, eadem prorsus in salivatione, saltem donec ad finem jam fere vergat, ac in catharsi, imperanda censeo: cumque ei qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat ut se in cubiculo a vi frigoris defendat, et cibis *εὐπέπτοις* moderate vescatur, nondum mihi constat quo nomine vel lecto semper addicatur qui ptyalismus subit, vel a victu modico arceatur, qui scilicet Naturae cum veneno conflictanti

^m Deest § 35 in ed. '80.

ⁿ *In—quod*] *os exulceratum* ed. '80.

^o *excor.*] *quod saepe fit* add. ed. '80.

^p *idem*] om. ed. '80.

^q Cf. form. 228.

vires animumque addat ; unde etiam Natura tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus atque omni vitae robore diaphoresi, purgationibus, et jejuniis supervacuis (praeter vulnus ab hydrargyro inflictum,) tandem penitus exhaustis, misere confecti sunt. Persaepe etiam, morbo jam pulso, aeger ea spirituum copia qua erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, prae imbecillitate concedit ; aut si forte Libitinam valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere : de quibus Poëta e neotericeis haud ineganter :—

“ Graviora morbis patimur remedia ;
Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.”

[38.] Hic autem in promptu est istam objectionem diluere, “qui fit ut nonnulli hoc morbo (scilicet in statu ejus modo dicto,) male multati in Galliam commigrare cogantur ut ab eo liberentur?” ejus rei hanc esse rationem (quantum judicare possum,) existimo. Hujusmodi aegris, oeconomia illorum corporum eversa ac viribus prostratis, apud nos aer crassus ac humidus resarciendis minus idoneus est, cum iste Galliae, utpote qui salubrior ac magis serenus, spiritus corporis et vires deperditas instaurare aptus sit ; non quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum qua hic morbus devinci possit, melius callent, quam nos hic in Anglia. Sed ut ad dietam revertar.

[39.] Existimo itaque, (et experientia mecum facit,) quod, praeter juseulum avenaceum, panatellam, lac cerevisiatum, et cerevisiam tenuem tepefactam, etc., juseula insuper e carne vitulina, pullorum, atque alia ejusmodi in medioeri quantitate aegro et possint concedi, et debeant ; atque ut, ubi primum eousque subsederit gingivarum tumor ut dentes conserere valeat, cuniculorum, pullorum, agnorum carnes, atque ejusmodi teneriores, at parca manu, sint indulgendae ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo : cum enim ptyalismo expugnetur hic morbus, non diaphoresi, hariolando non sum quorsum aeger, nulla urgente necessitate, nimio calore mactetur.

[40.] Dieta methodus uti expeditior est, (cum neque tot dies corpori ante salivationem praeparando inutiliter insumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, aegris imponat,) ita certissimus sum

DE LUE
VENEREA.

Quare
hoc morbo
multati
in Galliam
comgi-mar
re cogun-
tur.

Quo tem-
pore car-
nes tene-
rioris in-
dulgendae
sunt aegro.

Haec me-
thodus usi-
tata expe-
ditior,

DE LUE
VENEREA.

minus pe-
riculosa, et
recidivae
minus ob-
noxia.

eandem longe faciliorem esse, minus itidem periculosam, et minus recidivae obnoxiam; quod experimento suo discet quisquis in altera praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententia successit in quam plurimis aegris, quorum nonnulli salivationis taedium et laborem plus semel irritò conatu exantlaverant, recidivam semper denuo passi ex occasionibus, et propter causas, quas supra memora-
vimus.

[41.] Non est autem, Vir Candidissime, cur Tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui, jamdudum de probitate mea persuasissimus, existimationi etiam nostrae favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cum mihi neutiquam placeat (nec placebit unquam,) longis verborum ambagibus et sermonibus ἀπροσδιόνυσοις nucleum involvere, quo rei caput, ceu Nili fons, aegrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo, cum illud eo praecipue fine elaboraverim, ut et in bonum publicum cederet, et quo in Te essem animo palam testarer; quantumlibet autem magni Te faciam, major tamen adhuc Tibi honos debetur et a me, et ab iis quibus summa illa Tua eruditio, morum suavitas, animique candor, caeteraeque virtutes laude dignissimae, ita clare elucescunt. Haud equidem Tibi assentor, quoties profiteor me Tuam amicitiam, ex quo me primum ea condecorabas, inter illa quae mihi comparavi pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitae curriculo a me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo,) hominum scilicet probitate caeterisque virtutibus praecellentium consuetudinem semper mihi commo vertisse atque emolumento; atque ex adverso, pravorum amicitiam, (nisi ea potius *combinatio*, sive etiam *conjuratio* dicenda sit, quae in virtute non fundatur,) quamvis nec dictu nec vultu quidem me laeserint unquam, tamen nescio quo pacto tandem aliquando aut mihi aut rebus meis mali aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, et amare perge

Tui semper observantissimum

THO. SYDENHAM.

[Londini,
Mart. 10. 1679-80.]

^r *Londini* &c.] om. ed. '85.

FINIS.

DISSERTATIO
EPISTOLARIS

AD

Spectatissimum Doctissimumq; Virum
GULIELMUM COLE, M.D.

DE

Observationibus nuperis circa cu-
rationem Variolarum Confluentium ;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis R.N. impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne
Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

THOMAE SYDENHAM, M.D.

MIRABERIS fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora Tua interturbet negotia; sed veniam (confido,) dabis postquam intellexeris, ea potissimum de causa hanc Tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis Tuis circa Morbos Acutos commentariis agnosco me accepisse fructus, ut ad grates Authori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurate singulas annorum aërisque quas tractandas suscepisti Constitutiones, coepto antehac inaudito, observasti; tam genuinas facileque obvias pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut merito tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde et aegrotos et Medicos Tibi aeternum devincis.

Quanquam vero cuncta, quae pertractas, accurate adeo absolvissti, ut primum sit de singulis in laudes Tuas erumpere, prae caeteris tamen haud mihi temperare possum, quin impense Tibi gratuler methodum Tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillime curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum, accesserit,) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam raro non inimicissimam hominum saluti,) liceret, quae calido suo regimine et medicamentis omnia usque adeo pessum dant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus praecipitant, ut merito Tu, Doctissime Vir, "humani generis vindex" audire merearis, qui aegrotis misere cumque extremo vitae discrimine palantibus Te ducem fidissimum praebeas, ut in salutis viam, si ductum Tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisi-bus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium Naturae committendum, si cuncta recte procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo prius exagitatus

GULIELMI
COLE
EPISTOLA.

fuert sanguis. Postquam vero, perlecto aureo Tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tamdiu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta Tui praecepta (reclamantibus licet quandoque non solum vulgo, sed etiam Medicis,) aegros regere, tantum inde emolumenti iis (ubi in obtemperantes incidi,) obvenisse comperi, ut (quicquid alii senserint,) me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porro et ubi ad Variolis Confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum saepe contigit,) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica (Tua fretus authoritate,) confugere, idque successu haud poenitendo, imo vero stupendo. Tam multum equidem hac in parte praestitisse mihi videris, ut nil superesse quod vel aliorum, vel etiam Tui, industriam exerceat, facile crederem; nisi nuperrime a doctissimo viro, amicoque meo integerrimo, D^{no} Kendrickio (qui humanitatem Tuam plurimum celebrat,) audivissem, Te innuisse novas quasdam (quas et ad praxin rite exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote a Te factas,) circa idem subjectum Tibi occurrisset observationes; quas nisi publico impertias, et in Tui famam, et in humanum genus, injurius eris. Proinde (si quid apud Te ignoti valeant preces,) haud graveris, (obsecro,) Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hic subsistam: nempe ab eodem accepi rariora quaedam Tibi observata fuisse circa affectus Hystericos dictos; qui sane, sicut doctissimorum Medicorum ab omni memoria exercuerunt, imo lassarunt, ingenia, sic (proh nimis saepe!) et medicandi traditas methodos eludunt, documentaque dant, quam parum tutum sit in philosophicis nostrae rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem a sensuum testimonio petere valeamus. Plurimum, Dignissime Vir, ulterius et a praesenti saeculo, et a posteris, haud dubie mereberis, si et quae circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem a Te mihi impetrare liceat, ut aequi bonique consulas, quod, non mei solum, sed publici etiam causa, ignotus Tibi licet, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui Tibi se quam maxime devotos profitentur,

devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniae,

Novemb. 17, 1681.

SPECTATISSIMO DOCTISSIMOQUE VIRO

GULIELMO COLE, M.D.

SI usque adeo philautiae indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quae ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, aegre admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere a laudato viro, qui eruditissimis^a suis lucubrationibus orbi literario, mihi vero nec de facie, (quod sciam,) innotescit. At vero quod me tanto (licet immerentem,) honore dignatus fueris, id demum humanitati Tuae acceptum refero; cum maximos quosque et praestantissimos viros ita Natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, aequiores sint, sed etiam in mediocrium studiis depraedican-
dis, data vel qualibet ansa, ingenuo suo candori morem lu-
bentes gerant. Cujus quod et in ipso me, et meis istis cona-
tibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo destinatis,
praeclarum edideris specimen, gratus agnosco.

[2.] Ea quod spectat quae a me praestolaris, sive jam editis de Variolis observationibus addenda, sive etiam de Passione Hysterica de novo tradenda, ita habe. Horum pri-
mum idcirco aggressus sum, ut quae olim deficere viderentur,
ex iis quae experientia jam annosior mihi suggererat, possim
sarcire; alterum vero ideo in me recipiendum duxi, tum
quoniam Affectus Hystericos omnium post febres morborum
frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid e
levidensibus^b meis observationibus capi posse, existimarem.
Neque tamen diffiteor, aliam quandam, praeter hanc publicum
juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene
locarem, et taedium brumalium noctium honestius fallerem;
cum jam ingravescente aetate non amplius congerrones^c foras
quaeram. At quicquid id fuerit quod me primum instigave-
rit, me non ita atque speraveram incoeptis ac votis meis pa-
rem esse sentio, cum continua illa cogitationum series, qua

Rationes
quae Au-
thorem
instiga-
runt ad
observati-
ones hasce
edendas.

^a *erudit. lucubrat.*] De quibus v. Hal-
ler, *Bibl. Med. Pract.* t. iii. p. 362.

^b *levid.*] i. e. *parum expolitis.*

^c *congerr.*] i. e. *sodales.*

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

mens obstinatius defigenda est, mihi jam a multis annis ποδα-
γρῶντι nunquam non officiat, maxime vero jam appetente
senecta. Cum itaque tam opportuna appulerint humanissi-
mae Tuae literae, brevi responsionis limite expediam eorum
summam quae prius fusius deducenda meditabar.

Febres^d in-
termitten-
tes, quae
primum
anno '77
caput ex-
tulere, an-
no vero '81
regnabant,
iis tempe-
statibus
grassaban-
tur maxi-
me, quae
cum earum
indole ma-
gis facie-
bant.
Quo ordi-
ne morbi
se invicem
excipie-
bant.

Variolae
ἐπιδημώ-
ται fac-
tae sunt :

[3.] Sumpto itaque a Variolis exordio, illud praelibandum
censeo, quod scilicet ea febrium intermittentium species quae
primum anno 1677 (uti alibi [*Epist. Respons. I.* § 10.] dixi-
mus,) caput extulit, atque etiamnum regnat, (anno videlicet
quo haec conscribo, 1681,) hae febres, (inquam,) pro more epi-
demicorum omnium, iis maxime tempestatibus grassabantur
quae cum earum indole magis faciebant per annos istos omnes
quibus vigeant; aliena autem tempestate appetente, iis pro-
tinus epidemicis cedebant quibus illa magis favebat: exem-
pli gratia, ingruente hyeme, nunquam non tussi et febribus
peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut et Va-
riolis; redeunte autem vere, dicta febris postliminio reversa
est. Ita anno 1680, postquam febris haec per autumnum
omnia fuerat depopulata, Variolae brumali tempore eam ex-
cipient, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente,
1681 scilicet, febres intermittentes denuo recrudescebant,
haud usquequaque epidemicae, fractis jam et succisis earum
viribus; unde etiam Variolae, hic illic sparsae, una cum illis
subpullulabant. Aestate vero jam ingressa, Variolae incre-
bescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώταται factae stragem
haud vulgarem edebant.

[4.] Hoc anno, scilicet 1681^e, *luce meridiana* (quod aiunt,) *clarius* mihi constabat, (quod jam olim ratio suadere videba-
tur,) aegrum scilicet lectulo noctes atque dies continuos
non prius addicendum esse, quam Variolarum examen omne
in conspectum se dederit. Etenim tum veris, tum etiam
aestatis, temperie sicciore diutius quam post eorum qui nunc
sunt homines memoriam invalescente, (adeo ut omnis ferme
ubique locorum herba exaruerit,) sanguinem fere omnis
illa humiditas quam aër alias solebat suppeditare, destituebat;
ex quo Variolas jam grassantes major quam pro morbi indole
inflammatio accendebat, caeteraque exinde nata symptomata
praeter modum saeviebant. Atque hanc ob causam (si quid

qua data
occasione

^d Deest *Elench. Rer.* in ed. '82.

^e *scil.* 1681] om. ed. '82.

ego judico,) maculae purpureae plenam exanthematum eruptionem haud raro praeveniebant, et, quae eas extrudebat, vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiae morbificae expulsionem, praematuram mortem accersebat. Id vero maxime factorum saevitiam promovebat, quod jam exanthemata ob supra dictam causam ita facillime confluerent, vel ipsa aëris intemperie id mali sponte sua procurante, quod alias fere solent scioli et medicastri regimine et cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis atque admotis. Etenim, (quod diligenter animadvertendum est,) post omnium vel exquisitissimas observationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in exanthematum paucitate reponatur, discrimen in eorundem multitudine; et prout plura sunt haec vel pauciora, aut moritur aut vivit aeger. Interea fatendum est, et sanguinis mictum, et maculas purpureas, quae ita certo mortem praenunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis crumpentibus; haec vero ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimum comitantur, ita aliquando tam prae-propere invadunt, ut aegrum ante plenam eruptionem e medio tollant, sicut jam [*Observ. Med.* iii. 2. 24, 25.] praemonuimus.

[5.] In proclivi est autem (ut mihi videtur,) rationem reddere quare aeger plus minusve periclitetur pro majore minore exanthematum numero. Cum enim quaelibet pustula phlegmone primo sit, licet sub exigua mole, mox in apostema evadat, fieri non potest quin febris secundaria, a purc jam in fieri pendens, magis minusve exacerbetur pro puris excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo Confluentium genere die a primo morbi insultu undecimo, in mediocri decimo quarto, in crudissima vero et aegrius domabili specie decimo septimo, fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum,) Confluentium Variolarum genus *Distinctum*, quod dicitur, ratione periculi imminuentis in tantum superat quantum ab ipsa peste superatur^e, ita etiam supradictae tres Confluentium species aliae aliis praesentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in aetate quam sexu locum habet; cum nemini non sit notissimum, adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quam vel foeminam vel impubem. Sed haec obiter.

DE VARIOLIS CONFLUENT.

maculae purpureae extrudebantur; et Variolae insigniter confluebant.

Sanguinis mictus, et maculae purpureae, vel paucissimis vel nullis apparentibus pustulis, aegrum e medio tollunt.

Cur magis minusve periclitatur aeger pro exanthematum numero.

Status diverso tempore pro ratione morbi. Confluentes tanto Distinctis periculosiores, quanto Confluentibus pestis. Juvenis in aetatis flore omnium maxime periclitatur.

^e Cf. *Observ. Med.* iii. 2. § 50.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Pustulae
et phleg-
monis
compara-
tio.

[6.] Neque sane mirabitur tam ingens discrimen a majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit quod si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem, phlegmone (vulgo *a Boyle*,) forte invaserit, idem tempore maturationis, qua jam pus fit, febricitabit; cum scilicet sanguis, a purulentis particulis per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis incitatus, febriculae fomitem subministret. Quanto magis Medicus, ubi, primis morbi diebus aegrum invisens, faciem ad instar pulveris e limatura acicularum undique respersam contemplabitur, mortem praedicet uno aliquo e diebus jam memoratis involaturam; idque prae indomita vi febris succedaneae, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejecti, desaevire necesse est. Quae quidem hominis funesta ruina, aliquot diebus antequam ingruat, facile praevideri potest, utut belle se habere aeger et sibi videatur, et astantibus etiam in hujus morbi historia minus exercitatis.

Densa
pustula-
rum eruptio
coërcenda, et
quare:

unde ori-
tur,

[7.] Quocirca si non aliunde periclitetur aeger (purpureis maculis et sanguinis mictu jam sepositis,) quam ex pustularum frequentia, serio mihi perpendendum est, quibus potissimum de causis ita densae protruduntur, et (si tuto fieri potest,) iisdem omni ope coërcendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, et in quo praecipue aegro suppetias ferre queam: cum periculosae plenum sit aleae quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec, si tandem mortem aeger evaserit, id tam meae debetur solertiae, quam vel insigni narium haemorrhagiae, vel fortuitae alicui quae morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio (si quid ego conjicere possum,) a praecipiti nimis materiae Variolosae assimilatione ortum ducit; quae quidem praecipitatio maxime videtur contingere, vel quod aegri natura (medicamenti ad instar cardiaci,) calore et spiritu plus satis turgeat, vel quod ipse aeger (sive praemature se lectulo includendo, sive adhibitis cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso,) fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas et intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, ceu furiis agitata, prae exuberanti materiae Variolosae copia et plenitudine, omnem fere succorum et carnum molem in exanthemata evomere satagit.

[8.] Nulla vero magis *προφάσει* promovetur immodica materiae Variolosae assimilatio, quam si aeger intempestive se lecto addicat, videlicet ante diem sextum a prima invasione, vel quartum inclusive ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandae.

DE VARIOLIS CONFLUENT.
et a qua *προφάσει*.
Die sexto ab invasione omne pustularum examen conspicietur.

Et licet moderatus lecti calor, etiam post elapsos dies istos, phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quae a medicamentis cum judicio propinatis vinci possint; cum ingens illud vitae periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat et aspernetur.

[9.] Hic itaque serio monendum est, aegrum nullo pacto se lectulo interdium debere committere, si sibi cavere velit a nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: a quo tempore vix se continebit a jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum *συνδρομή*, tum ob acriorem jam pustularum molestiam, tum quod ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cum saepenumero animadvertirim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege Naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primum morbi tempore aeger lectulo continuo adjudicandus est.

Quo morbi tempore aeger in solidum lecto adjudicandus.

[10.] Sed ut non solum dicti problematis veritatem adstruam, (quod tanti est momenti ad minuendum a Variolis impendens periculum,) verum etiam ut in iisdem *a carceribus* (ut ita dicam,) *ad metam* pertractandis rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit (opinor,) quoddam quasi schema totius morbi animo depingere, et diligenter expendere quae sit ejus natura, ac qualis methodus; quo deum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto phantasiae fundo innixa, rem clare dijudicare valcamus.

[11.] Imprimis itaque ejus essentia (quantum nos rerum essentias conjectura assequi valemus,) in peculiari quadam sanguinis inflammatione comprehendi videtur, in qua Natura primis aliquot diebus id negotii habet, ut particulas inflammatas praeparet subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, mota seditione et perturbato jam sanguinis statu, febris ut accedat omnino necesse est: quin-

Essentia morbi videtur in inflammatione consistere;

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

e qua va-
ria sym-
ptomata
oriuntur.

Peccantem
materiam
in sangui-
ne sola fe-
bre amoli-
tur Natura,
in massa
carnea a-
postemate.

Pus resor-
ptum san-
guinem
inquinat.

Ptyalis-
mus ab in-
tenso fe-
bris calore
sistitur.

Eventus
pendet a
jacto fun-
damento.

Quot mala
a regimine
calido ori-
untur,

imo incensae ac jam furentes particulae, per omnem circu-
lantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi aegritu-
dines, dolores capitis lancinantes, et quaecunque alia sym-
ptomata praecedunt expulsionem, necessario excitant, prout
has vel illas partes motu agitatae appellant^f. At cum jam
victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propul-
saverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carnea mole id
quod superest tragoediae peragitur. Et sicuti Natura non
alia quidem methodo quam accensa febre materiam in san-
guine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto apo-
stemate massam carneam a re qualibet extranea liberat; ut si
forte sentis, aut quippiam ejusmodi, carni inhaeserit, partes
circumjacentes mox apostemate obsidentur, nisi id quicquid
est molesti protinus extrahatur. Hae itaque particulae in
carnibus demum stabulantes, primum phlegmonas haud ita
spectabiles excitant, in quibus latitant; quae quidem auge-
scentes in horas, atque efferatiores et inflammatiores redditae,
tandem in pus et vomicas desinunt: quo quidem tempore
fieri non potest quin aliquid ex illa apostematum colluvie in
massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resor-
beatur; quod si sanies ista nimia copia sanguini ingeratur,
non tantum febrem accersit, cui aegri vires plane sunt im-
pares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno
quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam
ab intensiore febris calore, postremis hisce diebus a nimia
puris vi excitato, ptyalismus, qui Variolis Confluentibus comes
indivisus esse debet, praepropere sistitur, unde aegro spiritus
continuo intercluditur. Quod si dicta materia purulenta
parcius sanguini infundatur, insurgens Naturae robur secun-
dariae hujus febris impetum nullo negotio reprimat, et, ab-
scissulis indies magis magisque exarescentibus, aeger brevi
convalescit.

[12.] Si vera sit haec et justa hujus morbi historia, caecus
sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque par-
tem eventum, a curationis fundamento recte aut secus primis
in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, et praecipue jugi
lectuli usu, calentes hae ac spirituosae particulae acuuntur,
necesse est ut assimilandi facultas (qua jamdiu plus satis
pollent,) adhuc intendatur et aurescat.

^f *appellant!* *appellunt* ed. '82.

Adde, quod sanguis et reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures quam res postulabat emergunt pustulae, et aeger, nulla necessitate cogente, in vitae discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, et modice frigidiusculum, atque aëris usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiae Variolosae copia conflatur, quam pro genuina morbi indole.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

et a mo-
dice frigi-
diusculo
commoda.

[13.] Sed nec unico hoc incommodo (quod scilicet nimia materiae morbificae quantitas assimiletur, et superexaltetur fermentum morbi,) multatur is qui jūsto citius ad lectum damnatur; at ex eodem fonte saepissime profluunt tum mic-tus sanguineus, tum etiam maculae purpureae, aestivo maxime tempore, atque in juventa adhuc florentibus. Utraque haec symptomata (nisi fallor ego,) ortum ducunt ab aestu et furore in quem agitur sanguis a ferventibus et spiri-tuosis particulis, a quibus exagitatus atque insigniter attenu-atus vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos et cutem terminatas, percolatur; unde totidem quasi *sphaceli* oboriuntur iis in partibus in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut praecaveri facile poterant duo haec symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine et diaeta in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet^s qui iisdem mederi conabitur, aegrum lecto includendo et cardiaca exhibendo, ac luderet anicula quae nimiam aquae in olla ebullitionem, igni fomitem sub-ministrando, sufflaminare satagat.

[14.] Sed (ut verum fateamur,) utut offendantur dogmatici et hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non solum male tutum fuerit aegrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est ubi aeger libero aëri omnino est exponendus, si aestas scilicet fuerit, atque aeger aetatis florem nondum praetergressus, aut liquoribus spirituosus assuetus, praesertim si morbus nimiae computationi originem debeat.

In quo ca-
su aeger li-
bero aëri
exponen-
dus est.

^s "Operam ludimus," (Plaut. *Pseud.* i. 3. 135.) i. e. *operam frustra insumimus.*

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

His (inquam,) in casibus, praecipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coërceri posse, tum a lectulo abstinendo, tum etiam a cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum praefervidorum et morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut *explo-datur* quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut, prae nimia puris copia in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, aeger, quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quomodo
accidat ut
aeger in
morbi prin-
cipio tolla-
tur.

[15.] Quamvis haud raro fermentum immodice exaltatum tantam colluviei Variolosae vim conficiat, ut aeger, incipiente adhuc morbo, e medio tollatur; cum scilicet materia morbum committens, tum prae nimia sui copia, tum prae motu inordinato ac confuso in sanguinis massa excitato, se nequit extricare et foras educere, cujus loco mictus sanguineus et purpureae maculae tragoediae catastrophe fiunt. Quod etiam et in morbillis, et in febre *scarlatina* dicta, saepiuscule occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infeliciter collocatur.

Sanguinis
missionem
non tanti
esse ac
ejusdem
contempe-
rationem
probat
instantia.

[16.] Neque sanguinis missio, (quantum mihi videtur,) licet mature celebrata, ita efficaciter praeproperam materiae Variolosae assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aëre intromisso, maxime si statim ab emissio sanguine aeger lectulo committatur, et cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quam ante venae-sectionem fuerat. Et sancte assero, insignissimum fere omnium quos mihi unquam videre contigit e Confluentium genere morbum, et qui aegram undecimo die jugulavit, juvenulae supervenisse ubi primum a rheumatismo usitata illa methodo copiosae et iteratae venae-sectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primum innotuit phlebotomiam non perinde atque ego prius arbitrabar, Variolis intra justos limites coërcendis conducere: tametsi saepenumero observaverim reiteratam catharsin, sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles et Distinctas ut plurimum reddidisse.

Quantum
valet reite-
rata ca-
tharsis,
sanguine
nondum
inquinato.

Objectio-
nes contra
regimen
moderatum

[17.] Neque vero me fallit, permulta esse quae contra sententiam hanc nostram, qua aegrum interdiu lecto eximimus, possint objici, eaque haud exigui tum apud hominum

vulgus momenti, tum etiam apud minus hac in palaestra exercitatos; quos iudices appellare solet vulgus Medicorum, ut eorum autoritate male fundata theorematum statuminent, utpote quae magis, et quasi ad amussim, horum captui quadrent, quam quae ab ingeniis penetrantioribus mature sunt excogitata. Unde sequitur, ut, cum pars hominum longe maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati, in profundo latitanti^h, inde extrahendae pares sint, scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facile ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentia excipiantur,

Πολλοὶ ἂν γὰρ νερθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι,
[i. e. *Plures thyrsigeros, paucos est cernere Bacchos* ;]

qui tamen aequo id animo ferunt, veritate freti, et saniorum (paucorum licet,) consensu. [18.] Primo itaque objicietur, quod lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, et ex consequenti aegritudinem, aliaque symptomata ab impedita eruptione pendencia, in longum ducet. Hoc verum esse minime nego, cum experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quaerendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminanda paulisper materia Variolosa, atque ea de causa aegritudinem a non-eruptione pendentem aliquantispro protrahendo; vel ex altera parte nimis urgendo morbi fermentum, et tam insignem materiae Variolosae quantitatem assimilando, ut aeger ad Orci fauces sistatur a febre secunda, die morbi undecimo. Si rem recte expendamus, liquebit (opinor,) paucissimos ideo fato defunctos, quod exanthemata serius ocyus non efflorescerent, nisi forte ex iis aliquot, quorum sanguis prae nimia excalefactione, motu inordinato, quasi *oestro* quodam, percitus, materiae morbificae leniter excernendae otium non concedebat; quod a meis partibus militat, non pugnat mecum. [19.] Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa, utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, (unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, etc., enascuntur,) tandem tamen a victrice Natura delabatur, et in corporis habitum extrudetur; praesertim cum

^h *verit. in prof. latit.*] Cf. *Epist. Respons. II.* § 30; *Tract. I.* § 71.

ⁱ Πολλοὶ κ.τ.λ.] Cf. *Erasmii Adag. i.* 7. 6; *Gaisford, Paroem. Graec.*

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Incommo-
da a pus-
tulis prae-
propere
elicitis.

aegri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondeat. Ast e contrario, quot quantique letho patent aditus, quoties pustulae intempestive et nimio opere exiguntur! Longum foret omnes percurrere; praecipuos jam indigitavimus: sunt autem hi, 1°. nimium auctus exanthematum numerus, cui ex aequo respondet febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen; 2°. mictus sanguineus et maculae purpureae, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus et quasi prae aestu ferociens, disruptis vasorum repagulis, “qua data porta, ruit” [Virg. *Aen.* i. 83.]; 3°. ut supra [§ 15.] dictum est, debita eruptionis suppressio totalis, a nimis sedulo in praecipitanda eruptione conamine; quo non magis scopus Medico propositus attingitur, quam si quis id agens ut densa hominum turba, spatiosis aedibus inclusa, seriatim et servato ordine inde exiret, machina chartacea pyrio pulvere referta ac in medio displosa usque adeo omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contententibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus haerente, exitus universis, quasi cuneo facto, praeccluderetur.

Lecti calor
quantus.

[20.] Jam si quis roget, quorsum debita materiae Variolosae separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si aeger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia, quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modice contextum, foco non accenso, magis percalescere, quam si idem probe vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quodsi de differentia notabili satis constet, tunc erit quaerendum, quaenam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam (si quid nostra mediocritas judicando valet,) a Medico, incipiente morbo, praecipue collimandum est; et prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve aegri rebus medicinam fecerit.

[21.] Incautioribus id vero praesertim hac in re imposuit, quod scilicet animadverterint aegrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur aeger, aestus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis qui non sudabant. Primum autem perpendamus

quam ob causam febris coërcendae ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis Naturae machina, qua, tum in praeparanda, tum in eliminanda, materia quavis inimica in sanguine latenti, praecipue utitur. Quis autem non videt, quod, dum ita sedulo sudorem provocemus ad mitigandam febrem, eadem opera, ceu fructum praecocem, humorem crudum et inconcoctum extrudimus^k, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum febris ansam praebeamus? cum hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natae fervidae istae et Variolosae particulae diluuntur,) foras propellitur; his interim particulis vires sumen-
tibus et ferociam, eo quod jam liberae sint a colluvie serosa, quam sudores exhauserant. Verbo dicam, febris aliorumque symptomatum alleviatio a provocato sudore, et pustulis exinde praemature exactis, quam plurimis male cessit, qui eam ob causam vitam cum morte undecimo die commutarunt.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.
Nec febris
coërcenda,

nec sudor
provocandus.

[22.] Observandum est autem, me aegro primis morbi diebus lecto interdicerem, ex hypothesis tantum Variolarum e Confluentium genere subsecutarum; namque Distinctum genus quod attinet, modo certo praevideri possit, ut nulla aegro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo, cum exanthematum paucitas sive hanc sive illam viam incedentem in tuto colloceat.

Aeger lecto arcendus, ne forte Variolae foris e Confluentium genere.

[23.] Nihilominus non usque adeo mihi assentor, ut ea quae jam tradidi, ex autoritate iudicii mei (quod scio quam sit exiguum,) credenda autumem. Et profecto, ita parum firmas et nullius fere ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant; quod et hic etiam mihi usu veniret, nisi phaenomena practica quasi uno ore rationis iudicio suffragarentur. Seclusis enim practicis observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet, pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quam rationis umbra aut phantasma, hoc est, mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quam sit periculosum, vel acutissimo ingenio praeditis, cerebrum in qualibet sive arte sive scientia indaganda agitari perpetim et quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri ac falsi iudicem ac sequestrum constituent; quodque istiusmodi magni opi-

Nihil suo iudicio tribuit. Author nisi quatenus experientiae conformi.

^k extrud.] Sic ed. '82. ex correct., prius —dentes.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

natores (ut cum Cicerone [*Acad. Quaest.* iv. 20.] loquar,) in controversiis pure speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, a veritatis scopo aberrant; cum qui ad illa tantum applicuerit animum quae praxis certo determinare queat, si quid forte fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem¹ probatis, quas animo conceperat, rerum ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare a quo maxime regimine adhibito mitius aut saevius Variolarum genus producat, atque adeo conformem rei evidētiaē sententiam animo producere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo: iniquissimum est autem, cum ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum aegro prosit noceatve jam saepe memorata e lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium conviciis proscindere. Quod si jam olim vera, licet inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset quo invento homines juvari possint. Et sane quorsum ego has mihi facerem molestias, nisi repetita saepe et fere quotidiana experientia hanc methodum vulgari ista longe tutiorem esse inclamaret? Non sum usque adeo delirus atque inops mentis, ut famam mihi quaeram ab exagitata atque explosa eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neque malitiae tam deplo-
ratae cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam saeculis aliquammultis post mea fata nascituris, ex mea (si quae erit illa,) autoritate insidias struam, et vel mortuus, (quod horreo referens,) perinde ac vivus, illos occidam. [24.] Utut sit, hac ego methodo meos ipsius liberos^m, sanguine et propinquitate conjunctissimos quosque, et quotquot se mihi libere permiserunt, omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo a me erratum est, quod obstinatae contra-sentientium pertinaciae, ne durus ac prae fractus haberer, aliquoties cessi; atque hac de re eorum fidem appello quibus maxime familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meae cumulum accessit, quod aliquoties, etiam ubi astantes ea quae suaseram omnia per integrum morbi cursum fuerant

Dogmatici
invidiam
depellit.

¹ *Lydium lap.*] i. e. *coticulam*, qua fit auri vel argenti experimentum. Cf. Erasmi *Adag.* i. 5. 87.

^m Cf. sup. p. 150. n., 152. n.; *Ob-serv. Med.* iv. 6. 12.

aspernati, aegri tamen fatum (etiamsi a calore quem provehebant amici et curatrices, me ad ravimⁿ usque reclamante, extincti,) mihi crimini dabatur. Qua de causa, accedente insuperabili τῶν πολλῶν praejudicio, bene mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerser.

DE VARIOLIS CONFLUENT.

[25.] Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter conflueras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero, (quod mihi satis esse debet,) diuturna atque iterata saepe saepius experientia innixus, eum in longe minori discrimine versari, qui a primo morbi insultu lecto interdiu, et carnibus omnino, abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulxit, quam qui, statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam cardiaca assumpsit. Haec enim methodus (quod supra etiam [§ 9.] innuimus,) ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, et ex consequenti etiam immodicam febris secundariae effervescentiam, quae non solum suo Marte perimit, sed etiam, salivam (de qua in hujus morbi historia fuse egimus^o), praepropere incrassando, aegro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculae purpureae, praecaveri possint? quae duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persaepe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio; quod etiam in morbillis, scarlatina febre, atque acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium, quo se aeger perfundi animadvertit ab aëris appulsu liberiore, quoties a lecto calente dimittitur; quod etiam singuli quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, vita et spiritu receptis, hac aura postliminio vescerentur,) pleno ore agnoverunt.

Quocunque modo tractentur Variolae, aliquando insigniter confluent.

[26.] Unde mihi subiit cogitare, quanto saepius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quam sensus iste certissimo nobis cognitus; quodque in morborum curatione plus dandum est aegrorum appetitionibus et desideriis impensioribus, (modo perquam enormia non fuerint, et quae

Quantum dandum aegrorum appetitionibus.

ⁿ "Ad ravim poscam," (Plaut. *Aulul.* ii. 4. 57.) i. e. clamose adeo ut ravescam.

^o Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 13 sq., 51 sq., 61.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Naturae,
non Arti,
mos est
gerendus.

Morbi acu-
ti sunt qui
DEUM
habent au-
thorem,
sicut chro-
nici ipsos
nos.

vitam ipso facto extinguant,) quam magis dubiis ac fallacibus
Medicae Artis regulis. Exempli gratia : febre ardente labo-
rans tenuioris potus refrigerium liberaliori manu concessum
iri vehementer efflagitat ; Artis jam theoremata, hypothesi
alicui innixa, quae sibi alium scopum proponit, quocum pug-
nat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adversantur, et
hujus loco medicamentum cardiacum imperant. Idem aeger
alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fas-
tidit ; hic Ars, maxime illa quam profitentur curatrices et
amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit.
Alter, post diuturnum ab eadem causa languorem, absurdi
aliquid, et quod forte nocere posse videatur, obnixe petit ; Ars
iterum molesta se opponit, et mortem intentat morem non
gerenti, nisi forte ipse Artifex sanum illum prudentissimi
Hippocratis *Aphorismum* [ii. 38. t. iii. p. 717.] probe concox-
erit^p, [Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν
βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων, δὲ, μᾶλλον αἰρετέον, i. e.] *Cibus et
potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed in-
suavioribus* (hoc est, minus gratis,) *est anteponendus*. [27.] In
his omnibus Naturae (ut videtur,) aberrationibus quilibet in
praxi medica vel mediocriter versatus, modo animum dili-
genter adverterit, facile concedet, aegros haud paucos, ubi pri-
mum (spreto Medici dictamine,) genio suo obsecundaverint, se
melius habuisse. Neque hoc sane mirabitur, qui secum re-
putaverit, Sapientissimum rerum omnium CONDITOREM STATO-
REMQUE universa tam exquisito ordine absolvisse, ut, sicuti
omnia Naturae mala ad concinnandam totius operis harmo-
niam egregie conspirent, ita eorum singula divino quodam
artificio, propriae essentiae quasi intertexto, donantur, quo
subjectum eadem mala a se amoliatur ; quod in morborum
quam plurium acutorum exitu naturali satis cernitur, (*acutos*
dico, qui ut plurimum DEUM habent authorem, sicut chronici
ipsos nos,) uti etiam in propensionibus istis quae tales comi-
tantur morbos, et ad aegrum ab illa pernicie liberandum
viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque
in hoc sane bene cum hominibus agitur, quorum genus uni-
versum aliter se perquam male habuisset tum cum Ars
Medica intra breves Hellados cancellos tota staret ; quae qui-
dem eam fere ad terrarum orbem proportionem habet, quam
habet ignobilis aliqua villa ad nostram hanc Britanniam. Et

quid vel impraesentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cum omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America, (demptis aliquot nuperis coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna Europae pars, Arte Medica prorsus destituantur? Attamen, ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu praestantes, ab eorum grege qui formam humanam vita ad instar brutorum ἀλόγων acta conspurcant, distinguens,

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Ἄς χαρίεν (inquit,) ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ·

[i. e. *Res est homo peramoena, si vere est homo;* (Stob. Floril. v. 11.)]

ita etiam Ars Medica, si revera ars fuerit, et non solum nomine tenus, maximum est donorum omnium quae hanc vitam respiciunt, tantoque caeteris omnibus praeferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illa gaudemus praecellit.

Quale bo-
num esset
Ars Medi-
ca si vere
ars esset.

[28.] Sed ut ad rem redeam: quantumcunque conducatur plerumque aegro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum,) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratia, infans, de symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmus corripitur; in hoc casu cogitandum est mihi, convulsionem istam fortassis a Naturae conatu, quo variolas, scarlatinam febrem, aut morbillos, in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, emplastro epispastico nuchae mox applicito, lecto quamprimum committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo cardiaco, cui etiam paregorici pauxillum est admiscendum, quo et potentius morbi causam eliminet, atque etiam tumultum, a quo oritur paroxysmus, consopiat: verbi gratia, puero trienni guttae quinque laudani liquidi in aquae epidemicae cochleari uno (aut quid simile,) sunt propinandae. Et profecto suspicor admodum, (ne dicam *certus sum*,) millenos aliquot infantes, et nonnullos etiam aetate proveciores, idcirco letho fuisse datos, quod non satis animadverterint Medici, hujusmodi convulsiones nihil aliud fuisse quam morborum jam dictorum praenuncios. Cum enim Practici paulo incautiores paroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus essentialibus habeant, enematis saepe repetitis et aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiant, ac proinde per-

Infantes
spasmo
correpti ut
tractandi.

Quantum
hic errari
solet quum
sympto-
mata pro
affectibus
essentialibus habentur.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Post spas-
mos in in-
fantibus
raro insig-
niter con-
fluunt Va-
riolae;
e contra,
post affec-
tus coma-
tosos:

in utrovis
affectu quo
modo trac-
tandae.

manentiores etiam reddunt paroxysmos istos quos tanto mo-
limine opprimere student, quique alias, ubi primum pustulae
eruperint, sua sponte certo certius evanescerent. Hic autem,
fausto laetoque omine (quod alibi [*Observ. Med.* iii. 2. 2.]
diximus,) Variolae, quae cum spasmo teneriores pueros in-
vadunt, raro insigniter confluunt, unde aeger longe tutius
lecto conceditur primis hisce diebus: [29.] licet obser-
vaverim, Variolas, quoties affectus comatosos a tergo inse-
quuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet vesi-
catorium, et paregoricum quale supra descripsi, potius ad-
hiberem, quam ut aegro jugem lecti usum ante eruptionem
permitterem. Quinimo animadverti, ejusmodi convulsiones
quandoque (oppido tamen raro,) intermittentium febrium
paroxysmos praecedere; affectus vero comatosos cum dictis
paroxysmis una invadentes, et non nisi cum iisdem ter-
minantes, tam in infantibus quam adultis persaepe vidi,
quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola
autem febris, utpote morbus primarius et essentialis, omni
ope est expugnanda. Si enim comatosis hisce affectibus,
febrem comitantibus, curandis praecipue incumberem, ac
proinde venae-sectione, catharsi, atque enematis repetitis, so-
pori vincendo operam navarem, febrem inde magis accende-
rem, et ex consequenti eo usque augerem coma (quod mihi
erat tollendum,) ut aeger tandem ab eo aeternum conso-
piretur; quando si in febre debellanda totis viribus, conten-
dam, symptomata omnia ab eadem pendentia nullo negotio
una facessent: quod serio notari velim, cum in hac re tam
crebro tamque fataliter errari soleat. De^p hoc vero alio in
loco [*Observ. Med.* iii. 2. 62: v. 2. 8 sq.] fusius dixi.

[30.] Aliquando etiam (quod proxime tradam,) quantum-
libet aegro conferat ut lecto interdiu absistat, nihilominus
non potest id solatii eidem indulgeri, aegritudine scilicet
vehementiori, intensiori febre, vomitu enormi, vertigine, ar-
tuum dolore quasi rheumatismo laboret, et similibus, contra-
indicantibus: quae quidem symptomata omnia, saeviora si
fuerint, (maxime in sanguineis et aetate florentibus,) ingentem
materiae Variolosae copiam intus natam, et discrimen haud
vulgare, a pustulis exitum certatim quaerentibus ac^q mox
valde confluxuris, praesagiunt. Cum itaque fraenum fer-

Quo enor-
miora sunt
sympto-
mata, eo
magis con-
fluunt Va-
riolae.

^p De—dixi] om. ed. '82.

^q ac—conflux.] om. ed. '82.

mento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc vero prae nimia aegritudine eodem abstinere nequeat aegrotans nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, sanguinem primum e brachii venis educere, et post aliquot horas emeticum eradicativum ex infusione croci metallorum^r exhibere, quod non solum materiam, a qua oritur aegritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam aegrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires; sed, quo magis aeger in tuto collocari possit, praeter evacuationes jam memoratas, percommodum erit vitrioli spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberalius immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potus refrigerantis, aeger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam haec universa longe minus ad inhibendam praeproperam materiae Variolosae assimilationem faciunt, quam una sanguinis contemperatio a novo aëre per pulmones subinde recipiatur; quae quidem sola mirum in modum aegritudinem symptomaticam (de qua supra,) sublevat confestim; quod a me non uno experimento comprobatum est. Haec autem methodus paulo insolentior non nisi in aetate florentibus, quorum quidem sanguis sive a Venere sive a Baccho incaluit, atque in aliis (infantes tenellulos semper excipio,) quos una cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessario requiritur. Ubi sanguis non usque adeo accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiae Variolosae praemature assimilandae longe minor est suspicio, ita ex consequenti et evacuationes praememoratae et vitrioli spiritus omitti possunt.

[31.] Longior in his fui, quia sat scio curationis exitum sive laetum, sive funestum, ab ea potissimum (si non in solidum,) ratione pendere, qua aeger primis morbi diebus tractatur. Jam vero omni pustularum acie quasi in campumeducta, (quod die ab invasione sexto, quarto autem inclusive ab eruptione prima, fieri jam [§ 8.] diximus,) haud amplius in-

DE VARIOLIS CONFLUENT.

Post missum sanguinem emeticum eradicativum exhibendum.

Spir. vitrioli cerevisiae tenuiori immiscendus.

Liberior aëris appulsus magis confert ad sanguinem contemperandum, quam evacuantia quaevis.

In quibus haec methodus observanda.

Die ab invasione sexto aeger lecto addicetur.

^r Cf. formm. I, 119.

^s *tenellulos*] om. ed. '82.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

De Vari-
olis Con-
fluentibus
tantum hic
agitur.

Quo seda-
tiores sunt
sanguis et
spiritus, eo
commodi-
us et sepa-
ratio fit
materiae
Variolo-
sae, et pus-
tulae ado-
lescent.

Medica-
menta
paregori-
ca sunt
hic quasi
specifica.

terrumpendus est aegro lecti usus per reliquum morbi decursum; qui quidem, ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur vix patitur aegri status, modo Confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim,) de quo hactenus verba fecimus: quae enim et pauca et distincta emergunt exanthemata, parum habent momenti, sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur; quanquam etiam in genere hoc, utut suoapte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod serio dolendum est,) Libitinae cesserint, quoties scilicet malo suo fato in eos inciderint, qui, in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum aegrum, licet inscii, conspirabant.

[32.] Tempore ab hoc pustulae augescere et corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde aeger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, et inquietudine vexatur. Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror: prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum et magnitudinem acquirunt pustulae; atque ex adverso, pro ratione orgasmique tumultuatur dictus sanguis, pustulae marcescent, intercepto ulteriori progressu; unde non solum peccantis materiae eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum oeconomia et genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, et loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius non-naturalis, et a genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter medicamenta paregorica aequè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cum hic quasi specifica sint, perinde ac cortex Peruvianus in febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem paregorica non virtute aliqua praecise specifica operari, sed isti solum indicationi respondendo, qua sanguini et spiritibus consopendis et in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis et spirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus,) anodynorum usum prae caeteris deposcit, necdum ei satis innotescit hujusce morbi genius, qui ista vigiliis tantum deberi existimat; sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam

non dormiens bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto laudano persaepe accidit,) ita etiam nunquam fit ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi aeger multum dormiat: quod^t observatione dignum.

DE VARIOLIS CONFLUENT.

[33.] Ut de genere anodynorum jam loquar: tametsi ego a multis annis laudanum liquidum satis auspicato exhibuerim quoties huic indicationi satisfaciendum erat, nihilominus syrupum de meconio ipsi praeferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen laudanum paulo magis calefacere mihi videtur, syrupus autem minus. Dosin quod spectat syrupi, ea non solum aegri aetati est adaptanda, sed et symptomatum gradui; et quae homini, qui sedatos habet spiritus et probe compositos, nimia forte erit, alteri, cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratia, ponamus in genere sex drachmas plerisque convenire: jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra unciam, si quid praestare velimus, est subsistendum; quae quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impraesentiarum; etenim, si infantibus propinetur, dosis pro ratione aetatis erit minuenda. Et sane paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo pronoiores sint: quamvis et in his, quoties a morbo periclitantur magis, a paregorico abstinere multum extimescerem. At (quod dicere animus mihi erat,) difficile est admodum paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certo determinare: etenim sive in quocunque spirituum motu inordinationi, sive in vomitu enormi et alvi fluxu, sive etiam in dolore atrociori, (in quibus affectibus tribus praesertim usum paregoricorum indicari alibi [*Epist. Respons. I. § 9.*] docui,) ea methodo sunt exhibenda, ut, si prima dosis metam non attingat, alia atque alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit, non tam ad ingestam anodyni quantitatem, quam ad affectum quod in aegro producendum erat, respectu habito; quod ubi primum successerit, nec citius, a paregorici usu ita copioso ac frequenti cessandum est; interposito tamen semper inter singulas doses spatio

Quo nomine syrupus de meconio laudano liq. est praeferendus.

Dosis symptomatum gradui adaptanda.

De adultis impraesentiarum agitur:

infantibus tamen aliquando danda sunt hypnotica;

toties repetenda sunt donec metam attingeris.

^t quod observ. dignum] om. ed. '82.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

aliquo, ut pernoscere valeamus utrum dosis ultima id quod quaerimus praestiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosis anodynæ, in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

[34.] Exempla haud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis quae hactenus tradidi fidem adstruam, at unicum impraesentiarum adducam. Aprilis 13, anno 1681, quaedam e nostra vicinia, nomine Crosse, ad me accedens atque flens obnixè petiit ut filium ejus decennem adirem, qui, a die quarto male habens, Variolis (ut ipsa metuebat,) jam laborabat. Ego a podagra, quae me tunc temporis excruciebat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut aegrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret. Rediens ille mihi narravit, pueri matrem (e nescio cujus mulierculae consilio,) pulverem Comitissae, et alia calidiora remedia, filio propinasse; quin et stragula adjecerat matris indulgentia, (sub quibus quasi defossus latebat aeger,) ut horum pondere sudores (ad quos, ceu ad sacram anchoram^u, in hoc morbo foeminae confugiunt,) exprimeret; ad haec magnam posseti calentis vim, floribus calendulae et cornu cervi incoctis, aegro infuderat; unde adaucto febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut praeter modum deliraret aeger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus, ac incondita quaedam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscure, sed denso agmine cutim impetebant; inhibita plane eruptione ab hac methodo violentiore, quae ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut e lecto eximatur quanto ocyus, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum sextum diem: dein ut syrupi de meconio unciam dimidiam statim sumat; quo ne hilum proficiente, post horae spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu, quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis praestiterat,) intro-assumptis fraenari posset; quo facto, unciam dimidiam tantum singulis noctibus hauriendam praescripsi usque ad finem morbi, quae quidem illam spiri-

^u ad sacram anchoram] i. e. ad extremum praesidium. Cf. Erasmi *Adag.* i.

1. 24; Gaisford, *Paroem. Graec.* in ἀγκυρα ἱερὰ.

tuum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat : unde etiam convaluit aeger.

DE VARIOLIS CONFLUENT.

[35.] Hic minime reticendum est, quod in quantacunque demum dosi et quantumlibet repetita exhibeatur primis hujus morbi diebus narcoticum, modo sanguinis aestus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi aeger e lectulo eximatur; calor enim lecti calorem morbi ulterius augescit atque incendit, proindeque vim ita magnam narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: quod etiam usu venit (etsi haud tanto vitae discrimine,) quando cortex Indicus exhibetur in febre intermittente, aegro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc (ni fallor,) in causa fuit quod curatio hujusce febris nonnunquam protelata fuerit, quae alias citius absoluta esset; et quandoque, etiam si febris remittens tantummodo, et non interstincta, erat, eadem adeo intendebatur, ut mortem ipsam aeger haud effugerit.

Observatio.

Calor lecti eludit medicamenti vires:

quod etiam in febribus intermittentibus aliquando accidit.

[36.] Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego ista primum nocte exhibendum suaserim qua lecto jam in totum addicitur, sexta^x nempe a prima invasione; a quo tempore usque ad diem decimum septimum omni vesperi est propinandum, vel saltem donec aeger ἔξω βέλων (quod aiunt,) fuerit constitutus: sexto enim die caro phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit et vacillare.

A 6ta ab invasione nocte ad 17um exhibendum anodynum:

[37.] Curandum est autem sedulo, ut anodynum temporius sumatur hic quam in aliis morbis; quoniam quidam caloris et inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; et quandoque accidit, quod, nisi maturius exhibeatur sub ultimis morbi diebus, aeger, derepente paulo hebetior factus, mox incalescat, post de aegritudine queratur, quae brevi in ipsa morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo ante magnam de aegro, ceu convalituro, spem foverant: cui tanto malo occurri fortean poterat anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, undecimo vero prae caeteris, paregoricum temporius propinandum impero, etiam hora quinta sextave pomeridiana, utque in promptu sit, si quando forte aegritudo ex improvise invaserit. Quinimo

temporius in ultimis morbi diebus ob paroxysmum vespertinum:

^x sexta—invasione] om. ed. '82.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quod dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent: atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, [*Ὁ καὶ πρὸς ὀξύς*, i. e.] *Occasio praeceps est*. [Hippocr. *Aphor.* i. l. t. iii. p. 706.]

aequa
dosi.

[38.] Quapropter, cum tam ingens discrimen impendeat, si narcoticum vel sat cito non fuerit propinatum, vel si e diverso ita praemature, ut ejusdem vis paregorica et spirituum sedatrix prius exoleverit quam illud repetendum veniat; idcirco cum res in lubrico sit, tutissimum omnino est, anodynum statis horis tam mane quam sero exhibere, ultimis scilicet et periculosissimis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cum ea quantitas nihil magis praestet in intensiori sanguinis inflammatione et spirituum animalium exorbitantia insigniore, quam uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, sesquiunciam in juvenibus et sanguineo temperamento praeditis pro singula dosi, violentiae symptomatum, quae tunc ingruunt et in quibus praecavendis toti sumus, frangendae parem tantum esse; quodque haec ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, mane et sero, non tuto tantum, sed cum magno etiam aegrorum commodo, repeti possit, donec illi convalescant.

Si aegro
nauseam
creaverit
syrupus de
meconio,
laudanum
liq. ejus
vices sup-
pleat.

[39.]^y Neque vero hoc reticebo, quod in ultimis diebus Variolarum egregie Confluentium quandoque necesse habui etiam ter in spatio diei naturalis (id est, octava quaque hora,) narcoticum exhibere; quando scilicet, vel ob violentum spirituum orgasmum, vel ob eorundem confusionem aegritudinem aliqualem inducentem, longiora ab usu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quod, si tam frequens diacodii exhibitio aegro nauseam creet, (quod in dictis diebus saepe accidit,) hoc in casu laudanum liquidum propinandum; cujus guttae sedecim idem valent ac uncia una syrupi de meconio, nempe si eodem modo praeparetur quem in libro *De Morbis Acutis*, et in capite *De Dysenteria* ibidem [iv. 3. 14.] descripsimus.

Objectioni
responde-
tur de dis-

[40.] Objicient (sat scio,) illi quibus haec minus placent, materiam peccantem a narcotico toties et in tam larga dosi

repetito fixam iri, et ptyalismum retundi. Quibus respondeo, DE VARIOLIS CONFLUENT. crimine ptyalismum retundendi. omnino fatendum esse salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitus cessare, ut non longissimis ab assumpto anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imo vero gemino hoc commodo stipe-
tur: primo, quod aeger, viribus a narcotico instauratis, pituitam validius expectorare valeat; dein, quod saliva quae excreatur, licet parciore sit, rectius tamen excocta est, quam si anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito paregorici usu et certior est et major in iis diebus quibus hae partes solent intumescere; facies scilicet ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore fere incipit subsidere,) manus vero ab undecimo usque dum pustulae eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probe versatum posse negare utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis quam ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longe tutius esse autumo ptyalismi compescendi discrimen subire, quam a narcotico abstinere, quod ita impense morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet et parum observationi deditus, qui aegros suos subsidio tanto defraudat.

[41.] Non vero ita capienda sunt quae hactenus disserui, ac si ego quotidianum diacodii usum, vel ea quae convenit dosi, in tenellulis infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat, idque duabus de causis: primo, quia usque adeo non calent infantes, atque illi quorum vitae fax plenius accensa jam luculentius ardet; dein, quod narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat aetas mollior et magis infirma. Adde quod sponte sua somno fere perpetuo morbi taedia fallunt infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulae mali moris sunt, anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

[42.] Duo haec quae adeo prolixè tractavimus, (nempe ista methodus qua inhiberi debet praepropera materiae Variolosae primis in diebus assimilatio, tum et altera, qua motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione ex-

Quare non aequè indicatur diacodium in infantibus:

quo casu propinandum.

Duo cardines in quibus Variolarum curatio vertitur.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

citatus, est praecavendus,) duo sunt quasi cardines in quibus omnis hujus morbi curatio vertitur; quandoquidem quae ex eo oriuntur mala, quod utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant quibus Variolarum tragoedia absolvitur. Quocirca cum praecipuae hae fuerint indicationes curativae, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil amplius mihi restat agendum; in quantum scilicet Medicus sum, non vero formularum medicarum praescriptor; quas ego duas, sive *artes*, sive *dotes*, sive etiam *provincias*, appellare libeat, toto coelo a se invicem distare arbitror.

Die 10mo
epispasti-
cum nu-
chae ap-
plican-
dum,

[43.] Unum adjicio, si epispastico opus fuerit, id peramplum et satis acre aegri nuchae applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque praemature appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summa rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens illo temporis articulo obesse possit, praecalore et aestu quem sanguini imprimit cum febre secundaria vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissime itaque applicabitur epispasticum nocte illa quae magnam morbi crisin praecedit, mox ab assumpto paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis vesicatorio, dolor, quem ejusdem morsus adferet, prorsus desinet ante diem illum quo aeger vel agonizaturus, et materiae peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quae illum diem praestolantur. Hoc enim primum tempore (quod in hujus morbi historia [*Observ. Med.* iii. 2. 14, 22 &c.] fuse deduxi,) facies, quae hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, et salivatio, quae hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam et non nisi aegre excreto, qui eam excitabat, humore. Ut vero mittamus, epispasticum illud tum faciei detumescientiae, tum etiam imminutae salivationi, quadantenus substitui, feбри insuper secundariae perdomandae aliquatenus conducit; quae nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto et penitus infecto puris copia a totidem abscessulis resorpta; adeo ut in omnibus fere quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim pulsum in carpo salientem aegre percipi posse hoc tempore, utut facile se et pridie hujus diei, et postridie etiam, digito exploratori se proderet.

et quam-
obrem.

Die 11mo
vix micat
pulsus.

Allium in-
cisum pe-
dum plan-

[44.] Sed inter ea quae a capite sive derivant sive revellunt, nihil aequè mihi videtur operari ac allium pedum

plantis applicitum. Quod allium revera attrahat, manifestum est a vesiculis quas saepe excitat, et a dolore illo non ferendo quem nonnunquam (licet raro,) affert, etiam non excitationis vesiculis, humores scilicet in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate e mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim. In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, allium incisum et linteo involutum plantis pedum admoveo soleo a die octavo, in quo primum facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet, singulis diebus renovandum.

DE VARIOLIS CONFLUENT.
tis admo-
vendum
a die 8vo
donec aeger extra
aleam positus fuerit.

[45.] Neque interim istud mihi praetereundum est, aegrum scilicet a carnibus durante morbo arcendum omnino esse, et cerevisiam lupulata camque tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis avenaceis, pomis coctis, et jam dicta cerevisia, commodissime interea vitam tolerabit. At vero instante jam maturatione, ubi particulae purulentae in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot singulis auroris et noctibus aegro indulgere. Stragula quod attinet et lodices quibus aeger in lecto est contegendus, neque plura sint illa neque pauciora quam quibus sanus utebatur. Quin et liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hac in illam lecti partem transferre, quo praepediri possint sudores isti symptomatici, quos aegro nocere, satis (opinor,) evici. Eodem pacto etiam praecavebitur effractor exanthematum phlogosis, excita a nimio calore quem carnes contrahunt quoties aeger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem alias [*Observ. Med.* iii. 2. 46, 50.] prolixius disserui.

Diaeta per totum morbi decursum.

Vino, instante maturatione indulgendum.

Sudores evitentur.

[46.] Casum nuperrimum, ceu specimen integrae hujus praxeos, subnectam. Hac ipsa hyeme me accersebat foemina nobilis, Domina Dacres, ut quendam suum nepotem, D^{num} Thomam Cheut, temperamento perquam sanguineo et actate florentem Medicus curarem. Pridie coeperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quaerens et levamen, lectum petebat, et tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus, sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, et alvi fluxus, licet modicus,

Casus rarior.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

omnem sudorificorum vim eluderent: oleum interea febris igni affuderat^z, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exoriturus suspicabar, easque insigniter conflue-
uras, tum ob aetatis vigorem, tum etiam quod sanguinem multum excalefecerat irritum sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modo aestate aegrotaverat, et mictum sanguineum et maculas purpureas certo advocaverat,) tum vero maxime, quod semper observaverim in juvenibus immani vomitione, aegritudine, et dolore praeter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem^a quo praeproperam materiae Variolosae assimilationem obstruerem, a lecto illum arcebam, nisi statis prius horis somni. Die sequenti (tertius is erat,) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo e dextro brachio mane extrahi curabam: optimus erat ille, floridusque, cum adhuc spirituosum tantum *μλασμα* exceperat, nondum vero putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, et in eorum sanguine ut plurimum conspicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Hora quinta post meridiem diei ejusdem, infusionis croci metallorum unciam unam exhibui, ex qua satis commode vomebat, et aegritudine levatus longe melius habere visus est, jam haud invitus a lecto abstinens, a quo prius aegerrime se divelli patiebatur, aegritudine et vertigine mactatus. Die quarto mane accedens, exanthemata, quibus praecavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut, ab insigniori quem minitabantur confluxu, aegri vitae metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur; consulebam etiam ut cerevisiam tenuem spiritu vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat; quibus diebus licet non aegrotaret, sed aura liberius vescens multum reficeretur, tamen alvo subinde laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius (quod hic fieri assolet,) se a lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctantem, cum nunc erupissent pustulae omnes, quae, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant: quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quae in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen

^z *oleum igni affud.*] Cf. sup. p. 280. n. i. *nihil intentatum relinquerem.* Cf. Eras-

^a *nullum non lapidem moverem*] i. e. *mi Adag.* i. 4. 30.

quam plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hac primum nocte syrupi de meconio unciam unam in aqua florum paralyseos propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quam quibus sanus assueverat, tegeretur; ut jusculis avenaceis et hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto, vesceretur; cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo allium incisum et panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, et renovandum quotidie donec extra aleam consisteret. Post haec pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore mane eum invisens, licet mediocriter se haberet, febris tamen secundariae quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminuentem, paregoricum supra laudatum [§ 36 sq.] exhibui, a quo tranquilla omnia et pacata; eadem nocte syrupi de meconio sesquiunciam praescripsi. Sequenti aurora, (diei scilicet undecimi,) cum, post exolescentem vim anodynii quod hesternam nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, diacodii iterum sesquiunciam extemplo ingessi, vesperi item tantundem; atque eandem dosin mane et sero ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit aeger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quod urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare,) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivae copia frequenti anodynorum in tam larga dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescabant. Die decimo octavo e lecto surgebat, et tunc primum jusculum e pullorum carnibus indulgebam, a quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur e brachio dextro ad uncias octo, qui pleuritico sanguinem aemulabatur, et puris fere instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

[47.] Hic subinnuam, quod quoties in his pagellis dies ab invasione (verbi gratia, *sextum*, *undecimum*, etc.) nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolae Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maxime confluent, ut pustulae Variolae insigniter Confluentes, licet ut plurimum, non tamen sem-

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

per, 3to ab
invasione
die erum-
punt.

Omnia
haec theo-
remata ad
Confluen-
tes tantum
pertinent.

non nisi post aliquod a die tertio temporis spatium se exe-
rant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab inva-
sione incidit; et ut plurimum, qui (exempli gratia,) die Lunae
Confluentibus Variolis primum laborare incipit, die Mercurii
sequenti pustularum primitias in cute summa deprehendit,
et Jovis dies ab illo die Lunae secundus, undecimus ille erit,
periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

[48.] Atque hic iterum repeto, theoremata haec omnia ad
Confluentes tantum Variolas referri debere, quae in genere
Distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo expos-
cuntur. Et tam sibi quam aliis imponunt, qui attollunt cris-
tas quoties eos sanaverint quibus exanthemata numero pauca
eaeque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat quantum
in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur,
maxime quoties vel florentes aetate, vel eos qui immodica
vini ingurgitatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit;
ne, in levioribus exercitati, ita toto coelo aberrant, ut se eos
servasse existiment, quos ipsi adstantes non occiderint.

[49.] Verum Dissertatiunculam hancce non prius finiam,
quam ubi retulero quae mihi, dum haec scriberem, suo ore
narravit amicissimus D^{nus} Carolus Goodall, M.D., Collegii
Medicorum Socius, atque impraesentiarum Censor: quod
mihi ideo faciendum duxi, quo melius iis fidem conciliem,
quae tum hic, tum alibi, et de petechiis et de mictu sanguineo
affirmavi; utrumque nempe hoc symptoma, quoties acutis mor-
bis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac
proinde refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit:—

[50.] “Juvenis annorum quasi viginti septem, habitu
corporis extenuato, et calido temperamento praeditus, febre
violenta et continua correptus est mense Junio, anno 1681.
Lingua erat sicca et scabra, sitis vehemens, pulsus celer;
dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciabatur, dorsum
vero imprimis, in quo jugiter desaeviebat; sanguinem subinde
meiebat; tum et petechiae coloris subfusi collum, pectus,
et carpos, dense insidebant. Die sexto accersitus Medicus,
et aegrum de vita periclitari a nimia urinae sanguinolentiae
excretionem comperiens, indicationes curativas ad sanguinem
refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum os-
cula, quae in renibus relaxata dehiscebant, obturanda, diri-
gendas censebat.

Historia
insignior
de quodam
a petechiis
et mictu
sanguineo
faelicitate
liberato.

[51.] “Praemissis itaque tum venae-sectione, tum bolo lenitivo, aegrum ut a lecto, quantum fieri potuit, se abstineret serio monuit, cum a continuo lectuli calore mictum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitra corio tecta aeger potius dormiret; supinus non nisi rarissime jaceret; lac aquae permistum ut potaret, panatella, oryza lacti incocta, pomis coctis, sive solis, sive aquae fontanae intritis, et saccharo edulcoratis, vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia:—

[Form. 65.]^b R Florum Rosarum Rubrarum drachmas sex,
Corticis interni Quercus semunciam,
Seminum Plantaginis parum contusorum drachmas tres,
Aquae fontanae libras duas,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam aciditatem;
Infundantur in vase clauso, calore leni, per quatuor vel sex horas: colaturae adde
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias tres,
Sacchari albissimi quantitatem sufficientem
ut fiat tinctura gustui grata, de qua saepiuscule bibat die noctue.

“Enema e lacte cum syrupo violaceo injiciebatur hora a meridie secunda; et hora somni sequens haustus propinabatur:—

[Form. 66.] R Aquae Florum Paralyseos,
[Aquae] Plantaginis,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatae, ana semunciam,
Aceti Stillati drachmas duas,
Syrupi de Meconio drachmas sex;
Misc.

[52.] “Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat; tum etiam emulsionem haustumque ad hunc modum praescribebat:—

[Form. 67.]^c R Seminum Cichorii,
[Seminum] Endiviae,
[Seminum] Lactucae,
[Seminum] Portulacae, ana drachmas duas,
Seminum Cydoniorum,
[Seminum] Papaveris Albi, ana sesquidrachmam,
Amygdalas Dulces excorticatas quatuor;

^b Cf. form. 244.

^c Cf. form. 71.

Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Hordei sesquilibram :
Colaturae adde Sacchari crystallini quantitatem sufficientem ;
Fiat emulso, de qua bibat cochlearia duodecim quarta quaque
hora.

[Form. 68.] R̄ Aquae Florum Paralyseos,
[Aquae] Nymphaeae,
[Aquae] Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana semunciam,
Aceti Stillati,
Aquae Cinnamomi Hordeatae, ana drachmas tres,
Confectionis de Hyacintho drachmam dimidiam,
Syrupi de Meconio unciam unam ;
Misce ; fiat haustus hora somni sumendus.

[53.] “Die octavo, cum adhuc instaret febris, sanguis urinae immistus copiosius exiret, et petechiae in praememoratis partibus numerosas comparerent, omnia haec symptomata a sanguinis calore, tenuitate, et acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secunda vice detraxit ; liberaliorem cerevisiae tenuis usum, cui vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit ; quam cum fastidiret aeger, possetum e succo limonum et lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam et saccharo involutam. Addebat et sequentia :—

[Form. 69.] R̄ Conservae Lujulae,
[Conservae] Cynorrhodi, ana semunciam,
Confectionis de Hyacintho drachmas tres,
Diascordii sesquidrachmam,
Corallii Rubri praeparati,
Sanguinis Draconis,
Boli Armenae, ana scrupulum unum,
Syrupi de Symphyto,
[Syrupi de] Pilosella, ana quantitatem sufficientem
ut fiat opiata, de qua capiat quantitatem avellanae sexta quaque
hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti et
saccharo albo edulcorati, vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli
acidulati.

“Haustus hesternae nocte praescriptus repetatur cum syrupi de meconio drachmis decem.

[54.] “Nono die, petechiae paulatim evanescebant, urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis facilius separebatur, et matulae fundum libentius petebat : hortabatur itaque aegrum ut in remediorum horum usu perseveraret, et

diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia :—

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

[Form. 70.] R Conservae Rosarum Rubrarum per setaceum trajectory et
vitriolatae uncias quatuor,
Balsami Locatelli uncias duas,
Boli Armenae,
Sanguinis Draconis,
Speciei Electuarii Diacorallii, ana drachman unam,
Syrupi e Coralliis quantitatem sufficientem
ut fiat electuarium, de quo capiat quantitatem nucis moschatae
bis de die, superbibendo haustum emulsionis sequentis :—

[Form. 71.]^d R Seminum Lactucae,
[Seminum] Portulacae, ana drachmas tres,
[Seminum] Cydoniorum sesquidrachmam,
[Seminum] Papaveris Albi semunciam,
Amygdalas Dulces excorticatas quinque;
Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo
Aquae Plantaginis libras duas,
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias duas;
colaturae adde sacchari quantitatem sufficientem.

“His remediis (favente NUMINE,) aeger intra septimanas tres a febre et horrendis illis quae memoravimus symptomatis liberatus, petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem et vires pristinas rediit.”

[55.] Quamvis autem symptomata ista jam dicta febre continuae accrescerent, non vero illi morbo de quo nos supra egimus: cum tamen, quoties utrumlibet ea comitantur, a vehementi inflammatione et sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par methodus in tanta causarum paritate omnino sit adhibenda, quantum scilicet fert utriusque morbi genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam ut mihi per illum liceret hanc ejus curationem hic subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus (cum tamen, alienos mores e propriis aestimans, nullum inimicum habere sperem,) praestiterat, tamen, veritate victus, praeclarissimam eam fuisse omnium quas unquam novi curationum, lubens faterer; quum jamdiu compertum habeam, quam sit fatale febricitantibus sanguinem cum urina excernere: cum

Par methodus in
causarum
paritate
(quantum
fert utrius-
que morbi
genius,) adhibea-
tur.

^d Cf. form. 67.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

vero idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio et veritati et Viri Amantissimi famae mihi litandum erat? Hic enim ille est, qui, cum pauci admodum me vel minimum quid in Re Medica sive indaganda, sive etiam excolenda, profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo parentem filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas quas commeruit laudes praedicarem, cum perinde fere sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque a veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cum in tot annorum spatio quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam laedere, quanto minus facto, sibi permiserit. Quantum vero in ea quam profitetur Arte praecellat, (modo DEUS vitam ei concesserit,) brevi satis elucescet; cum eruditioni haud vulgari, qua omnes Medicinae tam antiquae quam modernae tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet,) catus attulerit: unde etiam aegrorum suorum votis bonus felixque cum primis respondet.

Non phan-
tasiae, sed
phaenome-
nis prac-
ticis, litat
Author.

[56.] Haec demum sunt quae ipse de hoc morbo sentio, quae non mihi suggessit phantasiae imaginatricis temeritas, sed phaenomena practica edocuere. Neque sane capio qui fieri possit ut fallatur is, qui cogitationes suas omnes mera ac nuda ejus sive artis sive facultatis praxi limitat et determinat, quam sibi perdiscendam et cum laude exercendam proposuit; aut e contra, qui possit fieri ut non tam in ipso se quam in aliis decipiendis omnes vitae annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quae cum praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus probusve navis ad clavum gubernator fuerit ille, qui non tam ad brevina et saxa submarina agnoscenda evitandaque, quam ad causas fluxus refluxusque maris speculandas, animum adverterit; (quod quidem, cum philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est ut navis non submergatur;) ita neque Medicus, cui non alia quam curandorum morborum provincia decernitur, quan-

Probi
Medici
officium.

tumlibet ingenio caeterisque animi dotibus valeat, in Arte vere Medica proficiet, qui non tam in occulta et tortuosa illa methodo, qua Natura morbos parit alitque, (a qua etiam eorundem historia pendet,) indaganda, atque in remediis eisdem adaptandis, omnes animi vires intendat, quam in curiosis et *παρέργους* speculationibus cerebrum fatiget, ad homines Orco eripiendos (quod spondet Medicina,) ne hilum facientibus. Quae quidem praevaricatio non solum in causa est quod genus humanum commodis illis et emolumentis privetur, quibus a plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuisset; sed etiam effecit tandem, ut quae *Medica* appellatur, revera confabulandi garriendique potius sit Ars, quam medendi. Atque eo tandem deventum est, aegris vivendum moriendumve sit, prout philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cum primi isti speculationum repertores, non minus quam eorum mancipia et servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladiantur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem serio applicuerimus, quid de facto agat Natura, et quibus in operatione sua utatur organis, deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales (aut ego fallor,) semper latebit. Neque hoc mirum est, cum longe (imo supra omnem humanum captum longe,) credibilius sit nos misellos homunciones, ab illustri vitae lucisque regione exulantes, methodum qua in fabricanda machina usus est Sapientissimus ARTIFEX, capere nullatenus posse; quam fabrum ferrarium, rudem prorsus et imperitum, nescire quo pacto concinnetur automaton horarum index, cujus structura et motus exquisitissimam artis elegantiam prae se ferunt. Sicuti de facto constat, cerebrum omnis tam sensus quam motus fontem esse, tum etiam et cogitationum et memoriae officinam; et tamen non est possibile a diligentissima ejus inspectione contemplationeve mentem usque adeo illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa, et quasi pulpa quaedam, neque operis (ut videtur,) usque adeo affabre elaborati, usui ita nobili et facultatibus tam praeclarentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, qua ratione, ex naturae ejus vi et structura partium, sive hac sive altera ista facultas necessario fuerit exerenda.

DE VARI-
OLIS CON-
FLUENT.

Unde est
quod, quae
Medica ap-
pellatur,
confabu-
landi po-
tius quam
medendi
Ars evasit.

Naturae
operatio-
nes depre-
hendamus,
sed modus
operandi
nos semi-
per latebit.

Instantia
in cerebro.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

[57.] Atque haec de Variolis Confluentibus: quibus si addantur, quae in *Historia Morborum Acutorum* [iii. 2: iv. 6: v. 4.] de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quae mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentissime, quod a me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Non quae librorum lectio suggestit, sed quae propria experientia docuit, hic tradit Auctor.

Affectus Hysterici chronicorum pars media sunt.

Paucissimae foeminae vel viri sedentarii ab iis liberantur.

Affectuum Hysteri-
corum et Hypochondri-
acorum analogia.

[58.] ACCINGO me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime,) ad ea exponenda quae de Affectionibus Hystericis hactenus observatione comperi^e. Quas quidem perobscuram et difficilem prae caeteris qui homines vexant morbis diagnosin habere, tum etiam aegrius curationem admittere, lubens fateor. Attamen, ut potero, morem Tibi geram, ea, quae epistolae convenit, brevitate; quam sane a me exigit valetudo infirmior et quasi vacillans, hac praesertim anni tempestate, qua mihi verendum est, ne, si pertinacius cogitationibus indulsero, podagrae mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quae hic habeo dicenda, methodo, qua uti soleo, insistens; brevem scilicet morbi historiam tradens secundum vera Naturae phaenomena; tum etiam medendi rationem subnectens quae mihi optime cessit, quamque non tam librorum lectio, quam experientia propria, magistra haudquaquam infida, jam olim suggestit.

[59.] Hic morbus (si recte calculum pono,) chronicorum omnium frequentissime occurrit; et sicuti febres cum appendicibus suis duas partes tertias^f, ad chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insiguntur,) ad reliquae partis tertiae dimidium assurgunt, hoc est, chronicorum pars media sunt. Foeminarum enim paucissimae (qui sexus adultorum dimidia est pars,) ab omni horum affectuum specie prorsus liberae sunt, si istas excipias quae laboribus assuetae dure vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia utero semper vitio verterit, si tamen affectiones *Hypochondriacas* vulgo dictas (quas splenis aut viscerum nescio quorum obstructioni imputamus,) cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum

^e Cf. *Process. Int.* c. 1.

^f Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 10; *Epist. Respons.* I. § 52; *Tract. II.* § 21.

ovo similis, quam sunt utrobique phaenomena, deprehendimus. Neque tamen reticendum est, foeminas multo crebrius hoc morbi genere corripiri quam solent mares, non quod se uterus magis male habeat quam alia quaevis corporis regio, sed ob causas infra [§ 78 sq.] explicandas.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

[60.] Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quam varietas illa multiformis qua se ostendit et nullos fere non aemulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri mortales. Quaecunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit; et nisi Medicus tam sagaci quadam solertia et *δεινότητι* quam in Arte peritia valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata a morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non vero ab Affectione Hysterica, pendere arbitrabitur.

Omnes fe-
re affectus
aemulatur.

[61.] Quandoque (verbi gratia,) capitis arcem occupans, Apoplexiam facit, quae similiter hemiplegia solvitur, eam omnino referens apoplexiam, qua tum aetate tum mole corporis grandiores siderantur, et quae ex eo nascitur, quod, cerebri cortice pituitae copia referto ac scatente, spirituum animalium meatus ac semitae intercludantur: a qua quidem causa, quae foeminis Hystericis accidit apoplexis, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim a partu, magna sanguinis vi simul ejecta, et vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni, debeatur.

Apoplexi-
am refert,
et hemi-
plegia sol-
vitur.

[62.] Quandoque spasmos horrendos gignit, epilepsiae persimiles, ventre et praecordiis guttur versus intumescens, et nixus ita fortes edente aegra, ut, licet alias medicum tantum fuerit virium, jam omni adstantium ope vix retineri queat; incondita interim atque inarticulata quaedam vociferans, et pectus feriens. Foeminae, quibus haec species (quae *Uteri Strangulatus* vulgo audit,) familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quam solet sanguineo, et habitu corporis ad viragines accedente.

Quas prae-
cipue ado-
ratur foe-
minas haec
species.
Spasmos
gignit hor-
rendos epi-
lepsiae
persimiles.
Strangu-
latus Uteri
quibus
tempera-
mentis fa-
miliaris.
Exterio-
rem capi-
tis partem
impetens
cum vomit-
ione enor-
mi, Clau-
vum Hys-
tericum
parit, chlo-
rosi labo-
rantibus
familia-
rem.

[63.] Nonnunquam exteriorem capitis partem occupat, pericranium inter craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particula quae transverso pollice contegi possit, jugiter defixum: dolorem hunc etiam comitantur vomitiones enormes. Haec species *Clavus Hystericus* mihi est, istas prae caeteris fatigans quae chlorosi laborant.

[64.] Nonnunquam in partes incidens vitales, ita vehe-

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Cordis pal-
pitationem
excitat in
infirmiori-
bus, et fe-
bre alba
pallescen-
tibus.

Tussim et-
iam Hys-
tericam,
quae pitui-
ta scatentes fatigat.

mentem cordis palpitationem excitat, ut quae eam patitur foemina pro indubitato habeat, sonitum cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Haec species eas maxime infestat quae extenuato sunt corpore et crasi minus firma, quaeque extabescentium pene formam prae se ferunt; tum etiam juvenculas febre alba pallescentes.

[65.] Nonnunquam pulmones obsidet, unde aeger creberrime tussit et fere sine intermissione, nihil prorsus expectans: et quantumlibet haec tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quae *Convulsiva* dicitur, explosiones tamen longe frequentiores sunt, aeger praeterea non ita sensu valet. Haec autem Tussis Hystericae species oppido rara est, et foeminas pituita scatentes prae caeteris exagitat.

Iliacam
passionem
mentitur,
cum fre-
quenti vo-
mendi ni-
xu, et bile
porracea
rejecta.

[66.] Nonnunquam in colon et regionem scrobiculo cordis subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, iliacaе passioni haud absimilem; ubi aegra immodice vomit, coluviam quandam viridem, bili quam *porraceam* appellant fere parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Saepe etiam postquam aegra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret,) et continuo vomitionis conatu tantum non fuerit enecta, tandem ictero intensiore, omnem corporis superficiem ad instar croci tingente, solvitur paroxysmus. Aegra interea, diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandae sanitatis spem prorsus abjicit; quae quidem animi dejectio, et quasi desperatio quaedam, non magis (quantum ego observavi,) ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quam sive dolor, sive vomitus prae memorati. Atque hoc genus in istis praecipue locum habet quae corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum et in iis quae infantes grandiusculos, cum ingenti sui et naturalium vitae staminum dispendio, sunt enixae.

Ictero sol-
vitur par-
oxysmus.
Desperatio
de salute
indivisus
ejus co-
mes.

Quo cor-
poris ha-
bitu locum
habet haec
species.

Paroxys-
mum ne-
phriticum
mentitur.

[67.] Quandoque hoc malum in alterutrum ex renibus incursans, atrocissimo quem istic parit dolore paroxysmum nephriticum omnino mentitur, idque non solum doloris genere locoque quo saevit, sed et adscitis vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo quod dolor per ureterum ductus propagetur: ita ut aegre admodum dignosci queat, utrum haec symptomata ab incluso calculo, an vero ab Affectu aliquo Hysterico, enascantur; nisi forte casus ali-

quis acerbior aegrae animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiae viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potius Hystericae quam calculosae tribuenda esse docuerint. Sed neque vesica ab hoc pseudo-symptomate atque ementito affectu immunis est, cum non tantum ipsa ab eo doleat, sed et urina supprimatur, perinde ac si calculus eam obstrueret, qui tamen nullus est. Rarissime autem cernitur postrema haec species vesicam attingens; quae vero renum calculum imitatur, non ita raro. Utraque eas solet invadere foeminas, quarum vires repetitis saepe paroxysmis Hystericiis jam fractae sunt, et sanitas corporis detrita.

DE AFFECT. HYSTERICA.
Calculus vesicae et ischuriam parit (sed rarissima est haec species,) in iis qui fractis sunt viribus a repetitis ejus vomitiones excitat, nunc diarrhoeam, sed sine dolore. Quibus competunt.

[68.] Nunc in ventriculum decumbens continuas vomitiones excitat, nunc etiam diarrhoeam, quoties scilicet in intestina effunditur: at neutrum horum symptomatum sequitur dolor, licet in utroque persaepe compareat dictus ille succus viridis. Utraque haec species iis familiaris est, quas frequentiores paroxysmi Hysterici debilitaverunt.

[69.] Atque ut hic morbus omnes ferme partes internas infestat, ita etiam nonnunquam et exteriores carnemque musculosam occupat, (maxillas scilicet, humeros, manus, crura, tibias,) nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias distendit tumor prae reliquis conspicuus est. Cum enim in hydropicorum tumoribus duo haec semper observari possint, ut tumor scilicet sub vesperam se majorem exhibeat, tum etiam ut, pastae instar madentis, vestigium digiti fortius impressi formamque referat; jam in hoc altero tumor matutino tempore protuberantior est, nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiaram alterutram tantum inflat: de caetero, sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, hydropicorum tumores ita ad amussim aemulatur, ut aegrae se haud facile ab ea quae insedit sententia dimoveri patiantur.

Partes exteriores carnemque musculosam infestans dolores excitat tumoresque. Differentia inter hosce tumores et hydropicos.

[70.] Sed neque ipsi dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, (saltem qui percipi queat,) dolori sive ansam praebuerit, sive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatio facilior. Isti vero tum dolores, tum tumores, quibus afficiuntur partes exteriores quas supra memoravimus, eas praecipue foeminas adoriuntur, quae, longa paroxysmorum Hyste-

Dentibus, licet santis tectis, ab omnique defluxu liberis, atrocissimos et expugnatio difficilissimos dolores affigit.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Dolorem
in dorso
certo cer-
tius per-
sentiscunt
quotquot
hoc affectu
tanguntur.
Partem cui
insederat
teneram
relinquit.
Externarum
partium refri-
geratio
quasi viam
sternit.

De spiri-
tuum de-
jectione
sive sub-
sidentia,
conque-
runtur
aegrae.
In risus et
lachrymas
effundun-
tur, nulla
data ansa.

Limpida
urina copi-
ose reddita
est signum
pathogno-
monicota-
ton.

ricorum serie ac impetu violento tantum non exanimatae, vitam ducunt vix vitalem.

[71.] Inter omnia vero morbi hujus tormenta, nullum se tam crebro ingerit quam dolor in dorso; quem certo certius persentiscunt quotquot vel levissime hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores praedicti, quod illa cui inhaeserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, et (quasi fustibus probe fuerit dedolata,) tactum refugiat; quae quidem teneritudo sensim evanescit.

[72.] Hoc interim observatu dignissimum est, quod non raro notabilis quaedam externarum partium refrigeratio symptomatis his omnibus viam quasi sternit, et plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel isti fere qua rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus recte se habente.

Addo, quod Hystericae fere omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de spirituum dejectione sive *subsidentia* (ut cum illis loquar,) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo haec spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum, mulieres Affectione Hysterica laborantes nunc in risum effundi, nunc in lacrymas pariter immodicas solvi, nulla *προφάσει* manifesta sive illum sive has extorquente, nemini non est notum.

[73.] Inter omnia vero quae in hoc morbo comparent phaenomena, illud maxime proprium est atque ab eo fere inseparabile, quod scilicet aegrae urinam subinde reddant plane limpidam, ad instar aquae e rupibus scaturientis, idque satis copiose; quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus fere didici signum esse pathognomicum eorum affectuum, quos in foeminis *Hystericos*, in maribus *Hypochondriacos*, appellandos censemus. Atque in masculis nonnumquam observavi, quod, mox ab excreto lotio coloris citrini, (imo proximo fere temporis momento,) violentiori aliquo animi motu derepente perculsi, statim urinam, crystallum claritate aemulantem, magna copia et impetu diu continuato ejecerint; eo usque se male habentes, donec urina pristinum colorem induerit, et paroxysmus simul evanuerit.

[74.] Quin et omnibus tam Hystericis, quam Hypochondriacis, (quibus scilicet jam malum inolevit,) id accidit, ut

flatus quandoque nidorosos e ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderate tantum et pro ratione appetitus, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; laesa nempe utrobique concoctione, et succis proinde a naturali statu interversis.

DE AFFECT. HYSTERICA.

Flatus nidorosi, et ructus acidi.

[75.] Neque hoc tantum nomine infelices sunt, quod corpus ita male affectum, et quasi *conquassatum*, (ad instar aedium ruinas undiquaque minitantium,) tantum non corruiat et fatiscat, cum magis adhuc animo aegrotent quam corpore. Cum enim desperatio plane insanabilis de hujusce morbi natura sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de sanitate recuperanda spem injecerit; facile interim credentes, omnia se, quaecunque in homines cadere possunt incommoda, quaeque adeo fert rerum natura, perpessuros; tristissima quaeque sibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, et si quae atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissima vel etiam nulla prorsus data ansa, arripientes, et sinu foveantes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, spe, laetitia, abhorrentes, quae si forte occurrant, quando haec rarae aves^s sunt, velocissime avolant, animum interim haud minus vehementer exagitantia, quam solent moestiora illa *πάθη*, ita ut nullubi mediocritatem servant, in una levitate constantes; nunc amant praeter modum, mox odio eosdem sine causa prosequuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox a proposito resiliunt et quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes ut nunquam liceat quieta mente consistere. Quodque de superstitiosis asserit Orator Romanus, [*De Divin.* ii. 72.] nostris hisce Melancholicis pulchre quadrat: "Perfugium videtur omnium laborum et sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimae curae metusque nascuntur;" dum funera tantum in somniis, et denatorum amicorum umbrae, repraesentantur. Ita tam animo quam corpore excarnificantur, quasi haec vita omnis ignis esset expurgatorius, in quo scelera, alio in statu perpetrata, jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantum *maniacis* accidit et *furiosis*, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentia

Atrocissima animi pathemata in sinu foveant.

^s "Rara avis proverbio dicebatur res quaevis nova et inventu perrara." (Erasmi *Adag.* ii. 1. 21.)

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Qui hisce
affectibus
tentantur
ingenio ut
plurimum
pollent.

ac judicio valent, quique et meditationum profunditate et sapientia orationis longe eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatae: ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles [*Problem. xxx. l. l.*] melancholicos caeteris ingenio praestare.

[76.] At vero tam horrendus animi status, qualem supra delineavimus, non aliis competit quam iis, qui, diu multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati, quasi victas manus dant; maxime si res adversae, animi moerores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum prava corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Difficile
est multi-
formes
Affectus
Hysteri-
cos enu-
merare.

[77.] Dies me deficeret, si omnia quae Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim, tam diversa atque ad invicem contraria specie variantia, quam nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur chamaeleon. Proinde recte mihi videtur rationem subduxisse Democritus, (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur,) ubi in epistola ad Hippocratem missa [tom. iii. p. 826.] diserte asserit "sexcentarum aerumnarum innumerarumque calamitatum authorem esse uterum." Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regula aliqua aut typo uniformi se contineri patiuntur, (quod in aliis hominum affectibus tamen usu venit,) sed quasi farrago sunt quaedam *φαινομένων* incompressa atque inordinata; unde perarduum est hujus morbi historiam describere.

Causae
eorum
procat-
arcticae.

[78.] Causae autem hujus morbi procatarticae, seu externae, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo saepius violenta quaedam animi commotio, a repentino aliquo, sive irae, sive doloris, sive etiam timoris, et similium pathematum, insultu. Quoties itaque me consulunt foeminae de hoc illove corporis affectu, cujus ratio e vulgaribus morborum dignoscendorum axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligentur ab eis exquiri, an non eo de quo conqueruntur malo tum praecipue fatigentur, cum tristitia, aerumna, aut alia aliqua perturbatio, eas male habeat? quod si annuerint, jam satis superque mihi constat, morbum in hac de qua agimus tribu censendum; praesertim vero si diagnosin id clarius illustret, quod scilicet certis aliquot temporibus urinam limpidam et crystalli aemulam, eamque copiosam simul, excernant. His vero animi motibus, qui usitatiores sunt hujus

Diagnosis.

morbi *προφάσεις*, accedunt, vel stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimiae humorum evacuationes, sive a sanguine intemperanter effuso, sive ab emetico aut cathartico cui impares erant aegrae vires.

DE AFFECT. HYSTERICA.

[79.] Jam vero ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus *φαινόμενα* depicta, proximo loco ejus causae efficientes internae, sive *προηγούμεναι*, mihi veniunt pensitandae, quantum eas ex omnibus quas descripsimus circumstantiis simul junctis expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istae, quas in foeminis *Hystericas*, in maribus *Hypochondriacas* insignire libet, (quantum ego judico,) a spirituum animalium *ἀταξία*, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quam pro rata densi nimique feruntur, spasmos uti et dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito praeditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius a quo abscedunt, functiones pervertentes; cum utrumque ab hac tam iniqua partitione, quae Naturae oeconomiae penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Causae προηγούμεναι:

[80.] Cujus quidem *ἀταξίας* origo atque causa antecedens est debilior dictorum spirituum crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quavis *προφάσει* dissipatu faciles sunt, et eorundem systema nullo fere negotio dirimitur. Quemadmodum enim homo quidam exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio et interior est quidam homo e debita spirituum serie et quasi fabrica constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic vero, cum temperie corporis intimius conjunctus et quasi unitus, tanto aegrius faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam a Natura sortimur, principiorum constituentium firmitas. Quamobrem foeminas longe plures quam masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas Natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitae molliori, et hominum deliciis, destinatas,) blanda donavit; mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colenda et repastinanda, et feris quibus alantur capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

antecedens.

Cur plures foeminae quam mares iis fatigantur.

[81.] Dictam autem spirituum *ἀταξίαν* hujus morbi causam esse, phaenomena jam descripta satis probant, quorum praecipua tantum attingam, a notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgo dicitur, initium faciens.

Speciei illius quae *Uteri Strangulatus* dicitur, de-

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.
scriptio,
et origo:

Hic jam spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar globi praegrandis, qui tamen nihil aliud est, quam partium spasma tentatarum convolutio et quasi conglobatio quaedam, quae non nisi magna vi reprimi potest et coërceri. Partes interim externae massaque carnea, a spiritibus jam alio raptis magna ex parte destitutae, eo usque frigescent persaepe, non in hac sola Affectus Hysterici specie, sed in aliis omnibus, (quod prius [§ 72.] adnotatum,) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec aegra ab hoc frigore de vita periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliqua enormiori praecedente originem ducat.

illius quae
colicam
biliosam
aemulatur.

[82.] Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externa facie colicam biliosam, vel etiam passionem iliacam, aemulatur; in quo aegra dolore vix tolerando in regione cordis scrobiculo circumposita, una cum immani materiae herbam colore referentis evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quam a vehementi spirituum dense conglomeratorum in dictas partes impulsu, unde et spasmus, et dolor, et earum totalis facultatum subversio.

[83.] Neque ex eo quod ista, quae in hoc affectu sive per os, sive per sedem, egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimonia, partem cui inhaeret dilanantis, produci; quem idcirco pro minera morbi habeamus, ac proinde remediis tam *ἄνω* quam *κάτω* catharticeis radicitus extirpandum censeamus. Etenim de facto constat, aegritudinem illam qua laborant navigantes (a spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari,) colluviem coloris plane herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primum in mare longius sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimo elapsam non inerat bilis haec, quam *porraceam* appellare libet. Annon et infantes paroxysmis convulsivis, in quibus spirituum animalium maxime res agitur, tam per superiora, quam per inferiora, materiam ejusdem plane coloris ejiciunt? Quibus addendum est id quod experientia ferme

quotidiana docet, scilicet quantumlibet ejusmodi sive foeminas, sive infantes, iterata catharsi exhauserimus, attamen color jam dictus in eis quae vel per vomitum, vel per sedem, exeunt, usque visetur. Quin etiam a pharmacis tam emeticis quam catharticis frequentius propinatis uberior materiae viridis nascitur seges, cum ab utroque genere spirituum ἀταξία provehatur; quae vel nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienae indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. Chymiae sectatores (licet nondum ita bene cum illis sit, ut quae in organis suis πολυτέχνους medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis praestent, quam quae contunduntur in mortario, vel in olla decoquuntur,) tamen curiosorum περιεργία eo usque gratificari norunt, ut, duos liquores aequè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi praestigiantes, possint exhibere: et profecto ita lubrica est et evanida colorum speculatio, ut nihil certi ex illis de corporum, in quibus apparent, natura queat deprehendi. Neque magis sequitur, ea quae colore viridi sunt, acria esse omnia, quam omnia quae sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensa, satis liquet dolorem immanissimum, qui hac Colica Hysterica laborantes pene exanimat, tum etiam materiae viridis rejectionem, a spiritibus, nimio impetu in partes sub cordis scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

DE AFFE-
CT. HY-
STERICA.

Color vi-
ridis in
rejectis
unde.

[84.] Huic etiam spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud, quod superius [§ 63.] *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo spiritus ab omni corporis ambitu in certo perieranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minus perterebrantem, quam si clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, una cum insigni materiae viridis evomitione. Quae quidem spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multum abludit ab ista radiorum solis collectione quae fit ope vitri incensorii; utque hi vi unita exurunt, ita et isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi diserpentes lacerantesque junctis viribus.

Clavi Hy-
sterici ac-
tiologia;

[85.] Deinde ab hac inordinata spirituum agitatione san-

DE AP-
FECT. HY-
STERICA.
urinae
limpidae.

guinem perturbante exoritur symptoma illud, tam Hystericis quam Hypochondriacis haud insolens, (ut supra [§ 73.] notavimus,) quod nempe saepenumero urinam reddant claram limpidamque simul et copiosam: cum enim sanguinis oeconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit aeger, sed illud prius dimittit quam istis particulis salinis, quarum ope color ad citrinum traduci debuerat, impraegnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis, qui, cum plus satis liquoris, maxime tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, plane devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum a corporis succis infectum, ob moram justo brevior.

Historia.

[86.] Tertius jam agitur annus a quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad passionem iliacam fere accedentem, doloreque et vomitu enormiori; quo morbo diu multumque fuerat vexatus, et tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quod, ubi pessime se habuerit, urina limpida et exors coloris semper fuerit, quando vero paulo melius, ad citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in matulis totidem reservatam, citrino colore praeditam: laetus ipse hilarisque cibum ex *εὐπέπτοις* aliquem jam assumere meditabatur, invitante (quod mihi dicebat,) appetitu; in quo temporis articulo superveniens quidam eousque bilem commovebat, ut extemplo aegrotans matulam deposceret, quam urina limpidissima, crystallum colore aemulante, fere implevit.

Ptyalismus
Hysterici unde.

[87.] Forte etiam a spiritibus sanguinem ita moelegantibus pendet ptyalismus ille Hystericis familiaris, cum ad multas septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si unguento ex Mercurio fuerint delibutae: durante enim hoc turbido sanguinis statu, in quo excretionibus ad Naturae methodum exigendis impar is est, serum, motum hunc inversum forte sibi vendicans, non jam in renes pro lege Naturae exonatur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, et per ductus salivales salivae forma prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus, quibus foeminae Hystericæ non-

nunquam perfunduntur, qui non ab alia causa fluunt, quam a seri sanguinis diatesi, qua in corporis habitum gestit effundi, ob modo memoratam sanguinis ἀταξίαν.

DE AFFECT. HY-
STERICA.

[88.] Frigus quod attinet, quo toties algent partes externae in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quod spiritus, suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant. Nec est dubitandum quin tam fletus, quam cachinnus, quem tollunt haud raro Hystericae, etiam nulla data ansa, a spiritibus animalibus procuretur, organa, quae his functionibus animalibus inseruiunt, magna vi pulsantibus.

Frigus,

fletus, et
cachinni.

[89.] Obiter dicam mares etiam (quamvis rarius id eveniat,) fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad virum tam ingenio quam genere nobilem, qui non nisi paucis diebus a febre convaluerat, alterius Medici consilio usus, qui et sanguinem detraxerat, et phar-
macum catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, et de rebus quibuslibet cum iudicio disserentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit familiaris quidam ejus, modo expectarem paulisper, res ipsa loqueretur. Considerens itaque et sermones cum aegro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi, cum motitatione crebra, (uti solent infantes morosiores fletum adornare,) et exinde aegrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non convulsivis: qui tamen repentinus torrens non ita multo post detumuit prorsus. Hanc ego affectionem a spirituum ἀταξία (partim a morbi diuturnitate, partim ab evacuationibus quas θεραπεία necessario exigebat, orta,) pendere existimabam; partim etiam ab exinani-
tione, et abstinentia a carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat imperaverat Medicus, quo eum a recidiva praestaret securiorem. Hinc eum pronuncia-
vi extra omnem febris aleam jam constitutum, symptomaque praedictum inanitione tantum deberi; ac proinde suadebam ut pullum gallinaceum assum in prandium juberet parari, et simul vinum modice hauriret: quo facto, et carnibus deinceps moderate vescens, nunquam deinceps fletum hunc convulsivum passus est.

Casus cu-
jusdam
fletui im-
modico
ex nulla
προφάσει
obnoxii.

[90.] Ut tandem finiam: (caetera enim quae in hoc morbo

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Infirma
spirituum
σύστασις
quot ani-
mi et cor-
poris in-
temperies
parit.

spectantur phaenomena jam missa facio :) ab hac ipsa spiri-
tuum inordinatione nascitur perturbatio illa, et varians subinde
tam animi quam corporis intemperies, quae tum in Hystericis,
tum Hypochondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea
spirituum firmitas, quae in robustioribus, atque iis quorum
facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, sem-
per invenitur, impressiones rerum minus gratarum nequeunt
perferre; sed vel ira vel dolore subito perciti, perinde sunt
irritabiles atque illi quorum *ἡγεμονικόν* mollius et debilius
vel Natura primo procudit, aut longior aegritudinum sive
series sive mora tandem reddidit. Etenim animi robur et
constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, a firmi-
tudine spirituum eidem famulantium maxime pendet; qui
quidem supremum in scala materiae gradum constituunt, in
ipso Entis Immaterialis confinio positi. Cumque animi *com-
pages* (si fas est ita dicere,) longe magis affabra sit et delicata
quam est corporis structura, utpote quae in harmonia facul-
tatum praestantissimarum et pene divinarum consistat, si
hujus *σύστασις* quoquomodo fuerit interrupta conturbataque,
major inde sequetur ruina, quanto praecellentius erat et magis
exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem
miserorum quos depinximus, animoque fractorum, status est;
cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel
insolentissimi Stoici decretum, quam *ὀδονταλγίαν* praecaverit
is qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum ut dentes
dolore pertententur.

[91.] Satis itaque jam constat, (opinor,) omnem hunc mor-
bum ad spiritus animales non rite dispositos referri debere;
nec a semine aut sanguine menstruo corruptis, (quod asserunt
nonnulli authores,) et halitus malignos in partes affectas ele-
vantibus, produci; nec a succorum nescio qua perversa depra-
vatione, sive etiam humorum acrium congestionem, (ut alii
volunt,) sed ab iis quas modo assignavimus causis. Quod
enim morbi fomes in materia non delitescat, unica hac in-
stantia satis elucescet. Foemina, (verbi gratia,) quae rectis-
sima semper valetudine uti solet, modo delicatula sit illa et
teneriore corporis habitu, si forte errore aliquo, sive emetico,
sive cathartico quovis fortiore, nimium fuerit debilitata ex-
haustaque, certo certius symptomate aliquo ex iis quibus hic
morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi vomitio

Morbi fo-
mitem in
materia
non deli-
tescere, in-
stantia elu-
cidatur.

vel catharsis amoliretur magis quam invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomia is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti et de exinanitione et justo longiore a carnibus abstinentia; quae omnia ad Affectus Hystericos praecavendos potius facerent, quam ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materia aliqua involveretur: cum e diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi affectus, ac solent dictae evacuationes.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

[92.] Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est,) spirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cum tam illarum partium functio quae vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quam earum quae illis privantur, omnino pervertatur. Cumque harum pleraeque organa sint quasi separatoria, excipiendis cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo laedantur, fieri non potest quin ingens faeculentiae colluvies accumuletur; quae quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratio facta^h, modo singula organa munus suum explevisent; cui nullo modo defuissent, si debita spirituum oeconomia universas invigorasset. Huic ego causae adjudico cachexias insigniores, ἀνορεξίαν, sive appetitus prostrationem, inⁱ juvenculis chlorosin, sive febrim albam, (quam quidem speciem esse affectionis Hystericae nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam^k, in qua immerguntur misellae quotquot hoc morbo diu elanguerunt: quae omnia a succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinae est hydrops testium^l in foeminis quae jam diutius Affectu Hysterico laboraverint, natus a succis depravatis e sanguinis massa in organa re-jectis; unde, perversis eorundem facultatibus, primo steriles fiunt mulieres, et destruitur prorsus oeconomia partium, indeque serum et sanies gignantur, quae non tantum nodulos ovaeque testium inferciunt, sed etiam in tunicarum inter-

Spirituum
ἀταξία hu-
mores pu-
tridos ali-
quando
gignit:

hinc etiam
ἀνορεξία,
chlorosis,

et hydrops
testium.

^h facta, modo] si ed. '82.

ⁱ in—dubito] om. ed. '82.

^k Λέρνη κακῶν, dicebatur de malis

plurimis in unum congestis. Cf. Erasmi
Adag. i. 3. 27; Gaisford, Paroem. Gracc.

^l Cf. Tract. II. § 6.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Diathesis
Hysterica
est causa
primaria;

quemad-
modum et
μιασμα spi-
rituosum
in febre
quartana.

Praecipua
indicatio
curativa
sanguinis
corroboracionem in-
digitat.

Quare ve-
nae-sectio
et catharsis
praemittenda.

Ab anody-
no aliquan-
do,

et remediis
vulgo dic-
tis *hysteri-*

stitia se insinuantia, testes in molem ingentem elevant; quod in earum dissectionibus cernitur quae hoc morbo pereunt.

Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illa prosapiae non fuerint.

[93.] Quemadmodum in febre quartana, qua vel pancratice valens quispiam corripitur, si modo duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit, primo spirituosum quoddam *μιασμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturnius inhaerens, laesa tandem Naturae oeconomia, omnes corporis succos inquinat, aliena prorsus indole eos imbuens; unde aeger (maxime si aetate grandior fuerit ac in senium jam vergat^m.) cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quae febribus intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quae tamen febres non sunt profligandae remediis quibus rectissime expurgantur hujusmodi humores, sed specificis iis quae abigendis istis febribus immediate dicantur.

[94.] Ex omnibus quae nos hactenus congressimus, abunde mihi constare videtur, praecipuam in hoc morbo indicationem curativam eam esse, quae sanguinis (qui spirituum fons et origo est,) corroboracionem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui et totius corporis et singularum partium oeconomiae competit. Cum vero haec spirituum *ἀταξία* (quod supra fieri posse concessimus,) mora longiore humores vitiaverit, e re fuerit eosdem jam corruptos et phlebotomia et catharsi prius imminuere, (modoⁿ aegrae vires permiserint,) quam ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu faeculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem dolores atrociores, vomitiones, et diarrhoeae enormes ita nonnunquam efferescant, ut inducias non ferant usquequo primariae illi fortificandi sanguinis intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopiendis (missa aliquantisper causa,) curationis tela necessario ordianda est, exhibito scilicet medicamine anodyno: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cumque experientia doceat, permulta esse quae foetoris exhalatione repellendis spiritibus sedi-

^m vergat] Sic edd. recent., male *urgeat* Syd.

ⁿ modo—permis.] om. ed. '82.

tionem molientibus, et in loco suo continendis, apta nata sint, (quae idcirco *hysterica* audiunt,) neque illa sunt negligenda, quoties dictis intentionibus implendis operam navamus.

DE AFFECT. HYSTERICA.

cis, curationis tela ordiendi est.

[95.] Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut pergetur aegra tribus quatuorve auroris continuus. Per hos dies, in quibus venae-sectio et catharsis celebrantur, ita plane nihil emolumenti capere aegra, ut in pejus ruere sibi videatur, cum dictae evacuationes tumultu concitato *ἀταξίαν* promoveant; qua de re aegram diligenter praemoneo, ne animum despondeat, suadente morbi genio. Utut fuerit, vitiosi isti humores, quos a morbo diuturniore coaggregatos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariae intentioni percommode satisfacere queamus.

Post venae-sectionem et catharsin omnia aegro videntur in pejus ruere.

[96.] Post has evacuationes, ad sanguinem confortandum et proinde etiam spiritus ex eo prognatos, remedium aliquod martiale, seu chalybeatum, ad dies triginta praescribo assumendum, quo non aliud certius hic votis respondet: etenim massae sanguineae jam effoetae et languescenti volatile quoddam fermentum, ceu calcaria, subdit, a quo excitantur et quasi eriguntur spiritus antea jacentes et suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quod, quoties chalybs in chlorosi propinatur, pulsus derepente major fit et celerior, exteriora corporis incalescere, facies non amplius pallida et mortuis concolor, sed vivida cerni et sanguine purpurata. Attamen^o hic notandum, quod non semper venae-sectio et cathartica chalybis usui sint praemittenda, cum, viribus admodum imbecillis et diuturnitate morbi attritis fractisque, omitti ea possint ac debeant, et cum chalybe statim incipiendum: quod diligenter advertendum.

Remedia chalybeata per 30 dies sumantur.

Nihil magis erigit spiritus:

indicio est effectus in chlorosi.

In quibus, venae-sectione et catharsi omissis, cum chalybe recta incipiendum.

[97.] Commodissime vero (aut ego fallor,) in substantia exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiore me fecit experientia mutiplex nudam chalybis substantiam et felicius et breviori temporis spatio curationem absolvere, quam si is quovis ex iis qui vulgo feruntur modo fuerit praeparatus; cum tam in hoc quam in aliis melioris notae remediis, id quandoque praestiterit chymicorum officiosa sedulitas,

Nuda chalybis substantia quavis ejusdem praeparatione efficacior. Ab officiosa chymicorum sedulitate

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

medica-
menta sae-
pe nativis
spoliantur
viribus.
Crudae
forsan mi-
nerae vis
maxima.

Praecipu-
ae eorum
vires a
Natura;

quod tes-
tantur opi-
um et cor-
tex Peru-
vianus.

Syrupus
chalybis a
substantia
ejusdem
secundus.

Et in cha-
lybis et
aquarum
minerali-
um usu ca-
thartica
melius o-
mittun-
tur.

non tantum ut *δραστικώτερα* non sint, sed etiam a perversa eorundem diligentia et opera plusquam otiosa, magis evilescent. Audivi etiam (quod, si modo verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit,) ipsam mineram, prout a terrae visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quam ferrum ignem jam passum et fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes authorem sit, me nondum experto siccine se res habeat, an vero aliter. Id certo scio, nullum remedium praeclarum atque *ἐξάλπετον* uspiam gentium fuisse procusum, quod non a Natura praecipuas vires acceperit: unde "*Θεῶν χεῖρας*," non vero *hominum*, praecellentiora quaevis medicamina antiquitas grata compellavit. Quod vero nativa quidpiam bonitate praestans et efficacia mirandos edat effectus, quacunque demum forma ingeratur, testes hic adduco par illud nobile, papaveris lachrymam sive opium, et corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis praeparandis medica cernitur peritia, quam in iis seligendis appropriandisque, quae Natura suo igne elaborata atque evecta liberali manu porrigit. Id tantum nobis agendum restat, ut medicamenta in eam formam reducantur, qua vel eorundem substantia, vel saltem vis et efficacia, melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obundo facultates nacti sumus plus quam pares. Post chalybis substantiam, ejusdem syrupo lubentius et prae caeteris utor. Fit autem e ferri aut chalybis limatura, in vino Rhenano in frigido infusa, usque dum vinum satis impraegnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in syrupi consistentiam excoquendus est.

[98.] Nec mihi solenne est, toto illo spatio quo aegra chalybeata sumit, catharticum aliquod statis intervallis exhibere; cum, tam in genere Hysterico quam Hypochondriaco, chalybis vires a cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem firmemque, quod toto vix octiduo resarciveram chalybis ope, cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque a me extracta subruendo, et aegros et operam ludo, vanus et infelix ardelio. Qui quidem mos cum etiam in usu aquarum mineralium obtineat, quae

^p Cf. Alex. Trall. *De Medic.* ix. 4. p. 534. ed. Guint., et alibi.

ferri minerae sunt participes, haud mihi dubium est easdem exinde minus efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, catharticis non tantum intercalatis, sed etiam quotidie cum chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quam chalybis virtutem *ἐνεργητικὴν* mihi comprobatur, cum, si ea omittantur, breviori temporis spatio curatio succedat.

DE AFFECTU, HYSTERICA.

[99.] Neque sane video in aliis affectibus multis praeter jam dictum, quid emolumenti, sive potius quid non incommodi, tam repetita catharticonum exhibitio aegris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est quin intestina ex impuritatibus liberent ea, et pariter e massa sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant, e contra tamen haud minus certum est quod frequenter repetita in corporibus imbecillis (maxime vero in aetatibus tenellis,) plurimum officiant; cum ex hac *προφάσει* ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes praeternaturales invitet; ex quibus deinceps tumores in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto saepius aeger purgetur. Atque id demum accidit, ut istae partes, praeter imbecillitatem et calorem nativi (jam sub humorum onere quasi obruti,) defectu, tabe facile afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, oeconomia viscerum ob causas jam dictas penitus eversa, glandulae praeternaturales, strumae soboles, et id genus similia, mesenterio accrescunt, et ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse iudico in infantibus, post evacuationes universales easque perpaucas, eo indicationem curativam dirigere, ut confortentur sanguis et viscera; quod vinum Hispanicum, vel solum vel herbis corroborantibus alteratum, efficere potis est, modo mane et sero cochlearia aliquot (pro ratione aetatis aegri,) satis diu exhibeantur. Cum vero^q quae exterius admoventur, tenera infantium corpora facile penetrent, proindeque sanguinem ipsum qualicumque virtute sua penitus afficiant, e re erit in tumoribus qui ventrem eorum occupant, sive scrophulis sive rachitidi verae originem illi debeant, linimentis uti, quae sanguinem ac viscera corroborandi, ac pariter labem aliquam morificam iis inductam delendi, vi pollent.

Repetita cathartica in imbecillis et infantibus plurimum officiant;

unde tumores in infimo ventre,

glandulae praeternaturales in mesenterio, &c. Post evacuationes universales confortentur sanguis et viscera.

^q Cum vero—inclusa fuerit] om. ed. '82.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Medica-
mentorum
formulae
quae huic
intentioni
inserviunt.

[*Form. 72.*] ^r R Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Chamaepityos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
[Foliorum] Chamaemeli,
[Foliorum] Tanacetii,
[Foliorum] Liliorum Convallium, (omnium recenter col-
lectorum et incisorum,) ana manipulum unum,
Axungiae Porcinae libras quatuor,
Sevi Ovini,
Vini Clareti, ana libras duas;

Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas duodecim;
deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, et postea co-
lentur, ut fiat unguentum; quo venter ac hypochondria illinan-
tur mane et sero per triginta vel quadraginta dies continuas, uti
etiam axillae utraeque.

In ventris
tumoribus
post longas
febres in-
termitten-
tes repe-
tita ca-
tharsis in-
dicatur;

at in ra-
chitide ve-
ra semel,
vel bis ad
plurimum,
et dein al-
terantia.

[100.] Quoad rachitidem^s autem hoc notandum, quod in tu-
moribus istis qui ventres infantium post longas intermitten-
tes febres olim infestarent, verae rachitidi non multum ablu-
dentes, repetita catharsis omnino videretur indicari; cum
ante usum corticis Peruviani istae febres in diuturnitatem
longam se extenderent, ac proinde sedimentum deponerent,
hujusmodi tumorum causam, quae ideo non nisi purgatione
repetita abigi poterat: attamen in rachitide vera, cathartica
locum non habent, nisi ut semel, vel bis ad plurimum, aeger
purgandus, antequam usum alterantium aggrediatur. Per
totum autem tempus quo partes illinuntur, intus assumat
vel vinum modo dictum, vel (si fieri possit,) pro potu omni
bibat cerevisiam, in qua quantitas sufficiens herbarum prae-

^r Cf. form. 238.

^s Cf. *Proce s. Int.* c. 41.

dictarum, vel carum saltem aliquammultarum, una in dolio inclusa fuerit^t. Denique hoc quod innui diligentur advertendum volo, cum non paucos infantes atque pueros a catharticiis saepe repetitis (quae forte ventris tumor invitaverat,) interemptos fuisse satis sciam. Sed haec obiter.

[101.] Si quis objecerit, limaturam chalybis, nisi aeger subinde fuerit expurgatus, in visceribus haerentem ei qui illam devoraverit nocere posse; respondeo, primum, me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse; deinde, longe verisimilius esse, eandem muco et excrementitiis partium humoribus involutam una cum istis tandem omnem elabi, quam medicamentis purgantibus exagitatam, quae adstrictiones insolitas et viscerum torsiones contractionesque afferunt; qua quidem compressione chalybis particulae, viscerum tunicis impactae, in iisdem penitus defigi possunt.

[102.] Interea dum chalybs administratur, (ad confortandum scilicet sanguinem et spiritus animales,) remedia, vulgo dicta *hysterica*, in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque ea forma quae maxime conveniunt aegris; quae quidem si in forma solida fuerint deglutitae a minus fastidiosis, potentius longe spiritus in officio et loco suo retinebunt, quam si in liquida hauriantur, hoc est, sive decocta, sive infusa: ipsa enim substantia ventriculum diutius sapore suo afficit, et corpus inficit penitus.

[103.]^u In summa, indicationibus quas supra attigi universis satisfactorius, paucula haec et vulgaria praescribere soleo; quae licet nihil magnifici prae se ferunt, ut plurimum tamen id praestant quod volo.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias octo.

[Form. 73.]^v R Galbani in Tinctura Castorei soluti et colati drachmas tres,
Tacamahacae drachmas duas;
Fiat emplastrum umbilico admoendum.

Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum:—

[Form. 74.]^w R Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos,
Castorei pulverati grana duo,
Balsami Peruviani guttas quatuor;
Fiant pilulae quatuor, capiendae hora quinta matutina superdormiendo: repetantur per^x duas vel tres alias vices, idque singulis vel alternis auroris, pro ratione virium aut operationis.

DE AFFECT. HYSTERICA.

Non pauci infantes a catharticiis saepe repetitis interempti sunt.

Objectioni fit obviam de chalybis aculeis in intestinis haesuris nisi expurgantur.

Hysterica dicta remedia in forma solida usurpanda sunt.

Methodus, et remedium formulae.

^t Cf. form. 239.

^u Cf. *Process. Int.* c. 1. § 3 sq.

^v Cf. form. 128.

^w Cf. formm. 132, 229.

^x duas—operat.] *tres alios dies* ed. '82.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

[Form. 75.]^y ℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Rutae,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana uncias tres,
Castorei in nodulo ligati et in vitro suspensi semidrach-
mam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem ;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in
omni languore ; instillando^z primae dosi, modo paroxysmus urgeat,
Spiritus Cornu Cervi guttas viginti.

[104.] Post pilulas purgantes modo supra descripto sumptas
utatur et sequentibus :—

[Form. 76.]^r ℞ Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Extracti Absinthii^a ;
Fiant pilulae duae ; sumat summo mane, repetanturque hora
quinta pomeridiana per dies triginta, superbibendo haustum
Vini Absinthitis.

Vel^b pro usu quotidiano :—

[Form. 77.] ℞ Limaturae Chalybis,
Extracti Absinthii, ana uncias quatuor ;
Massa asservetur pro usu : capiat iisdem temporibus grana sedecim
vel viginti in pilulas tres redacta.

Vel si forma boli magis arrideat :—

[Form. 78.]^c ℞ Conservae Absinthii Romani,
Conservae Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam,
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae,
Theriaca Andromachi, ana semiunciam,
Zinziberis conditi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum ;
Fiat electuarium.

[Form. 79.]^c ℞ Electuarii praescripti sesquidrachmam,
Limaturae Chalybis probe tritae grana octo,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum ;
Fiat bolus, sumendus mane et hora quinta pomeridiana, super-
bibendo haustum Vini Absinthitis.

[Form. 80.]^d ℞ Myrrhae electae,
Galbani, ana sesquidrachmam,
Castorei grana quindecim,

^y Cf. formm. 133, 134.

^z instill.—viginti.] om. ed. '82.

^a Extr. Abs.] succi Absinthii inspissati
ed. '82.

^b Vel—Vini Absinthitis] om. ed. '82.

^c Cf. formm. 135, 136.

^d Cf. form. 141.

cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani ;
Fiant pilulae e singulis drachmis duodecim ; sumat tres singulis
noctibus, superbibendo Aquae Bryoniae Compositae cochlearia
tria vel quatuor per totum decursum hujus processus.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Sin autem pilulae ultimo praescriptae ventrem moverint,
(quod in corporibus quae facillime purgantur, prae gummi
quae insunt, quandoque fit,) tum sequentes substituantur :—

[Form. 81.]^e R Castorei drachmam unam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Extracti Rutae ;
Fiant pilulae exiguae numero viginti quatuor ; capiat tres
singulis noctibus.

[105.]^f Hic autem observandum, quod chalybeata, in qua- Si chaly-
cunque forma aut dosi exhibeantur, foeminis quandoque beata per-
magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, turbent,
idque non solum primis diebus, (quod fere omnibus solenne laudanum
est,) sed etiam per totum tempus quo illis utuntur. In hoc singulis
casu non statim chalybis usus dictis temporibus interrump- noctibus
endus, sed, quo melius eundem ferre poterint, laudanum sumen-
aqua aliqua Hysterica mistum singulis noctibus ad tempus dum.
aliquod propinandum.

[106.] At ubi symptomata mitiora sunt, et res sine fer- Ubi sym-
ro introsumpto transigi posse videatur, (in minore scilicet ptomata
morbo,) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere mitiora
ad dies tres quatuorve, ut supra diximus ; dein pilulas Hyste- sunt, pilu-
ricas alterantes praememoratas mane et sero per decem dies lae Hyste-
capiendas imperare. Quae quidem methodus in affectu ricae suf-
leviore raro a scopo aberrat : imo^g pilulae istae solae, vel ficient.
omissis phlebotomia et catharsi, saepe magnos effectus edunt.

[107.] Serio interim animadvertendum est, nonnullas Idiosyn-
foeminas idiosyncrasia quadam ab Hystericeis illis medica- crasiae
mentis (quae plerisque hujus morbi symptomatis levamen sunt obser-
afferunt et solatium,) ita penitus abhorrere, ut non solum vandae.
non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu laedantur.
In his itaque omnino sunt omittenda ista ; Φύσεως γὰρ
ἀντιπραττοῦσης (ut Divinus Senex,) κενεὰ πάντα, *Invita Mi-*
nerva, nihil quicquam moliendum. [Hippocr. *Lex*, t. i. p. 4.^h]

^e Cf. form. 142.

^f Deest § 105 in ed. '82.

^g imo—edunt] om. ed. '82.

^h Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 54 ; v. 2. 16 ;
Epist. Respons. II. § 32.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Instantia
in laudano
liquido
syru-
pi de
meconio
vices ge-
rente.

Quae quidem idiosyncrasia adeo insignis ac frequens est, quod, respectu ad eam non habito, aegrae in discrimen vitae conjici possint; idque non solum quoad Hysterica, sed quoad multa remedia alia: cujus impraesentiarum instantiam unicam adferam. Foeminae nonnullae, variolis laborantes, syrupi de meconio usum ferre non possunt, utpote a quo vertigines, vomituritiones, et id genus symptomata ad Affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen laudanum liquidum apprimè conveniat. Quod et dum haec scriberem in adolescentula nobili observavi, cui variolis laboranti cum sexta ac septima nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata prius memorata singula exhibitione ei ingruiebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cum in posterum laudano uteretur, a symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescantibus, et (quod non minus laeti ominis erat,) anxietas ista, cum inquietudine quadam tam mentis quam corporis, (quae quasi paroxysmus variolarum solet esse,) prorsus tolleretur, quoties paregoricum hoc propinabatur, aegra mox vires atque animum exinde recipiente. Hocⁱ obiter.

Si chalybs
malo vin-
cendo par
non sit, ad-
eundae a-
quae mi-
nerales.

[108.] Atque ita Hysterici Affectus quoad plurimum sanantur, ut et pleraeque *mulierum* (quas appellant,) *obstructiones*; at prae caeteris chlorosis seu pallidi virginum colores, uti etiam mensium suppressiones qualescunque^j. Attamen si sanguis usque adeo effoetus fuerit, tantaque proinde spirituum *ἀραξία*, ut chalybs praescripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundae aquae minerales aliquae ferri minera saturae, quales sunt nostrae Tunbrigienses, aut aliae nuper repertae. Harum^k enim virtus chalybeata, tum ob insignem quantitatem qua hauriuntur, tum etiam ob earundem cum Natura convenientiam, intimius sanguini permiscetur, et potentius morbos expugnat, quam ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt ciniflones^l imprudentiores.

Observan-
da inter
bibendum.

[109.]^m Hoc autem prae caeteris inter bibendum observandum; si aegritudo quaevis ad symptomata Affectionis Hystericæ referenda accadat, hoc in casu per diem unum alterumve

ⁱ Hoc—qualescunque] om. ed. '82.

^j Cf. *Process. Int.* c. 46, 47.

^k Harum—convenientiam] *His enim ferrum inesse videtur in principiis solutis,*

unde illarum virtus chalybeata ed. '82.

^l cinifl.] Cf. *Horat. Sat.* i. 2. 98.

^m Desunt §§ 109—111 in ed. '82.

aeger aquis absistat, donec symptoma illud, transitum aquarum alias impediturum, penitus abeat. Etenim tametsi hae aquae humoribus agitandis, ac proinde spiritibus confusioni inducendae, minus aptae natae sint, quam cathartica vel lenissima ex officinis deprompta, aliquantulum tamen idem praestant, quatenus scilicet diureticae sunt; ut taceam quod saepe etiam ventrem movent. Quod si ipsae aquae humores ac spiritus exagitando turbandoque aditum sibimet ipsis praecludant quo minus facile transeant, videant illi quam importune agunt qui medicamenta purgativa per harum usum imperant semel aut bis in septimana assumenda, vel (quod adhuc ineptius,) ipsis aquis immiscenda praecepiunt; unde fit tam in his quam in aliis aquis mineralibus, ut non solum non promptius, sed et plane tardius ac difficilius, eadem operentur.

DE AFFECT. HYSTERICA.

Ob purgativa iis mista difficilior operantur.

[110.] Hic mihi non reticendum, quod, tametsi his aquis ferrum inesse in principiis solutis nonnullis videatur, (quod idem plane est ac si ferrum liquidum supponamus,) nullus tamen dubito, quin eadem nonnisi simplices aquae extant, virtute minerae per quam transeunt impraegnatae ac infectae. Quod cuiquam liquido constabit, si aquae communis congiis aliquot satis magnam vim clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet scilicet aquam hanc, cui pulvis gallarum, folia *tea*, vel similia, fuerint immista, eodem plane colore infici ac si aqua esset fontis mineralis. Neque sane diversos effectus hae aquae sive artificiales sive inartificiales (utrum enim mavult quis, appellet,) epotae edent, modo tempore aestivo atque aëre salubri assumantur.

Infusio clavorum equinorum si modo debito assumantur, eundem cum aquis mineralibus effectum sortiuntur.

[111.] Sed utut hoc sit, si ob contumaciam ejus hic Affectus ferreis aquis minus cedat, adeundae sunt aquae calidae sulphureae, quales sunt nostrae Bathonienses; atque aeger, postquam tribus auroris continuis eas intus assumpserit, sequenti die balneum ingrediatur, et postero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menses integros. Etenim tam in his quam aliis, cujuscunque demum generis sint, hoc sedulo notandum, quod in earum usu eo usque aegro persistendum, donec non tantum levamen aliquale sentiat, sed, quo minus symptomata omnia brevi postliminio revertant, donec omnino convalescat.

In quo casu aquae Bathonienses adeundae.

[112.] Theriaca Andromachi, vel sola, si crebro diuque

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Theriaca
Androma-
chi vis.

Vinum
Hispani-
cum, vel
corrobo-
rantibus
medica-
tum, vel
simplex,
quantum
valet.

Corticis
Peruviani
ad spiritus
invigoran-
dos eximia
est vis ;

praecipue
in foemi-
nis quae
spasmis
urguntur.

usurpetur, magnum est in hoc morbo remedium ; neque vero in hoc solo, sed in aliis quam plurimis a caloris et concoctionis sive digestionis defectu ortis, omnium forte potentissimum, quae hactenus nobis innotuere, utut a plerisque fastidiatur, quod et pervulgata sit, et a tot jam saeculis cognita.

[113.] Vina Hispanica gentiana, angelica, absinthio, centauro, corticum aurantium flavedine, aliisque corroborantibus, infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo aegra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profecto vel vini Hispanici simplicis liberalior haustus, hora somni quot noctibus meo suasu propinatus, Hystericis nonnullis perquam salutaris fuit, cum ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsaeque adeo foeminae e cachecticis vividae simul ac vegetae fierent.

[114.] Adhaec Peruvianus cortex eximias mirandasque vires in sanguine et spiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquamprehenditur, cujus scrupulum unum¹ mane et sero ad septimanas aliquot deglutitum, sanam firmanque corporis crasin (tam viris Hypochondriacis, quam Hystericis foeminis, diu multumque aegrotantibus, dejectaque jam quasi corporis oeconomia,) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere feliciter succedit, quam in illo quo spasmis afficiuntur foeminae, nixus edentes fortissimos et plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quod hoc medicamentum non ita certo crebroque huic malo succurrat, ac febribus intermittentibus. Quamvis vero (ut id obiter dicam,) in harum curatione egregia praestet (ne dicam *miracula*,) dictus cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum uxoribus liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet ; sunt tamen quibus haud minus jam displicet, quod tam certo subitoque morbos expugnet, quam olim displicebat, quod non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum optimi quique viri, tum etiam praestantissima quaeque ac δραστικώτατα remedia, semper fere urguntur. Veruntamen ad hanc notam, seu Lydium lapidem, indolem nostram licet adductam experiri, atque exinde dignoscere hominesne boni simus, an vero probrosi ; pro gradu scilicet, quo vel exultamus,

¹ scrupulum unum] drachmam dimidiam ed. '82.

vel dolemus ac ringimur, quoties publica res hominum communi aliquo beneficio, ac NUMINIS favore, augetur.

[115.] Si quae vero ex remediis supra recensitis minus convenient, (quod temperamento bilioso ac tenui praeditis saepe accidit,) tunc diaeta lactea possit usurpari. Etenim mulieres aliquot (quod prima statim fronte mirabitur quis,) cum Affectibus Hystericis diu conflictatae, etiam iis qui omnes Medicorum conatus spreverant eluserantque, tandem lacte solo aliquandiu vescentes convalescere. Atque illae quidem maxime, quae ea specie laborabant quam ego *Colicam Hystericam* appello, quae non nisi a narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multum assueverant hac focminae, dolore recrudescente ut primum emarcuerit anodynii virtus. Id vero in hac curandi methodo praecipue mirandum, quod, cum lac frigidum tantum crudumque alimentum praebeat, spiritus nihilominus ejus usu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc a ratione abhorre illis videbitur, qui secum reputaverint, lac, cum simplex omnino nutrimentum suppeditet, Naturae minus in coquendo negotium facessere, secus ac solent cibi ac liquores magis compositi; quodque perfectissimam illam concoctionem aequalis sanguinis spirituumque crasis necessario sequatur. Illud etiam est animadvertendum, quod non nuda spirituum debilitas per se considerata, sed eorundem debilitas ad sanguinis statum comparatorum, ἀταξίας quam patiuntur causa sit. Fieri enim potest, ut infanti spiritus satis firmi robustique sint pro sanguinis ratione, qui tamen debitam ad sanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam vero cum ex jugi lactis usu et diaeta, quantumvis illa sit cruda atque invalida, sanguis mollior et tenerior evadat, si spiritus ab eo nati sanguini pares tantum sint, satis bene se res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet a lacte alias juvari potuerint, ea incommoda superare posse, quae primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minus sufficiat.

[116.] At vero nihil ex omnibus quae mihi hactenus innotuere, adeo impense sanguinem spiritusque fovet firmatque, ac diu multumque singulis fere diebus equo vehi^m. Cum enim

DE AFFECT. HYSTERICA.

Diaeta lactea in temperamento bilioso tenui,

et Colica Hysterica affectis:

sed non omnibus ex aequo convenit.

Nihil tamen adeo impense sanguinem

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

et spiritus
firmat fo-
vetque, ac
diu mul-
tumque
equo vehi.

in hac gymnasticae specie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa excretoria (quotquot faeculentis, in sanguinis massa stabulantibus, educendis a Natura instituuntur,) sita sint; quae tanta functionum perversio aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussionum millia eodem die ingeminata, idque sub dio, opem non attulerint? cujus calidum innatum usque adeo deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, et denuo effervescat? quae vero sive praeternaturalis substantia, sive succus depravatus, in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio vel in statum Naturae consentaneum perducatur, vel quaquaversum dissipetur elimineturque? Quid quod sanguis perpetuo hoc motu indesinenter exagitatus ac permistus quasi renovatur ac vigescit? Quae quidem methodus licet foeminis vitae desidi atque imbelli assuetis minus accommoda sit, utpote quae a motu, maxime in principio, possint laedi, viris tamen est aptissima, et sanitatem prae caeteris conciliat.

Historia
notabili
compro-
batur.

[117.] Nostrorum quidem in Sacris Antistes, vir prudentia atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat, omnesque animi (qui permagnus ei est atque excelsus,) nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutius lacescente, omnia corporis fermenta erant vitata, concoctionesque penitus subversae. Medicamentorum chalybeatorum taedium plus semel devoraverat; aquas minerales fere omnes, cum catharsi saepe repetita, fuerat expertus; uti etiam antiscorbutica omnium generum, pulveresque testaceos quam plurimos sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantum non fractus, diarrhoea colliquativa (quae in tabe, aliisque morbis chronicis, ubi omnes omnino digestionibus sunt prostratae, mortem anteire solet,) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi pharmacis nullum amplius locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque (ob causas supra memoratas,) ut statim se equo vehendum curandumque traderet; modico primum itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi iudicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus

potuisset adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati viatores, qui iter longiusculum negotii alicujus gratia susceperunt; nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aëris temperiem, respectu habito, sed (ad instar itinerantis,) omnia, prout fors dederit, exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imo ad tricesimum usque, lapidem quotidie vectaretur: cumque se longe melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu pene mirabili animatus, in eodem cursu ad menses aliquammultos perseverabat; quo temporis spatio plura milliarium millia (quod ipse mihi narrabat,) emensus est, donec tandem non convaluerit modo, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

[118.] Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quam tabidis phthisicisqueⁿ, quorum nonnulli mihi sanguine juncti, multum terrarum equo vectore peragrades ex meo consilio sanitati sunt restituti; cum certo sciam me vel medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quacunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quam si multis verbis hortatus fuero ut recte valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebra tussi et macie stipatis, id remedium obtinuit, sed et in tabe tantum non deplorata, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat diarrhoea ista superius dicta, quae phthisi confectis mortis praenuntia solet esse, atque adeo ut plurimum ultima rerum linea^o. Verbo dicam^p: quantumcunque exitialis phthisis et sit et audiat, (utpote qua intereunt duo fere trientes eorum quos morbi chronici jugulant,) hoc tamen sancte assero, quod neque mercurius in lue venerea, neque cortex Peruvianus in intermittentibus, efficaciores extent, quam in phthisi curanda exercitium jam laudatum; modo aeger curet ut linteamina lecti probe fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quod vitae ἀκμὴν praetergressis multo diutius in hoc exercitio persistendum, quam

Nec in Hypochondriacis magis quam in tabidis phthisicisque pene deploratis locum habet hoc exercitii genus.

Inter chronicos phthisis duos fere trientes jugulat. Nec mercurius in lue venerea, nec cortex in intermittentibus efficaciores extent, quam in hac curanda (obser-

ⁿ Cf. *Process. Int.* c. 58, 60.

^o "Mors ultima linea rerum est."

(Horat. *Epist.* i. 16. 79.)

^p *Verbo—revertar*] om. ed. '82.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

vatis ob-
servandis,
exercitium
laudatum.

In parox-
ysmo Hy-
sterico ad
foetida
confugien-
dum, quae
spiritus ab
excursibus
in ordines
compel-
lunt.

Quaecun-
que foe-
tent, huic
intentioni
inserviunt.

Si vehe-
mens do-
lor, vom-
itio enor-
mior, aut
diarrhoea
incesserit,

infra istam aetatem positis. Atque hoc multiplici experientia, quae vix me fefellit unquam, didici: et licet equo vehi phthisicis praecipue conferat, tamen et itinera curru facta mirandos sane effectus quandoque ediderunt.

[119.] Sed ut ad propositum revertar: haec est generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causae originariae, quae est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra paroxysmum tantum locum habet. Quoties vero paroxysmus invaserit, adjuncto quolibet ex praedictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine et spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad remedia hysterica ista confugiendum est quae odore viroso ac gravi spiritus (ut [§ 94.] dixi,) exorbitantes ac desertores in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt asa-foetida, galbanum, castoreum, spiritus salis armoniaci, et quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

[120.] Hic enim quod res est dicam. Quaecunque foetent, ea omnia intentioni huic apprime inserviunt, sive Natura, sive etiam Ars, ea putido odore donavit. Atque (ni fallor,) spiritus cornu cervi, sanguinis humani, urinae, ossium, ac similia, inde praecipuas suas vires acquirunt, quod, dum vi ignis praeparentur, empyreuma contrahant tetrum ac male olens, quasi essentiae eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis a corio, pennis, et id genus animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulae animalium substantiae, ut inter exurendum fumum emittant olidum et olfactui ingratum, qui si importuno igne affatim eliciatur, ac organis excipiat, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui *spirituum volatilium* nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant quae subjectis suis haud primitus inerant, utpote qui ignis solummodo creaturae existunt; et singuli eorum eandem plane virtutem cum caeteris nanciscuntur, ex quacunque demum substantia (modo animalis ea sit,) procudantur extrahanturve.

[121.] Proximo loco animadvertendum est, quod, si paroxysmum comitetur dolor aliquis intolerabilis in quacunque demum parte, aut vomitio enormior, aut etiam diarrhoea,

tunc, praeter Hysterica jam laudata, laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

DE AFFECT. HYSTERICA.

solo laudano cohibentur.

At vero in iis doloribus sedandis qui vomitiones excitant, cavendum est sedulo, ne illi sive laudano sive alio paregorico mitigentur, non praemissis debitis evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint: Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis et humorum copia est aggregata, (maxime in foeminis sanguineo et masculis proprio habitu praeditis,) quanta narcotici vel efficacissimi, ejusque saepius repetiti, operationem valeat sufflaminare; (unde in talibus sanguis e brachii venis necessario est extrahendus, et catharticum eis propinandum est, antequam ad laudani usum accedamus; his enim rite peractis, quod prius vel in maxima dosi exhibitum nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget;) deinde, quia multiplici experientia edocti sumus quod quoties aegra paulatim laudano assueverit, non praemissa evacuatione debita, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta, ita ut nullo modo jam a laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestionem vitentur, et functiones naturales debilitentur: quamvis non sentiam laudani usum sive cerebro, sive nervis, sive facultatibus animalibus, immediate nocere. [122.]

Ju- In quibus evacuationes praemittendae, et quamobrem.

dico itaque ego, (quod expertus loquor,) evacuantia anodynus debere praemitti: verbi gratia, viraginis et foeminae in quibus sanguis praedominatur, vena secunda est et alvus subducenda, praesertim si non jam a longo tempore paroxysmo fuerint correptae; si vero foeminae debiliores, et quae temperamenti a prioribus illis plane diversi sunt, hujusmodi paroxysmo et dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos congio uno (plus minus,) lactis cerevisiati hausto et mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin imperare sive theriacae Andromachi, sive electuarii Orvietani, et cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi et gustui non ingrati cum paucis laudani liquidi guttulis superbibenda.

[123.] Quod si aegra jam pridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, et metus sit, ne, si emeticis ulterius

In quo casu a laudano

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

laudano inci-
piendum.

sollicitetur, in furorem agantur spiritus, et aegrae vires nimium deiciantur; hoc in casu laudanum sine mora propinari debet, eo dosis modo numeroque quae symptomatis magnitudinem ac durationem non tantum exaequare possit, sed et vincere.

[124.] Duo autem hic prae caeteris diligenter sunt notanda: Primo, quod, cum semel post evacuationes justas et necessarias laudano uti coeperimus, ea dosi atque illa toties repetita sumendum est istud pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior praestiterit ante noscamus quam alteram repetamus; (sed de hoc fusius alibi [*Epist. Respons. I.* § 8, 9.] egimus;) deinceps, dum laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud enema e lacte saccharato possit destruere quicquid reparaverat paregoricum, et tam dolorem quam vomitionem postliminio revocare.

Vomitio-
nes enor-
mes dosin
maximam,
et saepis-
sime repe-
titam, indi-
cant.

[125.] Utut vero dolores (quod jam innuimus,) supra memorati importuni sint in anodyno efflagitando, tamen vomitiones enormes et dosin ejusdem longe maximam et saepissime repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda,) remedium paregoricum prius eliminetur per oesophagum, quam opis aliquid afferre queat, nisi post singulas vomitiones narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in forma potissimum solida; aut si in liquida detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantum, et prae materiae inopia ab illo sursum evehi nequeat; verbi gratia, guttae aliquot in cochleari uno aquae cinnamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est aegra, ut statim ab assumpto laudano conquiescat, ac caput praesertim quantum fieri potest immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus prae caeteris omnibus vomitionem provocat, unde medicamenti modo deglutiti jactura fit. Quinimo, etiam cessante et quasi perdomita vomituritione, expedit anodyno ad pauculos dies mane et sero exhibito, ceu injecto fraeno, recidivam praecavere: quod itidem post dolorem Hystericum narcotico sedatum, aut diarrhoeam, omnino observari debet.

Paregori-
cium vel
in forma
solida ex-
hibeatur,
vel vehi-
culo parco.

Capitis
motus vo-
mitionem
provocat.

Recidiva
ut prae-
cavenda.

A dolore
et vomiti-
one Medi-

[126.] Atque ita demum methodo jam tradita et dolori et vomitioni symptomaticis mederi in promptu est; a quibus,

cum aliorum persaepe morborum speciem prae se ferant, Medicis facilius imponitur, quam ab aliis quibuscumque symptomatibus, quotquot manum medicam deposcunt : de quo pauca subjungam. Verbi gratia, in ista Hystericae Affectionis specie jam [§ 67.] descripta, quae paroxysmum nephriticum imitatur, quis non videt quanta sit paritas morbi utriusque et similitudo, tum quod pars eadem utrobique doleat, tum quod in utroque affectu vomituriant aegrae ; cum tamen a causis ita ab invicem variantibus pendcant, et tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc laedat, in illo juvet, et e contra^a ? Si enim sive calculus, sive arenulae renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu vomitionem, nihil acque conducet ac praelarga et frequens causae antecedentis per phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus per quos calculus excludendus est, enematis emollientibus saepenumero repetitis, aliisque ejus generis remediis internis ; quibus medicamenta diuretica et lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata a calculo nullatenus oriantur, sed a spiritibus animalibus nimia copia renes impetentibus, (quo in casu paregorica tantum indicantur, nec vel enema e mitioribus post primas evacuationes sine periculo injicitur,) in quanto vitae discrimine versetur infelix ista de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. [127.] Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico, qui colicam biliosam, vel iliacam passionem simulat^r. Hic ubi pro concesso habeatur, affectum istum (licet indolis omnino sit diversae, imo contrariae,) colicam biliosam esse, et ab humore acri in viscera per arteriarum mesentericarum oscula excreto nasci, (in quem errorem dolor intolerabilis, et viridis color qui in materia cernitur tam per os quam per sedem expulsa, Medicum incautiorem et cogitationibus minus assuetum haud aegre perducant,) quae methodus tam commoda, quam ut in contemperanda, remediorum refrigerantium atque incrassantium ope, humorum acrimonia operam locemus ? atque, quo humores e visceribus exterminantur, praeter enemata quotidiana, ut cathartica frequenter propinemus ; inter caetera vero etiam mercurium dulcem diagrydiatis permixtum ad pleniorum materiae morbificae eradicationem ? Quam male autem cum aegris agatur, quantumque eis periculum immi-

DE AFFECT. HYSTERICA.

cis frequentius imponitur quam aliis quibuslibet symptomatibus. In illa specie quae paroxysmum nephriticum imitatur, judicanda, quam graviter errari solet : ut et illa quae calculum renum,

colicam biliosam, vel iliacam passionem simulat.

^a Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 18.

^r Cf. *Process. Int.* c. 28.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

neat, dum huic methodo insistamus, si affectus, qui colica biliosa censetur, re ipsa Hystericus tantum fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet; cum clamet experientia, quod, post primas evacuationes universales, (quae humorum putrescentium, quos peperit *ἀταξία* jam saepe dicta, quique anodynus obstaculo esse possint, saburrae amoliendae dicantur,) nihil jam restat, nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportune chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas foeminis contigisse ipse novi, ubi colica haec Hysterica a bile ortum ducere ex-

Quas repetitis suis evacuationibus Medici non solum non compescunt, sed irritant.

istimaretur. Veruntamen affirmo evacuationes saepe repetitas, quae quidem in colica biliosa omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum scilicet perturbationem, quae vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepente in cerebrum facta, desinit in spasmos, a quibus aegra brevi e medio tollitur; idque vel maxime, ubi, post alias evacuationes diutius repetitas, suadente colore viridi eorum quae per os e ventriculo excernuntur, emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam: si

Praesertim emetico propinato.

De Diagnosi ergo sedulo cavendum.

quid ego observando didici, imprimis cavendum est, ne symptomata foeminis Hystericis familiaria ab aliis quos saepe aemulantur morbis, diagnosi errante putentur oriri.

[128.] Hic non est reticendum, quod, praeter errores jam recensitos a quibus foeminae Affectibus Hystericis obnoxiae de vita periclitantur, permultae insuper errore non minus funesto dictis Affectibus multantur ea tempestate, qua hic morbus, licet sua natura non sit lethalis, tamen vi malorum *ἐπιγινωμένων* ac subsequentium haud paucas e medio tollat. Exempli gratia: foemina teneriori atque infirmo corporis habitu infantem parit, cui omnia foeliciter et secundum naturam cedunt; obstetrix (sive rudis et imperita, sive jactabunda, et quam praeclare suo illa munere functa sit palam ostentans,) suadet ut puerpera paucis a partu diebus surgat, et se a lecto aliquandiu abstineat; haec morem gerens, statim a primo corporis motu Affectione Hysterica corripitur, et, pro ratione qua morbus inaugescit, lochia primum imminuun-

Plurimae puerperae pereunt quod debito citius e lecto exurgunt, unde lochiorum suppressio,

tur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem praematuram longa symptomatum series excepit, quae, nisi permagna tam diligentia quam in medendo peritia intercedat, aegram brevi perimunt. Nonnunquam enim phrenesi laborant ex hac occasione, quae indies efferatior reddita spasmos primum, dein mortem, affert: si vero mortem evadant, mitius aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitae terminum. Nonnunquam post lochiorum suppressionem in febrem incidunt, quae vel in earum quae tum grassantur epidemiarum castra transit, vel ab ea sola pendet origine. Adde quod iidem Affectus Hysteriei, quibus lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis saeviunt, tanquam ex se denuo nati.

[129.] Diu est a quo mihi subiit in mentem, quod, ex eis quae moriuntur puerperis, vix decima quacque (ut modeste computemus,) vel ex eo perit quod vires partui necessariae eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiore comitantibus; at eo maxime nomine, quod debito citius lecto exurgat, excitatis a motu illo paroxysmis Hystericeis, a quibus cum sistantur lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quae me audiunt ubique auctor sum, ut ad diem saltem decimum usque in lecto se contineant, si modo natura paulo debiliores sint; praecipue si *vaporibus*, qui vulgo dicuntur, jam pridem fuerint tentatae. Praeterquam enim quod ista qua in lecto fruuntur quies a malis jam toties commemoratis eas immunes praestet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum a pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus, exhaustos fractosque; quinimo et Naturae supplicias fert, atque omnes quas gestationis tempore mulier eongesserat eruditates digerit et amolitur.

DE AFFECT. HYSTERICA.

phrenesis, spasmi, febres, &c.

Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quod vires partui ferendo non sint.

Ad diem saltem decimum jacere debent.

[130.]^s Verum, si ab admissio hoc errore quodvis e dietis symptomatis supervenerit, indicationes eurativae eo dirigendae sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, et ut lochia rursus fluant; quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinacius insistendum, sed, exhibitis aliquandiu remediis quae in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, ab iis temperandum est; eum neque fortiora hic locum ha-

Indicationes curativae duae.

Si remedia usurpari solita votis non respondeant, ab iis temperandum.

^s Cf. *Process. Int.* c. 32.

^t *ab*] religiose ab cd. '82.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Emplastr.
hysteri-
cum um-
bilico ad-
moveatur,
et electua-
rium cum
julapio hic
laudato ex-
hibeatur.

beant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas et fere prostratas puerperarum ita affectarum vires.

Exempli gratia: ubi primum lochia jam suppressi constat, e re fuerit foeminam e vestigio lecto addicere, mox emplastrum hystericum umbilico admoveere, atque quam primum electuarium sequens^u propinandum imperare: ut^x,—

[Form. 82.]^y R Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Rutae, ana unciam unam,
Trochiscorum e Myrrha drachmas duas,
Castorei,
Crocii Anglicani,
Salis Volatilis,
Salis Ammoniaci,
Assae Foetidae, ana drachmam dimidiam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Quinque Radicibus;
Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae majoris tertia quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia quatuor vel quinque:—

[Form. 83.]^y R Aquae Rutae,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana uncias tres,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat julapium.

Si haec
malum
non devin-
cunt, lau-
danum
una saltem
vice ten-
dandum;

Atque haec, si statim a primo suppressionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincunt: sin autem, dictis remediis eousque continuatis donec toto quantitas assumpta fuerit, lochia adhuc supprimantur, hoc in casu laudanum, una saltem vice, tentandum. Hic laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cum tamen spirituum perturbationem, a qua solennis lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimum juvare, et, emmenagogis nihil proficientibus, lochiorum fluxum postliminio revocare, possit^z. Com-
modissime vero narcotica una cum hystericis et emmenagogis propinantur; verbi gratia, laudani liquidi guttae quatuordecim in aqua bryoniae composita, vel laudani in forma solida granum unum semis cum scrupulo dimidio assae foetidae in pilulas duas redactum. [131.] Sedulo interim animadvertendum est, quod, si telo hoc semel misso scopum non attingamus, nec sequantur lochia, opium nullo modo est re-
petendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet; etenim si

quod ali-
quando lo-
chiorum
fluxum re-
vocat.

Narcotica
cum hy-
stericis et
emmena-
gogis pro-
pinentur.
Si non se-
quantur
lochiae, re-
jiciantur
narcotica,

^u *elect. seq.] paregoricum* ed. '82.

^x *ut—tentandum*] om. ed. '82.

^y Cf. formm. 209, 210, 230.

^z *possit*] *Atque hoc solum, si statim a primo suppressionis indicio exhibeatur, malo par forte erit,* add. ed. '82.

reiteretur hic paregoricum, lochia ita potenter sistet, ut ea nulla deinceps arte provocari queant. Verum^a enimvero si et hoc minus succedat, (interjecto aliquo temporis spatio, quo certiores simus quid istud praestiterit,) ad medicamenta iterum^b ἐμμηναγωγὰ hystericis permixta redeundum est, et dein ad enematis ex lacte saccharato injectionem. Verum quod de opio supra, hic de enematis dicendum est: nisi enim primo injectum lochia educat, nihil prorsus a pluribus est sperandum; cum unum humores leniter sollicitando, ut fluant lochia efficere possit, plura vero eadem alio divertant. [132.] His itaque peractis, (quae tamen leviter tangenda sunt,) tutissimum est, et prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν praestolari; cum singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, et, si aegra vicesimum diem superaverit, jam fere in vado est. Etenim cum a morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori foemina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quae aptissima videbitur isti malo averruncando quod a lochiorum suppressione accreverat; quando remedia obstinatius ingesta, primis ne hilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem a qua morbus oritur, augere possint: quod^c sedulo advertendum velim.

[133.] Nuper matrona, tam natalibus quam moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modo dicta occasione statim a partu paroxysmis Hystericis affectae, lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis supra memoratis eadem proritare, at frustra; Affectione Hysterica vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore praeviderem si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facile principi ac coryphaeo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque decimum quartum optime illi cessit; quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quam pridie fuerat, deprehendi. Post hunc, mulierculae adstantes (quas hactenus a noxa illi sub officii specie inferenda aegre arcueram,) maritum impellebant, ut sine mora sanguinem e pede uxoris extrahi curaret; quo facto, paroxysmi Hystericici adeo

DE AFFECT. HYSTERICA.

et hystericis ac emmenagogis enema addatur.

Enema non repetendum,

sed temporis συμμαχία praestolanda.

Post diem 20um res fere in vado est.

Si remedia nihil proficientia obstinacius ingerantur, et morbum et spirituum perturbationem augent.

Historia.

^a Verum—spatio] Haec si minus succedant, (interjecto horarum aliquo spatio,) ed. '82.

^b iterum . . . redeundum] deveniendum ed. '82.

^c quod—velim.] om. ed. '82.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

In quo ca-
sus boni
Medici est
rem totam
aliquan-
diu Natu-
rae com-
mittere.

invallescebant, ut intra paucas horas spasmi accederent, et non ita diu postea, aerumnarum requies, Mors.

[134.] Et (si fas mihi sit libere quae sentio effari,) jamdiu in ea haeresi fui, ut arbitrarer, me, non tantum in dictis puerperarum morbis, sed etiam in acutis omnibus, ubi curationem ab hac illave, qua uti placet, methodo certo insecuturam polliceri nequeam, et viri et Medici boni probique pulchre defungi munere, quoties nihil omnino tento^d, modo, aegrum invisens, illum non se pejus habere hoc die quam heri habuit comperiam, nec cras habiturum quam hodie conjectura assequi possum: cum, si in aegro curando ea methodo incedam de cujus efficacia nondum mihi certo constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quam ab ipso morbo, is periclitabitur. Neque ita facile geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus; quamvis enim impraesentiarum nullum vel incipientis convalescentiae signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum morbi acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret; ac proinde dies quilibet res aegri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam praebet, ex qua opportunius ac certius morbum feriat confodiatque quam in praecedentibus liceret. Quod quidem uti de acutorum plerisque vere affirmatur, ita praecipue de puerperarum morbis, quibus error vel leviusculus fatalis esse possit, et in quibus ita parum valeamus naturalem illam evacuationem regere, a cujus suppressione mala de quibus diximus proveniunt.

Saepe fluxus mensium immo-
dicus, sive in puerperio, sive extra idem, Affectus Hysterici causa sit: prima species post partum laboriosior rem primis solum diebus ingruit, et brevi se prorpere solet: victus sit incrassans.

[135.]^e Cum vero Affectus Hysterici non semper primariae causae, (spirituum nempe debilitati nativae,) sed adventitiae aliquando, originem suam debeant, hujusmodi itaque causam (antequam finiam,) hic recensere libet, quae frequentissime *vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est fluxus mensium immodicus, sive in puerperio, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosior maxime infestat, et longa symptomatum Hysteriicorum caterva stipatur: et sicuti in primis hisce diebus solum ingruit ac urget, ita etiam brevi se prorpere solet; etenim si victus paulo incrassans instituitur, facile abigitur; cui et sequens potus addi poterit:—

^d Cf. *Observ. Med.* v. 6. 8.

^e §§ 135—139 om. ed. '82. Cf. *Process. Int.* c. 31.

[Form. 84.]^f R^g Aquae Plantaginis,
 Vini Rubri, ana libram unam ;
 Coque simul ad tertias, et deinde edulcoretur sufficiente quantitate
 sacchari albiissimi ; cujus, cum frigescat, capiat libram dimidiam
 bis vel ter in die.

DE AF-
 FECT. HY-
 STERICA.

Medica-
 mentorum
 formulae.

Interim julapium aliquod Hystericum, at satis mite, subinde
 propinetur, et nodulus sequens naribus admoveatur :—

[Form. 85.]^f R^g Galbani,
 Assae Foetidae, ana drachmas duas,
 Castorei sesquidrachmam,
 Salis Succini Volatilis drachmam dimidiam ;
 Misce ; fiat nodulus.

Vel,—

[Form. 86.]^f R^g Spiritus Salis Armoniaci drachmas duas ;
 quem saepius olfaciat.

[136.] Quod vero ad hujusmodi extra puerperium fluxum attinet, licet idem omni tempore foeminis accidere solet, eas tamen paulo ante tempus illud quo sponte sua omnino menses cessaturi, saepissime invadit ; circa aetatis scilicet annum quadragesimum quintum si modo temporius fluere inceperant, circa autem quinquagesimum si serius in vita prius prorumpebant. His (uti dictum,) paulo ante totalem eorundem discessum (instar candelae jam fere absumptae deflagrataeque, quae subito flammam edit insigniorem, mox penitus disparituram,) cum magno impetu affatim excidunt, et, ob copiam sanguinis ingentem qui continuo excernitur, in paroxysmos Hystericos fere continuos miseris dejiciunt. Hic, licet Hysterica tam interna quam externa obiter usurpanda, (fortiora devitando, ne fluxum ulterius ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quae hunc in modum quam primum sistenda.

Species altera, licet omni tempore accidit, circa aetatis ann. 45um vel 50um, quo menses cessaturi sunt, praecipue invadit.

Hysterica fortiora evitentur.

[137.]^h Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo : sequenti mane exhibeatur potio purgativa communisⁱ, quae repetenda est tertia quaque die per duas alias vices ; et singulis noctibus per totum morbi decursum sumat paregoricum ex syrupi de meconio uncia una.

Methodus medendi,

[Form. 87.]^j R^g Conservae Rosarum Siccarum uncias duas,

^f Cf. formm. 206, 207, 208.

^g R^g] *Assumatur* Syd.

^h Cf. *Process. Int.* c. 27.

ⁱ Cf. formm. 8, 24, 59, 97, 101, 103, 118, 212.

^j Cf. form. 198.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

cum me-
dicamen-
torum for-
mulis.

Trochiscorum de Terra Lemnia sesquidrachmam,
Corticis Granatorum,
Corallii Rubri praeparati, ana scrupulos duos,
Lapis Haematitis,
Sanguinis Draconis,

Boli Armenae, ana scrupulum unum,

cum sufficiente quantitate Syrupi e Coralliis Simplicis;

Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis mos-
chatae majoris mane et quinta pomeridiana, superbibendo se-
quentis julapii cochlearia sex :—

[Form. 88.]^k R Aquae Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae,
Syrupi de Rosis Siccis, ana unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam
aciditatem;

[Misce.]

[Form. 89.]^l R Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Urticae, ana quantitatem sufficientem;
Contundantur simul mortario marmoreo, et succus exprimatur,
qui postea clarificetur: capiat cochlearia sex frigide ter vel qua-
ter in die.

Post primam purgationem applicetur emplastrum sequens
regioni lumborum :—

[Form. 90.]^l R Emplastri Diapalmae,
[Emplastri] ad Herniam, ana partes aequales;
Massa extendatur super alutam, et fiat emplastrum.

[138.] Diaeta refrigerans incrassansque imperanda, nisi
quod e re erit semel vel bis in die vini Clareti haustulum
aegrae indulgere, quod, etsi minus conveniat in quantum
ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocil-
landas concedi possit. Atque haec quidem methodus, ut
foeminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem
iis quibus abortus periculum imminet, non minus confert:
atqui cathartica et succi hic omittantur^m.

Uteri pro-
cidentiae
curatio.

[139.]ⁿ Est et alia, etsi minus frequens, Affectuum Hyste-
ricorum causa; nempe post partum laboriosiore uteri pro-
cidentia, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens,
quae tamen cito ac facile hoc modo sanatur :—

[Form. 91.]^o R Corticis Quercus uncias duas,

^k Cf. formm. 116, 199.

^l Cf. formm. 200, 201.

^m Cf. *Process. Int.* c. 30.

ⁿ Cf. *Process. Int.* c. 19.

^o Cf. form. 190.

Coque aquae fontanae libris quatuor ad libras duas, sub finem addendo

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

Corticis Granatorum contusi unciam unam,
Rosarum Rubrarum,
Florum Granatorum, ana manipulos duos,
deinde adde Vini Rubri libram dimidiam;

Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectae admoveatur mane horis duabus antequam e lecto assurgat, et nocte post decubitum, donec symptomata penitus evanuerint.

Sed de his plus satis.

[140.] Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam CONCLUSIO. quae a me in hujusce morbi sive historia, sive curatione, hactenus fuerint observata. Restat, ut, si quid forte peccaverim, ista minus quam oportuit accurate describens, veniam a Te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias Tibi referrem, (quod alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, Tuo calculo probare haud dedigneris,) aequi bonique consulas. Quae quidem gratulatio mihi ita raro obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti quos ea mentis praestantia Natura effinxit ut grati esse norint, perpauci sunt;—

———“vix totidem, quot
“Thebarum portae, vel divitis ostia Nili.” [Juven. *Sat.* xiii. 26.]

Quo non obstante pergo adhuc, imo et pergam, in ediscenda promovendaque quoad potero methodo curandorum morborum, atque iis qui me minus in praxi valent (si qui sunt ejusmodi,) instruendis. Famae meae interim arbitrium penes alios sit: aequa enim lance et scrupulose expendens, hominesne juvare praestet, aut ab iisdem celebrari, prius illud praeponderare comperio, et maximi sane momenti esse ad animi tranquillitatem; famam vero populique halitum pluma leviolem aut bulla, atque umbra insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partae majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint: meminerint tamen mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiolem quotidie quaestum facere, et majorem auri argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc brutis animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt; et,

DE AE-
FECT. HY-
STERICA.

si recta ex animi arbitrio et virtute nata excipiamus, (quorum non est capax brutorum natura,) hos plane exaequant belluae, imo et alios omnes qui non eum sibi vitae scopum proponunt, ut prosint quam plurimis. Commendatum me habeas, rogo, viro sagaci et eruditissimo, D^{no} Doctori Kendrick, Tibi mihiq^{ue} amicissimo; utpote cui debeam quod Tuum in me ita propensum animum resciverim, eamque qua me complecteris amicitiam eo internuncio didicerim. Conabor, quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, et par pari referre, utpote qui sim jure meritoque,

Vir Dignissime,

Tibi devinctissimus,

Tuique semper studiosissimus,

THO. SYDENHAM.

Londini,
Jan. 20. 1681-2,

FINIS.

TRACTATUS
DE
Podagra
ET
HYDROPE.

PER
THO. SYDENHAM, M.D.

Non fingendum, aut excogitandum, fed
inveniendum, quid Natura faciat, aut
ferat. *Bacon.*

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne
Capitis Episcopalis in Cœmeterio *D. Pauli*, 1685.

DOCTISSIMO VIRO

THOMAE SHORT, M.D.

COLL. MED. LOND. SOC.

EN Tibi, Humanissime Vir, Tractatulum de Podagra et Hydrope, loco spissioris voluminis quod animo destinaveram; Historiam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maxime circa quos mea Praxis potissimum versata est. Cum vero omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plus satis intendendo, atrociorum podagrae paroxysmum mihi accersiverim quam quo alias (ut puto,) fueram mulctandus; res ipsa monebat ut has lucubrationes vel invitus ponerem, et mihi tandem ipse consulerem, hos tantum morbos duos quadantenus expedivisse contentus. Quoties enim ad haec studia me recipiebam, toties et podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demum id est, accipere digneris, quod Tibi duabus potissimum de causis dicandum censeo: Primum, quod earum quas jam olim in publicum dedi observationum, a quibusdam despectarum, utilitatem aliquam, non tantum me coram atque in os, sed etiam coram aliis, agnoscere atque asserere nullus dubitaveris; Deinde, quod ex aliqua consuetudine quam mutuam habuimus, consilia in commune pro aegrorum commodis conferentes, ego Tuum genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprime factum; quodque, tametsi doctrina omnis generis inlarescas, Te tamen Natura ad eas potius subtilitates determinaverit quae e praxi nascuntur, quam ad inanes speculationes;—quae duo haud minori intervallo a se invicem distant, quam sapientum res seriae ac maximi momenti a puerulorum ludo ac crepundiis disternantur, et fortasse (nisi me fallit observatio mea,) perraro in eodem subjecto conveniunt. Quae Tua sagacitas, juncta opportunitati quam Tibi suppeditavit ingens medicandorum copia ad experimenta stabilienda, Te ad Artis nostrae fastigium evertit; et morum comitas versus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facile tuebitur. Si quae heic disserui, neque Tibi, cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatae probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multum alios morabor, qui nulla alia de causa mihi infensissimi sunt, nisi quod aliter tam de ipsis morbis quam de eorum curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ita non fieret, penes me nullo modo fuit; quando sic

EPIST.
DEDICAT.

a Natura factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi, impendere soleam; neque tam quaeram, an alii eadem mecum asserant, quam utrum quae ego trado cum veritate consentiant; utpote qui rumores et vulgi plausum haud magni faciam. Et sane quid tanti est, si, officio civis boni strenue perfunctus, et publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamen exinde gloriam reportem? cum (si rem recte perpendam,) consulere existimationi meae, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si non-enti consuluissem; quid enim mihi post obitum prodesset queat, ut octo elementa alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur, qui non magis aliquam mei ideam animo possint effingere, quam ego jam queam concipere qualesnam tandem illi futuri sunt, qui omnes et mortuos prioris seculi ignorabunt, et aliis tum dialectis tum moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconstantia ac vicissitudine? At quorsum ego de aliorum judicio sollicitus sim? Si meo aliquo conatu in promovenda et morborum et eorundem curationum scientia aliquantulum promeritus fuerim, haud diu ista laude fruar: atque e diverso, si cui minus placuerint mea scripta, vix puto me alia additurum; cum non patiatur ratio sanitatis meae, ut mundo ultiores rem medicam tractando molestias facessam. Et profecto vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cum manus tremula calamum regere nequiret, operam mihi commodatam ab amicissimo viro D^{no} Johanne Drake, Bacca laureo in Medicina ex Aede Christi apud Cantabrigienses, gratus agnoscere debeo; quem quidem virum et nativus morum candor et vitae integritas amicum perquam exoptabilem, animi vero dotes tam a Natura subministratae quam studio excultae, humano generi utilem admodum reddent et beneficum, ubi eam artem exercere placuerit, quam ita probe callet. De caetero rogandus es, Vir Spectatissime, ut huic meo in Te officio, si permolestior fuerim, veniam concedas:—quod tamen non aliunde nasci existimes velim, quam ex illo honore et obsequio, quibus Te merito atque ex animo prosequitur

*Tibi addictissimus,
Tuique observantissimus,
THO. SYDENHAM.*

*Londini,
Maii 21, 1683.*

THOMAE SYDENHAM

TRACTATUS DE PODAGRA^a.

PROCUL dubio aestimabunt homines vel morbi de quo agimus naturam *δυσνόητον* ac fere incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor^b vexavit, ingenii tardissimi ac prorsus hebetis, cum meae tam de ipso morbo quam de ejus curatione observationes ita parum votis respondeant. Utut tamen se res habeat, ego bona saltem fide tradam quae hactenus rescivi omnia; difficultates salebrasque sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum, spectantes, Tempori, duci veritatis, evincendas complanandasque relinquens.

[2.] Podagra eos plerunque senes invadit, qui, postquam meliores vitae dies mollius ac delicatius transegerint, epulis lautioribus, vino, aliisque liquoribus spirituosis, liberalius indulgentes, tandem ob pigritiam, aetatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitus omisere quibus juvenes assueverant. Ad haec, isti qui huic morbo sunt obnoxii, crania habent grandiuscula; habitu corporis ut plurimum sunt pleniori, humido, et laxo; et constitutionem habent omnes luxuriantem virosamque, ditissima atque optima vitae stamina.

Quos praecipue invadit Podagra^c.

[3.] Non quod Podagra eos solum adoriatur, qui crasso et corpulento habitu donantur, cum aliquando etiam (etsi rarius,) graciles ac macilentos invadat; neque quod hic morbus in omnibus senium praestoletur: quandoque enim etiam aetate florentes corripit, quoties scilicet infoelicia morbi semina a parentibus quasi ex traduce acceperint; vel, si hoc non fuerit, immodicae Veneri praematurius indulserint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus prius etiam vehemen-

^a Cf. *Process. Int.* c. 61.

^c Deest *Elench. Rer.* in ed. '83.

^b Cf. *inf.* § 71; *Epist. Respons. I.* § 1.

DE POD-
AGRA.

tioribus utebantur; edaciores insuper fuerint et liquores spirituosos immoderatus hauserint, postea derepente ad liquores tenues et refrigerantes se contulerint.

Diversus
ejus mos
pro ratione
subjecti, et
tempore
invadendi.

[4.] Si quem non nisi jam senio confectum primum adoriatur, nunquam postea vel tam statas habet periodos, vel tam immaniter saevit, quam si juniorem occupaverit; tum quod vita ut plurimum elabatur antequam morbus naturalibus symptomatis stipatus ad ἀκμήν pervenerit, tum etiam quia calore nativo et vigore corporis imminutis, nec ita jugiter nec vehementer in articulos displodi potest. At si quem maturius lacessat, quamvis nec sedem adhuc figat, nec eum ita male tractet, sed incerta periodo pro data ansa ingruat, leviter ad paucos dies torquens, et nulla methodo invadens recedensque; sensim tamen castra metatur, legem sibi ponens, typumque praeformans, tam quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quam quoad paroxysmi durationem: ad haec, ferocius quam primo insultu debacchatur.

Quo tem-
pore et
modo Pod-
agra re-
gularis ae-
grum ag-
greditur.

[5.] De hoc morbo dum ita regulam typumque servat, libet primo disserere; postea de ejusdem phaenomenis anomalis atque incertioribus, quoties scilicet vel praepostero inidoneorum medicamentorum usu de statu suo dejectus fuit, vel ob subjecti debilitatem et languorem ad propria et genuina symptomata nequit assurgere. Quoties itaque regularis est Podagra, hoc fere modo aegrum aggreditur. Januario exeunte, aut incipiente Febuario, derepente et nulla fere praesensione antecedente ingruit, nisi quod ventriculi cruditate atque ἀπεψία ad septimanas aliquot aeger laboraverit, corporis insuper intumescencia quasi ventosa et gravitate, quae indies augetur donec tandem detonet paroxysmus; quem paucis diebus praecit torpor et quasi flatuum descensus per femorum carnes, cum affectione σπασμοειδέϊ, tum etiam pridie paroxysmi appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto somnoque committitur; hora vero secunda post mediam noctem excitatur a dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum. Hic dolor eum refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquae tantum non frigidae partis affectae membranis affusae. Mox sequitur rigor cum horrore et febricitatione aliquali. Dolor autem hic primo remissior gradatim intenditur, (et pari passu rigor

Quo ordi-
ne, et qui-
bus stipata
phaenome-
nis, partes
lacessit.

Paroxys-
mus gra-
phice de-
pingitur.

atque horror recedunt,) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum tarsi et metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbelle accommodans; nunc tensionem violentam vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram et coarctationem, exprimens: ad haec, ita vivum exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem, ferre valeat. Atque hinc fit, ut nox non tantum in cruciatu transigatur, sed etiam cum irrequieta partis affectae hac illac rotatione, et mutatione situs quasi perpetua. Neque minor est totius corporis jactatio incessans, quae semper paroxysmum, maxime vero accedentem, comitatur, quam torti membri agitatio et dolor. Hinc etiam mille conamina, situs tum ipsius corporis tum membri affecti mutatione assidua, doloris sedationem incassum exambiunt: quae tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet nycthemeri spatio a primo impulsu paroxysmi,) quo tempore aeger post materiae peccantis modicam digestionem et difflationem aliqualem subito a dolore respirat; licet hanc ille liberationem isti membri affecti positurae qua postremo usus erat, immerito acceptam referat. Jam leni madore perfusus somno concedit, a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit; cum solum antehac (quod in omnibus Podagricorum paroxysmis solenne est,) insignior intumescencia venarum membro vexato intertextarum se in conspectum dederat. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve, si materia Podagrae generandae apta fuerit copiosior, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius die jam advesperascente, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit; vel, si prior iste jam dolere desierit, debilitas quae cum infirmaverat, mox evanescit, tam viribus quam integra sanitate isti pedi statim restitutis, perinde ac nunquam laboraverat, si modo dolor pedem nuper tentatum ferocius lancinet. Nihilominus easdem hic excitat tragœdias quas prius in altero pede, tam quoad doloris vehementiam, quam durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus, cum materia peccans adeo exuberat ut ei capiendae

DE POD-
AGRA.

Nunc hic,
nunc illic
tragœdias
excitat.

DE POD-
AGRA.

pes unus impar sit, utrosque simul pari vehementia fatigat ; sed ut plurimum pedes successive (uti diximus,) aggreditur.

Dolor sem-
per noctu
recrudes-
cit, mane
vero remit-
titur.

Postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem ; hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, mane vero remittatur. Atque ex

Ex serie
paroxys-
mulorum
constat
paroxys-
mus.

serie horum *paroxysmulorum* (sit verbo venia,) constat Paroxysmus qui dicitur Podagrae, diuturnior breviorve pro aegri aetate : neque enim censendum est, quoties quis cum hoc morbo ad menses duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum paroxysmum fuisse, sed seriem potius et catenam paroxysmulorum, quorum posterior quilibet priore et mitior fuit et contractior, donec tandem, materia peccante prorsus ab-

In diversis
diverso
tempore
solvitur.

sumpta, aeger pristinam obtinuerit sanitatem ; quod in vegetioribus, et iis quos Podagra rarius invisit, diebus saepe quatuordecim fit ; in senioribus, atque iis quos saepius afflxit, duobus mensibus ; iis vero qui vel annis vel diuturniore morbi mora fractiores jam sunt, non prius valedicit quam

Quomodo
se habet
aeger quo-
ad urinam,

aestas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, quae post separationem sedimentum rubrum et quasi arenulis refertum deponit ; nec aeger ut plurimum nisi tertiam potulentorum quae assumpsit partem

alvum, et
appetitum.

per vesicam reddit ; alvus item ad dictos primos fere dies constipata est. Appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas et mo-

Pruritus in
discessu,
et pedum
desquamatio.

lesta sensatio, integrum paroxysmum comitantur. Recedentem paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maxime inter digitos, unde decidunt furfures, et pedes ipsi quasi ab epoto veneno desquamantur. Morbo jam discusso,

Pro majori
vel minori
unius
paroxysmi
saevitia,
vel serius
vel citius
revertit
proximus.

aegri tum *ἐνέξια*, tum appetitus, redeunt pro rata doloris quo saeviebat paroxysmus nuper elapsus, et in eadem proportionem servata vel acceleratur vel differtur sequens paroxysmus : nam si hic ultimus aegrum pessime multaverit, sequens paroxysmus non nisi anno ad idem punctum revertente denuo accedet.

In Podagra
inve-
terata, vel
indebita
medicati-
one turba-
ta, phaenomena sunt
diversa.

[6.] Atque hoc se habet modo Podagra regularis phaenomenis genuinis propriisque se ostendens. Cum vero vel ab indebita medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est Natura eidem methodo consueta elimi-

nando, phaenomena multum sunt diversa a jam descriptis. Nam cum hactenus dolor pedibus tantum fuerit infestus, (qui peccantis materiae sedes sunt genuina, quae cum alias quaslibet partes occupat, certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua, aliasque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum pluresve digitos distorquens fasciculo radicum pastinacae similes eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concretiones circa articulorum ligamenta tophaceas generans, quae articulorum cuticulam ipsamque cutem destruentes^d, nudos tophos cretam vel oculos cancerorum aemulantes, acicula eruendos, exhibent^d conspectui. Nonnunquam materia morbum committens cubitis impacta tumorem subalbum excitat, fere ad ovi magnitudinem, qui^d sensim inflammatur cum rubore. Est ubi femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhiens, ut quasi clavo transacto lectulo affixum ne latum pilum a loco in quo est se queat dimovere. Et quando, vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ita familiarem, vel urgente necessario aliquo vitae officio, aeger aliorum opera est movendus, omni cautela opus est ne forte vel minima motus contrarietas dolorem accersat, qui eo tantum nomine potest tolerari quod confestim evanescat. Quae quidem corporis latio, ita caute et delicate peragenda, haud exigua pars est aerumnarum quibus Podagra oneratur; dolor enim vehementior non per omnem paroxysmum extenditur, si modo pars affecta omnino quiescat.

[7.] Cum Podagra antehac non nisi exeunte hyeme soleret invadere, post duos tresve menses pro more recessura, jam per annum integrum vexat aegrum, demptis duobus vel tribus mensibus calidioribus atque aestivis. Et (quod insuper est observandum,) quemadmodum paroxysmus major sive generalis jam protractior quam olim fuerat invenitur, ita etiam paroxysmi isti particulares ex quibus generalior componitur, singuli diutius saeviunt; cum enim antehac particulares isti non ultra unum alterumve diem excruciant, jam ubicunque sedem figant, maxime si pedes vel genua oc-

DE POD-
AGRA.

Pedes peccantis materiae sedes genuinae sunt.

Jam varias corporis partes occupat.

In digitis &c. tophos generat,

in cubitis tumorem album excitat. Femur, genuque, &c. ut impetit.

Per annum fere integrum durat paroxysmus.

Paroxysmi particulares diutius saeviunt,

^d —entes . . . —bent . . . qui] Sic edd. recent., male Syd. —ens . . . —bet . . . quae.

DE POD- cupaverint, non ante diem decimum quartum castra movent :
 AGRA. primo ad haec aut secundo post appulsum die, aeger, praeter
 nec ante dolorem, aliqualem etiam aegritudinem patitur, atque simul
 diem 14um omnimodam appetitus prostrationem.
 castra mo-
 vent.

In inter-
 vallis artus
 sunt con-
 tracti.

Quanto
 magis ae-
 ger ambu-
 lando pe-
 des firma-
 re conten-
 dit, tanto
 periculosus
 morbi
 fomes vis-
 ceribus
 imminet.

Venarum
 haemor-
 rhoïdum
 dolore, ruc-
 tu nidoro-
 so, appeti-
 tus pro-
 stratione
 infestatur.
 Urina il-
 lam imi-
 tatur quae
 in diabete
 excerni-
 tur. Dor-
 sum aliae-
 que partes
 moleste
 pruriunt.

Dolores in
 metatarso
 lancinan-
 tes, et spas-
 mi in ten-
 dinibus
 musculo-
 rum tibiae,
 ut aegrum
 invadunt.

[8.] Postremo, cum, antequam malum usque adeo incru-
 duerat, aeger non solum longioribus frueretur paroxysmorum
 intervallis, sed etiam durante ista intermissione recte valeret
 tam artubus quam reliquo corpore, facultatibus singulis natu-
 ralibus officio suo debite fungentibus; jam artus habet fere
 undiquaque contractos atque impeditos, ita ut, quamlibet
 stare possit, forte etiam aliquantisper procedere, gressu tamen
 ita claudicante ac permolesto prorepat, ut etiam cum ambulet
 quiescere videatur; et, si ultra vires ambulare perstiterit quo
 pedibus rectius valeat, quanto magis ipsos ambulando con-
 firmat et dolori excipiendo minus obnoxios reddit, tanto
 morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfecte
 dissipatus, visceribus periculosius imminet, cum in pedes ita
 libere nequeat effundi, qui hoc morbi tempore vix unquam
 doloris sunt expertes, sed sensatione aliqua plus minusve
 molesta perpetuo tentantur. [9.] Quinetiam multis aliis
 symptomatis infestatur aeger, ut venarum haemorrhoidaliū
 dolore, ructu nidoroso cibi jam manducati et in ventriculo
 putrescentis gustum referente, quoties vel aliquid e dyspeptis
 assumpserit, vel eam tantum cibi quantitatem quae sano com-
 petit. Appetitus languet, uti et totum corpus, prae inopia
 spirituum. Denique ideo tantum vivit ut calamitosus sit et
 miser, non ut vitae dulcedine vel minimum fruatur. Urina,
 quam prius coloratiorem, maxime in paroxysmis, et in pauca
 quantitate solebat reddere, jam illam tam colore imitatur
 quam copia quae in diabete excernitur. Dorsum aliaeque
 partes moleste pruriunt, maxime sub horam somni.

[10.] Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmator est,
 incommodi accidit, quod ab oscitatione, imprimis vero matu-
 tina, ligamenta ossium metatarsi vehementer convelluntur,
 cum sensu quasi coarctationis vel compressionis fortissimae
 a manu valida. Quandoque etiam nulla oscitatione praece-
 dente, aeger jam se somno committens ictum quasi clavae
 metatarsum confringentis derepente persentiscit, unde cum
 ejulatu expergiscitur. Tendines musculorum quae tibiae
 suffulciunt subinde spasmo corripuntur ita acri et violento,

ut dolor quem excitat, si vel tantisper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

DE POD-
AGRA.

[11.] Post multos dirosque cruciatus et carnificinam diuturniorem, ceu pignus missionis quam mors jam in propinquo stans mox est datura, paroxysmi subsequentes aegrum quoad dolorem clementius tractant, (Natura, partim ab onere materiae peccantis oppressa, partim ob senium, eandem in corporis extremitates jugiter ac strenue relegare non amplius valente,) at, loco doloris consueti, aegritudo quaedam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad diarrhoeam, superveniunt. Haec symptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quae pariter evanescent quoties articulos dolor fatigat: atque ita nunc dolore, nunc aegritudine quasi alternatim lacescente, paroxysmus longas moras nectit.

Doloribus recedentibus aegritudines, lassitudo spontanea, et in diarrhoeam propensio, succedunt.

Animadvertendum est enim, quod, ubi quis ad multos annos Podagra laboraverit, dolor singulis paroxysmis gradatim imminuitur, tandemque aegritudine potius conficitur quam dolore; quem enim in his patitur dolor, quamlibet sint productiores, vix ad decimam partem ejus assurgit doloris quem pati solebat cum viribus esset magis integris. Nihilominus haec ipsa morbi inclementia pensabatur ut plurimum longiore intercapedine quae paroxysmos intercedebat, tum sanitate qua interea satis commoda utebatur: namque hoc in morbo dolor amarissimum est Naturae pharmacum, qui quo vehementior est, eo citius praeterlabitur paroxysmus, atque insuper et longior erit intermissio et magis perfecta, et vice versa.

In Podagra diuturniore aegritudine potius quam dolore conficitur paroxysmus. Quo vehementior est dolor, eo citius praeterlabitur paroxysmus et diutius abest, et vice versa.

[12.] Neque tamen dolor, claudicatio, atque impeditus partium affectarum motus, aegritudo, aliaeque symptomata jam descripta, hujusce morbi tragoediam absolvunt: calculus insuper renum in quam plurimis parit hic affectus, tum ex eo quod aeger diu supinus recubat, tum etiam quod ferientur organa secretoria a debitis sibi functionibus, sive etiam quod calculus ejusdem materiae morbificae in genere portio quaedam sit; quam ego litem non dijudico. Quaecunque vero sit hujus mali origo, nonnunquam aegri animum moestissima interpellit contemplatio, calculusne an Podagra immitior sit. Quandoque etiam calculus lotii per meatus urinarios in vesicam transitum impediens, aegrum de medio tollit, lentas Podagrae moras haud amplius expectantem.

Calculus renum in quamplurimis parit;

qui aliquando meatus urinarios obstruens aegrum e medio tollit.

[13.] Nec satis est aegrum ita miseris modis dilaniari, ut

DE POD-
AGRA.

nec sui jam fuerit compos, alienae opis prorsus indigens; sed et hic accedit miseriarum cumulus, quod durante paroxysmo animus etiam (ceu contagio afflatus,) eo usque corpori compatitur, ut haud facile sit dictu utro horum aeger calamitosius doleat. Non enim rectius *Podagrae*, quam *iracundiae*, paroxysmus omnis dici potest, cum mens et ratio usque adeo ab infirmato corpore enerventur, ut vel levissimo affectuum motu impellantur et vacillent: unde non magis ipse sibi quam aliis gravis est. Quid quod et caeteris quoque passionibus est obnoxius, timori videlicet, sollicitudinique, atque aliis id genus? a quibus pariter torquetur, donec morbo evanescente, animus quoque, pristina tranquillitate recepta, una convalescet.

Animus
corpori
compati-
tur, unde
aeger va-
riis passi-
onibus ob-
noxius est.

Morbi ca-
tastrophe.

[14.] Tandem aeger, (ut funestissimi hujus morbi catastrophem semel expediam,) visceribus a materiae peccantis incubatu complexuque ita laesis ut secretionis organa non amplius suo munere fungi queant, unde et sanguis quasi limo et faeculentis refertus stagnat, et materia peccans non jam, ut olim solebat, in corporis extremitates disploditur atque rejicitur; tandem (inquam,) ὁ τρις ἄθλιος vitam afflictissimam et jam diu non vitalem cum morte, aerumnarum requie, feliciter commutat.

Plures di-
vites et sa-
pientes
quam pau-
peres et
fatuos in-
teremit.

[15.] At vero (quod mihi aliisque, licet tam fortunae quam ingenii dotibus mediocriter instructis, hoc morbo laborantibus solatio esse possit,) ita vixerunt, atque ita tandem mortem obierunt, magni reges, dynastae, exercituum classiumque duces, philosophi, alique his similes haud pauci. Verbo dicam, articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris,) divites plures interemit quam pauperes, plures sapientes quam fatuos; Natura quasi digito monstrante, quam parum iniqua sit omnium parens et arbitra, quam partibus non studeat, cum eos quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatus ditare soleat, profusorem vero erga alios munificentiam aequa malorum parte admixta diluat et contemperet: adeo ut ubique gentium rata sit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel "ex omni parte beatum," [Horat. *Od.* ii. 16. 27.] vel per omnia miserum ac calamitosum, posse inveniri, singulos autem utramque experiri sortem. Quae boni atque mali contemperatio, fragilitati nostrae et mortalitati ita propria, nobis fortasse apprimè conducit.

[16.] Podagra foeminas perraro infestat, easque non nisi jam vetulas, et viragines, seu corpore masculorum habitum aemulantes. Graciliores, quae vel in adolescentia vel constanti aetate symptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipsa vel affectibus hystericis, vel rheumatismo quo jam olim laborarunt et cujus fomes non satis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque pueros, neque juvenibus minores Podagra vera atque genuina vexatos hactenus observavi: nonnulli tamen mihi noti sunt, qui, priusquam eam aetatem attigissent, leviculam aliquam quasi velitationem praesenserant, quorum nempe patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cum iis generandis operam darent. Atque hic explicit morbi hujus historia.

[17.] Omnes animi nervos variis hujusce morbi phaenomenis contemplandis acriter intendens, illum ἀπεψία, seu labefactatae tam in partibus quam succis corporis universis concoctioni, ortum debere existimo: in istis enim qui huic morbo sunt obnoxii, cum jam vel aetate fuerint confecti, vel effraenata morum licentia senectutem praematurius accersiverint, spiritus animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in juventutis calore vegetissimarum exercitio consumpti; verbi gratia, praepropero nimioque Veneris usu, insanis improbissimisque laboribus quibus ardentem atque indefesse voluptatibus inserviunt, et his similibus. Accersit etiam, sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis quibus olim assueverant intermissio vel cessatio repentina, (quorum usu tum sanguis invigoratur, tum partium tonus firmior et constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, et concoctiones non amplius recte promoventur; e contra vero, succorum corporis recrementa, quae talium exercitiorum ope prius excernebantur, dehinc in vasis, seu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam et studium seu meditatio de re quapiam seria ac diuturna malum auxit, quo scilicet spiritus defaecatiore et magis volatiles a concoctionum penso, quod debuerant absolvere, nimum avocantur.

[18.] Adde, quod huic morbo obnoxii non solum ciborum in genere fere sunt appetentiores, sed et eorum maxime qui difficillime ventriculo cedunt; quos cum laud parcius devorent quam tum solerent cum exercitiis uterentur, non

DE POD-
AGRA.

Si quas foeminas, (quod perraro est,) non nisi vetulas et viragines infestat.

Neque pueri, neque juvenibus minores, vera et genuina Podagra vexantur; leviculam tamen velitationem praesentiant, quibus ex traduce morbi seminum impresum est.

Morbus ἀπεψία ortum debet.

Qui vino, Veneri, laboribus improbis, studiis intensis, caeterisque quae spiritus exhauriunt, concoctiones destruunt, et partium tonum laxant, nimum indulgere, hunc morbum accersunt.

DE POD-
AGRA.

jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas et liberalior ciborum ingestio ita frequenter (licet id haud raro contigerit,) Podagrae viam stravit, ac vesana et immoderatio vini compotatio, unde fermenta coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, praecipitantur ipsae coctiones, et spiritus naturales ab halituum adventitiorum copia subjugantur dispergunturque. Jam vero cum uno eodemque tempore et spirituum (qui coctionis instrumenta sunt,) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est ut singulae coctiones haud rite peragantur, dum ita obruuntur singula viscera, unde spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: nam si a sola spirituum debilitate penderet hic morbus, infantes, foeminas, atque eos quos aegritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cum fere virosissimos quosque adoriatur, et robustissimis naturae principiis praeditos, quos tamen non aggreditur donec caloris et spirituum naturalium defectum sive declinationem, humorum quoque congestio ex-
cipiat, a quibus simul junctis concoctiones vitatae perver-
tuntur.

[19.] Porro, ut causarum quas enumeravimus singulae indigestionem promoverant, ita earum pleraeque laxitati habitus et musculorum corporis procurandae nonnihil contulerant, unde porta crudis indigestisque humoribus intro-mittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole quam prava diatesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; et cum non amplius a Natura regi possint, prorumpunt in speciem, et in articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranisque ossa contegentibus excitantes; quae vel a senio, vel luxu atque intemperantia labefactata laxataque, facile humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic vero humorum Podagram generantium prolapsus, qui paroxysmum constituit, serius ocyusve contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

CURATIO. [20.] Jam vero curationem quod spectat, (ut primo quae sunt omittenda subinnuam,) licet, si humores respiciamus atque indigestionem unde isti trahunt originem, prima fronte videri possit indicationes curativas imprimis ad humores jam

factos evacuandos, dein ad coctiones roborandas, (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit praecaveri,) collimare debere, quandoquidem hae sunt indicationes magis generales quibus in plerisque aliis morbis humoralibus satisfaciendum est; in Podagra nihilominus Naturae quasi praerogativa est, materiam peccantem suo modo exterminare, et in articulos deponere, per insensilem transpirationem difflandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus causam Podagrae continentem ejicere valeamus, venae-sectio scilicet, catharsis, ac diaphoresis per sudorem: nulla vero ex his methodus scopum attinget unquam.

DE POD-
AGRA.

In curatione, venae-sectio, catharsis, et sudores non indicantur.

[21.] Imprimis, venae-sectio, quantumvis magna pollicetur tum in humoribus qui in procinctu stant et quasi descensum meditantes, tum in istis qui jamjam articulos obsiderunt, evacuandis; manifesto tamen pugnat cum indicatione illa quam causa antecedens, quae est indigestio a spirituum (quos sanguinis detractio magis imminuit opprimique,) depravatione ac defectu orta, sibi vindicat. Non est itaque adhibenda phlebotomia, vel ad praecavendum paroxysmum qui timetur, vel ad istum qui jam adest mitigandum, in iis nempe qui aetate jam sunt provectiores: quamvis enim qui educitur sanguis pleuriticorum et rheumatismo laborantium sanguinem ut plurimum referat, attamen venae-sectio haud minus insigniter in hoc morbo officere aegro, quam in duobus praedictis prodesse, cernitur. Etenim si sanguis in intermissione, quantumlibet diu post paroxysmum, fuerit extractus, periculum est ne a sanguinis et humorum agitatione novus succrescat paroxysmus, qui et priore diuturnior futurus est et symptomatis enormioribus stipandus, sanguinis robore et vigore, quibus adjutoribus morbi fomitem strenue ac constanter excutere debuerat, exinde retusis. Atque hoc incommodi toties etiam accersitur, quoties ineunte paroxysmo vena pertunditur. Si mox a paroxysmo feriat vena, ingens periculum est ne Natura, dum sanguis adhuc languidior est et nondum pristinas vires a morbo succisas redintegraverit, ejusmodi vulnere importune inflicto usque adeo infirmetur et succumbat, ut hydropi aditus aperiatur. Veruntamen si aeger adhuc juvenis fuerit et ab immodica potatione excalectus, sanguis initio paroxysmi potest detrahi; sin autem in paroxysmis subsequentibus

Venae-sectio ut pugnat cum indicatione quam causa antecedens sibi vindicat,

praecipue in iis qui aetate sunt provectiores.

Quo modo hydropi aditus aperitur.

Quando in juvenibus locum habet.

DE POD-
AGRA.

phlebotomia jugiter utatur, Podagra quam citissime etiam in juvene inveterascet, et intra paucos annos latius imperium (seu potius *tyrannidem*,) propagabit, quam alias in multis extendere valuisset.

Ut ab emeticis et catharticeis aeger de vita periclitatur.

[22.] Deinde, catharsin quod attinet, sive *ἄνω* sive *κάτω*, animadvertendum est, quod, cum Naturae lex sit inviolabilis atque ipsi hujusce morbi essentiae intertextae innexaeque, morbi fomitem semper in articulos rejici debere; nihil prorsus aliud praestabunt remedia sive emetica, sive cathartica proprie dicta, nisi ut materia peccans, quam Natura in corporis extremitates protruserat, in sanguinis massam denuo revocetur: unde accidit, ut, quae in articulos eliminari debuerat, in aliquod e visceribus forte irruat, atque ita aeger, qui in nullo prius discrimine versabatur, jam de vita periclitetur. Quod iis fatale esse haud raro observatur, qui medicamentis purgantibus, vel ad Podagram praecavendam, vel (quod adhuc pejus est,) ad leniendum paroxysmum, assueverant: etenim cum Natura a methodo sibi familiari exturbata fuerit, qua, utpote securissima optimaque, materiam morbificam in articulos ablegat, dum humores intro versus intestina sollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certe perexiguum, ventriculi aegritudine, alvi torminibus, lipothymia, et longo anomalorum symptomatum agmine, miseri quasi enecantur.

Ab humoribus intro versus intestina sollicitatis quae mala ingruunt.

Catharsis nec in paroxysmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amolendas, nec ad venturum aditum praecavendum, omnino prodest.

[23.] Ego certe persuasissimus sum, a jugi et saepe iterata experientia edoctus, catharsin omnem tam per lenientia, quam per fortiora medicamenta, qualia pro more articulis expurgandis destinantur, plurimum nocere; sive in paroxysmo ad minuendam materiam peccantem, sive in fine ad dissipandas morbi reliquias, sive in perfecta intermissione et recta valetudine ut venturo paroxysmo occurratur, purgatio in usum revocetur^e. Etenim tam mei ipsius quam aliorum periculo compertissimum habeo, catharsin quovis horum temporum administratam, ita parum votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare atque avertere, accerseret. Primum itaque, purgatio saeviente adhuc paroxysmo adhibita, Naturae, in materia morbifica separanda et in articulos deponenda occupatae, negotium facessens, magnam spirituum

ἀταξίαν nonnunquam excitavit; unde non tantum paroxysmus magis invalescebat, sed et aeger in vitae discrimen haud obscure conjiciebatur. Deinde, cathartica in fine paroxysmi usurpata, cum morbi reliquias amoliri debuerint, id tantum egere ut recens paroxysmus de novo suppullularet, haud mitior priori isto; atque ita aeger, spe falsa lactatus, ea sibi fabricat mala, quae non fuerat perpessus nisi humores denuo in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipsemet plus semel expertus sum, Artis Medicae opem praepostere implorans ad exturbandas (ut mihi videbatur,) reliquias morbi. Postremo, quod purgationem attinet certis intervallis et integra sanitate repetendam, ut paroxysmo eatur obviam atque ei aditus praecludatur; etsi (quod est fatendum,) non ita praesens periculum est ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto, cum aeger nondum ἔξω βέλους omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore paroxysmum parit, idque ob causas supra memoratas: quo malo si forte aegrum non statim multaverit, nullatenus tamen cum a morbo liberat, quantumlibet constanter et debitis intervallis cathartica haec illave assumpserit. Quinimo nonnullos novi huic morbo obnoxios, qui catharsi non solum vere et autumnno, sed et singulis mensibus, imo et septimanis continuis, celebrata, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit; quae exhinc crudelius plerunque et immanioribus symptomatis eos impetebat, quam si ab omni medicatione sibi temperassent: licet enim jam dicta purgatio causae continentis partem aliquam possit educere, cum tamen coctioni roborandae (a quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere Naturam subruens ac dejiciens,) ne hilum conferat, uni tantummodo causae opponitur, et morbi curationi impares prorsus habet vires.

[24.] Ad haec annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu, quo coctiones in iis vitiantur qui Podagra solent laborare, eorundem spirituum animalium σύστασιν minus firmam vegetamque reddi, unde mox disjicitur et interturbatur a quavis causa quae vel animum vel corpus paulo violentius concutit exagitatque; ac proinde jam fugax ac dissipabilis est admodum, prout iis qui affectioni vel hypochondriacae vel hystericae obnoxii vivunt, persaepe accidit. A qua etiam spirituum ad ἀταξίαν propensione fit ut

Unde spiritu-
um σύ-
στασις in-
firmatur
et disjici-
tur.

DE POD-
AGRA.

Podagra vel levissimam quamlibet evacuationem fere subsequatur; dissoluto enim corporis tono, quem spirituum firmitas, dum in vigore suo persistunt, rite compactum vegetumque servat, materia peccans quasi disruptis repagulis jam sui juris est, atque ab hac plaga corpori inflicta paroxysmus statim exoritur.

[25.] At vero haec ipsa methodus, utut perniciosa ac nocens, nihilominus empiricis quibusdam, qui catharticum quo utebantur medicamentum astute omnes celarunt, haud medicocrem existimationem conciliavit. Observandum est enim, quod, purgatione currente, aeger vel non omnino vel remisse admodum dolet, et, si catharsis ad plures dies produci queat, nullo superveniente paroxysmo recenti, aeger confestim ab eo, quo jam tenetur, convalescet: verum enimvero poenas imposterum pendet dirissimas ab ἀταξία in quam dicta humorum exagitatio Naturam praecipitem egit.

Quo pacto
fiat ut aeger
confestim con-
valescat,
sed poenas
imposterum ab
ἀταξία pen-
det diris-
simas.

Quibus
nominibus
sudores
officiunt.

[26.] Denique, materiae peccantis per sudores evacuatio, licet praedictis evacuationibus minus officiat, liquido tamen officere cernitur; quamvis enim morbi fomitem non retrahat in viscera, sed e contra in corporis habitum propellat, attamen his saltem nominibus obest: Primo quidem, quod extra paroxysmum humores adhuc crudos, et nondum ita subactos ut rite separari debeant, quasi vi quadam protrudit in artus, atque eo pacto cunctantem paroxysmum ante diem, et vel invita Natura, sollicitat; Deinde, quod sudoris provocatio in ipso paroxysmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigatque, dolorem simul adducens haud tolerandum; et, si major sit materiae peccantis copia quam ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgasmus interea atque ingens tam sanguinis quam caeterorum humorum ebullitio sive exaestuat; si vero corpus colluvie serosa Podagrae generandae apta admodum scateat, metuendum est ne apoplexia ingruat. [27.] Quamobrem in hoc affectu (perinde ac in caeteris omnibus in quibus sudores artis ope sollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non vero Naturae ductu profluunt,) periculosissimum est eosdem nimis violenter, atque ultra eum coctionis gradum ad quem humores evacuandi sua sponte pervenerint, elicere; et celeberrimus iste Hippocratis Aphorismus, [Πέποινα φαρμακείειν καὶ κινέειν, μὴ ὤμά, i. e.] Cocta,

non cruda, sunt medicanda^f, [*Aph.* i. 22. tom. iii. p. 711.] tam in sudoribus provocandis, quam in subducenda alvo, locum habet. Quod quidem liquido constat ex sudore illo quo paroxysmus febrium intermittentium claudi solet, qui, si modicus fuerit et materiae febrilis a praecedente paroxysmo concoctae quantitati apte respondens, aegrum insigniter juvat levatque; si vero ultra Naturae modum sudatio promoveatur, ex eo quod aeger lectulo jugiter affigatur, jam febris continua subnascitur, et recens focus succenditur, cum iste qui prius efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagra etiam lenis ille mador, qui ut plurimum mane sua sponte oritur post minorum paroxysmorum (e quibus majorem paroxysmum constare [§ 5.] docui,) singulos, tam dolorem quam inquietudinem quibuscum aeger tota nocte conflictabatur, mitigat; e contra vero, siquando levis hiece mador, et suaapte natura fugax, diutius et vehementius proritetur quam fert proportio materiae peccantis jam ab ultimo paroxysmo concoctae, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quam in aliis morbis quibuscunque quos mihi videre contigit, (dempta sola peste,) sudores prolicere non tam Medici, quam Naturae, provincia est; cum nullo modo assequi possimus, quanta materiae pars ejuscemodi separationi obeundae jamjam est parata, nec per consequens quem in provocando sudore modum tenere debeamus.

DE POD-
AGRA.

In omni-
bus mor-
bis (dempta sola peste,) sudores prolicere non tam Medici est quam Naturae provincia.

[28.] Ex jam dictis cum satis liqueat non solum Podagrae curationem a medicamentis evacuantibus incassum peti, sed et eadem *Ποδαγρῶσι* noxam adferre, restat ut exquiramus ad quem alium scopum curativae indicationes sunt dirigendae. Ego quidem ex accurata *φαινόμενων* praedictorum omnium pensitatione et diligenti examine colligo, duabus potissimum causis in hujusce morbi curatione obviam iri debere: Prima est causa antecedens, sive humorum indigestio, a coloris et spirituum naturalium defectu orta; altera est causa continens, sive eorundem humorum calor et exaestuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem, nacti sunt, a mora in corpore quam oportuerat diuturniore, quae mora ab inconcoctione supra memorata pendet. Hae causae ita *toto coelo* (quod aiunt,) a se invicem discrepant, ut quae huic prosunt remedia, alteri obsint; unde hic affectus ita curatu

Causae
antece-
denti,
et conti-
nenti, ob-
viam eun-
dum est.

Hic affec-
tus ob con-
tra-indica-

^f Cf. *Observ. Med.* iii. 3. 9; *Sched. Monit.* I. § 39.

DE POD- perdifficilis est: etenim dum medicamentis calefacientibus
 AGRA. indigestionem vincere satagimus, periculum est ne ex altera
 tiones cu- parte humorum calor intendatur; atque e diverso, dum sive
 ratu per- diaeta, sive remediis refrigerantibus, calorem et acredinem
 difficultis humorum committigare volumus, ἀπεψίαν accersimus, labe-
 est. factato scilicet calore naturali. At vero hic causam conti-
 Quo sensu nentem non eam tantum intelligo quae jam actu articulos
 “causa con- obsidens paroxysmum format, sed eam insuper quae adhuc
 tinens” in- in sanguine delitescens separationi hactenus est inepta;
 telligenda perraro enim materia morbifica omnis a paroxysmo quan-
 est. tumlibet diuturno et crudeli ita plene egeritur, ut nullae
 prorsus in corpore reliquiae sint, eodem jam elapso. Ac
 proinde utriusque hujus causae, tam extra paroxysmum
 quam eo vigente, ratio habenda est. Quandoquidem vero
 materiae continentis eliminatio Naturae omnino opus est,
 sua ipsius methodo peragendum; cumque nihil interea tem-
 poris ad humores calidos acresque leniendos, absque damno
 digestionibus illato, possit tentari, nisi ut exulent ac evitentur
 victus medicamentaue calidiora a quibus inflammantur
 humores: maxima certe et praecipua curandi intentio in eo
 verti debet, ut coctioni, indigestionibus sublatis, consulatur;
 de qua jam agam, ita tamen ut in dissertationis serie ea
 etiam attingam remedia, prout ansa data fuerit, quae ad le-
 niendum humorum calorem, et acredinem retundendam,
 facere possint.

Praecipua
 curandi in-
 tentio in
 eo verti
 debet, ut
 coctioni
 consula-
 tur.

[29.] Quaecunque igitur Naturae opem ferunt in mu-
 neribus suis rite fungendis, sive ventriculum confortando
 ut alimenta recte coquat, sive sanguinem ad debitam chyli
 in illum invecti assimilationem, sive partes solidas corrobo-
 rando quo melius succos earundem nutritioni atque aug-
 mento destinatos^g in propriam substantiam convertant; quae-
 cunque denique varia excretionis organa atque emunctoria
 corporis in eo statu conservant ut singularum partium re-
 crementa debito tempore atque ordine valeant amandare;
 haec et hujusmodi omnia huic intentioni adimplendae con-
 ferunt ac proprie *digestiva* appellantur, sive pharmaca ea
 fuerint, sive ratio victus, sive exercitatio, sive alia ex istis
 quaelibet, quae sex res non-naturales indigitantur.

Quae pro-
 prie diges-
 tiva appel-
 lantur.

Medica-

[30.] Hujusmodi medicamenta sunt in genere quae mode-

^g *destinatos*] Sic edd. recent., male — *natas* Syd.

rate excalefaciunt, et vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quae ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, et caeteras partes foveant confortantque; qualia sunt (verbi gratia,) radices angelicae, enulae, folia absinthii, centaurei minoris, chamaedryos, chamaepityos, etc. Addi possunt etiam *Antiscorbutica* vulgo dicta, ut radices raphani rusticani, folia cochleariae hortensis, nasturtii aquatici, etc. Cum autem herbae istae acres ac pungentes, ut ut stomacho arrideant atque eidem conferant in coctione juvanda, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant et augeant calorem, parcius usurpandae veniunt, prae aliis istis quae miti calore atque amaritudine et ventriculum corroborant, et sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

DE POD-
AGRA.
menta
quae hanc
intentionem ad-
implent.

Cautio in
iis sumen-
dis.

[31.] Eorum species aliquot affabre permistae humoribus concoquendis rectius (ut mihi videtur,) quam simplex quolibet ex eorum tribu desumptum [ministrant]^h. Quamlibet enim, quoties specifica medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, regula tenet, “quo simplicius, eo melius;” tamen, cum id habemus propositi ut huic illive indicationi satisfaciendo aegrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt; atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operabitur. E praedictis itaque, et reliqua ejusdem farinae materia medica, variae remediorum formulae ad hunc scopum tendentes concinnari possunt. Ego formam electuarii ad exemplum theriacae Andromachi caeteris praefero, ceu viribus praestantissimam, eo quod mutua simplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quasi aliquid tertium progignens, quod in ita conjunctis majorum est virium in pari quantitate quam iu eorum quolibet. Verum tam delectum ejusmodi ingredientium, quam formulas quibus exhibenda sunt, prudenti Medico lubens relinquo; cum nunquam me officii esse duxerim *receptulas* (ut vocant,) conscribere, at potius veras indicationes notare ad quas curationes sunt dirigendae: quod cum minus observetur, ex hinc (ut alibi [*Observ. Med. Praef. Ed. Tert. § 29; cf. v. 6. 8.*] dixi,) empiricis ansa data est ut se Artis Medicae principes jactent.

Quo in casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentius medicamentum operatur.

Veruntamen tyronum gratia remedium quo ego uti soleo in medium proferam, quod ad hunc modum componitur:—

^h [ministrant] Sic cdd. recent., om. Syd.

DE POD,
AGRA.

Forma
electuarii
quo Au-
thor uti
solet:

[Form. 92.] R Radicis Angelicae,
[Radicis] Calami Aromatici,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Enulae Campanae,
Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Chamaepityos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Tanaceti,
[Florum] Liliorum Convallium,
[Florum] Croci Anglicani,
Seminum Thlaspios,
[Seminum] Cochleariae Hortensis,
[Seminum] Carui,

Baccarum Juniperi, singulorum quantitatem sufficientem.

Legantur singulae herbae, flores, et radices, quo tempore viribus pollent maximis: siccentur, ac in papyraceis sacculis asserventur dum in pulverem tenuissimum redigantur: singulorum unciae sex simul probe mistae excipiantur sufficiente quantitate mellis optimi despumati, et Vini Canarini, et in electuarium debitae consistentiae conficiantur secundum artem: sumat drachmas duas mane et sero.

vel, hujus defectu, sequenti utatur:—

[Form. 93.] R Conservae Cochleariae Hortensis sesquiunciam,
[Conservae] Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantium, ana unciam unam,
Angelicae Conditae,
Nucis Moschatae Conditae, ana semunciam,
Theriaceae Andromachi drachmas tres,
Pulveris Ari Compositi drachmas duas,

cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum ;
 Fiat electuarius ; capiat drachmas duas bis in die, superbibendo
 sequentis aquae cochlearia quinque vel sex :—

DE POD-
 AGRA.

[Form. 94.]^k R Radicis Raphani Rusticani incisae uncias tres,
 [Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
 [Foliorum] Nasturtii Aquatici,
 [Foliorum] Beccabungae,
 [Foliorum] Salviae,
 [Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
 Cortices Aurantiorum sex,
 Nuces Moschatas contusas duas,
 Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim ;
 Distillantur organis communibus, donec solummodo librae sex
 aquae eliciantur pro usu.

[32.] E medicamentis vulgo cognitis theriaca Andromachi
 concoctionibus roborandis prae caeteris confert : cum tamen
 plures in se species contineat quae plus satis calefaciant, atque
 insuper opio abundet, electuariam supradictum commodius
 parari potest e vegetabilibus praecipuis excalefacientibus et
 corroborantibus^l. Curandum est interim ut ea simplicia eli-
 gantur quae ad aegri gustum magis faciant ; cum enim diu
 admodum, scilicet ad omnem fere aetatem, in ejus usu perse-
 verandum sit, omnino convenit ut palato minus sit ingratum.
 Inter simplicia cortex Peruvianus primas obtinet, cum san-
 guinem corroboret vegetumque reddat, si ejus grana aliquot
 mane et sero assumantur.

quo nomi-
 ne theria-
 cae An-
 dromachi
 praeferen-
 dum est.

Inter sim-
 plicia cor-
 tex Peruv.
 primas ob-
 tinet in
 sanguine
 corroboran-
 do.

[33.] Et sane, uti in hoc affectu de quo jam agimus, ita et
 in aliis chronicis plerisque, haec et huic similia remedia, quae
 sanguinem corroborant vegetumque reddunt, (si modo eorun-
 dem calor, propter causas postea [§ 46.] adferendas, in spiri-
 tibus vinosis non consistat,) prae caeteris juvant ; quando-
 quidem singuli hujus generis morbi ad unam eandemque
 causam universalem, humorum scilicet indigestionem, (si
 recte conjicio,) referri debeant.

Quantum
 hujusmodi
 medicami-
 na in aliis
 chronicis
 plerisque
 juvant.

[34.] Nihil est autem ex quo hoc certius evinci poterit ac
 probari, quam si ob oculos ponamus differentiam quae inter
 morbos Acutos et Chronicos intercedit ; quam ob causam
 aequus Lector boni consulet, si paulisper ab eo quod jam prae
 manibus est negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii

Differen-
 tia inter
 morbos
 Acutos et
 Chronicos.

^k Cf. formin. 42, 267.

^l *corrob.] cum saccharo in vino soluto,*

quod ventriculo gratius erit quam est mel
 add. ed. '83.

DE POD-
AGRA.

Ejus cau-
sa indaga-
tur.

fere habentur qui cito vel perimunt, vel ad concoctionem perducuntur; ita *Chronici* appellantur isti, qui vel non omnino, vel tarde admodum et longa temporis mora, ad eandem concoctionem pertingunt. Atque hoc quidem tam ipsa rei natura, quam verba quibus illa exprimitur, aperte loquuntur; at vero causa hujus differentiae quae inter haec duo morborum generaprehenditur, altius latet, haud ita facile eruenda: cujus indagatiōni si aliquantisper immoremur, operae (ut puto,) vix nos poenitebit; cum harum rerum notitia clara ac distincta ad inveniendas veras indicationes horum morborum curationi accommodas magnum momentum adferre queat.

Qui morbi
Epidemici
audiunt,

qui *Inter-
currentes*
et *Spora-
dici*.

[35.] Sive *interiora terrae viscera*¹ (si ita loqui fas est,) varias subeant mutationes, unde a vaporum inde exhalantium interventu aër inquinetur, (quod mihi maxime probatur,) sive inficiatur atmosphaera omnis ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum coelestium quorumlibet conjunctio; res ita se habet, ut ad hoc illudve tempus aër particulis referciatur quae humani corporis oeconomiae adversentur, uti etiam alio tempore istiusmodi particulis impraegnatur quae cum corporibus speciei alicujus brutorum minus conveniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia et Naturae inimica *μιάσματα* in nudum sanguinem inspiratione attrahimus, et in illos morbos epidemicos incidimus quos illa parere apta nata sunt, Natura febrim accersit, solennem nempe sibi machinam ad sanguinem a materia aliqua hostili et contraria intus stabulante vindicandum: et tales morbi *Epidemici* vulgo audiunt, et ideo Acuti sunt et breves, quia motum habent ita celerem et violentum. At vero praeter hos morbos a causa externa excitatos, sunt et alii perinde Acuti, ab hac vel illa peculiari sanguinis inflammatione nati, qui^m non a causa aliqua generaliori ab aëre pendente, sed a particulari particularium corporum anomalia vel intemperie, producuntur: quod quidem febrium genus ego *Intercurrens* et *Sporadicum* idcirco vocito, quod annis fere quibuslibet occurrant.

[36.] At vero morbi *Chronici* genium habent longe ab his diversum: quamvis enim aër minus salubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multum conferat, non

¹ Cf. *Observ. Med.* i. 2. 5; v. 4. 16;
Sched. Monit. I. § 3.

^m qui] Sic edd. recent., quae male
Syd.

tamen aëri ita immediate originem debent suum, sed ut plurimum communi omnium horum parenti, humorum scilicet indigestioni. Ubi enim quis Naturae principia jam habuerit infirmata ac protrita, sive a senecta, sive a magnis et continuis circa sex res non-naturales erroribus, praecipue in cibo potuque; vel si organa secretoria eo usque fuerint debilitata ut jam functionibus suis ad defaecandum sanguinem et ejus superfluitates eliminandas destinatis prorsus fuerint imparia: his in casibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quam cui digerendo hominis vires sufficiant, dicti humores mora diuturniore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandemque in speciem erumpunt, et varias morborum species edunt pro depravationum varietate. Et prout hi succi depravati variam habent indolem, ita varie in hanc illamve partem dilabuntur quae eisdem excipiendis aptissima est; atque ibi sensim longam illam symptomatum seriem explicant, quae partim a talium succorum natura, partim ab ἀταξία istis partibus illata, solent exoriri: quae duo simul juncta istam naturae ἀνωμαλίαν constituunt quae morbi alicujus nomine insignitur.

[37.] Jam quod ejusmodi impotentia naturae ad coquendos humores plerorumque morborum Chronicorum causa sit praecipua, facile liquebit, si animadvertamus senes, quorum coctiones sunt laesae, et spiritus, earum instrumenta, absumpti a repetitis vitae longioris functionibus, hisce affectibus magis esse obnoxios quam sunt juniores, quorum vitae flamma magis accensa recrementa ista coacervata dissipat, et quorum organa secretoria jugi isto caloris naturalis subsidio instruuntur, ut functionibus in totius sanguinis massa depuranda peragendis nequiquam deficiant, nisi insuper premanetur et quasi suffocentur a nimia humorum copia. Ad haec, talem humorum indigestionem plurium morborum Chronicorum causam esse ex eo constat, quod hyems ad istiusmodi morbos gignendos longe magis faciat quam aestas. Licet nonnulli ex his morbis non actu exerantur nisi sub brumae exitum; attamen iste humorum proventus a quo illi pendent, per omnem hyemis decursum succrescens, auctior factus est ab ejus tempestatis frigore et effoeto languore Naturam debilitante, quo minus valeat in administranda corporis oeconomia: [38.] unde fit ut qui in aestate satis bene habeant, raro

DE POD-
AGRA.
Indigestio
communis
est Chro-
nicorum
parens.

Ex eo pro-
batur quod
senes ma-
gis hisce
affectibus
obnoxii
sunt quam
juniores;

et ad eos
gignendos
magis fa-
cit hyems
quam aes-
tas.

DE POD-
AGRA.

Equitatio-
nis emolu-
menta in
morbis
Chronicis
plerisque,
phthisi
praecipue,
stupenda
sunt.

Herbae ex-
calefacien-
tes quae
adferunt
commoda.

Licet in
Podagra
laedant, in
aliis tamen
Chronicis
plerisque
venae-sectio
et catharsis
corroborantibus
et digestivis
praemittenda
sunt: sed
quum
morbi cu-
juscunque
curatio remediis
corroborantibus
innititur, evacuationes
qualescunque
officiunt
prorsus.

tamen hyeme eos morbos effugiant ad quos magis sunt proclives, podagram, (verbi gratia,) asthma, tusses, etc. Atque hinc etiam ratio deducenda est, quare peregrinatio in regiones magis australes ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incassum tentabatur. Eorum, quae de generali morborum Chronicorum causa jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti et quasi stupendo ac incredibili emolumento quod ii qui morbis Chronicis plerisque, praecipue vero phthisi, laborant, ab equitatione percipiunt; quod genus exercitii digestiones singulas invigorat firmatque, dum a continua corporis succussione calor naturalis re-accenditur, et organa secretioni destinata in munere depurandi sanguinis rite fungendo promoventur: unde necesse est ut sequatur digestionum deperditarum quasi renovatio quaedam, et e consequenti totius corporis crasis optima".

[39.] Quocirca e rationibus jam allegatis satis elucescit, quod non in Podagra tantum, sed et in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum symptoma manifestum contra-indicat, herbas ejusmodi excalefacientes magnum omnino commodum adferre, cum sanguini aestatis calorem vel media hyeme concilient; quamvis, si aestivo tempore earum usui assuescamus, melius praecavebunt mala ista quae adversa tempestas solet apportare: et profecto, si ad hyemis usque appulsum deferantur, quo tempore ingens humorum saburra accumulatur, periculum est ne sero nimis ad hoc asylum confugiamus, et (quod dici solet,) *μετὰ πόλεμον συμμαχία*°. [40.] Quamvis autem (ut supra [§ 23.] fusius disserui,) Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantum non juvetur, sed et laedatur, a catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque, et venae-sectio quoties opus fuerit repetita, et purgatio, ante sunt imperanda quam remediis corroborantibus et digestivis hic a me laudatis opera danda est: ubi vero se aeger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis evacuationibus; etenim hoc est firmiter retinendum, quod, quoties cujuscunque morbi curatio remediis corroborantibus innititur, evacuationes, qualescunque eae fuerint, efficiunt prorsus. Denique non is sum qui asseram medicamenta digestiva

° Cf. inf. § 56; *Observ. Med.* iv. 7.
10 sq.; *Dissert. Epist.* § 116; *Process.*
Int. c. 58. § 9.

° "Post bellum suppetiae" dicebatur
quoties serius adhiberetur remedium.
Cf. Erasmi *Adag.* iii. 6. 17.

jam memorata caeteris quibuscunque praestare; at vero dico eum qui remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longe majora in sanandis morbis Chronicis praestare posse, quam ipse se posse existimaverit.

De Pod-
AGRA.

[41.] Istud vero iis omnibus quae de Podagra sananda dicturus sum praemittendum est, et maximopere prae caeteris observandum, nempe quod digestiva remedia quaecunque (sive medicamentorum apparatu, sive diaeta, sive exercitatione, ea constant,) haud obiter instituenda sint, verum constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda. Cum enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum et novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus a quolibet sive remedii sive victus genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at vero corporis habitus omnis alio traducendus est, atque homo integer deinceps quasi nova incude refingendus. Neque enim hic ita se res habet atque in morbo acuto aliquo, ubi is qui modo athletice ac pancreaticae valebat, de repente febre correptus, ab optimo sanitatis statu in morbum periculosissimum, quasi rupto ponte, praeceps ruit. Podagrae dispar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos comensationibus compotationibusque intemperantius indulgendo, solita exercitia intermittendo, desidia atque pigritia intabescendo, vel etiam nimio studio atque irremissa animi intentione, aliisque vitae erroribus, id egit tandem quasi dedita opera ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur spiritus animales, (qui coctionis instrumenta sunt primaria,) unde humores praeternaturales coacervati erumpunt tandem cum jam ad summum gradum exaltati fuerint, ac stragem edunt; carnibus denique emollitis, et effoeminatis articulis, unde humores illabentes promptius excipiunt. Atque ita demum alia quasi natura sensim superinducitur, pristina et naturali corporis oeconomia eversa funditus et deleta: cum isti paroxysmi, qui hominum incautorum ac minus perspicacium oculos animosque soli fere perstringunt et occupant, nihil prorsus aliud sint quam series et ordo symptomatum ab illa methodo pendentium qua uti solet

Digestiva
haud obiter, sed assidue et constanter, sunt usurpanda:

nam
quum erroribus sive his, sive illis, tota corporis oeconomia sit quasi funditus eversa; eadem de novo extruenda atque redintegrandae est.

DE POD-
AGRA.

Natura in materia morbum committente foras pellenda. Quamobrem operam ludit quisquis hoc illove sive medicamento, sive etiam regimine, subinde in usum revocato, hunc morbum protelare satagit. Cum vero hic habitus tum in digestionum omnium labefactione, tum et in amissione firmitudinis naturalis partium singularum, praecipue fundetur ac constet, utrique malo occurrendum est; et tam coctionum robur quam firmitudo partium pedetentim reduci debet ac restaurari, pro modulo scilicet pristinae ac consuetae corporis oeconomiae. Quantumlibet vero istud plene perfecteque fieri non posse videatur, non eo solum nomine quod habitus quicumque non nisi aegerrime in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quod aetas senilis, quae huic morbo ut plurimum comes est et socia, vehementer refragatur; tamen, quantum vires annique sinent, tentanda est curatio, et prout aeger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagrae tyrannidem magis minusve effugiet.

In digesti-
vorum usu,
praecipue
in parox-
ysmorum
intervallis,
perseve-
randum.

[42.] Atque porro animadvertendum est, quod remedia πεπτικά vel digestiva, sive partem medicam ea spectant, sive diaeteticam, in paroxysmorum praecipue intervallis, in usum revocanda sunt; idque quam longissime fieri potest a paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magna temporis mora et pertinaci remediorum usu, concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantaque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

In cibo
potuque
quae me-
diocritas
servanda.

[43.] Quantumlibet vero prosint haec aliaque ejusmodi remedia, attamen hisce solis haec corroborandi intentio satisfieri nequit; sed et earum etiam rerum habenda est ratio quae ad Artem proprie Medicam non spectant: et certissime voto frustrabitur is qui in hoc aliove morbo Chronico omnem curationem medicamentis solis absolvi posse autumat. Primum itaque ea in cibo potuque mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur quam ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes subministretur; neque e contra, nimia abstinencia partes ea proportionem defraudentur quae earundem robur et vigor debuerat sustineri, unde etiam magis debilitentur: quorum utrumque ex aequo nocet, prout tam in meipso quam in aliis haud semel expertus sum. Ad haec, ciborum qualitatem quod spectat, licet εὖπεπτα per se consi-

derata *δυσπέπτοις* praefenda sint, attamen aegri palato est consulendum; quandoquidem observandum est^p, quod saepenumero id quod ventriculus vehementer appetit, licet difficilius coquatur, citius tamen a Natura vincitur quam quod facilioris concoctionis habetur, si ventriculo nauseam creet: at vero quae *δύσπεπτα* habentur, iccirco parcius sunt comedenda. Unica etiam ciborum specie singulis pastibus vescendum arbitror, cum varia carnum genera simul ingesta plus ventriculo molestiae facessunt quam unicum quod omnia ista quantitate exaequet. De caeteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint nec aromatis, quae, licet coctionem non laedant, nocent tamen quatenus morbi fomitem exagitant.

DE POD-
AGRA.
Cur aegri
palato con-
sulendum.

Unica ci-
borum spe-
cie singu-
lis pasti-
bus vesca-
tur.

Acria, sale
condita, et
aromata
evitentur.

[44.] Tempora quod attinet, prandere tantum expedit; cum enim lectus humoribus digerendis proprie dicitur, id temporis in cibis concoquendis non est insumendum. Non coequent itaque qui Podagrae sunt obnoxii, haustum tamen cerevisiae alicujus tenuioris liberaliorem sibi indulgeant; quandoquidem etiam renum calculo generando proclives fere sint tales; cujus concretio a liquore ejusmodi hoc tempore hausto multum impeditur, refrigeratis scilicet ab eo renibus prolutisque.

Prandere
tantum
expedit.
Liberalio-
reni cere-
visiae te-
nuioris
haustum
ob calculi
renum
generari
aptum
nocte sibi
indulgeat.
Diaeta lac-
tea qua ra-
tione ma-
gis obest
quam pro-
dest.

[45.] *Γαλακτοποσία*, (seu diaeta e solo lacte, sive crudo, sive cocto,) exulantibus caeteris omnibus, nisi quod panis aliquid semel forte in die adjiciatur, ab annis retro viginti obtinuit. Profuit hac quam plurimis praecae caeteris hujusce morbi praesidiis quamdiu ne latum unguem ab ea discesserint; quam primum vero ad sanorum diaetam, utut lenem mitemque, sese receperit qui huic insueverat, Podagra confestim reversa aegrum pejus longe quam antehac vexavit: labefactatis enim hac methodo Naturae principiis, aeger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde et periculosius infestat et diuturnius. Qui igitur huic se methodo tradere cogitat, primum serio secum perpendat, num valeat per omnem vitam in eadem persistere; quod tamen fortassis penes eum non erit, utut propositi tenax fuerit: novi enim nobilem quendam, qui, postquam per annum integrum solo lacte victitaverat, non tantum sine offensione, sed et cum summa voluptate, (quo tempore quotidie semel aut pluries dejecerat,) sistente derepente alvo ac mutata corporis temperie, manente vero adhuc animi pro-

^p Cf. *Dissert. Epist.* § 26.

DE POD-
AGRA.

pensione, et ventriculo tandem ad lac nauseante, absistere coactus est. Nonnulli vero hypochondriaci, crasso corporis habitu, vel qui alias liquoribus spirituosus diu multumque assuevere, lactis usum nullatenus ferre possunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hac diaeta percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quod non tantum diaeta sit simplicissima, (unde nullus dubito quin jusculum avenaceum, modo ventriculus illud ferat, idem praestare possit,) sed etiam sanguinem dulciorem mitioremque reddat, particulas in eo acriores contemporando; atque insuper, (quod ego palmarium judico,) cum lac alimenti genus sit adultis prorsus impar, istam humorem turgescientiam sive virositatem reprimat cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos istos quibus congruit, tamdiu a Podagra immunes praestat quamdiu eo solo vescuntur, nec juvat ulterius. Cum enim Podagrae causae originali ac primariae (nempe concoctionum ac fermentorum debilitati,) omnino contrarietur, longe magis hac ratione obest quam altera prodest: quod cum minus perspectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos et plane exitiabiles inciderunt; dum, morbi causae continenti (humorum scilicet calori et acredini,) obviam ire satagentes, concoctiones pessunderunt, et functiones naturales prostraverunt omnes.

Potus sit
cerevisia
tenuis
Londinensis.

[46.] Liquores quod spectat, ii (me iudice,) optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquae debilitatem deprimuntur; cujusmodi sunt cerevisia tenuis Londinensis, sive lupulata, sive non lupulata, cum extrema ab utraque parte noceant. Primum de vino, licet proverbio jactetur, "Vinum potans Podagra laborabis, et vinum non potans laborabis Podagra," extra controversiam tamen est, et variis *Ποδαγρώντων* experimentis confirmatissimum, vinum de facto officere: licet enim prodesse credatur juvandis coctionibus, (quarum vitia causam Podagrae antecedentem jamdudum statui,) ratione tamen causae continentis omnino obesse censendum est, humores scilicet, fomitem morbi, jam in procinctu stantes accendendo exagitandoque. Sed neque damus, vinum pro potu ordinario usurpatum coctiones promovere, at potius subvertere dicimus, nisi in diu vino assuetis: quamvis enim calorem aliqualem in transitu impertiat, certissimum est tamen fermenta corporis ab eo subjugari, et avo-

Vinum
de facto
officit,

et quare.

cari spiritus naturales atque fugari; unde est (si bene conjicio,) quod bibaces atque nepotes isti male feriati, Podagra, paraly-
 si, hydrope, aliisque morbis frigidis, fere perimuntur. Adde quod jugis et immodica vini ingurgitatio corpus, ad instar corporum foeminarum, emollit laxatque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus semper assuevere, Podagram fere nesciunt. Notandum est insuper, quod huic morbo maxime obnoxii viri sunt, qui, licet imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam sanguinis luxuria plus satis nutriunt, et incrementum sumunt ex materia quadam indigesta loco substantiae sanioris et rite compactae. Hanc sanguinis luxuriam *οἶνοποσία* adauget magis, ac proinde tum novam materiae saburram accumulatur, tum etiam fomitem jamdiu repositum quasi subdita face actu in morbum provocat. Huic accedat strui, quod, cum Podagricorum sanguis isti qui e pleuriticorum aliorumque morbis inflammatoriis laborantium pertusis venis extrahitur persimilis sit, insanorum esset sanguinem jam *ὀργιῶντα* ulterius spirituosius liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutius ex adverso liquores nimium refrigerantes in usum revocantur, cum hi, concoctiones prorsus dejiciendo et extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem scilicet, ut vinum, sed ipsam adeo mortem: prout experientia docet in iis, qui, ad senium usque vino liberalius indulgentes, aquam aut tenuiores liquores derrepente cum vino, et non ita diu post vitam cum morte, commutarunt.

DE POD-
 AGRA.

Neque tutius a vino assuetis liquores nimis refrigerantes in usum revocantur.

[47.] Hic itaque Podagrae obnoxii in potu modus statuitur; ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maxima copia assumpti inebriare possunt, neque frigore suo ventriculum laedere. Hujusmodi est (ut dixi,) cerevisia tenuis nostras, et in aliis regionibus confici poterit ex multa aqua cum paucio vino permixta. Aquam puram crudamque, et periculosam existimo, et expertus sum meo damno. Attamen satis commode ab ineunte aetate potatur aqua, qua hodieque longe major hominum pars sitim levat: inopia sua feliciores sunt illi quam nos nostra copia et luxu. Testes appello ingens morborum agmen, quo corpora nostra hoc nomine disruciuntur, Podagram scilicet, calculum, apoplexiam, paraly-
 sin, etc.; tum et vim animis illatam, qua a nativa recti-

Quis modus in potu statuendus.

Ab ineunte aetate satis commode potaretur aqua.

Copia et luxus nativae animae tum cor-

DE POD-
AGRA.
poris rec-
titudini
vim infert.

tudine transversum aguntur, dum adventitii talium liquorum spiritus, cum spiritibus animalibus cogitationi formandae inservientibus complicati, mentem nimium volatilisando perturbant, vana ac futilia loco rerum solidarum atque alicujus momenti subingerentes, atque ita demum ingeniose lepidos ac dicaces pro sapientibus nos reddentes,—inter quos eadem ferme differentia intercedit atque est inter substantiam et prorsus nihil. Sed de his satis.

[48.] Jam vero, quamvis sufficiat ei qui Podagra mitius ac tantum per intervalla laborat, vel cerevisia tenui uti, vel vino dilutiori, cum is morbi gradus tanti non sit ut severiori regimini se subjiciat; attamen, cum universa corporis substantia in Podagram quasi degeneraverit, minus quam exoptet in profligando morbo promovebit, qui non a liquore fermentato quocunque, quantumvis leni et tenui, in totum abstinet: cum hi omnes spiritus pungentes, et aliquem acridinis gradum in se contineant, et, (quod pejus est,) quatenus fermento imbuti, (perinde ac flores cerevisiae liquoribus inditi vim suam fermentativam toti massae communicant,) humores fermentationi perpetuae addicunt. Potus itaque diaeteticus, ex ingredientibus vulgo notis et huic usui dicatis, pro tali potu ordinario praescribendus est: modo non sit justo fortior, quo haud multo minus periculose accenduntur humores quam ipso vino; nec e contra aquosior justo, naturales functiones nimia refrigeratione prosternens. Hujusmodi potus si rite paretur, selectis ingredientibus istis quae aegro minus sunt ingrata, licet ad septimanam unam alteramve non sine aliquali fastidio ita jugiter assumatur, postea tamen perinde gratus et acceptus est ac sunt alii liquores quibus quis maxime assueverit. Atque ab hoc potus genere non tantum non imminuetur appetitus, sed et augebitur; magis insuper naturalis et genuinus evadet quam cum liquoribus fermentatis uti soleret. Hoc insuper commodi accedet, quod qui hujusmodi potum diaeteticum loco ordinarii hauriunt, liberius in caetero victu sibi possint indulgere, quam cum cerevisiam biberent aut vinum; cum errores in victu (quos omnes penitus evitare pene supra humanam sortem est,) hoc pacto aliquatenus corrigantur compensenturque. Quod vero omnium primum est, aeger hoc modo sibi a calculo praecavebit, qui Podagrae fere individuus est comes; cum liquores

In Podagra inveterata potus diaeteticus (cujusmodi hic forma praescribitur,) plurimis nominibus prodest:

acres ac attenuantes quilibet, uti ad calculum jam factum DE POD-
AGRA. proritandum, ita ad eundem generandum etiam, faciunt. Liquor sequens, utpote qui gustu ac colore jucundo est, mihi maxime arridet:—

[Form. 95.]^a R [Radici] Sarsaparillae uncias sex,
Ligni Sassafras,
[Radici] Chinae,
Rasurae Cornu Cervi, ana uncias duas,
[Radici] Glycyrrhizae unciam unam;

Coque in aquae fontanae congiis duobus per horae dimidium; deinde stent clause super cineres calidos per horas duodecim; postea ebulliant ad tertiae partis consumptionem: cum primum ab igne amoveatur, infunde Seminum Anisi semunciam; post duas horas coletur, et postea depuretur per residentiam, et liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probe clausis ad usum.

[49.] Ille liquor tum primum commodissime in usum quando
primum
commo-
dissime in
usum tra-
hitur. trahetur, ubi quis a paroxysmo convaluit; atque in eo per-
severandum, tam in ipsis paroxysmis quam in eorum inter-
vallis, per reliquum vitae cursum: neque enim satis factum
est saeviente adhuc morbo novis rebus studere, cum in ejus-
modi ἀταξία et motu inordinato Natura vix ferre queat ut
liqueores fermentati, qui vegetiores sunt ac magis spirituosius,
cum alio inertis ac spiritibus destituto commutentur. Eodem
etiam tempore et electuarius praedictus^r usurpabitur; quod
pariter deinceps, tam in paroxysmorum insultibus quam
extra eos, quotidie est devorandum. Hujus calor potus diae-
teticus aquositatem quadantenus pensabit, sanguini et visce-
ribus debitum caloris gradum concilians, sine ista agitatione
quae excitari solet ab aestu liquorum fermentatorum.

[50.] Si quis objiciat, eam vitam vix vitalem esse in qua
omnimoda tum a vino tum ab aliis liquoribus fermentatis
abstinentia observatur; respondeo, perpendendum esse an
non longe miserius sit ac minus tolerabile diris inveteras-
centis Podagrae cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc
postulo,) quotidie excarnificari, quam huic soli liquori se
adstringere, cujus usu continuato in caeteris esculentis ferme
omnibus animo obsequi licet: ut jam non repetam quod et
hic potus (uti caetera omnia,) dulcescet consuetudine. Certe
qui hunc morbum expertus est, (modo homo, non bipes

^a Cf. form. 122.

^r Cf. form. 92.

DE PECDIS
AGRA.

fuerit pecus,) nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

In quo casu vinum Hispanicum, illudque prae aliis, aegro indulgendum.

[51.] Quo non obstante, si aeger, vel a longo ac nimio usu liquorum inebriantium, vel ab aetate provectiore, vel denique prae nimia debilitate, cibos absque vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certe periculo eundem protinus ac derepente a vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorsus itaque (si me audit,) apozema diaeteticum supra praescriptum abdicet; vel, si eodem uti statuerit, ei sensim assuescat, haustum vini in pastibus ad tempus aliquod sibi indulgens, quasi remedii loco potius quam diaetae, donec decoctum illud familiarius evaserit. Vinum autem Hispanicum hic loci tam Rhenano quam Gallico omnino praeferendum est; quae posteriora, licet ventriculo pergrata sint, tamen exacerbandis humoribus et augendo morbi fomiti apta nata sunt. Adde, quod, cum aequae fere cruda sint et vix magis concocta quam est nostrum pomaceum, non perinde cardiaca sunt atque calida ac res postulat. Atque haec de cibo potuque *Ποδαγρώντων* dicta sunt.

Ob quas rationes lectus mature petendus;

[52.] Est et aliud, (quod tametsi parvi pendatur, magni tamen momenti est tam in digerendo morbi fomite, paroxysmo adhuc vigente, quam ad prohibendam ejusdem materiae generationem extra paroxysmum,) nempe ut aeger, maxime hyemis tempore, mature lectum petat. Etenim post venae-sectionem et catharsin nihil aequae Naturae vires subruit ac noctu vigilare; quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, si serio animadverterit quanto alacrior vegetiorque exurgit quoties se lecto temporius commiserit, quam vero enervis est ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citius seriusve quis lectum repetat, modo per tot horas eidem indulgeat, (verbi gratia, an hora nona cubitum eat et quinta surgat, vel undecima cubitum eat et surgat septima,) multum tamen interest, idque ob hanc (ut existimo,) potissimum rationem. Interdiu scilicet spiritus dissipantur sive in corporis exercitio, sive animi, qui in minus recte valentibus ita sunt infirmi ac debiles ut vesperi somni subsidio maturius opus habeant; et cum noctis appulsus oeconomiae corporis quasi relaxationem quandam adferat quae diurno tempore a

solis influxu vegeta conservatur, lecti calor, bruma praesertim, solis vicem ut gerat necesse est. Mane vero spiritibus tam a praegressae noctis quiete quam a lectuli calore refocillatis invigoratisque, praeterquam quod dies superveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo surgere hoc tempore, licet horam unam alteramve a somno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturae infligit ac vigiliae vespertinae ad horam unam vel alteram protractae. Quamobrem istis qui Podagrae sunt obnoxii, author ego sim, hyeme praecipue, ut lecto mature admodum se committant, et diluculo exurgant, quantumvis somnus justo brevior suadeat ut diutius cubantes eundem adhuc venentur; cum somnus qui ita diluculo capitur, secuturæ noctis somno tantundem detrahat, atque ita tandem Naturae vi illata, spretoque sapienti ejus instituto, noctem pro die quis habeat, diem perversus pro nocte.

DE POD-
AGRA.

praecipue
hyemis
tempore.

[53.] Quinimo animi tranquillitas omni ope stabilienda est; cum perturbationes omnes, si repagula semel effringant, ad solvendam spirituum (qui sunt digestionum instrumenta,) systasin, ac proinde ad Podagrae incrementum, multum faciant. Prudenter itaque secum meditetur aeger mortalitatis suae conditionem, nec se earum quae eam sequuntur molestiarum exortem stultus opinetur: sive enim sui ipsius sive aliorum culpa hanc animi aegritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut sapiens fuerit, semper morem gessit; neque ita cuiquam semper ex animi voto cedebant res omnes, ac vana mens spoponderat, at, derepente inter rerum apparatus animam agens, humanae fragilitatis specimen tandem edit, immerito se brevi vitae fructu spolians. Idem etiam incommodi sequitur nimiam animi ad studia et res serias applicationem: cum enim huic morbo prae caeteris quibuslibet *Melancholia* vulgo dicta comes semper adhaereat, qui ei sunt obnoxii, spiritus animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare solent atque obruere, hoc ipsum ita valde ac nimio opere agentes, ut corporis oeconomia integra amplius conservari nequeat; quam ob causam (ut mihi videtur,) hic morbus perpaucos insipientes (me excipiat qui volet,) occupavit unquam.

Animi pathemata, nimiaque ad studia et res serias applicatio, spirituum systasin solvunt, ideoque evitanda sunt.

[54.] Caeteris vero omnibus quae ad impediendam humo-

Caeteris
omnibus

DE POD-
AGRA.

quae indi-
gestionem
impediunt,
sanguinem
corrobo-
rant, et
partibus
firmitudi-
nem concil-
iant, ex-
ercitium
corporis
facile pal-
mam prae-
ripit.

Quotidia-
num et
modera-
tum sit
oportet:

quod qui
spernit ad
calculi ge-
nerationem
erit procli-
vior,

et in dis-
crimine
ne a mate-
ria topha-
cea in ar-
ticularum
admodum
aucta om-
ni motu
privetur.

Exercita-
tio non

rum indigestionem, (quam ego primariam Podagrae causam constitui,) et ad sanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandam, faciunt, exercitium corporis facile palmam praeripit. Animadvertendum est autem, (uti supra [§ 41.] monui,) quod, cum in hoc morbo, etiam magis quam in chronicorum quovis, totius corporis habitus immutari debeat, exercitatio corporis, nisi quotidiana fuerit, nihil juvabit: huiusmodi enim exercitatio per vices intermissa, uti nihil fere conferet ad immutandum habitum corporis ab inertia atque indulgentia jam languescentis et effoeminati, ita fortassis et nocere possit paroxysmum accersendo, ubi quis jamdiu ab ea desueverat. Hoc vero exercitium vehemens non sit oportet, tale vero quale senibus competit, qui Podagrae subjecta sunt magis usitata: motus enim corporis justo vehementior spiritus nimium dissipat, et e consequenti concoctiones laedit; quando exercitatio moderata ac perseverans eosdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui, praeter senium et corporis ad motum ineptitudinem, et socordiam huic praesertim malo quasi connaturalem, dolore insuper mactatur, tamen, si hoc omittatur, nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet: utque paroxysmorum intervalla sine jugi corporis exercitio magna esse non possint, ita etiam ad calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet et periculi et cruciatus quam ipsa Podagra.

[55.] His adde, (quod magnum pondus habere debet,) materiam tophaceam a longa requie admodum auctam iri in articulis corporis, maxime vero digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli, horum tophorum materiam nil aliud esse quam sanguinis tartarum ad articulos transmissum, facile tamen constabit cuilibet rem paulo attentius perpendenti, quod, dum magna vis materiae inconcoctae Podagram facientis in articulos quosdam depluit, et partes vicinas diutius tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus assimilativa sufflaminetur, partim a suffocante obstructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quae a calore doloreque articuli in huiusmodi substantiam cogitur, atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens, quae jam nuda jacet, acicula (ad instar cretae, oculorum cancerorum, aut similis alicujus rei,) extrahenda. Jam vero hoc

malum ab exercitio quotidiano praeceperetur, a quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, difflatio per omne corpus. Unde fit (uti ipsemet expertus sum,) quod exercitatio longa et quotidiana non tantum officit^s generationi tophorum, sed etiam tophos veteres et induratos solvit, modo non eousque invaluerint ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

[56.] Exercitii genus quod spectat, equitatio, quoties nec grandior aetas nec calculus intercedant, reliquis longe praefenda est. Et sane diu multumque mecum reputavi, quod, si cui innotesceret medicamentum, quod et celare vellet, aequae efficax in hoc morbo, ut in chronicis plerisque, ac est equitatio constans et assidua, opes ille exinde amplissimas facile accumulare posset^t. Hac si uti non liceat, vectio frequens in curru fere eodem recidit: atque in hoc saltem Podagra laborantibus plerisque bene est, quod opes, quae luxuriae, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currus habendi subministrent, quo hac saltem exercitationis specie fruuntur, cum altera frui nequeant.

Observandum est autem, quod exercitatio in aëre salubri longe ea praestantior est quae in minus salubri peragitur: ruri scilicet potius quam in urbe, ubi aër vaporibus a variorum artificum officinis exhalantibus est repletus, et aedificiorum densitate constipatus; qualis est in Londino hoc nostro, urbe (quantum certo scimus,) omnium quae in toto terrarum orbe sunt, spatiosissima. Quantum vero intersit an quis ruri, an in urbe, se exerceat, Podagricorum quivis statim persentiscet.

[57.] Quod Venerem attinet, is qui tam Podagra quam senecta laborat, (quandoquidem jamjam ea spirituum copia destitutus est qua concoctiones promoveri debuerant, et per consequens absque hac clade adventitia articulos et reliquas partes adjacentes plus satis laxatas habet et debilitatas,) aequae improvidus meo iudicio foret si ejus lenociniis indulgeret, atque ille, qui, cum longum iter emetiendum suscepit, viaticum omne prius abliguriret quam se viac committeret. Quinimo praeter malum quod sibi accersit, languidiora aevi jam fatiscientis desideria non cohibens, maximo illo privilegio fruendi jubilaei, quod speciali atque eximio Naturae munere

DE POD-
AGRA.

tantum tophorum generationi officit, sed veteres et induratos plerumque solvit.

Equitatio aliis exercitiis praefenda est.

Frequenter curru vehi eodem fere recidit.

Idque ruri potius aëre perflato et salubri quam in urbe.

Quam improvidus senex Veneri indulgens.

^s officit] Sic Syd. in *Elencho Rer.*, in textu male non officit.

^t Cf. sup. § 38; *Observ. Med.* iv. 7. 10 sq.; *Dissert. Epist.* § 116.

DE POD-
AGRA.

senibus conceditur, se abdicat; qui jam in ultima vitae scena ab earum libidinum impetu, quae, ceu tot rabidae ferae, eos per juventam omnem diu noctuque quasi laniabant, tandem aliquando sunt emancipati: cum horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequabatur, pensaret unquam. Atque haec de regimine.

Regimen
hoc ut ut
religiose a
quovis ob-
servetur,
ab enor-
mioribus
Podagrae
insultibus
tutetur,
eum ta-
men ab
omnibus
immunem
praestare
non valet.

[58.] Quamvis autem hujusmodi regulae tam diaetam quam caeterum regimen spectantes, si ab homine Podagrae obnoxio religiose observentur, eum ab enormioribus morbi insultibus praeservare queant, atque istam sanguini et partibus solidis firmitatem conciliare, quae ab illa malorum Iliade, unde morbus non solum supra humanae patientiae vires, sed et funestus tandem redditur, eundem immunem praestare possit; non tamen efficient ut non post quaedam intervalla, maxime exeunte hyeme, Podagra quandoque tentetur. Licet enim aestivo tempore, dum tonus vigorque sanguinis a solis calore excitatus fuerit et in statu conservatus, et pariter debita humorum per poros eliminatio pro voto successit, omnino oportet ut coctiones longe melius quam hyeme celebratae fuerint; tamen, cum appetente bruma et sanguinis robur fuerit imminutum, et perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est ut ingens materiae indigestae colluvies sit accumulata, quae tandem diuturna mora in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis et paroxysmum inducens, quamprimum vel ab humorum motu, ab accessu solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut alia causa evidenti quacunque, ansa detur.

Totius cor-
poris ha-
bitus, quo-
ad fieri
possit, in
paroxys-
morum in-
tervallis
est immu-
tandus.
Morbi fo-
mitis ex-
pulsio Na-
turae (ut
in febribus
intermit-
tentibus,)
permitten-
da est.

[59.] Ex jam dictis liquet, eum, qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quantum per aetatem et reliquas circumstantias fieri possit; quod in paroxysmorum interstitiis, non in ipsis paroxysmis, annitendum est. Cum enim morbi fomes non solum generatus, sed et in articulos jam ablegatus fuerit, sero nimis vel ejusdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur; cum non alia methodo foras ejiciendus sit, quam ea quam Natura praemonstrat, cui soli permittendus omnino est. Quod et in febrium intermittentium paroxysmis usu venit, quas ob eandem causam remediis non op-

pugnamus nisi aestu prius consopito: nec absurdius quis in extinguendis harum febrium calore scilicet, siti, inquietudine, aliisque symptomatis, anxie operam locaverit, quam existimaverit alius se Podagram sanare, cum in Podagrae symptomatis tantum coercendis laboret; quum tantum hoc tempore a curatione morbi abscedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur: quanto enim magis aegri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adversatur; quantoque claudicationem arcet, tanto materiae morbificae expulsionis officit. Adde quod quanto paroxysmi furor ac acies retunditur, non solum tanto diutius affliget, sed et brevius erit spatium interjacens, et minus etiam liberum ab omni gradu symptomatum quibus hic morbus funestatur: quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quae supra [§ 11.] in hujusce morbi historia edisserui.

[60.] Quamobrem, licet nihil magni in paroxysmo tentandum sit, nisi quod istis symptomatis occurrendum est quae falsa medendi methodus quandoque parturit; tamen, cum omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copia et exuberanti plenitudine nasci, aegro fortasse conducet a carnibus per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, abstinere, et harum loco simplici juscule avenaceo uti, aut alio pari alimento: cujusmodi diaeta tenuis materiae morbificae imminuendae multum conferet, et Naturae opportunitatem subministrabit qua eandem ocyus digerat. Cum vero ingens sit corporum aliorum ab aliis discrimen, quibusdam abstinentiam a carne non ferentibus, statim vero ab ea spirituum animalium *αταξία*, animi deliquio, aliisque symptomatis qualia foeminis hysterica affectione laborantibus accidere solent, correptis; istos non tantum non juvabit, sed et laedet, si diutius a carnibus abstineant quam ventriculus earum usum aversetur: quod ut plurimum non excedit primum aut secundum diem eorum paroxysmorum particularium qui omnes simul juncti integrum paroxysmum (ut supra [§ 5.] innui,) constituunt. At vero, sive tardius sive ocyus quis carne vescatur, serio cavendum est ne urgente morbo majore copia utatur quam quae ad Naturam sustentandam necessaria sit, nec minore cura opus est in assignanda victus qualitate: namque ut semper in paroxysmorum intervallis, ita praecipue paroxysmo jam praesente, aeger summopere curare debet ne quid vel in

DE POD-
AGRA.

Qui symptomatis
coercendis
incumbit,
morbi curationem
remoratur.

De errore
in victu ab
aegro summopere
cavendum.

DE POD-
AGRA.

quantitate vel qualitate sive potus sive ciborum peccetur. Neque in hoc solo, sed in alio omni regimine (de quo fusius [§ 52 sq.] egi,) in intervallis observando, cautela haud vulgaris adhibenda est. Et licet tam dolor quam magna ad motum inhabilitas exercitio (quod ego prae caeteris omnibus laudavi,) contra-indicare videantur, tamen et hic labor exantlandus omnino est : quamlibet enim in paroxysmi initio aegro impossibile videatur ut lationem in currum, multo minus ejus motum, ferre queat ; attamen si id tentaverit, non ita diu post sentiet se minus a tali motu dolere quam cum se in cathedra domi contineret. Id insuper accedit emolumenti, si ad horas aliquot tam, mane quam post meridiem in curru vectus fuerit, quod, cum domi toto die sederet, noctem fere insomnem ageret, jam dolorem somno ad multam noctem fugare poterit ; cum exercitatio permodica Podagra laborantem eousque delasset ut in somnum dilabatur. Adde quod eadem exercitatio calculum, quem vita deses ac iners ut plurimum accersit, quadantenus praecavebit. Quod vero maximi momenti est, a jugi ac pertinaci exercitio occurreretur totali artuum ad motum impotentiae, quae haud paucis accidit post paroxysmum unum alterumve diuturniorem, contractis sive poplitum, sive calcaneorum, tendinibus : dum enim in cruciatu longiore quieti indulserint, (maxime crura nolentes extendere quoties dolor genu occupaverit,) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitae tempus orbatum sunt, tam in paroxysmorum interstitiis quam in ipsis paroxysmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis senibus quorum concoctiones admodum vitatae sunt, et qui a morbo per multos annos affligente ipsam corporis substantiam quasi in Podagram habent conversam, nihil minus sperandum est quam ut morbus sine exercitio ad digestionem perducatur unquam : cum enim morbus Naturam viribus superet, saepe moriuntur a languore atque aegritudine quae fomitis morborum copia concoctionem respuentis apportat ; et ab hac materia inconcoctili, quae nullo modo potest assimilari, tanquam a veneno enecantur.

A motu
currus mi-
nus dole-
bit quam
in cathe-
dra quies-
cens :
a quo eti-
am som-
nus invi-
tatur ;

calculus
quadante-
nus prae-
cavetur ;
atque eti-
am totali
artuum ad
motum im-
potentiae
occurritur.

Morbi di-
gestionem
sine exer-
citio in se-
nibus frus-
tra quis
speret.

In quo ca-
su lectus
et diaeta
necessaria
sunt ;

[61.] Attamen non obstantibus iis quae de exercitii utilitate in Podagrae paroxysmis dicta sunt, si tamen aeger praenimia paroxysmi atrocitate primo statim insultu quasi prostratus fuerit, (quod istis fere usu venit in quibus Podagra jam ἀκμήν suam attigit, nec adhuc a multorum annorum de-

cursu mitigata est,) hoc in casu si aeger cubiculo includendus est, e re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec scilicet doloris vehementia remiserit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus supplebit; cum ejus usus continuus materiam morbificam potentius digerat paucis diebus quam excubatio aliquammultis, maxime incipiente morbo; si modo aeger absque leipothymia aliisque malis symptomatis a carnibus abstinere queat, solo juscule avenaceo, cerevisia tenui, et caeteris ejusmodi, contentus. Veruntamen haud omittendum est, quod, si Podagra jam inveterata fuerit, atque aeger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhoeam, aliaque his similia symptomata, propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo paroxysmorum jugulatus, si non exercitio utatur, idque in aëre liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum censeo, quando magnus Podagricorum numerus iis symptomatis jam perierit, quibus haec in cubiculo, et praesertim in lecto, incarcerationio eosdem obnoxios fecerat; qui non ita mature fato concessissent si molestiam vectationis per majorem diei partem devorare voluissent. Licet enim qui unico artuum dolore fatigatur, se cubiculo possit includere, tamen qui, loco doloris acerbissimi, aegritudine aliisque symptomatis praedictis laborat, talis idem iniutando se in vitae discrimen conjiciet. Et quidem bene nobiscum agitur, quod, quoties dolor ita vehemens est ut aeger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipso dolore, quod amarissimum est Naturae remedium, aegro de vita prospiciente.

[62.] Jam vero quod attinet Podagrae symptomata, iis occurrendum est a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur. Horum maxime familiare est ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam a flatu; quod iis accidit qui vel jam a multis annis Podagrae obnoxii vixerunt, vel iis, qui, licet non ita diu eadem laborantes, hoc tamen mali invitarunt praepropere, liquores spirituosos cum tenuioribus et multum refrigerantibus derepente commutantes, vel emplastra repellentia aliaque medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi causa materialis, quae in artus debuerat deponi, in viscera rejicitur. Multa egomet expertus sum in postremorum annorum paroxysmis ad mitigandum hoc symptoma;

in quo exercitium.

Ipse dolor aliquando, amarum licet, magnum tamen est remedium.

Inter symptomata a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur, ventriculi debilitas cum torminibus maxime est familiare.

Qua data ansa ingruit.

Ei mitigando vinum Canense conferre maxi-

DE POD-
AGRA.

me, sed
nec illud,
nec cardi-
acorum a-
liud quod-
libet, ae-
grum, si
exercitio
non uta-
tur, serva-
re posse
existiman-
dum est.

In quo ca-
su ad lau-
danum sta-
tim confu-
giendum
est.

In quo su-
dores pro-
vocandi:

quibus
Author
aliquando
suae vitae
consuluit.

Materiae
peccantis
in pulmo-
num lobos
metastasis
qua me-
thodo cu-
randa.

nihil vero aequè votis respondit ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus, languore atque aegritudine urgentibus: neque vel vinum Gallicum rubrum, vel theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet e cardiacis mihi hactenus notis, pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec cardiacorum aliud quodlibet, aegrum, si exercitio non utatur, omnino servare posse existimandum est.

[63.]^u Sin autem gravius aliquod symptoma, inducias haud ferens, ex retrocessu materiae Podagricae subito ingruat, et mortem aegri minitetur; neque vino neque exercitio supra laudatis fidendum, verum hoc in casu (modo non caput, at partes vel naturales vel vitales, ejusmodi malum impetat,) ad laudanum statim confugiendum; nempe laudani liquidi guttae viginti haustulo aquae epidemicae immistae propinentur, et in lecto ad quietem aeger se componat.

[64.] Quod si materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, diarrhoeam induxerit, (modo ea paroxysmi singularis crisis non fuerit,) et laudano jam laudato^x et exercitio omnimodo^y (hoc enim imprimis ad diarrhoeae curationem obeundum est,) non obstante, alvus nihilominus diutius fluat, aegritudine, torminibus ventris, etc., accedentibus; unicum (quod scio,) remedium est, ut sudor provocetur methodo et medicamentis huic usui destinatis: quod si fiat ad biduum triduumve mane et vesperi per duas tresve horas continuas, sistetur ut plurimum diarrhoea, et morbi fomes magna vi in artus detonabit. Hac ego methodo aliquot retro annis meae vitae consului, postquam me in hoc malum a potatione aquae frigidae pro ordinario potu imprudens conjeceram; idque posteaquam cardiacorum et adstringentium varii generis opem frustra imploraveram.

[65.] Est et aliud symptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipse vidi, metastasis scilicet materiae peccantis in pulmonum lobos; quoties nempe tussis brumalis a frigore tempore paroxysmi suscepto materiam sensim in pulmones allicit, artubus interim, ob translationem materiae morbificae in aliam regionem, vel omnino, vel tantum non, tam a dolore quam a tumore liberatis. Uno hoc in casu intentio curativa non ad ipsam Podagram dirigenda est, at

^u § 63 deest in ed. '83.

^x et laudano jam laud.] om. ed. '83.

^y omnimodo] Sic edd. recent., *omnius-modi* Syd.

vero hoc symptoma pari modo tractandum est quo peripneumonia absoluta, (venae-sectione scilicet repetita, cum diaeta et remediis refrigerantibus ac incrassantibus,) cum sanguis in hoc symptomate praecipue extractus pleuriticorum sanguinem prorsus referat. Purgandus est insuper aeger inter venae-sectiones potionibus lenientibus, quibus haec coluvies in pulmones illapsa possit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi fomite super artus deturbando, hic tamen non tantum non prodest, sed et obest, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur abscessuli, et tandem aegri mors certissima subsequitur.

DE POD-
AGRA.

Sudores
hic sedulo
evitentur.

[66.]^z Hic porro notandum, quod Podagrici fere omnes, postquam cum hoc morbo diu conflixere, calculo renum sint obnoxii, proindeque vel statu, vel declinatione saepius, paroxysmi generalis nephritico dolore laborare soleant; idque cum magno aegrorum non tantum cruciatu, sed et virium dispendio, cum jam plus satis attritae fractaeque eae fuerint. Hoc in casu, posthabitis quibusvis aliis remediis, liquoris possetici, cui radices althaeae unciae duae incoctae fuerint, congius unus quam citissime devoretur, et sequens enema injiciatur:—

[Form. 96.]^a R Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Parietariae,
[Foliorum] Brancae Ursinae,
Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semunciam,
Coque sufficiente quantitate aquae ad libram dimidiam; colatura dissolve
Sacchari culinaris,
Syrupi Dialthaeae, ana uncias duas;
Misce; fiat enema.

[67.] Remedia externa si quis quaerat ad leniendum Podagrae dolorem accommoda, nulla mihi haecenus cognita sunt (licet plurima tum in meipso, tum in aliis, expertus fuerim,) praeter mere refrigerantia et repellentia; quorum usum jam supra [§ 62.] docui periculo haud vacare: et fidenter assero,

^z § 66 deest in ed. '83.

^a Cf. formm. 117, 191.

DE POD-
AGRA.

Flures in-
debita me-
dicatione
quam Pod-
agra peri-
muntur.

Remedia
externa no-
cere quan-
doque pos-
sunt, pro-
desse nun-
quam.

multa et longa observatione suffultus, maximam partem eorum qui Podagra periisse putantur, non tam ipso morbo quam sublesta atque indebita medicatione fuisse peremptos. Si quis autem remediorum externorum, quae pro anodynīs indubitatis habentur, virtutem probare velit, non fucum sibi faciat, eadem sub declinatione paroxysmi particularis (quo tempore dolor jam sponte sua cessurus est,) applicando; quin potius sub initio paroxysmi ista usurpet, et statim edocebitur quam ficulneum sit illud auxilium, quam vana spes; cum haec epithemata nocere quandoque possint, prodesse nunquam. Qua de causa egomet jam a multis annis nulla remedia externa adhibui; pulicula ex pane similigineo cum croco in lacte cocto, addito postea oleo rosaceo in pauca quantitate, mihi olim prae caeteris profuit; quae tamen in paroxysmi initio nihil prorsus juvabat. Si igitur dolor admodum saeviat, aeger rectius sibi consulat se in lecto continendo donec is aliquantisper remiserit, quam anodynīs utatur: attamen haud abs re fuerit laudani pauxillum vesperi sumere, si dolor patientiam multum vincat; aliter melius omittetur.

Ustulatio
partis af-
fectae Hip-
pocratem
non late-
bat.

[68.]^b At vero cum in externis hujusmodi remediis jam sim, omnino aliquid mihi dicendum est de musco quodam Indico, (*moxam* vocant,) nuper magni nominis in Podagrae curatione; si nempe pars affecta eadem accensa leviter ustuletur. Quamlibet hoc remedii genus Indis Orientalibus acceptum referatur, atque Europaeis universim omnibus pro incognito habeatur, attamen constabit, antiquioris id esse aevi etiam apud nos, illi qui Hippocratis effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit consulere. In prae-stantissimo illo *De Affectionibus* libro, (sect. quinta, pag.^c mihi 524.) de ischiade agens, haec habet: *Εἰ δὲ ἐς ἔν τι χωρίον [καταστηρίξῃ ἢ ὀδύνη καὶ στή, καὶ τοῖσι φαρμάκοισι μὴ ἐξελαύνηται, καῦσαι καθ' ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ ἐοῦσα ἢ ὀδύνη.]* i. e. *Quod si in uno aliquo loco firmiter constiterit dolor, neque medicamentis expellatur, quocunque loco dolor forte extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo post [p. 407.] de podagra verba faciens: *Ἐυμφέρει δὲ καὶ ταύτη [τὰ αὐτὰ ἂ καὶ τῇ ἀρθρίτιδι, καὶ μακρῇ μὲν καὶ αὔτη ἢ νοῦσος καὶ ἐπίπονος, θανατώδης δὲ οὐ· ἣν δὲ τοῖσι δακτύλοισιν ἢ ὀδύνη ἐγκαταλείπεται, καῦσαι τὰς*

^b Deest hic loci § 68 in ed. '83; cf. *Tract. II.* § 40.

^c pag. mihi 524] sc. in ed. Foës.; vide t. ii. p. 406 in ed. Kühn.

φλέβας τοῦ δακτύλου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου ὀλίγον· καίειν δὲ ὠμολίνῳ.] i. e. *Huic eadem quae articulari morbo conferunt, et longus quidem hic morbus est et gravis, minime tamen lethalis: quod si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo supra articulum inurito; ustio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem posse existimare, eam esse differentiam specificam inter flammam vel a lino, vel ab hoc musco Indico, excitatam, ut haec illa in sanatione Podagrae plus valeat, non magis quam reputaverit ignem e roboris segmentis accensum majus aliquid praestare posse illo qui fraxini ligno alitur. Haec partis affectae ustulatio aliquid pollicetur (quod et efficere quandoque possit,) ad doloris committigationem, evocata scilicet fomitis morbifici parte subtilissima ac maxime spirituosam, in articulum jam deposita. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cum indigestionem, quae Podagrae causa est antecedens, nullo modo attingat, fugax esse oportet ac breve. Neque opus est ut dicam illud in Podagris tantum incipientibus locum habere; quando enim, sive a morbi diurnitate, sive ab importuno atque indebito medicamentorum usu, Podagra (ut subinde fit,) ad partes internas fuerit conversa, ac proinde aegritudine, torminibus ventris, atque longo hujusmodi symptomatum agmine, potius quam dolore, aegrum multaverit, nemo sanus igne utendum esse arbitrabitur.

[69.] En vobis omnia quae mihi hactenus comperta sunt in hujus morbi curatione. Si quis objiciat, multa esse remedia specifica ad Podagram, ego me ea nescire lubens fateor; et vereor ne promissores isti perinde sint ignari ac sum ego. Et sane dolendum est Medicinam (artem nobilissimam,) hujusmodi nugis (quae, sive ab incitia sive a pravitate scriptorum, credulis objiciuntur,) usque adeo deturpari; cum in omni fere morborum genere hujusmodi aliquid a nugivendulis tanquam *θεῶν χεῖρες* decantetur pleno ore: et (quod est magis mirandum,) quod non tantum in morbis typo indutis hujusmodi deliramenta obtineant, sed et in minime formatis, qui ab organorum laesione aliqua aut *προφάσει* externa producantur, viris etiam caetera cordatis imponant. Atque hoc satis evincunt specifica in contusionibus vulgo praedicata, qualia sunt sperma ceti, tegula Hybernica, etc., quae omnia id tantum praestant, ut methodum, qua tractari debuerat hic affectus, divertant: prout illi satis constabit qui experiri

DE POD-
AGRA.

Nihil
interest
utrum
moxa an
lino crudo
fiat.

Dolorem
aliquatenus
miti-
get, sed
causam
Podagrae
antecedentem
non
attingit.

In doloribus,
quorum
in
partibus
internis
sedes est,
locum non
habet.

De specifi-
cis quan-
ta hic et
alibi de-
cantentur.

Venae-sec-
tio et pur-
gatio alter-

DE POD-
AGRA.

natum ce-
lebrata in
contusio-
nibus, con-
tinue solu-
tione, et
quavis or-
ganorum
laesione,
quantum
valeant.

Quisquis
alia petit
medica-
menta, ad
Lucianum
relegandus
est.

voluerit quanto tutius atque ocyus sanabitur is qui venae-
sectionibus ac purgationibus utetur alternatis^d usque dum
bene habuerit, neglectis prorsus levidensibus istis quae pro
more post sanguinem semel eductum saepe exhibentur, atque
etiam ea sudorum sollicitatione quae pari passu cum eorum
usu solet procedere; a qua partium jam diu ad inflamma-
tionem propensarum excaefactione aeger sine causa in vitae
periculum adducitur.

[70.] Quod si, nihil proficientibus his quae attuli omnibus,
adhuc minus sagax videar, et minus copiosus in medicamentis
erueris enumerandisque, universa illa proponam quae Luci-
anus in *Τραγοποδάγρα* jam plenius collegit, e quibus tam
externa quam interna qui volet eligat; quae forsitan haud
minus efficacia sentiet quam sunt eorum plurima quae a
nonnullis deprædicantur. Apud hunc Podagrae Persona
ita istos alloquitur, qui secreta quaedam remedia se habere
jactabant, quibus is morbus possit expugnari:—

[Lucia-
ni irrisio
in meden-
tes Poda-
grae^e.]

Τίς τὴν ἀνίκητόν [με δεσπότιν πόνων
Οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;

Ἦν οὔτε λιβάνων ἀτμὶς ἐξιλάσκειται,
Οὔτε χυθὲν αἷμα βρωμίῳ παρ' ἐμπύροις,
Οὐ ναὸς ὄλβου περιεκρεμῆς ἀγάλμασιν.

5

Ἦν οὔτε Παιὰν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
Πάντων ἱατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
Οὐ παῖς ὁ Φοῖβου πολυμαθὴς Ἀσκληπίος.

Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
Τολμῶσι πάντες τοῦμόν ἐκβαλεῖν σθένος,
Κυκλῶντες ἀεὶ φαρμάκων τεχνήματα.

10

Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην·
Τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα, καὶ σέλινά μοι,
Καὶ φύλλα θριδάκων, καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,

Ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,

15

Ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,

Ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
Σταφυλῖνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,

Ῥοσκόμον, μήκωνα, βολβοὺς, σίδια,

Ψύλλον, λίβανον, ῥίζαν ἐλλεβόρου, νίτρον,

20

Τῆλιν μετ' οἶνου, γυρίνην, κολλάμφακον,

Κυπαρισσίην κηκίδα, γυῖρον κριθίνην,

Κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου,

^d Cf. *Process. Int.* c. 52.

^e *Luciani* &c.] Sic Syd. in *Ind. Rer.*, hic om.

Σπιράθους ὀρείας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον, "Αλευρα κυάμων, ἄνθος Ἀσίου λίθου·	25	DE POD- AGRA.
Ἐψουσι φρύγους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς, Βατράχους, ὑάινας, τραγελάφους, ἀλώπεκας. Ποῖον μέταλλον οὐ πεπειράται βροτοῖς ; Τίς οὐχὶ χυμός ; ποῖον οὐ δένδρον δάκρυ ; Ζῳῶν ἀπάντων ὅστ'α, νεῦρα, δέρματα,	30	[Lucia- ni irrisio in meden- tes Poda- grae.]
Στέαρ, αἶμα, μυελὸς, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα. Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος, Οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτῶ, τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες. "Αλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται, "Αλλος ἐπαιδοδαῖς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,	35	
Ἰουδαῖος ἔτερον μωρὸν ἐξάδει λαβών· "Ο δὲ θεραπείαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοιράνου. Ἐγὼ δὲ τούτοις πᾶσιν οἰμῶζειν λέγω. Καὶ τοῖς ποιούσι ταῦτα, καὶ πειρῶσί με, Εἴωθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα·	40	
Τοῖσι δὲ φρονούσι μηδὲν ἀντίξουν ἐμοὶ "Ηπιον ἔχω νοῦν, εὐμενὴς τε γίγνομαι. v. 138 sq.]		

i. e. Quis invictam me dominam dolorum Ignorat Podagram in terra mortalium ? Quam neque thuris vapor placat, Neque effusus sanguis aras ad incensas, Non templum divitiarum undique suspensis ornatum donariis.	5	
Quam neque Apollo medicamentis expugnare valet, Omnium medicus in coelo deorum, Non filius Apollinis doctissimus Aesculapius. Postquam enim enatum est primum hominibus genus, Conantur omnes meam elidere potentiam,	10	
Miscentes semper medicamentorum artificia. Alius aliam in me experitur artem : Terunt plantagines, et apia nihî, Et folia lactucarum, et silvestrem portulacam, Alii marrubium, alii potamogetonem,	15	
Alii urticas terunt, alii symphytum, Alii lentes afferunt ex palustribus lectas, Alii pastinacam coctam, alii folia Persicorum, Hyoscyamum, papaver, cepas agrestes, mali Punici cortices, Psyllium, thus, radicem ellebori, nitrum,	20	
Foenum Graecum cum vino, gyrimem, collamphacum, Cyperissinam gallam, pollinem hordeaceum, Brassicae decoctae folia, gypsum ex garo, Stercora montanae caprae, humanum oletum, Farinas fabarum, florem Asii lapidis ;	25	
Coquunt rubetas, mures-araneos, lacertas, feles,		

DE POD-
AGRA. *

Ranas, hyaenas, tragelaphos, vulpeculas.
Quale metallum non exploratum est mortalibus?
Quis non succus? qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis ossa, nervi, pelles, 30
Adeps, sanguis, medulla, [urina^f,] stercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum,
Alii octono, sed septeno plures.
Alius vero bibens hieram purgatur,
Alius incantamenti impostorum deluditur, 35
Judaeus alium stultum excantat nactus;
Alius vero remedium petit ab hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero.
Et facientibus haec, atque irritantibus me,
Soleo occurrere multo iracundior; 40
Iis vero qui cogitant nihil adversum mihi
Benignam adhibeo mentem, facilisque fio.

Nullus dubito prudentissimos quosque eorum qui cum hoc morbo diu confluxere, de omnimoda curatione desperantes, Choro qui istius dramatis catastrophem facit, suffragaturos:—

*Ἡπιον, ὃ πάνδημε, [φέροις ἄλγημα, Ποδάγρα,
 Κοῦφον, ἐλαφρόν, ἄδριμν, βραχυβλαβές, ἐνώδυνον,
 Εὐφορον, εὐληκτον, ὀλιγοδρανές, εὐπερίπτατον.
 Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχούντων,
 Μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνηθες 5
 Τοὺς ποδραγῶντας παραμυθείσθω.
 Ὅθεν εὐθύμως, ὃ σύγκληροι,
 Λήσεσθε πόνων,
 Εἰ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
 Τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὖρε Θεός. 10
 Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
 Ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος*
 Τοῖον γὰρ ἔφυ τόδε πρᾶγμα. v. 322 sq.]

i. e. *Lenem, O ubique gentium celebrata, afferas nobis dolorem, O Podagra,*
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud saevientem,
Tolerabilem, facile desinentem, parum validum, ambulationes non impe-
dientem.

Multi sunt modi miserorum,
Sed exercitia dolorum et consuetudo 5
Podagricos soletur.
Ideoque aequo animo, O complices,
Obliviscimini dolorum:
Si ea quae placet non fiunt,

^f *urina*] om. Syd.

Tamen etiam praeter spem accidentibus viam invenire solet Deus. 10

Quivis sustineat Podagra laborantium

Deludi et derideri;

Talis enim hujus morbi natura est.

DE POD-
AGRA.

[71.] Ut semel finiam: methodus quam hic trado *φαρμο-
μένων* praedictorum examini innititur; quamque ego secu-
tus tam in ipso me, quam in aliis, morbi levamen percepi.
Therapeia radicalis et usquequaque perfecta, qua quis etiam
a diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Demo-
criti puteo^g latet, atque in Naturae sinu reconditur, nescio
quando aut a quibus in lucem extrahenda. Spero nihilo-
minus me hoc scripto humano generi commodi aliquid
contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim ad quos
tum ipsemet tum alii plurimi naufragium fecimus, atque
insuper optimam quae hactenus innotescit methodum prae-
monstraverim. Non his majora promitto; quamvis a longa
cogitationum serie, quas huic rei impendere tantum non
sum coactus, inducar credere ejusmodi remedium quandoque
inventum iri. Quod si unquam acciderit, incitiam suam
dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quam insig-
niter, tam in dignoscendis morborum essentiis, quam in
medicamentis quibus eos aggrediuntur, hallucinentur. Cujus
rei exemplum satis luculentum habemus in repertione summi
illius ad febres intermittentes specifici, Corticis Peruviani.
Per quot jam saecula homines quique solertissimi ingenia
exercuerant in investigandis harum febrium causis, quibus
praxin quilibet aptavit theoriae a se excogitatae optime re-
spondentem! Quomodo vero hae medicationes theoremata
valebant defendere, ex iis constat quorum adhuc recens est
memoria, in quibus varias intermittentium species in variis
humoribus in corpore redundantibus collocantes, curationem
ad humorum istorum alterationem atque evacuationem diri-
gere solebant. At quam inauspicato id egerunt, eorum in
his conaminum frustratio, praecipue vero hujus Corticis usus
felicior, palam faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum
humores hujusmodi omnes, tum etiam diaetam et regimen
quodcunque, susque deque habentes, ac nihil nisi methodum

Therapeia
radicalis
adhuc in
Democriti
puteo latet;
quam ta-
men quan-
doque in-
ventam iri
Author
nullus du-
bitat: unde
elucescet
quantum
hallucinati
sunt dog-
matici in
morborum
essentiis
dignoscen-
dis; (cujus
rei Corti-
cis Peruvi-
ani reper-
tio exem-
plum est
satis lucu-
lentum;) et
quam
inauspica-
to in febli-
um causis
investi-
gandis vel
solertissi-
mi ingenia
sua exer-
cuere.

^g in *Democr. puteo*] Democritus dixit
“in profunda veritatem esse demer-
sam.” (Cic. *Acad. Quæst.* i. 12) Cf.

sup. *Epist. Respons.* II. § 30; *Dissert.*
Epist. § 17; Lactant. *Divin. Instit.* iii.
28; Di g. Laërt *Vit. Philos.* ix. § 72.

DE POD-
AGRA.

pulveri exhibendo debitam observantes, scopum recta attin-
gimus, vix ab illo aberrantes unquam nisi aegrum lecto sine
ulla necessitate addicimus dum in ejus usu est: tanta tamen
est hujus remedii vis, ut, non obstante eo incommodi, quod
scilicet febris a lecti calore plus quam erat opus intendatur,
aegrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat.
Interea donec haec Podagrae curatio radicalis comperta
fuerit, (quod Medicos omnes, me prae caeteris, optare fas
est,) hanc meam qualemcunque opellam boni consulite: quod
si minus eveniat, hominum mores ita probe perspectos habeo
ut non multum fallar, et officii mei rationem ita calleo ut
animo neutiquam cadam. Et si saevissimi isti cruciatus,
impotentia ad motum, caeteraque corporis mala, quae ego
per maximam vitae partem^h sum perpessus, (una cum damno
rei familiaris quod sustinui, a Medicina facienda toties adversa
valetudine avocatus,) aliis quietem et ἀναλγησίαν possint
comparare, erit unde me fructum aliquem miseriarum hu-
jus generis, quas in hac vita toleravi, in aliam migrans per-
cepisse existimabo.

^h Cf. sup. § 1; *Epist. Respons. I.* § 1.

THOMAE SYDENHAM.

TRACTATUS DE HYDROPE^a.

OMNIS hominum aetas, sexus omnis, ab Hydrope nunquam infestatur. Foeminae tamen huic morbo magis sunt obnoxiae quam viri; verum hos aetate praesertim ingruvescente adoritur, illas ubi jam parere desierint: steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveae a digitorum impressione in surarum parte inferiore, sub noctem imprimis conspicuae, mane vero evanescentes, primum hujusce mali indicium dant: quod non perinde certum est Hydrosis ingruentis signum in foeminis atque est in maribus; cum et praegnantibus, et aliae quibus catamenia quavis de causa sistuntur, haud raro idem patiantur. Neque tamen in viris ejusmodi tumor Hydropem certo indicat: etenim cum senex quispiam, habitu corporis paulo pleniori praeditus, asthmate jam a multis annis laborans, ab eodem derepente, idque hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor musculos tibiæ occupabit, Hydropicorum tumores aemulans, qui hyeme etiam magis quam aestate, tempestate magis pluvia quam serena, pariter invalescet; et tamen sine quovis incommodo insigniori eundem ad Libitinam usque comitabitur. Quo non obstante, (si generaliter loquamur,) surae et tibiae intumescences etiam in viris pro signo supervenientis Hydrosis habendae sunt; maxime si ita affecti spiritum aegrius ducant: qui quidem tumor tam copia quam mole auctior indies redditur, donec, pedibus majorem aquarum vim jam respuentibus, crura tentantur, ac postea abdomen ipsum; quod quidem, sero e sanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis suae limen distenditur; adeo ut saepe multos aquae congios intus contineat, quae in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque exomphalon constituunt.

Omnis hominum aetas, sexus omnis, ab Hydrope nunquam infestatur^b.

Foeminae magis quam viri ei obnoxiae sunt; hi aetate ingruvescente, illae ubi jam parere desierint.

Foveae a digitorum impressione in surarum parte inferiore primum mali indicium: quare non perinde certum in foeminis, atque in maribus: in senibus vero a multis annis asthmate laborantibus Hydropem non certo indicant. Si generaliter loquamur, surae et tibiae intumescences etiam in viris pro signo Hydrosis supervenientis habendae sunt. Pedibus cruribusque ad extremum extentis, in abdomen ruentes aquae dein et umbilicum, exomphalon quandoque constituunt.

^a Cf. *Process. Int.* c. 33.

^b *Deest Elench. Rer.* in ed. '83.

DE HY-
DROPE.

Tria hunc
morbum
stipant
sympto-
mata, dys-
pnoea, uri-
nae pauci-
tas, et sitis
intensa :

unde ori-
ginem tra-
hunt.

Pro rata
qua partes
quas obsi-
det mor-
bus augen-
tur, aliae
magis ma-
gisque gra-
viores sunt.

Impetu
tandem in
viscera no-
bilia et
vitalem ar-
cem facto,
aeger cata-
clysmo
quasi sub-
mersus
perit.

Causa
morbi in
genere est
sanguinis
debilitas.
Illi debili-
tando quae
operam com-
mo-
dant.

Hydrops
testium in
foeminis
obiter no-
tatur.

[2.] Tria interim hunc morbum stipant symptomata, dyspnoea, urinae paucitas, et sitis intensa. Spirandi difficultas oritur ab aqua diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus sufflaminatur. Urina idcirco parce redditur, quia sanguinis serum, quod per ductus urinarios ex lege Naturae excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, et in caeteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis est a putredine colluviei serosae, quae a mora in corpore longiore et calorem et acredinem contrahit, unde aeger et febre quadantenus semper laborat, et memorata siti.

[3.] Pro rata qua aeger in partibus quas morbus obsidet, mole augetur, in reliquis magis magisque indies emaciatur et gracilescit; tandemque, cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulterius nequeat, impetu in viscera nobiliora et vitalem arcem facto, cataclysmo quasi submersus perit.

[4.] Causa hujusce morbi in genere sanguinis debilitas est, unde alimento, quod forinsecus importatur, in substantiam suam convertendo non jam par, idem in extremitates et pendulas corporis partes explodere necesse habet, mox in abdomen etiam; in quo, quamdiu in exigua quantitate hinc inde dispergitur, Natura eidem continendo vesiculas quasdam fabricat, donec tandem, modum jam superans, uno peritonaeo simul clauditur.

[5.] Sanguini autem debilitando operam ut plurimum commodabant vel nimia ejus per venae-sectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores spirituosos ingurgitandi mos, unde et naturalia corporis fermenta destruuntur, et dissipantur spiritus. Hinc est quod bibacissimi quique helluones saepius cum hoc morbo, frigido licet, quam caeteri conflictentur. E contra etiam aquae potatio in iis qui generosis liquoribus diu assueverant, sanguini eandem noxam infert.

[6.] In foeminis vero (quod notandum est,) alia quaedam, et ab his longe diversa, Hydropis causa reperitur, inclusa nempe in testiculorum alterutro saburra, seu obstructio, quae sensim ejusdem crasin subvertit; unde in dicto testiculo reposita primum morbi minera, tunica ejusdem mirum in modum distenditur; qua jam tantum non crepante, Natura humori excipiendo vesiculas quasdam suggerit, quarum tan-

dem sive una aliqua sive etiam pluribus disruptis, et in abdominis cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt symptomata quae in Hydrope quem supra depinximus. Sed de hoc genere jam olim [*Dissert. Epist.* § 92.] egi.

[7.] Sunt et aliae duae species tumorum abdominis Hydropem mentientes, foeminis utraeque familiares: Prima est carniū in partibus intra abdomen excreſcentia praeternaturalis, quae ventrem in molem haud minus conspicuam attollit quam solet inclusa aqua; altera species flatibus ortum debet, qui non tumorem tantum, sed et alia ingravitationis signa, pariunt. Haec viduas ut plurimum exercet, vel etiam mulieres quae non nisi provectiores aetate nupserant: atque hae, tam suo ipsarum quam obstetricum iudicio (quarum oracula hac ipsa de re consulere,) motum infantis jam a tempore consueti usque ad legitimum tempus pariendi persentiscentes, quin et, ad eundem modum quo gravidae solent, subinde aegrotantes, sororiantibus insuper mammillis, et lacte extillante, de fasciis haud raro caeterisque ad excipiendum infantem necessariis sibi prospexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu sensim detumescens spem vanam eluserit. Neutra vero harum ad eum de quo agimus morbum est referenda.

[8.] Indicationes curativae verae ac genuinae, utpote a praedictis phaenomenis naturaliter quasi exortae, vel ad aquarum in abdomine caeterisque partibus contentarum evacuationem, vel ad instaurandum sanguinis robur quo novus earundem proventus praecaveri possit, omnino dirigendae sunt.

[9.] Seri evacuationem quod spectat, magni refert ut diligenter observemus, in omnibus Hydropicis ea cathartica quae vel segnius vel minus potenter operantur, officere magis quam prodesse: cum enim medicamenta purgantia ad unum omnia Naturae sint inimica, quo nomine catharseos munere funguntur, sanguinem aliquatenus debilitant laeduntque; unde, nisi corpus celeriter pervadant et citissime expellantur, Camarinam^c eam moventia quam secum abducere nequeunt, et sanguinem tumultuose exagitantia, tumorem magis adaugent; quod plus satis liquet in eorum pedibus quibus alvus ita leniter ac blande sollicitatur. Quamobrem, ut cum bonis aegri rebus purgatio instituat, scire oportet, utrum aegri

DE HY-
DROPE.

Aliae sunt duae species in foeminis hydropem mentientes; illa carniū intra abdomen excreſcentia praeternaturali, haec flatibus, ortum debet, qui ingravitationis signa pariunt: quas praecipue exercent. Neutra harum ad morbum de quo agitur, referenda est.

Indicationes curativae duae, aquas contentas evacuare, et sanguinis robur instaurare.

Cathartica quae vel segnius vel mitius operantur, officium magis quam promunt.

Utrum aegri corpus facile an aegre catharticiſ cedat, sollicite inquirendum.

^c "Camar. movere, est sibi ipsi malum accersere." (Erasmii *Adag.* i. l. 64.)

DE HY-
DROPE.

corpus facile, an vero difficulter atque aegre, cathartice cedat ; cum in hoc cardine curationis omnis sive nullo, sive non nisi magno, labore peragenda negotium vertatur.

Quoties itaque hydragogis utendum est, sollicite ad facilitatem vel difficultatem qua aegri corpus catharsin ferre solebat, respicere omnino convenit ; quod non alia via ulla certius dignosci potest quam ex diligenti inquisitione quomodo alia purgantia remedia alio tempore aliquo usurpata opus destinatum peregerint. Cum enim in corporibus idiosyncrasia quaedam inveniatur quoad facilem difficilemve cathartorum operationem, aegrum saepissime in vitae discrimen conjiciet is qui sensibile corporis temperamentum modum sibi ac normam statuerit : quando non ita raro usu veniat ut qui habitu sunt ferme athletico, mediocribus cathartice facile pareant ; cum qui contrario plane habitu sunt praediti, vel fortissimis aegre cedant. Et profecto jam dicta cautio de aegri corporis ad purgantia ferenda ineptitudine, non in hydragogis tantum praescribendis, sed in aliis quibuslibet cathartice, locum habere debet ; etenim saepenumero observavi hypercatharses a potionibus etiam lenientibus adductas, ex eo quod aegrum Medicus non interrogaverit (prout oportuit,) utrumne corpus facile, an vero difficulter, expurgaretur. Attamen cum Hydrops (quod superius dixi,) praeter ceteris morbis quibuslibet catharsin et validissimam postulet et maxime celerem, cumque in hoc morbo purgatio per *ἐπικράσιν*, quae in nonnullis aliis prodest, nullatenus admitti debeat ; (cum hujus generis catharsis non tantum non imminuat tumorem, sed et adaugeat ;) hanc (inquam,) ob causam expurgatio paulo fortior et nimia, justo debiliore est praeferrenda ; praecipue cum laudano non destituamur, certissimo ad hypercatharsin istiusmodi subito domandam fraeno.

[10.] Ad haec in cathartice omnibus Hydropicorum sanationi dicatis id diligenter est observandum, ut aquae ea maxima celeritate exauriantur quam aegri vires ferre queant ; utpote qui singulis diebus expurgari debeat, nisi quod, sive ob nimiam debilitatem corporis, sive propter cathartici praecedentis operationem plus satis violentam, dies unus aut alter nonnunquam intercalari possit : etenim si non nisi post longa intervalla repetatur purgatio, quantumlibet copiosa catharsis praecesserit, aquis denuo affatim colligendis an-

Purgatio per *ἐπικράσιν* non tantum non imminuit tumorem, sed adauget.

Quare expurgatio fortis vel nimia, justo debiliore praeferrenda est.

Quas ob causas maxima celeritate quam aegri vires ferre queant, aquae exantillidae sunt.

sam praebebimus; atque ex hac induciarum occasione, quasi victoria jam parta uti nescientes, tandem loco pulsī, re infecta turpiter fugabimur. Adde, quod periculum est ne aquarum inter viscera mora diuturnior eadem putredine quadam sua inquinet ac inficiat. Atque insuper, (quod parvi duendum non est,) istae aquae a praegressis catharticiis ita in motum concitae ad noxam inferendam jam propensiores sunt quam ubi quiescerent. Tam ob hanc itaque causam quam ob alias supra memoratas, huic intentioni, quae colluviem serosam intus clausam respicit, quam velocissime satisfaciendum est; neque ab ea, nisi urgente necessitate, est absistendum aut cessandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

[11.] Hoc porro notandum venit, quod, cum e praxi constet, hydragoga fere omnia, genio quodam sibi peculiari, si sola exhibeantur, iis qui aegre purgantur parum admodum votis respondere, quin et largiorem eorundem dosin non tam catharsin quam sanguinis tumultum promovere; (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur;) haec itaque non alium obtinent usum in huiusmodi corporibus, quam ut lenioribus catharticiis stimulum addant. Quo non obstante, in iis qui purgati sunt faciles, hydragoga ista et celeriter et cum magno effectu operantur.

DE HY-
DROPE.

Hydragoga quem usum obtinent in iis qui difficiles,

quem in iis qui faciles purgati sunt.

[12.] Quocirca in istis qui catharsi prompte cedunt, syrupus de spina cervina, etiam solus, aquas sat copiose elicit; quod quidem remedium in his aquas fere solas, easque in magna quantitate, educit, nec sanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum purgantium more: id tantum habet incommodi syrupus ille, quod inter operandum ingentem sitim provocet. Quod si idem vel in summa dosi aliis propinetur qui aegre expurgantur, neque multae sequuntur dejectiones, neque eae multa aqua, ut debuerant, refertae.

In istis qui catharsi prompte cedunt syr. de spina cervina aquam satis copiose elicit: id habet incommodi hic syrupus quod inter purgandum ingentem sitim provocet.

[13.] Equidem probe memini (cum tunc primum ad Hydropem curandum invitarer,) me annis abhinc^d viginti septem, aut circiter, ad matronam quandam piam et honestam, nomine Saltmarsh, Westmonasterii commorantem, fuisse accersitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendae evexerat. Huic

^d abhinc] sc. ab anno 1683.

DE HY-
DROPE.

ego syrupi praedicti unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui. Credi vix potest quam magnam aquarum vim per sedem deturbavit, idque nullo excitato tumultu, absque ulla virium aegrae jactura; quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, nisi quod diem unum alterumve intercalari paterer, siquando paulo infirmior videretur: atque ita aquis sensim eductis, venter indies detumuit, ipsaque prorsus convaluit. [14.] Ego fiducia plane juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejusmodi medicamen possidere, quo Hydropes quoscunque possem debellare. Verum hujusmodi erroris intra paucas septimanas admonebar: cum enim non ita diu post ad aliam foeminam eodem morbo laborantem, qui febris quartanae diuturniori supervenerat, medicinam facturum accederem, eundem syrupum propinavi; quo saepius repetito, et dosi gradatim aucto, morbum lacescebam; at cum aquarum evacuationem frustra tentarem, catharsi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, missum me fecit aegra, atque alterius Medici ope, qui remedia efficaciora adhibuit, (si bene memini,) sanitatem recepit.

Cathartici-
cis leniori-
bus opus
suum cum
bona eu-
phoria non
peragenti-
bus, for-
tiora sunt
tentanda:
quod his-
toria pro-
batur.

Quo casu-
hydragoga
sola vix
votis re-
spondent,
sed lenio-
ribus cal-
caris vice
permista,
efficacissi-
ma eva-
dunt.

Potionis
forma pro
robustio-
ribus.

[15.] Ubi igitur constiterit, aegrum eo esse corporis habitu ut cathartica leniora nec celeriter, nec cum bona euphoria, opus suum peragant, fortiora tentanda: quo in casu (ut modo innui^e), notandum est, quod, licet hydragogorum pauca, si sola exhibeantur, votis respondeant, lenioribus tamen calcaris vice permista, efficacissima omnino sunt. In hujusmodi corporibus (exempli gratia,) sequentem potionem cum successu saepenumero praescripsi:—

[Form. 97.]^f R̄ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;

Coque in quantitate sufficiente aquae fontanae ad uncias tres; in colatura dissolve

Mannae,

Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,

Syrupi de Spina Cervina semiunciam,

Electuarii e Succo Rosarum drachmas duas;

Misce; fiat potio.

Quae tamen potio non nisi robustioribus exhibenda est,

^e ut modo innui] om. ed. '83.

^f Cf. form. 212.

quibus alvum solvit ubi caetera id praestare nequiverint; quod multiplici experientia ipsis probavi. Vel,—

DE HY-
DROPE.

Alia.

[Form. 98.]^g R̄ Vini Albi uncias quatuor,
[Radice] Jalapae subtilissime pulveratae drachmam
unam,
[Radice] Zinziberis pulveratae grana decem,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane, repetendaque singulis
vel alternis diebus, pro ratione virium.

[16.] Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens, quo illi satis commode utentur qui a repetito aliorum purgantium usu abhorrent, quando aegrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret; exempli gratia:—

[Form. 99.] R̄ Radice Jalapae contusae,
[Radice] Hermodactyli, ana semiunciam,
Scammonii crudi drachmas tres,
Foliorum Sennae uncias duas,
[Radice] Glycyrrhizae rasae,
Semen Anisi,
[Semen] Carui, ana semiunciam,
Summitatum Absinthii,
Foliorum Salviae, ana manipulum unum;

Tertia cal-
faciens in-
ter pur-
gandum,
tum et cor-
roborans.

Infunde frigide in libras tres Aquae Vitae vulgaris, et coletur tantummodo usus tempore: capiat cochleare unum hora somni, et duo mane sequenti, augendo vel minuendo dosin pro ratione operationis.

[17.] Restant vero medicamenta duo (me iudice,) palmaria, et, in iis qui non nisi aegre purgantur, caeteris quae vel supra enumeravi vel adhuc comperta habeo *δραστικώτερα*; elaterium intelligo, et infusionem croci metallorum. Elaterium, sive faecula cucumeris agrestis, potenter in permodica quantitate vires suas exerit in conturbanda alvo, et faecibus cum serosis et aquosis humoribus copiose egerendis; adeo ut ejus grana duo plerisque (in genere loquendo,) corporibus dosis aptissima sint. Ego permiscere soleo pilularum ex duobus scrupulum unum^h, quas in pilulas tresⁱ exiguas formandas ac mane sumendas impero^j.

In iis qui aegre purgantur aliis *δραστικώτερα* sunt elaterium et infusio croci metallorum.

[18.] Infusionem croci quod spectat, ejus sesquiuncia (vel

^g Deest in ed. '83; cf. form. 211.

ⁱ tres] duas ed. '83.

^h pil. ex duob. scrup. unum] Pil. Coch.

^j Cf. form. 213.

Maj. 3ss. ed. '83.

DE HY-
DROPE.

Emeticae
operationis
ratio in-
vestigatur.

purgatu difficillimis unciae duae,) mane exhibita, et quotidie pro aegri viribus reiterata, quamlibet prima facie haud aliud promittat quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum super-incumbentium onere liberetur: praeterquam enim quod, cessante vomitione, in catharsin τὴν κάτω solet desinere, necesse est omnino, ut, cum tanta fuerit agitatio concussioque tam ventriculi quam viscerum a tam insigni aquarum corrivatione quasi circumseptorum, earundem evacuatio per ductus communi Naturae lege haud satis patentes conatum ita vehementem insequatur. Veruntamen, si praedictum vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam electuarium de succo rosarum quam syrupum de spina cervina soleo post tertiam aut quartam dosin merae infusionis croci metallorum quandoque (licet rarius,) adjicere; exempli gratia:—

[Form. 100.] R_x Aquae Cardui Benedicti uncias tres,
Infusionis Croci Metallorum sesquiunciam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam,
Electuarii de succo Rosarum drachmas duas;
Misce; fiat potio.

Caecos dari meatus ex abdominis cavitate in intestina de facto liquet.

Hippocrates in secundam ducitur.

[19.] Quod vero dentur ejusmodi caeci meatus per quos aquae ex abdominis cavitate ad intestina transferantur, de facto liquet; cum quotidie observemus hydragoga tantam aquarum in abdomine inclusarum vim per secessum educere, perinde ac si primitus in ipsis intestinis containerentur. Cui tam duro nodo cum parem cuneum haud facile inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium saeculorum judicio sapientissimi optimique, Hippocratis scilicet, qui in libro *De Prisca Medicina* [tom. i. p. 49.] haec habet: λέγουσι δέ τινες καὶ Ἱητροὶ καὶ σοφισταὶ ὡς οὐκ ἔνι δυνατόν Ἱητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὃ τί ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη· ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὲ εἴρηται σοφιστῇ ἢ Ἱητρῷ ἢ γέγραπται περὶ Φύσεως, ἡσσον νομίζω τῇ Ἱητρικῇ τεχνῇ προσήκειν ἢ τῇ γραφικῇ. i. e. *Medici quidam et sophistae dicunt quod impossibile est eum Medicinam cognoscere, qui non novit quid sit homo, et quomodo primum factus et compactus sit; ego vero ea quae ab aliquo sophista aut Medico de Natura dicta aut*

scripta sunt, minus censeo ad artem Medicam spectare quam ad pictoriam.

DE HY-
DROPE.

[20.] Attamen (ne vel Divinus hic Author erroris ullatenus insimuletur, vel ex hoc loco empirici ignorantiae suae patrociniū quaerant,) aperte dicam, me, quantum attentissima cogitatione eaque ad praxin (quae Medicinam profitentium lapis Lydius haberi debet,) relata assequi valeam, utcunque existimare, quod necesse omnino sit ut Medicus structuram humani corporis probe calleat, quo rectius veras ideas et Naturae et causarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat: neque enim fieri potest, ut qui renum fabricam ignorat ductuumque exinde ad vesicam tendentium, conjicere possit unde oriantur symptomata illa quae a calculo vel in pelvim vel in ureteres altius impactu pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis structuram perdiscere, quo melius inter operandum ab iis vasis sive aliis partibus absteineat, quae, si violentur, aegro exitium afferant: sed nec ossa dislocata ad situm naturalem recte poterit reducere, nisi eam ossium compagem, *skeleton* dictam, curiose inspexerit, atque animo comprehenderit.

Quam curiosa corporis humani inspectio, et fabricae notitia, tum Medicis,

tum Chirurgis necessaria est.

[21.] Hujusmodi itaque humani corporis notitia omnino necessaria est, quam qui non habet, cum quibusdam morbis *andabatarum*^k (quod aiunt,) *more pugnabit*, aut sine nautica pyxide tentabit mare. Porro haec scientia et cito et facile acquiritur, cum id prae caeteris difficilioribus habeat compendii, quod *αὐτοψία* in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiscatur, idque nullo fere negotio, etiam ab iis qui mente ac iudicio minus valent. Veruntamen in acutis quibuslibet, (quod genus¹ plus quam duas tertias morborum partes comprehendit,) atque porro in chronicis plerisque, omnino fatendum est τὴν *Θεῖον* inesse, sive specificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio a speculatione corporis humani deducta queat indagare atque in lucem protrahere. Quamobrem, ne ita homines in cadaverum dissectione praecipuam locarent operam, tanquam exinde potius quam ex *φαινόμενων* naturalium, ut et juvantium et laedentium, diligenti observatione promoveri possit Ars Medica; id (opinor,) ut maxime caveri in loco praedicto voluit

In acutis quibuslibet, et chronicis plerisque, specifica quaedam inest proprietas, a nulla corporis contemplatione in lucem eruenda.

Mens Divini Senis in loco supra citato explicatur.

^k *andab. more pugn.*] i. e. *clausis oculis.* Cf. Erasmi *Adag.* ii. 4. 33.

¹ Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 10; *Epist. Respons. I.* § 52; *Dissert. Epist.* § 59.

DE HY-
DROPE.

Divinus ille Senex, non autem generalem fabricae humani corporis notitiam carpere ac sugillare.

Majora licet organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutissimos vel microscopio exquisitissime elaborato adjutos effugiunt prorsus.

Cognitio nostra ad τὸ ὅτι assurgat, sed τὸ διότι nullatenus attingat. Et quae innotescunt, et ad quae caecutimus, impellunt ut Divinum ARTIFICEM suspiciamus et adoremur.

[22.] Et profecto virum tantum tamque sapientem nullo modo potuit latere, humanam omnem investigationem ultra generalem ejusmodi notitiam pertingere non posse: licet enim diligenti in secandis cadaveribus inquisitione ac scrutinio majora organa quibus Natura in peragendis operationibus suis utitur in conspectum veniant, vasaque itidem nonnulla per quae succi ab his ad illas corporis partes transmittuntur; quae tamen hujus motus sit origo et causa primaria, oculi docere nequeunt, neque microscopium quodvis vel exquisitissime elaboratum exiles istos meatus per quos chylus (exempli gratia,) ex intestinis in vasa chyliifera transcoletur, vel per quos ductus sanguis per arterias derivatus in venarum oscula reducendus transmittatur, potest detegere. Quinimo sunt et alii ferre innumeri, iique magis adhuc affabre concinnati, meatus ac pori in hac miranda hominis compage, quos nemo hominum ne per somnium quidem vidit; cum rudis et indocta (sit verbo venia,) cognitio nostra in rerum cortice omnis ferme versetur, ac ad τὸ ὅτι (sive quod res hoc modo se habeat,) fere tantum assurgens, τὸ διότι (sive rerum causas,) nullatenus attingat. Utut se res habeat, haud difficili investigatione scire possumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura,) sufficit in eorum curatione morborum qui hujusmodi peritiam (quod supra dixi,) sibi vendicant; maxime vero quantum nos impellat ad Divinum ARTIFICEM summa animi demissione adorandum, dum stupendum Ejus artificium contemplamur in iis quorum ratio nobis innotescit, tum illud longe excellentissimum in caeteris ad quae prorsus caecutimus.

Chymiae laus et emolumentum intra quos limites coërenda.

[23.] Et sicuti Hippocrates eos reprehendit, qui huic in humanis corporibus speculandis curiositati et περιεργία plus dant quam observationibus practicis, ac proinde quam ipsius Naturae judicio; ita pari jure prudens vir quispiam in hoc nostro saeculo eos culpae possit, qui existimant Artem Medicam nulla re alia magis promoveri posse quam novis Chymicorum inventis. Quanquam enim ingrati prorsus animi esset, non libenter agnoscere id emolumenti quod Chymiae acceptum debemus, eo quod utilia nonnulla medicamenta et indicationibus satisfaciendis perquam accommoda (inter

quae vel hoc ipsum emeticum, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet,) nobis suppeditaverit, atque eam ob causam (si intra pharmacopoeae limites contineatur,) ars est satis quidem laudabilis; attamen nec illi culpa (aut saltem *errore*,) vacant, qui cerebrum sibi eousque excalefaciunt ac torquent, ut tandem arbitrentur Artem Medicam in hoc praesertim deficere, quod remediis magnis atque efficacibus a sola Chymicorum praeparatione atque opera nobis subministrandis indigeat: cum ei qui rem recte perpenderit, satis liqueat, praecipuum Medicinae faciendae defectum non in eo verti quod nesciamus quo pacto huic aut illi intentioni satisfacere debeamus, sed quod non satis sciamus quanam sit illa intentio cui satisfaciendum est: cum vel rudissimus quispiam Pharmacopolae servulus intra dimidium horae quadrantem certum me faciet quo medicamento vomitionem, purgationem, vel sudores, provocabo, vel refrigerabo aestuantem; at vero in palaestra medica probe exercitatus sit oportet, qui pari certitudine me docere queat ubi hoc vel illud remedium genus in usum revocare debeam per omnem morborum ac curationum circuitum.

DE HY-
DROPE.

Medicinae
faciendae
defectus in
eo non verti-
tur quod
nesciamus
quo pacto
huic aut
illi inten-
tioni satis-
facere de-
beamus,
sed quod
non satis
sciamus
quanam
sit illa in-
tentio cui
satisfaci-
endum est.

[24.] Et quidem certissimus sum nihil aequae ad iudicium hac in re rite formandum conferre, atque observationem exactissimam *φαινομένων* naturalium et morborum, et pariter eorum quae in praxi cernuntur a juvantibus et laedentibus derivata, post ea sive remedia usurpata, sive etiam medendi methodum istam, quibus morbos depellere satagimus. Haec, si diligenter inter se collata fuerint, mihi ostendent et morbi naturam, et insuper undenam curativae indicationes desumendae sint, longe melius certiusque, quam si ad speculationem naturae hujus aut illius principii corporis concreti, tanquam ad Cynosuram^m, cursum dirigam: etenim vel exquisitissimae hujus generis dissertationes nihil aliud sunt quam metaphora belle deducta exornataque, quae etiam (ad eorum instar omnium quae in scena imaginationis, non vero in ipsa rerum natura, fundamentum habent,) dies delebit ac proteret; cum Naturae judicia, rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa Natura interciderint.

Ad judi-
cium in
hac re rite
forman-
dum natu-
ralia mor-
borum
phaenome-
na, atque
juvantia
et laeden-
tia, diligen-
ter obser-
vata, colla-
ta, et trun-
tinata, con-
ferunt
maxime.
Exquisi-
tissimae
speculati-
onum dis-
sertationes
quam la-
bili funda-
mento in-
nituntur.

[25.] Quamvis autem hypotheses speculationibus philoso-

^m Cynosuram] Sidus quod maxime servabant in navigando Tyrii et Sidonii.
Cf. Facciol. Lex.

DE HY-
DROPE.

Hypothes-
es solidas
et genui-
nas praxi
quadante-
nus origi-
nem de-
bere exem-
plo com-
probatur.

phicis innixae futes sint prorsus, (cum nemo hominum scientia intuitiva praeditus sit, qua fretus principia queat sub-
sternere quibus mox superstruat,) attamen, si hypotheses ab
ipsis rebus factis fluant, ex eis tantum observationibus natae
quas phaenomena practica et naturalia suggerunt, stabiles
manent et inconcussae: ita ut, licet praxis Medica, si scri-
bendi ordinem respicias, ex hypothesibus orta videatur,
nihilominus ipsae hypotheses, si modo solidae fuerint ac
genuinae, praxi quadantenus originem debeant. Exempli
gratia, in affectione hysterica non ideo chalybeatis utor cae-
terisque sanguinem invigorantibus, nec ideo ab evacuantibus
me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis,) et remedia potius paregorica impero, quia primum pro con-
cesso habui hunc morbum a debilitatis fractisque spiritibus
animalibus pendere; verum, cum *φαινομένων* practicum
constans observatio me docuisset cathartica exhibita morbi
symptomata semper auxisse, his vero contraria eadem sym-
ptomata conspire solere, ex hac aliisque *φαινομένων* natura-
lium observationibus hypothesin meam desumpsi, ita ut phi-
losophus empirico hic famularetur. Quod si ab hypothesi
coepissem, ea plane ratione insanirem atque ille qui tabulata
tignaue domus superiora prius velit erigere quam funda-
mentum jecerit: quod quidem istis tantum convenit qui *in*
aëre castella (quod aiunt,) solent *extruere*; his enim certo
quodam privilegio ab alterutra extremitate licet ordiri.

Vomitio
ab emetico
excitata
hydropico-
rum aquas
ἀνω καὶ
κάτω po-
tenter eva-
cuat.

[26.] Sed ut ad rem redeam: quicumque demum sint
meatus isti per quos aqua ex abdominis cavitate in intestina
deducitur, certissimus sum vomitionem a dicto emetico exci-
tatam easdem potenter evacuare, idque non solum deorsum
per sedem, sed et sursum per ipsum ventriculum atque os in
vomendi actu: etenim post duas vel tres evomendi vices,
aquae non tam medicamenti vi secretoria elici videntur,
quam ruptis quasi repagulis et claustris reseratis pleno alveo
effundi; quod satis constat ex earundem eruptione atque
impetu saepe facto inter ipsa vomendi spatia sive intervalla.

Hydropi-
cae cuius-
dam cura-
tio emeti-
cis et ca-
tharticis
absoluta.

[27.] Mense Augusto postremum elapso, paupercula quae-
dam, annos habens quinquaginta quinque aut circiter, opem
meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein
carcere fuerat inclusa fere per triennium; a frigore multum
passa erat; venter denique ad tantam molem increverat ut

ei parem nunquam hactenus viderim. Ego sesquiunciam infusionis' croci metallorum singulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium aegrae ratione, usque dum doses omnino sex hauserat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus supprimebatur, quam postea quandoque per intervalla reddebat, sed raro admodum; quo frequentius emeticum repetebat, eo majorem aquae copiam solebat rejicere, idque sub finem tam per os quam per sedem. Verum post tertiam dosin tumor subsidere atque imminui coepit, et post quatuordecim dies (filo, quo crassitiem corporis inflati jussu meo fuerat dimensa, judice ac teste,) jam tribus pedibus gracilior comparuit, atque aliquot aquae congios (supputatione ex iis quae mihi ipsa narravit facta,) *ἄνω καὶ κάτω* egesserat; ita ut quae prius in lecto non nisi erecta dormiebat, ne decumbens ab aquarum pondere suffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato secura jaceret, et de latere in latus pro arbitrio se movere potuerit. Cum vero dicta emetica operandi violentia *vapores* (quos dicunt,) ad eum gradum excitarent ut iisdem diutius morbum lacerare tutum non foret, et tamen (tam ex residua adhuc ventris mole, quam aquarum rotatione quam toties percipiebat quoties se in alterutrum latus convertibat, et vestigiis insuper rei cujuslibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus,) plus satis liqueret multum aquae adhuc in corpore restare; ob causam jam dictam, reliquam curationem purgantibus proprie dictis cogebar absolvere. Posthac igitur vel potionem purgantem supra [§ 15.] dictam, vel aliud quoddam hydragogum, praescripsi; idque vel rarius vel saepius, prout vires ejus ferrent, aut vapores minus infestarent: etenim et catharsis per inferiora affectus hystericos aliquatenus invitabat, licet non ita graves et violentos ac solebant emetica. Atque in hac methodo persistebam donec prorsus convaluisse videretur. [28.] Quae dum fierent, haec mihi praecipue observanda occurrebant: Primo, quod iis diebus quibus a purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per sedem excernebat, atque etiam sub finem per meatus urinarios vel ad congii mensuram, quamlibet non ultra sesquilibram vel libras duas potus pro singulis diebus concederem; ita ut portae omnes atque canales undecunque patere viderentur. Secundo notatu dignum erat, quod, curatione fere absoluta, siquando vapores a cathartice commoti

Tria hic
notatu dig-
nissima.

DE HY-
DROPE.

tumultuarentur, venter maxime versus superiora intumescebat, tanquam novo aquarum proventu denuo repletus foret; quod tamen fieri non posse sciebam, cum ita parce bibisset, ac proinde tumorem illum a flatibus, quos peperit ἀραξία ista a catharticiis provocata, tantum oriri. Quod meum iudicium eventus comprobavit: licet enim vel congiū aquae eo die quo purgabatur ejecisset, mox tamen coepit intumescere; nec remittebat tumor ille, ad guttur usque assurgens et dyspnoea affligens, donec corpus, a purgantium molestia liberatum, statum naturalem ac quietem reciperet; quo facto, et tumor et caetera symptomata derepente evanescebant, donec a succedente catharsi de novo irritarentur. Denique et hoc animadvertendum erat, quod, cum praefata foemina annum agens quinquagesimum quintum, fluxum menstruum jam ab annis aliquot non fuerat passa, attamen menses magno quasi flumine erumpebant denuo; qui sanguinis fluxus debilitati et evacuationibus praegressis additus ingens affectuum hystericorum agmen adducebat, dolorem scilicet in dorso et circa regionem splenis vehementem, cephalalgiam, et tussim ferinam. Adhaec, tametsi, post tam insignem aquae quantitatem per os, sedem, et urinas, eliminatam, omnino credibile esset non multum in corpore restare, attamen venter haud minus protuberabat quam nulla adhuc evacuatione tentata solebat. Quamobrem ad hos motus sedandos (qui etiam ad septimanam a postrema purgatione negotium facessebant,) coactus sum ad quatuor noctes continuas diacodii sesquiunciam propinare; quae etiam dosis erat repetenda, nisi somnus intra horas tres insequeretur. Quo tandem pacata sunt omnia, et tumor disparuit.

Ἀραξία ab evacuationibus excitatae ut occurrendum.

In quo casu convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

[29.] Hoc interim observari velim, quod, si leviculo aliquo ventris tumore tentetur aeger, non ita prompte educuntur aquae per infusionem croci metallorum, ac in Ascite grandiore ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit: etenim vel ipsa aquarum moles, dum emetici operatione agitur ac concutitur, ad earundem evacuationem mire confert; atque eam ob causam, nisi venter in tumorem insignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Decoctum ex interiore cortice

[30.] Est et aliud medicamentum satis vulgare ac simplex, quod Hydropem pari ratione qua illud de quo modo egimus

expugnat: nempe manipuli tres corticis interioris sambuci a ligno derasi in libris duabus aquae et lactis simul mistorum ad libram unam incoquanturⁿ; decocti hujus altera medietas mane, altera sero, quotidie assumatur donec aeger convalescat. Hoc remedium et vomitionem ciet et catharsin, pariter ac crocus metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliqua specifica: quocirca si neutram harum operationum praestet, vel si mediocriter ac parce, ne hilum prodest quidem; ubi vero alterutram producit efficaciter, maxime vero si utramque, mire ad hunc morbum debellandum confert.

DE HY-
DROPE.
sambuci
eodem mo-
do quo cro-
cus metal-
lorum mor-
bum hunc
depellit,
non autem
vi aliqua
specifica.

[31.] At sane (quod serio animadvertendum est,) haud raro accidit ut aqua non solum in crura ac tibiae deturbetur, sed etiam in ipsam abdominis cavitatem depluat, quae tamen medicamentis catharticis sive *ἄνω* sive *κάτω* ducentibus omnino elicienda non est: verbi gratia, quoties hujusmodi tumor vel phthisin diuturnam excipit; vel a viscerum alicujus labe ac putredine nascitur; vel a sanguinis *tono* (si ita loqui fas est,) non tantum relaxato, sed et deperdito, ac spiritibus penitus exhaustis; vel a longa fistularum in partibus carnis mora quae copiosam saniem egresserunt; vel a nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quam spirituum quas advocavit sive salivatio, sive sudatio, sive etiam purgatio justo intensior, et diaeta tenuis, quae in luis venereae curatione, etiam magis quam res postulabat, fuerant adhibitae. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, aeger non tantum non juvabitur a catharsi, sed imminuto adhuc amplius sanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem, rebus ita stantibus, omnis curationis cardo in sanguine ac visceribus omni ope corroborandis firmandisque omnino vertetur. Inter caetera hujus ordinis, praeter remedia confortativa infra enumeranda, ego certissimo experimento edoctus sum, aëris mutationem, et in aëre libero exercitium, quale quale demum aeger ferre potuerit, huic indicationi apprime respondisse; spiritibus scilicet quasi nova vita hoc pacto afflatis, atque organis excretoriis ad pensum sibi debitum denuo revocatis.

In quibus casibus emetica et cathartica malum augent, totaque curatio in sanguine ac visceribus corroborandis firmandisque vertitur.

Huic intentioni aëris mutatio et exercitium, quale quale demum sit, apprime respondet.

[32.] Est etiam ubi absque omni istiusmodi *προφάσει*, intentioni isti quae aquas evacuandas respicit, nec catharticis nec emeticis satisfaciendum est; quoties enim vel aeger constitutione est infirmiore, vel foemina vaporibus atque ataxiis

In constitutione infirma, et hysteriis, aquae diu-

ⁿ Cf. form. 215.

DE HY-
DROPE.

reticis e-
ducendae
sunt:

efficacis-
sima e sa-
libus lixi-
vialibus
fiunt.

Medica-
mentorū
forma.

Cineres
genistae in
vino Rhe-
mano,

ac quan-
tum hic
valent.

Aquis eva-
cuatis, de-
bilis san-
guinis me-
dicamen-
tis cale-
facientib-
us et cor-
roboranti-
bus prae-
caveri de-
bet, prae-
sertimin
aetate pro-
vectiori-
bus.

Quae in
podagra
laudantur
hic locum
habere
possint.

Vinum,
a quo in
podagra
abstinen-
dum, pro
potu ordi-
nario in
Hydrope
usurpetur.

Morbi ple-
rique chro-
nici indi-

spirituum animalium admodum obnoxia, fieri non potest ut cathartici, et multo minus ut emeticis, res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio diureticis committenda est; e quorum familia, licet quam plurima in Medicorum scriptis magni sint nominis, efficacissima tamen (ne dicam *sola*,) mihi videntur ea quae e salibus lixivialibus fiunt; neque quicquam refert e quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem vero vix aliud vegetabile genista sit parabilius, et in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimum cinerum ejus libram unam in vini Rhenani libris quatuor frigide infundi jubeo, addendo foliorum absinthii vulgaris pugillum unum alterumve: liquoris per filtrationem colati uncias quatuor mane, hora quinta pomeridiana, et sero, aegro jugiter hau-riendas impero, usque dum tumor evanuerit°. Quo solo remedio Hydropes pro deploratis habitos, curatos vidi, in iis quorum crasis debilior purgantibus ferendis non fuit.

[33.] Aquis autem, (ut ad secundam intentionem propere-
mus,) quae sunt proxima causa morbi, jam penitus evacuatis,
non nisi ad dimidiam curationis partem ut plurimum per-
ventum est, nisi sanguinis etiam debilitati, quae prima morbi
origo fuit, occurratur longo et assiduo medicamentorum cale-
facientium et corroborantium usu, unde novus aquarum pro-
ventus praecaveri possit: quamvis enim in junioribus saepe
contingat, ut, aquis rite expurgatis, sine alio quovis praesidio
convalescant, cum eorum calor naturalis jam ab aquarum
onere ac pressura liberatus dictorum remediorum vices sup-
plere valeat; tamen in aetate provectoribus, aut iis qui alias
minus sano corporis habitu sunt praediti, omnino necesse est
ut statim ab aquarum eductione jam absoluta ad eorum sim-
plicium usum quae sanguinem excalefaciunt invigorantque,
protinus confugiant. [34.] Inter quae ea quae ego jam supe-
rius in *Podagra* [§ 29 sq.] curanda laudavi, sive ipsa remedia
spectent, sive sex res non-naturales, praeter illa quae jam di-
centur, locum habere possint; (nisi quod vinum, a quo in pod-
agra prorsus est abstinentum, non tantum non noceat Hy-
dropicis, sed et prosit admodum, si pro potu ordinario usur-
petur;) cum hi duo morbi id habeant commune, quod eadem
remedia corroborantia utriusque causae originali adversentur.
Fatendum est interim, quod, cum tam ex manifestis phaeno-
menis quam a juvantibus et laedentibus edocti simus tum

hos tum alios plures morbos chronicos sanguinis debilitati atque indigestioni ortum debere, nec ulterius progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice haeremus, nec in essentiales eorundem differentias, et specificas humorum depravationes ab istiusmodi indigestionibus prognatas, (quae quidem ἀπεψία communis omnium stirps est,) quimus penetrare: uti neque varias illas specificationes, quae in morbis acutis ab una eademque causa (sanguinis nempe inflammatione,) fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quam in chronicis morbis, cum specificis careamus, curationem non ad essentialem morborum naturam, sed ad causam eorundem magis generalem, dirigere cogimur; curandi methodum subinde variantes, vel pro indicio Naturae spontaneo quo in morborum eliminatione illa utitur, vel experientiae, cui potissimum medicationis generi quilibet morbus facillime concedat dictantis, filum secuti.

[35.] Porro ad hanc de qua jam agimus intentionem implendam, (nempe ut sanguis corroboretur,) sive aquarum evacuatio per hoc diureticum, sive per catharsin, vel etiam vomitionem, procuretur, (ut [§ 9 sq.] supra,) omnino necesse est ut aeger, quantum res ferat, vinum potare teneatur dum in curando est, (modo ne prius incipiat οἶνοποσίαν quam meatus quadantenus reclusi fuerint, et porta aquis data,) vel saltem loco vini cerevisiam aliquam e generosioribus; cum liquores tenues ac refrigerantes quilibet, ut ut aegri palato arrideant qui fere semper in hoc morbo siticulosus est, eum magis phlegmaticum reddant, et aquis obstetricentur: raro itaque, aut nunquam, hi sunt concedendi. Atque e diverso, liquores generosi (modo non sint spiritus per distillationem eliciti,) usque adeo sanitatem promovent, ut vel soli aliquando amissam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multa aqua distento abdomine; praesertim si herbis calefacientibus et confortantibus fuerint impraegnati. In pauperibus, (verbi gratia,) quorum "res angusta domi" [Juven. Sat. iii. 165.] meliora remedia non permittebat, cerevisia fortis, in qua quantitas sufficiens radicis raphani rustici, foliorum absinthii vulgaris, cochleariae hortensis, salviae, centaurei minoris, summitatum genistae inclusa fuerit, meo consilio usurpata pro potu ordinario, sola fuit instar omnium^p. Pro ditioribus vinum Canarinum eisdem herbis amaris potest similiter im-

DE HY-
DROPE.
gestionem
ortum de-
bent. Ines-
sentialia et
specificas
morborum
tam chro-
nicorum
tam acuto-
rum diffe-
rentias pe-
netrare
non datum
est. Cura-
tionem in
utrisque
non ad es-
sentialem
eorum na-
turam, sed
ad causam
magis ge-
neralem
dirigere co-
gimur; cu-
randique
methodum
Naturae,
vel expe-
rientiae in-
diciis, ac-
commo-
dare. Ae-
ger in-
ter curan-
dum, post
portas a-
quis datas,
vel vinum
vel cerevi-
siam gene-
rosiorem
potare ten-
eatur. Li-
quores
generosi,
modo spi-
ritus de-
stillatione
elicitum non
sint, soli
aliquando
Hydropi-
cos in prin-
cipio cu-
rarunt.
Cerevisia
medicata
pro paupe-
ribus, pro
ditioribus

DE HY-
DROPE.

vina et
electuari-
um diges-
tivum, lau-
dantur.

Liquores
minus ge-
nerosi par-
ce admo-
dum bi-
bendi.

Sitis ut
restin-
guenda.

Chalybs in
Hydrope
incipiente
haud infi-
mum sibi
vendicat
locum. Al-
lium so-
lum hunc
morbum
depulit ali-
quando.
Cujusmo-
di Hydrops
evacuante
non depos-
cit. Quum
sanguinis
corrobor-
ationi nava-
tur opera,
totaque res
in eo so-
lum car-
dine verti-
tur, aeger
nullo mo-
do expur-
gandus
est: ita
enim tu-
mor qui

praegnari, cujus haustulus bis terve de die inter medicamenta supra memorata deglutiendus est; vel, si id palato minus allubescat, vinum absinthites vice ejus substituatur, de quo aeger sumere possit cochlearia novem post electuarii digestivi (in *Tractatu de Podagra* [§ 31.] descripti,) drachmas duas horis medicinalibus (id est mane, quarta pomeridiana, et nocte,) devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo satis, corroborantia quaelibet medicamenta longo post se intervallo linquit alia. [36.] Hic vero magni momenti est, quod aeger parce admodum bibat liquores istos qui minus generosi sunt, quandoquidem omnes, qualescunque demum sint, aquis nonnihil incrementi dant; adeo ut vel omnimoda abstinentia a potu nonnullos sanavit: atque ob eam causam, si liquoribus istis quandoque indulgendum sit, aeger tamen admodum parce eos bibat. Veruntamen, cum sitis magna huic affectui se comitem adjungere soleat, quam insuper a potu tenuiori abstinentia adaugeat, e re erit ut aeger saepiuscule aqua frigida spiritu vitrioli acidulata os colluat, aut tamarindos in ore subinde teneat, aut limonem manducet; neutrum vero deglutiens, prae eorum frigiditate, quae morbo minus convenit.

[37.] Verum inter corroborantia chalybs in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum sibi vendicat, sanguinem videlicet invigorando calefaciendoque. Quam ob causam et allium hic adeo conducit; cum, eo solo, missis evacuantibus, Hydropem ex aliorum praescripto, non meo, depulsum noverim.

[38.] Est enim observandum, eum Hydropem qui vel pedes tantum inflavit, vel etiam ventrem, sed modice, non statim curationem per emetica et cathartica sibi deposcere; sed hujusmodi liquoribus praefatis calefacientibus et corroborantibus haud raro cedere. At vero prae caeteris serio animadvertendum est, quod, quoties hunc morbum solis corroborantibus vel etiam lixivialibus aggredimur, aeger nullo modo expurgandus est sive mitiori sive fortiori quocunque pharmaco, tantisper dum sanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim catharticum quicquid corroborans substruxerit; quod vel invitus agnoscat oportet qui observaverit, tumorem, qui ab usu corroborantium jam imminui coeperat, mox a purgatione augeri. Etenim tametsi, cum intentioni isti aquas educendi satisfacere cupiamus, haud abs re fuerit

etiam corroborantia subinde exhibere; tamen, eum tota res in isto solum cardine vertitur ut sanguis corroboretur, omnino necesse est ut a catharticis abstineamus.

DE HY-
DROPE.
minui coe-
perat, au-
gebitur.

[39.] Notandum est autem, aegrum non semper sanari, quamvis utrique indicationi satisfecerimus, id est, tum aquae in abdomine congestae omnino eductae fuerint, tum etiam calefacientia et corroborantia postea ad praecavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita: etenim non raro contingit ut Ascites, ad multos annos perdurans, diuturna aquarum in viscera incubatione eorum substantiam perverterit, et quasi semi-coxerit; et tam ipsa viscera quam partes vicinas corruerit penitus, glandulas praeternaturales et vesiculas sanie turgidas generans, et omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quasi quandam convertens; prout in eorum cadaveribus qui ab Ascite inveterato sunt interempti, sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam pro-
Morbus ad
supremum
gradum
proventus,
artis sub-
sidia sper-
nit.
 vectus, artis subsidia (quantum video,) contemnit. Nihilominus Medici est, cum certo scire nequeat quantum adhuc noxae visceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri remediis tam evacuantibus quam corroborantibus; et neque animo ipse cadere, neque aegro ut cadat auctor esse, debet. Quare ta-
men Medi-
ci est, non
animo ca-
dere,
 Cui rei ob hanc potissimum causam danda est opera, quoniam in permultis affectibus, morbi fomite jam penitus exantlato, Natura (quae noctes atque dies nostris rebus invigilat consulitque,) sponte sua mirum in modum machinatur quo aegrum a pernicioso morbi reliquiis muniatur ac tueatur. sed mor-
bum, tan-
quam nu-
per coep-
tum, ag-
gredi.
 Quamobrem omnis Ascites, quantumlibet inveteratus, et quantumlibet funestam cladem visceribus intulerit, haud alio modo tractari potest quam si nunc primum oecoeperit.

[40.] Topica, sive remedia externa, (quantum ego observare potui,) nihil egregium in hoc morbo praestiterunt unquam. Ea minus saltem nocuere, quae in forma sive cataplasmatis sive linimenti abdomini ad tumorem discutiendum fuerint applicata: neque tamen video, quo pacto aquae possint discuti. Verum et alia sunt a nonnullis remediorum loco praescripta, quae ita non prosunt, ut etiam obsint plurimum. Hujusmodi sunt unguenta e catharticis fortioribus confecta, atque abdomini adhibita; vesicatoria item eru-
Topica in
forma ca-
taplasma-
tis vel li-
nimenti
minus no-
cent.
 ribus et tibiis superimposita, ubi cutis in magnam molem fuerit protensa, ad aquas scilicet hoc pacto educendas. Unguenta
e cathar-
ticis for-
tioribus
confecta,
atque ab-
domini ap-
plicata,
quas tur-
bas faci-
unt.
 Utrumque hoc genus medicationis est periculosum: cum a

DE HY-
DROPE.

Vesicato-
ria gan-
graenam
saepe in-
vitant.

Quare vul-
nus levis-
simum
in Hydro-
picorum
carne cu-
ratu est
difficilli-
mum.

primo vis simplicium cathartica ita penitus nonnunquam musculis ac membranis impingatur, ut excitetur hypercatharsis, nulla remediorum ope unquam sistenda; vesicatoria autem locis praedictis ab empiricis applicari solita, calorem naturalem jam ferme aquis obrutum, deficientibus item spiritibus animalibus, omnino extinguunt, et gangraenam (plus satis in hoc casu familiarem,) saepenumero invitant; etenim vulnus vel levissimum in Hydropicorum carnibus (maxime in membro pendente,) sanatu difficillimum est, quoniam ipsa carniū substantia his in partibus usque adeo irrigua est et scatens latice, ut, data quacunque porta, continuo cursu prorumpat humor, a quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore discrimine, administrantur (me iudice,) sive paracentesis, sive acupuncturae a nonnullis celebratae, quam vesicatoriaⁿ.

[41.] Ut tandem finiam: quamvis hic morbus, ubi jam in verum Asciten evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit, quod, si dicto modo tractetur, aequo certo potest subjugari (modo viscera a corruptione sint libera,) ac alii permulti qui non ita funesti vulgo aestimantur.

[42.] At si quis forte arguerit haec remedia, utpote simplicissima et plane inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam et improbos mores; si, dum ringatur alios hujusmodi simplicibus medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando aegrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exoptet. Adde, quod fucum sibi facit morio, "equitans in arundine longa" [Horat. Sat. ii. 3. 248.]; etenim Artis Medicae pompa et dignitas non tam in formularum concinnitate et elegantia, quam in morborum curatione, cernitur.

CONCLU-
SIO.

[43.] Atque haec sunt quae de his duobus morbis dicenda habui; et (nisi fallor,) alios haud attingam unquam. Verum ista quod spectat quae hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantum perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam praebuisse^o; quod si eadem saepius relegere voluerit, et alta mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto et magnis laboribus quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quae quidem

ⁿ Sequitur in ed. '83 *Tract. I.* § 68; deinde quae sequuntur:—atque haec sunt quae hic de isto remedii genere visum

est disserere, quae, nisi memoria mihi exciderant, loco magis suo fuerant dicenda.

^o Cf. *Sched. Monit.* p. 482.

quam bona fide fuerint traditae, haud aliter sciet, quam si in earum praxi fuerit versatus, ac perinde in observando diligens ac curiosus explorator atque ego prius fueram. At si in paucis iis quae scripsi, Naturam, me quasi manu ducentem, omnino secutus fuerim, nullius unquam hominis (quantuscunque is demum sit,) opinionationibus me addicens, pro certo habeo sapientes, quotquot sunt, veniam mihi saltem duros; quos et latere non potest, duo esse hominum genera, qui profectum omnem in Arte Medica ex aequo prohibent sufflamantque. [44.] Primum ii sunt, qui, nullum prorsus symbolum ad eam quam profitentur Artem excolendam ipsi conferentes, illis succensent qui vel minimum conferre videntur; defectus interim suos atque socordiam reverentiae quam antiquioribus (a quibus ne latum unguem discedere audent,) deberi contendunt, specie praetexentes. Quorsum vero reliquas artes omnes, quae homines minus tangunt juvantque, magna incrementa sumpsisse fateamur, etiam sine ulla priscorum hominum injuria, solam autem Medicam undique perfectam existimemus? An non certioris istius quae nunc obtinet navigandi artis repertoires, eum pyxidis nauticae usum, qui ita feliciter cessit, tentare potuerint, nisi primos ac rudiores illos, qui non nisi ad stellarum conspectum et litorum anfractus cursum suum dirigebant, prius contempserint? Aut accuratior illa ac magis perfecta sive constrendarum navium, sive earundem in pugna regendarum, ars, qua hodie prae caeteris pollent Europae magis occidentales incolae, istos sugillat naupegos qui classes eas fabricabant quae olim Actii depraeliabantur? aut Augustum et Marcum Antonium, tanti belli duces et classium rectores, ignominia afficit? Adhaec, innumera fere sunt exempla rerum a nuperis hominibus inventarum, quae antiquioris saeculi inventis longe antecellunt; quarum omnium repertoires haud potiori jure priscorum memoriae vim inferre censendi sunt, quam is filius patris famam laedere putandus est, qui rem familiarem a parente acceptam, industria ac solertia sua auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. [45.] Est et aliud hominum genus, qui, prae animi levitate, ingenii ac sapientiae haud vulgaris titulum affectantes, speculationes ad morborum curationem ne hilum facientes moleste ingerunt; Medicis non tam viam praemonstrantes, quam ignibus suis fatuis devios in errorem agentes. His Natura cum ingenii modum

DE HY-
DROPE.

largita est, quo de illa docte nugari queant; at prudentiam non dedit, qua intelligant, se eam haud aliter scire posse, nisi experientia indice atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanae naturae conditio, ad scientiam intuitivam nullatenus assurgens, intra angustos cognitionis quam a quinque sensibus haurire potest, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *prudens* (quantum fert sors humana,) quis potest evadere; *philosophus* vero (saltem pro augustiori hujus nominis majestate,) nemo mortalium evadet unquam. Medici autem philosophia omnis in expiscandis morborum historiis, iisque remediis adhibendis quae (experientia indice ac magistra,) eosdem valent depellere, tota stat; observata tamen (ut alibi [*Epist. Respons. I.* § 16.] dixi,) medendi methodo, quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito et naturali cogitandi modo, innixa,) ei dictaverit.

POSTSCRIPTUM^p.

Postscrip-
tum de
Febre
Hyemali,

LECTOR mihi veniam concedat, si unum haud parvi tam in dignoscendis quam curandis Febribus momenti hic adjiciam, quod nisi memoriae mihi exciderat, loco magis suo dicendum fuerat. Observavi quod singulis annis ab hyeme ingruenti usque ad ver adultum Febris quaedam invadit, quae tam quoad symptomata quam curationem a Stationaria (sive Febre Epidemica Constitutionis generalis quae tum obtinet,) plane discrepat, proindeque in Febrium quas *Intercurrentes* appello classem recensenda est. [2.] Frigiditati aëris una cum crassitie ac humiditate ejusdem illa originem suam debere videtur: hinc enim pori cutis ocluduntur, et sanguis ob impeditam transpirationem colluvie serosa oneratur, quae, tandem inimica facta, ac diuturniore mora putrescens, facile vel a suscepto frigore, vel a levi aliqua occasione, febrem accendit. Si materia morbum committens copiosa admodum fuerit, ea febris emergit quam sub titulo *Peripneumoniae Nothae* libro *De Morbis Acutis*, sectione sexta, capite quarto descripsi; sin autem humor iste minus scateat, ea solummodo symptomata producit quae jam [sum^q] descripturus. [3.] Aeger per diem unum vel alterum post primum Febris insultum nunc incalescit, nunc friget; de dolore capitis atque

cujus his-
toria,

^p Deest in ed. '83. Cf. *Sched. Monit. I.* § 4 sq.

^q [sum] Sic edd. recent., om. Syd.

artuum cum inquietudine quadam totius corporis conquiritur; lingua alba apparet; pulsus sanorum pulsui non admodum absimilis; urina turbida est et intense rubet; sanguis ei detractus pleuriticorum sanguinem aemulatur; tussis ferme adest, sed respirationis difficultas, thoracis coarctatio, et dolor capitis inter tussendum quasi idem dissiliret, dictae tussi (sicut in Peripneumonia Notha solent,) se non adiungunt; proindeque, cum notis insignioribus peripneumonicis haec Febris haud stipuletur, (licet a dicto morbo non nisi gradu dissideat,) *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

[4.] Hic morbus, etsi primo ejus insultu symptomata solummodo a frigore suscepto orta prae se ferat, si tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam post se trahit, qua tandem mortem ipsam accersunt: etenim, cum aeger lectulo incarceratus fuerit, et cardiacis nescio quibus ad sudorem eliciendum ac proinde ad Febrim solvendam (quod tamen raro perficitur,) mulctatus, delirium, lethargus, pulsus languidus et inordinatus, lingua arida, maculae rubentes et quandoque ad livorem aliquantulum accedentes, saepe saepius hanc Febrim comitantur. Haec atque hujusmodi symptomata, etsi nonnullis pro *malignitate*^r (ut loqui amant,) imponat, revera tamen rei male gestae sunt ascribenda: cum enim haec Febris suapte natura plus satis inflammatione polleat, sanguis adhuc ulterius cardiacorum et jugi lectuli usu incenditur; unde spiritus in confusionem ac motus inordinatos inconditosque adiguntur, atque, materia morbifica in cerebrum impulsam, in pessum ruunt omnia.

[5.] In hac Febre pellenda hunc mihi scopum propono, et curatio traduntur.
ut exundantem scilicet illam pituitae colluviem, ob hyemis analogiam congestam, venae-sectione revellam, et repetita catharsi subducam. Haec ut fiant, ubi primum accersor, sanguinem e brachio dextro ad uncias novem vel decem mitti jubeo. Die sequente blandam illam potionem purgativam mihi in praxi familiarem exhibeo: ut,—

[Form. 101.]^s R̄ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabarbari sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; colatura dissolve
Mannae,

^r Cf. *Observ. Med.* i. 4. 38: ii. 2. 1.

^s Cf. formm. 8, 24, &c.

POST-
SCRIPTUM.

Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane.

Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter singulas purgationes interposito, modo symptomata omnia citius non disparuerint; et noctibus insequentibus paregoricum ex syrupi de meconio uncia una propino. Diebus a purgatione vacuis, modo tussis adsit, decoctum pectorale, et eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, syrupis capilli Veneris et violarum, subinde assumenda praecipio; atque ad nimium sanguinis fervorem reprimendum, si Febris magnopere aestuet, emulsionem ex seminibus frigidis praescribo; ut et^t julapium sequens:—

[Form. 102.]^u R̄ Aquae Nymphaeae,
[Aquae] Portulacae,
[Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium de quo bibat ad libitum.

[6.] Interim ut aeger a lecto interdiu sibi temperet, injungo, ut et a carnis esu: post primam vero vel secundam purgationem haustulum jusculi tenuis ex pullo gallinaceo facti subinde assumendum concedo. Verum hoc notandum: si symptomata quaevis graviora (ut respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans,) malum hoc ad Peripneumoniam Notham propius accedere indigent^x, hoc in casu tam venae-sectio quam catharsis eousque debitis intervallis sunt iterandae, donec symptomata omnia penitus evanuerint, et aeger eo modo quem capite dicto descripsimus, sedulo tractandus. At non nisi perquam raro Febris de qua jam agimus ad eam saevitiem assurgit, ut post unicam phlebotomiam et tres purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed de hoc satis; quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minus errante diagnosi Febris haec Hyemalis pro Stationaria (sive Febre Epidemica generalis cujusvis Constitutionis,) habeatur, cum ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam, periisse certo sciam.

^t ut et] Sic edd. recent., ut ut Syd.

^u Cf. formm. 40, 169.

^x indigent] Sic. edd. recent., indiget Syd.

SCHEDULA
MONITORIA
DE
NOVÆ FEBRIS
INGRESSU.

Per *Tho. Sydenham*, M.D.

*Editio Secunda ab Authore adhuc vivo
Emendatior & Auctior reddita.*

Non fingendum, aut excogitan-
dum, fed inveniendum, quid
Natura faciat, aut ferat, *Bacon*.

L O N D I N I,

Typis R. N. Impensis Gualt. Kettily ad
Insigne Capitis Episcopi in Cæmeterio
Paulino. MDCLXXXVIII.

VIRO

TAM VIRTUTE QUAM ERUDITIONE UNDIQUE CONSUMMATO

CAROLO GOODALL, M.D.

COLL. MED. LOND. SOCIO.

CUM ea quae de Febre praesentis hujusce Constitutionis nuper observaram, in publicum edere statuerem, Tibi prae caeteris, Vir Ornatissime, opellam hanc meam dicendam esse censi: idque ob duas potissimum rationes mihi faciendum videbatur. Primum, quod, cum amicissimus mihi sis, comes indivulsus lateri semper haesisti, meque Tuo juvasti patrocinio contra omnes quotquot se mihi uspiam objecerant^a. Quod non tam mei ipsius gratia praestabas, quam ex incocto generoso pectori honesto, hoc est, ex magno proboque animo, qui Tibi author fuit ut veritati a Te cognitae compertaeque assentiri haud dubitares, etiam cum omnes fere omnium qui rem Medicam tractabant linguae in me unum exaceruerentur. Quibus tamen non est quod irascar, (nec irascor sane,) quandoquidem, cum tot nequam medicastri, cerebrosa sua somnia et figmenta venditantes quo famam sui latius spargerent, toties mundo imposuerint; fas omnino erat ut viri ingenio et judicio praediti non statim et sine examine ea admitterent, quae ego jam recepto praxeos mori plurimum adversantia in medium protuleram. Quo non obstante, cum nihilo Tibi minus debeam, mearum partium esse duxi, gratum animi mei in Te affectum omnibus testatum facere; quando vix alia virtus naturam humanam, ad profectus ultimas metas evectam, hac deceat magis: nam sicuti reges eos quibus favent, titulis et honorum insignibus illustrare, atque aliis spectabiliores reddere, satagunt; ita Natura, quoties hunc vel illum humili turba ac grege hominum eximere voluerit, gratitudinem, ceu excelsioris genii notam ac characterem, solet imprimere^b. Altera ratio, cur haec Tibi potissimum inscribam, haec est: quod scilicet, pro

^a Cf. Dissert. Epist. § 55.

^b Cf. Dissert. Epist. § 140.

EPIST.
DEDICAT.

familiari illa et quasi quotidiana consuetudine quam jam per multos annos invicem habuimus, Tibi imprimis, plus quam cuiquam mortalium, notum esse oporteat, quanto cum labore notitias illas quantulascunque tam historiae quam curationis morborum, de quibus palam disserui, indeptus fuerim. Quae omnia non simul et semel evulgavi, sed interposito annorum aliquot intervallo, prout in aliqualem eorundem cognitionem pervenire tandem potuerim. Istas vero observationes meas ita mancas et imperfectas esse judico, ut me magis earum pudeat, quam ut ullam exinde laudem mihi quaeram. Utut se res habeat, illud saltem in mei excusationem potest adferri, quod, licet triginta annorum, et quod excurrit, spatium, quibus ego non indiligenter in morborum observatione versabar, sufficere posse videatur ad majorem, quam in eorum cognitione ego feci, profectum faciendum; attamen haud temere affirmo, quod, licet hoc temporis spatium plus quam sufficiat ad cerebrum theorematum et commentis fictitiis ex authorum libris collectis (quae omnia non magis ad morborum curationem faciunt, quam pingendi ars ad artem navigandi,) plane obruendum, attamen ne quadruplicatus quidem horum annorum numerus, etiam in homine occupationibus medicis distractissimo, satis erit ad eundem in omni Medicae Artis, quaque patet, circuitu rite perficiendum. Ego saltem pro meo modulo omnem quam potui operam istuc contuli ut observationes quam accuratissimas colligerem, quas sine mora praelo mandandas curavi, ut, si quid utile haberent, id statim publico cederet: qua in re cum meo munere pro virili defunctus jam mihi videar, acquiescit animus meus, nihil porro sollicitus quo in loco ab aliis habeantur mea scripta. Hoc tantum addo, quod, sicuti, si quis ea neglexerit, mihi ne hilum nocuerit, ita qui semel tantum perlegerit, haud multum exinde proficiet^c. Sed ut haec missa faciam, obsecro Te, Humanissime Vir, ut Tractatulum hunc aequi bonique consulas, quo testatum esse volui quanto Te honore prosequor; quod pariter faciunt etiam ii omnes quibus longe minus quam mihi perspecta est virtus Tua: neque jure merito existimare quis potest, me (qui Tui nullatenus indigeo,) Tibi assentari, cum palam profitear, quod, sicuti in ea quam exerces Arte nemini secundus sis, (ut modeste loquar,) ita morum integritate honesteque undique absolutissima omnes fere quorum ego consuetudine unquam usus fuerim superes. Diu vivas post mea fata, et in

^c Cf. Tract. II. § 43.

Iatrica palmam feras; non tam ad nummos posterorum usui corradendos, (quae quidem ratio, si cum sequente conferatur, animam fere brutorum redolet,) quam ut saeculo tandem aliquando detegas, quibus modis istae in morbis persanandis difficultates, sub quibus Ars Medica hactenus gemit et succumbit, vinci queant. Quod dum moliris, istis quae ego primus jeci fundamentis, si modo libet, possis superstruere: ita tamen, ut errata in quae ego forte inciderim pro more humano in meis observationibus sive historiam sive curationem hujus illiusve morbi attinentibus, ubi ab annosa et repetita experientia melius fueris edoctus, libere ac palam arguas. Neque hoc pacto defuncti ejus memoriam laedes, qui, in vita cum esset, nihil prius habuit quam ut Ars Medica a quocunque denuum promoveretur, non tam eruditis de morborum natura commentationibus, (quibus ad nauseam et fastidium usque jamdiu explemur,) quam certa fidaque eorundem curandorum methodo. Vale, Vir Optime, et amare perge
Tibi semper addictissimum

THO. SYDENHAM.

[Septemb.^d 29. 1686.]

^d Septemb. &c.] Sic inf. in fine, hic desunt.

D^{no} THOMAE SYDENHAM, M.D.^e

*O QUI capacem nobilis Artifex
 Eludis Orcum, (quo tamen ibimus
 Cuncti, quot humanae parentes
 Et decimae tulit ordo Lunae,)
 Praesens fugacem sistere spiritum,
 Praesens maligno tollere de toro
 Mortale corpus, et propinquum
 Exequiis remove morbum :
 Quem nos honorem, quas statuas Tibi
 Ponemus, O cui non alium parem
 In arte Phoebus, se remoto,
 Aut oriens videt aut recumbens ?
 Quo Febris audax cunque movet pedem,
 Te mater omnis, Te lachrymabilis
 Accurrit uxor, ne caducum
 Orba virum puerosque ploret ;
 Seu Confluentes forte timet notas
 Decora virgo, Tu faciem eripis
 Periclitantem, protegisque
 Perniciem juvenum futuram.
 Atqui odit artes et Tua pocula
 Haeres profusus, quem simul extulit
 Ad spem implicatus vel Febrili
 Igne pater, vel Hydropis unda.
 Mire paratam, Te Medico, senex
 Protelat urnam, non sine gloria
 Phoebi Tuaque, qui fugasti
 Pollicitum sibi magna morbum.
 Sic Te scientem non faciunt libri
 Et dogma pulchrum ; sed sapientia*

^e Deest in ed. '86 hoc carmen, quod dignum habebatur quod in *Musorum Anglicanarum Analectis* (vol. i. p. 90.) insereretur; ubi videre est (vol. i. p. 292.) ejusdem odas "Clariss. D. Paulo Herman M.D. Prof. Botanices Lugduni Batavorum, Hortique Praefecto; ex

India reverso," et (vol. ii. p. 12.) "In Exoptatum Gulielmi Regis ex Hibernia Reditum, 1690;" itemque (vol. ii. p. 199.) celeberrimi Josephi Addison carmen "Ad D. D. Hannes Insignissimum Medicum et Poëtam."

Enata rebus, mensque facti
Experiens, animusque felix.
Non mille plantae et multa domi vitra,
Ignesque centum, aut hypothesis placens,
Prosunt medenti, vel coërcent
Saeva Luis mala, saeva Febris ;
Ni pectus adsit consilii potens,
Ni plena rugis Experientia,
Ususque Naturam secutus,
Quid faceret moneant in aurem.
Haec praxis olim grande decus sacrae
Adduxit Arti ; sic veterum stetit
Secura fama ; sic praeivit
Hippocrates, meruitque coelum.
At non eandem sorte pari viam
Pressit Galenus ; non Arabes virum
Aequae sequuti ; non Falerna
Usque madens Paracelsus uva.
Primus relictæ Tu genium asseris
Fidemque normae : en diva Tibi Salus
Applaudit, et ridens Juventus,
Vitaque non metuens sepulchri,
Ex quo vagantem scripta manu Tua
Correxit orbem pagina nobilis :
Longum illa morboſis, Tibique
Perpetuum, patefecit ævum.
Jam siqua restant, eja frequentibus
Concede votis ; nos juvenilium
Vulgus Medentum, nos avara
Quaelibet excipiemus aure.
Forte et futuro tempore quispiam
Poëta, Musis charior, ætheri
Te sidus addet, Te salubre
Sidus, et in Crisibus benignum :
Me destinantem talia Chymicae
Curæ reposcunt ; me Medicus labor
Et spes locatae non vacare
Pieriis patiuntur undis.

ED. HANNES,
 Ex Aede Christi Oxon.

THOMAE SYDENHAM

SCHEDULA MONITORIA

DE NOVAE FEBRIS INGRESSU^a.

TAMETSI ingravescens jam aetas, et a diuturnis morbis paene confecta, missionem a cogitandi penso meditationeque intensiori vel eo nomine sibi jure postulare videatur, attamen non mihi tempero quin vel propriae sanitatis dispendio alienam curare satagam: populares scilicet meos admonens de subingressu novae cujusdam Constitutionis, a qua pendet Febris nova species a nuper grassantibus multum abludens.

De subingressu novae cujusdam Constitutionis, a qua pendet Febris Nova^c.

[2.] Memoria recolendum est, quod in autumnno anni 1677^b Febres Intermittentes se primum exerebant, quae, quotannis increbrescentes et ἐπιδημικώτεραι factae donec ad suum statum sive ἀκμὴν pervenerint, postmodum sensim decrescebant, et postremis hujus Constitutionis annis ita rarae apparebant, ut pro morbo epidemico vix, aut ne vix quidem, haberi potuerint. Qua de re pariter animadvertendum est, posteriores duos Constitutionis jam exeuntis annos hyeme rigidissima fuisse infestatos; penultimum maxime, nempe annum 1683, in quo ita enormi bruma intemperies desae-viebat, ut nemo quisquam viventium illi parem, vel intensissimo eo frigoris gradu, vel praelongo temporis tractu, viderit unquam: quippe quo Thamesis, nobilis fluvius, ita praevalido gelu compaginabatur, ut curruum circumcursitantium rotas, officinas ad platearum modum mercibus refertas, ac numerosissimam hominum frequentiam, solidi instar pavimenti, facile sustentaret^d. Subsequens annus 1684, licet nec intenso frigoris gradu, nec pervicaci duratione praecedentem exaequaret, non tamen multum ei utrobique cessit. At cum primum exolveretur gelu anno 1684-5 mense Februario, exorta est Febris ista de qua jam agere institui;

^a Cf. *Process. Int.* c. 5.

^b Cf. *Epist. Respons. I.* § 10 sq.

^c *Elench. Rer.* qui deest in edd. '86, '88, ex ed. Lips. '95 exscripti.

^d Quod idem aliis quoque annis non semel accidisse constat. Vide ephemerides literarias cui nomen *The Gentleman's Magazine*, vol. 84. p. 142.

quam quidem ego novam Febris speciem esse arbitror, atque Febrī quæ per octennium ultimo prægressum invaluit, esse prorsus dissimilem.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

[3.] An hujusce Constitutionis mutatio mutationi manifestarum aëris qualitatum, quæ per binas has hyemes successit, tribuenda sit, ego non satis scio; quum pro comperto habeam, alterationes quoad sensibiles annorum qualitates, utcunque dispares, morborum epidemicorum species non protulisse; et certam annorum seriem, quantumlibet annus unus ab alio externa facie et temperamento discrepaverit, nihilominus omnes in eadem Febrium Stationariarum specie producenda convenisse. Quod cum serio animadverterim, opinari mihi subiit, (prout a me alias [*Tract. I.^e § 35.*] dictum fuit,) Constitutionis mutationem a secreta aliqua abditaque alteratione in terræ visceribus atmosphaeram omnem pervadente, vel a corporum coelestium influxu aliquo, maxime pendere. Tametsi hic est notandum, quod, valedicente nobis olim Febre Depuratoria, siccissimum ac vehemens gelu ab initio hyemis 1664 omnia constrinxerat^f; nec quicquam remisit, donec mensis Martius adolesceret; quo quidem tempore, quam primum fatiscente gelu terra solveretur, mox Febris Pestilentialis, postmodum ipsa Pestis, grassari coeperunt. Utut vero hoc se habeat, Febris quam nunc tractamus, jam dicto tempore primum se ostendit, nempe Februario mense 1684-5, et, tam præcedente anno quam eo qui jam agitur, per omnes Angliæ regiones latius vagata est, longe magis et ἐπιδημικωτέρως aliis in locis quam hic Londini desaeviens.

Unde hæc
Constituti-
onis mu-
tatio pen-
deat.

Febris No-
va primum
se ostendit
Febr. men-
se '84-5.

[4.] Ubi primum ad hanc Febrem vocarer, omnino existimabam illam non ex eo genere Febrium fuisse quas ego *Stationarias* appello, sed potius ex Intercurrentium familia, quæ singulis fere annis promiscue adoriuntur. Non aliud scilicet morbi genus esse rebar quam Peripneumoniam illam Notham, quam Libro *De Morbis Acutis* [vi. 4.] olim delineaveram: una hac intercedente discriminis nota, quod in hac Febre subinde non comparebant symptomata in Peripneumonia magis pathognomonica, qualia sunt tussis vehementior, cephalalgia inter tussendum saevissima et quasi caput diffringens, vertigo a motu quolibet, et dyspnœa ingens, quæ omnia Peripneumoniam Notham fere comitabantur.

^f Cf. *Observ. Med.* i. 2. 5; v. 1. 16.

¹ Cf. *Observ. Med.* ii. 1. 1.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Cum itaque Librarius novam Tractatum meorum editionem eo tempore sollicitaret, visum est conjecturam tunc meam, in qua me hallucinatum fuisse jam sentio, in forma Postscripti publico dare^g; in quem quidem errorem me induxit ingens consensus quo Febris haec cum dicta illa Peripneumonica luculenter conveniebat, quae nulla non hyeme subinde occurrit. At cum aestate superveniente, quae Febres illas Peripneumonicas solebat fugare, haec nihilominus perseveraret, statim erroris mei commonitus, Febrem hanc ad novam Constitutionem redigendam omnino censi.

Ejus sym-
ptomata.

[5.] Symptomata diligenti quantum potui indagine comprehensa, haec fere sunt, et olim fuere: aeger per vices calore et frigore tentatur; saepenumero et caput et artus dolere queritur; pulsus sanorum pulsui non absimilis est; sanguis e venis eductus pleuriticorum sanguinem haud raro aemulatur; aeger ut plurimum laborat tussi, quae quidem, quanto ab hyeme longius invadit morbus, tanto citius, una cum aliis symptomatis peripneumoniam mitem et boni moris comitantibus, recedit. Dolor collum et fauces (hic vero levior quam in angina,) sub primum morbi insultum quandoque occupat. Febris, tametsi prorsus continua sit, saepe tamen exacerbationes molestissimas ingruente nocte apportat, non aliter ac si duplex foret tertiana, sive quotidiana. Aeger jugem in lecto decubitu, quantumlibet levissime stragulis coopertus sit, non sine magno suo periculo experitur; Febre enim exinde in cerebrum versa, vel in coma vel in phrenesin facile incidit: et (ut verum fatear,) ita proclivis est in hoc morbo ad phrenesin lapsus, ut persaepe sua sponte, nulla ejusmodi data ansa, illico subrepat. At non eo excandescitiae et furoris ascendit phrenitis in hac Febre, atque illa qua variolis atque aliis febribus correpti laborant; quinimo aeger potius tranquille delirat, incongrua subinde effutiens. Ab intempestivo cardiacorum usu et regimine paulo calidiore petechiae saepius efflorescunt, et in junioribus calido temperamento praeditis maculae etiam purpureae, certissimum summae inflammationis indicium tam in hoc quam in alio quovis morborum acutorum genere. Quandoque eruptiones *miliares* (quas vocant,) in superficiem corporis se dispergunt, morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, et,

^g Cf. sup. pp. 476—478.

quando recedunt, squammulas istas furfuraceas quae in morbillis cernuntur haud relinquunt: licet hae sponte sua nonnunquam ingruant, saepius tamen lecti calore et cardiacis extorquentur. Lingua aegri, pro ratione imperati regiminis, vel humida est vel sicca: ubi inaruerit, fusci est coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens; ubi vero humida est lingua, omni ex parte alba est, pellicula item scabra et alba vestita: nam si aeger ab adhibito regimine plus justo incalescat, lingua fere est fusca et arida; sin minus, humida est et alba. Idem de sudore dicendum est, qui pro ratione diversi regiminis praefati dimanat: nam si calidius tractetur aeger, ferme viscosus effluit, e capitis praesertim regione. Quantumvis autem sudor copiose et undequaque erumpat, parum tamen ex eo levaminis sentit aeger; unde liquet ejusmodi sudores symptomaticos tantum esse, criticos non esse. Primis morbi diebus, sudoris ex arte provocatio materiam morbificam si non in caput, saltem in artus, solebat deponere; at ubi jam caput Febris occupavit, et phrenesis semel invaluit, nulla restant febris indicia, nisi quod pulsus nunc citatior est, nunc tardior; tandem vero, cum ex re male gesta spiritus in confusionem omnimodam adigantur, pulsus inordinatus cum subsultu membrorum subingreditur, quem non ita diu post mors excipit.

[6.] Curationem quod spectat, ista peripneumoniae signa quae hanc Febrem comitabantur Februario illo anni postremi quo primum emergebat, statim ab hyemis exitu fidem (uti dixi,) mihi fecere, eam prorsus in Peripneumonicarum familia censendam esse; ac proinde me statim contuli ad usum methodi istius quam olim laudaveram in curatione Peripneumoniae Nothae, et Auctario supra memorato. Quae quidem methodus satis feliciter cecidit, tum mihi in paucis illis quibus medicandis per adversam valetudinem meam vix sufficebam, tum etiam aliis qui (me authore,) eandem experiri haud aspernabantur. Quicquid vero id demum fuerit quod hanc mihi methodum suaderet, jam mihi satis comperitum est, quando et morbi phaenomena, et ultimi anni qui binas rigidissimas hyemes exceperit perpendo temperiem, (hyemis praesertim, si modo *hyems* dici possit quae nullum frigus notabile secum adduxit,) mihi (inquam,) constat, hanc Febrem nihil esse aliud quam simplicem sanguinis inflamma-

Est nonnisi simplex sanguinis inflammationis, ad quam indicationes curativae dirigendae.

DE NOVAE FEBRIS INGRESSU.
CURATIO.

tionem; ac proinde indicationes curativas ad dictam inflammationem debitis remediis et methodo reprimendam, omnino dirigendas esse.

[7.] Hunc itaque ductum sequens, primo loco sanguinem e brachio dextro ad uncias decem educi volo. Neque sane Febris haec (utut sanguis emissus saepissime pleuriticorum sanguinem aemulatur,) reiteratam phlebotomiam facile tolerat. Sin^h autem respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, etc., malum hoc ad Peripneumoniam Notham propius accedere indigent, hoc in casu tam venae-sectio quam catharsis eousque sunt iterandae donec symptomata omnia penitus evanuerint; prout capite de *Peripneumonia* tradidi. Atque hoc diligenter animadvertendum voloⁱ.

[8.] Vesperi epispasticum seu vesicatorium nuchae appono; sequente aurora lenitivam hanc potionem exhibeo:—

[Form. 103.]^k ℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhabarbari sesquidrachmam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane.

Quod quidem catharticum etiam alternis diebus repetendum praescribo, donec tertiam vicem expleverit. Hora somni post catharsin, toties quoties, paregoricum hoc vel simile injungo:—

[Form. 104.]^l ℞ Aquae Paralyseos uncias duas,
Syrupi de Meconio unciam unam,
Succi Limonum recenter extracti cochlearia duo;
Misce; fiat haustus.

Id scilicet cavens, ne forte ab agitatione et tumultu, quem in febricitantium sanguine et humoribus purgantia saepe excitant, aeger ex spirituum animalium confusione comatosus fiat. Quod quidem symptoma medicamentum hypnoticum, quantumlibet contra facere videatur, procul amolitur. Qua

^h Sin autem] nisi ed. '86.

ⁱ Atque—volo] om. ed. '86.

^k Cf. formm. 8, 21, &c.

^l Cf. form. 156.

de causa ego in Febre Comatosa anni 1673^m, catharticum pro-
pinare non ausus, in clysterum usu subsistebam, certo sciens
remedia purgantia eo tempore usurpata, illico comata ad-
duxisse: quod fortean aliter evenire potuisset, si paregoricum
usurpatum fuisse post talem catharsin mihi in mentem ve-
nisset. [9.] Ubi vero purgatio celebrata non fuerit, hypno-
ticum hora somni nullatenus est concedendum; ne scilicet
cathartici postridie deglutiendi operationem ac vim (quod
fieri solet, quantumvis sero assumatur illud,) sufflaminet, vel,
si non in solidum retundat, efficaciam tamen imminuat. In
hac aut alia quavis Febre epidemica statutum mihi est, alvum
non turbare in principio statue morbi, nisi venae-sectione
praemissa: quae quidem praxeos regula susque deque habita
aut violata quam plurimos Orco addixit, infantes maxime,
prout alias [*Epist. Respons. I. § 49.*] in cautelam monui.

[10.] Observandum est autem, quod, licet ut plurimum
evacuationes omnes praefatae in hujus Febris curatione usur-
pari debeant, saepe tamen aeger, (maxime si juvenis aut in-
fans fuerit,) post eductum sanguinem una catharsi defunctus,
statim convalescit, nec pluribus fatigandus est, Febre primo
purgantis remedii impetu expugnata. E contra vero non-
nunquam opus est ut alvus ad plures quam supra diximus
vices sollicitetur: quandoque enim, (licet id raro evenit,)
aegro aⁿ Febre jam dicta methodo liberato, recrudescentia
materiae Febrilis post dies aliquot morbum postliminio re-
ducere videtur, quem tamen purgatio quarta vice repetita
mox eliminat; tametsi in hac methodo Nova haec Febris
raro accidit, nisi ab aphthis, quae sub exitu Febris praece-
dentis supervenere, et jam ad statum auctae eam denuo
revocant. Quae quidem Febris symptomata tantum est,
et singultum per intervalla redeuntem saepenumero post se
trahit, qui etiam sublata Febre per dies aliquot perseverat;
at pro ratione redintegratarum aegri virium sponte tandem
evanescit. Quod est diligenter animadvertendum, quando-
quidem ex singultu sub finem hujusce Febris accedente nihil
aegro periculi est, nisi officiose nimis et inutiliter multa inge-
rantur remedia; quod si fiat, mors pro Medico est. Verun-
tamen tam apthae quam singultus, vel horum utervis, si non
sponte facessat, sed in longum tempus decurrat, facile fugan-

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.
CURATIO.

^m Cf. *Observ. Med.* v. 2. 9, 11.

ⁿ a] Sic edd. recent., e Syd.

DE NOVAE FEBRIS INGRESSU. CURATIO. tur usu pulveris corticis Peruviani; nempe uncia una corticis cum syrupi papaveris rheados quantitate sufficiente in forma electuarii vel pilularum redacta, eaque methodo assumpta quam olim tradebam *Epistola ad D^{num} Doctorem Brady* [§ 21.], superbibendo haustum lactis deflorati. Quod remedii genus experimento deprehendi certius in hoc casu scopum attingere, quam aliud quodvis etiam e celebratissimis, modo non frustrentur ejus vires (quod fieri assolet,) ex jugi aegri in lecto decubitu.

[11.] Diebus a purgatione liberis sequentia vel his similia nonnunquam praescribo :—

[Form. 105.]^o R̄ Conservae Lujulae,
 [Conservae] Cynosbati, ana unciam unam,
 Conservae Berberis semiunciam,
 Cremoris Tartari drachmam unam,
 cum sufficiente quantitate Syrupi de Limonibus;
 Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae ter in die, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex :—

[Form. 106.]^p R̄ Aquae Portulacae,
 [Aquae] Lactucae,
 [Aquae] Paralyseos, ana uncias tres,
 Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
 Syrupi Violarum unciam unam;

Misce; fiat julapium.

Vel,

[Form. 107.]^q R̄ Aquae fontanae libram unam,
 Aquae Rosarum,
 Succi Limonum,
 Sacchari albissimi, ana uncias quatuor;
 Coque lento igne dum despumaverint: capiat uncias tres ad libitum.

Verum in his omnibus spiritum vitrioli, etsi summe refrigerantem, semper devito, utpote qui, cum egregie stypticus sit, minus convenit morbis omnibus quorum curatio purgationi innititur; ut in hoc loco mineralem hujus spiritus naturam haud memorem.

[12.] Saepenumero hic accidit, (maxime Febre jam ad finem vergente,) ut aeger, dum hac methodo tractetur, nocte subinde sudore sponte prorumpente diffluet; a quo admodum mitigantur universa morbi symptomata. Quo non obstante, cum hujusmodi diaphoresi fidendum non sit, supradicta me-

^o Cf. form. 157.

^p Cf. formm. 22, 158.

^q om. ed. '86. Cf. form. 159.

thodus nullo pacto est intermittenda; quandoquidem, si aeger ad longius temporis spatium istis sudoribus indulgeat, Febris, quam purgationes praecedentes quadantenus subjugaverant, denuo vires resumet: si enim diaphoresis ista protrahatur ultra tempus illud quo particulae Febriles, coctione debita praeparatae, prorsus diffillantur, qui post insequuntur sudores non ad aliud faciunt quam ad inflammationem de novo accendendam. Quamobrem, licet sudores isti qui sponte manabant critici fortasse fuerint, quoad materiae Febrilis ejus quae expulsionem jam parata est eliminationem; alii tamen, qui post illos eliciuntur, symptomatici tantum esse possunt, atque adeo officere magis quam prodesse. Verbo dicam: hujusmodi sudoribus noctu sponte sua prodeuntibus, opportune favet lecti per noctem lenis calor; quare stragula, nec plura nec densiora illis quibus sanus assueverat, aegro aggerantur, nec exhibeantur medicamenta quaevis excalefacientia; lectulo tantum indulgeat aeger aliquantulum solito diutius mane subsequente; et postea pergat in supra descripta medendi methodo.

[13.] Diaeta ex pulicula avenacea est, vel juscule hordeaceo, cum pomo subinde ad ignem cocto, atque etiam post secundam purgationem juscule tenui ex pullo gallinaceo. Pro potu ordinario cerevisiam tenuem nullatenus tepefactam injungo, ut et *Decoctum Album*^r (quod appellant,) ex uncia una cornu cervi usti in aquae communis libris tribus cocti, et postea saccharo albissimo edulcoratum.

[14.]^s Post catharsin bis celebratam nulla suadet necessitas (ut alio loco [p. 478. § 6.] adnotavi,) pullorum carnibus aut similibus eupeptis aegro interdicerem, cum haec per purgationem medicatio ea indulgeat, quae non poterant concedi si alii viae insisteretur. Atque porro post ultimam purgationem (modo Febris aliquantulum deflagraverit, et intermittens typum nondum prorsus induerit,) vini Canarini cochlearia tria vel quatuor mane et sero, ut et post prandium, per dies aliquot propinentur, quo et vires citius instaurentur, et Febriles avertantur accessus.

[15.] Cum autem haec Febris species prae caeteris quas mihi unquam videre contigit, cerebrum petere quasi apta

^r Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 10: 6. 9; ^s Deest § 14 in ed. '86. et form. 193.

DE NOVAE nata sit, nec sine ingenti tum molimine, tum aegri periculo,
 FEBRIS inde queat deturbari; aegros meos sollicite moneo ne se
 INGRESSU. nudos lectulo, nisi noctu tantum, committant: quod si usque
 CURATIO. adeo debilitati a morbo fuerint ut erecto corpore sedere
 nequeant, permitto ut vel super lectum ipsum, vel super
 grabatum, vestiti jaceant, capite paululum elevato; nec sino
 ut focus sit luculentior in cubiculo quam cui aeger tunc cum
 sanus erat, assueverat.

[16.] Atque ut hoc regimen omnino tenendum est ab initio in singulis hac Febre correptis, (si foeminas in primis puerperii diebus decumbentes excipias,) ita necessario est imperandum, ubi ad aegrum, quem ob regimen justo calidius phrenesis petechiae, aut purpureae maculae obsederunt, aut alia quaevis efferatae inflammationis indicia, accersitur Medicus: hoc enim in statu, quantumlibet sanguinis detrahatur, quantumvis leviter tegatur corpus, quicumque demum liquores refrigerantes ingerantur, non prius sedabitur Febris, quam aeger se lectulo interdiu abstinerit; cum calor circumambientis aëris inter stragula conclusi sanguinem plus satis exagitet, et procumbentis corporis situs vehementiori impetu eundem in caput impingat. At hic ubi phrenesis ob methodum imperitiorem semel invaluit, nec subito deleri potest, nec tutum est repetita ultra limites praescriptos vel phlebotomia vel purgatione ejusdem curationem aggredi; tandem vero suo tempore suaque sponte ope dicti regiminis recedet. Ad quam tamen amovendam nihil perinde confert atque aegri caput radi; quod itaque semper praecipio, nullum emplastrum admovens, sed pileolum tantum quod ablatum rasura capillitium spissitudine quadantenus compenset, aut saltem caput a frigore externo muniat. Hac methodo cerebrum refrigeratur admodum et recreatur, ita ut sensim calidas impressiones phrenesin excitantes queat vincere.

[17.]^t Et quae de phrenitide hic dicuntur, de comate etiam huic Febri supervenienti dicta sunt, in quo ut in dicta phrenitide materia Febrilis in caput sursum fertur, ac proinde (si linguae albedinem excipias,) nulla adsunt Febris signa, at aeger apyrexia prorsus frui videtur. In hoc pariter affectu ac in alio, cathartica, sudorifera, vesicatoria, atque id genus alia, non tantum nullo cum fructu, sed ne quidem sine

^t Deest § 17 in ed. '86.

maximo periculo, usurpantur; istiusmodi enim evacuationes De NOVAE
mortem saepius quam symptomatis hujus curationem ad- FEBRIS
sciscunt. Quamobrem, post evacuationes generales per venae- INGRESSU.
sectionem et purgationem factas, quantumlibet hoc symptoma
astantes perterrefaciat, tota res Naturae et tempori commit-
tenda est: licet enim stupore aeger diu laborarit, post
aliquamultos tamen dies pristinam sanitatem recuperabit,
modo lecto non perpetim affigatur, sed de eo eximatur indies,
et supra grabatum, vel etiam lectum, vestitus decumbat.
Interim autem abradatur caput, et sub affectus finem vini
Canarini cochlearia tria vel quatuor bis in die exhibeantur.
Sed de hoc fusius egi in sectione quinta et capite secundo
libri *De Morbis Acutis*, ubi de Comate quodam insigni Febrim
Constitutionis illius comitante disserui.

[18.] Quoad Febrem autem haud deterrendus est Medicus Tam ve-
a faciendis praedictis evacuationibus, si forte membrorum nae-sectio
subsultum, vel motum convulsivum, in aegri corpore per- quam pur-
sentiscat, dum pulsus tangitur; quandoquidem in quibusdam gatio in
generis nervosi affectibus tam venae-sectio quam purgatio, quibusdam
etiam saepius repetitae, non tantum non nocent, sed et generis
necessario sunt adhibendae. Cujus rei experimentum a me nervosi af-
factibus
factum in medium profero, nempe in quadam convulsionis e.g. in *Chorea Sancti*
specie quae *Chorea Sancti Viti* vulgo appellatur; quo morbo *Viti*.
haud pauciores quinque laborantes et vidi, et sanavi ipsemet,
et venae-sectionibus et purgationibus per intervalla celebra-
tis. De quo morbi genere, cum et mihi opportune occurrat,
et eorum quae jam assero veritati ita luculenter astipuletur,
pauca dicere non gravabor. [19.] *Chorea Sancti Viti*^u Quid sit
convulsionis est species, quae ut plurimum pueros puellasve ista *Chorea*.
a decimo aetatis anno ad pubertatem usque invadit: primo
se prodit claudicatione quadam, vel potius *instabilitate*, alter-
utrius cruris, quod aeger post se trahit fatuorum more;
postea in manu ejusdem lateris cernitur, quam hoc morbo
affectus, vel pectori vel alii alicui parti adplicitam, nullo pacto
potest continere in eodem situ vel horae momento, sed in
alium situm aliumque locum convulsione quadam distorque-
bitur, quicquid aeger contra nitatur. Si vas aliquod potu
repletum in manus porrigatur, antequam illud ad os possit
adducere, mille gesticulationes (circulatorum instar,) exhibe-

^u Cf. *Process. Int.* c. 16.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Ejus cu-
ratio.

bit; cum enim poculum recta linea ori admove nequeat, deducta a spasmo manu, huc illuc aliquandiu versat, donec tandem forte fortuna illud labris propius apponens, liquorem repente in os injicit, atque avide haurit, tanquam misellus id tantum ageret ut dedita opera spectantibus risum moveret. Cum affectus iste ab humore aliquo in nervos irruente quorum irritatione istiusmodi motus praeternaturales producuntur, pendere mihi videretur; indicationes curativas primum ad humores illos tam venae-sectione quam purgatione minuendos, dein ad corroborandum genus nervosum, omnino dirigendas censebam. Quem in finem hac utor methodo: Sanguinem ex aegri brachio ad uncias septem, plus vel minus pro ratione aetatis, educi jubeo; die sequente vel dimidiam partem vel quiddam amplius (pro ratione vel aetatis, vel etiam majoris minorisve corporis ad subeundam catharsin aptitudine,) potionis purgantis communis supra^x descriptae (ex tamarindis, foliis sennae, etc.) exhibeo; vesperi haustulum sequentem propino:—

[Form. 108.]^y R Aquae Cerasorum Nigrorum unciam unam,
Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Theriaca Andromachi veteris scrupulum unum,
Laudani Liquidi guttas octo;

Fiat haustus.

[20.] Potionem istam cathartica ad tres vices alternis diebus repetendam praescribo, et haustum paregoricum iisdem noctibus. Postea sanguinem rursus extrahi curo; dein ut ad catharsin, uti prius, aeger revertatur. Atque ita alternatim sanguinem mitto, et subduco alvum, donec aegro vena ter quaterve fuerit incisa, et post singulas venae-sectiones toties fuerit purgatus quoties vires ferre posse viderentur; eo tamen temporis spatio inter alternas evacuationes diligenter observato, ut nihil inde periculi aegro immineat. Diebus a purgatione vacuis sequentia praescribo:—

[Form. 109.]^y R Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantium, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,
Theriaca Andromachi veteris,
Nucis Moschatae Conditae, ana drachmas tres,
Zinziberis Conditi drachmam unam,

^x Cf. formm. 8, 24, &c.

^y Cf. formm. 181, 182.

Syrupi de Succo Citriorum quantitatem sufficientem ; DE NOVAE
 Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moscha- FEBRIS
 tae mane et hora quinta vespertina, superbibendo vini sequentis INGRESSU.
 cochlearia quinque:—

[Form. 110.]^z R Radicis Paeoniae,
 [Radicis] Enulae Campanae,
 [Radicis] Imperatoriac,
 [Radicis] Angelicae, ana unciam unam,
 Foliorum Rutae,
 [Foliorum] Salviae,
 [Foliorum] Betonicae,
 [Foliorum] Chamaedryos,
 [Foliorum] Marrubii Albi,
 Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
 Baccarum Juniperi drachmas sex,
 Cortices duorum Aurantium;
 Incidantur, et infundantur frigide in Vini Canarini libras sex;
 coletur tantummodo tempore usus.

[Form. 111.]^z R Aquae Rutae uncias quatuor,
 Aquae Epilepticae Langii,
 [Aquae] Bryoniae Compositae, ana unciam unam,
 Syrupi Paeoniae drachmas sex;
 Misce; fiat julapium: capiat cochlearia quatuor singulis noctibus
 cubitum iturus, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas octo.

Applicetur plantis pedum emplastrum e caranna.

[21.] Quanto magis convalescit aeger, tanto minus pedem ducit; tanto pariter et diutius et constantius manum in eodem situ continet, et scyphum ori magis directa via ad-movet: quae certissima sunt indicia quantum profecerit in sanitate redintegranda. Ad quam quidem consummatus perficiendam, licet author non sim ut plus ter quaterve ut plurimum sanguinem emittat aeger, attamen remedia cathartica et alterantia cōusque in usum sunt revocanda donec rectissime tandem valcat. Et quoniam qui hoc morbo semel laboravit, facile recidivam pati possit, e re fore existimo, ut et pertundatur ei vena, et ad dies aliquot purgetur, vel ea ipsa tempestate anni sequentis, vel paulo antequam morbus primo

Cui metho-
 do epi-
 lepsiam
 adultorum
 cedere pos-
 se Author
 autumat.

^z Cf. formm. 183, 184.

^a Sane—expertus] om. ed. '86.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

nisi perquam raro hic morbus mihi occurrerit, non adhuc idem sum expertus. Sed de hoc obiter.

[22.]^b In foeminis affectionibus hystericis obnoxiiis quandoque accidit, quod, ubi curatio evacuationibus dictis commissa fuit, Febris post venae-sectionem et purgationes istiusmodi iteratas etiamnum duret procuretque. In hoc casu Febris, quae jam urget, spirituum commotioni ab evacuationibus excitatae durationem ejus plane debet, ac proinde jam, aliis omnibus posthabitis, indicationes curativae (modo signa peripneumoniae et inflammationis circa partes vitales absint,) ad quietem spiritibus inducendam et eorum orgasmum sedandum omnino sunt dirigendae. Quem in finem singulis noctibus paregoricum, quod vigiliis debellandis par sit, exhibeatur; atque etiam medicamenta *hysterica* proprie dicta bis vel ter in die injungantur, qualia sunt pilulae ex galbano, assa foetida, castoreo, et similibus, et julapia ejusdem indolis in capite *De Affectione Hysterica* [*Dissert. Epist.* § 103 sq.] descripta. Insuper ad vires instaurandas, et *vapores* (quos dicunt,) supprimendos, concedatur aegrae talibus victitare, tam quoad cibum quam potum, qualia appetitui maxime conveniunt.

Corticis
Peruviani
usu in cu-
ratione hu-
jus Febris
Novae ne-
hilum qui-
dem profi-
cimus.

[23.] Jam diximus [§ 5.] Febrim hanc, tum anno ultimum elapso, tum maxime hoc ipso qui nunc currit, exacerbationem quandam sub noctem quotidie adducere, paroxysmo febris intermittens non absimilem. Quamobrem Medici illi qui usu didicerant, omnes illas febres quae vel minimum intermittebant (saepe etiam quae ne intermittebant quidem,) per illam annorum seriem ab anno 1677 ad initium anni 1685 a cortice Peruviano certissime fugari, eodem remedio hanc etiam Febrim adoriebantur. Quod quidem, licet judicio Rationis suffragante tentarent, non tamen aequè feliciter illis cessit, atque prioribus istis annis plerumque cesserat: mihi enim quantum potui diligenter perquirenti compertum fuit, etiam magnam corticis quantitatem exhibitam rarissime aegrum a morbo liberasse; idque ita perraro, ut, quoties restitueretur aeger pristinae sanitati, ego id magis fortunato alicui morbi eventui, quam corticis viribus, tribuendum arbitrarer; ita penitus cortex descivit ab illa sanandi vi et certitudine qua praedictis illis annis pollebat. Febrim istam intelligo quacum nobis impraesentiarum res est, quae quoti-

^b Deest § 22 in ed. '86.

dianam aliquatenus imitatur: ubi vero tertianae genuinae, DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.
vel alternis diebus invadentis, typus reperitur, cortex Peruvianus perinde hodie atque olim aegris opitulatur. Unde liquido constat, hanc Febrem ab istis Constitutionis prioris toto coelo distare; cum ne hilum quidem corticis usu hic proficiamus, cumque haec a vino et cardiacis aliisque calidis exasperetur magis; quibus omnibus cum corticis usu olim satis conveniebat, quin et cum ipsa Febre.

[24.] Porro notandum est, quod, grassante hac Febre, per Morbis
hic ventris
torminibus
praecipue
interdum
se ostendit;
aestatem omnem (maxime illam anni jam currentis,) morbus persaepe non tam pathognomonicis febris signis (calore scilicet, inquietudine, etc.,) quam ventris torminibus, nunc siccis, nunc dejectionibus, se ostendebat: cum nihilominus sub hac larva ipsa hujusce tempestatis Febris delitesceret, in qua exhalationes sanguinis inflammatoriae non pro more solito in externum corporis habitum protrudebantur, sed introrsum per arterias mesentericas in viscera inferioris ventris, sive intestina, et nonnunquam etiam per arteriarum coeliacarum ramos in ventriculum deponebantur; quae quidem exhalationes vomituritionem excitare solent, praecipue statim ab item vomituritione.
ingestione sive potus sive nutrimenti cujusvis solidioris. Quamvis autem haec Febris sub dictorum symptomatum specie ac forma delitescat, omnino tamen genuina illa methodo quam supra dedimus expugnanda est, perinde ac si usitata hujus Febris facie compareret, idque tam ratione venae-sectionis quam repetitae catharseos: nisi quod hic animadvertendum sit, quod, quoties Febris eo usque ventriculum infestet, ut aeger potionem retinere nequeat, pilulae cochiae majores (quae ad scrupulos duos exhibitae nunquam non per viscera sibi exitum parant,) loco potionis leniter purgantibus substitui possint. Devorentur vero pilulae hora quarta matutina, ita ut aeger superdormiat. Tum etiam hypnoticum dosi paulo largiore est concedendum; verbi gratia, laudani solidi Londinensis sesquigranum cum simili quantitate masticis in duas pilulas redacta eadem nocte deglutiantur^c; vel etiam laudani liquidi guttae octodecim vel viginti in uncia una aquae cinnamomi hordeatae, aut alio quovis vehiculo generosiore; quo ventriculus hujus tum viribus corroboratus, tum minori quantitate non irritatus, ad medicamenti rejec-

^c redacta . . . deglutiantur] Sic Syd., sed videtur —tum . . . —atur legendum.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Aquae
minerales
in ventris
torminibus
quibuslibet
a febre
oriundis
maximo
cum peri-
culo prac-
scribun-
tur.

Si haec
tormina ad
dysenteri-
am usque
confirma-
tam pro-
moventur,
fluxus lau-
dano et
certissime
et celerri-
me sisti-
tur.

tionem minus insurgat. At si quovis modo potio purgans et diacodium in ventriculo queant retineri, dictis pilulis et laudano omnino praeferantur; cum officio suo fungantur, corpore minus quam a pilulis excalefacto.

[25.] Cum autem de torminibus ventris mentionem fecerim, monendi hic mihi sunt populares mei, quanto cum periculo (prout frequenti observatione didici,) aquae minerales in ventris torminibus quibuslibet, vel diarrhoea, vel vomitione, vel affectu alio quocunque quem a Febre oriri vel suspicari possimus, praescribi soleant. Quandoquidem in tam subtili et spirituofo morbi genere ac Febbris extat, ejusmodi medicamenta mineralia ita omnia conturbant, ut, loco eorum symptomatum quae Febrem ex more usitato comitantur, accidentia prorsus anomala adducant, nec quicquam interea ad Febris extirpationem conferant; quod me diu saepeque observasse memini.

[26.] Illud interim omnino observandum est, (utpote quod ad quam plurimos ab Orci faucibus liberandos pertineat,) quod, non obstantibus iis quae supra jam tradidimus, quotiescunque praedicta ventris tormina ad dysenteriam usque confirmatam (in qua, praeter ista tormina, materia quaedam mucosa una cum sanguine per sedem excernitur,) promoventur, hic mihi periculosissimum esse constat, morbum aggredi protractiore illa methodo, quae evacuandos primum, dein contemperandos, acres istos humores esse docet; (ut de remediis astringentibus varii generis, et variante forma intro assumptis, tum et clysteribus nunc abstergentibus, nunc consolidantibus, subinde injectis, nihil dicam;) cum experientia didicerim dysenteriam et certissime et celerrime curari, si, missis ambagibus, fluxus laudano confestim sistatur. Ita enim atrox et vehemens est hicce morbus, ut, si dysenteria jam confirmata adhuc purgare satagas, perquam metuendum sit, ne dysenteria sumptis inde viribus in praeceps lata aegrum praecredibili fermento, quocunque te postea verteris, diutius excruciet, vel etiam vita spoliet. [27.] Advocatus itaque, guttas circa viginti duas laudani liquidi in aqua epidemica, vel aqua mirabili, vel alia simili, protinus exhibeo, bis intra horas viginti quatuor repetendas; vel etiam hoc saepius statis intervallis, si nempe dosis jam praescripta, mane ac sero tantum usurpata, tam torminibus ventris quam dejectionibus

cruentis rite compescendis par non fuerit. Dejectionibus paululum incrassatis, vel jam magis consistentibus, (quod primum sanitatis mox recuperandae indicium est,) et fugatis symptomatis, tutissimum arbitror ut aeger aliquantisper in usu praedicti remedii mane et sero capiendi perseveret, guttulis aliquot indies demptis, donec eo amplius non fuerit opus. Animadvertendum autem est diligenter, quod aegrum ab usu paregorici lectulo diutius affigendum curo, cum situs quilibet paulo erectior cerebrum facile conturbet nisi aeger^d somnos post in lecto satis longos^e captaverit. [28.] Dietam quod attinet, si aeger vino prius assueverat, Canarense concedo, probe tamen aqua dilutum in qua panis crustulum fuerat decoctum, et quam frigidam in hunc usum in lagenâ asservandam jubeo, ut in promptu sit ubi vinum est contemperandum. Decoctum Album, e cornu cervi usto in aqua fontana, hic etiam affatim epotum prodest. Pro victu jusculum hordeaceum, vel e pullorum carnibus elixis, ovum sine testa coctum, vel aliud quodvis ex eupeptis, in primos dies sufficiet. Deinceps vero tum ad liquores magis generosos, tum ad alimentum uberius solidiusque, paulatim ascendendum, ne scilicet nimia vacuitas sive exinanitio vel morbum a quo convalescerat, vel alia symptomata quae exinanitio solet parere, denuo reducat. Veruntamen hoc est adnotandum, quod, licet in Constitutione jam regnante laudanum solitarium suo Marte dysenterias subjugabat, in istis tamen annis in quibus dysenteriae epidemicae grassantur, et caeteris praevalent morbis, non abs re fuerit, illas primum evacuationes quas in capite de *Dysenteria* olim [*Observ. Med.* iv. 3. 8 sq.] descripsi, in usum revocare.

[29.]^f Et sicuti in radicata illa dysenteria modo dicta, ita etiam in hoc qui sequitur casu, fieri non potest ut curatio methodo illa, quae Febri unde primitus ortum duxit debetur, illico possint expediri. Verbi gratia, nonnunquam usu venit ut quis rigore atque horrore corripiatur, calore et frigore per vices alternantibus, quae sunt haud mendacia Febris jam imminentis indicia. Derepente viscerum torminibus a materiae febrilis irruptione ac insultu gravissime discruciat. Aeger, cum venam ferire et alvum repurgare deberet, ad

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Calefacientia in accessu Febris adhibita vomitionem et tandem iliacam passionem causantur.

^d aeger] aut superdormierit, aut saltem add. ed. '86.

^e satis longos] om. ed. '86.

^f Cf. *Process. Int.* c. 26.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

normam suprascriptam, ad medicamenta nescio quae calc-
facientia, tam intro assumenda quam extra applicanda, se
confert; eo scilicet animo, ut flatus, quos hujus mali fontem
esse auguratur, his mediis discutiat: donec tandem auges-
cente dolore, et visceribus diuturniori mora quasi impacto,
motus intestinorum peristalticus, quo ex Naturae ordine
omnia deorsum propellere debent, inverti occipit, et inclusa
omnia sursum tendunt; unde aeger saevissimo cruciatu tor-
quetur, et provocatur ad vomitionem, malo^g jam in iliaca
passione desinente. Hic in medendi ratione quam Febris,
quae hujusce symptomatis causa erat antecedens, sibi postu-
labat, ulterius procedere nequit Medicus, quam ut sanguinem
ex aegri brachio semel extrahendum praecipiat: etenim quot
et qualiacunque demum cathartica propinaveris, ea statim
emetica fieri, atque ita sursum inversum viscerum motum
magis promovere, solent; cum ut plurimum vix fortissima
quidem medicamenta purgantia vel minima eorum pars in-
testina permeare valeant ac sedem petere. [30.] Rebus sic

Curatio in
hoc casu.

stantibus, consultissimum esse arbitror brachii venam primum
pertundere; mox, interjecta hora una alterave, clysterem ali-
quem ex iis qui potentius operantur injicere; ego fumum
nicotianae sive tabaci, ex tubulo inverso per vesicam majus-
culam in intestina validissime insufflatum, enema omnium
quae mihi innotescunt hactenus efficacissimum esse duco:
qui etiam post moram aliquam reiterari potest, nisi prior
immissus, soluta alvo, meatus deorsum versus reseraverit.
Huic^h autem remedio symptomate haud cedente, omnino
necesse est ut catharticum paulo fortius ac *δραστικώτερον*
in usum veniat, utut difficile fuerit exinde viam facere: ut,—

[Form. 112.]ⁱ R̄ Pilularum ex Duobus grana triginta quinque,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani;
Fiant pilulae quatuor, capiendae e cochleari uno Syrupi Violarum;
nullum insuper liquorem assumendo, ne minus retineantur.

Sin autem aeger hoc remedium per os rejecerit, hac methodo
procedendum. Laudani liquidi guttae viginti quinque aquae
cinnamomi fortis semiuncia instillatae statim propinentur; et
interjectis aliquot horis idem paregoricum repetatur. Cum

^g malo—desinente] om. ed. '86.

^h Huic autem &c.] Desunt in ed. '86 usque ad § 31.

ⁱ Cf. form. 196.

vero horum usu vomituritio ac ventris dolores remiserint, tunc catharticum prius dictum iterum exhibeatur: hoc enim tempore idem sub laudani tutela assumptum retinebitur, ac suo tandem defungetur munere. Verum si, anodynorum virtute ac vi jam penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, cathartico interim in corpore restitante; in hoc casu, ex dejectionibus per inferiora spe omni impraesentiarum abjecta, ad usum paregorici supra descripti revertendum, idemque eousque repetendum quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnimoda inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus restituatur: quo quidem tempore catharticum, quod hactenus ob contrarium intestinorum motum in corpore sisteretur, jam operationem suam per sedes exeret, quantumlibet ex tam repetito narcoticorum usu plane contrarium effectum iri videatur. Quod et ipse, dum haec scriberem, in generoso quodam ileo saevissimo laborante expertus sum; cui tamen postea, ex nimis longa tam humorum morbum committentium quam acrium catharticatorum retentione, aphthae supervenere, sed quae satis facile debellarentur usu corticis Peruviani supra descripto, ut et os saepe colluendo cum sequente gargarismate:—

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Aphthae
ileo super-
venientes,
quomodo
curatae.

[Form. 113.]^k R Succi Pomorum Agrestium libram dimidiam,
Syrupi de Rubo Idaeo unciam unam;
Fiat gargarisma.

[31.] At cum jam ductus isti pro Naturae lege denuo pateant, aegro liberum est ut ad dies aliquot ferietur a purgatione, donec scilicet tumultus nuper in visceribus excitatus omnino rescederit; quod temporis spatium humorum calori et acrimoniae diluendis contemperandisque satis commode impertiri potest: quo facto, catharsi alternis diebus (ut supra,) repetendae vacare debet, si vel minima adhuc restent Febris vestigia. Sed de hoc satis.

[32.]^l Si infans hac Febre laboret, tum hirudines duae utrinque pone aures applicentur; dein emplastrum epispasticum posteriori cervici admoveatur; cum cerevisia, qua rhabbarum fuerit infusum, purgetur. Si post catharsin Febris intermittere videatur, tum julapium^m cum cortice Peruviano

Infantes
hac Febre
laborantes,
qua metho-
do cu-
randi.

^k Cf. form. 160.

^m Cf. formm. 52, 155.

^l Deest § 32 in ed. '86. Cf. *Process. Int.* c. 6.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

(in capite *De Febre Intermittenti* [*Epist. Respons. I. § 29.*] pro infantibus descriptum,) exhibeatur.

Curatio Fe-
brium ex
dentitione.

[33.] Hoc in loco insuper est animadvertendum, quod, licet infantes huic Febris generi aequae cum adultis obnoxii sint, ac proinde pari cum illis methodo curandi, nisi quod pro ratione aetatis minor sanguinis quantitas est detrahenda, ac catharsis tum eorum aetatulae accommodanda, tum etiam forte rarius celebranda; (saepe enim et infantum et juniorum morbus a primo vel secundo saltem cathartico praedominabitur;) nihilominus serio advertendum est, an, quae hoc modo tractatur Febris, pro certo hujusce Constitutionis fuerit, non vero alterius speciei: quod diligenter perquiri debet in Febribus iis quae infantes corripiunt, in omnibus quibuscunque annorum Constitutionibus; vulgo enim notissimum est, infantes a doloribus ex dentitione ortis saepius in Febres agi, quae haud ita facile ab alterius generis Febribus internoscunturⁿ. In harum ego curatione diu multumque angebar, nec nisi nuperis his annis certo mihi persuadere potui, quemlibet ex illis qui meae curae concrediti ad sanitatem restituti fuerunt, tam arte quam casu convaluisse; donec tandem, de felici successu remedii haud ita celebris, imo ob tritum ejus usum plane contempti, frequenter admonitus, illud ipse quoque praescriberem; quod etiamnum prae caeteris quae mihi innotescunt medicamentis optime votis hic respondet. Ejusmodi verum est: guttae duae, tres, vel quatuor spiritus cornu cervi, pro ratione aetatis, in cochleari uno vel altero aquae cerasorum nigrorum, vel julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex.

Curatio Fe-
bris Hecti-
cae infan-
tum.

[34.] Est et symptoma aliud infantibus permolestum, longe diversum et a Febribus variarum annorum constitutionum, et ab illa proxime memorata. Est vero Hecticae species^o, infantes diu affligens, qua infestati sine insigni aliquo calore languent, cum appetitus dejectione, et tam artus quam corporis truncus ubique emaciantur. Simplicissima qua hic utor methodo talis est: rhei electi taleolatim incisi drachmas duas in lagenam vitream duarum librarum cerevisiae tenuis capacem, subere mox probe obturandam, immitti curo, (vel in alio quolibet liquore, quo pro potu ordinario uti solet infans,) quam cerevisiam ita medicatam infanti tam noctu quam

ⁿ Cf. *Process. Int.* c. 42.

^o Cf. *Process. Int.* c. 43.

interdiu, et cum et sine cibo, propinandam injungo. Epoto hoc liquore, duas alias libras rhabarbaro eadem superaffundi jubeo; quibus pariter exhaustis, alias adhuc duas pro tertia vice substituo; quo facto, et rheum vires suas amittit, et infans morbo ut plurimum liberatur. Ne tamen cerevisia primum affusa, rhei vi cathartica saturatius impraegnata, justo vehementius alvum cicat, cautius agimus, si libra una epota alteram statim adjiciamus; post vero, recentem cerevisiam non affundemus, nisi exhausta ea omni quae prius fuerat lagenae inclusa.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

[35.] Sed ut ad Febrem de qua nunc agimus, Constitutionis scilicet jam currentis, revertamur: hoc sedulo observandum est, quod in hoc Febris genere, (perinde ac in rheumatismo, et aliis morbis quam plurimis, quorum curatio solis evacuationibus absolvitur,) si dictis evacuationibus pertinaciter insistamus usque dum symptomata omnia prorsus ablegaverimus, saepius aegro non nisi morte medebimur. Neque enim ita insolens est, ut symptomata quaedam leviora, et quasi effloctae Febris reliquiae, aliquantisper etiam expirante jam morbo perdurent; a quibus tamen nullum aegro recidivae periculum est, quaeque sua sponte, pari passu quo sanitas redit, abscedent. Quid quod jam recitata symptomata haud raro nihil aliud sunt quam reiteratarum evacuationum, quibus Medicus morbi curationem tentavit, vera progenies? si huic saltem addamus in causae partem, exinanitionem illam quam aegri a consuetis cibis potuque abstinentia superinduxit: quae omnia cum in corpora jam a morbis infirmata et paene confecta vim fecerint, *vapores* (quos dicunt,) haud aliter elevantur quam in foeminis, atque eandem plane ob rationem, ob debilitatum scilicet et quasi disjectum fractumque spirituum animalium systema. Quapropter post factas, quae tollendo morbo sufficere queant, evacuationes, prudentis Medici est ab importuna earundem ordinatione sibi temperare, et paulisper attendere quid Tempus (Medicorum saepe felicissimus optimusque,) ad leviculorum istorum symptomatum depulsionem conferre possit; quae quidem saepenumero (prout multoties repetita observatione comperi,) a paregorico duabus^p vel tribus noctibus assumpto, sine alio quovis apparatu, sub morbi hujusmodi exitu devincuntur.

In Novae Febris curatione non est pertinaciter insistendum evacuationibus usque dum symptomata omnia prorsus ablegaverimus.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Laudatur
catharsis
post ve-
nae-secti-
onem hic
celebrata.

[36.] Methodus jam laudata caeteris quas expertus sum omnibus in hujusce Febris curatione facile antecellit. Si quando vero Febrim non prorsus tollat, id saltem agit ut intermittere cogatur; ac proinde Peruviano cortici, qui hic nunquam non triumphat, conficiendam tradit. Cum autem catharsis istic imperata curationi hujus Febris obesse nonnullis fore videatur, pro comperto affirmo, nihil ita certo atque ita potenter aegrum refrigerare atque catharsin post venae-sectionem (quae ubique praemittenda est,) celebratam: tametsi enim medicamentum purgans eo ipso quo sumitur die, atque adeo inter operandum, majorem impraesentiarum et in sanguine et in reliquis humoribus, quam qui ante fuit, tumultum excitet, et proinde Febrim intendat; id tamen noxae emolumento mox inde subsecuturo plus satis pensatur. Testatur enim experientia, catharsin (modo post eductum sanguinem tentetur,) quibuslibet aliis remediis felicius certiusque Febrem perdomare; tum quatenus foedam illam humorum illuviem e corpore exigat, a quibus ut a causa antecedente Febris accendebatur, vel si non antea peccabant ii, jam saltem concalefacti, et a Febris ardore quasi cocti et constipati, ad ejusdem moram diuturniorem multum faciunt; tum etiam quatenus anodyno viam sternit, quod tutius longe certiusque officio suo fungitur, quam si humores peccantes, qui paregorici vires aliter potuissent infringere, purgatione non fuerint eliminati.

E contra,
rejecitur
methodus
quae ma-
teriam fe-
brilem per
poros cutis
eliminare
satagit.

[37.] At e contra, sicuti methodus illa quae materiam Febrilem per poros cutis eliminare satagit, minus habet certitudinis, ita plus habet et fastidii et morae, utpote qua morbus saepius ad septimanas aliquot producit: cum aeger hoc modo primum in ipso sepulchri margine (si forte Libitinam evitet tandem,) constituatur; et per longum illum Febris decursum denso remediorum agmine infestetur, quibus ea expugnantur symptomata quae imperita morbi tractatio advexit; dum regimine et medicamentis calidissimis tentatur curatio ejusmodi affectus, qui pro genio suo utraque horum frigidissima omnino deposcit. Atque ita dum male sani homines Artis (falso dictae,) regulis se mancipant, etiam spreto sensuum illis reclamantium judicio, morbum ex sua natura brevem facilemque in diuturnum et difficilem erudite convertunt, omnia tumultu et metu conturbantes, et *fluctus*

(quod aiunt,) *excitantes in simpulo*^a: quo facto non iis magis opus erat, quam est naclero, ut, dum in mari libero navim possit agere, eandem inter cautes et brevia inserat; unde, licet majoris peritae gubernationis famae comparandae opportunitatem nanciscatur, servato in tanta desperatione navigio, viri prudentis saltem nomen amittet.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

[38.] Has itaque ob causas, et prudenti (uti spero,) fiducia affirmare lubet, quod dicta methodus curationis per venae-sectionem et purgationem expediendae plus alia quavis praestabit in Febribus quam plurimarum specierum expugnandis. Licet enim diaphoresis, proprie loquendo, Naturae ipsius sit methodus, qua materiam Febrilem foras protrudit, et praeter caeteris maxime genuina sit et accommodatissima, quoties Natura suo relicta arbitrio dictam materiam primum digerat, dein rite coctam per corporis habitum blande expellat; (quem felicem Naturae eventum Febres per sudores abigentis cum Medici practici saepe animadvertissent, hinc ansam arripiebant *δογματικώτεροι* fidenter statuendi, Febres universas hac tantum methodo, non vero alia quavis, profligari posse ac debere;) [39.] quo tamen dato et concesso, Ars nihilominus, quantumcunque Naturae imitationem prae se ferat, id saltem sibi privilegii arrogare nequit, ut Febribus per sudores certo exigendis par sit. Primo enim, nescit Ars quo pacto materia peccans ad expulsionem subeundam rite praeparanda sit; nec, si hoc sciat, certa ulla habet indicia, quibus de hujusmodi debita praeparatione possit moneri; unde etiam et tempus ciendo sudori opportunissimum ignorari necesse est. Temerariam vero sudoris, nondum peracta Diaphoresis vero periculosa. coctione, provocationem longe periculosissimam esse, nemo (opinor,) nisi pertinax negaverit; cum, materiam crudam in cerebrum impingens, oleum camino addat: atque, prout alias [*Tract. I. § 27.*] etiam innui, saluberrimum illud Hippocratis monitum, [*Πέποινα φαρμακεύειν καὶ κινέειν, μὴ ὀμέα*, i. e.] *Cocta, non cruda, sunt medicanda*, [*Aph. i. 22. t. iii. p. 711.*] non tam catharsin, quam diaphoresin, ex Arte sollicitandam spectare videtur. Etenim neminem in acgris tractandis vel mediocriter versatum fugere potest, quam multi indies male multentur a vetulis et imperitis medicastris pra-

^a *fluctus excit, in simp.*] i. e. in re levi turbas moventes. Cf. Cic. *De Leg.* iii. 16; Erasmi *Adag.* ii. 2. 73.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

postero hoc sudorificorum abusu: his enim more receptum est, ut, si quis de rigore et capitis atque ossium dolore (quae ut plurimum Febris mox invasurae praeludia sunt,) conqueratur, extemplo illum lecto adjudicant, et sudoribus quoquo modo extorquendis toti incumbunt. A quo importuno molimine tantum abest ut praecaveatur Febris, (quae forte vel sua sponte, vel eductis aliquot sanguinis uncis, potuerat evanescere,) ut e contra magis accensa vehementius exardescat, et in morbum jam radicatum confirmatumque abeat. [40.] Illud insuper (ut vetulas jam missas faciamus,) notissimum est, quod, sicut sudores isti qui Febre primum ingruente spontanei erumpunt, symptomatici omnino sunt, nullatenus vero critici; ita etiam, qui primis Febris diebus diaphoreticorum vi exprimuntur, nihil magis ad morbi curationem plerumque conferunt quam solent alteri illi symptomatici ita praemature sua sponte manantes, hoc est ut plurimum, ne hilum quidem. Deinde vero, sicut ignorat Ars opportunitatem illam temporis qua sudores eliciendi fuerint, ita pariter nescia est quam diu in iisdem sollicitandis perseverandum sit. Quod si diaphoresis ultra debitum tempus, quo scilicet materia morbum committens penitus fuerit exacta, protrahatur; humidarum istarum particularum, quibus sanguis diluendus contemperandusque erat, absumptio, Febris tum morae diuturniori tum incremento ministrabit. Constat itaque quam in lubrico res hic vertatur; cum e contra penes Medicum sit, alteram illam methodum qua materia Febrilis per phlebotomiam et catharsin eliminatur, pro arbitrio suo moderari. Adde, quod hoc etiam nomine haec illi alteri anteponenda est, quod scilicet, si forte Medicus propositum sibi scopum non attigerit in sanando aegro, saltem eundem in nullum discrimen adducit, quod in diaphoreticorum usu contingit, nisi convalescat: etenim vel calor lectulo jugiter inclusi, cui praeter solitum morem aliquandiu se addixit, (ut cardiaca quae in hac medendi ratione locum semper obtinent omittamus,) Naturae oeconomiam confundit, et convulsivos artuum motus aliaque symptomata prorsus anomala adfert. Quae sane ideo delineari non possunt, quia sub morbi historiam non cadunt, (quod in symptomatis plerisque ad quemlibet morbum spectantibus usu venit,) sed a superad-dito tumultu et confusione oriuntur, quibus saepe oppri-

mitur Natura, quoties curationem morbi hac methodo ag-
 gredimur:—quae quidem omnia vulgo malignitati nescio
 cui solent imputari.

DE NOVAE
 FEBRIS
 INGRESSU.

[41.] Cujus de *Malignitate* (sive notionem, sive verbum
 dixeris,) opinionis inventio humano generi longe ipsa pyrii
 pulveris inventione lethalior fuit: cum enim eae Febres praec-
 sertim *Malignae* dicantur in quibus intensioris praecacteris
 inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum
 cardiacorum et alexipharmacorum nescio quorum contulerunt,
 quo scilicet per cutis poros expellant quod somniant venenum;
 (hoc enim est dicendum, nisi malint verbis ludere, quam illud
 quod potest intelligi, serio proponere;) ex quo factum est ut
 regimen calidissimum methodumque huic parem iis morbis
 adaptaverint, qui frigidissima tum remedia tum regimen
 praecacteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur
 tum in variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura affec-
 tibus est, tum in Februm aliarum, curatione. In quem erro-
 rem forte inciderunt ex conspectu petechiarum, macularum
 purpurearum, et caeterorum id genus *φαινομένων*. Quae
 tamen omnia in plerisque subjectis, inflammationi, aegri san-
 guini jam diu plus satis a Febre accenso superinductae, om-
 nino debentur; utpote quae raro sponte sua efflorescunt,
 praeterquam sub adventu pestis ipsius, atque in initio inva-
 sionis istarum variolarum confluentium quae summae in-
 flammationis participes sunt. In hoc enim morbi genere
 maculae liventes in variis corporis partibus una cum pustulis
 primum erumpentibus comparent, atque aeger eodem tem-
 pore sanguinis excretionem vel per meatus urinarios, vel cum
 tussi per pulmones, fatigabitur; cum ita valida exagitatio-
 ne atque orgasmo ab inflammatione orto sanguis ferociat, ut,
 diffractis jam repagulis, in cavitates corporis praeceps ruat.
 Et licet maculae istae purpureae in hac Febre non a tam in-
 tenso sanguinis calore, qualis is est qui istiusmodi haemor-
 rhagias excitat, ortum ducant; ab eadem nihilominus in-
 flammatione, sed gradu remissiori, producuntur, et, quoties
 ista sanguinis excretio non accedit, refrigeranti regimini
 facile cedunt. [42.] Quod si malignitatis praesentiam
 non tantum e maculis purpureis colligunt, sed etiam ex eo

↑ excretio] (unicum in variolis symptoma cui devincendo nondum par est *Ars Me-
 dica*) add. ed. '86.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

quod observaverint, Febris symptomata subinde fuisse mitiora quam quae ejus naturae competere viderentur, aegrum tamen magis viribus occisum fuisse quam pro ratione temporis a quo coepit aegrotare; respondeo, omnia haec exinde tantum procedere, quod Natura, a primo morbi impetu quasi oppressa devictaque, non satis valida est ut symptomata regularia et magnitudini morbi consona exerat, omnia vero phaenomena prorsus sunt anomala: etenim perturbata oeconomia animali et quasi disjecta, Febris exinde deprimitur, quae, obtinente genuino Naturae ductu, vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in juvene quodam ad quem accersebar: quamvis enim ferme animum agere videretur ille, calor tamen in externis corporis partibus ita ad tactum sentiebatur temperatus, ut fidem mihi derogarent adstantes amici, quoties asserebam eum Febre laborare, quae ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negato, quasi strangularetur,) se explicare et ostendere palam nequibat; quod si venam inciderent, Febrem illico satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, et sanguine paulo copiosius educto, emicuit Febris, qua vehementiorem mihi nondum videre contigit; quae non nisi tertiae quartaeve demum phlebotomiae cessit^s.

Experientia, praeter rationes allatas, testatur hanc Novam Febrim evacuationibus per diaphoresin factis haud libenter cedere.

[43.] Quod si rationes a me allatae tanti non sint ut certo ac necessario evincant rem ita se habere atque ego statui, attamen, si suffragante experientia deprehendero hancce Febrim evacuationibus per diaphoresin factis haud libenter cedere, habeo quod quaero: neque enim cujuslibet demum ratiocinatio, sed potius experientia, docere poterit, quaenam febrium species diaphoreticis, quaenam vero aliusmodi evacuationibus, sanari possint ac debeant. Et profecto nemo sapiens cui tam hominum quam rerum natura satis est perspecta, in iis quae merae speculationes sunt, nullo autem certo experimento determinari queunt, in cujusvis mortalis verba, quantuscunque is demum fuerit, facile juraverit^t: cum idem animadvertisse debeat, momenta rationis ita prorsus varia itaque subtilia esse, ut, cum aliquis theoriam quamlibet proposuerit ita validis rationibus suffultam ut adstantium quotquot sunt omnium assensum extorqueat, hunc mox alius insignioribus

^s cessit] *Sed de his satis* add. ed. '86.

^t "Nullius addictus jurare in verba magistri." (Horat. *Epist.* i. 1. 14.)

forte Naturae dotibus praeditus excipit, qui sententiam istam quae ita pulchre stabilita videbatur convellit, et firmiori argumentorum vi nihil illud esse aliud quam cerebri commentum, cujus nulla prorsus in Natura vestigia reperiuntur, palam ostendit. Cujus jam loco is novam quandam substituit hypothesin, majori adhuc verisimilitudinis specie innixam, et magis affabre concinnatam; quod tamen posterius figmentum pari cum superiori illo fato fungetur, quoties tertius aliquis se objecerit, qui secundum istum tantum ingenio vineat, quantum ille sibi praecedentem devicerat. Atque hoc iterabitur toties quoties, donec tandem ad illum perventum fuerit, quem ultima humani ingenii potentia consummaverit. Quam vero difficile sit hunc hominem investigare et a caeteris dignoscere, statim sentiet, quisquis non usque adeo desipit, ut hanc sibi laudem delirus arroget. Quinimo, cum jure merito suspicari liceat, esse naturas in orbibus illustrioribus, per Universi expansum hinc illinc sparsis, pene infinitas, quae praecellentiori longe intellectus vi pollent quam nos homunciones; haud satis scimus annon vel totum hominum genus cerebrium (cogitationum officinam,) habeant a Natura ita efformatum, ut non tam quid sit absolute verum, quam quid maxime conveniens ac suis naturis accommodum, excogitare queant. Atque haec iis qui in Medicina facienda potius speculationibus vanis, quam experientiae solido sensuum testimonio innixae, fidem adhibent, dicta sunt.

[44.] Quod si quis hic regerat, "Annon igitur de facto experimur, hanc Febrem methodo huic quam tradis prorsus contraria persaepe fugari?" respondeo, *toto* (quod aiunt,) *coelo* distare curationem morbi ea methodo cui sola aegri nonnumquam ad sanitatem restitutio adstipulatur, et ejusdem curationem ista praeceos methodo cui et frequentior aegri restitutio, atque etiam phaenomena practica omnia quae in eodem curando ineidunt, pariter astipulantur. Exempli gratia: in variolis multi ex iis qui diro calidorum et regiminis et remediorum usu cruciantur, tamen convalescent; ex adverso autem, et iis pariter feliciter cedit, quorum curatio methodo plane contraria tentatur. Jam quo pacto litem hanc finimus, "Quaenam methodus est praeferenda?" Hoc plane modo certissime dijudicabimus: nempe si in illo regimine priori exploratum habuero, me, quanto magis aegrum exalefacio,

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

Quomodo differat Authoris curatio a curatione quae contraria prorsus methodo aliquando fit.

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

tanto magis febrem, inquietudinem, delirium, caeteraque symptomata, intendere ac promovere; e contra vero deprehendero, eundem, ubi moderate refrigeretur, tanto sedatori temperamento esse, tantoque minus tam a febre quam ab aliis symptomatibus vexari. Addo, quod, servata debita illa carnis musculosae temperie quae pustularum tum augmentum tumurationi maxime competit, et grandiores sunt pustulae et liberalius implentur quam si aeger nimio suffocaretur calore. Posito hoc utroque casu, satis manifestum esse arbitror, quam potius praxeos methodum sequi debeamus. [45.] Pariter in illa de qua nunc agimus Febre, si comperiar, aegrum, quo magis calefit, eo magis non tantum phrenesi, maculis purpureis, petechiis, etc., obnoxium esse, sed et Febrim insuper symptomatibus omnium generum irregularibus et anomalis exinde stipari; e contra vero, si alium aegrum ea quam jam proponimus methodo tractatum ab his symptomatibus prorsus liberum observaverim: Ratio dictat posteriorem hunc praxeos modum longe alteri praestare, tametsi uterque aeger ita diversimode curati ad sanitatem revertantur. Quod si plures hac via quam alia ista mortem effugiant, eo facilius solvitur controversiae nodus; qua de re non est mearum partium iudicium ferre, ne mihi et meis plus aequo faveam.

Quid portendat
haec Febris.

[46.] Atque haec de hac Febris specie. Quousque illa durabit, non hariolor; neque satis scio annon sit initium aliquod spirituosius ac subtile, et quasi primordium Febris istius Depuratoriae jam antiquatae, quam insecuta est immatissima illa Pestis^u. Sunt profecto phaenomena quaedam, quae me ut hoc credam quadantenus inducunt; quandoquidem non tantum Febres *Intermittentes* proprie dictae, praesertim Quartanae, hic illic sparsae adhuc restant, verum etiam nonnullae ex his Febribus Continuis subinde in *Intermittentium* castra, maxime autumnis jam pendente, commigrant: ut jam taceam, exacerbationes in hac Febre supra [§ 5.] memoratas, eorum paroxysmorum qui Febres *Intermittentes* comitantur, genium aliquo saltem modo referre; tum etiam, quod hoc morbo laborantes ad vomitionem satis sunt propensi. Qua de re tamen nihil prorsus pro comperto venditare animus mihi est, quoniam non jam mihi succurrit, qua facie

^u Cf. *Observ. Med.* i. 4: ii. 2; *Process. Int.* c. 2, 3.

Febris Depuratoria se primum extulit; prout libro *De Morbis Acutis*, Sect. i. cap. 3. [§ 4.] his verbis subindico:—"Quanto autem jam tempore praedicta Febris Continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hactenus satis fuerat ad generalia Februm symptomata attendere, utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora, easdem distingui posse animadverteram."

DE NOVAE
FEBRIS
INGRESSU.

DE

FEBRE PUTRIDA

VARIOLIS CONFLUENTIBUS SUPERVENIENTE v.

CUM vel aetas jam provectior et in occasum ruens, vel ad-versa quacum jamdiu conflictor valetudo, opportunum forte spatium posthac non concesserit, quo nuperas aliquot observationes a me (tametsi nimis sero in vita mea,) factas, circa Febrem Secundariam Variolis Confluentibus supervenientem, in publicum edam; veniam dabit Lector (opinor,) si paucula quaedam de hoc affectu, quantumvis a morbo quem superius tractavimus satis abhorrente, pergam subnectere.

[2.] Jamdiu alias [*Observ. Med.* iii. 2. § 50.] demonstravi quantum intersit inter Variolas generis Distincti, et Confluentis; in hoc scilicet, quod qui Distincto genere laborat, vix opis medicae indigus, sponte sua et Naturae vi convalescet, nisi forte ab initio diaphoresi in lectulo continuo indulserit. Namque (uti pridem alibi [*ibid.* § 20.] adnotavi,) qui "Discretis Variolis laborat aeger, cum satis prompte sudoribus diffluat, ac sibi omnia bona promittat, si morbi (ut sperat,) virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis cardiacis intro assumptis, tum regimine calidiore (ut par est,) adhibito: atque haec co facit lubentius, quod tum ab hac methodo in principio sibi melius videatur habere, tum etiam ad male fundatam adstantium opinionem propius accedat. Tandem vero eliminatis per *διαφόρησιν* particulis istis quae ad pustularum elevationem atque intumescentiam faciei debuerant facere, die octavo,

Quantum intersit inter Variolas generis Distincti et Confluentis.

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

quae turgescere et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida e contra reperitur, et albescent interstitia, licet interim rubescant pustulae atque eleventur, etiam post aegri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suaeque sponte evanescit, neque remediis ullis cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, et ad plures migrat:" quando idem ille sine ullo vitae periculo a morbo convaluisset, si Naturae rem committens nulli se prorsus regimini subjecisset.

[3.] At in Variolarum Confluentium genere longe aliter se res habet: licet enim hae (nisi sanguinis sive per pulmones, sive per meatus urinarios, excretio primis diebus accedat,) nec adstantes admodum perterrefaciant, nec aegrum in discrimen aliquod vitae adducant ad primos morbi dies; postea tamen istis diebus, sub morbi exitu, quibus aegrum maxime periclitari jam olim monui, ita derepente ad incitas redigitur aeger, ut an vita, an mors, insequatur, pariter incertum sit. [4.] In horum numero undecimum pono (si a primo morbi insultu^x computes,) scilicet in minime crudo, at maxime vulgari Confluentium genere, decimum quartum in crudiore adhuc, decimum septimum vero in omnium quae passim obviae sunt genere crudissimo. Tametsi aeger nonnunquam (sed rarius,) non ante diem vicesimum primum fato defungatur, pustulis usque ad id tempus ita incrustatis exsiccatisque, et in carnes quasi impactis, maxime in ipsa facie, ut ad separationem nulla arte queant perducī. At vero undecimo die aeger ut plurimum primum periclitari videtur, febre atrociori, inquietudine, aliisque symptomatis, una invadentibus, quae mortem in propinquo esse denunciant; a qua aeger, nisi Ars Medica intercesserit, plerumque opprimitur. Quod si hoc die non succumbat morbo, utrique illi posteriores, quos indicavimus, adhuc metuendi restant. Quinimo, per spatium illud omne quod inter undecimum et decimum septimum interjacet, appetente vespera, molestissimo inquietudinis quasi paroxysmo quotidie vexatur, et mors quasi vi et armis protelatur. [5.] Porro ostendi, hanc causam esse majoris minorisve in

^x Cf. *Dissert. Epist.* § 5.

his Variolarum generibus periculi aegroto impendentis, quod scilicet in genere Discreto, cum phlegmonae, sive tumores cum inflammatione, (cujusmodi sunt pustulae omnes ubi primum eleuantur,) pauciores extiterint, ac proinde non nisi exigua puris quantitas in sanguinem per circulationis leges foret regerenda, ubi illae jam coeperint maturescere, nullus ex hac parte metus est ne febris nimium insurgat; cum Natura impressionibus in sanguinem factis a tantillo puris, cohibendis facile par sit. Cum vero in genere Confluentium, ubi corpus fere universum his phlegmonis protegitur quae postmodum in abscessulos totidem facessunt, tanta puris vis diebus praefatis (in quibus pustulae, duce Natura, ἀκμὴν suam, vel debitam maturitatem, ut plurimum obtinent,) per venas in sanguinem reducitur; tanta item halituum putridorum copia ab omni corporis, jam quasi suppurati, undique superficie in sanguinem subrepat, ut febris ex hac occasione excitata Naturae vires penitus prosternat: atque ita extinguitur tandem aeger, partim a febre, partim a veneno quod sanguinis massam infecerat, jugulatus. [6.] Quapropter, quando aegri incolumitas usque adeo a Variolarum paucitate, periculum vero e contra ab earundem auctiori numero, pendeat, dictat Ratio, vel etiam sensus omnibus communis, periti Medici esse, ita non materiam Variolosam sub principio morbi regimine et cardiacis calidoribus vehementer propellere, (unde nimia fit assimilatio materiae morbificae in sanguine contentae, totaque corporis substantia quasi in fomitem morbi facessit,) ut omnem potius operam in reprimenda tam enormi et subtili inflammatione collocare debeat; nempe educto ante omnia e brachii venis sanguine, si vel levis fuerit suspicio (sive a florente aegri aetate, sive ex eo quod sanguinem liquoribus generosis accenderit, sive quod vehementiores dolores in aliqua corporis parte fuerit perpressus, sive denique ab immani vomitione,) Variolas jamjam exituras ad Confluentium speciem referendas; postea vero propinato emetico ad eundem scopum collimabit. Cum vero nihil aequae aegrum percalefaciat, nec proinde nimis copiosam materiae Variolosae assimilationem aequae promoveat, atque aegri jugis in lecto decubitus; ego illum ab usu lectuli interdum semper arceo usque ad sextam diem a prima morbi invasione, sive ab eruptione pustularum quartam, quo tempore omne pustularum

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

Rationalis
methodus
in Variolis.

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

agmen jam in conspectu est. Posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem; at non pluribus densioribusve stragulis coopertum, aut luculentiori in cubiculo foco illum uti sino, quam quibus, sanus cum esset, solebat uti. Interim cerevisiae tenuioris, aliorumque liquorum refrigerantium qui aegro sunt acceptissimi, usum liberalem concedo. [7.] Quandoquidem vero, non obstante vel temperatissimo regimine, aeger nihilominus in calores, deliria, et molestas inquietudines, frequenter incidet; hypnoticum praescribo singulis noctibus, sed paulo temporius quam pro recepto more, sumendum; quoniam in hoc morbo quasi paroxysmus quidam, sive exacerbatio caloris et inquietudinis, quotidie sub vesperam fere reperitur. Quae hic traditur methodus, et ad praecavendum justo uberiorem Variolarum proventum, (unde maximum aegro periculum intentatur, ut supra docui,) et ad conciliandum tum incrementum pustulis, ubi jam omnes exierint, tum debitam postea maturationem, accommodatissima est.

[8.] Attamen, (quod sane dolendum est, cum florentissima hominum aetas hac fere strage deleatur,) tum his quae praecipimus, tum aliis omnibus quae hactenus invenit Ars Medica, praesidiis nihil proficientibus; saepenumero aeger, licet usque eo non admodum periclitetur, tamen vel undecimo (quod usu venit,) die, vel alio aliquo istorum quos variis speciebus Variolarum Confluentium ceu magis fatales assignavi, vehemente Febre corripitur, una cum suffocatione et jactatione inquietissima, et de tanta spe decidens subito moritur, attonitis et stupentibus amicis, qui ad hoc usque punctum aegro bene ominabantur. In frangendo improvise hoc morbi impetu, cum prius is omnia fecerit quibus praecaveri potuerat, maximopere desudabit Medicus. Quem in finem serio perpendendum est, Febrem illam adventitiam quae undecimo die Variolis Confluentibus laborantes adoritur, morbum esse tam ab ipsis Variolis, quam ab ista febre quae vel earum eruptionem praecedat, vel primis nonnunquam diebus a phlegmonarum inflammatione gignitur, prorsus diversum: nihil enim est aliud quam Febris Putrida, proprie dicta, particulis putrescentibus et a pustulis jam adeptis maturitatem suam inquinatis, in sanguinem (uti dixi,) resorptis ortum debens, quarum noxia et Naturae inimica qualitate aeger eodem tempore et pessima Febre et veneno lacessitur. [9.] Quam-

Febris Variolis Confluentibus 11mo die superveniens est Putrida.

obrem ea sola in remediis huic malo cedere posse prudens quispiam existimaverit, quae ad retundendam Secundariam hanc Febrem, quam *Putridam* appello, maxime faciunt. Id vero nihil efficacius praestat quam copiosa sanguinis eductio, quo pacto vitatae illae particulae quae morbi sunt fomes, confestim e sanguine exulant. Neque huic praxi (si quid ego judico,) Variolae in quo jam sunt statu, vel minimum intercedunt: jam enim pustulae nullo modo introrsum agi possunt; adeo ut, si aeger hoc morbi tempore fatis cederet, et cadaver in terram frigidam exponeretur, attamen pustulae jam in duritiem incrustatae, nec intra cutim se recipere, nec minimam molis suae partem amittere, poterint. Nec sane cum Variolis jam nobis res est, sed cum alio prorsus morbo, nempe Febre Putrida. [10.] Has ob causas sequente methodo (a quo postremas de Variolis observationes in publicum edidi, mihi comperta,) feliciter usus sum; quam si omittas, nec aliam video, nec conjectura assequi possum, quo pacto aeger ita certo queat liberari. Cum itaque ad has incitas redactus fuerit aeger, et ex inusitata symptomatum immanitate statim animam acturus videatur, nisi quis Θεὸς^y ἀπὸ μηχανῆς praesentissimam opem adferat; in hoc (inquam,) casu, sive undecimus jam dies illucescat, sive alius quis isto posterior, sanguinis unciae decem vel duodecim ex eo brachio in quo pustulae rariores situ majorem feriendae venae commoditatem fecerint, quam primum sunt mittendae: quamvis enim paregorica, vel lectuli interdiu abdicatio primis morbi diebus, etiam omissa venae-sectione, orgasmo vel paroxysmo, cum nocte ut plurimum ingruenti, debellando queant sufficere; attamen per hos dies Febris Secundariae nulli alteri adminiculo secure fiditur nisi copiosae sanguinis detractio, qua sola orgasmus per id temporis desaeviens tuto sedatur. Vesperi anodynum, uti prius, larga dosi exhibendum est, (ad quod jam tanquam ad sacram anchoram confugimus,) atque ita deinceps tam mane quam sero, alicubi etiam et hoc saepius: est enim diligenter observandum, quod in quibusdam orgasmus ita supra modum efferatur, ut etiam praelarga paregorici dosis ejusdem impetum usque ad duodecim horarum spatium subjugare vel sistere nequeat; quo in casu om-

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

Ejusdem
curatio.

^y Deus ex machina dicitur ubi in rebus perplexis praeter spem exoritur ali-

quis qui negotii difficultatem expediat. Cf. Erasmi *Adag.* i. 1. 68.

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

De con-
strictione
alvi tan-
dem super-
veniente.

nino necesse est ut dicta dosis octava vel etiam sexta^z quaque hora repetatur.

[11.] Cum vero sub ultimis morbi diebus haud raro accidat, aegri alvum (partim a morbi natura, partim a magna paregoricorum vi, quorum opem plane deposcebat medendi ratio,) ita constipatam esse, ut tum fere suffocetur ille, tum Febris ad eum gradum ascenderit ut jam de aegro paene conclamatum videatur; duro huic nodo durus cuneus aptandus est; et rebus sic stantibus, longe minus aegro periculi erit ab assumpto cathartico leniente, quam a Febre eo vehementiae ab alvinarum faecum retentione provecta. Hic ego satis feliciter electuarii lenitivi sesquiunciam^a in aquae stillatitiae tenuioris (exempli gratia, aquae cichorii, vel aquae lactis alexiteriae,) unciis quatuor solutam propinavi. Qui quidem haustus, licet, tum ob alvi constrictionem huic affectui solennem, tum etiam ob diuturniorem hypnoticorum usum, haud ita subito ventrem exolvat, plerumque tamen, si mane deglutiatur, ante noctem dejectiones aliquas parit. Quod si minus praestare valeat, attamen paregoricum vesperi assumendum est, imo et citius, non obstante cathartico^b nuper assumpto, si modo inquietudo ingens, aut aegritudo aliqua insignis, periculum minitetur, ne aeger hoc praesidio destitutus, dum dejectiones nos praestolamur, luce privetur. Nec aeger damni vel minimum ex hoc tam leni cathartico capiet, si nihil prorsus efficiat ad dejectionem provocandam. Si itaque primo die votis non respondeat, iteretur proxime sequenti; quae secunda dosis priori in suppetias data, rarissime Medici opem frustrabitur: at si primo die id egerit, ut hujus saburrae quantum satis in praesens est, subduxisse Medico videatur, atque aeger exinde melius se habere coeperit, secunda dosis in aliud tempus potest differri. [12.] Atque hac ratione tam venae-sectio quam catharsis per intervalla repeti possint, prout Febris mos atque aegri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Veruntamen in catharseos negotio illud probe notari velim, (ne injecta ejus rei mentio longe plus damni quam emolumenti apportet,) aegrum non esse purgandum nisi facessente jam morbo, verbi gratia, die decimo tertio, aut eorum aliquo qui

^z vel etiam sexta] om. ed. '86.

^a sesquiunciam] 3ij ed. '86.

^b cathart.] paregorico ed. '86.

illum sequuntur; nec per istos etiam dies, nisi sanguis a quo
Secundaria Febris invasit fuerat imminutus.

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

[13.]^c Sed ut (quantum in me est,) praxi in hoc morbo ultimam manum imponam, paucula de sputo sanguinis, ut et de mictu sanguineo, Variolis supervenientibus, in medium proferre non gravabor. Utraque haec haemorrhagia (ut olim [*Observ. Med.* iii. 2. 25, 26.] adnotavi,) sub morbi initio contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel, si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densae latent, atque ejus sunt generis quae in maxime Confluentes adoluerent, nisi jam dictum symptoma aegri morte morbum finierit: maculae interim purpureae hic illic^d superficiem corporis obsident, tristem eventum interminantes. Verum tamen debita sanguinis contemperatione maculae hujusmodi auferantur, attamen tam mictus sanguinis quam violenta ejusdem e pulmonibus eruptio indubie mortem praenuntiare solent. Veruntamen tremenda haec difficultas superari etiam possit, et aegri vita in tuto collocari: etenim cum haec symptomata intensae sanguinis inflammationi, ac proinde summae ejusdem tenuitati, originem suam debeant, remedia ista quae sanguinem contemperant, ac pariter quae vi qua pollent astringendi incrassandique cum minus fluxilem reddunt, haemorrhagiis hisce apprime succurrunt. Quamobrem post unicam sanguinis liberali manu educationem paregoricum exhibeatur: ut,—

De sputo
sanguinis,
ut et de
mictu san-
guineo Va-
riolis su-
pervenien-
tibus.

Harum
haemor-
rhagiarum
curatio.

[*Form.* 114.] ℞ Aquae Papaveris Rhoeados uncias duas,
Laudani Liquidi guttas quatuordecim,
Aceti Destillati drachmas tres,
Syrupi de Meconio semiunciam;
Misce; fiat haustus.

Deinde sequentia, vel his similia, praescribantur, donec haemorrhagia prorsus evanuerit:—

[*Form.* 115.] ℞ Trochiscorum de Terra Lemnia,
Boli Armenae, ana drachmam unam,
Terrae Sigillatae,
Lapis Haematitis,
Sanguinis Draconis,
Coralli Rubri praeparati, ana semidrachmam,
Mastiches,
Gummi Arabici, ana scrupulum unum;

^c Deest § 13 in ed. '86.

^d illic] Sic edd. recent., *illuc* Syd.

DE FEBRE
PUTRIDA
&c.

Misce; fiat pulvis subtilissimus, cujus capiat semidrachmam tertia quaque hora ex cochleari uno Syrupi de Symphyto, superbibendo cochlearia quatuor vel quinque julapii sequentis:—

[Form. 116.]^e R Aquae Plantaginis,
[Aquae] Germinum Quercus, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias duas,
Syrupi de Rosis Siccis unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad levem aciditatem;

[Misc.]

Interim singulis noctibus paregoricum praescriptum propinetur. Emulsiones item ex quatuor seminibus frigidis majoribus^f, cum seminibus papaveris albi, magnopere conferunt. Cessante vero haemorrhagia, reliqua per decursum morbi agantur prout in *Variolarum* capite [Observ. Med. iii. 2.] traditur.

[14.] Antequam finem faciam, hoc adjiciam; quod, quoties guttulas aliquot *Laudani Liquidi* usurpandas praescribo, Laudanum meae descriptionis intelligo, cujus formula in libro nostro *De Morbis Acutis*, capite de *Dysenteria* [iv. 3. 14.] habetur; et quod *Syrupum de Meconio* illum volo, qui conficitur ex uncis quatuordecim capitum papaveris albi bene siccatorum, et (post macerationem in aquae fontanae libris octo ad horas viginti quatuor,) probe coctorum, dein expressorum quam fortissime; quorum colaturae adduntur sacchari unciae viginti quatuor, et in syrupum coquitur. Has enim duas praeparationes in suo genere efficacissimas esse judico; praesertim Syrupum de Meconio, cujus uncia una plus praestat quam unciae duae alterius istius, in quo papaverum capita humidiora usurpantur, liquor non ita fortiter exprimitur, et, loco nigri, quandoque capita papaveris rheados, quae paululum virtutis habent, partem ita magnam suppeditant. Quoties itaque non satis mihi constat de alterutrius horum paregoricorum viribus, utrorumvis loco Laudani Londinensis solidi sesquigranum, vel etiam grana duo, soleo praescribere in aqua appropriata soluta; quo pacto ab omni errore et mihi et aegro meo caveo.

^e Cf. formm. 88, 199.

^f Sc. citrulli, cucumeris, cucurbitae, et melonum. v. Blancardi *Lex. Med.*

DE

MICTU SANGUINEO

A CALCULO RENIBUS IMPACTO^a.

QUAMVIS hominis minus cauti et prudentis esse videatur, observationem in vulgus spargere, cujus in se ipso tantum experimentum ceperit; nemo tamen (opinor,) aequus rerum arbiter aegre feret, me, qui tamdiu tantaque a Mictu Sanguineo, a Calculo Renibus impacto orto, fuerim perpessus, humanitate et miseratione erga sodales in hoc malo meos commotum, iis qui eodem morbo excruciaci quandoque poterint, ista remedia indicare quae mihi aliquali levamini fuerunt, quantumlibet vulgaria et nihili facienda forte videantur.

[2.] Anno 1660 podagra me invasit, paroxysmo tum immaniore tum diuturniore, quam prius unquam, miserum affligens. Cum ex hac causa aestivo tempore vel intra vel supra lectum submollem jugiter ad duos menses decumberem, sub finem paroxysmi dolorem hebetem et obtusum maxime in sinistro Rene, nonnunquam (licet rarius,) et in dextro, coepi persentiscere. A podagra convalescenti haerebat utcunque Renum dolor, qui per intervalla quaedam, nullatenus acutus, sed satis tolerabilis, me submonebat; nondum enim Paroxysmo Nephritico (cujus sunt comites dolor ingens per ureterum ductus vesicam versus tendens, tum vomitio enormis,) vel semel laboraveram. Quamvis vero nondum aderant ista Calculi Renum indicia, cum ratione tamen judicabam me Calculum mole insigniorem in Renum pelvi gestare; qui cum major esset quam ut ex pelvi dicta in ureterum ductus elabi posset, praedicta symptomata non intulit. Qua in re, post annos multos elapsos, me hallucinatum non fuisse certo comperi: etenim cum bruma anni 1676, statim et soluto rigidissimo gelu, diu multumque obambulassem, urinam mox reddidi

^a Cf. *Process. Int.* c. 21.

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.

Mictus
Sanguinei
a Calculo
Renibus
impacto
curatio.

sanguine permistam; idque toties mihi usu venit, quoties vel multum itineris pedibus conficerem, vel in curru per platearum pavimenta veherer, quantumlibet lento equorum gressu; quod mihi tamen non accidebat, quoties per viam regiam lapidibus non stratam, licet quam longissime, curru vectarer. [3.] Urina quam tunc excernebam, tametsi terribili sanguinis tantum non sinceri specie prodiret, non ita diu post sanguine in fundo seorsim grumescente, in summitate limpida et sui similis conspiciebatur. In hujusce mali remedium sanguinem satis copiosum e brachio mitti curabam, et post purgationes universales medicamenta refrigerantia et incrassantia varii generis in usum revocabam; diaetam interea his consentaneam adhibens, liquores acidos, acres, et attenuantes sollicitate devitans. Cum autem neque ista, neque alia permulta quae numerare longum esset, quicquam prodessent; et metuens calculum, quem grandiores esse suspicabar quam ut expelli posset, aquis chalybeatis ad exitum sollicitare, tandem spem rei bene gerendae prorsus amisi; idque eo potissimum nomine, quod observaram, senes aliquot mihi notos sibi mortem accersisse, dum hujusmodi remediis incassum morbi curationem molirentur. Stetit itaque sententia non amplius tentare, at, vitato tantum quam potui maxime corporis motu, ab hoc affectu mihi cavere. [4.] Tandem vero animo forte recolens, quam mire nonnulli deprædicent seminis fraxini vim lithontripticam, subiit cogitare, quod, si semen ejusmodi virtute polleret, omnino verisimile esset mannam fraxini adhuc plus posse; cum manna quam habemus (docente botanographo τῆ παύ^b, D^{no} Johanne Ray, post alios scriptores,) neque mel æreum est, nec ros aliquis coelestis, sed liquor potius tam e foliis quam e trunco et ramis fraxinorum in Calabria nascentium exudans; de cujus rei veritate idem, dum in Italia peregrinaretur, certior factus est ab eruditissimo Medico, qui ex ramulis et foliis linteo a se curiose connectis mannam (qui est succus ita concretus, ut dixi,) saepius collegit. (Vide Johannis Ray *Catalogum Plantarum Angliæ*.) Experimentum itaque facturum, mannae uncias duas cum semisse in seri lactis libris duabus solutae, hausi pauxillum succi limonum subinde, dum purgarer, deglutiens; quo et catharticum acuerem, quod segnius operari solet, et ventriculo minus

^b τῆ παύ] i. e. celeberrimo.

ingratum redderem. Ab hujusce remedii usu vix dici queat, quantum ego levaminis circa Renum regionem perceperim; licet enim antea non semper dolerent Renes, tamen pondere quodam gravativo et molesto sensu afficiebantur. Quod cum ita feliciter mihi eessit, idem catharticum singulis hebdomadis stato quodam die ad menses aliquot continuos in usum revocabam; et post singulas catharseos vices melius me habuisse plane sum expertus, donec tandem etiam rudiores curus conquassationem ferre potuerim, ab hoc symptomate prorsus liberatus usque ad veris tempus jam proxime elapsam. Quo appetente, cum per praegressam hyemem fere omnem podagra laborassem, et prae nimia corporis ad motum inhabilitate quieti et ἀκίνησις magis quam alias solebam indulsissem, rediit denuo Sanguinis Mictus. Hic ego an ad catharsin me iterum reciperem haerebam dubius; quoniam nuperis hisce annis, omni corporis substantia in podagrac sedem et fomitem quasi perversa, catharticum, quantumlibet lene, diutinum podagrae paroxysmum certo certius accerebant. Tandem animo succurrebat, quod, si paregoricum singulis noctibus post purgationem adhiberem, quo tumultus a cathartico excitatus sedaretur, posse me pristinam methodum mannae semel in hebdomade capiendae tuto resumere. Un-
eas itaque duas cum semisse in seri laetis libris duabus dissolutas mane hausit, et sero guttas sedecim laudani liquidi in cerevisia tenui dormiturus adjeci, et mannā et laudanum dicto modo repetens, bis in septimana ad sex vices. Postea vero manna semel in septimana tantum uterer, humorum illuvie jam ita copiose a cathartico subducta, ut a podagra minus metuendum erat. Cum tamen mea mihi ratio plane dictaverit, quod, si facultate aliqua, sive dissolvente, sive alio quovis modo lithontriptica, fuerit insignita manna, omnino est necesse ut medicamentum, quale est laudanum, valide astringens, remedii, in quo spem collocaveram, efficaciam ac vim quadantenus infringat; satius esse duxi hypnoticum missum facere, cum jam semel tantum in septimana alvum solverem. [5.] In qua methodo jam ad menses aliquot persistiterim^c, eundem septimanae diem ubique catharsi dieans; nec me ab hoc meo more, ex quacunque data ansa, dimoveri paterer^d. Licet, a prima remedii hujus dosi, dolor qui in

^c aliquot persistit.] aliquam multos persisto ed. '86.^d paterer] patior ed. '86.

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.

dorso erat remittebat, uti prius, tamen non ita diu post re-
petita catharsis podagrae signum dedit, quod nunc artubus
nunc visceribus bellum coepit indicere; at haec morbi tenta-
mina laudanum fortiter repressit. Cum haec mihi medendi
ratio hactenus bene verterit, in eadem perseverandum mihi
esse judicabam^e, tam ad praecavendum Mictus Sanguinis re-
cursum, quam ad imminuendum aliquantulum calculi fomi-
tem^f: quod tandem votis respondit, haemorrhagia ista, ex
quo Tractatulum hunc primum edidi, prorsus evanescente,
proindeque manna in totum abjecta. [6.] Purgationem
itaque quod attinet (modo Sanguinis^g Mictus urgeat, et solum
cathartico hoc lenitivo, manna scilicet, et secundum metho-
dum supra a me traditam, subducatur alvus,) jam retractanda
mihi est sententia illa mea quam in scripto *De Podagra* [§ 23.]
olim evulgaveram; nempe Podagra affectis minime condu-
cere, ut vel initio, vel in declinatione, vel per paroxysmorum
intervalla, purgentur:—

— “nec si miserum Fortuna Sinonem

“Finxit, vanum etiam mendacemque improba finget.” [Virg. *Aen.* ii. 79.]

Nondum enim in mentem mihi venerat, paroxysmum, quem
a tumultuante cathartico excitandum metuebam, exhibito
sub noctem hypnotico prohiberi potuisse. Nihilominus^h, si
podagram solum respiciamus, evacuationes qualescunque plu-
rimum nocent, ac proinde nequaquam sunt admittendae, nisi
symptoma dictum earundem usum omnino postulaverit.

De regi-
mine et
victus ra-
tione in
hoc affec-
tu.

[7.] De regimine et victus ratione quae utrovis horum
affectuum laborantibus competere mihi videntur (quando nihil
eorum praeterire velim quae istis usui esse poterint, qui iis-
dem, quibuscum ego, morbis conflictantur,) haec addo.
Mane lecto exsurgens, decoctionis foliorum *Tea* cyathum
unum alterumve exico; dein curru ad meridiem usque
gestatus, et domum reversus, quovis ciborum genere mihi
grato et eupepto modice (id enim ante omnia semper et

^e judicabam] judico ed. '86.

^f calculi fom. — abjecta] ipsius podagrae fomitem, (cujus radicalem curationem jam a me posse obtineri plane despero, rariores paroxysmos, eosque breves ac tolerabiles solum exceptans,) subductis per haec intervalla foedis illis humoribus, qui a depravata coctione, prima hujusce morbi origine, in corpore sensim accumu-

lantur, donec tandem summum depravationis gradum adepti, in podagrae paroxysmum actu desinant, ex occasione vel solito majoris sive animi sive corporis agitationis et motus, vel causae alterius cujuslibet, unde dicti humores ad fluxum incitantur. ed. '86.

^g Sanguinis — solum] om. ed. '86.

^h Nihil. — postulaverit] om. ed. '86.

diligenti cum cura tenendum est,) me reficio; statim a prandio per singulos dies vini Canarini plus aliquid quarta parte librae (seu *pintae*,) vulgaris, ad promovendam ciborum in ventriculo concoctionem, et ad arthritidem a visceribus procul arcendam, haurire soleo. Pransus iterum rheda vector, et, quoties per occupationes meas non distineor, rus peto, aëris salubrioris inspirandi gratia, ad miliaria duo vel tria. Cerevisiae tenuioris haustus mihi pro coena est; sed et hunc repeto etiam in lectulo, me jam ad somnum compositurus; idque eo fine, ut hoc julapio succos acres calidosque in Renibus stabulantes, e quibus fit calculus, refrigerem simul ac diluam. Ego vero et hic et inter prandendum cerevisiam tenuem lupulatam, cerevisiae non lupulatae, quantumlibet tenui ac miti, praeferendam censeo: licet enim non lupulata, mollitie ac lubricitate qua pollet, ad subducendum Calculum jam in Renibus concretum, magis faciat; attamen lupulata, ob levem illam stypticitatem quam impertiunt lupuli, minus facit ad sabuli vel materiae calculosae generationem, quam facit non lupulata, cujus et viscidior est substantia, et lutulentiorⁱ. Mihi curae est, praesertim hyeme, ut lectum temporius petam; quo nihil magis confert ad concoctiones recte perficiendas, et ad conservandum pariter tenorem illum atque ordinem, qui Naturae jure debetur: sicuti, ex adverso, nocturnae lucubrationes senum cum morbo chronico qualicunque conflictantium tum concoctiones omnes imminuunt ac depravant, tum eorundem principio vitali vulnus haud facile medicabile infligunt. Illud etiam sedulo observo ad praecavendum a Calculo Mictum Sanguineum, ut, quoties per plateas ad longius aliquod intervallum curru vehendus sim, (gestatio enim, vel ad maximam quamlibet distantiam, per vias lapidibus non stratas minime officit mihi,) non prius rhedam ingredior quam haustum cerevisiae tenuis paulo liberaliorem ingessero; quem pariter itero ante regressum domum versus, si forte alicubi diutius fuerim commoratus: quo pacto semper mihi a Mictu Sanguineo satis est praecautum. [8.]^k At quoad podagram hoc unum adjiciam. Nuperis hisce annis, ex errore aliquo circa sex res non-naturales com-

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.

Quid in
retrocessi-

ⁱ lutulentior] Quo die catharsi defun-
gor, ex pulli carnibus prandium mihi est;
vinum tamen Canarinum pro more meo

superbibo add. ed. '86.

^k Deest § 8 in ed. '86. Cf. *Process.*
Int. c. 61. § 16.

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.
one podagrae
agen-
dum sit.

misso, mihi retrocessio subinde materiae podagrica accidit; cujus signa sunt aegritudo ingens, cum vomituritione, et aliquali ventris dolore: artus interim ex improvise doloris sunt expertes, ac ad motum plus solito habiles. In hoc casu congium unum liquoris possetici, vel cerevisiae tenuis, devoro; et quamprimum totum per vomitionem rejecerim, vini Canarini haustulum, cui instillatae fuerint laudani liquidi guttae octodecim, ebibo, in lecto ad quietem me componens. Atque hac methodo meipsum ab imminente morte aliquoties liberavi.

[9.] Etsi vero haud quenquam fortasse deceat (eum maxime quem sive salvum, sive mortuum esse, hominum vix intersit,) ita crebram sui mentionem injicere; haec tamen eo animo dicta volui, ut aliis, quorum vita salusque majoris fortasse ponderis et momenti sunt, queant prodesse.

Qua ratio-
ne aquae
minerales
et chaly-
beatae Cal-
culo et po-
dagra la-
borantibus
noceant.

[10.] Hic postremo subindicandum est ingens discrimen, in quod nonnulli se conjiciunt, tam calculo quam podagra laborantes, quoties mannam in aquis mineralibus catharticis solutam inconsulto capiunt: quamvis enim hoc modo assumpta, et celerius vim catharticam edat, et minori nausea ventriculum irriteret; tamen minora ista commoda injuriam alias ab aquis illatam pensare non valent. Etenim, si Calculus Renibus inclusus ita magnae molis sit, ut per ureterum ductus in vesicam propelli nequeat, istae aquae paroxysmum ut plurimum excitant, qui eousque perdurabit, cum magno vitae aegri periculo, donec tandem Calculus in pelvim redierit. Quinimo nec chalybeatis aquis aeger se tuto committet, nisi prius certo sciat, Calculum majorem non esse quam ut per ureteres viam possit sive invenire sive facere: quod hoc tantum modo (quantum ego conjicio,) certo dignoscere potest; si nempe jam antea Paroxysmum aliquem Nephriticum fuerit perpressus, (cum dolore scilicet saevissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, et vomitu enormi,) pro comperto habeat non tam grandiore aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguum congeriem, quorum unus subinde in ureterem illabatur, atque ita paroxysmum hunc invitat, qui fere non desinit nisi Calculo in vesicam detruso. Cum res ita se habeat, nullum est magis efficax remedium, sive ad praecavendum minorum calculorum incrementum, sive ad eosdem e Renibus deturbandos, quam aquarum

Ad mino-
rum vero
Calculo-
rum incre-
mentum
praeca-
vendum,
ut et ad
eosdem e
Renibus
deturban-
dos, aqua-
rum chaly-
beatarum
potatio
liberalior
laudatur.

chalybeatarum potatio liberalior per singulas aestates jugiter repetenda.

[11.] Cum vero saepe accidat, ut Paroxysmo Nephritico quis corripiatur quando hujusmodi minerales aquae haud praesto sint, vel etiam tempestas anni adsit quae earundem potationi minus faveat; hac itaque compendiosa methodo, sine ulteriore remediorum apparatu, insistendum. Si aeger temperamento sanguineo praeditus fuerit, et aetatem provectiorem haud adhuc attigerit, sanguis ex brachio Reni affecto respondentem ad uncias decem extrahatur; deinde liquoris possetici, cui radice althaeae unciae duae incoctae fuerint, congius unus quam citissime devoretur, et sequens enema injiciatur:—

[Form. 117.]^m R Radicis Althaeae,
 [Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
 Foliorum Malvae,
 [Foliorum] Parietariae,
 [Foliorum] Brancae Ursinae,
 Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
 Seminum Lini,
 [Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
 Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram; colatura
 dissolve
 Sacchari culinaris,
 Syrupi Dialthaeae, ana uncias duas;
 Misce; fiat enema.

Quamprimum per vomitionem aeger totum reddiderit quod per os ingestum fuerit, ut etiam enema rejecerit, laudani liquidi satis magna dosis propinetur, videlicet ad guttas viginti quinque, vel pilularum Matthaei grana quindecim vel sedecim.

In senibus vero morbo aliquo diuturno fractis, ut et in vetulis *vaporibus* (vulgo dictis,) obnoxiiis, (praecipue si sub initium paroxysmi urinam eae reddant nigram ac sabulosam,) venae-sectio omittatur; at quoad reliqua, eadem quae jam dicta fuit via omnino procedendum.

[12.] Sed ut ad Calculum, qui hujus loci est, grandiore revertamur. Quod si Calculosus nullo unquam Paroxysmo Nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit Calculus quam ut ex pelvi possit elabi; non solum nihil proderunt ferreae

¹ Cf. *Process. Int.* c. 20.

^m Cf. *formm.* 96, 191.

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.

Curatio
paroxys-
mi Ne-
phritici¹.

DE MICTU
SANGUI-
NEO &c.

Aquarum
minerali-
um usus
quandoque
podagricis
nocuus.

aquae, sed etiam, ob jam dictas rationes, non sine praesenti periculo sumentur. Neque minus male quandoque podagricis cedit aquarum mineralium usus, modo senes fuerint, (ut sunt plerumque,) et pariter corporis habitu phlegmatico imbecilloque; in his enim nonnunquam Naturae vires eo usque sunt imminutae ac succisae, ut omnino metuendum sit ne tanta copia aquarum penitus obruantur ac succumbant. Sive vero hoc in causa sit noxae quam exinde capiunt homines tali habitu ac temperamento praediti, sive non sit; illud mihi compertissimum est, haud paucos, quorum corpora hoc morbo fracta admodum et quasi confecta fuerant, hisce aquis interemptos diem suum obiisse.

[13.] Atque haec eorum fere summa est, quae mihi in morborum curatione hactenus innotescunt, ad diem quo haec scribo, Septembris scilicet vicesimum et nonum, Anno Domini 1686.

FINIS.

Proceffus Integri
IN
MORBIS

Ferè Omnibus

CURANDIS,

A.D°. *Thoma Sydenham*, M.D.

Conferipti.

Quibus accessit graphica Symptomatum delineatio, unà cum quamplurimis Observatu dignis.

NEC NON

De *Phthisi* Tractatulo

Nunquam antehac Editio.

L O N D I N I :

Impensis *Sam. Smith & Benj. Walford*,
ad Insignia Principis, & *J. Knapton*, ad
Insigne Coronæ in Cœmeterio
D. Pauli. 1695.

AMICE LECTOR,

SPECIMEN habes Praxeos eximiae in dilectissimi filii M.D. usum, caute et diligenter excogitatum, sua ipsius manu conscriptum, mihi autem, pro familiaritate ista qua omnes excepit, concessum a clarissimo Sydenham, viro sane, cui vix aetas superior parem dederat, vel postera datura est, non modo in Arte sua mira sagacitate et ingenii acumine singulari conspicuo; sed et probis moribus et in humanum genus studio et amore insignibus adeo ut apud omnes summum sui reliquerit desiderium. Cujus praecepta licet animo meo et imo pectore infixata sint, ne tamen forte fortuna in mei ipsius et aegrorum detrimentum excidant memoria parum fida, typis haud ita pridem^a mandabam, exemplaribus circiter viginti impressis, ut amicis quoque inseruirem. Nescio autem quo pacto in lucem irrepsit publicam inter Miscellanea Curiosa superioris anni Norimbergae editum; sed inepta mole inutile. Prodiit tandem eo modo vestitum, ut Tibi sit in quovis loco paratum; figmentis cerebri vanis et futilibus sciolorum dogmatis nequaquam refertum, nec hypothesei placida solidis (ut videtur,) rationum momentis undequaque constipata superbiens; humile autem et modestum accurate morbos depingit, et accuratius adhuc medetur; in id solum sollicitum, ut innotescat, “quid Natura faciat aut ferat^b.” Et (si verum loqui liceat,) modo partium situs noveris, pateant Tibi per symptomata aegritudines, (quod assidua ediscas observatione,) scias deinde veram et genuinam medendi methodum per dietam et pharmaciam adhibere, fœlicissimus eris Practicus, et Tibi et infirmis optime consules. Parum interim Tua refert, utrum alcali peccet, an acidum; num in spiritibus animalibus, an in ipso sanguine, aut in recondito aliquo viscere, delitescat morbi minera; unde de periodico intermittentium reditu docte satis et prolixè possis disserere, dum interea ipsa febris sine ullis ambagibus, inquietudine, siti, calore, pulsu celeri, nausea, caete-

^a Sc. anno 1692 (?)

^b Cf. pp. 405, 479.

EDITORIS
EPIST.
AD LEC-
TOREM.

risque symptomatis, etiam astantibus palam est, et aperte dignoscitur. Hinc saepius mirari subit, quamobrem anxie ita et scrupulose immediatas et proximas morborum causas, dum Medicinam pertractandam suscipiunt, indagare satagunt, et e tenebris istis quibus Natura obduxit, irritum licet conatu, eruere, gravi et subacto judicio viri, et in Praxi versatissimi; satis interim gnari se latere vel quaevis obvia: unde enim dimanat graminis viridis, aut albus nivis color? quid est quod humana anima ratiocinari nequeat dum adhuc infantes aut pueri sumus? unde forma tua specifica? Satiuss esset Medicum quam Philosophum agere, (quis enim unquam Cartesium sibi Medicum voluerit?) minutissima phaenomena plane et rite enumerare, et remedia, quibus unusquisque morbus facilius cedat, candido et sincero animo proponere; ita tandem limites suos praetergressa, quibus angustis nimis jam includitur, Ars nobilissima, omnibus, quaquaversum patet orbis, faeliciter satis et prospere salutem, filiis autem suis honores summos, conciliabit.

Meditabatur^c paulo ante obitum tractatum de Phthisi peritissimus Medicus; in perquirendo Naturae methodum qua morbos amoliri studet, ut adjutrices porrigeret manus, et miseris hominum subveniret, diu nocturneque pensitabundo et anxio animo exercitatissimus. Hinc fidissimarum observationum serie et irrefragabili edoctus experientia, Medicinae Praxin ornavit et ad saniores reduxit regulas; sed (vae tabidis!) dum hujusmodi nunquam intermissis studiis detenti et defatigati spiritus solitis non vacabant excubiis, truculentissimus hostis, Podagra, quae per multos annos obsederat et debilitaverat artus, impetu facto in interiora viscera irruit, per vomitum et secessum enormiores intentans mortem. Unico autem morbo nescit cedere Medicorum Princeps; sed, cum malorum cumulo accessit et Renum Calculus, (qui corrasis vasorum osculis, sanguinem liberalius, quam senectus tulit, urinae permixtum effudit,) se jam non amplius opponens, nec vitae, nec mortis cupidus, placidam et pacatam expiravit animam. Ne tamen auxilio prorsus destituantur Tabidi, fragmenta quaedam, quae Auctorem ubivis sapiunt, in primo saltem morbi stadio plerumque proficua, (neque enim fas est, quod aegrotanti proximo opituletur, celare,) in publicum prodeunt, ut exinde pateat quam accurata et omnibus numeris absoluta (si

modo *DEUS Optimus Maximus concessisset vitam,*) expectari potuisset *Phthisiologia.*

EDITORIS
EPIST.
AD LEC-
TOREM.

Quid in Febris, Variolis, Morbillis, acutis caeteris, ut et chronicis, sanandis valuit optime meritis Autor noster, sequentes indicant paginae. Regimen et diaeta instituuntur aptissima; praescribuntur remedia pauca, sed necessaria, nec in Pharmacopolarum lucrum excogitata, nec inani ostentationi composita: sitibundis aegris (eodem modo quo et ipse sitim suam restinguere solitus erat,) cerevisiam tenuem affatim et pro libitu hauriendam, unde mire reficiuntur et refrigerantur, concedit; nec immanitate plus quam barbara precibus eorum surdus, apozemata et julapia, prae ingrato sapore fastidita, substituit; maximam adhibet cautelam, ne exaestuans nimis, vel igne luculentiori, vel stragularum onere, plus adhuc incalesceret, vel a propinatis forsitan remediis eum in finem ut per poros eliminetur materia morbifica cruda adhuc et inconcocta; quae tamen, hac data ansa, concitato motu cerebrum petit, unde phrenesis, aut coma, aut extravasato sanguine deturpant cutim maculae purpureae, aut eruptiones (quas vocant,) miliares collum et pectus ubivis obsident. Nunquid ad amussim magis depingi poterat quam Variolarum historia? Eruptionis diem in utraque specie designat: pustularum ingenium ad unguem describit; quo tempore incipiat, et quamdiu continetur salivatio, quo iterum faciei manuumque tumor se prodat; quid tandem quolibet die expectandum, diserte explicat. Paregoricorum usum (quo emolumento judicent Practici,) primus persuasit: malum ingerendi cardiaca ante eruptionem morem, unde saepe accersitum fuerit Confluentium genus, merito primus improbavit. Melius autem haec ex ipso fonte. Valeas itaque, Amice Lector, et sicubi scateant mendae, ignoscas.

[1693.]

S. M.^d

^d S. M.] i. e. D^{us} Doctor Monfort: vide miscellanea literaria, cui nomen *The Gentleman's Magazine*, vol. xiii. pp. 529, 530.

ORBE^e diviso, vacuaque vix dum
Urbe decessit furibunda Pestis;
Strage non nostra satiata, verum

Strata ruina :

Foeta quin Lethi variante larva
Febris exarsit, face nunc citata
Torret exundans, itidemque lenta

Tecta favilla.

Virginum castos temerasse vultus
Hanc juvat, putri scelerata tabo
Polluit vivas; tenet una formas

Mille nocendi.

Horruit Diram Medicina Phoebo
Quaesta: qui tandem, cape mutuatas,
Torqueat velox mea Sydenhamus

Tela, sagittas.

Febris irato tremefacta laetas
Deserit terras, fugit ecce dextram
Osa vitalem! Stygiaque frendet

Mersa palude.

Fata, sed nulla fugienda sorte,
Invident etsi Tibi Sydenhamum;
Posthumus floret, rediviva laetis

En levat ora.

Mente, non Lethe violandus ipsa,
Vivit in grata, pia vel sub umbris
Cura vivum nunc Tua praebet, in Te

Ipse revixit.

Amico integerrimo, Medico expertissimo, S. M., ob iteratam
hujus eximiae Praxeos editionem, gratulabundus haec vovet

[1693.]

CHRISTOPHORUS CRELLE, M.D.

^e Deest hoc carmen in ed. '95, ut et in edd. recent.

AMICO SUO INTEGERRIMO, M.D. EXPERTISSIMO,
DOMINO S.M.

*SOLUM sequaces praetulimus diu
Cum Medentes ; compar habebitur
Qui clariorem Te, minori
Reddidit hoc, Medicina, Libro.
Non hic tument mole superbiens
Blattis futurus praeda opulentior ;
Sensu sed arcta ditiori
Conciliant sibi verba pondus.
Frustra molesto vasta volumine
Lustres Galeni scripta ; minutulae
Acumen huic majus tabellae ;
Se stupet hic Medicina totam.
Hic non remoto sordidus angulo
Sensim fatiscet ; sedula strenue
Manus quotannis, spe perenni
Deteret, auctior ut resurgat.
Applaudet votis, turba Medentium :
Non Febris illum, Morbus atrocior
Haud afflet ullus ; commodis qui
Immoritur satagendo vestris.
Sic vovet*

[1695.]

CHRISTOPHORUS CRELLE, M.D.

MEDICAMENTORUM

QUAEDAM FORMULAE

IN PRAXI MAGIS FAMILIARES.

[Form. 118.]^a *Potio Communis Purgativa.*

℞ Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;

Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura dissolve

Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam;
Misce; fiat potio.

[Form. 119.] *Emeticum Commune.*

℞ Aquae Cardui Benedicti uncias duas,
Infusionis Croci Metallorum unciam unam,
Syrupi Caryophyllorum semiunciam;

Misce; fiat vomitorium: sumat hora quarta pomeridiana, superbibendo post singulas vomitiones haustum largum liquoris possetici.

[Form. 120.] *Julapium Perlatum.*

℞ Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Lactis Alexeteriae, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae unciam unam,
Margaritarum praeparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;

adde Aquae Rosarum Damascenarum semidrachmam;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in languoribus.

^a Cf. formm. 8, 24, 59, 97, 101, 103, 212.

[Form. 121.]^b *Julapium Cardiacum.*

- ℞ Aquae lactis Alexcteriae,
[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicæ,
Syrupi Caryophyllorum,
[Syrupi] de Succo Citriorum, ana semiunciam ;

Misce ; fiat julapium, de quo capiat saepius.

MEDICA-
MEN-
TIO-
RUM FOR-
MULÆ.

[Form. 122.]^c *Decoctum Diæticum.*

- ℞ Radicis Sarsaparillæ uncias sex,
Ligni Sassafras,
[Radicis] Chinæ, ana uncias duas,
[Radicis] Glycyrrhizæ unciam unam ;

Coque in aquæ fontanæ congiis duobus per horæ dimidium ;
deinde stent clause super cineres calidos per horas duodecim ;
postea ebulliant ad tertiæ partis consumptionem : cum primum
ab igne amoveatur, infunde

Seminum Anisi semiunciam ;

post duas horas coletur, et postea depuretur per residentiam, et
liquor reponatur lagenis vitreis probe clausis ad usum : sit pro
potu ordinario per triginta dies.

[Form. 123.] *Apozema Aperiens et Antiscorbuticum.*

- ℞ Radicis Graminis,
[Radicis] Cichorii,
[Radicis] Foeniculi,
[Radicis] Asparagi, ana unciam unam,
Uvarum Corinthiacarum,
Passularum enucleatarum, ana uncias duas,
Foliorum Hepaticæ,
[Foliorum] Linguae Cervinæ,
[Foliorum] Capilli Veneris, ana manipulum unum,
Foliorum Beccabungæ sub finem additis manipulis
duobus ;

Coque sufficiente quantitate aquæ fontanæ ad libras duas ; sub
finem adde

Vini Rhenani libram dimidiam ;

colatura adhuc calente, infunde ad duas horas, vase clauso,

[Foliorum] Cochleariæ Hortensis manipulum unum ;

colaturæ adde

Syrupi e Quinque Radicibus,

[Syrupi] e Succo Aurantiorum, ana uncias duas,

Aquæ Cinnamomi Hordeatæ unciam unam ;

Misce ; fiat apozema ; sumat libram dimidiam mane et quinta
pomeridiana per quatuordecim dies.

^b Cf. form. 147.

^c Cf. form. 95.

[Form. 124.] *Eclegma Incrassans in Tussi.*

℞ Olei Amygdalarum Dulcium unciam unam,
Syrupi Papaveris Rhoeados,
[Syrupi de] Portulaca,
[Syrupi] Jujubini,
Lohoch Sani, ana semiunciam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;

Misce in mortario marmoreo ad integræ horæ spatium, et fiat
linctus perfecte mistus; recondatur in olla figulina ad usum:
capiat sæpius lambendo e baculo liquiritiæ.

[Form. 125.] *Eclegma fortius Incrassans.*

℞ Conservæ Rosarum Rubrarum,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] de Meconio, ana unciam unam,
Seminum Papaveris Albi drachmas tres;

Contundantur simul, et per setaceum trajiciantur; deinde adde
Olei Nucis Moschatae expressi guttas sex;
Fiat eclegma.

[Form. 126.] *In Defluxione Tenui.*

℞ Conservæ Rosarum Rubrarum uncias duas,
Syrupi de Meconio,
[Syrupi] Jujubini, ana unciam unam,
Olibani,
Mastiches,
Succini, ana drachmam unam,
Olei Nucis Moschatae per expressionem guttas sex;

Misce; fiat lohoch, de quo lambat sæpe; bis in die capiat ecleg-
matis descripti cochleare unum, instillando Balsami Sulphuris
anisati a guttis octo ad guttas duodecim.

[Form. 127.] *Cerevisia Purgativa.*

℞ [Radiceis] Polypodii Quercini libram unam,
Radiceis Rhabarbari Monachorum,
Foliorum Sennæ,
Passularum enucleatarum, ana libram dimidiam,
Rhabarbari incisi,
Radiceis Raphani Rusticani, ana uncias tres,
Foliorum Cochleariæ Hortensis,
[Foliorum] Salviæ, ana manipulos quatuor,
Aurantia incisa quatuor;

Infunde in congiis quinque vel sex cerevisiae non lupulatae, fermentationis tempore; et quando ad maturitatem pervenerit, sit pro potu ordinario per dies quatuordecim vel viginti unum; MEDICA-
MENTO-
RUM FOR-
MULAE.
praecipue vero sumat haustum singulis auroris.

[Form. 128.]^d *Emplastrum Hystericum.*

℞ Galbani in Tinctura Castorei soluti et colati drachmas tres,
Tacamahacae drachmas duas;

Fiat emplastrum pro umbilico.

[Form. 129.] *Catharticum pro Infantibus Tenellis.*

℞ Syrupi Cichorii cum Rhabarbaro cochleare unum par-
vulum.

[Form. 130.] *Decoctum Amarum Purgativum.*

℞ Decocti Amari duplicata Senna uncias quatuor,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam,
Electuarii de Succo Rosarum drachmas duas;

Misce; fiat potio.

[Form. 131.]^e *Laudanum Liquidum Authoris.*

℞ Vini Hispanici libram unam,
Opii uncias duas,
Croci unciam unam,
Pulveris Cinnamomi,
[Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmam unam;

Infundantur simul in balneo Mariae per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat: colatura servetur pro usu.

^d Cf. form. 73.

^e Cf. form. 26; om. ed. '93.

THOMAE SYDENHAM

PROCESSUS INTEGRÍ.

CAP. I.^a

De Affectione, in Foeminis Hysterica, Maribus Hypochondriaca, dicta.

Omnes ferre affectus aemulatur^c.

CUM^b a casu aliquo graviore molestum patitur humana anima, ataxiam concipiunt animales spiritus; urina subinde limpidissima copiose excernitur; sanitatis recuperandae spes omnis protinus abjicitur, et tristissima quaevis sibi ominantur aegrotae. Quamcunque corporis partem morbus insederit, (plurimas autem insidet,) symptomata ei parti competentia confestim urgent; in capite apoplexia, hemiplegia soluta, statim a partu adoritur; spasmi epilepsiae persimiles (vulgo *Uteri Strangulatus*, in quo venter et praecordia guttur versus intumescunt,) infestant; *Clavus Hystericus*, in quo dolor in capite atrocissimus, quem transverso pollice possis contegere, aegra interim materiam viridem bili porraceae parem evomente, misere excruciat. [2.] Cordis palpitationem, tussim, passiones iliacam et colicam, nephritin, urinae suppressionem, aemulatur paroxysmus; vomitiones enormes, diarrhoeam, subinde excitat; externe in carne musculosa nunc dolorem, nunc tumorem, inducit, in tibiis hydropis instar; nec (quod mireris,) intactos dimittit dentes; dolor dorsi creberrime saevit; et saepe saepius adeo refrigerantur externae partes, ut cadaver plane referant. In risum et lachrymas effusissimas sine ulla *προφάσει* ridicule erumpunt; ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut Mercurio delibutas facile crederes. Dolores Hysterici quamcunque partem obsident;

^a Cf. *Dissert. Epist.* § 58 sq.

^b *Cum, &c.*] Cf. *Dissert. Epist.* § 60 sq.

^c *Elench. Rer.* in margine ipse addidi.

ubi discesserint, teneritudinem, quae tangi recusat, relinquunt, ac si verberatae fuissent carnes.

[3.]^d Mittatur sanguis ad uncias octo.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.
CURATIO.

Emplastrum de galbano umbilico admoveatur. Sequenti mane aggrediatur usum sequentium pilularum :—

[Form. 132.]^e R Pilularum Cochiarum Majorum drachmas duas,
Castorei pulverati grana duo,
Balsami Peruviani guttas tres;

Fiant pilulae duodecim; capiat quatuor singulis vel alternis matutinis, pro ratione virium, hora quarta vel quinta matutina, superdormiendo.

[Form. 133.]^f R Aquae Rutae uncias quatuor,
[Aquae] Bryoniae Compositae uncias duas,
Castorei in nodulo ligati et in vitro suspensi semidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque in omni languore.

[4.] Post has pilulas sumptas utatur sequentibus :—

[Form. 134.]^f R Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Extracti Absinthii;
Fiant pilulae tres; sumat summo mane, et repetantur hora quinta pomeridiana per triginta dies, superbibendo haustum Vini Absinthitis.

[5.] Sin forma boli magis arrideat :—

[Form. 135.]^g R Conservae Absinthii Romani,
Conservae Flavedinis Aurantium, ana unciam unam,
Angelicae conditae,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacae Andromachi, ana semunciam,
Pulveris Ari Compositi drachmas tres,
Zinziberis conditi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Succo Citriorum;
(vel, ejus defectu, Syrupi Aurantium);
Fiat electuarium.

[Form. 136.]^g R Electuarii praescripti drachmas duas,
Limaturae Chalybis grana octo,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantium;
Fiat bolus, sumendus mane et sero, superbibendo haustum Vini Absinthitis, vel cochlearia sex sequentis infusionis :—

^d Cf. *Dissert. Epist.* § 103 sq.

^e Cf. formm. 74, 229.

^f Cf. formm. 75, 76.

^g Cf. formm. 78, 79.

DE AF-
PECT. HY-
STERICA.

[Form. 137.] R̄ Radicis Angelicae,
[Radicis] Enula eCampanae,
[Radicis] Imperatoriae, ana unciam unam,
Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos, ana manipulum unum,
Cortices Aurantiorum duorum incisos ;

Affunde Vini Hispanici quantitatem sufficientem ad supereminentiam duorum digitorum : coletur tempore usus.

[6.] Vel in delicatulis chalybs exhiberi poterit in forma pulveris sequentis :—

[Form. 138.] R̄ Limaturae Chalybis probe tritae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
Seminum Coriandri praeparatorum,
[Seminum] Anisi,
[Seminum] Foeniculi Dulcis, ana semiunciam,
[Corticis] Cinnamomi acutissimi,
Corallii Rubri praeparati, ana drachmas tres,
Nucum Moschatarum drachmas duas ;

Fiat omnium pulvis subtilissimus, cui adde sacchari albillimi ad pondus omnium ; hujus capiant e cochleari semidrachmam bis in die per quatuor dies, tum drachmam unam bis in die per quadraginta dies, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii, vel Vini Absinthitis :—

[Form. 139.] R̄ Aquae Lactis Alexeteriae uncias duodecim,
[Aquae] Gentianae Compositae uncias quatuor,
[Aquae] Absinthii magis Compositae uncias duas,
Sacchari albillimi quantitatem sufficientem ;

Fiat julapium.

vel,—

[Form. 140.] R̄ Vini Rhenani absinthiati libram dimidiam,
Aquae Gentianae Compositae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum drachmam unum ;

Fiat julapium.

[Form. 141.]^h R̄ Myrrhae electae,
Galbani,
Assae Foetidae, ana drachmam unam,
Castorei semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani ;

Fiant pilulae e singulis drachmis duodecim : sumat tres singulis noctibus, superbibendo Aquae Bryoniae Compositae cochlearia tria vel quatuor per totum decursum hujus processus.

^h Cf. form. 80.

[7.] Si pilulae praescriptae ventrem moverint, utatur sequentibus :—

DE AFFE-
CT. HY-
STERICA.

[Form. 142.]ⁱ R Castorei drachmam unam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Extracti Rutae;
Fiant pilulae viginti quatuor; capiat tres singulis noctibus,
superbibendo Julapii Hysterici^k cochlearia tria vel quatuor.

Spiritus cornu cervi ad guttas sedecim vel octodecim in aqua aliqua appropriata saepius exhibitus, valde confert.

[8.] Si vero his non cedat remediis, tum capiat sequentes pilulas :—

[Form. 143.] R Trochiscorum de Myrrha pulveratorum scrupulum unum,
Balsami Sulphuris terebinthinati guttas quatuor,
cum sufficiente quantitate Gummi Ammoniaci soluti;
Fiant pilulae quatuor; capiat mane et sero, superbibendo Julapii Hysterici^k cochlearia quatuor vel quinque, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas duodecim.

Electuarium Antiscorbuticum^l cum aqua ibidem descripta prodest in his affectionibus, ut et Electuarium Corroborans^m cum additione conservae cochleariae hortensis uncia una, pulveris ari compositi drachmis sex, superbibendo praescriptam aquam.

[9.]ⁿ At si affectus his non cedat remediis, eundem est ad aquas ferreas; et si neque his, tum ad sulphureas, quales sunt Bathonienses.

[10.] Inter bibendum aquas ferreas haec observanda: si aliquod symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis aeger abstineat, donec symptoma istud penitus evanuerit. Aeger in earum usu per sex septimanas ad minimum, vel potius ad duos menses, perseveret. Zinziber conditum, vel semina carui saccharata, ad calefaciendum ventriculum subinde sumat. Pilulae etiam Hystericae^o tres devorari possunt per primas decem noctes, superbibendo Julapii Hysterici cochlearia quatuor vel quinque.

Observanda inter bibendum aquas ferreas,

[11.] Quoad usum aquarum Bathoniensium, duobus diebus bibat eas, ac tertio die per modum balnei eas ingrediatur; et sulphureas.
atque ita alternatim per sex septimanas vel duos menses.

ⁱ Cf. form. 81.

^k *Jul. Hyst.*] Cf. formum. 75, 133.

^l *Elect. Antisc.*] Cf. formum. 41, 42.

^m *Elect. Corrob.*] Cf. form. 93.

ⁿ Cf. *Dissert. Epist.* § 108 sq.

^o *Pil. Hyst.*] Cf. formum. 74, 132, 229.

DE AF-
FECT. HY-
STERICA.

[12.] Si chalybs justo plus corpus calefaciat, tum per ejus usum, quarta quaque aurora sumat aquarum mineralium purgantium libras quatuor; quae, tametsi alvum moveant, haud tamen tumultum cient, ut solent cathartica ex officinis deprompta.

[13.]^p Si chalybs magnas perturbationes inducat, laudanum, aqua aliqua Hysterica mistum, singulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

[14.]^q Cum a morbi diuturnitate fractae et attritae fuerint vires, venae-sectio et cathartica non sunt praemittenda, sed a chalybe statim incipiendum.

[15.]^r Ubi symptomata sunt mitiora satis est sanguinem mittere, et alvum solvere ad dies tres vel quatuor; dein Pilulas Hystericas ad dies decem mane et sero exhibere.

Laudanum
quando ex-
hibendum.

[16.]^s In dolore intolerabili, vomitione, et diarrhoea, enormioribus, exhibendum laudanum, et postea corroborandi spiritus. At, modo per vires liceat, ante usum laudani educatur e venis sanguis, et catharticum propinetur, in viraginibus praesertim et sanguineo temperamento praeditis; in debilioribus autem et haud ita pridem paroxysmum passis sufficit ventriculum congio uno lactis cerevisiati hausto et mox per vomitum rejecto detergere, dein largam dosin theriacae Andromachi vel electuarii Orvietani imperare, et cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi cum pauculis laudani liquidi guttulis superbibenda dare. Quod si aegra jampridem vomuerit, et ulterius emeticis sollicitare periculo non vacabit, laudanum sine mora propinandum est ea dosi quae symptoma vincat, et post singulas vomitiones toties quoties repetendum, in forma potissimum solida, vel in liquida, in parco vehiculo, videlicet guttae aliquot in cochleari uno aquae cinnamomi fortioris, aegra interim conquiescente et caput immotum tenente.

Perdomito symptomate, mane et sero ad dies pauculos continuetur usus laudani.

Observan-
da inter
exhiben-
dum.

[17.] Haec duo diligenter notanda: quod, cum semel post evacuationes laudano uti coeperimus, ea dosi atque illa toties repetita sumendum est, donec symptoma omnino fuerit debellatum, interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior praestiterit ante noscamus quam

^p Desunt § 13—22 in ed. '93.

^q Cf. *Dissert. Epist.* § 96.

^r Cf. *ibid.* § 106.

^s Cf. *ibid.* § 122 sq.

alteram ingeramus; deinceps, cum laudano morbum aggredimur, nihil movendum est, nihil evacuandum, vel per mitissimum enema.

DE AFFECT. HYSTERICA.

[18.]^t Theriaca Andromachi, crebro diuque usurpata, magnum est in hoc, et aliis morbis quam plurimis a caloris et concoctionis defectu ortis, remedium.

Theriaca Andromachi vis;

[19.] Vina Hispanica gentiana, angelica, absinthio, centauro, corticum aurantium flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modo aegra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu.

vini Hispanici corroborantibus medicati;

[20.] Cortex Peruvianus ad scrupulum unum mane et sero per septimanas aliquot deglutitus, praesertim in spasmodicis Hystericis, miras habet vires.

corticis Peruviani;

[21.] In tenui biliosoque corporis habitu possit usurpari diaeta lactea, praecipue in colica Hysterica, si modo ea incommoda possint superari, quae primis fere diebus apportat, quod nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in statu conservandis sustentandisque minus sufficiat.

diaetae lacteae;

[22.] Nihil tamen aeque sanguinem spiritusque fovet et confirmat, ac diu multumque singulis fere diebus equo vehi: nec itinera in curru facta suo carent successu.

equitationis.

CAP. II.^u

De Febre Depuratoria annorum 1661, 1662, 1663, 1664.

Si aeger juvenis sit, extrahatur sanguis e brachio, et eodem die post aliquot horas, vel sequenti die duabus horis post leve prandium, emeticum ex infusione croci metallorum (paratis^x zythogalae libris sex vel octo, ut quoties vomuerit, aut alvum exoneraverit, e vestigio sumatur haustus,) exhibeatur; et post finitam operationem emetici, hoc vel simile paregoricum:—

CURATIO.

[Form. 144.]⁷ R Aquae Cerasorum Nigrorum sesquiunciam,
Aquae Epidemicae semiunciam,
Laudani Liquidi guttas sedecim,
Syrupi Caryophyllorum drachmas duas;

Misce; fiat haustus.

^t Cf. *Dissert. Epist.* § 112 sq.

^u Cf. *Observ. Med.* i. 1. 7 sq.

^x paratis—haustus] om. ed. '93.

⁷ Cf. form. 10.

DE FEBRE
DEPURAT.
ANNORUM
'61-'64.

Vomitoria^z ex infusione croci metallorum parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minima quantitate non est tutum exhibere.

[2.] Post hunc diem usque ad undecimum vel duodecimum, singulis auroris, injiciatur enema sequens:—

[Form. 145.]^a R Decocti Communis pro Clystere libram unam,
(vel Lactis Vaccini eandem quantitatem),
Sacchari culinaris,
Syrupi Violacei, ana uncias duas;
Fiat enema.

[3.]^b Post dictum diem alvus constipari permittatur, quo materia febrilis citius concoquatur; ad quem etiam finem cardiaca moderata his ultimis diebus exhibita apprime conducunt: ut,—

[Form. 146.] R Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi grana quatuordecim,
Electuarii de Ovo grana decem,
cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum;
Fiat bolus, sumendus octava quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia quinque vel sex:—

[Form. 147.]^c R Aquae Lactis Alexeteriae,
[Aquae] Cerasorum Nigrorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicae,
Syrupi Caryophyllorum, ana unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Vel alia his similia.

[4.]^d Hac methodo sollicite observata, usitato circa decimum quintum diem (tum ex laudabili in urina separatione, tum ex manifesta symptomatum omnium remissione,) tempestivum esse Potionem Purgantem Communem exhibere percipies.

Si super-
veniat tus-
sis cum
screatu,
quid agen-
dum;

[5.]^e Accidit interdum, (maxime in senibus,) curata Febre et purgato corpore, aegrum nihilominus valde debilem esse, et quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi viscosique phlegmatis copiam expectorare. Hoc in casu vinum Malaganum annosum cum pane tosto ei immisso bibat aeger.

^z Vomit.—exhibere] om. ed. '93: Cf. *Observ. Med.* i. 4. 19.

^a Cf. form. 3, 170.

^b Cf. *Observ. Med.* i. 4. 23 sq.

^c Cf. form. 121.

^d Cf. *Observ. Med.* i. 4. 33 sq.

^e Desunt § 5—7 in ed. '93: Cf. *Observ. Med.* i. 4. 37, 57, 59.

[6.] Si superveniat iliaca passio, praescribatur salis absinthii scrupulus unus ex cochleari uno succi limonum mane et sero; intermediis temporibus capiantur aquae menthae stillatitiae sine saccharo cochlearia aliquot bis quaque hora. Dum haec fiunt, catulus vivens nudo ventri indesinenter accumbat. Postquam dolor cum vomitu per biduum triduumve cessaverit, exhibeatur pilularum cochiarum majorum drachma una in aqua menthae soluta: nec removendus catulus ante pilularum usum.

DE FEBRE
DEPURAT.
ANNORUM
'61-'64'

quid, si iliaca passio;

[7.] Ad recidivam praecavendam persistat in usu praedictae aquae per longum tempus, et duplicatis pannis laneis ventrem a frigore defendat.

quid ad recidivam
praecavendam.

CAP. III.

De Febre Pestilentiali annorum 1665, 1666.

Post venae-sectionem^g in lecto celebrandam, aeger stragulis obruatur, et lacinia lanca sincipiti alligetur; tum, si vomitus non adsit, hoc vel simile hydroticum exhibe:—

[Form. 148.]^h R Theriacae Andromachi semidrachmam,
Elcctuarii de Ovo scrupulum unum,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi grana duodecim,
Coccinellarum grana octo,
Crocii grana quatuor,
cum sufficiente quantitate Succi Kermes;
Fiat bolus, quem sumat sexta quaque hora, superbibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[Form. 149.]^h R Aquae Cardui Benedicti,
[Aquae] Scordii Compositae, ana uncias quatuor,
Aquae Theriacalis Stillatitiae uncias duas,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

Si adsit vomitio, hydroticum differatur, donec solo tegumentorum pondere sudor promanare incipiat, lintheaminis parte vultui superinducta.

Incepta diaphoresis haustulis zythogalae salvia alteratae, vel cerevisiae cui macis aliquantulum incoxeris, subinde repe-

^f Cf. *Observ. Med.* ii. 2.

^h Cf. formm. 19, 20.

^g *Post venae-sect. &c.*] Cf. *ibid.* ii. 2. 40 sq.

DE FEBRE
PESTIL.
ANNORUM
'65, '66.

titis, ad naturalis diei spatium (id est horas viginti quatuor,) est continuanda : in sudore licet jusculis confortativis aegrum reficere.

Ubi tumor enatus fuerit, venam aperire non sustinui. Per horas adhuc a finito sudore viginti quatuor, aegro se in lecto continente, frigus caute devitetur, indusium sponte sua in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, et zythogalae salvia alteratae usus etiamnum continuetur: in sequenti luce Potio Purgativa Communis exhibeatur.

Anni 1667, 1668, Febrim Variolosam et Variolas prodixeruntⁱ;

Anni 1669, 1670, 1671, 1672, Febrim Dysentericam^k;

Anni 1673, 1674, 1675, Febrim Comatosam^l.

Curationem Februm horum annorum non attingo; quoniam methodo, in febre anni 1685 etc. descripta^m, curari eas potuisse autumo.

CAP. IV.ⁿ

De Febris Intermittentibus.

Paroxys-
morum de-
scriptio.

CUM rigore et horrore adoritur paroxysmus, quibus mox succedit calor, et huic tandem sudor, et subsequens ἀπρὸς ἔλα; licet in primis morbi diebus, autumnio maxime, aliquoties remissio potius quam intermissio persentiscitur; in calore aequae ac in rigore vomiturit ut plurimum, ac vehementer aegrotat miser, cum siti et lingua arida. In tenera^o aetate abdominis inflatio, in adultis crurum tumor Febris solutionem; tonsillarum dolor, raucedo, oculi cavi, facies Hippocratica, mortem denunciant.

CURATIO.

[Form. 150.]^p R Corticis Peruviani subtilissime pulverati unciam unam, Cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum; (vel [Syrupi] de Rosis Siccis;)

Fiat electuarium, dividendum in duodecim doses, quarum unam capiat quarta quaque hora, superbibendo vini cujuslibet haustum, incipiendo immediate post paroxysmum.

[2.] Si autem praescripti boli ventrem moverint, in haustu

ⁱ Cf. *Observ. Med.* iii. 2.

^k Cf. *ibid.* iv. 3.

^l Cf. *ibid.* v. 2.

^m Cf. *Sched. Monit. I.*

ⁿ Cf. *Observ. Med.* i. 5. 6 sq.; *Epist. Respons. I.*

^o Cf. *Observ. Med.* i. 5. 50 sq.

^p Cf. form. 50.

vini dentur guttae decem laudani liquidi singulis vel alternis vicibus, post assumptionem boli, ut opus fuerit.

DE FEBRI-
BUS IN-
TERMITT.

Ad recidivam praecavendam (praecipue in Quartana,) repetatur processus praedictus singulis septimanis per tres alias vices.

Sin forma pilularum magis arrideat :—

[Form. 151.]^a R Corticis Peruviani pulverati unciam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi Caryophyllorum ;
Fiant pilulae mediocris magnitudinis, quarum capiat sex quarta
quaque hora.

[Form. 152.]^r R Corticis Peruviani pulverati uncias duas,
Vini Rhenani libras duas ;
Stent simul in infusione frigida, et coletur per manicam Hippo-
cratis: usus tempore capiantur unciae tres tertia vel quarta
quaque hora.

[4.]^s Sin ob vomituritionem fere continuam corticem de-
glutire nequeat aeger, tum sexies vel octies spatio duarum
horarum succi limonum recens expressi cochleare unum cum
salis absinthii scrupulo uno assumat, dein laudani liquidi
guttas sedecim cum aquae cinnamomi fortioris cochleari uno;
ac brevi post, cessante vomitu, corticis usum aggrediatur.

[5.]^t In Intermittentibus Vernalibus nonnunquam emeticum
tempestive propinatum (ut nempe ante paroxysmum negotio
suo defungi possit,) foelicissime successit. Nonnunquam
enema in diebus intermittentibus per triduum vel quatrimum
injectum curationem absolvit.

Emetici
vis,
et enema-
tis.

Quae sequenti quoque modo tentari potest :—

[Form. 153.]^u R [Radicis] Serpentinae Virginianae subtilissime pulve-
ratae grana quindecim,
Vini Albi uncias tres ;

Methodus
in gratiam
pauperum.

Sumat duabus horis ante paroxysmum, et stragulis coopertus
aeger sudet per tres vel quatuor horas; idem faciendo per duas
alias vices ante paroxysmum.

[6.] Si ab ingeminatis paroxysmis summe debilis fuerit
aeger,—

[Form. 154.]^x R Conservae florum Borriginis,
[Conservae florum] Buglossi, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,

^a Cf. form. 51.

^r Cf. *Epist. Respons. I.* § 27 sq.

^s Desunt §§ 4—7 in ed. '93, pro
quibus *Altera methodus curandi Ter-*

tianas, deinde form. 153.

^t Cf. *Observ. Med. i.* 5. 17.

^u Cf. form. 57.

^x Cf. form. 14.

DE FEBRI-
BUS IN-
TERMITT.

Corticis Citrii conditi,
Nucis Moschatae conditae,
Theriacaе Andromachi, ana drachmas tres,
Confectionis Alchermes drachmas duas;

Misce; fiat opiata; capiat ad quantitatem avellanae mane et vesperi, superbibendo cochlearia paucula alicujus Aquae Epidemicae simplicioris, saccharo edulcoratae, interdicto interim cne-
matum usu.

Hydrops
superveni-
ens quo-
modo ex-
pugnandus.

[7.]^y Si sub morbi exitum occurrat hydrops, nondum tamen depulsa Febre, curatio non est instituenda remediis purgantibus, sed infusionibus radicis raphani rustici, summitatum absinthii, centaurei minoris, baccarum juniperi, cinerum genistae, etc. in vino factis: exulante autem Febre, catharticis et aperientibus.

[8.] Pro infantibus Febre Intermittente laborantibus:—

[Form. 155.]^z R_x Aquae Cerasorum Nigrorum,
Vini Rhenani, ana uncias duas,
Corticis Peruviani subtilissime pulverati drachmas tres,
Syrupi Caryophyllorum unciam unam;

Misce; fiat julapium; capiat cochleare unum alterumve, pro ratione aetatis, quarta quaque hora, donec paroxysmi non amplius disrueant; instillando alternis vicibus, si diarrhoea adfuerit, Laudani Liquidi guttam unam vel duas.

CAP. V.^a

De Febre Stationaria ab anno 1685 ad 1690.

Febris
sympto-
mata.

CALOR^b et frigus se invicem excipiunt; artus pariter et caput dolent; pulsus interim fere sanus; nonnunquam tussis; dolor circa collum et fauces; exacerbatio Febris prope noctem; inquietudo; sitis; lingua vel humida, et ex omni parte pellicula alba et scabra vestita, vel sicca, fusci coloris in medio, quam partem undique cingit fimbria inalbescens. A jugi in lecto decubitu coma et phrenesis; a calido regimine petechiae, maculae purpureae, eruptiones (quas vocant,) *miliaries*, morbillis magis rubentes; pulsus inordinatus, tendinum subsultus, atque ita tandem mors. Sudores in initio symptomatici divexant, qui, si ab arte provocentur, viscosi a capite erumpunt, et materiam morbificam in caput aut in artus transferunt.

^y Cf. *Observ. Med.* i. 5. 46 sq.

^z Cf. form. 52.

^a Cf. *Sched. Monit.* I.

^b Cf. *ibid.* § 5.

[2.]^c Mittatur sanguis ad uncias decem e brachio. Reiteretur venae-sectio, si modo respirationis difficultas, dolor capitis inter tussendum lancinans, et alia signa peripneumoniae nothae adsint: in hoc casu tam venae-sectio quam catharsis repetenda, donec aeger convaluerit.

DE FEBRE
STATION.
ANNORUM
'85-'90.
CURATIO.

[3.] Vesperi applicetur epispasticum; et sequenti aurora potio lenitiva^d praescribatur, quae ad tertiam vicem alternis diebus repetatur; et hora somni post catharsin haustus pacificus propinetur:—

[Form. 156.]^e R̄ Aquae Paralyseos uncias tres,
Syrupi de Meconio unciam unam,
Succi Limonum recenter extracti cochlearia duo;
Misce; fiat haustus.

[4.]^f Aphthae et singultus, sponte sua post curationem Febris supervenientes, sponte evanescent. Si in longum tempus decurrant, facile fugantur corticis Peruviani uncia una cum syrupi papaveris rhoeados quantitate sufficiente in forma electuarii vel pilularum redacta, superbibendo haustum lactis deflorati. Remedium hoc certissime scopum attinget, si non frustrentur ejus vires ex jugi aegri in lecto decubitu.

Aphthae et
singultus
supervenientes
quomodo cu-
randi.

[5.] Diebus a purgatione liberis sequentia praescribantur:—

[Form. 157.]^g R̄ Conservae Lujulae,
[Conservae] Cynosbati, ana unciam unam,
Conservae Berberis semunciam,
Cremoris Tartari drachmam unam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Limonibus;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae ter in die, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex:—

[Form. 158.]^h R̄ Aquae Portulacae,
[Aquae] Lactucae,
[Aquae] Paralyseos, ana uncias tres,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat julapium.

vel,—

[Form. 159.]ⁱ R̄ Aquae fontanae libram unam,
Aquae Rosarum,

^c Cf. *ibid.* § 7 sq.

^d Cf. formm. 8, 24, &c.

^e Cf. form. 104.

^f Cf. *Sched. Monit. I.* § 10 sq.

^g Cf. form. 105.

^h Cf. formm. 22, 106.

ⁱ om. ed. '93; cf. form. 107.

DE FEBRE
STATION.
ANNORUM
'85-'90.

Succi Limonum,

Sacchari albissimi, ana uncias quatuor;

Coque lento igne, dum despumaverint; capiat uncias tres ad libitum.

Praescribatur quoque sequens gargarisma:—

[*Form.* 160.]^k R Succi Pomorum Agrestium libram dimidiam,

Syrupi de Rubo Idaeo unciam unam;

Misce; fiat gargarisma.

In vomitione quid agendum;

[6.]^l Si Febris ita ventriculum infestet ut aeger potionem retinere nequeat, pilulae cochiae majores ad scrupulos duos exhibeantur. Tum etiam hypnoticum est concedendum; verbi gratia, laudani Londinensis sesquigranum cum simili quantitate mastiches, vel laudani liquidi guttae octodecim in aqua cinnamomi hordeatae uncia una.

[7.] Decoctum Album (paratum^m ex uncia una cornu cervi usti in aquae communis libris tribus cocti, et postea saccharo albissimo edulcoratum,) sit pro potu, ut et cerevisia tenuis pro libitu.

[8.]ⁿ Post catharsin bis celebratam concedatur aegro pul-
lorum carnibus vesci, et post ultimam purgationem (modo Febris aliquantulum deflagraverit,) vini Canarini cochlearia tria vel quatuor mane et sero, ut et post prandium, per dies aliquot propinentur.

quid in phrenitide et comate.

[9.] In phrenitide, ut et comate, nihil perinde confert atque aegri caput radi, nullo admoto emplastro, sed pileolo tantum.

[10.]^o Si (quod foeminis hystericis quandoque accidit,) post venae-sectionem et purgationes hujusmodi iteratas, etiamnum duret procurratque Febris, (modo signa peripneumoniae et inflammationis circa partes vitales absint,) singulis noctibus paregoricum et medicamenta hystERICA bis vel ter in die iungantur.

CAP. VI.^p

De Infantibus Febre Stationaria laborantibus.

CURATIO.

HIRUDINES duae utrinque pone aures applicentur; dein emplastrum epispasticum cervici admoveatur.

^k om. ed. '93; cf. form. 113.

^l Cf. *Sched. Monit. I.* § 24 sq.

^m paratum—*edulcor.*] om. ed. '93; cf. *Sched. Monit. I.* § 13.

ⁿ Desunt § 8—10 in ed. '93; cf.

Sched. Monit. I. § 14 sq.

^o Cf. *ibid.* § 22.

^p Cf. *ibid.* §§ 32, 34.

Cerevisia, qua rhabarbarum fuerit infusum, purgetur^q.

DE INFAN-
TIBUS &c.

Si post catharsin Febris intermittere videatur, tum julapium^r cum cortice Peruviano (in capite de *Febre Intermittenti* [sup. c. 4.] pro infantibus descriptum,) exhibeatur.

CAP. VII.^s*De Febre Scarlatina.*

AESTATE exeunte infantes praecipue infestat. Rigent et horrent sub initium, nec tamen admodum aegrotant; cutis universa maculis parvis rubris, crebrioribus, latioribus, et magis rubentibus quam in morbillis interstinguitur. Ad duos tresve dies persistunt, quo quidem tempore evanescent, et decedente subjecta cuticula, squammulis furfuraceis, ad instar farinae, cutis conspigitur.

Morbi de-
scriptio.

[Form. 161.] R Cornu Cervi Usti,

CURATIO.

Pulveris e Chelis Cancerorum Compositi, ana semidrachmam,

Coccinellarum grana duo,

Sacchari crystallini drachmam unam;

Misce; fiat pulvis subtilissimus, in duodecim chartulas dividendus, quarum unam capiat sexta quaque hora, superbibendo coehlearia duo vel tria sequentis julapii:—

[Form. 162.] R Aquae Cerasorum Nigrorum,

Aquae Lactis Alexeteriae, ana uncias tres,

Syrupi de Sueco Citriorum unciam unam;

Misce; fiat julapium.

Applicetur etiam epispasticum cervici, et qualibet nocte paregoricum ex syrupo de meconio propinetur, et postquam symptomata cessaverint, purgetur aeger.

CAP. VIII.^t*De Pleuritide.*

INTER ver et aestatem dominatur. A rigore et horrore orditur, quos statim comitantur calor, sitis, inquietudo, et caetera februm symptomata. Elapsis pauculis horis, aeger vehementi dolore punctorio in laterum alterutro circa costas

Morbi de-
scriptio.

^q Cf. *Sched. Monit. I.* § 34.

^r Cf. *formm.* 52, 155.

^s Cf. *Observ. Med.* vi. 2.

^t Cf. *ibid.* vi. 3.

DE PLEU-
RITIDE. corripitur, qui nunc versus omoplatas, nunc spinam, nunc anteriora pectoris, sese propagat. Tussi crebra excruciat: materia sputo rejecta in initio morbi pauca est et tenuis, et saepe sanguinis particulis intermista; progressu vero copiosior et magis concocta, sanguine etiam permixto. Febris pari passu incedit cum tussi, sputo sanguinis, dolore, et pro ratione liberioris expectorationis sensim imminuitur: nunc alvus est astricta, nunc soluta nimis: eductus e vena sanguis sevi liquati speciem prae se fert, ubi refrixerit.

CURATIO. [2.]^u Mittatur sanguis e brachio lateris affecti ad uncias decem.

[Form. 163.]^x R Aquae Papaveris Rhoeados uncias quatuor,
Salis Prunellae drachmam unam,
Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat haustus, sumendus statim a prima venae-sectione.

[Form. 164.]^y R Amygdalas Dulces excorticatas quinque,
Seminum Melonum,
[Seminum] Peponum, ana semiunciam,
Seminum Papaveris Albi drachmas tres,
Aquae Hordei sesquilibram,
Aquae Rosarum drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Sacchari Candi;
Fiat secundum artem emulsio; capiat uncias quatuor quarta quaque hora.

[Form. 165.]^z R Decocti Pectoralis libras duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;
Misce; fiat apozema; capiat libram dimidiam ter in die.

[Form. 166.]^a R Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
Misce; fiat eclegma, de quo saepe lambat.

Oleum Amygdalarum dulcium per se, vel cleum seminum lini recenter extractum, exhiberi potest.

[Form. 167.]^b R Olei Amygdalarum Dulcium,
[Olei] Liliorum,
Unguenti Dialthaeae, ana unciam unam;
Misce; fiat linimentum, quo inungatur latus affectum mane et sero, superimponendo folium brassicae.

^u Cf. *ibid.* vi. 3. 6 sq.

^x Cf. form. 33.

^y Cf. formm. 34, 62, 233.

^z Cf. formm. 27, 35, 177, 249.

^a Cf. formm. 28, 36, 178.

^b Cf. formm. 37, 250.

[3.] Repetatur venae-sectio ad tres alias vices ad eandem DE PLEU-
RITIDE.
quantitatem quatuor diebus continuis, ubi dolor et respirandi
difficultas suadent.

CAP. IX.^c*De Peripneumonia Notha.*

INGRUMENTE hyeme, et saepe sub ejus exitum, emergit. In- Morbi de-
scriptio.
sultu primo nunc incalescit, nunc friget aeger; ex motu quo-
libet vertiginosus est; rubent et inflammantur genae oeu-
lique; tussit, et inter tussendum dolor capitis laneinans
premit; potulenta vomitu rejicit; urina turbida est, et in-
tense rubet; sanguis pleuriticeorum aemulus; anhelus crebro
et eeleriter spiritum ducit, dolente thorace. Ab asthmate
siceo plane distinguitur, quod in isto nusquam comparent
febris indicia, in hae manifesto se produnt, licet minora longe
et magis obscura quam in Peripneumonia vera.

[2.] Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem. CURATIO.
Die sequenti aeger hanc potionem sumat:—

[Form. 168.]^d R. Cassiae Extractae unciam unam,
[Radici] Glycyrrhizae drachmas duas,
Ficus pingues quatuor,
Foliorum Sennae drachmas duas cum semisse,
Agarici Trochiscati drachmam unam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad uncias quatuor; in colatura
dissolve
Mannae unciam unam,
Syrupi Rosarum Solutivi semiunciam;
[Misce; fiat potio.]

Si vero potionem assumere nequeat, capiat pilularum cochia-
rum majorum scrupulos duos hora quarta matutina.

Sequenti die celebretur iterum venae-sectio ad eandem
quantitatem; ac postero die repetatur catharsis, quae porro
repetenda est alternis diebus, vel post majora intervalla, pro
ratione virium: atque insuper, si symptomata non cessaverint,
extrahatur iterum sanguis semel adhuc, bis, vel saepius, diebus
aliquot interjectis, prout res postulaverit; sed ut plurimum
venae-sectio bis celebrata suffieiet. Interim, dum haec fiunt,
praesertim in diebus a purgatione vacuis, utatur decocto

^c Cf. *Observ. Med.* vi. 4.^d Cf. form. 39.

DE PERI- pectorali, eclegmate, et oleo amygdalarum dulcium, in *Pleuri-*
PNEUMON. *tide* [sup. c. 8.] descriptis.
NOTHA;

CAP. X.^e*De Rheumatismo.*

Morbi de-
scriptio.

RIGOREM et horrorem, et caetera febrium symptomata, patiuntur; elapso die uno alterove (est et ubi citius,) dolor adest atrox, nunc in hoc, nunc in illo artu, in carpis, humeris, et genubus praesertim, vicissim hos relinquens et illos occupans, rubore et tumore in parte quam postremum affecit adhuc residuis; febris sensim evanescit, manente dolore, quin et nonnunquam immanius saeviente. In Lumbagine Rheumatica immanis dolor adest, circa lumborum regionem fixus, nephritin mentiens, nisi quod aeger non vomituriat; qui procumbere nequit, sed vel e lecto exilit, vel super eodem erectus sedet, corpore perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato: sanguis pleuriticorum similis.

CURATIO. [2.] Mittatur sanguis e brachio lateris affecti ad uncias decem.

[Form. 169.][†] R̄ Aquae Nymphaeae,
[Aquae] Portulacae,
[Aquae] Lactucae, ana uncias quatuor,
Syrupi de Limonibus sesquiunciam,
Syrupi Violacei unciam unam;

Misce; fiat julapium, de quo bibat ad libitum.

[3.] Praescribenda emulsio quatuor seminum frigidorum majorum. Cataplasma e mica panis albissimi et lacte croco tincto applicetur parti dolenti.

[4.] Die sequenti eadem sanguinis quantitas detrahatur; atque iterum, die uno vel altero interjecto, reiteretur; atque porro quater vel pluries, si opus fuerit; hoc observando, ut post secundam venae-sectionem majora sint intervalla inter singulas sanguinis missiones.

[5.] Diebus a phlebotomia vacuis enema e lacte saccharato subinde injiciatur, vel sequens:—

[Form. 170.][§] R̄ Decocti Communis pro Clystere libram unam,
Syrupi Violarum,
Sacchari culinaris, ana uncias duas;

Misce; fiat enema.

^e Cf. *Observ. Med.* vi, 5; *Epist. Respons.* I. §§ 59, 60.

[†] Cf. formm. 40, 102.
[§] Cf. formm. 3, 145.

[6.] Si imbecillitas aegri repetitionem phlebotomiae non ferat, tum post secundam vel tertiam venae-sectionem curatio hac methodo tentanda:—

[7.] Capiat alternis diebus Potionem Purgativam Communiem donec convalescit, et iisdem noctibus paregoricum ex syrupo de meconio.

[8.] Sin his remediis non cedat, et aeger ob imbecillitatem evacuationes qualescunque ferre nequeat, aggrediatur usum electuarii et aquae antiscorbuticae^h in *Scorbuto* descriptae, quae etiam remedia locum habent in Rheumatismo Scorbutico.

[9.]ⁱ In juvenibus, atque iis qui temperate vixerunt, vino non plus aequo dediti, Rheumatismus diacta simplici, admodum refrigerante, et mediocriter nutriente, aequè feliciter ac repetitis venae-sectionibus (quas minus ferre queant,) profligari potest. Exempli gratia:—

[10.] Solo lactis sero ad dies quatuor vescatur aeger; postea praeter serum pane similagineo, semel in die, loco prandii, donec penitus convalescat; nisi quod postremis diebus iterum panem in coenam indulgere liceat. Symptomatis cessantibus, carnes pullorum elixorum caeteraque eupepta concedantur; tertio autem quoque die, solo lactis sero victitet, donec tandem pancreaticae valeat.

CAP. XI.^k

De Febre Erysipelatosa.

NULLA non corporis pars, praesertim facies, tumet, dolet, et summe rubet; pustulae densae, parvae, in vesiculas subinde facessunt, quae per frontem caputque serpunt; oculi tumore obruti; rigor et horror, atque reliqua febris indicia, adsunt. In alia hujus morbi specie, liquorum attenuantium potationi superveniente, febricula adest, pustulae urticarum puncturas referentes, nonnunquam in vesiculas sublatae, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condentes, maxime pruriunt, et scalpendo rursum apparent. Est et alia^l eruptionis species, pectus ut plurimum obsidens; macula nimirum lata, cuti vix supereminens, porriginosa, cum squammulis flavis; qua vigente, aeger bene se habet, eadem evanescente leviter

Morbi descriptio.

^h Cf. formm. 41, 42.

ⁱ Cf. *Epist. Respons. I.* §§ 59, 60.

^k Cf. *Observ. Med.* vi. 6.

^l Cf. *ibid.* vi. 6. 8.

DE FEBRE ERYSIPEL. aegrotat; urina turbida et flava. Iisdem remediis, quibus pruritus ferinus^m, cedit; vino utatur aeger et carnibus eupeptis.

CURATIO. [2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias novem vel decem. Die sequenti sumat Potionem Communem Purgativam.

[Form. 171.]ⁿ R Radicis Althaeae,
 [Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
 Foliorum Malvae,
 [Foliorum] Sambuci,
 [Foliorum] Verbasci,
 Florum Chamaemeli,
 [Florum] Meliloti,
 Summitatum Hyperici,
 [Summitatum] Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
 Seminum Lini,
 [Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
 Coque sufficiente quantitate aquae ad libras tres: coletur liquor,
 et tempore usus adde singulis libris decocti
 Spiritus Vini uncias duas.
 Stuphae e panno laneo huic decocto immersae ac expressae, calide
 admoveantur bis in die, et pars affecta post fotum sequenti mix-
 tura illinatur:—

[Form. 172.]ⁿ R Spiritus Vini libram dimidiam,
 Theriacae Andromachi uncias duas,
 Pulveris Piperis Longi,
 [Pulveris] Caryophyllorum, ana drachmas duas;
 Fiat mixtura, qua charta emporctica madefacta parti affectae
 circumvolvatur.

Si primae venae-sectioni non cedat morbus, tum repetatur,
 et nondum cessante, ad duas alias vices celebretur, interposito
 semper die uno.

Diebus a venae-sectione liberis enema e lacte cum syrupo
 violarum, emulsio refrigerans, et julapium refrigerans, sunt
 praescribenda.

CAP. XII.°

*De Pruritu Ferino, et inveteratis Cutis Eruptionibus, quae
 Venae-sectioni et Catharsi non cedunt.*

CURATIO. [Form. 173.]^p R Theriacae Andromachi semidrachmam,
 Electuarii de Ovo scrupulum unum,

^m Cf. inf. c. 12.

ⁿ Cf. formm. 43, 44.

^o Cf. *Observ. Med.* vi. 6. 6.

^p Cf. form. 45.

Radicis *Serpentariae Virginianae* subtilissime pulver-
atae grana quindecim,

DE PRU-
RITU FE-
RINO, &c.

Lapidis *Bezoardici Orientalis* grana quinque,

cum sufficiente quantitate Syrupi e *Conditura Citriorum*;

Fiat bolus, hora somni sumendus per dies unum et viginti, super-
bibendo cochlearia sex sequentis julapii:—

[*Form. 174.*]^q R Aquae *Cardui Benedicti* uncias sex,
Aquae *Epidemicæ*,
[Aquae] *Theriacalis Stillatitiæ*, ana uncias duas,
Syrupi *Caryophyllorum* unciam unam;

Misce; fiat julapium.

Singulis matutinis capiat liquoris possetici libram dimidiam
calide, et sudet horae unius spatio. His finitis, si pustulae
adhuc non evanuerint, sequenti linimento partes affectae
inungantur:—

[*Form. 175.*]^r R Unguenti ex *Oxylapatho* uncias duas,
Unguenti *Pomati* unciam unam,
Florum *Sulphuris* drachmas tres,
Olei *Rhodii* guttas decem;

Fiat linimentum.

Veruntamen medicamenta praescripta haud usurpentur, nisi
venae-sectione et catharsi rite praemissis.

CAP. XIII.^s

De Angina.

ANGINA inter ver et aestatem ut plurimum aggreditur. Morbi de-
Sequuntur febris insultum dolor et faucium inflammatio; scriptio.
unde a tumore uvulae, tonsillarum, et laryngis, nec deglutire
queat aeger, nec spiritum ducere.

Mittatur sanguis e brachio copiose. Tangantur partes in- CURATIO.
flammatæ melle rosaceo, spiritu vitrioli, vel spiritu sulphuris
ad summum acorem permixto, vel spiritu vitrioli solo. Mox
gargarisma sequens usurpetur, non vulgari modo, sed ita ut
sine ulla agitatione in ore contineatur donec incalescat, dein
expuatur, et repetatur subinde:—

^q Cf. form. 46.

^r Cf. form. 47.

^s Cf. *Observ. Med.* vi. 7.

DE
ANGINA.

[Form. 176.]^t R Aquae Plantaginis,
[Aquae] Rosarum Rubrarum,
[Aquae] Spermatidis Ranarum, ana uncias quatuor,
Albumen Ovorum in aquam agitando redactum trium,
Sacchari crystallini drachmas tres;

Misce; fiat gargarisma.

Emulsio refrigerans^u, in *Pleuritide* [sup. c. 8.] descripta, indies sumatur.

Sequenti mane, nisi febris et dolor inter deglutiendum remiserint, venae-sectio repetatur, catharsi in diem posterum rejecta; alias catharticum lenitivum exhibeatur.

Manente adhuc affectu, (quod oppido rarum,) repetatur adhuc venae-sectio, et catharsis; epispasticum amplum ac forte applicetur cervici post primam venae-sectionem.

Omni mane, nisi diebus purgationi datis, enema refrigerans et emolliens injiciatur; diaeta tenui utatur aeger, et lecto per horas aliquot quotidie absistat.

Observanda in Febribus Intercurrentibus, ut et in Stationaria.

In his omnibus Febribus quas *Intercurrentes* appello, ut etiam in illa quae *Stationaria* est, caute observandum, quod aeger a lecto abstineat magnam diei partem, ut jusculis hordeaceis, avenaceis, ac id genus aliis, victitet, et cerevisiam tenuem lupulatam et hydrogalam pro potu ordinario bibat.

CAP. XIV.^x

De Morbillis.

Morbi descriptio.

INFANTES plerumque impetunt. Primo die rigent horrentque, calent et frigent alternatim. Secundo, consummatam febrim accersunt; aegritudo vehemens, sitis, inappetentia, lingua alba, (non vero sicca,) tussicula, capitis et oculorum gravedo, et somnolentia perpetua, acriter premunt; humor e naribus et oculis jugiter stillat, quae lachrymae certissimum Morbillorum signum. Huc accedunt sternutatio, tumor palpebrarum paulo ante eruptionem, vomitus, diarrhoea cum dejectionibus colore viridi, in dentientibus praesertim. Symptomata ingravescent ad quartum usque diem, quo quidem die (nonnunquam quinto,) in fronte et facie maculae parvae rubrae, pulicem morsibus persimiles, prodeunt; quae numero

^t Cf. form. 48.

^u Cf. formm. 34, 164.

^x Cf. *Observ. Med.* iv. 5.

et magnitudine auctae racematim coalescunt, et faciem maculis rubris majusculis interstinguunt. Hae maculae e parvulis papulis supra cutim paululum elevatis conflantur, quarum protuberantia digito levi, vix oculorum acie, deprehendi possit.

[2.] A facie, quam primo solum occupant, ad pectus ventremque, crura deinde tibiasque, propagantur maculae; in his autem partibus latae et rubrae, superficiem cutis non superantes, conspiciuntur. Eruptione Morbillorum non perinde deliniuntur symptomata, ac in variolis: vomitus post eruptionem nullus; sed tussicula et febris cum spirandi difficultate intenduntur, in oculos defluxio, somnolentia et inappetentia perseverant. Die sexto aut circiter, frons et facies asperescunt, emorientibus pustulis ruptaque cuticula; in reliquo corpore maculae latissimae sunt, et maxime rubescunt. Octavo circiter die, in facie evanescunt, et vix in reliquo corpore permanent. Nono, nullae prorsus sunt; per faciem vero et artus, quandoque et totum corpus, in farinam quandam et squammulas facessunt; et tunc temporis febris, spirandi difficultas, et tussicula augentur. In adultis a calido regimine livescunt primo, mox nigrescunt exanthemata.

[Form. 177.]^γ R. Decocti Pectoralis sesquilibram,

Syrupi Violacei,

[Syrupi] Capillorum Veneris, ana sesquiunciam;

Misce; fiat apozema; capiat uncias tres vel quatuor ter vel quater in die.

CURATIO.

[Form. 178.]^z R. Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,

Syrupi Violarum,

[Syrupi] Capillorum Veneris, ana unciam unam,

Sacchari Candi albissimi quantitatem sufficientem;

Misce; fiat eclegma, de quo saepius lambat, praecipue quando tussis urget.

[Form. 179.]^a R. Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres,

Syrupi de Meconio unciam unam;

Misce; fiat haustus, singulis noctibus sumendus, a primo morbi insultu, usque dum convaluerit aeger; dosin augendo vel imminuendo pro ratione aetatis.

[3.] Aeger se contineat in lecto per biduum, post primam eruptionem.

^γ Cf. formm. 27, 35, 165, 249.

^z Cf. formm. 28, 36, 166.

^a Cf. form. 29.

DE MOR-
BILLIS.

Si febris,
dyspnoea,
&c., super-
venerint,
quid agen-
dum.

[4.] Si post Morbillorum discessum febris, respirandi difficultas, et alia symptomata peripneumoniam mentientia supervenerint, sanguis liberaliter extrahendus e brachio, semel, bis, vel ter, prout opus fuerit, convenienti spatio interposito inter singulas venae-sectiones; atque etiam continuentur decoctum pectorale supra descriptum, ut et lohoch, vel oleum amygdalarum dulcium per se. Circa diem duodecimum ab invasione cathartico lenienti purgetur.

[5.] Diarrhoea, quae Morbillos excipit, venae-sectione sanatur.

CAP. XV.^b

De Variolis.

Variola-
rum Dis-
tinctarum
sympto-
mata et
historia.

DISTINCTAE^c sunt, vel Confluentes: et in Distinctis invadunt rigor et horror, calor intensus, capitis et dorsi dolor vehemens, vomituriatio, in adultis ingens in sudores propensio, (et hinc minime confluxuras esse licet conjicere,) dolor sub scrobiculo cordis, si manu prematur, stupor et somnolentia, nonnunquam et insultus epileptici, in infantibus praesertim; quibus si, dentitione peracta, corripiantur, in procinctu esse Variolas possis praedicere, ita ut, si forte insultum epilepticum sub vespem patiantur, sequenti aurora in conspectum se daturae sint Variolae, mites ut plurimum et rarissime Confluentes. [2.] Quarto inclusive ab invasione die (nonnunquam serius, raro tamen ante illum,) erumpunt; quo tempore vel minuuntur symptomata, vel prorsus evanescent. In eruptione autem subrubrae primo pustulae, tenuissimarum acicularum puncta aequantes, sparsim se produnt per faciem, collum, pectus, et corpus universum; tunc in faucibus dolor, qui cum pustulis surgentibus augetur. [3.] Circiter octavum a primo insultu diem intervalla pustularum, prius alba, rubere jam incipiunt, in tumorem attolli, et dolore tensivo affici; extenduntur palpebrae, et, ut vesica inflata, oculos claudunt. Proximae a facie intumescunt manus, digitique distenduntur; pustulae faciei, antea laeves et rubrae, jam asperae (primum maturationis indicium,) et subalbidae apparent; succum insuper luteum, colore a favo non abludentem, evomunt. Faciei

^b Cf. *Observ. Med.* iii. 2; *Dissert. Epist.* § 3 sq.; *Sched. Monit.* i I.

^c *Distinctae* &c.] Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 2 sq.

et manuum inflammatio jam summa in pustularum interstitiis colorem exhibet floridum, et rosarum Damascenarum aemulum; quem quidem colorem, quo mitiores sunt Variolae, eo magis tum pustulae, tum cutis interjecta, ad amussim exprimunt. Quae faciem occupant pustulae, asperiores quotidie ac magis flavae pro maturationis ratione; quae manus et reliquum corpus, minus asperae albaeque magis conspiciuntur indies. [4.] Die undecimo faciei tumor et inflammatio recedunt, pustulae maturae et justam magnitudinem (videlicet pisi grandiusculi,) adeptae exarescunt deciduntque; decimo quarto vel quinto pereunt funditus. Manuum autem pustulae pertinaciores, albae adhuc et recentes, die uno aut altero moras trahunt, et tandem dirumpuntur: caeterae autem, faciei nimirum et corporis, desquamantur, et in facie squammulis hisce furfuraceis succedunt foveae. [5.] Per totum morbi decursum alvus vel prorsus constipatur vel rarissime dejicit. Maxima^d eorum pars qui ex hoc morbo pereunt, octavo die in Discretis, undecimo autem in Confluentibus, intereunt: quippe cum in Discreto hoc genere promoventur sudores tum cardiacis, tum regimine calidiore, praedicto die facies, quae turgida et per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat, e contra flaccida reperitur et albescens, pustulis nihilominus rubentibus et elevatis, etiam post aegri mortem: sudor, qui huc usque manaverat, derepente evanescit; aeger interim phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, aegritudine vehementibus; urinam parce reddit ac frequenter; et tandem paucissimarum horarum spatio ad plures migrat.

[6.]^e In Confluentibus eadem symptomata, sed atrociora; febris scilicet, anxietas, aegritudo, vomituritio, etc., immanius saeviunt, licet non ita prompte ac in Discretis in sudores dissolvitur aeger. Diarrhoea nonnunquam eruptionem praecedit, et ad diem unum aut alterum post illam protrahitur; quod in Discretis vix contingit. Tertio die aut citius, raro tardius, erumpunt; et quo citius, eo magis confluent. Quandoque ad quartum vel quintum diem differtur eruptio ob atrox aliquod symptoma; verbi gratia, acutissimum dolorem in lumbis, nephritici aemulum, in latere pleuritici, in artubus rheumatici, in ventriculo cum ingenti aegritudine et vomitu.

^d Maxima &c.] Cf. *ibid.* iii. 2. 20.

^e Cf. *ibid.* iii. 2. 6 sq.

DE
VARIOLIS.

Non, perinde ac in Discretis, mox ab eruptione remittunt symptomata, sed et febris et alia ad multos etiam dies post eruptionem pustularum aegrum discruciant: nunc erysipelatis ritu, nunc morbillorum, erumpunt; eruptionis licet tempore plane distinguantur. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem attolluntur; sed in facie sibi invicem implicitae, tanquam vesicula rubra, vultum omnem contegunt, quem maturius elevant quam Discretae; postmodum, ad instar pelliculae albae vultui agglutinatae, cutis superficiem non admodum superant. [7.] Praeterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur, colore fusco; intensus magis est dolor cutis, donec tandem in truculentiori morbo non nisi post diem vicesimum latioribus laminis desquamatur. Hoc interim observatu dignum, quod, quanto pustulae maturescentes propius ad colorem subfuscum vergunt, eo deteriores lentius abscedunt; quo magis autem flavescunt, eo minus confluerint, et ocyus se proripiunt. [8.] Ubi primum deciderit pellicula, nulla scabritie vultus afficitur; at vero mox illam excipiunt squammulae furfuraceae, indolis perquam corrosivae, quae foveas relinquunt patentes, et saepe cicatrices. Quandoque humeri et dorsum cuticula denudantur. Morbi periculum a pustularum frequentia et numero in facie sola aestimandum. Pustulae manuum et pedum majores, et quo altius ab extremitate artuum ascenderis, eo sensim minores et contractiores extant. [9.] In adultis salivatio, in infantibus diarrhoea, (licet non ita certo,) Confluentium comes. Ptyalismus nunc cum eruptione se prodit, nunc biduo triduo praeterito materiam primo tenuem, die undecimo viscidiorum aegerrime excreat. Siticulosus est aeger, voce rauca, somnolentia et stupore ingentibus corripitur, inter bibendum subinde tussit, et potus per nares revertitur. Tunc cessat ut plurimum salivatio, cui nisi faciei intumescencia (quae, licet hoc ipso die pro morbi genio aliquantisper remitti debeat, non tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere,) et manuum jam insigniter incipiens et diutius perdurans suppetias tulerint, aegro protinus moriendum est. Diarrhoea non ita mature infantes occupat, ac ptyalismus adultos. [10.] In utraque Variolarum specie febris ab insultu ad eruptionem dominatur; inde dat inducias ad pustularum maturationem; qua peracta, desinit.

Morbi periculum unde aestimandum.

In adultis salivatio, in infantibus diarrhoea, Confluentium comes.

Superveniunt^f a malo regimine symptomata anomala; qualia sunt pustularum flacciditas et subsidencia, phrenitis, coma, maculae purpureae pustulis interspersae, et in earum summitate maculae nigrae exiguae in medio subsidentes, sanguinis mictus et sputum sub initio morbi, urinae suppressio.

DE
VARIOLIS.
Regiminis
calidioris
noxae.

[11.]^g Separationis tempus cum febrili ebullitione tribus vel quatuor primis diebus transigitur; expulsio per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis abscessibus, in carne perficitur.

Tempora
separatio-
nis et ex-
pulsionis.

[12.]^h Dies in quo maxime periclitatur aeger in Confluentibus, in minime crudo et maxime vulgari genere, a primo morbi insultu est undecimus, in crudiore adhuc decimus quartus, et in crudissimo decimus septimus; nonnunquam tamen (sed rarius,) non ante diem vicesimum primum moritur aeger. Quinimo, per spatium illud omne quod inter dies undecimum et decimum septimum interjacet, appotentē vespera, molestissimo inquietudinis paroxysmo quotidie vexatur aeger.

Qui sint
dies maxi-
me pericu-
losi in Con-
fluentibus.

[13.]ⁱ Mittatur sanguis quovis ex tribus primis diebus ab invasione ad uncias novem vel decem, et postea vomitorium exhibeatur ad unciam unam vel sesquiunciam infusionis croci metallorum.

CURATIO.

[14.] His primis diebus diluatur sanguis frequenti potatione cerevisiae tenuis lupulatae, cui^k vitrioli spiritus immisceatur usque ad plenam pustularum eruptionem.

[15.] Cum Variolae omnes eruperint, (quod ut plurimum est sexto die post invasionem,) vesperi propinetur syrupi de meconio uncia una; quae repetatur dehinc singulis noctibus ad diem decimum post invasionem. Ea nocte, si Variolae e Confluentium genere fuerint, augeatur dosis ad sesquiunciam; quae dein repetatur ad unciam unam mane, et ad sesquiunciam sero, singulis noctibus, donec aeger convalescerit.

De medi-
camentis
paregori-
cis.

[16.] Si syrupus de meconio minus congruat, substitui possit laudanum liquidum; videlicet guttae octodecim^l pro uncia una syrupi, et guttae viginti quinque pro sesquiuncia. Hoc interim observandum, quod, si paregoricum, bis in die exhi-

^f Superveniunt &c.] Cf. *ibid.* iii. 2.

20.

ⁱ Cf. *Dissert. Epist.* § 30 &c.

^k cui—*eruptionem*] om. ed. '93.

^l *octod.*] Immo *sedecim*; cf. *Dissert. Epist.* § 39.

^g Cf. *ibid.* iii. 2. 31.

^h Deest § 12 in ed. '93; cf. *Sched.*

Monit. II. § 4.

DE
VARIOLIS.

bitum, orgasmum compescere non valeat, (quod in Variolis insigniter Confluentibus sub finem earum saepe accidit,) tum octava quaque hora exhibendum, vel saepius, si opus fuerit.

[17.] At si Variolae Interstinctae fuerint, satis erit ut solummodo singulis noctibus post plenam eruptionem exhibetur paregoricum, atque etiam in minori dosi.

[18.] Qualiscunque autem generis Variolae fuerint, atque etiam qualicunque morbi tempore, si phrenitis acciderit, omnino oportet ut inordinato spirituum motui fraenum injiciatur; ac proinde, si prior paregorici dosis metam non attingat, alia atque alia assumatur, donec tumultus penitus compescatur; interposito inter singulas doses spatio aliquo, ut pernoscere valeamus, utrum dosis ultima id quod quaerimus praestiterit, antequam nova ingeratur.

[19.]^m Si omnimoda urinae suppressio acciderit, aeger e lecto eximatur, et aliquantulum obambulet.

[20.]ⁿ Si saliva ob calorem sit adeo viscida ut expectorari non possit, tum gargarisma cum syringa saepe in fauces injiciatur. Componatur e cerevisia tenui, vel aqua hordei, cum melle rosarum. Vel sequens usurpari poterit:—

[Form. 180.]^o R Corticis Ulmi drachmas sex,
Radice Glycyrrhizae semiunciam,
Passulas enucleatas viginti,
Rosarum Rubrarum pugillos duos;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquibram; in colatura dissolve
Oxymellis Simplicis,
Mellis Rosarum, ana uncias duas;
Misce; fiat gargarisma.

[21.]^p Si epispastico opus fuerit, amplum satis et acre nuchae applicetur nocte ista quae magnam morbi crisin praecedat: mox ab assumpto paregorico plantis quoque pedum applicari potest allium, a die octavo usque ad morbi finem, singulis diebus renovandum.

Infantes
spasmo
correpti ut
tractandi.

[22.]^q Si infans, de symptomatis dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur, hic cogitandum est, convulsionem istam fortassis a Naturae conatu, quae Variolas, scarlatinam febrem, aut morbillos, in corporis ha-

^m Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 64.

ⁿ Cf. *ibid.* iii. 2. 61.

^o Cf. form. 21.

^p Desunt §§ 21, 22 in ed. '93; cf. *Dissert. Epist.* § 43 sq.

^q Cf. *ibid.* § 28.

bitum protrudere satagit, pendere. Applicetur itaque emplastrum epispasticum nuchae, lecto quamprimum committatur aeger; exhibeatur insuper cardiacum, cui paregorici pauxillum est admiscendum, puero nempe trienni laudani liquidi guttae quinque in aquae epidemicae cochleari uno.

[23.] Si die undecimo, vel alio quovis post eum, febris secundaria cum inquietudine, jactatione, et caeteris id genus symptomatis, usque adeo efferatur, ut paregoricis utcumque repetitis sufflaminari nequeat, et mors quasi immincat; tum sanguis ad satis magnam quantitatem illico detrahatur, nempe ad uncias duodecim, vel circiter, atque porro repeti possit semel vel bis in sequentibus diebus, si symptomatum dictorum ratio idem postularit; at non alias. Catharsis etiam blanda die decimo tertio (non antea,) vel quovis alio die eum insequente (modo venae-sectio praecesserit,) institui possit, nempe ex electuarii lenitivi uncia una dissoluta in aquae cichorii vel lactis alexeteriae unciiis quatuor. Veruntamen nec venae-sectio, nec catharsis, impediunt, quo minus paregorica in usum veniant; quae (haud obstantibus iis,) tam quoad largam dosin quam repetitam exhiberi debent, si opus adhuc fuerit: nam ad haec in hoc morbo semper confugiendum.

[24.] Quando pustulae perfecte exaruerint, inungatur facies linimento ex aequalibus partibus olei amygdalarum dulcium et pomati per biduum; at non ultra.

[25.] Die vicesimo primo post invasionem mittatur sanguis e brachio; et sequenti die catharsis celebranda, quae porro alternis diebus, ad tres alias vices, repetatur.

[26.] Quoad regimen, a lecto absteineat ad sextum diem post invasionem, in quo postea se contineat usque ad decimum septimum, non aliis stragulis tectus quam quibus sanus uti solebat.

Regimen
quale con-
veniat.

[27.]^r Jusculis avenaceis, hordeaceis, pomis coctis, et cerevisia tenui, victitet; et post undecimum diem vini Hispanici cochlearia quatuor vel quinque bis in die exhibeantur, si aeger voluerit.

[28.]^s Si crurum tumor non evacuationibus praescriptis cedat, tum fotu foliorum malvae, verbasci, sambuci, lauri, cum floribus chamaemeli et meliloti, in lacte coctorum facile fugatur.

Crurum
tumor quo-
modo fu-
gandus.

^r Cf. *ibid.* § 15.

^s Cf. *Observ. Med.* iii. 2. 67.

DE
VARIOLIS.

[29.] Si primis morbi diebus aeger haemoptoë laboret, vel urinam reddat sanguineam, tum pulvis et tinctura, quae in capite *De Haemoptoë* [inf. c. 48.] praescribuntur, sexta quaque hora (donec symptomata ista prorsus cessaverint,) diligenter exhibeantur: quo etiam casu paregorica liberali manu propinanda.

CAP. XVI.^t

De Choreae Sancti Viti.

Morbi de-
scriptio.

CONVULSIONIS species quaedam est; pueros puellasve a decimo aetatis anno ad pubertatem invadit: prodit se claudicatione, vel instabilitate, alterutrius cruris, quod aeger post se trahit fatuorum more; manum ejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui parti applicitam, nequit continere in eodem situ horae momento, sed in alium situm et locum convulsione distorquebitur, quicquid aeger contra nitatur. Antequam poculum ad os possit adducere, mille gesticulationes (circulatorum instar,) exhibebit; non enim recta linea ori admovet, sed, deducta a spasmo manu, huc illuc aliquandiu versat, donec tandem, forte fortuna labris propius apponens, liquorem repente in os injicit, et avidè haurit, dedita tanquam opera ut spectantibus risum moveret.

CURATIO.

[2.] Sanguis ad uncias octo, plus minus pro aetate, ex brachio educatur.

[3.] Die sequenti dimidia pars vel quiddam amplius (pro ratione aetatis,) Potionis Communis hauriatur; et vesperi haustulus sequens propinetur:—

[*Form.* 181.] ^u R_x Aquae Cerasorum Nigrorum unciam unam,
Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Theriaca Andromachi scrupulum unum,
Laudani Liquidi guttas octo;

Fiat haustus.

Potio cathartica ad tres vices alternis diebus repetatur, et haustus paregoricus iisdem noctibus.

[4.] Postea sanguis iterum extrahatur; et ad catharsin, uti prius, aeger revertatur: et sic sanguis mittatur, et alvus subducatur, ad tertiam quartamve vicem; spatio tamen inter alternas evacuationes observato, ut nihil periculi aegro immineat.

^t Cf. *Sched. Monit.* I. § 18 sq.

^u Cf. *form.* 108.

[5.] Diebus a purgatione vacuis sequentia praescribuntur:—

DE
CHOREA
S. VITI.

[Form. 182.] * R Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantium, ana unciam unam,
Conservae Anthos semiunciam,
Theriaceae Andromachi veteris,
Nucis Moschatae conditae, ana drachmas tres,
Zinziberis condita drachmam unam,
Syrupi de Succo Citriorum quantitatem sufficientem;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae mane et hora quinta pomeridiana, superbibendo vini sequentis cochlearia quinque:—

[Form. 183.] * R Radicis Paeoniae,
[Radicis] Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriae,
[Radicis] Angelicae, ana unciam unam,
Foliorum Rutae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Betonicae,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Marrubii Albi,
Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi drachmas sex,
Cortices duorum Aurantium;
Incidentur, et infundantur frigide in Vini Canarini libras sex: coletur tantummodo usus tempore.

[Form. 184.] * R Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Epilepticae Langii,
[Aquae] Bryoniae Compositae, ana unciam unam,
Syrupi Paeoniae drachmas sex;
Misce; fiat julapium; capiat cochlearia quatuor singulis noctibus cubitum iturus, instillando Spiritus Cornu Cervi guttas octo.

[6.] Applicetur plantis pedum emplastrum e caranna.

[7.] Ob recidivae metum pertundatur ei vena, et ad dies aliquot purgetur, ea ipsa anni sequentis tempestate (vel paulo ante,) qua morbus invasit.

[8.] Verisimile mihi videtur, quod haec methodus curationi epilepsiae adutorum convenire possit; quod tamen non adhuc expertus sum. Cum vero Chorea S. Viti aetates teneras adori soleat, in epilepsia adutorum tam sanguinis detrahendi quantitas quam catharticonum dosis adaugeantur.

Ad recidivam praecavendam quid agendum.

Eidem methodo epilepsiam adutorum cedere posse Author aumat.

CAP. XVII.

De Apoplexia.

SOMNUS est profundissimus, et omnimoda sensus et motus privatio, excepta respiratione, quam aegri habent difficilem cum stertore.

CURATIO.

[2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias duodecim quamprimum; ac postea ex venis jugularibus ad uncias octo: deinde vomitorium ex sesquiuncia vel unciis duabus infusionis croci metallorum propinetur statim.

[3.] Emplastrum epispasticum satis amplum ac forte cervici applicetur.

Dum haec aguntur, erectus sedeat aeger in lecto, nec stragulis nimis obrutus.

Spiritus salis armoniaci optime rectificatus admoveatur naribus.

[4.] Finita vomitorii operatione, subinde exhibeantur cochlearia tria vel quatuor sequentis julapii:—

[Form. 185.] ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
 Aquae Bryoniae Compositae,
 [Aquae] Antiepilepticae Langii, ana unciam unam,
 Spiritus Cornu Cervi guttas viginti,
 Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;

Fiat julapium.

Vel cochleare unum spiritus lavendulae compositi per se propinari possit bis vel ter, durante paroxysmo, hora dimidia vel integra interposita.

[5.] Cavendum est ne cardiaca plus justo calida, ac nimis frequenter, (uti mos est,) exhibeantur; nam quaecunque demum specifica virtute pollere videantur, plus damni quam emolumenti aegro apportant, utpote quae humores fundere (ac proinde malum augere,) apta nata sunt; quod etiam incommodum non minus infertur ex nimia stragulorum congestionem.

Ad recidivam praecavendam quid agendum.

[6.] Paroxysmo jam finito, ad praecavendam recidivam sequentia exhibeantur:—

[Form. 186.] ℞ Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos;
 Capiat tertia quaque die per sex vices, hora quarta matutina, superdormiendo.

[Form. 187.] R Conservae Florum Salviae,
 [Conservae] Rorismarini, ana unciam unam,
 Conservae Flavedinis Aurantiorum drachmas sex,
 Nucis Moschatae conditae,
 Zinziberis conditi, ana semiunciam,
 Theriacae Andromachi veteris drachmas duas,
 Pulveris Electuarii Diambrae,
 [Pulveris] Diāmoschu Dulcis, ana drachmam unam,
 cum sufficienti quantitate Syrupi e Conditura Citriorum ;
 Fiat opiata: capiat ad magnitudinem castaneae mane et sero,
 superbibendo Aquae Epilepticae Langii cochlearia duo.

[Form. 188.] R Ambrae Griseae semidrachmam,
 Olei destillati Seminum Anisi,
 [Olei] Cinnamomi,
 [Olei] Nucis Moschatae, ana guttas duas,
 Olei Caryophyllorum guttam unam,
 Sacchari in Aqua Florum Aurantiorum soluti uncias
 quatuor ;

Fiant secundum artem tabellae, quarum capiat unam ad libitum.

[7.] Ab usu potus generosioris cujusvis sibi temperet ; ves- Diaeta
qualis con-
veniat.
 catur jusculis avenaceis, hordeaceis, ut et ex pullis gallinaceis
 confectis, et quandoque etiam (praecipue inter purgandum),
 carne pullorum, agnorum, ac id genus ciborum eupeptōn.

CAP. XVIII.

De Ophthalmia.

Ex oculorum inflammatione patet.

Mittatur sanguis e brachio ad uncias decem. Sequenti die CURATIO.
 sumat Potionem Purgativam Communem, quae repetenda est
 per duas alias vices, duobus diebus interpositis ; iisdem nocti-
 bus sumat haustum paregoricum ex syrupi de meconio
 uncia una.

Diebus a purgatione vacuis sumat ter aut quater in die
 uncias quatuor emulsionis ex seminum frigidorum majorum
 et papaveris albi.

[Form. 189.] R Aquae Plantaginis,
 [Aquae] Rosarum Rubrarum,
 [Aquae] Spermatidis Ranarum, ana unciam unam,
 Pulveris Tutiae praeparatae drachmam unam ;
 Fiat collyrium, ejus guttae aliquot instillantur oculis bis in die ;
 at non incipiendum nisi post primam purgationem.

DE OPH-
THALMIA.

Si his remediis affectus haud cedat, repetatur venae-sectionio semel vel bis, (praecipue si sanguis pleuriticus apparuerit,) ut etiam catharsis.

Abstineat ab usu vini et cujusvis liquoris generosi, ab usu etiam ciborum coctu difficilium et sale conditorum; et diebus inter purgationes bibat hydrogalam coctam.

Nota, quod saepe accidit, quod venae-sectioni et catharsi utcumque repetitis Ophthalmia non cedit; hoc in casu paregoricum ex syrapi de meconio uncia una singulis noctibus exhibitum curationem sine aliorum suppetiis absolvit.

CAP. XIX.^y*De Uteri Procidentia.*

CURATIO. [Form. 190.]^z R Corticis Quercus uncias duas;

Coque in aquae fontanae libris quatuor ad libras duas, sub finem addendo

Corticis Granatorum contusi unciam unam,
Rosarum Rubrarum,
Florum Granatorum, ana manipulos duos,
dein adde Vini Rubri libram dimidiam;

Colatura sit pro fotu, qui cum pannis laneis parti affectae admoveatur mane horis duabus antequam e lecto assurgat, et nocte post decubitus, donec symptoma penitus evanuerit.

CAP. XX.^a*De Paroxysmo Nephritico.*

Morbi de-
scriptio.

ADSUNT dolor fixus in lumborum regione, urina cruenta, arenularum aut calculi excretio, stupor cruris e directo renis laborantis, testis retractio ejus lateris in quo est dolor, nausea et vomitus. Dolor colicus Nephritico haud absimilis, licet in quibusdam symptomatis plane discrepet, quae recensita in capite *De Colica Biliosa* videas. [inf. c. 23.]

CURATIO.

Si aeger temperamento sanguineo fuerit, mittatur sanguis e brachio affecto Reni respondententi ad uncias decem; dein liquoris possetici, cui radices althaeae unciae duae incoctae

^y Cf. *Dissert. Epist.* § 139.

^z Cf. form. 91.

^a Cf. *Tract. I.* § 66; *Sched. Monit. III.* § 11.

fuert, congius unus quam citissime deglutiatur, et enema sequens injiciatur:—

DE PAR-
OXYSMO
NEPHRI-
TICO.

[Form. 191.]^b R Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana unciam unam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Parietariae,
[Foliorum] Brancae Ursinae,
Florum Chamaemeli, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram;
Misce; fiat enema.

Rejectis vomitorio et enemate, laudani liquidi satis magna dosis propinetur, videlicet ad guttas viginti quinque, vel pilularum Matthaei grana quindecim vel sedecim. In senibus vero, et morbo diuturno fractis, ut et vetulis vaporibus obnoxiiis, (praecipue si sub initium paroxysmi urinam eae redant nigram et sabulosam,) venae-sectio omittatur; at quoad reliqua, eadem quae dicta est via omnino procedendum.

CAP. XXI.^c

In Mictu Sanguineo a Calculo Renibus impacto.

CAPIAT aeger stato quodam die singulis hebdomadis CURATIO.
mannae uncias duas cum semisse in seri lactis libris duabus solutas.

Conducit aliquando haustus cerevisiae tenuis liberalior.

In Calculo Renum grandiori dolor hebes et obtusus, nullatenus auctus, sed satis tolerabilis, persentitur; nec paroxysmus nephriticus comitatur.

Aquis chalybeatis aeger se non tuto committet, nisi prius certo sciat, Calculum majorem non esse quam ut per ureteres viam possit invenire: quod hoc tantum modo certo potest dignosci; si nempe jam antea paroxysmum aliquem nephriticum fuerit perpersus, (cum dolore scilicet saevissimo in Renum alterutro, per ureterum ductus propagato, et vomitu enormi,) pro comperto habeat non tam grandiozem aliquem calculum pelvi concludi, quam lapillorum exiguum congeriem, quorum unus subinde in ureterem illabitur, atque ita paroxys-

^b Cf. formm. 96, 117.

^c Deest hoc cap. in ed. '93; cf. *Sched. Monit. III.*

DE MICTU
SANGUI-
NEO, &c.

mum invitat, qui fere non desinit nisi Calculo in vesicam detruso. Cum sic se res habeat, nullum est magis efficax remedium quam aquarum chalybeatarum potatio. Quod si Calculosus nullo unquam paroxysmo nephritico fuerit tentatus, cum jam major sit Calculus quam qui ex pelvi possit elabi, devitandae sunt aquae ferreae.

CAP. XXII.^d

De Dysenteria, Diarrhoea, et Tenesmo.

Dysente-
riae de-
scriptio.

RIGENT^e horrentque; sequitur deinde totius corporis calor, quem brevi excipiunt ventris tormina, et haec dejectiones crebrae et mucosae omnes, (nisi quod stercorosae nonnunquam interponantur,) cum ingenti cruciatu et molestissimo viscerum omnium quasi descensu quoties exoneratur alvus, sanguinis interim lineamentis intertextae, licet aliquando ne minimum sanguinis per totum morbi decursum admisceatur. Progressu morbi sanguis sincerus quandoque excernitur, et gangraena insanabili afficiuntur intestina. Si aeger aetate floreat, vel cardiacis incalescat, febricitat admodum; lingua est subalbida, quadam mucilagine dense obsita, interdum nigra et sicca. Prosternuntur vires, dissipantur spiritus; aphthae insuper oris interna faucesque obsident, praesertim ubi materiae peccantis evacuatio adstringentibus praepostere impeditur, non exacto per cathartica morbi fomite. Aliquando, exulante febre, agmen ducunt tormina, et caetera morbi symptomata sequuntur.

[2.] In Diarrhoea humores excrementitii sine sanguine aut intestinorum exulceratione excernuntur.

[3.] In Tenesmo assidua est desidendi cupiditas, nihil tamen praeter mucosum quoddam et subcruentum aut purulentum rejicitur.

CURATIO.

[4.]^f Mittatur sanguis e brachio quamprimum, eademque nocte paregoricum propinetur; et mane sequenti Potio Purgans Communis, repetenda alternis diebus ad duas alias vices; et paregoricum post purgationes, quamprimum suo defunctae sunt munere; ac diebus a purgatione vacuis idem mane et sero est exhibendum.

^d Cf. *Observ. Med.* iv. 3.

^f Cf. *ibid.* iv. 3. 9 sq.

^e *Rigent &c.*] Cf. *ibid.* iv. 3. 3.

[5.] Post venae-sectionem et catharsin semel celebratam, DE DYS-
ENTERIA,
&c. per totum morbi decursum sequens cardiacum exhibeatur :—

[*Form.* 192.]^g R Aquae Cerasorum Nigrorum,
[Aquae] Fragorum, ana uncias tres,
Aquae Epidemicæ,
[Aquae] Scordii Compositæ,
[Aquae] Cinnamomi Hordeatæ, ana unciam unam,
Margaritarum præparatarum sesquidrachmam,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem,
adde Aquae Rosarum Damascenarum semiunciam ad
gratum saporem ;
Misce ; fiat julapium, de quo capiat cochlearia quatuor vel quin-
que in languoribus, vel ad libitum.

[6.] Potus sit lac coctum cum aquae triplo, vel Decoctum
Album : ut,—

[*Form.* 193.]^h R Cornu Cervi Calcinati,
Micæ Panis albißimi, ana uncias duas ;
Coque in aquae fontanæ libris tribus ad libras duas ; postea suffi-
ciente quantitate sacchari albißimi edulcoretur.

[7.] Vel, si dejectio virium postulaverit, aquae fontanæ
libræ duæ cum vini Canarini libra dimidia simul coctæ, pro
potu frigide assumantur.

[8.] Cum per tres vices purgatus fuerit aeger, tota curatio
usui laudani bis vel ter in die repetiti postea incumbit ; nisi
quod enema ex lactis vaccini libra dimidia et theriacæ
Andromachi sesquiuncia subinde injiciatur, quod in alvi
egestionibus mire confert.

[9.] Cum alvi fluxus in Diarrhoeam tantum assurgat, phle-
botomia et catharsi præscriptis omissis, sequens bolus sin-
gulis matutinis exhibeatur :—

[*Form.* 194.] R Rhabarbari pulverati semidrachmam,
(plus minus pro ratione virium,)
cum sufficiente quantitate Diascordii ;
Fiat bolus, addendo Olei chymici Cinnamomi guttas duas.

Curatio
alvi fluxus
ad Diar-
rheam
tantum as-
surgentis.

[10.] Noctibus insequentibus paregoricum ex aquae cin-
namomi hordeatæ uncia una et laudani liquidi guttis quatuor-
decim exhibeatur.

^g Cf. form. 25.

^h Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 10 : 6. 9 ; *Sched. Monit.* I. § 13.

DE DYS-
ENTERIA,
&c.

[11.]ⁱ Ubi tormina sicca sine dejectionibus excruciant, curantur diluendo sero lactis frigide propinato, et tepide injecto; ut in cholera morbo pullorum juscule, aut lacte cerevisiato. [inf. c. 24. § 2.]

Tenesmus
sub finem
hujus mor-
bi diaetae
analepti-
cae cedit.

[12.] Si hic morbus diutius excurrat, adeo ut omnis ejus vis in rectum intestinum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, diaeta analeptica instituat, et liquor aliquis cardiacus pro libitu ingeratur, ut restaurari possint vires; quibus redeuntibus Tenesmus sponte se proripit.

[13.] In Dysenteria male curata dolores aliquando aegrum ad annos aliquot discruciant; in hoc casu phlebotomia repetita pristinam sanitatem restituet.

Dysente-
ria, cum
non sit epi-
demica,
laudani so-
lius usu
est curan-
da.

[14.] Notandum est quod in constitutionibus huic morbo minus faventibus, omissis evacuationibus, Dysenteria laudano solo sanatur; quod mane et sero repetendum, donec symptomata penitus evanuerint, vel etiam ter nycthemeri spatio, si opus fuerit.

CAP. XXIII.^k

De Colica Biliosa.

Morbi de-
scriptio,

INTESTINORUM dolor atrocissimus est; per horas aliquot affligit febris in hunc morbum desinens, qui aut quasi injecta fascia constringit, aut in punctum contractus quasi terebello perforat; subinde remittitur, mox recrudescit. Sub initio non ita certo ad unum aliquod punctum determinatur, neque tam crebra vomituritio, neque alvus ita pertinaciter cathartico- rum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatius in puncto figitur, vomituritio frequentior, et major alvi adstrictio, Colica tandem in iliacam transeunte. A nephritide sic distinguitur: 1. dolor nephriticus fixus in rene est, et ab eo ad testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris; colicus vero vagus est, et, cinguli instar, medium ventrem affligit; 2. a pastu Colicus dolor augetur; nephriticus potius imminuitur; 3. in Colico dolore ab excretionem per alvum et per vomitum majus levamen emergit quam in nephritico; 4. in dolore nephritico urina primum clara et tenuis, postea aliquid subsidet, et tandem arenulae aut lapilli excernuntur; in Colica urinae ab initio crassiores existunt.

Quomodo
a nephriti-
de distin-
guenda.

ⁱ Cf. *Observ. Med.* iv. 3. 16 &c.

^k Cf. *ibid.* iv. 7.

Sanguis e brachio paulo liberalius educatur, et post horas tres vel quatuor anodynum exhibeatur; postero die catharticum lenitivum, et, interposito die uno, ad tertiam vicem DE
COLICA
BILIOSA.
CURATIO. propinetur.

At si malum hoc fructibus horariis, vel aliis cibis avide ingestis, originem debeat, tum ventriculus ante omnia lacte cerevisiato affatim hausto eluendus est; quo exantlato, anodynum propinandum est; sequenti autem die vena secanda est, et in ordine praescripto procedendum.

Ubi¹ hic morbus minus perite tractatus diutissime fatigaverit, et aegrum pene confecerit, liberalior sive aquae epidemicae, sive mirabilis, sive alius cujuscunque qua sanus maxime delectabatur, usus aegrum hoc tempore ultra spem omnem juvit.

CAP. XXIV.^m*De Cholera Morbo.*

INTRAⁿ Augusti limites se continens, vix in priores Septembris hebdomadas evagatur. A crapula et ingluvie excitatus similis affectus, nullo temporis discrimine insurgit, qui, licet eodem curetur modo, alterius tamen est subsellii. Adsunt Morbi de-
scriptio. vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate et angustia per alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio et distentio; cardialgia; sitis; pulsus celer ac frequens, parvus et inaequalis; aestus et anxietas; nausea molestissima; sudor; crurum et brachiorum contractura; animi deliquium; partium extremarum frigiditas, et similia, quae aegrum in viginti quatuor horarum spatio interimunt.

[2.] Pullus tenerior in tribus circiter aquae fontanae congiis CURATIO. elixetur, ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat; hujus decocti, (vel, defectu ejus, liquoris possetici,) capaciores aliquot cyathos aeger tepide exhaustiat; et eodem tempore ex eodem liquore enemata successive repetenda. Haustibus et clysteribus syruporum lactucae, violarum, portulacae, nymphaeae, eorumve alicujus, uncia subinde admisceri poterit.

[3.] Exantlato hoc eluvionis penso, (quod tres vel quatuor

¹ Ubi &c.] Cf. *ibid.* iv. 7. 14.

ⁿ Intra &c.] Cf. *ibid.* iv. 1. 1.

^m Cf. *ibid.* iv. 2.

DE
CHOLERA
MORBO.

horas sibi vendicat,) paregoricum curationi coronidem imponit.

Aegro in extremis fere versante, ad laudanum recta confugiendum est.

[4.] Si non accesserit Medicus nisi postquam aeger vomitu et dejectionibus per multas horas continuatis fuerit exhaustus, et jam frigescant membrorum extrema, tum ad laudanum liquidum confugiendum est in paulo majori dosi, (videlicet laudani liquidi guttas viginti quinque in aquae cinnamomi fortis uncia una;) et, cum cessaverint symptomata, nihilominus mane et sero quotidie est repetendum (at in minori dosi,) donec pristinas vires receperit.

Species quaedam infantibus familiaris.

[5.] Est species quaedam Cholerae Morbi infantibus valde familiaris, ac saepenumero funesta, ex dentitione vel crapula originem ducens.

[6.] Horum aetas tenella minime fert ut diluatur ventriculus larga liquorum potatione, multo minus ut cathartici tumultus major in humoribus excitetur; sed curationem laudano solo aggredi oportet: quamobrem guttas duas, tres, vel quatuor, vel plures, pro ratione aetatis, cochleari uno cerevisiae tenuis, vel aquae cujusvis appropriatae, instillatae exhibeantur, repetanturque ut opus fuerit.

CAP. XXV.

De Colica Pictorum.

Quid sit iste morbus.

EST species quaedam Colicae, quae degenerare solet in paralytin et motus omnimodam manuum ac pedum depravationem, (quam hoc nomine Riverius in [*Prax. Med.* lib. i.] cap. [5.] *De Paralyti* indigitat,) et apud insulas Caribum notissima est, utpote quae magnam vim hominum infestat.

CURATIO.

Hunc dolorem atrocissimum sanat balsamum Peruvianum frequenter ac in magna dosi exhibitum; nempe si ejus guttae viginti, triginta, vel quadraginta, sacchari albissimi cochleari uno instillantur, et bis vel ter in die dentur. At paralysis huic remedio haud cedit.

CAP. XXVI.º

De Iliaca Passione.

Quid sit iste morbus.

PERISTALTICUS intestinorum motus invertitur; propinata cathartica et injecta enemata in emetica statim transeunt; alvi faeces per vomitum rejiciuntur.

º Cf. *Observ. Med.* i. 4. 53 sq.; *Sched. Monit. I.* § 29 sq.

[2.]^p Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias novem vel decem ; post aliquot horas exhibeatur sequens pulvis :—

DE
ILIACA
PASSIONE.
CURATIO.

[Form. 195.] R Resinae Scammonii, grana duodecim,
(vel, defectu ejus, Resinae Jalapae.)
Calomelanos Torqueti scrupulum unum ;
Misce ; fiat pulvis ; capiat e cochleari uno Lactis Vaccini, super-
bibendo ejusdem lactis cochleare unum vel alterum.

[3.] Vel, si forma pilularum magis arrideat :—

[Form. 196.]^q R Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Calomelanos Torqueti scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Balsami Peruviani ;
Fiant pilulae quatuor, sumendae e cochleari uno Syrupi Violarum.

[4.] Sin^r autem aeger hoc remedium per os rejecerit, lau-
dani liquidi guttae viginti quinque aquae cinnamomi fortis
semuncia instillatae statim propinentur : cum vero horum usu
vomituritio ac ventris dolores remiserint, catharticum dictum
iterum exhibeatur. Verum si, anodynorum virtute ac vi jam
penitus infractis, vomituritio ac dolor iterum redierint, ca-
thartico interim in corpore restitante, ad usum paregorici
supra descripti revertendum, idemque eo usque repetendum
quarta vel sexta quaque hora donec intestinis quies omnino
inducatur ; quo quidem tempore catharticum operationem
suam per sedes exeret.

[5.] Nec sane abs re fuerit, elapsa hora una aut altera post
venae-sectionem, clysterem aliquem ex iis qui potentius ope-
rantur injicere ; fumum scilicet nicotianae ex tubulo inverso
per vesicam majusculam in intestina validissime insufflatum :
quae quidem operatio post aliquot horas reiterari debet, nisi
citius meatus deorsum pateat.

[6.] Finita operatione cathartici,umat sequentem haus-
tum :—

[Form. 197.] R Aquae Cinnamomi fortis unciam unam,
Laudani Liquidi guttas viginti quinque ;
Misce ; fiat haustus :

qui porro repetendus est bis, ter, vel saepius in die, donec
vomituritio et dolor penitus cessaverint ; atque etiam istis

^p Cf. *Sched. Monit. I.* § 30 sq. ^q Cf. form. 112. ^r Sin—pateat] om. ed. '93.

DE
ILIACA
PASSIONE.

symptomatis cessantibus, nihilominus ad curationem confirmandam per aliquot adhuc noctes capiat idem peregoricum in minori dosi cubitum iturus.

CAP. XXVII.^s*De Fluxu Mensium immodico.*

MENSTRUORUM Fluxus naturaliter constitutus capacitatem testae ovi anserini implet. Patet autem immodicus ex difficili tolerantia, virium lapsu, inappetentia, cachexia, colore cadaveroso, et pedum intumescencia.

CURATIO. Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo: sequenti mane sumatur Potio Purgativa Communis, repetaturque alternis diebus ad duas alias vices; et noctibus post purgationem peregoricum e syrupo de meconio exhibeatur.

Diebus a purgatione vacuis sumat sequentia:—

[Form. 198.]^t R Conservae Rosarum Siccarum uncias duas,
Trochiscorum de Terra Lemnia sesquidrachmam,
Corticis Granatorum,
Corallii Rubri praeparati,
Boli Armenae, ana scrupulos duos,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis, ana scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Syrupi Cydoniorum;
Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane et hora quinta pomeridiana, superbibendo sequentis julapii cochlearia sex:—

[Form. 199.]^u R Aquae Germinum Quercus,
[Aquae] Plantaginis, ana uncias tres,
Aquae Cinnamomi Hordeatae,
Syrupi de Rosis Siccis, ana unciam unam,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad gratam aciditatem;

[Misce.]

[Form. 200.]^x R Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Urticae, ana quantitatem sufficientem;
Contundantur simul, et succus exprimatur, et postea clarificetur;
de quo capiat cochlearia quatuor vel quinque saepiuscule ad libitum.

^s Cf. *Dissert. Epist.* § 135 sq.

^t Cf. form. 87.

^u Cf. form. 88, 116.

^x Cf. form. 89.

Post primam purgationem applicetur emplastrum sequens regioni lumborum :—

[Form. 201.]^y R Emplastri de Minio,

[Emplastri] ad Herniam, ana partes aequales ;

Extendantur super alutam : fiat emplastrum regioni lumborum admovendum.

DE
FLUXU
MENSIUM
IMMODICO.

CAP. XXVIII.^z

De Colica Hysterica.

Est species quaedam, seu potius insigne ac valde usitatum Affectionis Hystericae symptoma, cui comitem se adjungit dolor circa scrobiculum cordis atrocissimus, uti etiam humorum viridi colore per vomitionem ejectio.

[2.] Primo, quo saburra vitiosorum humorum in ventriculo contentorum minus impediatur paregorici efficaciam, satis magna quantitas liquoris possetici affatim ingurgitetur, atque iterum per vomitionem rejiciatur, nempe ejusdem liquoris sesquicongius ; quo peracto, laudani liquidi guttae viginti quinque in aquae cinnamomi fortis, aquae epidemicae, vel alius vehiculi, uncia una propinentur. CURATIO.

[3.] In usu paregorici hoc notandum, quod eo usque repetendum est, donec symptomata omnia penitus cessaverint ; debitum interea tempus interjiciendo, ut dijudicare valeamus quid prior dosis effecit, antequam novam ingeramus.

[4.] Si sanguineo temperamento praeditus sit aeger, vel si antea hoc symptomate haud multum infestatus fuerit ac viribus fractus, hoc in casu sanguis primum e brachio detrahendus, antequam vomitorium praescriptum propinetur.

[5.] Hac ipsa methodo clavus hystericus curatur. Sin vero Colica Hysterica diuturnior fuerit, per paroxysmos affligens, tum in eorum intervallis, sive extra paroxysmum, sequentia usurpentur :—

[Form. 202.] R [Radici] Zedoariae subtilissime pulveratae drachmam unam,

cum sufficiente quantitate Syrupi e Conditura Citriorum ;

Fiat bolus, sumendus mane et sero per triginta dies, superbibendo sequentem infusionem :—

^y Cf. form. 90.

^z Cf. *Observ. Med.* iv. 7. 16 sq. ; *Dissert. Epist.* § 126 sq.

DE CO-
LICA HY-
STERICA.

[Form. 203.] R [Radicis] Zedoariae incisae minutim semiunciam,
Vini Canarini uncias quatuor;

Infundantur frigide per duodecim horas; deinde colentur pro usu.

Vel balsamum Peruvianum, ut in colica Pictonum, usurpetur^a.

[6.] Quae de Colica Hysterica hic dicuntur, de Colica etiam Hypochondriaca dicta sunt: ut et hoc diligenter advertendum.

Utriusque affectus natura sibi vindicare videtur ut alia atque alia tententur, donec tandem ad illud remedium perventum fuerit, cui quasi genuine morbus cedit; tametsi, ut plurimum, chalybs imprimis confert.

[7.] Colica Hysterica tam in hypochondriacis quam hystericis saepissime in icterum desinit, qui sensim sponte sua facessit; sin autem longas moras nectat, exhibeatur apozema sequens:—

[Form. 204.]^b R Radicis Rubiae Tinctorum,

[Radicis] Curcumae, ana unciam unam,

Chelidonii Majoris cum toto,

Summitatum Centaurii Minoris, ana manipulum unum;

Coque in aequalibus partibus Vini Rhenani et aquae fontanae ad libras duas; colatura dissolve

Syrupi de Quinque Radicibus uncias duas;

Misce; fiat apozema, de quo capiat libram dimidiam calide mane et sero usque dum convaluerit.

CAP. XXIX.^c

De Ictero, Colica neutiquam praegressa.

Morbi de-
scriptio.

COLOR flavus in toto corpore, praesertim in oculorum albis est conspicuus, quo quidem colore objecta omnia apparent affectis tineta, corporis pruritus, segnitie, et lassitudo; linguae amaror, vomitus biliosus interdum, singultus, egestio alba, urina crocea et pannum immersum eodem colore inficiens, morbum indignant.

CURATIO.

Exhibeatur Potio Purgativa Communis, dein aggrediatur usum sequentium; et, durante eorundem usu, catharticum praescriptum quarto quoque die exhibeatur:—

^a col. Pict.] Cf. sup. c. 25.

^b Cf. form. 30.

^c Cf. *Observ. Med.* iv, 7, 23.

[*Form.* 205.] R Conservae Absinthii Romani,
 Conservae Flavedinis Aurantiorum, ana unciam unam, DE IC-
TERO, &c.
 Angelicae conditae,
 Nucis Moschatae conditae,
 Pulveris Ari Compositi,
 Chalybis cum Aceto praeparati, ana semiunciam,
 Extracti Centaurii Minoris,
 Extracti Gentianae,
 Cremoris Tartari, ana drachmas duas,
 Croci Anglicani pulverati semidrachmam,
 cum sufficiente quantitate Syrupi de Quinque Radicibus;
 Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae mane et hora quinta pomeridiana, (vel vice electuarii sumat Pilulas Chalybeatas^c;) superbibendo post matutinam dosin aquarum mineralium purgantium libras quatuor, et post pomeridianam dosin apozematis in *Colica Hysterica* [sup. c. 28.] descripti libram dimidiam.

At si signa hydropis affuerint, tam mane quam sero apozema superbibat.

Si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad aquas ferreas eundum est, quae ex ipso fonte sunt bibendae.

CAP. XXX.^d*Ad praecavendum Abortum.*

EADEM praescribenda ac in fluxu mensium immodico^e, omissis solummodo catharsi et succis.

CAP. XXXI.^f*De immodico Lochiorum Fluxu.*

FLUXUM Lochiorum naturalem tria constituunt: sanguis Lochiorum fluxus naturalis; scilicet purus, copiosus, per triduum primum fluens; dehinc sanguis aquosus, loturac carniū crassiori similis, per quadri-
 duum practer propter durans; hinc postmodum materia viscosa et mucilaginosa, paucō aut nullo sanguine permista, per quinque aut septem dies prodiens, et sic porro ad mensis finem.

Fluxus autem eorum immodicus dijudicandus est ex virium immodice deiectione, animi deliquio, sanguine grumoso effluente, cibi

^c Cf. formm. 76, 134.^d Cf. *Dissert. Epist.* § 138.^e *fluxu mens. immod.*] Cf. sup. c. 27.^f Cf. *Dissert. Epist.* § 135.

DE IMMO-
DICO LO-
CHIORUM
FLUXU.

fastidio, dolore in hypochondriis, ventris tensione, pulsu debili et frequenti, visus obtenebratione, aurium tinnitu, et convulsionibus.

Victus incrassans instituat, et potus sequens addatur :—

CURATIO. [Form. 206.]^g R_x Aquae Plantaginis,
Vini Rubri, ana libram unam ;
Coque simul ad tertias, et deinde edulcoretur sufficiente quantitate sacchari albissimi ; cujus, cum frigescat, capiat libram dimidiam bis vel ter in die.

Interim julapium aliquod hystericum (at satis mite,) subinde propinetur, et nodulus sequens naribus applicetur :—

[Form. 207.]^g R_x Galbani,
Assae Foetidae, ana drachmas duas,
Castorei sesquidrachmam,
Salis Succini Volatilis semidrachmam ;
Misce ; fiat nodulus :

vel,—

[Form. 208.]^g R_x Spiritus Salis Ammoniaci drachmas duas ;
quem saepe olfaciat.

CAP. XXXII.^h

De Suppressione Lochiorum.

Morbi
sympto-
mata.

INTUMESCIT venter ; dolor gravativus inum ventrem, lumbos et inguina occupat ; facies rubescit ; difficilis est respiratio ; perturbantur oculi ; rigores, febres acutae adsunt, animi deliquia, sudores frigidi, pulsationis et ardoris sensus in utero, paralysis in partibus inferioribus, ut et interdum epilepsia.

CURATIO. E vestigio lecto addicatur, et emplastrum hystericum umbilico admoveatur quamprimum ; electuarium sequens adhibeatur :—

[Form. 209.]ⁱ R_x Conservae Absinthii Romani,
[Conservae] Rutae, ana unciam unam,
Trochiscorum e Myrrha drachmas duas,
Castorei,
Crocii Anglicani,
Salis Volatilis,
Salis Armoniaci,
Assae Foetidae, ana semidrachmam,

^g Cf. formm. 84, 85, 86.

^h Cf. *Dissert. Epist.* § 130 sq.

ⁱ Cf. form. 82.

cum sufficiente quantitate Syrupi e Quinque Radicibus; DE SUP-PRESSIONE LOCHIOR.
 Fiat electuarium: capiat ad magnitudinem nucis moschatae
 quarta quaque hora, superbibendo sequentis julapii cochlearia
 quatuor vel quinque:—

[*Form.* 210.] ^k R̄ Aquae Rutae uncias quatuor,
 [Aquae] Bryoniae Compositae uncias duas,
 Sacchari Candi quantitatem sufficientem;
 Fiat julapium.

Vel sumat trochiscorum de myrrha scrupulum unum quarta quaque hora.

Si tota praedictorum quantitas consumatur, et Lochia adhuc supprimantur, laudanum unica saltem vice exhibendum; ut, laudani liquidi guttae quatuordecim in aqua bryoniae composita, vel laudani solidi sesquigranum cum asae foetidae granis decem in pilulas duas redactum.

Si haec nihil proficiant, tum enema ex lacte saccharato unica saltem vice injiciatur.

CAP. XXXIII.¹

De Hydroke.

FOVEAE^m a digitorum impressione in surarum parte infe- Morbi de-
 riori, sub noctem conspicuae, mane evanescentes, hoc malum scriptio.
 primum indicant, maxime si spiritus interim acrius ducatur;
 (haud raro tamen foeminae praegnant, et quibus catamenia
 sistuntur, ut et viri ab asthmate inveterato derepente liberati,
 eodem tumore tentantur;) pedibus cruribusque ad extremum
 extensis, in abdomen ruunt aquae, et ad ultimum capacitatis
 suae limen paulatim distendunt; donec tandem in viscera
 nobiliora impetu ab iis facto aeger submergitur. Pro rata
 qua partes a morbo obsessae mole augentur, aliae magis
 magisque gracilescent, urgentibus dyspnoea, urinae pauci-
 tate, et siti intensa. Viro ingravescente aetate, foeminas
 ubi jam parere desierint, ut plurimum adoritur.

[2.]ⁿ Indicationes curativae dirigendae sunt primo ad CURATIO.
 aquarum evacuationem, deinde ad instaurandum sanguinis
 robur quo novus aquarum proventus praecaveri possit.

^k Cf. formm. 83, 230.

¹ Cf. *Tract.* II.

^m *Forcae* &c.] Cf. *ibid.* § 1 sq.

ⁿ Cf. *ibid.* § 8.

DE
HYDROPE.

[Form. 211.]^o R Vini Albi uncias quatuor,
[Radicis] Jalapae subtilissime pulveratae drachmam
unam,
[Radicis] Zinziberis pulveratae grana decem,
Syrupi de Spina Cervina unciam unam;
Misce; fiat potio, sumenda summo mane, repetendaque singulis
vel alternis diebus, pro ratione virium, donec partes affectae de-
tumuerint.

Vel,—

[Form. 212.]^o R Tamarindorum semiunciam,
Foliorum Sennae drachmas duas,
Rhei sesquidrachmam;
Coque in sufficiente quantitate aquae ad uncias tres; in colatura
dissolve
Mannae,
Syrupi Rosarum Solutivi, ana unciam unam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam,
Electuarii e Succo Rosarum drachmas tres;
Misce; fiat potio, sumenda ut supra.

Vel,—

[Form. 213.]^p R Pilularum ex Duobus scrupulum unum,
Elaterii grana tria,
Olei chymici Caryophyllorum guttas duas;
Fiant pilulae tres; capiantur summo mane, repetanturque ut
opus fuerit.

Vel,—

[Form. 214.] R Gambugii grana quindecim,
Vini Albi,
Aquae Cichorii, ana sesquiunciam,
Syrupi de Spina Cervina semiunciam;
Misce; fiat potio, sumenda ut supra.

Vel,—

[Form. 215.]^q R Corticis interioris Sambuci e ligno derasi manipulos
tres;
Coque in aquae et lactis partibus aequalibus mistorum libris dua-
bus ad libram unam; colaturae capiat dimidiam partem mane, et
alteram sero quotidie donec convalescat.

At hoc remedium, nisi in corporibus quae facillime purgativis
cedunt, nihil confert.

[3.] Circa usum catharticatorum in hoc morbo haec tria
advertenda sunt:—

[4.]^r Primo, utrum aegri corpus facile, an vero difficulter,

Observan-
da circa
usum ca-
thartico-
rum.

^o Cf. formm. 97, 98.

^p Cf. *Tract. II.* § 17.

^q Cf. *ibid.* § 30.

^r Cf. *ibid.* § 9 sq.

catharticis cedere soleat; cum in iis qui facile purgantur, syrupus de spina cervina solus, ad unciam unam exhibitus, DE
HYDROPE. aquas sat copiose eliciat, in illis vero qui difficulter purgantur, cathartica supra descripta, utut valida, vix scopum attingant;

[5.] Secundo, cathartica omnia quae segnius operantur, magis officiunt quam prosunt; quamobrem purgatio paulo fortior et nimia, justo debiliori est praeferenda;

[6.] Tertio, aquae ea maxima celeritate exhauriri debent quam aegri vires ferre queant, ne, nimis longa inter purgationes intervalla adhibendo, aquae denuo affatim colligantur.

[7.]^s Est autem ubi medicamenta omnia, qualiscunque demum generis, quae alvum movent, prorsus omitti possint ac debeant; quoties enim aeger constitutione est infirmiori, vel foemina vaporibus obnoxia, aquarum evacuatio diureticis solum committenda, inter quae ea sunt efficacissima quae ex salibus lixivialibus fiunt: ut,—

[Form. 216.] R Cinerum Genistae libram unam;
Infundantur frigide in Vini Rhenani libris quatuor; liquoris per filtrationem colati unciae tres mane, quinta pomeridiana, et sero, singulis diebus exhibeantur, usque dum humor evanuerit.

[8.] Aquis jam penitus evacuatis, calefacientia et corroborantia medicamenta usurpanda: ut,—

[Form. 217.]^t R Radices Raphani Rusticani,
Folia Cochleariae Hortensis,
[Folia] Absinthii vulgaris,
[Folia] Salviae,
Summitates Centaurii Minoris,
[Summitates] Genistae;
Infundantur in cerevisia forti pro potu ordinario:

qui potus incipienti Hydropi aliquando sine catharticis subvenit. Vel sequenti utatur:—

[Form. 218.] R Conservae Cochleariae Hortensis,
[Conservae] Absinthii Romani, ana unciam unam,
Extracti Gentianae,
[Extracti] Absinthii vulgaris,
[Extracti] Centaurii Minoris, ana drachmas tres,
cum sufficiente quantitate Syrupi e Cortice Citriorum;
Fiat electuarium, de quo sumat ad quantitatem nucis moschatae majoris mane, quinta pomeridiana, et vesperi, superbibendo uncias quatuor sequentis infusionis:—

^s Cf. *ibid.* § 32 sq.

^t Cf. *ibid.* § 35, et form. 220.

DE
HYDROPE.

[Form. 219.] R Radicis Gentianae unciam unam,
Summitatum Genistae,
[Summitatum] Centaurii Minoris,
[Summitatum] Absinthii vulgaris, ana manipulum unum,
Seminum Foeniculi,
[Seminum] Petroselini, ana drachmas duas;
Incisis minutim affunde Vini Rhenani libras quatuor;
Stent simul in infusione frigida, et coletur solummodo tempore
usus.

[9.]^u Notandum, cum ad corroborantium usum deventum fuerit, aegrum nullo modo esse purgandum, tantisper dum sanguinis corroborationi navetur opera.

Quod et per salium lixivialium usum omnino observandum, quo quidem tempore pariter corroborare convenit.

[Form. 220.]^x R Radicis Raphani Rusticani uncias tres,
Foliorum Cochleariae Hortensis,
[Foliorum] Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Salviae,
Summitatum Centaurii [Minoris,]
[Summitatum] Genistae, ana manipulos tres,
Aurantios incisos tres;
Infundantur in congiis sex cerevisiae fortis non lupulatae inter
fermentandum: sit pro potu ordinario.

CAP. XXXIV.^v

De Gonorrhoea Virulenta.

Morbi de-
scriptio.

CORRIPIUNT dolor genitalium insolitus, et rotatio testiculorum; in non recutitis macula, morbilli aemula, glandem occupat; statim a cujus exortu liquor seminis instar exstillat, qui, quotidie a seminis colore et consistentia recedens, flavescit tandem dilutius ovi vitello; in lue virulentiore virescit, et aqueo humori permiscetur sanguine tincto. Pustula dicta ulcus fit, aphthis infantum simile, indies latius et profundius depascens, superveniente orificii callo. Verpi non glandis ulcere, sola Gonorrhoea, tentantur. Mox magnus dolor in pene quoties erigitur, quasi manu transversus fortiter constringeretur, noctu praecipue urget, dum aeger lecto incalcescit. Curvatur penis a fraeno contracto. Accedit ardor urinae, inter mingendum vix perceptibilis, sed mictu finito

^u Cf. *Tract. II.* § 38.

^v Cf. *Epist. Respons. II.* § 9 sq.

^x Cf. *ibid.* § 35, et form. 217.

per urethrae ductum acriter urens, maxime qua in glandem desinit. Carunculae lotii exitum quandoque impediunt; et scroti dolor ac inflammatio nonnunquam superveniunt.

DE GO-
NORRH.
VIRUL.

[Form. 221.]^z R̄ Massae Pilularum Cochiarum Majorum drachmas tres, CURATIO.
Extracti Rudii drachmam unam,
Resinae Jalapae,
Diagrydii, ana semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;

Fiant pilulae e singulis drachmis sex: capiat quatuor singulis auroris, donec urinae ardor et color flavus materiae seminiformis admodum imminuantur; postea alternis diebus ad septimanas adhuc duas; ac sub finem bis in septimana, donec humor stillare prorsus cessaverit.

[3.] In iis qui difficulter purgantur, subinde intercalari possit Potio Communis Purgativa, cui addantur syrupi e spina cervina et electuarii e succo rosarum, ana drachmae duae; vel, curatione minus faeliciter succedente, turbith minerale ad grana octo exhiberi potest bis vel ter, diebus quatuor interpositis; vel, vice turbith mineralis,—

[Form. 222.]^a R̄ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Mercurii Dulcis scrupulum unum,
cum sufficiente quantitate Opobalsami;
Fiant pilulae quatuor, summo mane sumendae.

[4.] Si aeger a dicta catharsi abhorreat, post pilulas primo descriptas tribus auroris continuis sumptas, tum mane et hora quinta pomeridiana quotidie injiciatur clyster sequens, nisi quod semel aut bis in hebdomade, omisso clystere, catharticum imperandum:—

[Form. 223.]^b R̄ Electuarii e Succo Rosarum drachmas sex,
Terebinthinae Venetae vitello ovi solutae semiunciam;
Dissolvantur in Aquae Hordei libra una; colaturae adde
Syrupi Violarum uncias duas;
Misce; fiat clyster.

[5.] Singulis noctibus capiat opobalsami, vel balsami e Mecha, guttas viginti quinque sacchari frustulo exceptas. Hujus defectu, terebinthina Cypria ad quantitatem avellanae substitui possit.

Sit pro potu hydrogala; at cerevisia tenuis in pastubus.

^z Cf. form. 58.

^a Cf. form. 60.

^b Cf. form. 61.

DE GO-
NORRH.
VIRUL.

[6.] Vel sequentem methodum aggrediatur:—

[Form. 224.] R̄ Pilularum ex Duobus semidrachmam,
Opobalsami guttas tres;

Fiant pilulae tres, capiendae hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturque alternis diebus, vel tertia quaque die.

[7.] Diebus a purgatione vacuis injiciatur mane et hora quinta pomeridiana clyster supra descriptus.

Diaeta in-
ter curan-
dum.

[8.] Procedente curatione, (quacunque ea demum methodo tentetur,) sanguis sub medium curationis semel vel bis mittatur; et diaeta refrigerans et incrassans praescribatur, et medicamenta iisdem virtutibus pollentia, qualia sunt hydrogala, emulsiones ex seminibus frigidis, etc.

[9.] Si penis tumore afficiatur,—

[Form. 225.]^c R̄ Radicis Althaeae,
[Radicis] Liliorum, ana sesquiunciam,
Foliorum Malvae,
[Foliorum] Verbasci,
[Foliorum] Sambuci,
[Foliorum] Hyoscyami,
Florum Chamaemeli,
[Florum] Meliloti, ana manipulum unum,
Seminum Lini,
[Seminum] Foenugraeci, ana semiunciam;

Coque sufficiente quantitate aquae fontanae; et fiat fots, parti affectae admoveendus per horae unius spatium bis vel ter in die.

Peracta fomentatione, perungatur pars affecta oleo seminum lini recenter extracto; dein emplastrum e mucilaginibus, alutae agninae inductum, labiis praeputii tumidis circumponatur.

[10.] Si ulcus in praeputii labiis vel in subjecta glande haereat, tum sequens linimentum praescribatur:—

[Form. 226.]^d R̄ Unguenti Basilici drachmas sex,
Unguenti e Nicotiana drachmas duas,
Praecipitati [Rubri] Aqua Rosarum loti, et optime laevigati, semidrachmam;

Misce; fiat linimentum, quo lintei rasura imbuatur, et ulcusculo admoveatur semper post fots praescripti usum.

[11.] Si scrotum tumore afficiatur, statim sanguis e brachio extrahatur, atque bis in die fots praescriptus parti affectae admoveatur, singulis fotubus addendo spiritus vini Gallici

^c Cf. form. 63.

^d Cf. form. 64.

cochleare unum vel alterum; vel cataplasma ex oxycrato et farina fabarum ejus loco applicandum.

DE GO-
NORRH.
VIRUL.

[12.] Catharticis interim et refrigerantibus modo descriptis introsumptis utendum est.

CAP. XXXVe

De Lue Venerea.

UBI, aut a gonorrhoeae mora, aut indebito astringentium usu, labes sanguini imprimitur, exoritur Lues. Comparent in inguine bubones; in capite dolores et artubus, articulorum interstitiis, noctu praecipue invadentes in lecto calidos; crustulae et porrigines in variis corporis partibus, quae ad instar favi flavescent. Quo magis scabies diffunditur, tanto minus aeger discruciatur. In cranio, tibiis brachiisque exostoses; ossium inflammatio et caries; ulcera phagedaenica in variis partibus, sed fauces ut plurimum primo aggredientia, quae sensim per palatum in nasi cartilaginem propagata mox eam absumunt, ita ut fulero destitutus nasus plane concidat. Ulceribus, carie et dolore indices exacerbatis, pereunt per vices membra; lacerum donec cadaver, et jam superis grave, humo condatur.

Morbi de-
scriptio.

[Form. 227.]^f R_x Axungiae Porcinae uncias duas,
Mercurii crudi unciam unam;

CURATIO^g.

Misce; fiat linimentum, in tres aequales partes dividendum, quarum una brachia, crura, et tibiae ad tres noctes continuas manibus suis aeger perungat.

[2.] Si intra tres dies post ultimam inunctionem salivatio haud procedat, tum grana octo turbith mineralis in conserva rosarum rubrarum exhibeantur; aut corporibus minus robustis mercurii dulcis scrupulus unus. Aut si salivatio jam incoepta prius elanguescat quam symptomata penitus disparuerint, extimulanda subinde est eadem dosi mercurii dulcis.

[3.] Ptyalismus ita moderari debet ut libras quatuor nycthemeri spatio expuat, aut circiter.

[4.] Si justo altius exurgat ptyalismus, cum inflammatione nimia, atque id genus symptomatis ingruentibus, aliquantu-

^e Cf. *Epist. Respons. II.* § 11.

^f Cf. *ibid.* § 26.

^g Cf. *ibid.* § 24 sq.

DE LUE
VENEREA.

lum reprimendus est medicamentis catharticis donec debitum gradum attingat.

[5.] Quamprimum symptomata cessaverint, statim immutentur indusium et tori lintea; at sint ea quae prius usurpata fuerint.

[6.] Si diarrhoea supervenerit, (quod plerumque accidit antequam salivatio bene assurgat,) tunc sistenda est usu laudani liquidi, ita dosin augendo atque repetendo ut debitum opus absolvat.

[7.]^h Si os exulceretur, aqua rosarum Damascenarum, vel lacte aquae permisto, vel sequenti decocto, idem colluatur:—

[Form. 228.] R Radicis Althaeae,

Hordei mundati, ana unciam unam,

Seminum Cydoniorum semiunciam;

Coque sufficiente quantitate aquae ad libras duas: misce; fiat gargarisma, quo saepius utatur.

Diaeta et
reliquum
aegri regi-
men.

[8.] Diaeta et reliquum aegri regimen eadem ac in catharsi imperanda, nisi quod primis aliquot diebus liquore possetico, juseulis avenaceis, hordeaceis, ac cerevisia tenui tepefacta, nutriatur.

[9.] His omnibus rite peractis, (etiamsi symptomata omnia evanuerint, ac subinde morbus penitus profligari videatur,) quo minus recidivam postliminio patiatur, aegro semel in septimana per quatuor vel sex vices mercurii dulcis scrupulus unus exhibendus, utcunque bene se habeat, et etiamsi jam domo egrediatur.

CAP. XXXVI.ⁱ

De Fluore Albo.

Morbi de-
scriptio.

Quod effluit, modo album, modo pallidum, flavum, viride, aut subnigrum; modo acre et erodens; tetrum quandoque et graveolens. Decoloratur facies; dolet spina dorsi; prosternitur appetentia; oculi pedesque intumescunt^k.

CURATIO.

[2.] Mittatur sanguis e brachio ad uncias octo.

[Form. 229.]ⁱ R Pilularum Cochiarum Majorum scrupulos duos,

Castorei grana duo,

Balsami Peruviani guttas tres;

^h Cf. *ibid.* § 36 sq.

ⁱ Cf. *Epist. Respons. I.* § 35 sq.

^k *intum.*] Add. ed. '93, *Color colluviei*

linterolo exceptae et rursum exiccatae humorem ostendit.

¹ Cf. *formm.* 74, 132.

Fiant pilulae quatuor, capiendae hora quarta matutina, superdormiendo; repetanturque per duas alias vices, interponendo diem unum vel alterum, pro ratione virium.

DE
FLUORE
ALBO.

[Form. 230.]^m ℞ Aquae Rutae uncias quatuor,
Aquae Bryoniae Compositae uncias duas,
Sacchari crystallini quantitatem sufficientem;
Fiat julapium; capiat cochlearia tria vel quatuor in omni languore.

Deinde aggrediatur usum sequentium:—

[Form. 231.]ⁿ ℞ Theriacae Andromachi sesquiunciam,
Conservae Flavedinis Aurantiorum unciam unam,
Diascordii semiunciam,
Zinziberis conditi,
Nucis Moschatae conditae, ana drachmas tres,
Pulveris e Chelis Cancrorum Compositi sesquidrachmam,
Corticis exterioris Granatorum,
Radici Angelicae Hispanae,
Corallii Rubri praeparati,
Trochiscorum de Terra Lemnia, ana drachmam unam,
Boli Armenae scrupulos duos,
Gummi Arabici semidrachmam,
cum sufficiente quantitate Syrupi de Rosis Siccis;
Fiat electuarium, de quo sumat ad magnitudinem nucis moschatae majoris mane, hora quinta pomeridiana, et nocte, per mensem integrum, superbibendo sequentis infusionis cochlearia sex:—

[Form. 232.]ⁿ ℞ Radicis Enulae Campanae,
[Radicis] Imperatoriac,
[Radicis] Angelicae,
[Radicis] Calami Aromatici, ana semiunciam,
Foliorum Absinthii Romani,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Salviae siccorum, ana manipulum unum,
Baccarum Juniperi unciam unam;
Incidentur minutim, et infundantur in Vini Canarini libris quatuor; stent simul in infusione frigida: coletur tantummodo tempore usus.

[3.] Vescatur cibus eupeptis, et abstineat ab usu olerum et fructuum qualiumcunque, et singulis pastibus bibat vinum Hispanicum.

^m Cf. formm. 83, 210.

ⁿ Cf. formm. 53, 54.

CAP. XXXVII.º

*De Diabete.*Morbi de-
scriptio.

SUCCI sanguini illati per vias urinarias crudi et inconcocti exitum sibi quaerunt; unde sensim labefactantur vires, colliquescit corpus, et quasi substantia ejus per hanc cloacam exinanitur, cum siti, ardore viscerum, lumborum coxarumque intumescencia, et salivae spumosa exuptione crebra.

CURATIO.

Eadem praescribenda sunt quae in fluore albo^p, omissis solummodo venae-sectione et catharsi.

CAP. XXXVIII.

*De Dolore Haemorrhoidum.*Morbi de-
scriptio.

INTENSISSIMUS inter excernendum dolor excruciat, et excrementi superficies cruore conspergitur: nonnunquam tumores verrucis similes in sphinctere delitescunt, vel in margine aui apparent.

CURATIO.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem.

[Form. 233.]^a

R Seminum Melonum,

[Seminum] Peponum, ana semiunciam,

Seminum Papaveris Albi drachmas duas,

Amygdalas Dulces excoctas quinque;

Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo

Aquae Hordei sesquilibram,

Aquae Rosarum drachmas duas,

Sacchari albissimi quantitatem sufficientem;

Fiat secundum artem emulsio: capiat uncias tres saepiuscule.

[Form. 234.]

R Florum Sulphuris,

Pulveris Glycyrrhizae,

[Pulveris] Salviae, ana drachmam unam,

cum sufficiente quantitate Balsami Lucatelli;

Fiant pilulae e singulis drachmis sex: capiat tres ter in die, superbibendo emulsionis praescriptae cochlearia sex.

[Form. 235.]

R Aquae Spermatidis Ranarum uncias quatuor,

in qua dissolve Lithargyri drachmas duas,

Opii scrupulum unum;

Fiat mixtura, cujus tantillo linteam madefactum parti affectae applicetur; vel, si tumor intus lateat, cochlearia tria ejusdem mixturae modo clysteris injiciantur.

^a *Epist. Respons. I.* § 35.^p Cf. sup. c. 36.^a Cf. formm. 34, 62, 164.

Pro potu ordinario bibat aquam cum lacte coctam, vel aquam hordei; et a carnis usu absteineat. Singulis noctibus sumat diacodium.

DE
DOLORE
HAEMOR.

CAP. XXXIX.

De Fluxu Haemorrhoidum immodico.

INNOTESCIT ex viribus prostratis, copia et diuturnitate sanguinis excreti, foedo corporis colore ad citrinum, (ut in ictero,) vergente. Succedit cachexia, et deinde hydrops.

Morbi
sympto-
mata.

Eadem conferunt quae in fluxu mensium immodico^r, ommissa solummodo catharsi. CURATIO.

CAP. XL.

De Epilepsia Puerorum.

VEL primo mense aggreditur a frequentibus nimis alvi dejectionibus; (quo in casu diascordium, ad quantitatem grani piperis in aqua saxifragae aut lacte materno solutum et exhibitum, praestantissimum est remedium;) vel circa dentitionis tempus, a septimo ad decimum mensem, tussi comitata est, aut (quod multo deterius,) vomitu et diarrhoea, viridia (ut solent hystericæ,) egerente infante. [2.] Quandoque improviso occupat paroxysmus, os oculosque distorquens, nigredine vultum perfundens, et artus varios convellens; quandoque praesentitur ex digitorum in pugnum contractione, et ex stabili et insolita oculorum orbitarum immobilitate. Nunc serius, nunc ocyus se propiunt paroxysmi, certa subinde periodo, vago alias insultu revertentes; sed, appetente morte, a tergo se invicem premunt. Si quando inducias dent, in soporem proclives sunt infantes, donec a novo resuscitentur insultu.

Morbi de-
scriptio.

Applicetur emplastrum epispasticum cervici quam primum. CURATIO.

[Form. 236.] R̄ Aquae Epilepticae Langii drachmas tres,
Laudani Liquidi guttam unam,
(vel duas, vel plures, pro ratione aetatis,)
Syrupi Paeoniae drachmam unam;

Misce; fiat haustus, sumendus quam primum.

[Form. 237.] R̄ Aquae Rutae uncias tres,
Aquae Epilepticae Langii,
Aquae Bryoniae Compositae, ana unciam unam,

^r Cf. sup. c. 27.

DE EPI-
LEPSIA
PUEROR.

Syrupi Caryophyllorum semiunciam;
Misce; fiat julapium; capiat cochleare unum singulis horis, si
haustus praescriptus paroxysmum non fugaverit.

CAP. XLI.^s*De Rachitide.*

Morbi de-
scriptio.

IN Rachitide adsunt partium laxitas et mollities, debilitas et languor, ignavia et torpor, et inaequalis earundem nutritio; videlicet, caput justo majus, facies plenior et floridior, partes carnosae infra caput emaciantur: nodis protuberant articuli, maxime carpi, paulo minus tali; tument et extremitates costarum; ossa incurvantur, praecipue tibiae et fibulae; hinc ulnae et radii, aliquando femoris et humeri, decurvantur etiam ossa; dentes tarde et moleste erumpunt, vacillant, nigrescunt, et frustulatim excidunt; pectus a lateribus angustum, anterius acuminatum, abdominis repletio, et hypochondriorum tensio; tussis et pulmonum vitia lacessunt; lateralis decubitus modo dextri, modo sinistri, aversatio.

CURATIO. [*Form.* 238.]^t ℞ Foliorum Absinthii vulgaris,
[Foliorum] Centaurii Minoris,
[Foliorum] Marrubii Albi,
[Foliorum] Chamaedryos,
[Foliorum] Scordii,
[Foliorum] Calaminthae vulgaris,
[Foliorum] Parthenii,
[Foliorum] Saxifragae Pratensis,
[Foliorum] Hyperici,
[Foliorum] Virgae Aureae,
[Foliorum] Serpylli,
[Foliorum] Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Rutae,
[Foliorum] Cardui Benedicti,
[Foliorum] Pulegii,
[Foliorum] Abrotoni,
[Foliorum] Chamaemeli,
[Foliorum] Tanacetii,
[Foliorum] Liliorum Convallium, (omnium recenter
collectorum et incisorum,) ana manipulum unum,
Axungiae Porcinae libras quatuor,
Sevi Ovini,

^s Cf. *Observ. Med.* i. 5. 49 sq.; *Dissert. Epist.* § 99 sq.

^t Cf. *form.* 72.

Vini Clareti, ana libras duas ;

Macerentur in olla fictili super cineres calidos per horas duodecim ; deinde ebulliant ad humiditatis consumptionem, et postea colentur, ut fiat linimentum ; quo venter et hypochondria illinantur mane et sero, ut etiam et artus hoc malo affecti, per triginta vel quadraginta dies, vel donec convaluerit.

DE RACHITIDE.

[Form. 239.] R̄ Singulorum ingredientium praescriptorum ana manipulos duos ;

Infundantur frigide in cerevisiae non lupulatae congiis quatuor pro potu.

In tumoribus infantum ventres occupantibus ab evacuationibus nimis procedentibus, sanguis et viscera herbis corroborantibus confortentur, ut in Rachitide Vera ; nisi quod axillae etiam utraeque inungantur, at non artus.

CAP. XLII.^u

De Febribus a Dentitione ortis.

SPIRITUS cornu cervi guttae duae, vel tres, vel quatuor, pro ratione aetatis, in cochleari uno vel altero aquae cerasorum nigrorum, vel julapii alterius appropriati, exhibeantur quarta quaque hora ad vices quatuor vel sex. CURATIO.

CAP. XLIII.^v

De Febre Hectica Infantium.

SINE insigni calore languent, cum appetitus dejectione ; artus et truncus corporis emaciantur.

Rhabbarbari incisi drachmae duae in lagenam vitream cerevisiae tenuis librarum duarum capacem immittantur pro potu ordinario. CURATIO.

Epoto hoc liquore, aliae librae duae eidem rhabbarbaro superaffundantur, ad tertiam vicem.

Si vero potus vi cathartica saturatius impraegnetur, tum, libra una epota, alteri cerevisia mox adjiciatur.

^u Cf. Sched. Monit. I. § 33.

^v Cf. Sched. Monit. I. § 34.

CAP. XLIV.^x*De Tussi Puerorum Convulsiva.*

CURATIO. PHLEBOTOMIA et repetita catharsi, eaque sola, expugnatur haec Tussis, malum alias pertinacissimum et fere insuperabile; sed leniora tantum cathartica hic conveniunt, eaque cochleatim ingerenda sunt, pro ratione aetatis.

CAP. XLV.^y*De Haemorrhagia Narium.*

DOLOR et calor sinciput lancinant.

CURATIO. Sanguis e brachio frequenter extrahatur; victus ratio refrigerans et incrassans injungatur; julapia refrigerantia et incrassantia cum emulsionibus refrigerantibus praescribantur.

Singulis diebus injiciatur enema refrigerans, atque omni nocte paregoricum ex syrupo de meconio exhibeatur, et semel vel bis potio purgativa communis praescribatur.

Lintea quadruplicata, immersa aquae frigidae in qua sal prunellae dissolvatur, et postea leviter expressa, admoveantur nuchae et utrinque cervici saepius in die.

Post evacuationes liquor sequens applicetur:—

[Form. 240.]^z R̄ Vitrioli Hungarici,

Aluminis, ana unciam unam,

Phlegmatis Vitrioli libram dimidiam;

Coque tamdiu donec omnia fuerint dissoluta; liquorem frigefactum filtra, et a crystallis subinde natis separa; liquori residuo adde Olei Vitrioli duodecimam partem.

Vel potius,—

[Form. 241.] R̄ Aquae Plantaginis uncias tres,

Boli Armenae subtilissime pulveratae semiunciam;

Probe misceantur: turunda ex linteo raso, liquore hoc humectata, nari ex qua sanguis stillat indatur, per dies duos istic relinquenda.

Hoc minus succedente, vitriolum Romanum aqua communi dissolvatur, qua turunda imbuta nari indatur; liquore etiam hoc linteamina imbuta et applicata sanguinem sistunt, si ex parte externa diffuat.

^x Deest hoc cap. in ed. '93. Cf. *Epist. Respons. I.* § 47.

^y Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 6 sq.

^z Cf. form. 49.

CAP. XLVI.

De Chlorosi.

ADsUNT vultus et totius corporis decoloratio, intumescencia Morbi descriptio. in facie, palpebris et malleolis, gravitas totius corporis, crurum ac pedum tensiva lassitudo, respiratio difficilis, cordis palpitatio, capitis dolor, pulsus febrilis, somnolentia, pica, et mensium suppressio.

Sumat pilulas chalybeatas, vel pulverem chalybeatum in CURATIO. *Affectione Hysterica* praescriptum, plus minus pro ratione aetatis, superbibendo haustum vini cujuslibet ad libitum, vel infusionem corroborantem cum radice angelicae ibidem descriptam. [sup. c. 1.] Si aegra non valde debilis fuerit, purgetur semel vel bis ante praescriptorum usum.

CAP. XLVII.

De Suppressionione Mensium.

CIBUM fastidiunt mulierculae; foedus faciei color est; gravitas totius corporis; dolores sincipitis, lumborum, crurum et imi ventris; pedum tumores infestant. Morbi descriptio.

Eadem praescribenda ac in hysterica affectione^a; at si CURATIO. iisdem remediis affectus non cesserit, tum sequentia sunt praescribenda:—

Singulis auroris, et quarta pomeridiana, sumat Julapii Hysterici^b sine castoreo cochlearia quinque, instillando spiritus cornu cervi guttas duodecim. Singulis noctibus sumat cubitum itura trochiscorum de myrrha scrupulum unum cum syrupo de artemisia in formam boli vel pilularum redactum.

CAP. XLVIII.^c*De Vomitu Sanguinis, vel etiam de Haemoptoë.*

IN Haemoptoë dolor et calor pectus obsident, cum debilitate quadam. CURATIO.

[2.] Mittatur sanguis ex brachio dextro ad uncias decem. Sequenti mane sumat Potionem Purgativam Communem, et

^a Cf. sup. c. 1.^b Cf. form. 133.^c Cf. *Observ. Med.* vi. 7. 9.

DE
VOMITU
SANGUI-
NIS, &c.

eadem nocte paregoricum ex unciis tribus aquae cerasorum
nigrorum et syrupi de meconio uncia una.

[3.] Postea aggrediatur usum sequentium :—

[Form. 242.] R Boli Armenae unciam unam,
Pulveris Radicis Symphyti drachmas duas,
Terrae Sigillatae,
Lapidis Haematitis,
Sanguinis Draconis, ana drachmam unam,
Sacchari albillimi ad pondus omnium ;
Misce ; fiat pulvis subtilissimus, ejus capiat drachmam unam
mane, quinta pomeridiana, et nocte, superbibendo sequentis apo-
zematis uncias quatuor :—

[Form. 243.] R Foliorum Plantaginis,
[Foliorum] Rubi Sylvestris,
[Foliorum] Millefolii, ana manipulum unum ;
Coque sufficiente quantitate aquae ad sesquilibram ; in colatura
dissolve Syrupi de Symphyto uncias duas ;
Misce ; fiat apozema.

Vel capiat cochlearia sex sequentis tincturae :—

[Form. 244.]^d R Florum Rosarum Rubrarum drachmas sex,
Corticis interni Quercus semiunciam,
Seminum Plantaginis parum contusorum drachmas tres,
Aquae fontanae libras duas,
Spiritus Vitrioli quantitatem sufficientem ad levem aci-
ditatem ;
Infundantur in vase clauso, calore leni, per quatuor horas : cola-
turae adde
Aquae Cinnamomi Hordeatae uncias tres,
Sacchari albillimi quantitatem sufficientem
ut fiat tinctura gustui grata.

[4.] Si ab usu pulveris abhorreat, utatur electuario in *Fluxu
Mensium immodico* praescripto. [sup. c. 27.]

[5.] Enema quotidie injiciatur, et diacodium hora somni
propinetur.

[6.] Phlebotomia insuper semel, bis, vel ter (ut opus fuerit,) reiteretur, diebus aliquot interpositis ; et semel iterum, si res postulet, repetatur potio purgativa.

[7.] Diaeta incrassans et refrigerans observanda.

^d Cf. form. 65.

CAP. XLIXe*De Punctura Tendinis.*

HUMOR aqueus vel ichor quidam ex orificio venae incisae jugiter destillat.

[*Form.* 245.]^f ℞ Radicis Liliorum Alborum in Lacte Vaccino ad teneritudinem coctae et contusae uncias quatuor,
Farinae Seminis Lini,
[Farinae] Avenaceae, ana uncias tres ;
Coque ad cataplasmatism consistentiam in eodem lacte quo radices coctae fuere : applicetur parti affectae mane et sero.

CAP. L.^g*De Ambustis.*

FOVEATUR pars affecta linteis spiritu vini imbutis, usque CURATIO. dum evanescat dolor ; ac deinceps de novo imbuatur linteam, quod ter vel quater in die parti affectae applicetur.

CAP. LI.^h*De Mania Communi.*

A NIMIS exaltata et vivida sanguinis crasi oritur. Est et alia Maniae species febres intermittentes diuturniores excipiens, in stultitiam tandem degenerans, producta quidem a debilitate et vapidity sanguinis, a diutina fermentatione. Praescribantur itaque cardiaca generosiora, videlicet, theriaca CURATIO. Andromachi, electuarium de ovo, pulvis Comitissae, pulvis Gualteri Rawleigh, in aqua epidemica, theriacali, vel alia ; et diaeta instituatur analeptica.

In junioribus mittatur sanguis e brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter singulas venae-sectiones interpositis. Tum semel extrahatur sanguis e venis jugularibus. Postea tota curatio innitatur sequenti cathartico, quod sumat tertia vel quarta quaque die, donec convaluerit ; hoc interim observando, quod, cum octies vel decies purgatus fuerit aeger, exhibitio cathartici ad septimanam unam vel alteram omittatur :—

^e Cf. *Observ. Med.* vi. 3. 14, 15.

^f Cf. *form.* 38.

^g Cf. *Observ. Med.* vi. 4. 8.

^h Cf. *Observ. Med.* i. 5. 53 sq.

DE
MANIA
COMMUNI.

[Form. 246.] ℞ Pharmaci Domestici (i. e. Radicis Bryoniae Albae,) pulverati drachmam unam,
Lactis vaccini, uncias quatuor.

vel,—

[Form. 247.] ℞ Ejusdem semiunciam, (vel drachmas sex,) Vini Albi uncias quatuor;
Infundantur per noctem; in colatura dissolve Syrupi Violarum unciam unam;
Misce; fiat potio.

vel,—

[Form. 248.] ℞ Gambugii grana quatuordecim, Aquae Cerasorum Nigrorum uncias tres, Syrupi Caryophyllorum semiunciam;
Fiat potio.

CAP. LII.ⁱ

De Contusionibus.

CURATIO. MITTATUR sanguis e brachio lateris magis affecti ad uncias decem, sequenti mane exhibeatur Potio Communis Purgativa; ac deinceps eodem modo venae-sectio et purgatio alternatim repetantur, donec aeger convaluerit. Interim toto decursu, si internae partes laedantur, sequentia praescribantur:—

[Form. 249.]^k ℞ Decocti Pectoralis sesquilibram,
Syrupi Violarum,
[Syrupi] Capillorum Veneris, ana uncias duas;
Fiat apozema: capiat libram dimidiam ter in die.

Item olei amygdalarum dulcium recentis cochleare unum saepius propinetur.

[Form. 250.]^l ℞ Olei Amygdalarum Dulcium,
Unguenti Dialthaeae,
[Unguenti] Pomati, ana unciam unam;
Misce; fiat linimentum, quo inungatur pars laesa mane et sero, superimponendo folium brassicae.

CAP. LIII.

De Furfure, sive Porrigine Capitis.

CURATIO. POTIO Purgans Communis bis propinetur; dein,—

[Form. 251.] ℞ Olei Amygdalarum Amararum,
[Olei] Laurini,

ⁱ Cf. *Tract. I.* § 69; *Observ. Med.* vi. 3. 6, 7.

^k Cf. formm. 27, 35, 165, 177.

^l Cf. formm. 37, 167.

Cinerum Foliorum Abrotoni, ana unciam unam ;
 Misceantur probe, et fiat linimentum, quo inungatur totum caput
 singulis matutinis, diligenter infricando, et postea superimponen-
 do vesicam suillam.

DE
 FURFURE,
 &c.

At primum abradatur totum capillitium, et postea defri-
 centur squammulae sensim singulis auroris, prout decidere
 pronae fuerint.

CAP. LIV.

De Morsu Canis Rabidi.

Post quadraginta dies aut plures melancholica adsunt Morbi
sympto-
mata.
 symptomata, febris, sitis, hydrophobia, et tandem partium
 extremarum convulsio.

[Form. 252.] R Spiritus Vini optime rectificati uncias quatuor, CURATIO.
 Theriacae Andromachi unciam unam ;
 Fiat mixtura, qua illinatur pars laesa ter in die, superimponendo
 lintecum eadem mixtura imbutum.

CAP. LV.

De Ulcere Vesicae.

Pus graveolens, aut sanguis, nonnunquam squammulae, seu Morbi
sympto-
mata.
 pelliculae membranaceae, ac veluti furfuraceae crustulae, (sin
 in renibus haereat ulcus, carunculae minutulae, aliquando
 crassiores,) una cum urina excernuntur ; perpetua dysuria et
 continuus earum partium dolor infestant : renibus autem
 affectis ulcere, dilucida dysuriae et doloris dantur intervalla,
 pus etiam excretum copiosius est, album, leve et minime
 foetidum ; lacti similis profunditur urina ; et longe post mic-
 tionem pus ab eo separatum in fundo residet.

[Form. 253.] R Emplastrum Flos Unguentorum dicti sesquidrachmam ; CURATIO.
 Fiant pilulae novem : capiat tres horis medicinalibus, super-
 bibendo sequentis aquae cochlearia sex :—

[Form. 254.] R Radicis Foeniculi,
 [Radicis] Consolidae [Majoris],
 [Radicis] Aristolochiae,
 [Radicis] Caryophyllatae, ana uncias tres,
 Foliorum Agrimoniae,
 [Foliorum] Hyperici,
 [Foliorum] Bugulae,

DE
ULCERE
VESICAE.

[Foliorum] Saniculae,

[Foliorum] Plantaginis, ana manipulos sex ;

Incidentur minutim, et destillentur in Vini Albi, et Lactis, ana libris quatuor, et eliciantur solummodo librae quatuor pro usu.

[Form. 255.] R̄ Pulveris Radicis Consolidae Majoris,
Gummi Arabici, ana unciam unam,
Sacchari Penidii uncias duas ;
Fiat pulvis : capiat cochleare unum bis in die.

CAP. LVI.

De Asthmate inveterato in iis qui Sanguineo Temperamento praediti sunt.

Morbi species, et descriptio.

DIVIDITUR in tres species : Dyspnoeam, quae difficilis est respiratio, in qua crebrior densiorque est spiritus tractio, ex infarctu pulmonum sine stertore oriunda ; Asthma, ubi frequens et magna respiratio, in qua diaphragma, musculi intercostales, tum etiam abdominis, violenter moventur, cum stertore et sibilo ; (in priore specie substantia pulmonum, in posteriore bronchia oppilantur ;) et Orthopnoeam, quae est maxima spirandi difficultas, sub qua aegrotantes non nisi sedentes et erecta cervice respirare possunt ; musculi etiam pectoris et scapularum vehementer exagitantur.

CURATIO.

Mittatur sanguis e brachio dextro ad uncias decem. Die sequenti sumat Potionem Purgativam Communem, quae repetatur tertia quaque die per duas alias vices.

Diebus a purgatione vacuis sumat sequentia :—

[Form. 256.] R̄ Seminum Anisi subtilissime pulveratorum drachmas duas, cum sufficiente quantitate Balsami Locatelli ;

Fiant pilulae ex singulis drachmis sex : capiat tres mane et quinta pomeridiana, superbibendo Decocti Amari sine purgantibus uncias quatuor calide.

Si symptomata adhuc maneant, repetatur de novo integer processus.

CAP. LVII.

De Paralyysi.

SENSUS et motus in partibus quae afficiuntur, vel simul, vel alterutra tantum facultas, aut prorsus extinguitur, aut vitiatur.

Sumat pilularum cochiarum minorum scrupulos duos alternis matutinis per sex vices; deinde capiat ter in die per triginta dies Electuarii Antiscorbutici drachmas duas, superbibendo Aquae Antiscorbuticae^m cochlearia sex. (Vide in *Scorbuto* [c. 59].)

[Form. 257.] R Unguenti Nervini uncias tres,
Spiritus Lavendulae Compositi,
Spiritus Cochleariae Hortensis, ana sesquiunciam;
Misce; et inungantur partes affectae, ut spina dorsi, etc., mane et sero.

Pleraque praescriptorum, utut curationi scorbuti solum destinari videantur, attamen, cum humores crudos ac fixos volatilisare prae aliis apta nata sunt, in Paralyssi etiam conveniunt.

CAP. LVIII.ⁿ

De Tussi et Phthisi.

Tussis per se patet. Phthisis autem invadit ab aetatis anno decimo octavo ad trigesimum quintum. Extenuatur totum corpus; febris molestat hectica, a cibo invalescens, quae ex celeritate pulsus, rubedineque genarum, dignoscitur; materia per Tussim excreta cruenta est aut purulenta, in ignem conjecta tetrum spirat odorem, et immissa in vas aqua repletum, fundum petit; sudores nocturni superveniunt, livescunt tandem genae, facies pallet, exacuantur nares; temporum quoque collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, et alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsequitur denunciant.

[2.] Si Tussis recens fuerit, et nondum febrim aut alia signa peripneumoniam notham comitantia accersiverit; vel si a pleuritide, aut peripneumonia, ob neglectam sufficientem phlebotomiam male curatis, eadem nequaquam orta fuerit; satis erit ut aeger per dies aliquot ab usu vini et carnis abstinere, et his similibus remediis ad libitum utatur:—

[3.] Balsamum sulphuris anisatum ad guttas decem cochleari uno sacchari crystallini instillatum bis vel ter in die devoretur; ut etiam tabellarum sequentium, quas secum aeger continuo portet, unam frequenter assumat:—

^m Cf. formm. 261, 262.

ⁿ Cf. inf. c. 60; *Observe. Med.* v. 5. 3 sq.

DE
TUSSI ET
PHTHISI.

[Form. 258.]^o R Sacchari Candi sesquilibrium ;
Coque sufficiente quantitate aquae fontanae usque dum adhaeres-
cat extremis digitorum ; tum adde
Pulveris Glycyrrhizae,
[Pulveris] Enulae Campanae,
Seminum Anisi,
[Seminum] Angelicae, ana semiunciam,
Pulveris Iridis Florentinae,
[Florum] Sulphuris, ana drachmas duas,
Olei chymici Anisi scrupulos duos ;
Fiat secundum artem tabellae, *domesticae* vocandae.

[4.] Atque hoc interim eclegmate utatur :—

[Form. 259.] R Olei Amygdalarum Dulcium uncias duas,
Syrupi Capillorum Veneris,
[Syrupi] Violacei, ana unciam unam,
Sacchari Candi quantitatem sufficientem ;
Fiat lohoch, de quo saepius lambat bacillo glycyrrhizae, quando
tussis urget.

[5.] In defluxione tenui eclegmata incrassantia exhiberi
poterint.

[6.] Sin vero Tussis his remediis haud cessaret, (praecipue
autem si febrim comitem habeat, vel si a peripneumonia aut
pleuritide originem ducat,) tum ineptum fuerit pectoralibus
fidere ; sed venae-sectione et catharsi debellanda est, ut in
methodo quae in curatione *Peripneumoniae Nothae* describitur.

[*Observ. Med.* vi. 4.]

[7.] Verum enimvero cum, his omnibus non obstantibus,
Tussis non modo non curationi cesserit, sed et diuturna pul-
monum concussionem eos adeo debilitaverit ut Phthisis tandem
subingressa fuerit, tum hac methodo procedendum :—

[Form. 260.] R Balsami Peruviani guttas decem ;

Instillantur cochleari uno Syrupi Hederae Terrestris, vel (si id
minus gratum fuerit aegro,) cochleari uno Sacchari crystallini :
capiat ter in die, superbibendo Decocti Amari sine purgantibus
uncias quatuor, vel (si idem ventrem moverit,) uncias tres.

Equitatio-
nis emolu-
menta.

[9.] Sed omnibus aliis (quotquot adhuc inventa sunt),
equitatio^p ad satis longa et diutina itinera facile palmam prae-
ripit ; hoc observando, ut, si aeger juvenilem aetatem praeter-
gressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet,
quam si puer aut juvenis esset : et sane haud multo certius
cortex Peruvianus feбри intermittenti, quam in hac aetate
equitatio Phthisi, medetur.

^o Cf. form. 32.

iv. 7. 10 sq. ; *Dissert. Epist.* § 116 ;

^p Cf. inf. c. 60. § 6 ; *Observ. Med. Tract. I.* §§ 38, 56.

CAP. LIX.⁴*De Scorbuto.*

ADSUNT spontaneae lassitudines, corporis gravitas; dys-
pnoea, praecipue ex motu corporis; gingivarum putrefactio,
oris graveolentia, sanguinis e naribus crebra eruptio; ambu-
landi difficultas; crurum nunc intumescencia, nunc extenu-
atio; in iisdem perpetuo maculae lividae, plumbeae, flavae,
aut violaceae; faciei color plerumque ex pallido fuscus.

[2.] Extrahatur sanguis e brachio ad uncias octo, nisi
signa hydropis adfuerint. Sequenti mane exhibeatur Potio
Purgativa Communis, quae repetatur tertia quaque die per
duas alias vices.

[3.] Diebus a purgatione vacuis, ut etiam postea per men-
sem unum vel alterum, sumat sequentia:—

[Form. 261.] ^r R Conservae Cochleariae Hortensis uncias duas,
Conservae Lujulae unciam unam,
Pulveris Ari Compositi drachmas sex,
eum sufficiente quantitate Syrupi Aurantiorum;
Fiat electuarium, de quo capiat ad magnitudinem nucis moschatae
majoris mane, quinta pomeridiana, et nocte, superbibendo Aquae
Raphani Compositae cochlearia sex, vel sequentis:—

[Form. 262.] R Radicis Raphani Rusticani raspatae libras duas,
Radicis Ari libram unam,
Foliorum Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
Foliorum Menthae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Beceabungae, ana manipulos sex,
Seminum Cochleariae Hortensis parum contusorum li-
bram dimidium,
Nucis Moschatae semiunciam,
Vini Albi libras duodecim;
Destillantur organis communibus, et eliciantur solummodo librae
sex pro usu.

[4.] Vel folia recentia cochleariae hortensis per se destil-
lentur pro usu dicto. Porro sequens cerevisia sit pro potu
ordinario:—

[Form. 263.] R Radicis Raphani Rusticani recentis incisae drachmas duas,
Folia Cochleariae Hortensis duodecim,

⁴ Cf. *Observ. Med.* vi. 5. 9 sq.

^r Cf. form. 41.

DE SCOR-
BUTO.

Passulas enucleatas sex,
Aurantii cum toto incisum dimidium ;

In lagenam vitream librarum duarum cerevisiae tenuis capacem
subere mox probe obturandam immittantur.

[5.] In hunc modum parentur eodem tempore sex lagenae
pro usu, et post aliquot dies sex aliae, antequam priores ex-
hauriantur ; et sic deinceps.

[6.] Vel, vice hujus cerevisiae, sequentis mixturae cochlea-
ria tria vel quatuor immisceri poterint singulis haustibus po-
tus communis :—

[Form. 264.] R̄ Radicis Raphani Rusticani,
Seminum Cochleariae Hortensis, ana semiunciam,
Foliorum Cochleariae Hortensis manipulos duos,
Pulpa unius Aurantii ;

Contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo
Vini Albi libram dimidiam ; coletur cum levi expressione, et re-
ponatur pro usu.

[7.] Eadem remedia, phlebotomia et catharsi omissis, in
rheumatismo scorbutico, sive hysterico, valde prosunt.

CAP. LX.^s

Tabis Descriptio et Cura.

Plures
sunt Tabis
species.
1^{mae} spe-
ciei (quae
fere oritur
e frigore
hyeme
contracto,)
descriptio.

PLURES sunt Tabis species. Prima fere oritur e frigore
hyeme contracto : paulo enim ante solstitium brumale quam
plurimi ab ingruente tempestate frigida tussi tentantur ; quae
cum illos invaserit quibus pulmones ab ortu sunt infirmiores,
omnino necesse est ut a repetitis tussiendo conatibus magis
adhuc debilitentur, atque ita tandem alimento sibi proprio
assimilando prae mala *διαθέσει* prorsus impares reddantur.
Hinc jam ingens pituitae crudae copia aggeritur, quae con-
tinua pulmonum agitatione et vehementi nisu affatim per os
rejjicitur. Pulmones exinde pure referti purulenta *μιάσματα*
quaquaversum in carnes dispergunt. Hinc enascitur febris
putrida, cujus paroxysmus sub vesperam fatigat, sub auroram
vero sudore copioso ac vires imminuente solvitur. Denique
ad malorum cumulum diarrhoea succedit, partim ab humori-
bus putridis ex arteriis mesentericis in intestina depositis ex-
cretisque, partim a labefactato pessundatoque viscerum tono.
Atque ita demum aeger proxima aestate fato suo fungitur, a

^s Desunt reliqua in ed. '93. Cf. sup. c. 58.

morbo, cui praegressa hyems viam straverat, extinctus. At-
que haec est praecipua Tabis species.

TABIS DE-
SCRIPTIO
EI CURA.

[2.] Porro cum sanguis hac tempestate particulis humidis admodum scateat, perspiratioque a subita pororum contractione plus satis inhibeat, particulae hac in pulmones depluunt per interspersos venae arteriosae^t ramos; vel per ductus salivales in glandulis fauces occupantibus reponuntur; unde jam humor per asperam arteriam^u delapsus in pulmones, catarri ritu, eos ita jugiter irritat, ut creber et vehemens tussendi conatus tum illam debilitatem, tum alia quae diximus symptomata, brevi accersat. Cumque non jam amplius naturalem sibi pulmones oeconomiam statumque tueri valeant, glandulae et tubercula adnasci solent; quae in aegris ex hoc morbo decedentibus, si aspiciantur pulmones, purulenta sanie ut plurimum distenta reperiuntur.

[3.] Ubi semel invaluerit hic morbus, et radices egerit, CURATIO. remedia plerumque aspernatur. Tentari utcumque potest medicatio, minuendo causam defluxionis in pulmones, pertusa in cubito vena, catharticis mitioribus; tum medicamentis *pectoralibus* dictis, ad varios morbi status accommodatis, incrassantibus scilicet ubi humor subtilior et tenuior vim expultricis facultatis videtur eludere, attenuantibus vero ubi pituita crassior aegre et cum molestia per os rejicitur. Dein et hectica febris remediis refrigerantibus temperantibusque coërcenda. Talia sunt lac asinum, aqua lactis stillatitia, emulsiones ex amygdalis dulcibus, seminibus melonum, peponum, papaveris albi, aqua florum paralyseos, etc. Denique et curando ulceri opera danda est; cui rei terebinthina illa liquida, *opobalsamum* vulgo dicta, apprime conferre censetur.

[4.] Hujusce morbi curatio (me judice,) hac methodo optime ac felicissime instituetur. Primum educatur e brachio sanguis, dein subducatur alvus ad tres dies continuos, vel pilulis cochiis majoribus, vel decocto leniente a nobis praescripto: tertia nocte exhibeatur syrupi de meconio semuncia. Intermissio biduo triduoque, pro re nata repetatur purgatio, idque toties fiat quoties opus videatur, donec symptomata vel prorsus evanuerint, vel saltem mitescant. Post singulas catharses jam finitas capiat opobalsami guttas viginti

^t ven. arter.] sc. Arter. Pulmon.

^u asp. arter.] sc. Tracheam.

TABIS DE-
SCRIPTIO
ET CURA.

sacchari particulae majori instillatas permixtasque, nihil superbibendo; vel pilulam e terebinthina ex insula Chio cum saccharo cando confectam. Opobalsamum non assumendum est nisi praegressis evacuationibus debitis. Hujus loco electuarium e balsamo Locatelli, glycyrrhizae pulvere, semine anisi, et terebinthina concinnatum poterit substitui. Post evacuationes, sedulo conandum est ut tussis sedetur, ne pulmones jugi agitatione infirmiores evadant. Huc facit prae caeteris syrupus jam laudatus, qui hac formula possit usurpari:—

[Form. 265.] R̄ Decocti Pectoralis libram unam,
Syrupi de Meconio,
Syrupi Capillorum Veneris, ana uncias duas;
Capiat cochlearia quinque ter in die.

[5.] Medicamentum hoc ita frequenter haustum catarrhum in pulmones depluentem paulatim sistet, eosque in pristinam *εὐεξία* reducet, nisi jampridem a naturali statu nimium recesserint. Promovebit insuper purulentae materiae in iisdem aggestae concoctionem.

Equitatio-
nis emolu-
menta.

[6.]* At vero palmarium hujusce morbi praesidium est, ut aeger quotidie equo vehatur; et qui se huic corporis exercitio sanandum tradit, nullis jam diaetae legibus adstrictus, nullo cibi potusve genere privandus est; cum in hoc uno omnis rei cardo vertatur. Quibusdam eorum qui ex hac methodo convalescere, tumor in collo exortus est, non multum a scrophulis abludens.

2da Tabis
species a
tussi initio
aestatis
prognata.

[7.] Est et alia Tabis species, a tussi prognata longe diverso anni tempore, initio scilicet aestatis. Haec juvenes persaepe illos invadit qui debiliori sunt corporis habitu, et quorum sanguis particulis calidis acribusque refertus est. Sanguinem isti e pulmonibus per tussim exantlant, nimio meri potu prius excalefacti. Aegri dolorem sive aegritudinem quandam in pulmonibus persentiscunt. Quae symptomata nisi mature remediis appropriatis eliminantur, primo scabrities, mox et ulcus accedit, unde pus confectum demum expuitur.

CURATIO.

[8.] Dicta jam Tabis species venae-sectione et catharsi bis alternatim repetitis, saltem in principio, facile vincetur; si diaeta insuper refrigerante et incrassante utatur aeger, et a carnibus in solidum abstineat.

* Cf. sup. c. 58. § 9; *Tract. I.* § 38.

[9.] Tertia hujus morbi species ortum debet materiae febrili in pulmones, febre jam fatiscente, amandatae; qui, sensim infirmiores redditi, a symptomatis jam memoratis vexantur.

TABIS DESCRIP-
TIO
ET CURA.

3^{ia} Tabis
species unde
oriatur;

[10.] Quandoque oritur a sanie ista purulenta quae a pleuriticis non satis copiose per expectorationem egeritur. Quo in casu eandem quam empyema curationem postulat.

[11.] Sunt etiam qui a nimis copiosis et debito frequentioribus evacuationibus debilitati in quartam Tabis speciem praecipitantur. Hos calor hecticus a cibo potuque sumpto sub noctem lacessit; atque hos praecacteris aphthae infestant.

unde species 4ta.

CAP. LXI.^y*De Podagra.*

EXEUNTE^z Januario, aut incipiente Febuario, ingruit hora fere secunda matutina, dolore pollicem pedis ut plurimum occupante, quandoque vero calcaneum, suram, aut talum; mox sequitur rigor cum horrore et febricitatione aliquali; dolor gradatim intenditur, (et pari passu rigor atque horror reecedunt,) idque in singulas horas, donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, nunc tensionem violentam, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram et coactionem, exprimens; hinc praec exquisito dolore nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi a fortiori ambulatione concussionem, ferre Podagricus valeat. Dolor non sedatur nisi ante horam secundam tertiamve matutinam, (decurso scilicet nycthemeri spatio a primo impulsu,) et jam leni dolore perfusus aeger somno concedit; a quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Sequenti die, forte etiam ad biduum triduumve, dolet nonnihil pars affecta, idque vehementius advesperascente die, levatur autem sub galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur. Postquam utrumque pedem exereuerit dolor, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum durationem; atque ex serie horum paroxysmulorum constat Paroxysmus qui dici-

Morbi descriptio.

^y Cf. *Tract. I.*

^z *Exeunte* §c.] Cf. *ibid.* § 5 sq.

DE POD-
AGRA.

In diversis
diverso
tempore
solvitur
paroxys-
mus.

tur Podagrae, diuturnior breviorve pro aegri aetate; in iis qui vegetiores sunt, et quos Podagra rarius invasit, diebus saepe quatuordecim; in senioribus, atque iis quos saepius afflixit, duobus mensibus fere desinit; iis vero qui vel annis vel diuturniore morbi mora fracti sunt, non prius valedicit quam aetas jam adultior eam fugaverit.

[2.] Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, cum sedimento rubro et quasi arenulis referto; alvus fere constipata est; appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, integrum paroxysmum comitantur; recedentem paroxysmum excipit pedis affecti inter digitos pruritus vix ferendus, unde decidunt furfures, et pedes desquamantur.

In Poda-
gra invete-
rata, vel
indebita
medicatione
turbata,
variae cor-
poris par-
tes occu-
pantur.

[3.] Hactenus dolor pedibus tantum fuerat infestus; cum vero vel ab indebita medicatione turbatur Podagra, vel ob diuturnam morbi pertinaciam corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, jam manus, carpos, cubitos, genua, aliasque regiones occupat. Quandoque unum pluresve digitos distortuens, fasciculo radicum pastinacae similes eos reddit, motu paulatim privans, tandemque concrectiones circa articularum ligamenta tophaceas generans, cretam vel oculos cancerorum aemulantes. Nonnunquam in cubitis tumorem subalbum ciet, fere ad ovi magnitudinem, qui sensim inflammatur cum rubore. Nonnunquam femur occupans sensum exhibet quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget: artus jam habet aeger fere undequaque contractos et impeditos, ita ut claudicet, et permoleste prorepit. Urina illam colore imitatur quae in diabete excernitur; dorsum aliaeque partes moleste pruriunt, maxime sub horam somni.

Doloribus
recedenti-
bus aegri-
tudines,
lassitudo
spontanea,
et in diar-
rhoeam
propensio,
succedunt.

[4.] Post multos dirosque cruciatus, paroxysmi subsequentes (Natura partim onere materiae peccantis, partim senio, oppressa,) aegrum quoad dolorem clementius tractant; at, loco doloris consueti, aegritudo quaedam cum dolore ventris, lassitudo spontanea, quandoque etiam propensio ad diarrhoeam, superveniunt; quae symptomata evanescent quoties articulos dolor fatigat: atque ita, nunc dolore, nunc aegritudine, quasi alternatim lacescentibus, paroxysmus longas moras nequit.

[5.] Calculum renum in quam plurimis parit hic affectus.

Foeminas perraro infestat, easque non nisi jam vetulas, et viragines; pueros quoque, et juvenibus minores, vix adoritur.

[6.]^a Indicatio curativa in eo vertitur, ut coctioni consulatur, indigestionibus sublatis, seu fit per pharmaca, seu victus rationem, seu exercitationem, seu alia ex istis quaelibet, quae sex res non-naturales indigitantur.

DE POD-
AGRA.
CURATIO.

[7.] Venae-sectio, catharsis, ac diaphoresis, scopum non attingent; licet iis qui renum simul calculo, et exinde orto mictu sanguineo, laborant, non abs re erit semel in septimana alvum manna subducere, et singulis noctibus post purgationem paregoricum exhibere^b.

Venae-sectio, catharsis, et diaphoresis, non indicantur.

[8.] Medicamenta quae praedictae indicationi satisfaciunt, ea sunt quae moderate calent, et vel amaricant, vel linguam leniter feriunt: talia sunt, radices angelicae, enulae, folia absinthii, centaurii minoris, chamaedryos, chamaeptyos, etc.; quibus addi possunt *Antiscorbutica* dicta, ut radices raphani rustici, folia cochleariae hortensis, nasturtii aquatici, etc.; quae tamen parcius usurpanda veniunt, quia morbi fomiti aculeos subdunt et calorem augent, prae istis aliis quae miti calore atque amaritudine ventriculum corroborant. Haud inutile est electuarium sequens:—

Medicamenta digestiva.

Cautio in iis sumendis.

[Form. 266.]^c R Conservae Cochleariae Hortensis sesquiunciam,
[Conservae] Absinthii Romani,
[Conservae] Flavedinis Aurantium, ana unciam unam,
Angelicae Conditae,
Nucis Moschatae Conditae, ana semiunciam,
Theriacae Andromachi drachmas tres,
Pulveris Ari Compositi drachmas duas,
cum sufficiente quantitate Syrupi Aurantium;
Fiat electuarium, de quo sumat drachmas duas bis in die, superbibendo sequentis aquae destillatae cochlearia quinque vel sex:—

[Form. 267.]^d R Radicis Raphani Rustici incisae uncias tres,
[Foliorum] Cochleariae Hortensis manipulos duodecim,
[Foliorum] Nasturtii Aquatici,
[Foliorum] Beccabungae,
[Foliorum] Salviae,
[Foliorum] Menthae, ana manipulos quatuor,
Cortices Aurantium sex,
Nucis Moschatae contusas duas,
Cerevisiae Brunsvicensis libras duodecim;
Distillantur organis communibus, donec solummodo librae sex aquae eliciantur pro usu.

^a Cf. *ibid.* § 28 sq.

^b Cf. *Sched. Monit.* III. § 4 sq.

^c Cf. form. 93.

^d Cf. formm. 42, 94.

DE POD-
AGRA.

[9.]^e Haec autem remedia digestiva constanter atque omni adhibita diligentia assidue usurpanda, et in paroxysmorum intervallis praecipue in usum revocanda sunt.

In cibo po-
tuque quae
mediocri-
tas servan-
da.

[10.] Mediocritas ea in cibo observanda est, ut neque plus alimenti ingeratur quam ventriculus concoquere valeat, neque e contra, nimia abstinencia partes ea proportionem alimenti defraudentur quae earundem robur et vigorem sustinere potis est. Quoad qualitatem autem ciborum, aegri palato consulendum est, et unica ciborum specie singulis pastibus vescatur: de caeteris, dempta carne, pro libitu comedat, modo nec acria, nec sale condita sint, nec aromatis. Prandere tantum expedit; loco autem coenae, indulgeat sibi haustum cerevisiae alicujus tenuioris, quo calculi concretio impediatur.

et liquo-
rum.

[11.]^f Liquores optimi sunt, qui neque ad vini generositatem ascendunt, nec ad aquae debilitatem (ne frigore suo laedant ventriculum,) deprimuntur: hujusmodi est cerevisia tenuis Londinensis, aut multa aqua cum paucio vino permixta; aqua autem pura et cruda periculosa est. Cum autem universa fere corporis substantia in Podagram degeneraverit, a liquore quocunque fermentato, quantumvis leni et tenui, abstineat, et utatur Decocto Diaetetico ex sarsa^g, in remedium formulis descripto, ubi primum a paroxysmo convaluerit, per reliquum vitae cursum.

In quo ca-
su vinum
Hispani-
cum aegro
indulgen-
dum.

[12.] Sin autem aeger a longo et nimio liquorum inebriantium usu, vel ab aetate provectiore, vel denique prae nimia debilitate, cibos absque vino nequeat concoquere, in pastibus haustum vini Hispanici sibi indulgeat, apozema diaeteticum abdicans.

Exercita-
tionis com-
moda.

[13.]^h Aeger, maxime hyemis tempore, mature lectum petat, diluculo exurgat; animus sit tranquillus, nec nimis intentus studiis et rebus seriis. [14.] Caeteris vero omnibus exercitatio corporis quotidiana facile palmam praeipit, quae moderata sit, et perseverans, nullo autem modo justo vehementior; quoad exercitii genus, quoties nec grandior aetas nec calculus intercedant, reliquis praeferenda est equitatio constans ac assidua in aëre salubri, aut vectio in curru.

Veneris lenociniis ne indulgeat: remedia externa nulla adhibenda.

^e Cf. *Tract. I.* § 41 sq.

^f Cf. *ibid.* § 46 sq.

^g Cf. formm. 95, 122.

^h Cf. *Tract. I.* § 52 sq.

[15.]ⁱ Quamvis nihil magni in paroxysmo tentandum sit, conducat tamen fortasse per aliquot dies, ubi primum a morbo corripitur, a carnibus abstinere, juscule uti avenaceo, aut alio pari alimento; sin autem spiritus animales ataxiam concipere apti sint, non expedit a carnibus abstinere diutius quam ventriculus earum usum aversetur: ne quid autem vel in quantitate vel in qualitate ciborum aut potus peccet.

DE POD-
AGRA.
De errore
in victu ab
aegro sum-
mopere ca-
vendum.

[16.]^k Symptomatis iis occurrendum est a quibus aeger in paroxysmo de vita periclitatur. Horum maxime familiare est ventriculi languor, cum ventris torminibus tanquam a flatu: hoc in casu nihil aeque votis respondet ac vini Canarensis haustulus subinde deglutitus; exercitio utatur aeger. Sin autem symptoma, inducias haud ferens, mortem minitetur, (modo caput malum non impetat,) ad laudanum statim confugiendum, videlicet guttas viginti in haustulo aquae epidemicae, et in lecto ad quietem se componat. Hac ipsa^l methodo se ab imminente morte liberavit Autor Clarissimus, ubi ex errore aliquo circa res sex non-naturales in ingentem ventriculi aegritudinem incidit, cum vomituritione, et aliquali ventris dolore: artus interim ex retrocessione materiae Podagricae doloris erant expertes, ac ad motum plus solito habiles. Congium nempe unum liquoris possetici, vel cerevisiae tenuis, devorabat; et quamprimum totum per vomitum rejecerit, vini Canarini haustulum, cui instillatae fuerant laudani liquidi guttae octodecim, sumebat. Quod si huic remedio symptoma non cedat, sudor provocetur methodo et medicamentis huic usui dicatis, ad biduum triduumve, mane et vespere, per duas tresve horas continuas.

Sympto-
mata quo-
modo miti-
ganda.

Quid in re-
trocessione
Podagrae
agendum.

[17.]^m Si autem metastasis fuerit materiae peccantis in pulmonum lobos, liberatis artubus a dolore et tumore, tractandum est hoc symptoma pari modo ac peripneumonia absoluta, venae-sectione repetita, diaeta et remediis refrigerantibus et incrassantibus; purgandus est insuper aeger inter venae-sectiones potionibus lenientibus; sudoris autem provocatio obest.

Materiae
peccantis
in pulmo-
num lobos
metastasis
qua me-
thodo cu-
randa.

ⁱ Cf. *ibid.* § 60.

^l *Hac ipsa &c.*] Cf. *Sched. Monit.* III. § 8.

^k Cf. *ibid.* § 62 sq.

^m Cf. *Tract.* I. § 65.

INDEX RERUM.

Numerus paginam designat.

ABDOMINIS tumor in hydropica, ex tumultu a catharticis excitato, novum aquarum proventum simulans, 467, 68; syrupo diacod. integre repellitur, 468.

— — infantum in febribus intermitt. autumn. diuturnioribus, 90.

ABORTUM (Ad) PRAECAVENDUM, 402, 583.

Abscessus. [v. *Apostema*.]

Acetum et vinum fermentatione vegetabilium producuntur, 40.

Accubitus adolescentulorum, 55.

Acu-punctura in hydrope, 474.

ACUTIS (DE) MORBIS, IN GENERE, 26 — 8.

Acuti Morbi quinam vocentur, 27, 427, 28; DEUM habent Auctorem, Chronici nos ipsos, 344; plus quam duas tertias morborum partes comprehendunt, 463; vel ab aëris inquinamento, vel a particulari corporum anomalia, gignuntur, 28; hincque distinguuntur in *Epidemicos*, et in *Intercurrentes* seu *Sporadicos*, 28, 428; in acutis morbis omnibus, et chronicis plerisque, *θεῖον τι* inest, a nulla corporis humani contemplatione indagandum, 463; acutis in morbis medendi ratio non comprobatur ex eo quod feliciter cedat, sed quod suoapte quasi genio recedat morbus, 182.

Adolescentes a variolis plus periclitantur quam feminae vel impubes, 333; adolescentium juxta cubantium calor, 55.

Adulti in variolis confl. salivatione vexantur fere certo, 125; in variolis discr. prodituris ad sudores proni quam maxime sunt, 120, 121, 126.

Aegri periculo pleni, respectu curationis modi, si inter primos occurrant in epidemica nova constitutione, donec morbi genius cognitus sit, 29, 30; aegri a peste convalescentes, postea sanissimi, 102; aegrorum appetitionibus quantum dandum, 214, 15, 343, 44.

Aegritudines ab omni aevo cur terris incubuerint, 9; aegritudo vehementior in variolis ipsas confluentes fore praedicat, 346.

Aëris constitutio. [v. *Constitutio Aëris*.]
Aër occulta quadam crasi variis temporibus varios epidemicos morbos producit,

29, 30, 96, 7, 179; qualis ea sit plane ignoramus, 97; aër ad hoc illudve tempus particulis scatet humani corporis oeconomiae adversantibus, unde morbi producuntur *epidemici* dicti, 428; aër intromissus in variolis plus quam venae-sectiones impetum morbi cohibet, 338; frigidior in variolis admittendus, 144, 145, 343; et ubi phrenitis adest, 145; hujus casus singularis, 145, 46; aër plus facit ad sanguinem contemperandum quam alia quaecunque, 347; frigidior post corticis Peruviani usum vitandus, 288; et in febre scarlatina, 243, 44; manifesta quadam crasi tussim, seu novum epidemicum morbum, anno '79, sub fine, infert, 293; aër, pestilentialis utut sit, per se pesti suscitandae impar videtur, 98; ita per terrae quendam tractum contaminari potest, ut ipsum remotum a peste correptis inficere valeat, 97; rusticanus pro podagricis urbano praefendus, 441; aër terrenis effluviis inquinatus, epidemicorum morborum causa, 30, 220, 225, 487; aëris mutatio in febre quartana quando conveniat, 84; in hydrope quando requiratur, 469; ab aëre partim morbi producuntur, 26; aëris qualitates sensibiles corpora nostra ad hujus illiusve morbi epidemici generationem magis minusve disponunt, 30, 31, 240; febres quae in qualibet constitutione se exserunt, non vero illas quae constitutioni cuidam propriae sunt, producant, 30; non epidemicorum sunt causae productivae, verum illos tantum intromittunt vel excludunt pro tempore, 179, cf. 30; hinc sese morbi hi exserere solent ea tempestate ad quam sensibiles illae qualitates eos destinaverunt, 179; aëris qualitates occultae epidemicis plus favent quam manifestae, 277; nisi quoad symptomata aliquando, *ibid.*; aëris temperies epidemicos aliquando elicit ut citius invadant, et e contra, 31, 32; quo uberiore vel parciore apparatu ad febres intermittentes producendas donata sit, eo maturius vel tardius ipsae invadunt, 71.

Aestas morbos chronicos minus proignit quam hyems, 429; aestate podagrae irregularis paroxysmus paulo mitior est, 413.

Aestuatio in febribus continuis quomodo dirigenda, 42.

Aetas hominis unius experimentis supra morbos instituendis par non est, 24.

AFFECTIONE (DE) HYSTERICA, 364—404. [v. *Hysterica*.]

AFFECTIONE, (DE) IN FOEMINIS *Hysterica*, MARIUS *Hypochondriaca*, DICTA, 540—545. [v. *Hypochondriaca*, *Hysterica*.]

Affectus quidam nervosi venae-sectione et purgationibus repetitis indigent, 495; plurimi *scorbuti* nomine immerito insigniuntur, 54, 259; affectuum plurimorum curatio, non causarum, sed verae atque experatae methodi, cognitione absolvitur, 100.

Alba Febris, sive Chlorosis, species hystericæ affect. ex humoribus depravatis est, 377.

Alba profluvia. [v. *Fluor Muliebris*.]

Alexeterium pestis proprium in Naturæ sinu additum adhuc delitescit, 103.

Alexipharmaea pleraque calida sunt, 102; in peste prosunt per accidens, quatenus sc. diaphoretica sunt, 102; materiam morbi evacuando, potius quam specifica quadam virtute, prosunt, 103; ut in lue venerea mercurius et sarsaparilla, *ibid*.

Allium solum in hydropem incipiente hunc morbum aliquando depulit, 472; pedibus applicitum omnium optime revellit, 354; hinc adultis variolis confl. laborantibus applicatur, 355.

Alvi profluvium et vomitus sudoribus in peste curantur, 114; alvus in variolis discr. toto morbo fere constipata, 122.

AMBUSTIS, (DE) 601; cf. 255.

Amentia, sive mania, post febres intermitt. autumn. 90 sq.

Anatomiae quenam notitia Medico atque Chirurgo necessaria, 463.

Anethi semen tanquam specificum habetur in singultu, sed non semper juvat, 61.

ANGINA, (DE) 265—267, 559, 560; a calore, intensum frigus subito excipiente, plerumque oritur, 30; in angina febris pro morbo primario habenda, et reliqui affectus tantum symptomata, 239, 240; anginae descriptio, 265, 66, 559; curatio, 266, 67, 559, 60; anginae epidemicae, 240; verno tempore, anno '65, Londini post hyemem frigidam et siccum gelu grassantur, 95; per aliquot septimanas pestis Londinensis exortum antecesserunt, 102.

Aniculae medicorum simiae stolidae ac infelices, 140. [v. *Multerculae*.]

Anima mundi philosophorum, 117.

Animi commotio apoplexiae speciem in puerperis hystericis saepe excitat, 365; animi compages magis delicata quam corporis structura, 376; animi pathenata spirituum systasin solvunt, 439; ideoque in podagra sunt vitanda, *ibid*.; in affectione hypochondr. seu hyster. atrociora, 369; animi robur unde, 376; animi et corporis motus violentiores affectum hyster. excitare valent, 202; animus in hystericis et hypo-

chondriacis quomodo sit constitutus, 369, 70; in podagra inveterata eo usque torquetur ut rectius *iracundiae* quam *podagrae* paroxysmus dici queat, 416.

Anorum constitutiones. [v. *Constitutio*.]

Annus '66, quo pestis Londini grassabatur, caeteroquin saluberrimus et mitissimus fuit, 102.

Anodyna. [v. *Paregorica*.]

'*Avope*lla ex humoribus depravatis, 377.

Anthraces in peste adustam faciem, pyrotici actualis impressioni non absimilem, habent, 102.

Antidotalia calida pestem potius invitant quam arcent, 102.

Antimonialia emetica nunquam tuto exhibentur puerulis infra adolescentiam constitutis, 46; neque tuto unquam praebentur nisi copiose diluantur, 44.

Antiscorbutica hydropem, ex febre intermitt. autumn. natum, expellentia, 89, 550.

Antivenerea. [v. *Alexipharmaea*.]

Aphthae dysenteriae recedentibus supervenientes, unde nascantur, 179; in dysenteria mortem denuntiantes, 168; in febre epidem. nova, anno '85, recidivam febrem inducunt, quae symptomata tantum est, 491; cortice Peruv. quondam sanentur, 491, 492.

APOPLEXIA, (DE) 570, 571.

Apoplexia febribus intermitt. anni '78 superveniens cortice Peruv. curabatur, 289; apoplexia vulgaris causam non habet eandem quam hysterica, 365; in podagrigo paroxysmo sudoriferis exhibitis, 422.

Apostema talis Naturae machina in carnibus, qualis febris in humoribus, 154, 55, 336; apostemata quomodo febrem, resorpto pure, excitent, 336; ad pestis verae curationem nondum excitari a nobis possunt, 104; in peste, ubi ad maturitatem perveniunt, incertam ac fallacem constituunt curationem, 104, 116.

Appetitui depravato indulgendum aliquando, 214, 215, 343, 344; appetitus prostratio ex humorum depravatione, 377.

Aqua pura et cruda, ni ab ineunte aetate assumatur, nocua, 435; aquae potatio in iis qui spirituosus liquoribus diu assueti fuere, hydropem parit, 456; aqua podagricis pura et cruda periculosa, 435; in Auctore podagrigo diarrhoeam excitavit, 446; aqua pura oleo praefertur ab Auctore, ad dilutionem veneni ex mercur. sublim. corrosivo assumpti, 301, 302.

Aqua menthae in ileo vero, 64; aq. mirabilis in colica biliosa, 199; aq. rosarum capiti applicata in vigiliis, 58.

Aquae. [v. *Bathonienses*, *Chalybeatae*, *Minerales*, *Sulphureae*, *Tunbrigenses*.]

Aquae cardiacae temperatae, 172; aquae epidemicae in colica biliosa, 199.

Aquae hydropicorum maxima celeritate

expurgentur, 458; vomitione per crocum metallorum ex abdominis cavitate potenter evacuantur, 466; sed non ita prompte ubi levis abdominis tumor adest quam ubi ingens aquarum copia aggesta fuerit, 468; quomodo ex abdominis cavo in intestina transeant, 462.

Ardor urinae in gonorrhoea virul., 310.

Arenulae nephritidem ubi causant, quid agendum, 395.

Argentum vivum plus mali quam boni praestat in ileo vero, 63.

Aromata in podagra vitanda, 433; aromatica conjuncta aliquando majorum sunt virium quam eorum quodlibet, 425.

Ars medica haud rectius quam ab ipsius Artis exercitio atque usu perdiscenda, 4; duobus mediis ulterius provehi potest: tum ope historiae morborum exquisitae, 10; tum methodi medendi fixae ac consummatae, 14; si illa methodo semper tradetur ut indicationes ex historia morbi elicerentur, et hoc experientia firmaretur, non vilesceat, quin potius illustraretur, 296; febrium curationem per diaphoresin initari quare nequeat, 507 sq.

Arthritis saepe habetur, quod verus rheumatismus est, quando hinc a febre sejungitur, 256; Naturae medicatricis instrumentum, 27; scorbutum quandomam mentiat, 259; in arthritis materiae morbi-ficae recursus fatum accersit, 105.

Articuli digitorum et ligamenta in podagra irregulari quomodo afficiantur, 413; in rheumatismo saepe invertuntur, cessante jam dolore, 256.

Artus in podagrae irregularis paroxysmorum intervallis quomodo se habeant, 414; artuum impotentia ad motum in podagra quomodo praecaveatur, 444; artuum dolor ingens in variolis, ac si ex rheumatismo, confluentes eas fore praedicat, 346.

Ascites verus aequo certo ac alii per multi morbi subjugatur, 474; inveteratus quomodo insanabilis fiat, 473.

ASTHMA (DE) INVETERATO IN IIS QUI SANGUINEO TEMPERAMENTO PRAEDITI SUNT, 604.

Asthma inveteratum in senibus habitus plenioris tumorem surarum excitat hydro-picorum aemulum, 455; quomodo a peripneumonia notha distinguitur, 254, 255.

Astringentia in cholera tuta non sunt in initio, 164; in gonorrhoea virul. mala, 311, 317.

Ἀραξία spirituum suppressionem urinae gignit in variolis, 147; e cathartics in dysenteria, 171; colicae hyster. causa, 201, 202; opiatidis sedatur, 278, 349; affectionis hyster. seu hypochondr. causa, 371 sq., 375; a debiliiori spirituum crasi producit, 371, 389; ab emeticis et cathartics provehitur in affectione hyster., 373; materiam viridem gignit, *ibid.*; item humores putri-

dos, 377, 378, 396; aquis mineralibus sedatur, 386; e cathartics in podagra, 420, 421; et in hydropo, 468.

Auctor sapere non audet ultra quam res ipsa loquitur, 220; errores suos ab amicis reprehensos cupit, 483; an alii eadem cum ipso asserant, non tam quaerit, quam utrum ea quae tradit, cum veritate consentiant, 408; quid de operum suorum repetita lectione promittat, 474, 482; in acutorum morborum historia tradenda non tam metam ipse figit, quam aliis animum addere tentat, 21, 307; objectioni respondet, quod morborum malignitati non satis adversetur, 231 sq.; et suam de malignitate sententiam exponit, *ibid.*; chronicorum morborum historiam promittit, 304, 306, 307; temeritatis, quod tantam laudani copiam in cholera exhibuerit, non est incusandus, 278; epidem. constitutionum vicissitudinis causas nondum expiscari potuit, 30; quoties epidem. constitutio nova ingruit, aniceps haeret, qua nempe via insistas ut aegris subveniat, 29, 30; in epidem. morborum observationibus tradendis qualem finem habuerit, 36; per majorem vitae partem podagra multatus, 275, 409, 454; item calculo, 521 sq.; morbos epidem. anni '77 quare non describat, 279; in febribus describendis nullas opiniones suas orbi vendere cupit, 269; veniam rogat, quod, spreto aliorum iudiciis, suo magis confisus, rebus novis studuerit, 269; fatetur se non semel et sibi et aegris, nihil agendo, optime consuluisse, 237; de curatione febrium intermitt. adhucdum ignota queritur, 79; non desperat de methodo febrium intermitt. autumn. sanationem accelerandi inveniendi, 86; cuidam novae febris methodum diversam ab ea quam hactenus cum successu in hujusmodi fere febribus usurpaverat, adaptare cogitur, 109, 111; interturbatur aegrorum damno, prae adstantium protervia, ne tam liberaliter venae-sectionem instituat in febre pestilenti. pestem Londin. insecuta, 111; hinc de modo curandi a venae-sectione diverso cogitat, 111; curationem hujus febris pestilenti. aliam quam per venae-sectionem frequentiore, invenit, 101; hujusque inventae methodi successus, 111, 114; initio suae praxeos decipitur usu syrupi spinæ cervinae in hydropo, 450; hystericæ affect. historiam tradit juxta vera Naturæ phaenomena et propriam experientiam, 364; ad Medicam Artem se Dⁿⁱ Doctoris Coxe hortatu accinxit, 3; quare se ad Artem Medicam nondum pervenisse putet, 306; quibus de causis tractatum suum *De Morbis Acutis* tandem in medium proferre decreverit, 3 sq., 9; perpulchre de Medicorum in morbis curandis nimia festinatione ratiocinatur, 213, 214; de Medicis calumniantibus quid censet, 134, 135; me-

dicamenta sua in hydropes simplicia defendit, 474; de morbis quos in semet ipso expertus est, miseratione erga sodales commotus, tantum scribit, 521, 526; veniam rogat quoad dogmata theoretica naturam morbi quae respiciunt, verum quoad praxin asserit se ea tantum proposuisse quae exploratissima habebat, 116; historiam Pestis tradit quia Medici alii, qui toto tempore affuerunt, de ea nihil publici juris fecerunt, 102; tempore pestis Londin. maximam partem, complurium milliarium intervallo ab urbe semotus fuit, 102, 111; in pleuritide curationem frustra tentat per aliam praestantiorē viam quam per venae-sectionem, 251; podagrae, anno '60, immaniore quam ante, paroxysmo afficitur, quem et calculus renum et mictus sanguineus insecuti, 521; *De Podagra tractatum* edens, jam per triginta quatuor annos ab ea vexatus fuerat, 409; et calamus regere impos fuit, 408; podagricus in semet ipso diarrhoeam sudoribus curavit, 446; sententiam suam revocat, sc. podagra affectis purgantia minime conducere, 524; rheumatismi curationem in quibusdam emendat, 301, 302; rheumatismi scorbutici curationem cum publici juris facta, privato suo commodo publicum praefert, 260, 261; ad variolos ne amplius accerseretur, cur exoptat, 343; cuiusnam essentiae morbus sint variolae, ignorat cum aliis, 128, 129; quod in variolis curandis methodum novam induxerit, eo magis erit excusandus, quod haec recentiorum tantum curationibus adversetur, 224, 225; qualem de sua in variolis discr. et lenibus, medendi methodo fidem habeat, 139; integerrimus in exponenda methodo variolarum curandarum, 340, 341; in sua variolas curandi methodo non phantasias, sed phaenomenis practicis litat, 362; et de venae-sectione in variolis paulum mutat sententiam, quod non, uti primo censuerat, pustulas intra justos limites coërect, 338; de variolis anni '80 scribit ideo, ut quae olim deficiebant ex iis quae experientia jam annosior suggesserat, sarciret, 331; filium suum, variolis anomal. discr. laborantem sua methodo restituit, 193; istius sententiae non est, venereae luis curationem docendam non esse, 307, 308.

Auctores in morbis describendis, talia vulgo praebent subsidia, quae sequentem potius in praecipitia agant, quam in genuina Naturae methodo indaganda dirigant, 307, 308; auctores qui venae-sectionem in peste commendarunt, 106.

Aura liberior in tussi epidem. '75 concedenda, 228—233. [v. *Aër.*]

Autumno humores sunt viscidiores quam vere, 72; quartanae autumnī genuina soboles, 76; autumnus dysenterii favet, 188.

Axiomata veterum de materia febrili praeparanda ad crisin per sudores rite

faciendam, cui febris videntur adaptanda, 235.

Balsamum e Mecha in gonorrhoea virul. bonum, 315.

Bathonienses aquae in affectione hyster., 364, 510.

Bolus in diarrhoea, 173, 575.

Botanica sensuum testimonio debet inniti, 36.

Brassicae folium in pleuritide lateri imponendum, 249.

Bubo, vel parotis, in peste febris ardenti superveniens, aegros a luctuoso discrimine saepe liberat, 99; bubones in peste quomodo fiant, 155; in abscessum terminantur, 101; bubones pestilenciales suppurantes licet, in pestilenti febre, incerti tamen successus sunt, 104, 115; interdum ex improvise disparent, 104; diaphoreticorum praematurorum actione quomodo intropellantur, 129; saepe intropelluntur, si horum materies sudoriferis aufertur, 104; bubones retrocedentes, maculis purpureis succedentibus, letales, 104, 105; cuius saepe causa sudoris expressio importuna, 105, 109; bubones venerei, ex gonorrhoea virul. primum luis gradum constituunt, 311.

Cachexia ex humoribus depravatis, 377.

Calculi minores ex renum pelvi non melius deturbantur quam aquarum chalybeatarum usu, 526, 27; calculus an major quam ut per ureteres transeat, vel an lapillorum congeries in pelvi haereat, quomodo dignoscatur, 526, 573; calculus ex decubitu in dorso supra lectum submollem primam originem suam in podagricis saepe desumit, 521; nephritidem ubi causat, quid agendum, 395; calculus renum vel vesicae aliquando videtur adesse, quod tantum effectus est hystericae affect., 200, 201, 366, 367; hujus exemplum, ubi calculo dicata nocebant, narcotica juvabant, 201; calculus qua ratione se manifestaverit in ipso Auctore, 521 sq.; calculus renum in podagra inveterata plerumque nascitur, 415, 447; quid tum agendum, 447, 48; calculus renum in podagricis potu acri et attenuante tum excitatur tum generatur, 436, 37; exercitio corporis constantiore prohibetur, praescriptum equitatione, vel vectione in curru, 441, 444; praevenitur copiosa cerevisiae tenuis sub noctem computatione, 433, 525; item potu diaetetico loco potus ordinarii, 436, 437; calculi curatio, 447, 448, 526, 572, 573 sq.

Calefacientia antidotalia pestem potius accersunt quam praeveniunt, 102; calefacientia in apoplexia nocent, 570; corticis Peruv. salutarem actionem delent in febribus interniti., 286; in dysenteria qualia phaenomena inducant, 168; a Medicis in febribus quare male exhibentur, 509; quot mala inferant in febre epidem. anni '73, 208; in febre nova epidem., 501; in fe-

bre hyemali vitanda, 477; in febribus intermitt. autumn., 85; in febribus intermitt. anni '78, 280; in febre nova hyemali, 488, 489, 493; in febre variolosa, 157; in hydropse quando et quare conveniant, 470; maculas purpureas in febribus augent, 232, 233; in malignis morbis quibusdam quare laedant, 232; in morbillis nocent, 185; pleuritidem symptomaticam quandonam inferant, 246; in pleuritide vera obesse possunt, 229; calefacientia medicamenta vegetabilia quae amarificant vel linguam ferriunt, vera sunt in podagra digestiva, 424, 425; in aliis chronicis quoque conducunt, 427, 430; calefacientia in rheumatismo nocent, 267; in tussi epidem. anni '75, 228, 231; in variolis, 131, 133, 136, 137, 333; in variolis quando concedenda, 147, 148; in variolis anomalis confluent. nocent, 190—192; et in regularibus confluent., 140; et in discretis, 126, 143; quandonam minus noceant, 127.

Calor febris ipse fere sufficit ad materiae concoctionem, ut sudore expelli queat, 213; calor frigori diuturniori repente succedens, pleuritides, anginas, &c., inducit, 240; calor lecti in febribus intermitt. vim corticis Peruv. enervat, 351; rheumatismum promovet, 258; in variolis confluent. vim morbi adauget, 351; in pleuritide nocuus, 250; caloris gradus in variolarum curatione unde petendus, 134.

CANIS (DE) RABIDI MORSU, 603.

Capillorum abrasio in phrenitide, 494.

Capitis dolores in febre dysentericae anni '69, 179; capitis motus in vomitione ex hysteric affect. ipsam prae caeteris provocat, 394; capitis obiectio ad sudores ciendos multum confert, 113.

Carbunculi ac bubones in peste materiae expulsionis inserviunt, 155.

Cardiaca servant aegros venae-sectione temeraria mulctatos, 42; Naturam languentem adjuvant, refrigerantibus aut clysteribus debilitatam, 78; in apoplexia nocent, 570; in dysenteria qualia, quando, et in quibus propinanda, 172; in febre contin. ann. '61—'64 quibusnam conferant, et quo morbi tempore exhibenda, 49; inopportuna transmutant febres intermitt. in continuarum speciem, 280, 286; corticis Peruv. salutarem effectum delent, 286; card. et corroborantia in febribus intermitt. autumn. quando et cur convenient, 84; sustinent adhuc senes per tempus aliquot, 84; in febre scarlatina damnosa, 243; et in febre variolosa, 157, 158; in mania post febres intermitt. diuturniores exiguntur, 91; quando dimittenda, 92; vetantur in phrenitide, 57; in variolis ebullitionis statum nimis evchunt, 131, 132; eruptionem impediunt, 136; intempestiva quatenus mala producant, 343; mortis saepe causa sunt, 135; in variolis discr. sudorem urgentia nocent,

126; praemature exhibere nocuum est, 137; 4to die quandonam exhiberi queant, 137; et qualia, 137; confluere faciunt pustulas si inopportune applicentur, 131, 136, 137; praemature exhibita eruptioni obicem ponunt, 136, 137; quando adhibenda, 135; cardiacorum formulae, 51, 91.

Carnes vetantur in podagrae paroxysmo, 443; harum usus hypochondriacos et hystericas restaurat, 375; abstinencia morbum saepe invitat, 375, 377.

Carunculae in urethra in gonorrhoea virul., 311; ex aquis mineral. saepe nascuntur, 316.

Casus oppido rari ad historiam morborum proprie non pertinent, 12.

Catamenia. [v. *Menstrua*.]

Cataplasmata ad dolores ab alio pedibus applicato excitatos, 355; in hydrope, abdomini applicitum nec nocet nec prodest, 473; in podagrae paroxysmo, quod Auctori prae caeteris profuit, 448; in rheumatismo, 257; in scroti inflammatione, 318.

Catarrhi et tusses epidem. anni '75, 206.

Cathartica. [v. *Purgantia*.]

Catulus vivens, in ileo vero, nudo ventri quandiu accumbendus, 64.

Causae morborum proximae et conjunctae solae a nobis possunt cognosci, 16 sq.; causae morbificae symptomatum peculiarium perceptione deprehenduntur, 13.

Cerebrum humanum non tam quid absolute verum, quam quid maxime naturae humanae accommodum, percipit, 511; exemplum est quomodo Naturae operationes deprehendimus, non tamen modum operandi, 363.

Cerevisia generosior in hydrope, 471; medicata, pro pauperibus, 471; cerev. cui macis aliquid incoctum, in pestilentialibus morbis, 114; cerev. cum rhabbaro pro infantibus, 504, 505; cerev. tenuis in podagricis, 433, 434; in calculo, 525; in febribus, 53; cum aurantiorum succo, in febrili ardore, 53; cum vitrioli spir. in micto cruento et petechiis ex febre acuta, 360; in morbillis anom. anni '74, 218; in peripneumonia notha, 254; in tussi epidem., 229; in variolis, 221; in variolis anom. discr., 193; in variolis confluent., 355.

Chalybeatae aquae in calculo renum saepe mortem accerserunt, 522.

Chalybs in chlorosi, 379; in hydrope, 472; in colica hypochondr. et hyster. 582; in hysteric affect., 379 sq.; chalybs in substantia optime opus persolvit, 380; deinde in syrapi forma, 380; in substantia an in visceribus haerens nocere possit, 383; sine purgantibus praestantius suum edit effectum, 380, 381; si corpus nimis turbet, laudano utendum, 385; cum nihil profecerit in morbis curandis, aquae minerales ferreae adeundae, 386; cumque istae minus

conferant, aquae calidae sulphureae ad-
undae, 387.

Chirurgus structurae humani corporis
probe gnarus esse debet, 463.

CHLOROSI, (DE) 599.

Chlorosis species hystericæ affect., 377;
quomodo curanda, 386; chlorosi laborantes
clavo hyst. frequentius afficiuntur, 365.

CHOLERA MORBUS ANNI '69, 163—166.
DE CHOLERA MORBO, 577, 578.

Cholera morbus quo anni tempore gras-
satur, 32, 160, 164, 166; ejus descriptio,
164, 577; curatio nec cathartici, nec as-
tringentibus molienda, 45, 164; quo pacto
perficitur, 165; cholera epidemica, 277;
ejus curatio, 278. Cholera morbus alio tem-
pore quam Augusto invadens, a legitimo
toto coelo distat, 166; intra 24 horas interfi-
cere potest, 164, 577; chol. sicca, 164; chol.
legitima a fructibus horariis excitatur, 166;
jusculum ex pullo multa aqua cocto, tam
per os, quam enclmata assumendum, 165,
577; possetum loco jusculi ad abluendum
stomachum exhiberi potest 165, 577; de-
inde paregoricum, 165, 578; vomendi co-
natum majorem haustum medicamenti ve-
tat, 278; post longos vomitus et dejectiones
si Medicus accersitur tantum, paregorica
illico exhibeat, 166, 578. Cholera morbus
anni '76 atrociore convulsiones et diutur-
niores habuit, 277, 278; anodyna fortiora
et magis repetita solito exigebat, 278; qui-
etem corporis, ne vomitus de novo excitaretur,
278. Cholerae morbi species in infan-
tibus ex dentitione vel crapula quomodo
curetur, 578.

CHOREA (DE) S. VITI, 568, 569. Cho-
rea S. Viti ætates teneras adoritur, 495,
569; ejus causa, 495; quomodo curatur,
496, cf. 568; recidiva quomodo prae-
cavenda, 497, 569; raro adhuc (sc. quin-
quies,) Auctori occurrit, 495.

Chronici morbi quinam vocentur, 28, 428;
chronici et acuti in quibusnam differant,
27, 28, 427—30, cf. 470, 471; humorum
indigestioni suam originem debent, 427
—429; quae quomodo concipienda, 428—
430; quodque argumentis stabilitur, 429,
430; modus quo gignuntur, quomodo tum
praeveniendi, tum curandi, 429, 430; qua-
lis interim diæta observanda, 432, 433;
chronici quare non facile describuntur,
307; scorbutum saepe male existimantur
esse, 259; hyeme potius quam æstate gignun-
tur, 429; ut curentur, habitus totius
corporis immutari debet, 431, 432, 440;
medicamentis solis non curantur, sed victus
ratio concurrere debet, 432; herbis excale-
facientibus quare sanari debeant, 430.

Chymia quousque utilis, 464; quod
chymica morbos non ita mire debellant,
373; quod chymica praeformatio medici-
nas deteriores saepe reddat, 379, 380.

Cibi eupepti in febribus intermitt., ubi

cortex Peruv. nihil amplius efficit, rem
saepè absolvunt, 288; in gonorrhoea virul.
quinam sumendi, quinam vitandi, 315.

Cicatrices post variolas unde fiant, et
cur primis diebus non appareant, 122, 124;
Auctoris methodo praeveniantur, 223; post
variolas anomal. ann. '70—'72, foediores e-
rant, 190, 191; post confluentes foedae unde
fiant, 124; post discretas raro relinquun-
tur, 122; quomodo praeveniantur, 143.

Circulationis sanguinis impedimentum
a venae-sectione in febribus neglecta, 42.

Clavus hystericus describitur, 365, 373;
quomodo ex spirituum enormitate proce-
dat, 372, 373; quomodo curetur, 581.

Clyster. [v. *Enema*.]

Cocta, non cruda, sunt medicanda, 157,
422, 507.

Cogitationes nimiae podagricis officiunt,
331, 332.

COLICA BILIOSA ANNORUM '70—'72,
194—203; DE COLICA BILIOSA, 576,
577.

Colicae biliosae et hystericæ quam di-
versae debeant esse curationes, 395; colicae
biliosae descriptio, 194, 576; causa, et cu-
ratio, 195, 577; quod enemata hic nullius
sint usus, 197; equitatio in declinatione
landatur, 198; diæta, 199; chronicis cum
adnumerari debeat, quare inter acutos hic
describitur, 194; haec quatenus praecedere
symptomata, 194; quosnam, et quo
tempore praesertim, adoriatur, 194; ex hy-
sterica affect. orta, 372. cf. 366; quaedam hy-
stericae affect. mcrus effectus, 200; ab ea,
quam hystericæ affect. simulat, exquisite dis-
tinguenda in curatione, 395, 96; a nephri-
tico dolore quomodo distinguatur, 576; in
iliacæ passionem facile transit, 195, 576;
in curatione anodynum aliquando praemitt-
endum est cathartico, 196; anodyna post
catharsin, et diebus inter purgationes, ex-
hibenda, 195, 96; quando ventriculus zy-
thogala sit diluendus, 195, 577; dolor ubi
recidivus, paregorico his de die exhibitio
praevertitur, 198; colica biliosa non bene
tractata, si languor adest et macies, quae-
nam exhibenda, 199, 577.

Colica hypochondr. eodem modo concipi-
tur et curatur ac colica hyst., 202, 203,
582.

COLICA (DE) HYSTERICA, 581, 582. cf.
200—202.

Colicae hystericæ descriptio, 200, 581;
anodyno sedatur, interdictis venae-sectione
et catharsi, 201; nisi in valde sanguineis,
202; saepe desinit in ictero, 202; cujus
curatio ostenditur, 203; ad unguem colicæ
biliosam refert, 200; quosnam ali-
quando praecipue mulieres afficiat, 200;
a spirituum ἀραξία et inordinato motu
producitur, 201, 202; proprie est affectus,
coli partes adjacentes occupans, 200; do-
lor licet vehemens in eo, nullum tamen

vitae discrimen apportat, 201; animi levis-
sima commotio symptomata revocat, 200;
vel exercitium praematurum, *ibid.*; pare-
goricâ quamdiu, et qua methodo, usur-
panda, 581; praestat zythagala ventricu-
lum abluere ante usum anodynî, 581; lac-
tea diacta praeprimis curatur, 389; si per
paroxysmos affligit, ad eos praevertendos
quid agendum, 581; chalybs tandem, post
varia usurpata, inprimis morbum eruere
valet, 582.

COLICA (DE) PICTONUM, 578.

Collutorium in oris exulceratione ex sali-
vatione mercuriali, 324.

Color evacuationibus rejectae materiae
non magnae auctoritatis est, 202; intersti-
tiorum pustularum in variolis discretis
qualis, 122, 126; materiae viridis, in hy-
stERICIS rejectae, 371, 372; pustularum in
variolis, 124; in variolis anom. discr. anni
'74, 219; in genuinis, 128; color saturatus,
chemica arte, ex duobus limpidis liquori-
bus exhibetur, 373; colorum speculatio
admodum incerta, 373.

Coma in febre epidem. ann. '73—'75
singulare quale fuerit, 207, 208, 213, 214;
in febre nova epidem., 488, 494; in febre
scarlatina infantium, 244; coma a sudori-
feris et calidis, 213; in variolis, 128; unde
oriatur, 147; in variolis confl., 147, 346;
comatosi affectus in febrium intermitt. par-
oxysmis, 346; comatis febris supervenien-
tis curatio, 214.

Commotio febrilis a Natura quem in
finem concitetur, 39 sq. *Commotionis* voca-
bulum, in exponendis febribus, cur potius
quam vel *fermentationis*, vel *ebullitionis*,
arrideat Sydenhamio, 40; urina in febribus
contin. hanc denotat, 49; in febribus, quae
exolescente intermittuntur autumn. prae-
dominio vigeant, 14to die plerumque con-
tingebat, 236; acceleranda *attemperantibus*
dictis non est, 49; concoctiones aestivo
tempore melius persolvuntur quam hyeme,
442; motu corporis iusto ut promoventur,
sic iusto vehementiore laeduntur, 440.

Concoctio in febribus quid, 49.

Constitutio aëris quaelibet morbos parit,
a morbis ejusdem generis alio tempore
grassantibus valde diversos, 31; propria
ac peculiari sibi febris specie funestatur,
30, 119; huic illive morbo epidemice pro-
ducendo favet, 230; variorum epidemico-
rum materiam ita effingit et format, ut
praecipua symptomata omnibus paria sint,
34; epidemica universalis eadem manet,
licet morbi, qui ad eam referuntur, nunc
excludantur, nunc intromittantur, prout
aëris qualitates manifestae illis plus vel
minus favent, 179, cf. 30; constit. totius
anni unde nomen suum adipiscitur, 33;
epidemica generalis periodos augmenti, sta-
tus, et declinationis habet, 163; exacto
aliquot annorum curriculo alteri locum

cedit, 30, 239; constit. variolosa triplex
Auctori fuit nota, 219; pestilenciales rarius
eveniunt quam istae quae aliis morbis epi-
dem., minus exitialibus, suscitandis inser-
vuit, 97; epidemicae constitutiones variis
annis variant, 30; tam respectu symptoma-
tum, quam ratione medelae, 29; hujus causa
hactenus latet, 30, 239; partes inimicas,
aëri permistas, in initio valentiores habent,
quam ubi earum vires refractae, 169; quae
intermittentes autumn. promovent, sae-
pius recurrunt quam illae quae ad epi-
demicos caeteros faciunt, 39; quod con-
stitutiones epidem. generales suas habeant
periodos, 162, 225; quod ab occulta aëris
crasi pendeant, non a manifesta, 30, 179,
239, 240, 487.

Constitutionum Epidemicarum quinque
genera in libro *De Morb. Acut.* enumeran-
tur, 234.

CONSTITUTIO EPIDEMICA ANNORUM '61
—'64, LONDINI, 37—39; febrim depura-
toriam produxit, 545—547.

CONSTITUTIO EPIDEMICA ANNORUM '65,
'66, LONDINI, 95, 96; febrim pestilentia-
lem produxit, 547, 548.

CONSTITUTIO EPIDEMICA ANNORUM '67,
'68, PARTIM ETIAM ANNI '69, LONDINI,
118, 119; febrim variolosam produxit,
548.

CONSTITUTIO EPIDEMICA PARTIS ANNI
'69, ATQUE INTEGRORUM '70—'72, LON-
DINI, 160—163; febrim dysentericam pro-
duxit, 548.

CONSTITUTIO EPIDEMICA PARTIS ANNI
'73, ATQUE INTEGRORUM '74, '75, 204—
206; febrim comatosam produxit, 548.

Constitutionum genus alterum ab anno
'76 ad '85 traditur, 277—299; annus '76
morbos eosdem quos anni '73—'75 peperit,
277—279; aëris tamen qualitates manifes-
tae peculiares, illo anno, quoad calorem et
et frigus, erant, 277.

Constitutio generalis ann. '80—'85 fe-
bribus intermitt. maxime favebat, 298.

Constitutio nova ann. '85—'90 febrim
stationariam produxit, 486 sq., 550 sq.

Contagium quomodo propagatur, 232.

Continuae febres varias, pro varia anni
constitutione epidem., species ponunt, 29;
quae variam medelam postulant, 29; febris
contin. species varia episcatur, primo ex
aliorum epidem. tum grassantium genere,
235, 236; secundo ex symptomatibus fe-
bri cuilibet singularibus, 236; febris nova
cujus speciei sit, surgente primo constitu-
tione, ut indagetur arduum est, 237; con-
tin. febres sola diacta, si in initio trac-
tentur, quomodo saepe curantur, 211, 212;
febres epidem., quae *putridae*, vel *malignae*,
vel *petechiales*, etc., dici solent, potius
nomina sua sortirentur a constitutione, 32,
33; circa veris finem et aestatis initium
vel in intermittentes, vel in pleuritides, et

id genus inflammationes, sua sponte dissiliunt, 110, 111; in intermittentiū castra, maxime autumnō pendente, migrant, 512; febris nulla vere continuā Auctori visa est ab anno '80 ad ann. '85, nisi forte ob rem male gestam, 298; quare febres continuāe paucae vere occurrant, nisi in constitutione epidem., 73; ex intermittētibz autumn. defectu purgationis in fine morbi, saepe enascuntur, 48; continuāe autumn. et intermittētes autumn. quodnam discrimen habeant, 77; continuāe conceptam effervescentiam, spatio 336 horarum absolvunt, 77, 78; sed nonnullae quae ex levi offensa ex sex rebus non-naturalibus oriuntur, ad destinatam periodum non pertingunt, 78; continuāe atque intermittētes principatū obtinere per annos '61—'64, isque variorum cedebant, 93; continuā febris compendium quoddam est intermittentiū, 38.

CONTINUA FEBRIS ANNORUM '61—'64, 39—65; aliarum omnium cur praecipua et coryphaea habeatur, 38; unica species in rerum natura tum temporis Auctori nota, 39; ejusdem fuit genii cum febribz intermitt., 37, 38; et facile in intermitt. transibat, 235; ad intermittentiū autumn. classem quare referebatur, 37, 38; in quibus a tertiā ejusdem constit. differebat, 37; quartanis autumn. succedebat, ad usque ver debacchabatur, 38; desumpat, quae circa diem 14um foret, a refrigerantibus retardabatur, 50, 55; symptomata sibi propria quatenus habuerit, 39, 56; quomodo curabatur, 41—56; quibus nocet venae-sectio, quibus non, 41, 42; venae-sectio praecedat emeticum, 44; vomitorium quibusnam et quondam exhibendum, 43 sq.; paregoricum post vomitorium vespere exhibendum, 45, 46; clyster quondam exhibendus, 47, 48; cardiaca quondam exhiberet Auctor, 49 sq.; quondam post morbum purgationem celebraret, 52 sq.; curatio febris hujus in pauperibus, 52; quum recrudescit post usum clysterum et cathartorum, quae febrem prius quasi profligaverant, quomodo tractanda, 50; continuāe febres depuratoriae ann. '61—'64 quare faeces intermittentiū videbantur, 298; epidemice grassari nequeunt, nisi retusa acie constitutionis intermittētibz faventis, 298. cf. 545—547.

CONTINUA FEBRIS ANNORUM '67, '68, ET PARTIS '69, 150—159; cur *Variolosa* dicta, 153; ejus curatio, 155.

CONTINUA FEBRIS PARTIS ANNI '69, ATQUE INTEGRORUM '70—'72, 178—183; cur *Dysenterica* dicta, 178; ejus curatio, 181.

CONTINUA FEBRIS ANNORUM '73—'75, 207—217; cur *Comatosa* dicta, 217; ejus curatio, 208.

CONTUSIONIBUS, (DE) 602; cf. 450.

Convulsiones, sive *vapores*, promiscue vocantur affectionis hyst. effectus, 200.

Convulsiones infantium. [v. *Epilepsia*.]

Convulsivi motus non semper evacuationes inhihent, 495.

Cordis scrobiculus in variolis dolet, 120.

Cornu cervi spiritus in infantium dentientium febribz, 504.

Correctivorum purgantibus immisceri solorum incommoda, 319.

Corroborantia primi ordinis, 290, 388; corroborantium omnium maximum est equitatio, 389, 390; inter corroborantium usum cathartica nunquam intercalanda, 472; corroborantia in febribz intermitt. autumn., 84; in hydrope, 470; in affectione hyst., 381 sq.

Cortex sambuci interior in hydrope ascite quomodo agit, 469.

Corticis Peruviani exhibendi methodus, 82 sq., 284 sq., 290; unicum ejus incommodum, rheumatismus scorbuticus, 261, 281; quare cortex ita male audit, 281 sq.; quomodo intentata ejus discrimina evitari possint, 283; quod immerito inculpetur, 388; inter corticem exhibendum decubitus in lecto et cardiacorum assumptio diligenter evitanda, 286, 351, 453, 454; omnes evacuationes post ejus usum interdiciendae, 288; cortex febribz inflammatoriis curandis ita non confert, ut plane obsit, 299; cortex febrem anno '85 exortam non fugavit, 498; in sanguine et spiritibus confortandis egregium est remedium, 388; idque in affectionibus hyst. et hypochondr., 388; itemque in podagra praevenienda, 427; cortex in electuario, et pilulis exhibitus, 284; in infusione, 286; cortex Peruv. apud Londinenses quoniam tempore notus fuerit, 282; quoniam laudes mereatur, 281, 282; an vi adstringente sanet, 282; solus specificum medicamentum notum hactenus, 19; dogmaticorum inscientia in dignoscendis morborum essentis ac remediis detexit, 453 sq.; quoniam tempore exhibendus, 283 sq.; purgando, febrem aliquando tollit, 282, 285; in quo casu laudanum cum cortice assumendum, 285; ad aphthas et singultus, in febre nova epidem., 491, 492, 503; ad apoplexiam febre intermitt. supervenientem, 289; diaetam qualem exigit, 288; nil nisi methodum observandam poscit, diaeta et regimeine quocumque susque deque habito, 453 sq.; neque catharsin, neque venae-sectionem praemittendam expetit, 82, 83; aliis, quum quae vehiculo inserviant, admisceri malum, 290; vomitu si rejiciatur, quid agendum, 287; paroxysmum instantem subito confodens, quid mali inferat, 83; recidivam habet, 283; ejus praeveniendae causa, quid faciendum, 285; non pertinaciter nimis exhibendus, ubi recidiva frequentior, 288; in febribz intermitt. est absolute specificum, 453; et omnibus aliis remediis palmam praeripit, 292; quasi miracula praestat, 388; in febre intermitt.

anni '78 certissimam spem fecit, 281; dyscrasiae, quam paroxysmi induxerunt, sine ope catharticatorum subvenit, 288; ubi febres intermitt. in continuuarum speciem vergunt, nihilominus est exhibendus, 285, 286; in febribus intermitt. autumn. quomodo exhibendus, 82 sq.; in febre nova epidem. quando adhibendus, 506; in febribus tertianis vern. ac autumn. aequae ac in quartanis, exhiberi potest, 83; non tantum in febribus intermitt. sed tum in uteri, tum ventriculi, affectibus summa praestat, 281; sed non tam certo succurrit ac in febribus intermitt., 388; infantibus quomodo exhibendus, 287, 503, 553.

Cranium grandius qui habet, podagrae obnoxius, 409.

Crapula febres producit, 240.

Crocus metallorum in hydropse, quo modo assumendus, et quoties repetendus, 461, 462, 467; item in variolis regular., 146.

Cruditis ex urina, si vel crassa aut tenuis, signum, 39.

Crurum tumor in febribus intermitt. autumn., 90; in variolis, 148, 149.

Crustulae in lue venerea, 311.

Cubiti in podagra irregul. quomodo afficiantur, 413.

Curatio affectuum plurimorum non causarum, sed verae atque expertae methodi, cognitione absolvitur, 100; curationis in morbis acutis recte institutae character, 182.

Currus in calculosis mictum sanguineum non excitat, si per vias lapidibus non stratas vehuntur, 525; in curru vectio in phthisi, 392; in podagra, 441, 444.

Curvatura penis in gonorrhoea virul. a fraeno constricto, 310.

Cuticula humerorum et dorsi in variolis confl. nonnunquam deperditur, 124.

Cutis inaequalitas in facie, variolis discretis deciduis, et foveae, 122; cutis affectum curatio, 264, 265, 557.

Decocta lignorum in gonorrhoea virul., 317, 321; decoctum album in dysenteria, 172; in variolis anom., 191; in nova febre, 493, 501, 552; ad hydropem ex sambuci cortice, 469; decoctum amarum quando usurpandum, 288; decoctum in febribus tertianis autumn. vulgare, 81; decoctum vulnerarium cum spir. vitrioli in mictu cruento ex febre acuta, 360.

Decubitus in variolis nimius pustulas peiores reddit, 138.

Dentes hysterica affect. discruciat, 367.

DENTITIONE, (DE FEBRIBUS ORTIS A,) 597; cf. 504.

Dentitioni infantum superveniens convulsio sola venae-sectione curatur, 187.

DEPURATORIA (DE) FEBRE ANNORUM '61—'64, 545—547; cf. 39—65.

Depuratoria febris quanam vocetur,

234; quare Naturae primaria febris, *ibid.*; quasi faeces febrium intermitt. fuit, 298; non illico, ut intermitt., sed post dies aliquot materiae concoctae signa exhibet, per diaphoresin eliminandae, 298; quomodo curanda, 41—56, 545, 546.

Depuratio sanguinis genuina fit secretionem et per faeces et per flores, 62.

Desperatio de recuperanda sanitate in hysterica affect. plerumque adest, 366, 369.

Despumatio febrilis quid sit, 69; febris contin. quomodo impediatur, 49, 55.

Desquamatio in morbillis anni '70, 184; anni '74, 217; in febre scarlatina, 243.

DIABETE, (DE) 594; cf. 289; curativa indicatio, 289, 594; remedia medica, 290.

Diacodium in haemoptoe, 269; quando laudano praefendum, 500.

Diaeta qua Auctor mictu sanguineo a calculo et podagra laborans usus est, 524—526; diaeta in angina, 267; in apoplexia, paroxysmo sublato, 571; in chronicis morbis, 432, 433; in colica biliosa, 199; in cortice Peruv. utentibus, 288; in diabete, 290; in diarrhoea, 173; in dysenteria, 172; in dysenteria ex torminibus ventris, in febre nova epidem. oborta, 501; in febre dysenterica, 181; in febre epidem. ann. '73—'75, 210; in tussi epidem. anni '75, 227; in febre erysipelatosa, 263; in febribus intermitt. autumn., 82; in febre hyemali, 478; in febre variolosa, 156; in febribus continuis, 53, 54; in gonorrhoea virul., 315; in haemorrhagia narium, 268; in ileo, 64; in lue venerea, ubi salivatio adhibetur, 324; in mensium fluxu immodico, 402; in mictu sanguineo a calculo, 522; in morbillis, 185; in morbillis anom. anni '74, 218; in podagrae intervallis, 432, 433; cur hic palato aliquando consulendum, 433; in podagra religiose observanda, 432 sq.; quamvis enormioribus insultibus liberet, ab omnibus tamen tueri non potest, 442; diaeta in podagrae paroxysmis, 443 sq.; diaeta lactea in podagra, 433, 434; e sero lactis in rheumatismo, 299; cautio de ea, 302; diaeta in variolis anom. ann. '70—'72, 191, 193; in variolis anom. ann. '74, '75, 221, 223; in variolis confl., 355; in variolis regular. discretis, 136, 138, 139.

Diaphoresis. [v. *Sudor*.]

Diaphoresis non convenit in omni febre, 211; periculi plena est in tertianis et quotidianis, 280; quanam prosit, quanam vero noceat, 211.

Diaphoretica in febre epidem. ann. '73—'75, 213; in febribus intermitt. vernal., 75; in peste, 108 sq., 114 sq.; in podagra, 422; in salivatione mercuriali, 325.

DIARRHOEA, (DE) DYSENTERIA, ET TENESMO, 574—576.

Diarrhoea ubi vomitioni conjungitur, ab emetico, non ab astringentibus, proprie sistitur, 43, 44; attamen enemate astrin-

genti sisti potest, si minus valeat emeticum, 61; melius curatur venae-sectione et sanguinem contemperantibus quam aliis quibuscunque, 157; in febris unde aliquando oritur, 154, 157 sq.; in febris contin., ex neglecto emetico, 43, 61; in febris inflammatorii, emetico quandoque creatur, 61; itemque in febre contin. ann. '65, '66, 95; in februm contin. declinatione, 61; in febre contin. ann. '61—'64, 43, 61, 62; in constit. anni '68, 158, 159; diarrhoeae ann. '69—'72 curatio, 173, 174; in febre epidem. ann. '73—'75, 216; autumnus potius symptomata quam morbus essentialis erat, 206, 208, 215, 216; in febre variolosa, 154, 157; ex hysterica affect. quandam, 367; in morbillis a calefacientibus, 185; post morbi recessum superveniens, 187; peripneumoniam excipiens, 187; in peste et febre pestilente, 113, 114; in pleuritide et aliis inflammatoriis morbis, 154, 187; in podagra inveterata, 446; in salivatione mercuriali, 320; in variolis anom., 222; in variolis confl. aliquando eruptionem praecedit, 137; aliquando post illam protrahitur, 123; in adultis symptoma periculosum, 129; in infantibus fere semper maturiscentibus pustulis supervenit, 125, 143; et iis salutaris est, 148; materiae morbificae eliminandae inservit, 143; in variolis discr., 147; in variolis ann. '67—'69 erat tantum febris variolosa istius constit. intransversa, 119; diarrhoea colliquativa in tabe, 390, 608.

Diascordion ad diarrhoeam, 173, 320, 323; in febris contin., 46; singultui medetur, 61.

Die 1mo in morbillis, calor et frigus se expellunt, 183; diebus prioribus Natura variolas digerit, 129; die 2do febris manifestata, in morbillis, et alia symptomata ingruunt, 183; 2do vel 3^{tio} variolae anom. confl. anni '70 erumpebant, 189; die 3^{tio} variolae anom. discr. erumpunt, 189; et variolae confl. regul., 189; in variolis confl. quid contingat, 123; die 4to vel 5to morbilli erumpunt, 184, 217; erumpunt variolae discr. regul., 121, 136, 189; die 6to morbilli exsiccare incipiunt, 184; in variolis confl. pustulae omnes in conspectu sunt, 335, 347; die 8vo morbilli evanescent in facie, 184; 8vo in variolis discr., 11mo in confl., symptomata anomala quaeam adsint, 125, 127; in variolis confl. quid contingat, 124; tumor faciei incipit, 353; in variolis discr. quid contingat, 121, 122, 125 sq.; facies si non tumet, et pustularum interstitia pallescent, malum, 143 sq.; in discretis malignis constit. ann. '61—'64 periculum aderat illo die, 93; die 9no morbilli undequaque disparent, 184; ad diem 10um puerpera se in lecto contineat, 397; die 11mo in variolis anom. confl. mitioribus, febris *secundaria* dicta a pure exoritur, 333, 336, 354; et

periclitatur aeger praecopiam pustularum, 333; hinc dies ille vulgo periculosus, nisi medicus se interposuerit, 358; et hoc die mors invadere solet, 339; calor et inquietudinis paroxysmus semper vexat, 351; hinc paregorica temporis quam aliis diebus exhibenda, ob paroxysmum vespertinum, 351; et horum defectu plures extincti, 352; tumor manuum incipit, 353; in variolis regular. confl. quid contingat, 125; periclitantur tum, eoque plerique moriuntur, 190 sq.; eo semel elapso, salva res erit, 219; et qui moriuntur, ex saliva spissa suffocante intereunt, 146, 147; in variolis discr. quid contingat, 122; die 14to in febre epidem. ann. '73—'75, qui vulgaribus symptomatibus affecti erant, restituti, 207; in variolis confl. mediocris generis, febris *secundaria* dicta a pure exoritur, 333; in variolis anom. confl. anni '70, periculum adest, 190, 219; die 14to vel 15to in variolis regul. discr. quid fiat, 122; die 17mo in variolis confl. pessimi generis, febris *secundaria* dicta a pure exoritur, 333; hoc die moriebantur aliquando, in variolis confl. anom. constit. anni '70; hocce vero praeterlapso, salvi erant, 190; die 20mo in lochiorum suppressione, jam fere in vado res est, 399; in variolis anom. confl. anni '74, periculum adest, 219; in variolis regul. confl. quid contingat, 124; die 21mo in febre epidem. ann. '73—'75, ubi morbus pertinacior, restituti erant, 207; die 28vo aut 30mo in febre epidem. ann. '73—'75, qui comate laborabant, reconvalescere incipiebant, 207, 214.

Differentiae inter morbos acutos et chronicos percepta causa ad inveniendas veras indicationes horum morborum magni momenti est, 427, 428.

Digestiva in podagra quaeam vocentur, 424; in febris intermitt. ann. '61—'64, quare evacuationi praemittenda, 154; quantum valent in chronicis morbis debellandis, 431; quamdiu perseverandum in eorum usu, 430.

Digitum articuli. [v. *Articuli*.]

Diuretica in hydropse, 469, 470; hic tum praeceteris omnibus inservit salia lixiviosa, 470.

Divites a variolis quare interficiantur magis quam plebs, 140.

Dogmaticorum exprobratio, 453.

Dolor in ileo unde, 63; penis in gonorrhoea virul. dum erigitur, 310; in pleuritide punctorius, 245; in podagra, pharmacum Naturae est amarissimum, 445; in podagrae irregul. paroxysmo, 413; in podagra regul. quando et quomodo incipiat, procedat, desinat, et recrudescat, 410—412; sudoriferis in paroxysmo exhibitis exacerbatur, 422; in podagrae inveteratae paroxysmo quomodo leniendus, 444, 45; in scro-

biculo cordis, 448; in variolis, et febre variolosa, et diarrhoea ann. '67—'69, 120, 151, 159; dolor lateris punctorius cum reliquis pleuritidis signis sine pleuritide essentiali, 227; dolores in hysterica affect., 373; aliorum morborum speciem prae se ferunt, 395; teneritudinem in partibus linquunt, 368; quando laudano compescendi, 392; in lue venerea, 311.

DYSENTERIA PARTIS ANNI '69, ATQUE INTEGRORUM '70—'72, 166—178; DE DYSENTERIA, DIARRHOEA, ET TENESMO, 574—576.

Dysenteriae descriptio, 167; curatio, 170, 171, 574—576; diaeta, 172, 173, 501, 576; in contumaciiori quid agendum, 173; curatio cum sero lactis, 175; curatio laudani solius usu, 178, 500; haec et febris eam concomitans quomodo in Africa sanatur, 176; in constit. '70—'72, epidemice saeviebat, una cum variolis anomalis, 188, 191; anno '73 post acre gelu succedente calore, hinc inde spargitur adhuc, 204; anno '75, potius symptomata quam morbus essentialis, 203, 206, 208, 215, 216; quomodo curabatur, 215, 216; dysenteriae variae, 160—163; symptomatum curatio, 177; dysentericorum febres symptomata habuere simillima iis febribus dysentericae, 181; in dysenteria aetas si florida, quid mali contingat, 168; unde aphthae mortem denunciantes, 168; calefactientia quae mala producant, 168; dejectiones mucosae cum vel sine striis sanguineis, 167; frigus manuum ac pedum mortis periculum infert, 168; gangraena intestinorum aliquando, 168; potus frigidus admittitur, 172; potus tepidus, 175; ubi recidiva, quid agendum, 176; sanguis sincerus progressu morbi aliquando exit, 168, 171; sudores anomali concomitantes, cur nullius fuerint emolumenti, 237; quandonam invadat et recedat, 32, 34, 161, 162, 167, 188; non rite curata in initio, ad annos aliquando discruciat, 177; et ingens vitae discrimen affert, 168; quo sensu sit aliquando febris introversa et versus intestina determinata, 34, cf. 170; adultis extitialis, infantibus benignior, 169; in infantibus quomodo curanda, 174; in variis constitut. species varias habere potest, 169; endemia Hibernorum an cum aliis conveniat, ignorat Auctor, 169; epidemica ann. '69—'72 an cum aliorum temporum dysenteris conveniat, ignorat Auctor, 169; per decem annos vix comparuerat, 158, 160; hanc novum febris genus comitatur, 160; tempus invadendi et recedendi, 160, 161; febris sui generis, in intestina introversa, Auctori videtur, 34, 170, 171; iisdem, quibus primo anno sanata, sequente anno non curatur, 176; curatio primo anno qualis fuerit, 175; per venae-sectionem iteratam curatae exemplum, 177.

Dysenterica febris, novi generis febris, constit. '69—'72, 160, 161, 178; dysenteriae simillima fuit, 161, 178; symptomata ejus eorumque varietates describuntur, 178, 179; ad aphthas propensior erat quam ulla nota febris, 179; quando invadebat, et recedebat, 161, 162; febris dysent. anni '71 pluribus differebat ab ea anni '72, 180; dysenteriam epidem. in aliis locis itidem concomitatur, 176; quomodo curatur, 181; in febre dysent. paregorica post curationem quare conducant, 182; quoties et quando exhibenda, 182; adolescentes nonnunquam delirabant stupore, quasi caro affecti, 183.

Dyspnoea in hydropticis, 456; in morbillis anni '74 recedentibus, 217; in morbillis, infantibus accidens, 186; in pleuritide essentiali, 245.

Ebullitio febrilis in febribus intermitt. unde fiat, 68; *ebullitionis*, atque *fermentationis*, vocabulis quare non utatur Auctor, 40.

Ethymata. [v. *Exanthemata*.]

Effluvia aërem contaminare possunt ad epidemicos suscitandos morbos, 220.

Elaterium in hydrope, 461.

Electuarium ad aphthas et singultum, 491, 492; in febre quartana e cortice Peruv., 83; in hydrope digestivum ad roborandum, quale, 472; in podagra quando praecipue exhibendum, 437.

Emetica quibus exhiberi convenit, et quibus non convenit, 43; quo morbi tempore exhibenda, 45.

Emmenagoga in lochiorum suppressione, hysterics mista, 398.

Empirici majorem edunt stragem quam morbi eorum auxilio destituti, 295; in podagra existimationem sibi, cum damno aegrorum, quomodo compararint, 422; quomodo armis instruantur, quibus Medicorum opera imitari queant, 21, 425; medicamenta medicamentis aequae adjicere noverunt ac Medicorum prudentissimus, 238.

Emplastra epispastica cervici in febribus caput petentibus applicanda, 209; emplastrum pedale in chorea S. Viti, 497, 569; et mucilaginis praeputii labiis tumidis imponendum, 318.

Empyema post pleuritidem essentialem, quandonam, 246.

Emulsio in haemorrhagia narium, 268; in mictu vel sputo sanguineo in variolis confl., 520; in rheumatismo, 257.

Enema in alvi dejectionibus, 173, 575; in dysenteria, 173, 575; in dysenteria ann. '69—'72 ex sero lactis, 175; in febre acuta cum mictu cruento, 359; in febre contin. pro pauperibus ex lacte saccharato, 52; in febre erysipelatosae, 264; in febre variolosa, 155; in haemorrhagia narium, 268; ex tabaci fumo in ileo, 502, 579; ex lacte saccharato, in lochiorum suppressione,

399, 585; in mictu cruento ex febre acuta, 359; in rheumatismo, 258; in cholera morbo ex juscule tenui et syrupis lenioribus, 165.

Enemata in angina quando injicienda, 269; in colica biliosa, 197; in colica hysterica, 201; in diarrhoea, 61; in febribus quibuslibet, fractis morbi viribus, non diu repetenda, 229; in pleuritide, 250; in febribus contin., 47, 48; in febre epidem. ann. '73—'75, 209, 210; in febribus intermitt. cortice Peruv. curatis, 288; in febre morbillosa, 218; in febre scarlatina, 243; in febre tertiana vernali, 75; in febre tertiana duplici, 82; in febre variolosa, 158; in gonorrhoea virul., 314—16; in ileo vero per os rejiciuntur, 62, 195; inter laudani usum, istius effectum destruunt, 394; in nephritide ex calculo vel arenulis, 395; in nephritide ex hyster. affectione, 395; in soporosis affectibus, 209; in pleuritide, 250; in tussi epidem. ubi febris, etc., ad sunt, 229; in variolis, 132; refrigerantia in febribus contin., 47, 48; vetantur post largam venae-sectionem, et in aetate propecta, 47; venae-sectionis locum quandoque supplent, 48; abstinendum ab iis in progressu morbi, 48, 229.

1. Epidemica Constitutio ann. '61—'64 ferme nihil quam febres contin. et intermitt. (quae ultimae tamen principatum obtinuerunt,) produxit, 93, 234, 235. Traditur haec, 37—94.

2. — ann. '65, '66 pestilentialis fuit; delitescabant variolae, quae brevi post apparuerunt, 118. Traditur haec, 95—117.

3. — ann. '67, '68, et partim '69, variolosa fuit; continebat variolas, simulque febrem variolosam, 118, 119; accessit itidem ann. '68, diarrhoea epidem. ejusdem naturae ac dicta febris, 158, 159. Traditur haec, 118—159.

4. — ann. '69—'72 dysenterica fuit, febris vero dysenterica hyeme regnabat, 160—164. Traditur haec, 160—203. Quo ordine morbilli, tormina ventris, variolae, dysenteriae, febres dysentericae, et febres intermitt. sese habuerint, 160—163. Constitutio haecce nondum penitus extincta erat, quando Constitutio nova anni '73 est ingressa, 204.

5. — ann. '73—'75 insecta est, cuius omnes morbi perquam anomali fuerunt, 206. Funestabatur primo anno febre contin., 204. Morbilli altero anno insecti sunt, variolae deinde; tussis tandem, supervenientibus pleuritide et peripneumonia ornatæ, 205, 206. Traditur haec, 204—234.

Epidemica Febris ann. '85—'90. [v. *Novae Febris*.]

Epidemicae Febres sunt vel stationariae, vel intercurrentes, 28—30, 239—243; regulas ad curationem generales non admit-

tunt, 35; febrium epidem. diversarum rationes non videntur a causa morbifica in homine aggesta deduci posse, 35; febris epidem. speciei cujus sit, quomodo noscatur, 181; ex febre quadam conspecta quisnam ei jungatur morbus epidemicus, noscitur, 235, 236; eadem methodo qua semel sublata fuit, curatur semper, 29; alicujus constit. materiam morbificam in pectus deponere potest, 226, 230; febris epidem. contin. ann. '61—'64 videtur Naturae primaria febris, 234; febris epidem. constit. '73—'75 quomodo ingrediebatur et progrediebatur, 204; initio magis erat inflammatoria, 207; variolarum nigrarum anni '70 reliquias referebat, 208; symptomata hujus febris propria, 207; hanc comitabatur coma quoddam aliquando in aphonium desinens, 207; qui ita affectus, 28vo vel 30mo die tantum convalescebat, 207, 214; delirium leve in adultis aderat, et in pueris somnus abruptus cum stertore, 208; delirium hoc coma potius stupore aemulabatur, 213; quare febris haec *comatos* vocatur, 217; tandem in viscera coepit converti, specie dysenteriae et diarrhoeae se prodens, 205, 208; quae potius symptomata, quam morbi essentialia erant, 205 sq., 215 sq.; catarrhi et tussis se adiungunt, post subitam tempestatis mutationem, 206; quomodo curabatur, 208 sq.; quare ad methodum inveniendam hic diutius haerebat Auctor, 208; post venae-sectionem epispasticum nuchae applicandum, 210; et enema quotidie repetendum, 210; post haec morbus sibi committendus, 210; diaeta sit tenuis, 210; lecto quotidie abstinendum, 210; ne tamen diutius quam par est, 211; solvuntur objectiones, 211—213; sudores non sine discrimine sollicitantur, 213; per venae-sectionem et enemata felicius succedebat curatio, 213, 214; coma et stupor tandem sua sponte recedebant, 214; aliquando ad 30um diem deferitur convalescentiae primum signum, 214, 215; phrenesis sine stupore, quae aliquando aderat, quomodo sanabatur, 215; item diarrhoea et dysenteria symptomata, 215 sq.; item sudores nocturni, 216, 217; epidem. febris anni '79 qualis, et quomodo curabatur, 297.

EPIDEMICIS (DE) MORBIS 29—37; DE MORBIS EPIDEMICIS AB ANNO '75 AD ANNUM '80, 275—299. [cf. *Constitutio*.]

Epidemici morbi qui vocentur, 28; unde pendeant, 28, 30, 34, 36, 96, 97, 179, 428; qua ratione aër effluvis morbos hosce producentibus scateat, 220, 225, 428, 487; varii epidem. qua de causa in eandem constitutionem incident, 179; quidam, quoad symptomata nonnulla, ab aëris manifesta diathesi pendent, 277; omnes ea maxime tempestate grassantur, quae cum eorum indole magis facit, 332; tum ratione symptomatum, tum medendi modo, discrepant

et alienae sunt indolis, 29; hinc, in initio constitutionis, aliquando vita primi periclitantur aegri, 29, 30; plures eodem anno grassantur, sed unus praedominio potitur, 33; hujus vicissitudinis causa, 33, 79, 180; morbi epidem. ab invicem pelluntur, 162; an alii alios continua quadam serie excipiant? an omnes indiscriminatim incessant? 29; quo ordine sese excipiant, ut dignoscatur, commoda methodus, 36; quibus annis varia specie grassantur, tamen omnes modo quo invadunt, consentiunt, 35; et in generali causa singularum specierum productrice, 34; quilibet suos habent periodos augmenti, status, et declinationis, 163; diversi tempore diverso ad statum perveniunt, 32; initio atrociora quam ubi constitutio adolevit, 163, 169, 170, 188, 189; plus quam unius Medici aetatem, priusquam eorum species, etc., rite percipiantur, exigunt, 35; alii sunt regulares, alii anomali, 31; vel autumnales, vel vernaes, 31; aliquando maturius vel serius invadunt, 31, 32; autumnales quo tempore se ingerant, et cursum absolvant, 32; item vernaes, 32; morbi epidem. anni '77 ab Auctore quare non describuntur, 279; morborum epidem. historia ex quonam eorum genere addisci queat, 31; variorum qui a specificis aëris alterationibus oriuntur, species tradere, impossibile, 36; epidem. morborum diversitas, 29; eorum curatio quam varie instituenda, 29.

EPILEPSIA (DE) PUERORUM, 595, 596.

Epilepsia adultorum an forte curari possit, ut chorea S. Viti, 497, 569; ex hysterica affect. caput obsidente, *uteri strangulatus* dictus, 365, 366; infantium dentitium, 187, 372, 595; infantium non amplius dentitium, 345, 346; in febre scarlatina infantium, 244; in variolis jam prodituris infantes vexans, 120; variolas discretas praecedens, 345, 346.

Epispasticum in angina cervici vel nuchae quando applicandum, 266; in febre epidem. ann. '73—'75, 209; in febre nova epidem., 490, 503; in febre scarlatina, 244; in tussi epidem. ubi febris etc. admista, 228; in variolis, 345; pedibus in variolis confluent. ex alio, applicandum, 354; cf. 357.

Epithemata in podagra nocent, 447, 448.

Epocha febrium intermitt. autumn., 163; febrium intermitt. vernal., 163; in variolis, primi insultus dies est, 121.

Equitatio in morbis chronicis, 198; et phthisi praesertim, 430; in colica biliosa, 198, 199; in hypochondr. et hystericis, 389, 390; equitationis beneficia in morbis rebellibus devincendis, 390; in tabidis phthisicisque, 391; quod sit exercitorum omnium primum, 440, 441; quod sit maximum confortativum, 389, 390.

Equus ad ἀκμήν suam pertingit septem annorum spatio, 70.

Eruptio pustularum, in variolis, tardior celeriori praeferenda, 136; non necat, 132, 136; discretas indicat, 138; saepe impeditur a violentia morbi et a nimio impetu, 340, 346; adeoque non acceleranda calidis et cardiacis, 136, 137; adjuvari 4to die aliquando, si pro voto non succedat, poterit, 137; in variolis anomal. discr. non 4to, sed 3to die contingit, 189; in confluentibus regul. ut plurimum 3to die, 123, 139; in discretis regul. ut plurimum die 4to, 121, 136, 189; quanam symptomata praemittat, 120, 121; in laxiori temperamento aliquando sensim ad expulsionis periodum pervenit, 121; evacuationibus opportune institutis, aliquando promovetur, 132; eruptionis pustularum tempus in variolis quando dicitur, 133; ab eo in morbillis multum discrepat, 123, 124, 190.

Eruptiones cutis. [v. *Cutis*.]

ERYSIPELATOSA (DE) FEBRE, 262—265, 557, 558.

Erysipelatosa febris rusticis *sideratio* audit, 262; speciei duplicis est, 262, 557; tempore quolibet, praesertim tamen exeunte aestate, incessit, 262; partem quamlibet, at prae reliquis faciem, occupat, 262, 557; quomodo incipiat, et terminetur, 262; pustulae quales apparent, 262; utraque species eodem fere modo curantur, 264, 558; venae-sectione et catharsis, 263; diæta, 263; julapium quale et quando exhibendum, 263; a lecto per horas aliquot quotidie temperet aeger, 263; erysipelatis descriptio, 262; curatio, 263.

Evacuantia, ubi roborantibus curatio innititur, officium, 430; in apoplexia febrium intermitt. superveniente, 289; in cholera, 164; in febre nova epidem., 494, 495; in febribus intermitt., 280, 281; in febribus intermitt. cortice Peruv. curatis, 288; iterata in febribus corpus debilitant, 505; in hydropse, 457, 469; in hysterica affect., 378, 379; in nephritide febres intermitt. comitante, 302; in podagra, 419, 422, 423; paroxysmum podagricum cur excitent, 421; in variolis, 132; in quibusnam requirantur, 346, 347; in quibusnam denegentur, 347.

Evacuationes sanguinis indebitae affectum hyst. excitare valent, 201.

Exanthemata in morbillis anno '70 faciem primo, anno '74 humeros primo, occupabant, 217; nigra in morbillis quomodo tractanda, 185; pestilentialia quomodo excitantur, 108, 109.

Exercitium corporis sanguinem roborant, ac firmitudinem conciliant, 440; calculus quoque prohibet, 440; justo vehementius concoctiones laedit, 440; in hydropse, 469; validius in gonorrhoea virul. scroti inflammationem excitare potest, 311;

vel recidivam producere, 314; in podagra et chronicis plerisque praestantissimum est medicamentum, 431, 441; in podagra tam in paroxysmis, quam eorum interstitiis, commendatur, licet aegro displiceat, 440, 444; sed justo vehementius non sit, 440; quandam vetetur, et lectulus ejus defecum supplere debeat, 444, 445; ejus commoda, 440, 441; in podagrae inveteratae paroxysmo, ad ventriculi languorem confert, 446; in tussi epidem. anni '75, 228.

Exhorrescentiae febrilis tempore pereunt qui ex febre intermitt. moriuntur, 69; ejus in febribus intermitt. ratio, 68.

Exomphalos in hydropicis unde, 455.

Exostoses Venereae quales, 311; quomodo tractandae, 324.

Expectoratio in pleuritide essentiali, 245, 250, 251.

Experientia medicorum magistra, 282, 312, 364, 476.

Externa. [v. *Topica*.]

Fabrica corporis cur sibi non semper constet, sed acgritudinibus obnoxia, 9.

Facies flacciditas in variolis regul. discr. ex calefactentibus, 144; facies cicatricibus ne deturpetur, 143. [v. *Tumor Faciei*.]

Facultates humanae quantae, 282.

Faucium in variolis discretis dolor, 121.

Febris. [v. *Alba*, *Continua*, *Depuratoria*, *Dysenterica*, *Epidemica*, *Erysipelatosa*, *Hectica*, *Hyemalis*, *Intercurrens*, *Intermittens*, *Noxa*, *Quartana*, *Scarlatina*, *Secundaria*, *Stationaria*, *Tertiana*.]

Febres sunt duae fere tertiae omnium, quae sunt, morborum, 269, 296, 364; febris quomodo fiat, 27; febres quomodo aggrediantur, 100, 167; quid pro causa externa quamplurimum habeant, 240; pro constitutione anni, vel humorum dyscrasia, variae exoriuntur, 240, 241; novae quotannis sub eadem constitutione enatae vulgo saepe videntur, quae tamen eadem sunt, 180; constitutioni generali propriae, aestate invadunt, sed autumnio, principi epidem. cedunt, 180; febres et morbi epidem. simul grassantes miram habent affinitatem, 235; in febrium curatione anni constitutio, quatenus huic alterive epidem. producendo favet, ob oculos semper est habenda, 230; febris conti. species quomodo ab aliis epidem. tum grassantibus dignoscatur, 235, 236; quaedam sunt, quae singulae suam sibi methodum medendi a reliquis diversam postulant, 296; quaedam per diaphoresin, aliae per catharsin eliminandae veniunt, 211, 510; diaphoresi licet a Natura curentur, id sibi privilegii arrogare Ars nequit siue discriminare, 506 sq.; quae species in *παρακμῇ* sudorem criticum postulant, 212; tenui dieta absque ulla evacuatione aliquando solvuntur, 211, 212; per venae-sectionem et purgationem optime curantur, 507; ubi curandae, non modo sud-

referis materies morbosa evacuari, tumque symptomatis supervenientibus obviam iri debet, sed historia morbi perspecta esse, ut noscatur cujus speciei sit, tum an phaenomena ex ipso morbo, an ex curandi methodo nascantur, 296, 297; errat, qui non continenter attendat ad constitutionem anni, alicui morbo faventem, 230; scire oportet quamnam evacuationis via materia febrilis sit excludenda, 242, 243, 507; febrilis materies ut sudore expellatur, calefactentibus forinsecus adlatis non indigenus, 213; ejus concoctio quid sit, 49, 50; febris instrumentum Naturae, qua partes impuras a puris secernit, et per emunctoria corporis expellit, 27, 49, 101, 154, 341, 428; cum apostemate quamnam habeat analogiam, 154, 336; in morbis malignis cur initior interdum appareat quam pro morbi violentia, 233, 508; in peripneumonia notha quare vix reperitur, 253; itemque in peste, 233; febris primaria Naturae quae videatur, 234; febris morborum intercurr. primarius morbus est, et reliqui affectus symptomata modo, 239, cf. 248; febris unius anni quantum ab altera differat, 29; propria ac peculiaris enilibet constitutioni peculiari competit, 119; in infantibus non facile semper distinguitur, an a dentitione, an non, 504; febrilis sanguinis commotio vel ad materiam inimicam excernendam, vel sanguinis diathesin immutandam dirigitur, 40, 41; febris una eademque, diversa sua periodo, diversimode tractanda saepe est, 296, 297; febres quaedam, tum intermitt. tum contin., incerti generis sunt, nec ad periculum destinatae pertingunt, 78; hisce morbis correpti subito convalescunt, 78; febres *malignae* quatenam vocentur, 509; febris ex lochiorum suppressione, 397; febris mali moris ob cholerae intempestive cohibitam quomodo curatur, 45; febris vere maligna ab aliis speciebus dissidet, et cum peste specie convenit, 96; febris in malignis admodum morbis aliquando parca apparet, 233; malignitas aliquando magis a therapeia perpetram administrata quam a morbi indole proficiscitur, 96; febris morbillosa anni '74 in quibus a morbillis differebat, 218; curabatur ut morbilli, 218; febris in morbillis die 2da consummata adest, 183; die 8va augetur, 185; febres peripneumonicae hyeme saepe oboriuntur, 332, 488.

FEBRIBUS (DE) A DENTITIONE ORTIS, 597; cf. 504.

Femur in podagra irregul. quomodo afficiatur, 413.

Fermentatio liquidorum in quibus differrat a commotione sanguinis febrili, 40; *Fermentationis* vocabulo in febrium negotio cur non utatur potius quam *Commotionis* Auctor, 40; fermentationum genera varia classem unam causarum morbos producentium constituunt, 26.

Fermentatio in sanguine. [v. *Commotio*.]
Festinatio in morbis curandis quam pessima, 214, 237.

Flatus abdominis tumores, quasi a collectione aquarum productos, quando excitare valent, 467, 468; in hysterica affect. jam acidi, jam nidorosi, unde, 368, 369.

Fletus ex hysterica affect. sine ulla saepe causa, 368; non modo in foeminis, sed etiam in viris, 375.

FLUORE (DE) ALBO, 592, 593. cf. 290.

Focus in variolis discr. hyeme tantum extruendus, 139.

Foeditas cicatricum in variolis confl. quomodo praecavetur, 143.

Foeminae quales hydropre primis afficiantur, 455; paucae ab hysterica affect. liberae sunt, 364, 371; podagra raro afficiuntur, 417; in variolis minus periclitantur quam adolescentes, 333; in variolis anom. menstruorum fluxu, tempore non solito affectae, unde periclitentur, 192.

Foetor in variolis anom. nigris pessimus, 193.

Fontanella in rheumatismo inveterato cruri applicanda, 260.

Formulae medicamentorum in praxi magis familiares, 536—539; formularum ingentem sylvam quare non tradat Auctor, 21, 238, 425.

Foveae in variolis discr., 122.

Fraxini semen virtute lithontriptica laudatur, 522.

Frigida tempestas in variolis discr. aegro saepe salutaris, 139.

Frigus cadaverosum partium externarum in hysterica affect., 368, 372, 375; in dysenteria, 168; ab exercitio calescentes sedulo vident, 241; frigus humidum, calorem placidum anno '75 subito excipiens, 206, 226; frigus subitaneum post excaecationem rheumatismum inducit, 255; frigoris in variolis excessus periculosus, 134, 138, 147.

Fructus horarii cholerae ansam praebent, 166.

FURFURE, (DE) SIVE PORRIGINE CAPITIS, 602, 603.

Fuscitas in variolis confl. eo major quo morbus atrocior, 124.

Γαλακτοποσία, seu diaeta lactea, in podagra, 433, 434.

Galliam lue venerea mulctati cur saepe petere debeant, 325.

Gangraena ex crysipelate, 262; intestinorum in dysenteria, 168.

Genistae sal lixiviosum in hydropre, 470.

Genu in podagra irregul. quomodo afficiatur, 413.

Glandulae mesenterii, in infantibus, ex purgantium frequentiori usu saepe indurescunt, 381.

Glans in gonorrhoea virul. praeputio

tumido si contegatur, emollientia applicentur, 317.

Globuli in ileo vero plus mali quam boni inferunt, 63.

GONORRHOEA (DE) VIRULENTA, 588—591; centum retro annis se ostendebat, diversam ab ipsa lue confirmata, 309; quod materia seminiformis quae hic fluit, carnosae virgae substantia debeat, 309, 310; modus invasionis describitur, 310; curatio cathartice perficitur, 313; diaeta quanam observanda, 313, 315, 590; rejicitur lignorum exiccantium usus, 317; item improbantur aquae minerales, 316; quomodo phimosis est curanda, 317; gonorrhoeae justo citius suppressae tumores scrofi supervenientes quomodo curantur, 318; gonorrhoea cum lue juncta quomodo tollenda, 324; gonorrhoea virul. quid sit, et quomodo exoriat, 309; symptomata varia, 310, 311, 588, 589; gonorrhoea diuturnior, vel astringentibus suppressa, quomodo luem veram producat, 311; lue salivatione sublata, quomodo gonorrhoea tractanda, 323, 324; cathartica qualia danda, et quamdiu continuanda, 313, 314, 589; quomodo facile mutatur in luem, 311, 314; quomodo tum succurrendum, 315, 589; venae-sectionem in sanguineis quando exigat, 316; qui purgantur aegrius, difficilius curantur, 316.

HAEMOPTOË, (DE) 268, 269, 599, 600.

Haemoptoë ejusdem indolis cum haemorrhagia narium, 268; quo sensu febribus annumeranda, 267, 269; quos et quando praecipue invadat, 268; curatio, 268, 269, 599, 600; haemoptoë in variolis, 128, 147, 519, 567.

Haemorrhagia quaelibet immodica, nisi purgatio exhibeatur, recurrere solet, 60; hystericam affect. saepe invitat, 377.

HAEMORRHAGIA NARIUM, 267, 268, 598; curatio, 267, 268; tanquam febrium contin. symptomata, 59; quo sensu febribus annumeranda, 267; in variolis phrenitidem levans, 144; in febribus non semper sistenda, 60; in variolis pessimis vitrioli spiritus usu coërcita, 224; recidivam singulis annis minitatur, 267; catharticum quandam exhibendum, 268; calor et dolor sineput torquent, 269, 598.

Haemorrhoidales venae in podagrae irregul. paroxysmorum intervallis dolent, 414.

HAEMORRHÖIDUM (DE) DOLORE, 594, 595.

HAEMORRHÖIDUM (DE) FLUXU IMMODO, 595.

Halitus maligni hystericæ affect. non sunt causa, 376; halitus putridi in variolis discr., 139.

Haustus emeticus, 545; in febre quartana cardiacus, 85; paregoricus in cholera morbo, 166, 278, 578; in colica biliosa,

197; in diarrhoea, 173, 575; in dysenteria ex torminibus ventris in febre nova epidem., 500; emmenagogus in lochiorum suppressione, 398, 585; in podagrae inveteratae paroxysmo, 446; in variolis regular. confl. post plenam eruptionem, 142; in variolis anom., 223; in variolis confl., 357; paragonicus in variolis pessimis, 223; in ileo vero, 64; ad vomitum compescendum, in corticis Peruv. usu, 287.

HECTICA (DE) FEBRE INFANTUM, 597; hecticae febris quaedam species, 504; quomodo curanda, 504, 505; post pleuritidem essentialem quandam, 246.

Herbae excalefacientes in chronicis aequae ac podagra maximo aegrorum commodo adhibentur, 430.

Hirudines in febre nova epidem. infantum applicandae, 503.

Historia morbi alicujus si diligenter perspecta habetur, par malo remedium adferri potest, 13; sola veram medendi methodum indicare potest, 295, 297; hist. morborum ad praxin quam utilis, 12, 13; accurata deficit hactenus, 13; ubi scribenda, ad quanam praecipue advertendum, 10 sq.; hist. morborum acut. ab Auctore quare traditur, 21; hystericae affect. quare difficulter scribenda, 370; hist. naturalis pessime tradi solet, 10; hist. variolarum vera, earumque methodus medendi, ex quanam genere harum describi debeat, 119.

Historia singularis, seu casus, viri cholera anno '76 laborantis, 278; virorum colica biliosa laborantium, 197, 198; viri hypochondriaci equitationis ope curati, 390, 391; virorum dysenteria constit. '69—'72 laborantium, 173, 174, 176; foeminae dysenteria inveterata laborantis, 177, 178; juvenis febre acuta violenta, cum petechiis et mictu sanguineo, laborantis, 358—361; viri febre dysenterica laborantis, 182; juvenulae febre dysenterica laborantis, 182; pueri febre epidem. anno '74 laborantis, 125; dominae febre epidem. anno '75 laborantis et dejectionibus symptomaticis affectae, 216; pueri febre epidem. et pleuritide symptomatica anno '75 laborantis, 230; foeminae mortuae ex febre maligna, pestem Londinensem anni '65 praegressa, 109, 110; juvenis febre maligna laborantis, 510; juvenum febre pestilentiali laborantium, 112, 114; medici febre variolosa laborantis, 157; hydropicae ex incarceratione, 466—468; hydropicae syrupo de spina cervina curatae, 459, 460; alius hydropicae ejusdem syrupi ope pejus habentis, 460; viri colica hypochondr. ad iliacam accedente laborantis, 374; hypochondriaci flentis immodice, 375; comitissae affectu hyster. calculum vesicae simulante laborantis, 201; viri ileo laborantis, 503; foeminae, quae lochiis ex hysterica affect. suppressis, et venae-sec-

tione in pede instituta, interiit, 399; maniae ex temperamento frigido et infirmiore, 92; foeminae morbillis, calefactibus exasperatis, laborantis, 187, 188; infantium morbillis anno '74 aegrotantium, 218; viri, mercurio sublimato corrosivo assumpto, 301; pharmacopolae rheumatismo laborantis, 300; pueri variolosi, 350; foeminae variolis anom. laborantis, et ineisium profluvio tempore insolito affectae, 192, 193; filii Auctoris variolis anom. distinctis laborantis, 193; infantis variolis anom. nigris constit. '70, cum vesiculis in femoribus pessimi omnis, laborantis, 190; infantium variolis nigris pessimis laborantium, 224; juvenis variolis nigris pessimis, post computationem largam, laborantis, 223, 224; juvenulae ex variolis insigniter confl. 11mo die extinctae, 338; juvenis a variolis confl. sanati, 355—57; juvenis variolis regular. laborantis, qui mortuus adstantibus visus, nudus mensae imponitur et resurgit, 145, 146; variolosa ex syrupo de meconio pessime habentis, sed laudanum cum levamine ferentis, 386.

Homo variis malis obnoxius, 26; quanto spatio ad ἀκμὴν suam pertingit, 70; exterior uti conspicitur ex partibus sensibilibus, sic et homo interior datur, rationis lumine tantum concipiendus, 371.

Hooping Cough, seu pertussis infantium, venae-sectione juvatur plus quam ullis pectoralibus, 187, 294, 598.

Horae medicinales, pro remediis assumendis, quae sint, 472.

Humores in corpore nostro quomodo afficiuntur, 16; autumno sunt viscidiores quam vere, 72.

Hydragoga in gonorrhoea virul. primaria sunt, 313; hydragoga varii generis, 460, 461.

Hydrogala in colica biliosa, pro potu, 199; in dysenteria, 172; in febre scarlatina infantum, 244; in gonorrhoea virul., 315; in morbillis, 185, 218; in tussi epidem., ubi febris, etc., adsunt, 229; in variolis, 191, 192, 221, 224.

Hydropici juniores, aquis expulsis, roborantibus saepe non indigent, 470; non item seniores, vel debiles, 470; hydropicorum situs quomodo fallenda, 472; tumores hydropici et gravissimis symptomaticis, febres intermitt. autumn. insequentibus, 73, 74.

HYDROPE, (DE) 455—476, 585—588.

Hydrops primarium signum, foveae in suris a digitorum impressione sub noctem apparentes, et mane evanescentes, 455, 585; symptomata sunt dyspnoea, urinae paucitas, et situs, 456, 585; causa, sanguinis debilitas, 456; aliae in foeminis causae, 456; hydrops omnem aetatem et sexum infestat, foeminas vero magis quam viros, 455, 585; tumores vero in foeminis ab ex-crescentia carni in abdomine, vel a flatu-

bus, ad hunc morbum non spectant, 457; hydrops ubi adest, pro rata qua partes obessae tument, reliquae gracilescent, 456; necat ubi nobilia viscera et vitalem arcem aquae invadunt, 456; pro causa proxima habet aquas abundantes, 470; indicationes curativae, 457, 585; cathartica fortiora semper usurpanda, 457, 458, 587; quod perseverandum in praebendis catharticis donec moles abdominis evanuerit, 458, 59; syrupus de spina cerv. quibus convenit, 459; exemplum ejus memorabile, 459 sq.; inf. croci metall. quoties repetenda ad curandum hydropem, 467; in ascite grandiore tantum convenit, 468; cortex interior sambuci, 469; quanam contra-indicant catharsin, 468, 469; ubi catharsis contra-indicatur, quanam confortativa conveniant, 469; diureticis agenda est in debilibus naturis et foeminis valde hystericis, 469, 470; salia lixivialia in vino Rhenano, 470; corroborantia eadem in hydropo, quae in podagra, praebeantur, nisi quod vinum hydropicis permittitur pro potu ordinario, 470, 587; chalybis usus in hydropo incipiente, 472; alii similiter usus, 472; topica quare improbantur, 473; rejiciuntur paracentesis, et acu-punctura, 474; evacuatio quomodo persolvatur et quibusnam mediis, 457—470; purgantia quae, et quando, eo inservientia, 458—461, 586, 587; per vomitum et in secessum simul agentia, 461, 462, 469, 586; corroborantia loco evacuantium, quando, 469; diuretica loco purgantium et emeticorum, quae et quando, 469, 470, 587; morbus aliquando artis subsidia spernit, 473; sanguinis roboratio persolvenda ad novum aquarum proventum praecavendum, 470; juniores hoc auxilio saepe non indigent, 470, 587, 588; hydrops evacuantibus quibusnam in casibus pejor fit, et roborantibus, aëris mutatione, et exercitio, tractandus, 469; purgantibus solis curandus, ubi collectio aquarum non ingens, 468; ubi vel pedes tantum, vel etiam ventrem, sed modice, inflavit, calefacientibus et roborantibus curandus, 472; liquores tenues et refrigerantes cur non ferat, 471; pro potu vinum non assumendum antequam meatus parum reclusi, 471; cerevisia generosior loco vini, 471; unguenta e catharticis et vesicatoria praeprinis nocent, 473, 474; ubi desinit scorbutus, ibi incipit hydrops, quomodo intelligendum, 260; hydropis febribus internitt. autumn. succedentis causa et curatio, 88, 550; hydrops scorbutum quo sensu aliquando mentiat, 260; ex venae-sectione in podagra mox a paroxysmo, 419; ex subita spiritus vini interdictione, in assuetis, oriri potest, 255; hydrops testium in foeminis quid, et quomodo oboritur, 377, 378, 456, 457.

HYEMALI (DE) FEBRE, 476—478.

Hyemalis febris descriptio, 476, 477; cu-

ratio, 477, 478; illa est quam postea Auctor titulo *Novae Febris* insignivit, simul agnoscens errorem suum, 487, 488.

Hyems rigidissima anni '83, 486; hyems dysentericis contraria, 162, 163, 188; morbos chronicos potius gignit quam aestas, 429.

Hypercatharses saepe natae a purgationibus etiam lenitivis, 458; fraenum certissimum est laudanum, 458; insanabilis ex unguentis purgantibus abdomini adhibitis, 474.

HYPOCHONDRIACA (DE) AFFECTIONE, 540—545. [v. *Hysterica Affectio*.]

Hypochondriaca affectio in foeminis *hysterica* vocatur, 368, 371, 540; splenis et viscerum obstructioni imputata, 364; animi pathemata atrocissima fovet, 369; hypochondriaci quomodo sint animo constituti, 369, 370.

Hypotheses quatenus valent Medico instruendo, 466; hypothesis quaevis, in scribenda morborum historia, seponenda, 11.

HYSTERICA (DE) AFFECTIONE, 364—404, 540—545.

Hystericae affect. sunt dimidia pars morborum chron., 364; post febres, morborum frequentissimus, 331; idem sunt in foeminis, ac affectio hypochondr. in maribus, 364, 368, 371, 540; uterus immerito inculpatur, 364; hyst. affectio sub quam variis symptomatis se ostendit, 365; foeminas multo crebrius quam mares corripit, 365; ratio hujus datur, 371; foeminis paucissimis, nisi laboribus assuetis, parcit, 364; viros quoque sedentarios tentat, 364; cujusnam temperiei foeminis singula contingunt, 365; quomodo corpus male afficiat et conquasset, 365—369; animum adhuc magis aegrotare facit quam corpus, 369; desperationem de sanitae recuperanda solet in animum inferre, 366, 369; frigus cadaverosum partium externarum, symptomata praecedens, saepe habet, 368, 372, 375; diagnosin difficilem prae caeteris quibuslibet morbis habet, 364; hyst. simul ac hypochondr. affectuum signum maxime pathognomonicum est urina limpida copiosa, 368, 370, 540; hystericæ foeminae interrogandae, an malum de quo queruntur inceperit cum tristitia, atque an urinam limpidam excreverint, 370; hyst. affectio apoplexiam refert, 365; calculum renum et vesicae, 201; flatus excitat in abdomine, 468; lacrymas nunc, nunc risum, sine ulla causa excitat, 368, 375; lochiorum suppressionem cum diris et lethaliibus symptomatibus inducit, 396, 397; quomodo occurrendum, 397—399; podagram aliquando mentitur, 417; sudores nocturnos quomodo excitet, 374, 375; et salivationem mercuriali similem, 374; varietate multiformi se ostendit, 365, 370; pro parte corporis quam occupat, symptomata

varia producit, 200, 365, 540; caput occupans, dolorem *clavum hystericum* dictum affert, 365, 373, 540; et spasmos persiniles epilepsiae, *uteri strangulatus* dictos, 365; partem quamlibet corporis, sive internam, sive externam, afficere valet, 201, 367; partes externas quomodo afficiat, 365, 367; dentibus non parcit, 367, 540; in dorso dolorem vehementiorem excitat, 368; in testina occupans, diarrhoeam excitat, 367; colicam biliosam imitatur, 200; et iliacam passionem, 366, 372; hic affectus docet morbum ex *ἀραξία* spirituum ortum, 371; tussim hystericam excitat, 366; dolorem, nephriticum paroxysmum omnino mentientem, 366, 367; vomitiones, 367; calculum aemulatur, 367; cordis palpitaciones excitat, 365, 66; ubi discesserit a parte affecta, teneritudinem in ea relinquit, 201, 368, 541; materiae viridis excretionem, tam *ὕνω* quam *κάτω*, saepe producit, 366, 367, 372, 373; hyster. affectuum causae procatareticae, 370; *α.* corporis et animi motus vehementiores, 370; sic et in puerperis tenerioribus, nimis cito e lecto surgentibus, invitatur, 396, 397; *β.* stomachi vacuitas ab inedia, 371; quae et a carnium abstinencia saepe invitatur, 375, 377, 443; *γ.* evacuationes nimiae, 371; sic a sanguinis iactura ingenti excitatur, 468; item purgantibus, 467; et violentius vomitoriis, 467; si vero morbi fomes in aliqua involveretur materia, tum evacuantibus non invitaretur, sed contrarium foret, 373, 376, 377; affectio hyst. fit nonnunquam ex uteri procidentia, post partum laboriosiore, 402; causa efficiens interna, spirituum animalium *ἀραξία*, 201, 371, 395; causa non sunt humores, 376; causa antecedens *ἀραξίας*, debilior spirituum animalium crasis, 371; unde fit vomitio materiae viridis, 373; et hinc hystericæ fere omnes de subsidientia spirituum conqueruntur, 368; ex spirituum debilitate oritur, si mensium fluxus fuerit immodicus, 400 sq.; si diuturna sit, humores corporis inficere valet, 377, 378; quinam morbi ab hac humorum depravatione, 377; periculo per se vacat, nisi perversa cura exasperetur, 202; aut vi malorum subsequentium aliquando necat, 396; symptomatum singulorum ratio explicatur, 372; casus ejusdam abunde et saepius lacrymantis, 375; curativa indicatio est sanguinis corroboratio, 378; curatio venae-sectione et catharsi ordiendi, 379, 541; deinde chalybeatis absolvenda, 379, 542; in imbecillioribus naturis quandoque a chalybe statim incipiendum, 379; chalybis substantiam praeponi praeprparationibus, 379, 383; chalybis usum non recte admittere purgantium intercalationem, 380; formulae curationi inservientes, 383, 84, 541, 42; clysterum frequentiore usum renuit, 229; theriaca Androm. magnam in his affectibus reme-

dium, 387, 388, 544; item cortex Peruv., 388, 545; chalybe si curari nequit, aquae minerales aduendae, 386, 543; quae si necdum juvant, aquis sulphureis calidis utendum, 387, 543; dolor et vomitio hystericarum quomodo sint cohibenda, 393, 394; foetida qua ratione hystericis utilia, 392; in affectione hyster. mitiori dantur pilulae hystericæ per decem dies, 385; lacte solo curata fuit in temperamento bilioso ac tenui, 389, 545; extra paroxysmum quomodo tractanda, 378 sq., 541 sq.; quomodo in paroxysmo, 392 sq., 544; hystericæ aliquando ita abhorrent a medicamentis hystericis, ut ab iis laedantur, 385, 386; hyster. affectuum classi rheumatismus scorbuticus referendus videretur, si remediis hystericis cederet, 261.

Ichor in gonorrhoea virul., in summitate colis, unde oriatur, 313; in variolis confl., loco puris apparet, si sanguis exaestuet, 348.

ICTERO, (DE) COLICA NEUTIQUEAM PRAEGRESSA, 582, 583. cf. 203.

Icterus ex colica hystericæ, 203, 582; a lecto nimis abstinendo, in febre epidem. ann. '73—'75, 211.

Idiosyncrasiae in affectione hyster. ratio habenda, 385.

Ignis sacer qualis morbus, 101; fere ut pestilentia invadit, 101; a peste quomodo differat, 101; Naturae ope discutitur in corporis partem quandam externam, 101.

ILIACA (DE) PASSIONE, 578—580; cf. 62—65.

Ileus seu iliaca passio quid sit, 62, 63, 501, 502, 578; duplex ponitur, verus et notus, 63; verus totius tractus intestinorum inversum motum ponit, 63; hinc clysters per os rejiciuntur, 64; eum curandi methodus nulla fere cognita Auctori habebatur, 63; colicam biliosam insequens, 195; a calefactionibus, in febre nova epidem., 502; quomodo tractandus, 502; catulus vivens nudo ventri quamdiu accumbendus, 64; iliaca affectio notha ab obstructione fit, 63; non totius intestinorum ductus, sed illorum tantum quae supra sedem obstructionis sunt, inversionem ponit, 63; ileum mentitur hystericæ affect., 366, 372; in iliaca passione cathartica medicamenta in emetica transeunt, nec non enemata, 64, 195, 578; iliacæ passionis causa, 63; quo pacto producit, 63, 501, 502; curatio, 64, 502, 579; argenti vivi et globulorum in hujus curatione censura, 63.

Imaginationis laesae per cardiacæ restitutæ exemplum, 92.

Indicationes curativæ bonæ ac certæ, unde petendæ, 465; ad phaenomena naturalia morborum diligenter advertendo, 4; symptomatum peculiarium perceptione, 12, 13; ex causis conjunctis et proximis, quæ

solae a nobis cognosci possunt, 16 sq.; indicationes genuinas plus praestat Medicos expiscari quam remediis excogitandis inhaerere, 21.

Indigestio humorum communis morborum chronicorum parens, 429, 430; podagrae primaria causa, 441.

Infantes convulsivi materiem biliosam viridem rejiciunt, 372; corticem Peruv. quomodo assumere possint, 287; evacuantibus vexati quomodo restaurandi, 381, 382; febre, sive tertiana autumn., sive quartana, laborantes, sponte saepissime sanantur, 83; purgantibus in tumore abdominis saepe repetitis quamplurimi interempti, 381—383; hujus tumoris et duritiei medela, 89; ubi spasmi corpiuntur qui a dentitione non amplius procedere possunt, de variolis, morbillis, aut febre scarlatina, cogitandum, 345, 562; in variolis multum dormiunt, 142, 349; in variolis confl. quali sustentantur diaeta, 143; diarrhoea afficiuntur, 125, 142, 564; in variolis discr. erupturis, epilepticis paroxysmis ubi afficiuntur, variolae boni moris indicantur, 120, 562; sudoribus, ut adulti, neutiquam vexantur, 120; infantium febres intermitt. cessuras, ex indurato ventre constat, 89; in infantibus venae-sectio aliquando necessaria, 186, 187.

INFANTIBUS (DE) FEBRE STATIONARIA LABORANTIBUS, 552, 553.

Inflammatio specialis variolas constituit, 129; in interstitiis pustularum, 8vo die incipiens, bonum; si cito recedit, malum, 122, 126, 127.

Infusio croci metallorum in hydropse, 461; ad quam dosin exhibenda et iteranda, 461, 462, cf. 467; quomodo operetur, 462; infusio corticis Peruv. cum vino Rhen., 286, 549; hujus unctiae quatuor corticis in substantia drachmae unius virtutem continent, 287; infusio radices serpentariae Virgin. contra tertianas cum vino albo, 549.

Ingravitatio saepe habetur, quod res prorsus alia est, 457.

Injectiones in gonorrhoea virul. ab Auctore non commendantur, 316.

Inquietudo et vigilae, in variolis discr. phrenitidem minant, 139.

Insania ex lochiorum suppressione in puerperis teneris nimis cito surgentibus, 397.

INTERCURRENTES FEBRES, 239—243.

Intercurrentes Febres quae, 30, 239, 240; numerantur sex, 239; quod in iis curandis ad anni febrim serio attendendum, 241; quod ex anni tempore innotescat an essentiales sint, an symptomati, 242; quomodo a febribus stationariis differant, 239, 240; omni fere anno invadunt, 30; epidemice nonnunquam grassantur, 240; exempla, 240; jam parcius, jam inclementius saeviunt, et cum stationariis, et secum invi-

cem, eodem anno indifferenter commiscuntur, 239; praecipuae quae sint, 30, 239; quaedam intercurrentibus merito annumerandae, quae vulgo symptomata modo habentur, 267; *intercurrentes* morbi, seu *sporadici*; qui vocentur, 28, 428, cf. 239, 240; aliquando sunt essentiales, aliquando febrium stationariarum symptomata, 241, 242; symptomati curantur ista methodo qua febres cujus symptomata sunt, 241; febrem pro morbo primario habent, et reliqui affectus, a quibus nomen mutuuntur, tanquam symptomata considerandi, 239, 240.

INTERMITTENTIBUS (DE) FEBRIBUS, 548—550. [v. *Quartana*, *Quotidiana*, *Tertiana*.]

INTERMITTENTES FEBRES ANNORUM '61—'64, 66—94.

Intermitt. febrium tria tempora spectanda, 286; unde est quod redeant paroxysmi, 69; paroxysmorum descriptio, 70, 548; divise in vernaes et autumnales, 71; quae quidem essentialiter distinguuntur, 72; vernalium historia, 72; et curatio, 74; autumnalium historia, 75; et curatio, 80; intermitt. febres, per 13 annos fere exulantes, epidemicae rursus anno '78 audiunt, 279; in febribus maxime continuis generis intermittens Cortex praebendus, 286; vinum non obesse in hujusmodi continuis, 286; vere subortae, aestate et autumno ita saeviebant ut omnes alios epidem. fugarent, hyeme variolis et aliis epidem. locum cedebant, 279; tum iterum decrecentes, rariores ita factae ut tandem annis '82, '83, vix epidemicae viderentur, 486; anno '78 tertianae erant vel quotidianae, 279, 280; intermittibus superveniens apoplexia quomodo tractanda, 289; diabetes senibus superveniens quomodo tractandus, 289; sudoriferorum vi ad speciem continuarum perventae, tacto cerebro, jugulabant, 280, 285, 286, cf. 85; nephritidis species, quam aliquando comitem habuere, quomodo curanda, 302; hae febres nec sudorifera nec alia evacuantia admittebant, 280, 281; unde ad corticem Peruv. confugit Auctor, ex quo nihil mali, sed plurimum boni, vidit, 281; [v. *Cortex Peruv.*]; hae febres usque ad annum '85 perdurarunt, 297, 298; febris contin. nulla annis '78—'85 ab Auctore visa, nisi ex perversa curatione, 298; febres quales erant anno '79, 292; quales anno '80, 332; quales anno '81, 332; febres intermitt. epidem. unde nomina sibi desumunt varia, et discriminantur, 33; epidemice saepius grassantur quam aliae, 234; raro Londini comparuere a quo tempore pestis regnavit, 234; inter morbos acutos quo sensu relegandae, 27; ex febribus contin. circa veris finem et aestatis initium saepe producuntur, 110; depurationem suam spatio 336 horarum

absolvunt, 77, 78; materiam a sanguine sejungendam adeo crassam habent, ut sine praevia digestionem ad evacuationem disponi nequeat, 154; febres intermitt. quamvis in quibusdam a continuis non differant, quod ad earum speciem atque naturae proprietatem attinet, et a continuis et a se invicem plurimum differunt, 79; materiam febrilem diebus liberis aggregant, quam Natura paroxysmi novi impetu expellit, 283; in paroxysmo qui moriuntur, tempore exhorrescentiae fato funguntur, 69, 74, 84; sudore prorumpente, *ἀνρπεξία* succedit, 280; febres intermitt. in infantibus vel aetate florentibus Naturae committendae, 83; senibus vero, autumnales praesertim, periculosae, 84; non oppugnandae tempore paroxysmorum, 442; intermitt. febres autumn. unde oriantur, quando et quomodo invadant, 75; febrium autumn. epocha certissima est Julius, sicut vernal. Februarius, 163; post se varios relinquunt morbos, 73, 88—92; in infantibus abdominis tumor, crurum in adultis, quid velint, 90, 548; paroxysmi variis aegris plerumque una eademque diei hora contingunt, 76; febres autumn. continuas febris ita aliquando imitantur, ut non nisi a prudentissimo distinguantur, 33, 76; febris intermitt. autumn. anni '61 singuli paroxysmi compendium febris contin., uti haecce compendium harum, videbantur, 38; cum ratione durationis, tum et periculi, vernalibus graviores, 73; quartanae tertianis omni ratione pejores, et seniores aliquando brevi jugulant, 74; autumnales non tam facile ac vernaes amoveuntur, 75; curationem quare tam difficulter admittant, 77; non attingendae, nisi postquam sanguis tempus illud exegerit quod ad despumationem suam perficiendam requirit, 84; ubi curandae veniunt, indicationes unde sumi debent, 79; venae-sectionem non admittunt, 80; quomodo tractandae, si cortici Peruv. non cedunt, 84; purgantia qualia, quando, quo tempore et quoties assumenda, 86, 87; quotidianae non sunt autumnales, 76; vernaes quo tempore invadant, 71; quo maturius vel tardius invadant, eo magis vel minus epidemice depraedantur, 71; semper salutare, raro diuturnae, 73; possunt tamen ob perversam medelam moras trahere, 73, 75; vel quotidianae sunt vel tertianae, 72; panciuribus stiuntur symptomatibus quam autumnales, 88; suo arbitrio permittendae, 74; evacuationibus pertinaciores fiunt, 74, 75; a febribus vernal. convalescentes in maniam aliquando incidere possunt, 73.

Interstitia pustularum in variolis discret. die 8° colorem rosarum Damascen. acmulum exhibent, 122, 126, 127, 222, 562.

Intumescencia faciei et manuum in vari-

olis nigris pessimis anni '74 salutaris, 224; frigore nimio decedit, 221.

Inunctio in lue venerea quomodo, et quamdiu, fieri debeat, 319, 322, 323.

Jalapae radix in gonorrhoea virul. saepius sola pauperibus profuit, 313.

Julapia refrigerentia in febre variolosa, 153; in haemorrhagia narium, 268; julapium ex cortice Peruv. in febre nova epidem. pro infantibus, 503, 504.

Juniores aetate febrem quartan. quomodo ferant, 74.

Juscula avenacea omnibus anteponit Auctor, 53; in podagra non regulari, tempore paroxysmi, 445; avenacea et hordeacea in febre contin., 53; in variolis confl., 357; farinosa, non carnea, in morbillis, 185; in morbillis anom. anni '74, 218; in rheumatismo proponuntur, carnea rejiciuntur, 257, 258; in dysenteria, ex ovinis carnibus, 173; in febre tert. duplici qualia, 82; in cholera morbo, 165.

Juvenes athletico habitu, et sanguinei, venae-sectione indigent, 42; diuturno morbo confecti venae-sectionem in febribus vetant, 41, 42; hydropem sibi, in febribus autumn., usu catharticoorum accersere possunt, 88; podagra genuina non afficiuntur, 417.

Lacrymae ex hysterica affect sine ulla saepe causa, 368; etiam in viris, 375; in morbillis certissimum horum ingruentium signum, 183.

Lac cerevisiatum. [v. *Zythogala*.]

Lac crudum tepefactum in dysenteria, 175.

Lactea diaetae praecellentia, et quibus potissimum convenit, 389; censura notatu digna, 433.

Lactis serum. [v. *Serum Lactis*.]

Laudanum nimis repetitum nocet, 393; quomodo exhibendum, 394; ad corticis Peruv. vim purgativam sistendam, 285; in infantibus, 287; in dysenteria, ex torminibus ventris in febre nova epidem. oborta, 500; in hystericae affect. paroxysmo, 392 sq., 544; in nephritico paroxysmo, 527; in podagra inveterata, 458; in podagrae inveteratae paroxysmo, 446; podagrae paroxysmum a purgantibus oboriturum reprimi, 524; laudani liquidi Auctoris descriptio, 174, 539; quare aliis formis sit praeferenda, 174; hujus gutt. xvi idem valent ac syrupi de meconio 3j, 352; ad diarrhoeam in salivatione mercuriali, 320; in variolis ad epilept. affectus infantum, 345; in infantibus dosis, 345; laudanum solidum Londinense quare anteponatur laudano liquido, et syrupo de meconio, 520; illius dosis, 520; laudano liquido Auctor tandem anteponit syrupum de meconio in variolis, 349; laudanum liquidum tamen propinandum, si syrupi frequentior usus nauseam creaverit, 352.

Lecti calor non prodest in usu corticis Peruv. pro fuganda febre, 453; febres intermitt. in continuarum speciem transmutare valet, 280, 285, 286; corticis Peruv. salutarem effectum turbat, 286; nimius in febre erysipel. rejicitur, 263; quomodo sanguinem exagitet, et in caput mittat, 494; e lecto surgere, quam utile in variolis, 138, 335; solvuntur objectiones, 338, 339; quam necessarium in omnibus morbis inflammatoriis, 156; et in febre contin. ann. '73—'75, 210; quam utile in pleuritide, 156, 250; in angina, 267; cautela necessaria in surgendo, sc. ne nimis diu pro una vice aeger a lecto absit, 211; morae longioris in lecto incommoda, sc. rheumatismus, et icterus, subsequentes, 211; e lecto surrectionem quatenam contra-indicant, 346; in comate febrili, 495; in haemorrhagia narium, 268; lecto defixi aegri, febribus contin. laborantes, post purgationem assumptam non amplius detineantur, 53; in febre hyemali, 477, 488; miliaris eruptiones exinde nascuntur, 488; in febre scarlatina, 244; in febre variolosa, 156; foemina illico addicenda, simul ac lochia suppressa, 398; in mictu sanguineo abstinendum, 359; in morbillis quando et quamdiu aeger affigendus, 185; lecto in morbillis anni '74 addicebantur, 218; in phrenitide e febre nova epidem., 495; in rheumatismo, 156; aliquot horis de die abstinendum, 258; in tussi epidem., ubi febris, etc., adsunt, 229; in variolis lecto non addicendus aeger ante eruptionem pustularum, 332, 346; lecto ante diem 4tum pertinaciter addicere aegrum, malum, 137; cf. 515, 567; eo primis diebus abstinere maculas purpureas et mictum sanguineum praecaveat, 137, 343; lecto commissi qua ratione ibi se gerere debeant, 223, 355, 567; in variolis anom. discr. aeger quandam addicendus, 193; infantes in cunis nunc jaceant, nunc istinc auferantur, 143; in variolis discr. oborituris, an primis diebus abstineant vel non, idem erit, 341; lectulus in podagrae inveteratae paroxysmo exercitii defectum aliquatenus supplet, 445; lectum podagrici mature petant, 438; puerperis tenerioribus quodnam emolumenti adferat, 397.

Lepra morbus est ex iis, qui olim extitere, jam occiderunt, 225; apud medicos qualis depingitur, 311.

Lingua nigra et sicca in febre contin. '61—'64, 39; in febre hyemali alba, 477; arida, si male tractetur, 477; in febre nova epidem. quomodo se habeat, 489; in febre variolosa qualis, 152, 158; in febre variolosa a regimine calido quantum mutata, 158; in variolis regular. incipientibus similis ac in febre variolosa, 153.

Linimenta in hydrope nec obsunt nec prosunt, 473.

Linteamina lecti pro phthisicis equitibus calefacta esse debent, 391.

Linum crudum ad partem levitur ustulandum idem praestabit ac moxa, 449.

Liquor niger in variolis confl., loco flavi humoris, si sanguis exaestuaret, effluit, 348.

Liquores generosi in hydrope morbum incipientem saepe soli curarunt, 471, 587, 588; refrigerantes et tenues quare non concedendi, 471; spirituosos in tussi epidem. anni '75 vitandi, 231; in variolis anom. temperantes, et salivationem promoventes, 191, 193.

Lochia in puerperis tenerioribus, quod nimis cito e lecto surgant, suppressa, dirissima symptomata inducunt, 396, 397.

LOCHIORUM (DE) IMMODO FLUXU, 583, 584; cf. 400, 401.

LOCHIORUM (DE) SUPPRESSIONE, 584, 585; cf. 397, 398.

LUE (DE) VENEREA, 306—326, 591, 592.

Lues Venerea unde et quo tempore Europam appulit, 308; non ea celeritate ac ante grassatur, 308; in initio symptomatibus quibusnam prodierit, 309; gonorrhoeae virul. spec. a centum retro annis se primum ostendit, 309; contagium ejus quomodo propagatur, 309; oritur saepe a gonorrhoea virul. diuturniore, vel a materia virul. adstringentibus intempestivis coërcita, 311; quosnam aegros saepissime adoriatur, 314; symptomatum ejus enumeratio, 311, 312, 591; ejus naturam essentialem ignorat Auctor, 312; videtur inflammationis particeps, 312; quomodo curanda veniat, nonnulli indicare aequum non aestimant, 307; Auctor contrariae est sententiae, 307, 308; luis confirmatae sola salivatione curatio, 318; haec autem quomodo instituat, 319—325, 591, 592; si gonorrhoeam comitem habet, prius salivatione tollenda lues, 323, 324; specificum nullum habet remedium, cujus ope sine evacuatione curetur, 103, 312; hinc si aliud medicamentum daretur, quod salivationem moveret, pariter ac mercurius ad sanandam luem valeret, 312; recidivae quibus debentur, et quomodo praeveneriantur, 321; quid in ore nimis exulcerato sit agendum, 324; diaeta quatenam observanda inter curandum, 324; quare in Gallia sanatur facilius ac apud nos, 325.

Lumbago rheumatica rheumatismi species est, 256; descriptio, 256, 257; nephriticum paroxysmum mentitur, 256; curatio, 257—259.

Luxus animi et corpori quantum laedat, 435, 436.

Maculae in febre scarlatina quales, 243; purpureae unde, 509; signa habentur malignitatis, 509; in febribus augentur calefacientibus, 232; in febre nova hyemali, a calefacientibus, 488, 494; in febre scarla-

tina quando, 338, 343; in febre variolosa, pytalismo disparent, 158; in morbillis quando, 338, 343; venae-sectione et refrigerantibus sublatae, 187, 188; pestis sub adventu, 509; in peste praesentanei interitus nuntii, raro sine febre contingunt, 99; bubonibus retrocedentibus succedentes, certissimi mortis indices, 105; ob venae-sectionem non satis iteratam cur erumpant, 112; in variolis, interspersae pustulis, mortis praenuntia, 128, 333, 519; confluentes ut plurimum comitantur, 333; maculae in variolis unde, 337, 508, 509, 519; vel e constitutione aëris, 128; vel e lecti calore, 137; e regimine calido, 147, 337; e sanguine inflammato, 509; in variolis anni '81 ex siccitate anni inaudita, 332, 333; averturne venae-sectione tempestiva, vel regimine temperato, 147, 343, 509; maculae rubrae in morbillis, 184.

Malignitas morborum quid sit, 231 sq.; hujus quanam signa haberi soleant, 508, 509; malignitas morborum saepe error mendantium, 54, 96; non in omni specie per sudores eliminatur, 232; quomodo tollitur, 233, 234; malignitati quodnam regimen proprie concedatur, 232 sq.; per calida medicamenta, nonnunquam augetur, 232, 509; malignitatis notio, ab hominibus inventa, ipsa pyrii pulveris inventionem lethaliorem fuit, 509.

MANIA (DE) COMMUNI, 601, 602. cf. 90 sq.

Maniae curatio, 92, 601; maniae febres intermitt. diuturniores nonnunquam excipientis curatio, 91, 601; in vegetis hominibus oritur, 92; causa ejus, 91, 601; in stultitiam nonnunquam degenerans, 601; hujus apud auctores nulla mentio, 91; ejus a mania communi differentia, 91; metus hic a febre, ob regimen calidum, vanus, 92; quomodo aliquando pro ratione virium incrementi recedat, 73.

Manna quid sit, 522; lithontripctica vi quare praedita existimetur ab Auctore, 522; in calculo purgans lithontripcticon, 523, 524; in aquis mineral. cathartice assumpta, in calculosis, quomodo noceat, 526.

Manus in variolis confl. quando intumescere soleant, 125.

Mares affectioni hypochondr. minus obnoxii quam foeminae, 365; ratio hujus redditur, 371.

Martialia. [v. *Chalybs*.]

Materia febrilis in febribus intermitt. quando aggregetur, 283; materia excreta post febrilem commotionem vitiosa esse potest, licet sanguis antea bonus, 41; expellitur quoque, quia Natura ejus consortium ferre amplius non potest, 42; materia febrilis concoctionem promovere, quid re ipsa sit, 49, 50; concoctionis signa post dies 13 vel 14 apparent, 298; materia me-

dica cur adeo immensa, 11; materia morbi in podagra irregul. in paroxysmorum intervallis, nunquam perfecte dissipatur, 414; materies viridis in hysterica affect. saepe rejicitur, 366, 367, 372, 373.

Maturationio variolarum discret. regular. quandonam incipiat, et quibusnam cum symptomatis, 121; maturationis febris, seu *secundaria*, vel et *putrida* dicta, in variolis confl., 141, 193, 513 sq. [v. *Putrida, Secundaria*.]

Meatus caeci ex abdominis cavitate in intestina dantur, 462.

Medica praxis ex hypothesibus orta licet videatur, nihilominus ipsae hypotheses praxi originem debent, 466.

Medicamenta praestantissima a Natura praecipuas vires accipiunt, 380; quo simpliciora, eo meliora, 425; *specific*a quanam intelligenda, 18 sq.; *specific*a nulla, uno cortice Peruv. excepto, cognita, 19, 323; medicam. ad morborum magis insignium curationem, in patrio cujuslibet solo data, verisimile videtur, 19; ex plantis desumpta, reliquis palmam praeripiunt, 19, 20; simplicissima tradit Auctor, 21; quae a levioribus tantum ingeniis vilipenduntur, 300; vilissima quoque hominibus servandis inservire queunt, 301; medicam. optima chymicorum nimis officiosa sedulitate enervantur, 379, 380; calidiora in febribus contin. quando concedenda, 49; refrigerantia aliquando despumationem febrium impediunt, 78; febrein continuam protrahunt, 50, 55; hysterica roborantia, 381; hysterica *foetida* quanam dicantur, 378, 379, 392; dum roborantia adhibentur, interim exhibenda, 383; hysterica quaedam sunt naturalia, quaedam artificialia, 392; quando omitenda, 385; diutius agunt si forma solida quam si liquida deglutiantur, 383; roborantia in hydrope, 469, 471, 472; digestiva in morbis chron., et podagra, 424, 430, 432; ex calefacientibus quae amarescunt, quare conducant, 427, cf. 430; medicam. sola morbos chron. et podagram non curant, 432; digestiva quando in usum revocanda, 432; quare constanter et assidue usurpanda, 431, 432; qua cautione in eorum usu procedendum, 425, cf. 424; medicam. externa in podagra aliquando nocent, prosunt nunquam, 448; refrigerantia et repellentia periculosa, 447; ex pluribus simplicibus mistis constans, quandonam potentius operetur, 425.

Medicina varie exculpta fuit, pro vario tempore et varia regione, 9; quomodo ulterius promoveri queat, 10—18; chymiae quid debeat, 464, 465; non indigemus mediis, indicationibus satisfacere aptis; sed indicationes, quibus satisfaciendum est, ignoramus, 465; quomodo haec cognitio acquirenda, 465; medicina, uti reliquae artes, incrementa sumere potest, sine priscorum

hominum injuria, 475; a quibus hominibus in progressu suo impeditur, 475, 476; ad experientiae leges et normam exercenda, 295; ad subtiliores in praxi minutias attendendum, 362; non rectius quam ab ipso usu addiscitur, 4; accessionem practicum quantaluncunq[ue] quanti facere debet, 116, cf. 275; medicina practica in quo praecipue stat, 21; ejus pompa et dignitas non tam in formularum elegantia quam morborum curatione cernitur, 474.

Medicus structurae humani corporis probe gnarus debet esse, 463; curam omnem in quo debet collocare, 282, 476; medicus bonus ac probus aliquando omnino nihil tentat, 238, 400; ad hystericas affect. a morbis essentialibus distinguendas, sagax et arte peritus sit oportet, 365; ad conscientiam suam potius quam ad incertam famam se componat, 144, 145; medici in morbis depellendis non satis lente festinant, 214; calumniantes quinam, 238; medici fama in variolis tractandis, in angusto versatur, 134; medici praecipua cura in intentionibus veris expiscandis verti debet, 465; medicum esse et formulas praescribere, quam immane distant, 354.

Meditationes nimiae podagricis nocent, 417, 439.

Melancholia podagrae prae caeteris comes semper adhaeret, 439; melancholici quo animo sint constituti, 369, 376; ingenio caeteris praestant, 369, 370. [*v. Hyserica Affectus.*]

Membra in rheumatismo, motu omni ad mortem usque saepe privantur, 256.

Menses in hydropica quadam quinquagenaria, easdem diu non passa, denuo erumpunt, 468; quo tempore aetatis desinere soleant, 401.

MENSIIUM (DE) FLUXU IMMODICO, 580, 581. cf. 400, 401.

Mensium fluxus immodicus quando potissimum contingit, 400; hystericam affect. quam *vapores* vocant, excitare valet, 400; fluxus tam intra puerperium, quam extra, curatio, 400, 401; in variolis anom., tempore non solito superveniens, quare periculum inferat, 192; quomodo tractandus, 192.

MENSIIUM (DE) SUPPRESSIONE, 599.

Mensium suppressio eadem methodo ac hystericus affect. sanatur, 386.

Mercurius in lue venerea curanda quomodo agat, 103. cf. 19; specificum *medicatum* tantum dici potest, 323; mercurius dulcis ad salivationem extimulandam, 322; et sustinendam, 320.

Metastasis podagricae materiae in pulmonis lobos aliquando contingit, 446.

Methodus medendi vera quae sit, 476; unde peti possit, 296. cf. 295; certa ac consummata quanam sit, 14; confirmatam undique, in quovis morbo, stabilire

difficile, 15; quanam praeferenda in curatione morborum sit, quomodo dijudicetur, 511, 512; in morbis acutis quanam ad sanationem maxime conferat, 18; methodus Auctoris ad morbos curandos qualis fuerit, 4; Hippocratica, artis medicae damno, derelinquitur, 15, 16.

Miasma pestiferum quomodo suscipiatur, 97; miasmata epidem. morbos producentia, unde oriantur, 428.

MICTU (DE) SANGUINEO A CALCULO RENIBUS IMPACTO, 521—528, 573, 574.

Mictus sanguineus in calculosis curru vehendis per vias lapidibus stratas, quomodo praecaveatur, 525; ex calculo renum post ambulationem subortus, 521, 522; motu currus excitatus, 522.

Minera ferri, ignem nondum passa, ipso ferro an plus praestaret, 380.

Minerales aquae nihil aliud sunt quam simplices aquae, virtute minerae per quam transeunt impraegnatae, 387; artificiales quomodo ex clavis fiant, 387; multum vitandae in gonorrhoea, 316; et in ventris torminibus, diarrhoea, vomitione, &c., 500; et a calculo vel podagra laborantibus, 526 sq.; ferreae quando hystericis praebendae, 386; quando ab iis plane abstinendum per diem unum alterumve, 386, 387; diureticae sunt, et aliquando ventrem movent, 387; quare ipso chalybe potentius agant, 386; sine purgantibus efficaciores quam si interim exhibeantur haecce, 380. cf. 387; in calculosis, quando et quomodo sumendae, 526, 573; quid agendum, ubi hae non praesto sint, 527; purgantibus admistis, in calculosis, quomodo noceant, 526; in erysipelatosae eruptionis specie, 265; in hystericis affect. ubi chalybs non juvat, 386; podagricis quandonam male cedant, 528. Mineralia indicationibus medicis potentius quam vegetabilia vel animalia quare respondeant, 20.

Minutiae subtiliores in praxi indagandae, 362.

MORBILLIS, (DE) 560—562.

MORBILLI ANNI '70, 183—188; morbilli quo anni tempore regnent, 183; descriptio, et historia, 183, 184, 560, 561; quando invadant, statum acquirant, et dispareant, 32, 183, 277, cf. 188; quosnam plerumque aggrediantur, 183, cf. 205, 560; periculo omni vacent, si modo perite tractentur, 185; qua ratione mala, a calefacientibus inducta, repellantur, 186, 187; a variolis ex eruptionis die discerni possunt, 190; symptomata quanam habeant, ubi ingrediuntur, 183; quanam die 2°, 183, 184; maculae rubrae in hoc morbo unde, 184; quandonam recedant, 184; sternutatio eruptionem praecedat, 184; diarrhoea subviridis in infantibus dentientibus accedit, 184; die 4°, nonnunquam 5°, erumpunt, 184; eruptionis tempore maculae rubrae ubinam et qualesnam appareant,

184; symptomata tum non deliniuntur, excepto vomitu, 184, 561; die 6to quid fiat, 561; die 9no jam in facie et undequaque disparuere, 184; cum 8vo die fere evanuerint, putat vulgus eos intropelli, 184; regimen calidum quatenus mala ultro inferat, 185; morbilli quomodo curentur, 185—188, 561; anno '70 quandonam ingressi sint et recesserint, 161, 183; hi variolas anom. constitutionis dysentericae introduxerunt, 161, 188; post morbillorum decessum symptomata ex calefacientibus nata, et quomodo tractanda, 186 sq., 562.

MORBILLI ANNI '74, 217, 218.

Morbilli anomali, 217; anni '74 specie diversa ab iis anni '70, 217; omnes familias, prae caeteris infantes, afficientes, 205; quandonam evanuerint, 205, 217; utraque species variolas nigras introduxit, 205; die 4to erumpebant, 217; febris et dyspnoea, recedentibus morbillis accidentes, pejores erant, 217; periculosiores erant, si male tractabantur, 217; horum curatio eadem ac morbillorum anni '70, 217, 218.

Morbilli anni '76 non adeo epidemici, longius tamen solito procurrebant, 277; curabantur ut alii, 277.

Morbus. [v. *Acuti, Chronici, Epidemici, Intercurrentes.*]

Morbus quid sit, 26; quod essentiae morborum nos lateant, 471; morborum acutorum et chronicorum differentia, 27, 28, 427, 428; plurimi ex vestium praematura abjectione, et subito refrigerio post exercitium, exoriri videntur, 241; ab omni aevo cur adfuerint, 9; quidam regnant huc temporibus, aliquando novis cessuri speciebus, 225; ad certas species, ubi eorum tradenda historia, quare revocandi, 10, 11; complures sub eodem titulo dissimilima sunt indole, 11; facie saepe variant, pro vario medicandi processu, 12; nonnulli sunt omnium horarum, tempestates anni alii sequuntur, 12; *fientes* quinam dicantur Auctori, 259; morbi infantium, 503, 504; morborum natura unde discenda, 465; morborum causas generales binas putat Auctor, 26; curationes ad quod dirigendae, 471; historiae ab auctoribus ex hypothesew officina deducuntur, 307; auctorum historia quare ab uno homine, immo decem, non facile tradatur, 306; phaenomena, an a curandi methodo, an a morbo ipso perscrutandum est, 297; species quaelibet affectiones sibi proprias sortitur, 100; morbus quodnam Naturae conamen ab Auctore ponatur, 26, 27, 40, 41; quomodo detegendus, ut ad suam familiam relegatur, 260; indole saepe omnino invertitur, ultra consuetum morem, mala medendi ratione instituta, 96.

Mors in variolis confl. plerumque 11mo die contingit, 127; in variolis discr. plerumque die 8vo, 126.

MORSU (DE) CANIS RABIDI, 603.

Motus violentior in gonorrhoea inflammationis scroti saepe causa, 311.

Moxae combustio in podagra, 448; in podagra inveterata nullius est usus, 449; quod Hippocrates inustiones lino crudo, loco moxae, usurpaverit, 448, 449.

Mulierculae sciolae artem quam non didicere, in hominum perniciem, saepe exercent, 140. cf. 143, 399, 400.

Narcotica vigente febre obesse, at in declinatione morbi praeclaros effectus edere, 56, 57. [v. *Opium, Paregorica.*]

Natura Sydenhamio quid habeatur, 117; generationes rerum certissimis ubique legibus, et artificio sibi soli intellecto, exsequitur, 99; quo profundius examinatur, eo magis ejus ingens varietas, et divinum operationum artificium conspiciuntur, 169; in operationibus suis subtilior quam ars, 296; ejus modus operandi semper latebit, 363; noctes atque dies nostris rebus invigilat consultiue, 473; optima morborum medicatrix, 14; in morbis sanandis aliquando paucissimis vel nullis remediis indiget, 14; in morbi causa expellenda, saepe invita in aberrationes dilabitur, 18; in acutis morbis producendis quam sit multiplex, incerta, et delicata, 306; in chronicis morbis non habet methodum efficacem ad materiam ejiciendam morificam, 18; methodo quadam certa atque ordine progreditur, 70; symptomata quibusdam, tanquam remediis, licet ingratis, utitur, ut materiam peccantem etc. excludat, 26; quo munere nunc tardius, nunc celerius fungitur, pro varia, qua utitur, methodo, 27; particularum, quas semel excernere in febris coepit sanguis, consortium quo amplius ferre nequeat, 42; quanto in spatio repurgat (sibi permissa,) in febris contin. aequae ac intermitt. massam sanguineam, 78; in morborum epidem. generatione quomodo ludat, 119; et in eorum productione quodam artificio triumphat, 179; in febris intermitt. autumn. a Medico sublevanda, 84; in febris intermitt. plus festinare et tempora materiae morbi subigendae citius quam in aliis percurrere videtur, 298; per corticem Peruv. quo minus materiam febrilem, paroxysmi impetu eliminat, quandonam impediatur, 283; in variolis per se maxime valet morbum sua via expellere, 131, 132; morbus Naturae conamen in aegri salutem, 26, 27; ejus ductum in morbis curandis, at neutiquam in peste, sequi debet Medicus, 105; ejus intentio, qua morbos solvere cupit, non alia medendi ratione invertenda, 96; ejus judicia, rerum veritati superstructa, non nisi cum ipsa Natura intercedent, 465; methodus, quam ad morborum generationem adhibet, hactenus a nemine satis observando est assecuta, 35; Naturae in curando multum relinquendum, 131, 214; ejus in me-

dicamentis producendis simul ac praeparandis collaudatio, 379, 380.

NEPHRITICO (DE) PAROXYSMO, 572, 573.

Nephritici paroxysmi veri, et hysterici, quam diversae curationes sint instituendae, 395; paroxysmus ex hysterica affect. quomodo dignoscatur ab eodem ex calculo, 366, 367; quomodo a colica biliosa, 576; eum aliquando mentitur affectio quaedam, *lumbago rheumatica* dicta, 256; aliquando affectus quaedam febres intermitt. ann. '75—'80, excipiens, 302; in podagra inveterascente, vulgare symptoma, 447.

Nicotianae fumus in ileo, 502, 579.

Nigredo in morbillis, 185; in variolis anni '70, 189; quomodo superetur, 192, 193; in variolis anni '74 tanta, ut pustulae fuliginem aequarent, 219; quomodo superetur, 222; in variolis regul. anni '67, 128.

NOVAE (DE) FEBRIS INGRESSU, 486—513. cf. 476—478, 550—552.

Haec eadem est quam Auctor primum nomine *Febris Hyemalis* tradidit, 476—478, 487, 488; quam postea invenit nihil esse aliud quam simplicem sanguinis inflammationem, 489, 490; hanc febrem cortice Peruv. quare nonnulli Medici profiligare tentarint, 498; unde liquido constitit, hanc febrem ab istis constit. '77—'85 toto coelo distare, 499; infantes aequae ac adultos afficiebat, 504; ne primordium sit febris depuratoriae, olim pestem immanem praegressae, metuere videtur Auctor, 512; licet continua prorsus esset, tamen ingruente nocte exacerbescerebat, 488, 497; anno '85, diuturno gelu resoluta, exorta, 486; ejus symptomata, 488, 489, 498, 499; ejus curatio, 489 sq.; in foeminis affectionibus hyst. obnoxiiis, 498; sudore spontaneo nocturno aliquando mitigabatur, 492, 493; aestivo tempore, ventris torminibus praecipue se manifestabat, 499; item vomituritione, 499; cerebrum, prae aliis quibusque, petere apta, 493; phrenitis inde nascitura quomodo avertatur, 494; aphthae et singultus si adsunt, cortice Peruv. curantur, 491, 492; diaeta quali utendum, 493; quanam sit optima medendi methodus quomodo adjudicetur, 511, 512; si methodo traditae omnino non cedat, ad corticem Peruv. recurrendum, 506; recidiva quomodo praevenienda, 491; febris quomodo in infantibus curanda, 503.

NOVAE FEBRES quare tot vulgo audiunt, 180; febris novae natura quomodo investiganda, 237; qua demum cautela indicationes curativae sumendae in exortu novae febris, 237, 238.

Nutrices in variolis saepe errant, 135.

Objectiones dogmaticorum solvuntur, de aegris lecto in variolis primis diebus affigendis, 337—340.

Observationes particulares in medicina non magnam afferunt utilitatem, 15.

Obstetrix rudis vel jactabunda quomodo puerperam laedere possit, 396.

Obstructiones mulierum dictae eadem methodo ac hysterica affect. sanantur, 386.

Odontalgia ex hysterica affect., 367.

Oleum amygdal. dulc. quasnam habeat facultates, 58, 59; in febris, 59; in peripneumonia nona, 254; in pleuritide post venae-sectionem, 249; in tussi febrili, 59; variolarum aridarum crustis illinitur, 143; viribus attritis subvenit, 59.

Oleum lini seminis in pleuritide post venae-sectionem, 249.

OPHTHALMIA, (DE) 571, 572.

Opii praestantia et nativa bonitas, 174, 175; in quibus affectibus praecipue indicetur ejus usus, 278; inter opiata quoad vim ipsam nullum fere est discrimen, 174.

Os exulceratum post salivationem mercurialem, 320; si ferri nequeat, quid agendum, 324; est symptoma totius curae salivationis molestissimum, 324.

Oscitatio matutina in podagricis jam multum eam passis, quid efficiat, 414.

Palpebrae in variolis discr. jam maturantibus inflantur, 121; quod et ante hoc tempus nonnunquam contingit, 121.

Palpitatio cordis ex hysterica affect. quasnam praeprimis vexet, 365, 366.

Paludosa loca febrem quartanam inferre possunt, 378.

Panatella in dysenteria, 173.

Paracentesis in hydrope periculosa, 474.

PARALYSI, (DE) 604, 605.

Paralysis ex vini usu immodico, 435.

Paregorica in quibus casibus recte indicentur, 278, 349; paregoricis evacuantia debere praemitti, in sanguineis temperamentis, non aliis, 393; remedii vis et repetendi vices cum symptomatis magnitudine sunt conferendae, 278; quonam modo tutissime exhibenda, ut definiatur dosis, 349, 350; ubi frequentius exhibentur, intra singulas doses quantum spatii interjiciatur, 278, 349, 350, 394, 581; nimis saepius repetita functiones naturales debilitant, 393; exhibenda plerumque post purgantia, 87; quid in initio cholerae morbi mali praestent, 164; quando exhibenda, 165, 166; in cholera morbo anni '76 fortiora et frequentiora solito requirebantur, 278; in colica biliosa, 196; post catharsin, 196; post venae-sectionem, 195, 577; post vomitorium ex zythogala, quando, 195; quando cathartici praemittenda, 196; continuanda adhuc post usum catharticoorum, 197; ad dolorem recidivum expellendum, 198; in colica hysterica, 202; evacuationibus praemissis, minor dosis efficit quod prius major non valebat, 202, 393, 581; coma, quod a tumultu quem purgantia in febricitantium sanguine excitant, amoliuntur, 490; in comatosis affectibus variolas praecedentibus, 346; in diarrhoea, 173;

in dysenteria, 171; infantibus qua dosi exhibenda, 174; diu hic usurpata non nocent adeo ac inexperti credunt, 173; diebus a purgatione liberis quare exhibenda, 172; quare post cathartica singula, 172; in dysenteria praefraciore, quoties, 173; in non epidemica, omissis evacuantibus, 178; in dysenteria febris novae epidem. ex torminibus ventris orta, 500; in febre contin. post vomitorium, 45; in febre dysent. nocent, 181; ea curata, quare conducant, 182; quoties vero et quando exhibenda, 182; in febre epidem. ann. '73—'75 non facile in usum erant revocanda, 216; in febre epidem. nova, 499, 500; si purgantia non assumpta, hora somni non danda, 491; in hujus exitu, ad expellenda symptomata leviora, ab evacuationibus repetitis excitata, 505; in febris intermitt. post cathartica, 87; in febre scarlatina infantium, 244; in febris post purgantia, 505; post emetica in febris vernalibus, 75; in haemorrhagia narium, 268; in hydropica, quare ratione exhibita, 468; in hysterica affect., 384, 385; eurationis hujus initio, 378, 379; ubi dolor vel vomitus, paroxysmo urgente, quantum cum circumspectione exhibenda, 392, 393; in vomitu enormi quomodo exhibenda, 393, 394; in ileo, ante purgantia, 503; purgantium operationem deorsum adjuvat, 503; in lochiorum suppressione ex hysterica affect., 398; in mensium fluxu immodico, 401; in morbillis, 186; in nephritico paroxysmo, 527; in nephritide ex hysterica affect., 395; in nephritide ex podagra diuturniore, 448; in nephritide, 56—58; in phrenitide a variolis, 566; in podagra inveterata, 448; in podagricis calculo laborantibus, 524; in rheumatismo, 258, 302; in hoc morbo frequentior venae-sectionis causa esse possunt, 258; neque in vigore morbi ἀναλγησιαν praestant, 258; tamen morbum non figunt, si cathartica saepius iterentur post tertiam venae-sectionem, 302; in tussi epidem. '75 periculosa, 228; in variolis, 139, 142, 144, 565; quando praecipue sint exhibenda, 349; infantibus vix exhibenda, 142, 223; infantibus non ita conducunt, 349, 353; quando ergo exhibenda, 353; in variolis anom. nigris, 191, 193, 223; in variolis confl. fere specifica, 348 sq.; spiritus consopiant aliquando, et hoc sensu prosunt, 348; ad spiritus compescendos non juvant, nisi aeger e lectulo eximatur, 351; eruptionem perficiunt, 137; somnum conciliando phrenesin avertunt, 142, 144; salivationem promovent, 141, 142; et si haec ab horas aliquot iis quasi sistitur, mox feliciter resurgit, 142, 353; post venae-sectionem in mictu vel spu sanguinis in hoc morbo, 519; missa necessitate alio tempore exhibendi, 6ta nocte ab invasione danda, et sic omni vespera ad 17um diem, 351, cf. 565;

hora vero 6ta vel 7ma vespertina sumenda, 142; 11mo die temporis propinanda, 351; aliquando bis quotidie, aliquando ter exhibenda, 352; in variolis diser., ubi inquietudo et vigiliae phrenitidem minant, 139, 142, 566.

Paroxysmi febrium intermitt. descriptio, 70; ejus tria diversa tempora, 68, 70; paroxysmorum reduplicatio ex duplici causa, 70, 71; quare revertantur statim temporibus, 69; corticis Peruv. ope sensim opprimendi, 83; paroxysmus podagrae cur ab evacuantibus excitetur, 421; ex serie paroxysmorum constat, 412 sq., 423, 443, 611; brevior aut diuturnior est pro aetate aegri, 412; irregularis quomodo a regulari differat, 412, 413; initior citius redibit, saevior non nisi post annum, 412.

Particulae, quas semel excernere coepit sanguis, cur a Natura ferri amplius nequeant, 42.

Partus laboriosus in apoplexiae speciem frequenter conjicit, 565.

Passio hysterica. [v. *Hysterica Affectio*.]

Pauperes a gonorrhoea virul. aliquando liberati fuere sola jalapii radice, 313.

Pectoralia medicamenta vulgaria tussim quare non curare possint, 293, 294.

Pedes in podagra materiae peccantis sedes sunt genuina, 413; in podagrae irregul. paroxysmorum intervallis vix unquam doloris sunt expertes, 414; in podagrae paroxysmi recessu, quomodo afficiantur, 412.

Pellicula in variolis anom. confl. anni '70 faciem 11mo die obtegens, 190.

Penis tumor in gonorrhoea quomodo discutendus, 590. [v. *Curvatura, Dolor*.]

Peregrinatio versus austrum unde in chronicis curandis ita insigniter prosit, 430.

PERIPNEUMONIA (DE) NOTHA, 252—255, 555, 556.

Peripneumoniae nothae descriptio 252, 253, 477, 555; a febre hyemali, non nisi gradu differt, 477; quosnam aggrediatur, 252; unde oriatur, 254; cum asthmate sicco in pluribus conveniens, in multis tamen differt, 254, 255, 555; cum febre incipit, 253; febris signa habet minora quam peripneum. vera, 255, 555; febris pro morbo primario habenda, et reliqui affectus tanquam symptomata, 239, 247; symptomata quaequam habeat, 253, 555; qualia signa pathognomonica, 487—490; quomodo curetur, 253, 254, 555. Peripneumonia vera quomodo a pleuritide differat, 254; eodem modo curatur, 254; in morbillis, lethalis, 185, 186; venae-sectione curanda, 186, 187. Peripneumoniae, desinente vere, unde, 73; verno tempore Londini anno '65 post hyemem frigidam et siccum gelu, 95; peripneumonia et pleuritides constit. '75 soboles tantum tussis istius febris, 227; et diversam a pleuritide medelam exigebant, 227.

Pertussis infantium, seu *Whooping Cough*, venae-sectione curatur, 187, 598.

PESTILENTIALI (DE) FEBRE ET PESTE ANNORUM '65, '66, 96—117, 547, 548.

Pestilenciales febres, paulo post gravio-rem pestem grassantes, ejusdem ac pestis indolis sunt, 97, 101; et sic post pestem Londin. ejusdem generis febris reperitur, cum ea quae jam ante pestem grassabatur, 111; febris pestilens per diaphoresin, pestis per abscessus proprie solvi videtur, 104; anno '65 quomodo caput extulerit, 94, 95; pestem Londin. praegressa symptomatibus iisdem ac ipsa pestis stipata fuit, 111; et non nisi ob gradum remissionem discrimi- nabatur, 96; quanam habuerit sympto- mata, 95, 109, 110; consideratur tanquam inflammatio circa partes spirales delite- scens, 110; subsequentium omnium in- flammatoriarum se ducem praebuit, 234, 237; quomodo in initio tractaverit Auctor, deinde aliam medelam requiri perceperit, 109, 110; methodo ad pleuritidem usitata, curatur, 111; post pestem methodum qua- lem invenerit Auctor, 113—116; cum felici- ssimo successu, 115; in hac febre sudores nulli sponte prorumpabant, at cum omnium symptomatum levamine vel primis diebus excitari poterant, 237.

Pestis, Naturae medicatricis instrumen- tum, 27; quid sit, 100; cuius essentiae sit, Auctor ignorat, 99; ab inflammatoria *διὰ- θέσει* ortum suum ducit, 98, 101, 102; unde pendeat ejus ferocia, 100, 101; pestis ab occulta plane aëris quadam crasi pendet, 96; ad pestem excitandam requiritur con- tagium pestiferi corporis, praeter aëris dis- positionem, 97; Britanniam vix frequentius devastat quam post annorum 30 vel 40 re- volutionem, 97; quo tempore anni exoriat- ur, 32, 95, 96, 98; tempora incrementi ac declinationis sua habet, 97; usque in bru- male frigus protrahitur, 32; frigore bru- mali domatur, 96, 98; cur Italiani occupa- verit, excepta Hetruria, 99; anno '65 Lon- dini quando debacchari inceperit, statum at- tegerit, et omnino fuerit abolita, 95 sq., 98; eodem anno qui a peste immunes erant, nunquam saniores fuerant; et, qui ab ea sanati, postea saniores quam ante erant, 102; hujus exortum praecesserunt affecti- ones inflammatoriae, 102; unius septima- nae decursu circiter 8000 hominum dele- vit, 96, 111; cur tam cito neet, si Naturae non concedatur tempus febrilem motum ex- citandi, 101; non nisi circa initium ejus vel statum tam subito necat, 100; modus invadendi describitur, 99; raro citra febris praesentiam ingruit, 99; febris tamen ali- quando non apparet, dum perit aeger, 233; nonnullos leviter tantum aliquando afficit, 99; curatio, 113—116; curatur vel Natura, vel Arte, 103; Natura alia ratione pestem veram, alia febrem pestilentialem curat,

104, 154; qua methodo Natura pestem ve- ram sanet, 104; ejus curationis modum quare nos sequi non possimus, 104; artis methodo curari dupliciter potest; vel per venae-sectionem, vel per sudores, 106; alexeterium proprium adhuc delitescit, 103, 104; per venae-sectionem curatio, 106, 108; alexeteria in hoc, et aliis morbis, non ut specifica, sed ut diaphoretica, prosunt, 102; haec, ubi instituitur, debet fieri in lecto, 113; nondum apparente tumore, 106, 112; et tandem esse larga, 106; pro ve- nae-sectione facientes auctores, 106, 107; unus tamen Botallus totum curationis ne- gotium in copiosa venae-sectione collocavit, 107; in peste Londin., nisi liberalior foret, venae-sectio nocebat, 112; pro venae-secti- one historia admiranda, 108; attamen Auctor ei praeferit diaphoresin, 109; sudor spontaneus quidam valde salutaris, 115; quare hic morbus sudoribus facile curetur, et alii morbi maligni pejores fiant, 232; quomodo dirigenda illa cura sudatoria, 113—115; diaphoresis quam diu continuanda, 114; diaphoresi, materia morbifica versus ambitum corporis exporrecta, illico excre- tiones ventriculi sedantur, 114; per sudo- rem cura quasnam adducum habeat diffi- cultates, 108, 109; quod pestis saepe ac- celeretur vinorum et calidiorum ingurgita- tione, 102; in peste bubones quomodo fiant, 154, 155; ubi rumpunt, bonum, 99; materia morbi a sanguine segreganda, sub- tilissima et maxime inflammatoria est, 102, 154; macularum pestilentialium ratio, 109; maculae purpureae malum signum, 99, 105; sudores artificiales an apostemata desiderata provocent, 104; quandonom saepe funesti, 104; horum eruptio sudore magis fuit salutaris, 105; ad magnos equidem sodesores bubo nonnunquam etiam disparet, 105, 109; pestis per apostematum maturationem curatio, 116; pestis et febris vere maligna non specie, sed tantum gradu, discriminantur, 96; pestis ab igne sacro quomodo differat, 101; ejus historiam Auct- or quare scribat, 103.

Petechiae malignitatis signa habentur in morbis, 509; in febre nova hyemali a calefacientibus, 488, 494; in febre vario- losa, 152; a regimine calido auctae, 156, 157; in morbis acutis unde, 358, 360; pes- tis sub adventu, 509; in variolis confl. unde, 509, 519; petechiarum et mictus san- guinei casus insignis, a D^{no} Doctore Goodall communicatus, 358 sq.

Phaenomena morborum accidentalia a methodo curandi saepe pendent, 12; natu- ralia qui recte perceperit, ille indicationes curativas veras eliciet, 4; clara ac natu- ralia, utcuque minuta, accuratissime no- tanda, 11; peculiariora et perpetua seorsim ab accidentalibus et adventitiis enarrentur, 12.

Philosophia effecit, ut quae *Medica* appellatur, revera confabulandi garriendique potius sit *Ars*, quam medendi, 363; philosophia Medici quatenus esse debeat, 476; moralis quid sit, 282; naturalis specificam differentiam nullam in *Natura* enodare potest, 282.

Philosophus quare nemo mortalium evadere possit, 476.

Phimosis quomodo curanda, 317, 318.

Phlebotomia. [v. *Venae-sectione*.]

Phrenitis quomodo tractanda, 56 sq.; cardiaca non admittit, 57; in febre epidem. anni '74 quomodo curanda, 215; spiritus vitrioli in phrenitide laudatur, 215; ex febre nova hyemali, 488, 494, 552; in febre variolosa, 152, 156; sudore coacto, in febribus, quandonam excitari queat, 246; a venae-sectione neglecta, in febribus, quando, 42; tanquam symptoma febrium contin. unde oriatur, 56; e lochiis suppressis per hystericam affect. in puerperis tenerioribus nimis cito surgentibus, 397; in pestilent. morbis, 108, 109; in variolis frequentis symptoma, 144; sed anomalum, ex nimio sanguinis calore, 128; et plerumque ex calefactibus ortum, 131; quomodo praecaveri et tolli possit, 147; paregoricis quomodo cohibeatur et praecaveatur, 142; instans metuitur ex inquietudine et vigiliis, 139; quando mortem indicet in propinquo, 144; quomodo curetur, 144.

PHTHISI (DE) ET TUSSI, 605, 606. [cf. *Tabes*.]

Phthisis duos fere trientes eorum, quos morbi chronici jugulant, interfecit, 391; descriptio, 605; curatio, 606; phthiseos specificum est equitatio, 391, 606.

Pilulae Cochiae laudantur, 196; ad scrup. duos exhibitae, 499; in febre nova epidem., 499; quo tempore daudae, 81; in tussi puerorum convulsiva, 294; in apoplexia, finito paroxysmo, 570; in fluore muliebri, 290. Pilulae Matthaei in nephritico paroxysmo, 527. Pilulae paregoricae et emmenagogae in lochiorum suppressione, 398, 585.

Plantae quare materiae medicae omni palnam praeripiant, 19, 20.

Plebs a variolis cur minus trucidetur quam divites, 140.

PLEURITIDE, (DE) 244—252, 553—555.

Pleuritidis frequentissimae fuisse per aliquot septimanas ante pestem Londin., 102; post febres contin. circa veris finem et aestatis initium, 110; verno tempore Londini anno '65 post hyemem frigidam et siccum gelu, 95; desinente vere, unde, 73; pleuritidis historia, 245, 246; pleuritidis essentialis, vera, describitur, 244—247, 553, 554; quo tempore anni infestet, 110, 227, 244, et quosnam prae reliquis, 245; febris pro morbo primario hic habenda, et reliqui affectus, tanquam symptomata, 239,

240, 248; quibus cum symptomatibus adsit, progrediatur, et adaugeatur, 245; rediviva hecticae specie, si res in apostema vergat, 245, 246; dolorem punctorum quo tempore acquirat, et quo thoracis loco, 245; tussim qualem habeat, 245; diarrhoeam unde habeat, 154; quomodo solvatur, 245; inflammationi sanguinis specificae ortum debet, 246; ex sudoriferis in tussi exhibitis, 294; a calore frigus subito excipiente, 30; tam certo ac tam brevi tempore quam alius quidam morbus debellatur, si perite tractetur, 247, 251; curatio, 247 sq.; indicationes curativas quales admittat, 248; rejicitur cura per expectorationem, 250, 251; curationis spem praecipuam ponit in venae-sectione, 248, 251; qua diarrhoea, aliquando superveniens, sistitur, 250; de pleuriticorum sanguine quaedam notatu digna, 246, 247, 554; mensura sanguinis extrahendi, 249, 250, 554, 555; pleuritidis maligna venae-sectionem non fert, 230; post venae-sectionem catharticum exhibeatur, 250; non repetitam venae-sectionem indicat, si alicujus febris symptoma est, 230; diaeta, 249; medicamenta quatenus ferat, 248, 249, 554; enemata lenissima tantum admittit, 250; lecti calorem nimium vetat, 250; a peripneumonia vera gradu minore differt tantum, 247, 254; eodem fere modo curatur, 254; pleuritis constit. '75 soboles tantum erat tussis istius febris, 227; et diversam medellam exigebat, 227; a quibus inferatur saepissime, 246; a venae-sectione in febribus neglecta, 42; ex aëris manifesta alteratione, materiam febilem in pectus deponente, 230; pleuritidis essentialis non semper adest, licet dolor punctorius, color sanguinis pleuriticus, et similia adsint, 227.

PODAGRA, (DE) 409—454, 611—615.

Podagra quosnam invadat praecipue, 409; divites plures interemit quam pauperes, plures sapientes quam fatuos, 416; insipientes paucos occupat, 439; foeminas, juvenes, et pueros raro afficit, 417, 612; unde pendere videatur, 417, 418, 434; causam habet duplicem, antecedentem, et continentem, 423; ex vini usu immodico oriri potest, 434, 435; causa est concoctionum depravatio, et humorum indigestio, sive a Venere, sive a vino, sive ab exercitiis intermissis, 417; podagrae regularis historia, 410 sq., 611, 612; raro utrique pedes in initio simul afficiuntur, 411, 412; seniores ubi adoritur, nec tam immaniter saevit, nec tam statas habet periodos, quam si aetate juniores occupaverit, 410; paroxysmum habet vel breviorum vel diuturniorum, pro aetate aegri, vel diuturnitate morbi, 412, 612; paroxysmus hujusmodi major seu generalis constat ex serie paroxysmolorum sibi mutuo succedentium, 412, 413, 423, 443, 611; ubique dolor noctu recrudesceat,

mane vero remittitur, 412; recedente tandem paroxysmo pes afficitur pruritu, et desquamatio fit, 412; si vehemens fuerit paroxysmus, non nisi post annum revertitur, 412; dolores habet inclementiores, quam podagra irregular., sed paroxysmos breviores, et intervalla inter eos longiora, 415; podagrae irregularis historia, 412 sq.; paroxysmos particulares, majorem constituentes, multo longiores habet quam podagra regular., 413, 611, 612; symptomatica, diversa ab iis regularis podagrae, qualia, 413, 414, 611; in paroxysmorum intervallis non valetudinem concedit, sed plura mala aegrum vexant, 414, 612; symptomatica quoad dolorem fiunt mitiora, sed paroxysmi longiores, 415; interim morosi fiunt aegri animo, 416; podagra quomodo curanda, 424 sq., 613 sq.; therapeia radicalis adhuc latet, 453; sed non sine spe aliquali specificum quandoque inventum iri, 453; quare aggredienda in paroxysmorum intervallis, 442; curatio non aggredienda est venae-sectione, 419, 613; non catharsi, sive ad praecavendum, sive ad curandum paroxysmum, 419, 420; (sed in iis qui mictu cruento ex calculo renium laborant, manna est concedenda, 524, 612;) neque sudoribus, et quare, 422, 613; curatu quam perdifficilis, 423, 424; illis symptomatibus occurrendum est quae falsa mendendi methodus produxit, 442; et iis a quibus aeger de vita periclitatur, 445, 615; adeoque quaedam habet quibus in paroxysmo occurrendum, 445, 615; podagra incipiens per moxae unctionem levatur, quae nec in morbo inveterato, aut perversa cura intro repulso, juvabit, 448; curandi praecipua intentio in coctione promovenda atque indigestionibus tollendis versari debet, 424 sq., 613; medicamenta digestiva, 424; in podagra electuarius corroborans praestantissimum, 426; aliud, atque aqua distillata, 426, 427; theriaca Andromachi et cortex Peruv. laudantur, 427; podagra pharmacis solis non curatur, sed etiam diaeta, 432; haec in podagrae intervallis qualis, 432, 433, 614; potus sit cerevisia tenuis, 434, 614; potus diaeteticus, loco ordinarii, in podagris inveteratis, 436, 437, 614; vinum plane officere, 434, 435; vinorum vero Hispanicum minus injurium, 438; lacteae diaetae in podagra censura aequa, 433; podagricis decubitus maturior quam sit utilis, idque hyeme praesertim, 438; animi tranquillitas stabienda, 439, 614; exercitium sit quotidianum, 440; hoc topus praecavet, vel solvit, 440, 441; in ipso paroxysmo permittitur, 444; nisi iste sit atrocior, 444; exercitiorum primum est equitatio, 441; quam tamen supplere potest in curru vectio, 441; Venus quam sit injuria, 441, 614; in podagrae paroxysmo nihil magni tentandum, sed so-

lum extra paroxysmum, exemplo ab intermitt. febrium paroxysmis ducto, 442, 443; in quorundam paroxysmis abstinentia a carnibus interdicitur, 443; paroxysmi symptomatis vitam minantibus quomodo occurrendum, 445, 615; ventriculi debilitas cum ventris terminibus vino Canarino mitiganda, 445; quod si nihil profecerit, ad laudanum fugiendum, 446; diarrhoea sudoribus cohibenda, 446; podagra a cathartico accersitur, 523, 524; minitans quando paroxysmus laudano reprimitur, *ibid.*; tussis brumalis a frigore, tempore paroxysmi, suscepto, sicut ipsa peripneumonia, curanda est, 446; calculus superveniens quomodo curetur, 447; in podagrae paroxysmo remedia externa in genere improbantur, verum istorum meliora reperiri mere refrigerantia, et repellentia, 447, 448; quid moxae comburium praestare possit, 448, 449; podagra retrocessa quomodo cognoscatur, 526, 615; quomodo a periculo inde imminente se liberaverit Auctor, *ibid.*; podagra scorbutum quandonam mentitur, 259; podagricis cogitationes nimiae efficiunt, 331, 332; plures indebita medicatione, quam ipso morbo, pereunt, 448.

PORRIGINE (DE) CAPITIS, 602, 603.

Possetum. [v. *Zythogala.*]

Potatio nimia in gonorrhoea virul. recidivam quando producat, 314.

Potatores hydropici, aliis frequentius, fiunt, 456.

Potio cardiaca in variolis, 148; potio purgans communis in colica biliosa aliis anteferenda, 196.

Potulentorum, in podagrae regularis paroxysmo, tertia pars tantum per vesicam redditur, 412.

.Potus in dysenteria, 172; in febre dysenterica, 181; in hydrope quantus concedatur ab Auctore, 467; in hysterica affect. puerperarum a nimio mensium fluxu, 400, 401; in podagra qualis optimus, 434 sq.; in tussi epidem. anni '75, absente febre, 230; in variolis temperans et salivationem promovens, 191, 193.

Praxis medica vera in quo fundetur, 296; lapis Lydius medicinam profitentium est, 463; apud plurimos ad postulata quaedam ex hypothesibus deducta, non ad rei veritatem, componitur, 307; in variolis, quandoque in incerto loco constituitur, 134.

Probi hominis verum criterium, 388, 389.

Prognosis in variolis unde pendeat, 127, 333.

Prostatae in gonorrhoea virul. quomodo afficiantur, 310.

Protuberantiae in rheumatismo ad digitorum internas potius quam externas partes excitantur, 256.

PRURITU (DE) FERINO, ET INVETERA-

TIS CUTIS ERUPTIONIBUS, 558, 559. cf. 264.

Ptisana in peripneumonia notha pro potu, 254; in pleuritide essentiali, 249.

Ptyalismus. [v. *Salivatio*.]

Pueri venae-sectionem in febribus vitent, 41; podagra non afficiuntur, 417; pueris in febribus intermitt. calidiora exhibere periculosum, 85.

Puerperae apoplexia hyster. quandonam afficiuntur, 365; teneriores quare ad diem 10um in lecto se contineant, 397.

Pulsus in febre nova hyemali sanorum non absimilis, 477, 488; languidus et inordinatus, si male traetetur, 477; qualis, ubi phrenitis adest, et mors instat, 489; in affectione hypochondr. vel hyster. similis sanorum est, 372; in variolis confl. die 11mo vix percipitur, 354.

Pulvis Patrum. [v. *Cortex Peruvianus*.]

PUNCTURA (DE) TENDINIS, 601. cf. 252.

Purgantia quaelibet Naturae quare *inimica* dicantur ab Auctore, 457; vel mitissima quoque tumultum plerumque in corpore excitant, 87; si *correctiva* dicta admista habeant, catharsis redditur laboriosior, 319; leniora in robustis aliquando plus praestant quam validiora, 458; post venae-sectionem omnium maxime refrigerant, 506; paregoricis viam sternunt, 506; et iis adjuvari possunt, 503; exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia, 381; in iis exhibendis cautio perquam necessaria, 458.

Purgantia in angina, 266; cum chalybe non exhibenda, 380, 387; in chorea S. Viti, 496, 568; in cholera morbo, 161; in ehron. morbis, 430; in colica hyster., 201, 202; in colica biliosa, 195, 196; in comate febrili calefacientibus excitato, 494, 495; in contusionibus, 449, 450; in dysenteria, 171, 574; quandonam debeant laudani usum praecedere, 178; post febres autumn. magis quam post vern. necessaria, 52, 53; in febribus contin., 52; in febre dysent., 181; in febre epidem. quacumque, 491; in febre nova epidem., 490, 491; refrigerant, et narcoticis viam sternunt, 506; in febre erysipel., 263, 558; in febribus intermitt., 73, 288, 289; in pestil. febre, 115; in febre quartana, 80, 81; post febrem scarlatinam, 244; in febre stationaria, 551, 552; in febre ex tussi, 297; in gonorrhoea virul., 313; post lucem salivatione sublatam, 324; in haemorrhagia narium, 268, 598; post haemorrhagiam immodicam, 60; in haemoptoe, 269; *hydragoga* dicta in iis qui aegre purgantur, vix aliquid efficiunt, hinc, ut bene operentur, leniora cathartica iis admiscenda, 459, 460; in hydropse validissima requiruntur et celerrima, 458, 459; varia plura, 586; duo palmaria sunt elatera, et infus. eroei metallor., 461; frequentiora in hystericis nocent, 373; hystericam affect. saepe invitant, 376, 377; in initio quare et

quando, 378, 379; in leviori specie omitenda, 385; in paroxysmo, 393; in iliaca passione fiunt emetica, 61, 195, 502; ope paregoricorum retinentur, 503; pro infantibus quae optima, 504, 505; in lue venerea, 319; in mictu sanguineo a calculo, 522; in nervosis affectibus, 495; in peripneum. notha, 253, 254, 555; in peripneum. vera, 254; in phrenitide, 58; in phrenitide a calefacientibus inducta, 494; in pleuritide symptomatica, 231; in pleuritide vera, 250; in podagra, neque in paroxysmo, nec post eum, neque ante ipsum, exhibenda, 420; sed si laudanum insuper assumatur, non nocent, 523, 524; inter venae-sectiones quando exhibenda, 447; exhibenda quoque nanna, ubi mictus sanguin. adest, 524, 613; in raehitide ex febre autumnali, 89; in raehitide vera, 382; in rheumatismo, 302, 557; post diem 8um ab ultima venae-sectione qualia exhibenda, 258; post 3^{tiam} venae-sectionem, saepius iteranda, 302; post salivationem mercurialem, in lue venerea, 321; in tussi convulsiva puerorum, 294; in tussi epidem. anni '79, 294, 297; in timore abdominis infant., 89, 381, 382; in variolis, 132; sanguine nondum inquinato, variolas distinctas reddunt, 338; in variolis anom., 223; post variolas confl. curatas, 357.

Purgatio quare ita necessaria post febres, 53; non ita necessaria post morbos vernalces ac post autumnales, 52, 53.

Pus in sanguinem quomodo resorbeat, 336; post pleuritidem essentialem thoracis eavo quando recondatur, 245; in variolis in sanguinem copiose regurgitans, sub fine morbi aegrum quasi obruit, 338.

Pustula in gonorrhoea virul., 310; pustulae in febre erysipel., 262; pustulae variolarum, ubi senel eruptae, rite sustinentur, 133; si maculas purpureas interspersas habeant, lethale, 128; in variolis, paucae omnem salutis spem constituunt, 333; in tempestive prodeutes, malum, 339; ne copiosae nimis fiant, quomodo praecavendum, 337, 343; ex frigore nimio flaccescere solent, 221; decubitus etiam nimius eas pejores reddit, 138; in infantibus quare saepe non prodire, 346; in variolis confl. anni '70, initio ab erysipelate vel et morbillis vix discernebantur, 190; augebantur pro ratione calefacientium, 233; materiem qualem eructabant, 190; anno '74 nigredine fuliginem aequabant, 219; in variolis discr. anni '70 quomodo ab iis generis discreti regularium disternerantur, 189; nigrae itidem fiebant diebus ultimis, 189, 190; anno '74 paucae ubi erant, non erant minores quam in aliis generibus, et rarissime nigrae, 219; in variolis regul. subflavum colorem naturaliter habent, 128; nigredinem, quod symptoma anomalum est, in summitate aliquando habent, 128; in

variolis confl. anni '67 naturaliter quales, 122, 123; copiosiores futurae, quod patet ex facie primis diebus ad instar pulveris e limatura acicularum undique repersa, praedicunt mortem, 334; majores in manibus ac pedibus quam reliquo corpore, et quo plus ab extremis distent, eo minores, 125; causticam qualitatem, unde cicatrices fiunt si regimine temperato tractentur, non induunt, 143; crustis factis halitus putridos a materia purulenta in sanguinem retropellunt, 139; deprimuntur naturaliter, nec mali quid hoc portendat, 147, 148; in variolis discr. anni '67 magnitudinis pisi grandiusculi fuere, 122; die 8° in facie asperiores et subalbidae, in reliquo corpore minus asperae et albae magis, 121, 122; desquamatione in facie et reliquo corpore, disruptione vero in manibus, abeunt, 122; post mortem aegri aliquando elewantur adhuc et rubescunt, 126; repercussae ex frigore, vel evacuationibus indebitis, qui tractandae, 147, 148.

Putrefactiones humorum morbos producant, 26.

PUTRIDA (DE) FEBRE VARIOLIS CONFLUENTIBUS SUPERVENIENTE, 513—520. [cf. *Secundaria*.]

Quartanae febris quatenus dicantur, 70; triplices quando dicantur, 70; soboles autumnali genuina sunt, 16, 76; usque ad hyemem excurrunt, vel duorum mensium spatio cursum suum absolvunt, 32; aequae ac vernaes, Naturae potius commendandae, 83; in senibus vero sunt periculosae, praesertim autumnales, 84; quartanae febres olim frequentiores erant, sed anno '78 tertianae aut quotidianae grassabantur, 279; quartana sanissimum corripere potest, si modo duos tresve dies in locis paludosis egerit, 378; qualia pariat symptomata, 74; diuturnior humores inquinans, cachexiam aliaque mala inducit, 378; Medicorum opprobrium, 82; et quare, 282; quem semel cruciarit, alia vice non multum fatigabit, 74; ann. '61—'64 autumnali tempore aliis praedominatur, tumque vela contrahit, 38; quomodo in senes et senescentes agat, 74; quomodo a junioribus et infantulis tenellis feratur, 74, 83; qua ratione per corticem Peruv. curetur, 284, 285; qui huic morbo potius inducias impetrat, quam eum debellat, 82; nec a repetito saepius medicamento, nisi longo temporis tractu, expugnatur, 82; catharsis aequae fere nocet ac venae-sectio, 80; venae-sectio nocet in juvenibus et in senioribus, 80; aëris mutatio quando conveniat, et quare, 84; quae suo tempore si non concedatur, quid agendum, 85.

Quotidiana febris quatenus dicatur, 70; quotidianae febres pro lubitu *duplices tertianae* appellari possunt, 280; *quotidianae* improprie aliquando appellantur, quae vel

tertianae duplices, vel quartanae triplices sunt, 76.

RACHITIDE, (DE) 596, 597.

Rachitis vera non est curanda catharticis, 382; rachitidis febribus infantum intermitt. succedere solitae curatio, 89.

Rationis humanae momenta quam sint varia et subtilia, 510, 511.

Recliva in dysenteria, 176; in febre contin. post usum clysterum et cathartico-rum, 50; in febribus intermitt. cortice Peruv. curatis, 288; in gonorrhoea virul. ex decocto lignorum, 317; in chorea S. Viti, 497, 569.

Refrigerans summum est catharsis post venae-sectionem, 506; refrigerantia in morbis acutis, 232; in febribus malignis, 509; in phrenitide instante, 494; in podagra, 435; externe applicata periculosa, 447; refrigerantia in fine morbi eum protrahunt, 50; idque maxime in grandaevis, 55.

Regimen in variolis quale conducat vel officiat, ex quo deduci debeat, 340, 341; regiminis calidioris in variolis noxae, 131, 133, 192, 221, 336, 337, 343; et in febre variolosa, 156, 157; in dysenteria, 168; in morbillis, 185; in febribus plerisque discrimina, 246; regiminis refrigerantis in cutis affectibus nocuentum, 565; in febre variolosa commoda, 157; in variolis confl., 337.

Remediorum ingentem sylvam quare non tradat Auctor, 21.

Renum calculus. [v. *Calculus*.]

Repellentia in podagra, externe applicata, quid mali praestent, 445, 447.

Res sex non-naturales peccantes corpora nostra ad hujus illiusve morbi epidem. generationem disponunt, 31; qui morbi tum varii exoriuntur pro constitutione anni et humorum dyscrasia, 240, 241.

Respiratio in pleuritide essentiali metu tussis ab aegro reprimatur, 245.

Rhabarbarum in dysenteria sine alio purgante leni exhibitum, quare non conducit, 171; cum cerevisia in infantibus, 504.

Rheumatici dolores nimium a lecto in febribus epidem. abstinendo, oriri possunt, 211; quidam pro scorbuti symptomatibus habentur, 259.

RHEUMATISMO, (DE) 255—261, 299—303, 556, 557.

Rheumatismus a scriptoribus neglectus, 256; rheumatismi historia, 256; curatio, 257, 556; anodynus figitur, et protrahitur, 258; a calore lecti intenditur, 258; febris pro morbo primario habenda, 239; non eodem vigore, febre depulsa, lacessit, non tamen ideo contemnendus, 256, 556; membra motu omni saepe ad mortem usque privat, 256; sponte saepe tandem desistit, 256; podagram aliquando mentitur, 417; rheumatismus inveteratus quomodo trac-

tandus, 260; venae-sectio quoties iteranda, et quando, 257, 258, 556; calefacientia venae-sectionis frequentioris causa esse possunt, 258; enemata e lacte saccharato, 258, 556; qualis diaeta, 257, 258; citius paregorica exhibenda ubi citius cathartica exhibentur, 302; dolores venae-sectione imminuti, non tamen omnino evanescent, 259; rheumatismi scorbutici descriptio, 260, 261; quasnam prae reliquis adoriatur, 261; videtur species affectus hyster., 261; corticis Peruv. longiori usui ortum saepe debet, 261, 281; curatio singularis, 261; rheumatismi curatio sola diaeta e sero lactis, loco phlebotomiae, 299; quibus conveniat istiusmodi curatio, et quibus non conveniat, 302; purgatio frequens atque anodynorum usus possunt phlebotomiae liberalioris vicem supplere, 302.

Risus ex hysterica affect. sine causa, 368, 375.

Roborantia, et cardiaca, in febris intermitt. autumn., 84; in hydropo, 470; in hysterica affect., 379 sq.

Rosa, in igne sacro occurrens, quid vocetur, 101.

Rubedo, in variolis, in interstitiis pustularum, 122, 126.

Ructus nidorosi in podagrae irregul. paroxysmorum intervallis, 414.

Sal absinthii cum succo limonum, ad vomitum, in ileo vero, 64.

Salia lixiviosa, in hydropo, ad diuresin movendam prae caeteris optima, 470.

Saliva in variolis confl., 125, 146, 566; *cardiacis* dictis praepropere incrassatur ita ut pernicies inducatur, 343.

Salivatio in hysterica affect. similis mercuriali, 374; in febre dysenter., 158, 179; febrem variolosam et ipsas variolas placide solvere solebat, 158; quomodo hic sub finem morbi excitetur, 152, 153; estque hic critica excretio, 154; salutaris quoque, 158; aliquando per ipsam Naturam in diarrhoeam vel in sudores profusos pervertebatur, 154. Salivatio mercurialis in lue venerea confirmata omnem numerum absolvit, 318; sed gonorrhoeam non valet sanare, 323; quomodo instituenda, 319 sq., 591; quonam unguento fricandae partes ad eam excitandam, et quatenus fricandae, 319, 322, 591; quod neque cathartica neque alia praeparantia salivationi debeant praemitti, 319, 321; quod, peracta salivatione, neque cathartica neque sudorifica in usum venire debeant, 321; diarrhoea superveniens quomodo cohibeatur, 320; cautela magni momenti observandae in naturis salivationi nimis resistentibus, 322; certis gradibus modificanda, 319, 320, 591, violenta nimis cathartico reprimenda, 321, 591, 592; si languescat nimis cito, quomodo stimulanda, 320, 591; dietam qualem exigit, 324, 325, 592; salivatio methodo

Auctoris instituta, minus periculosa, recidivae minus obnoxia, 325, 326. Salivatio in variolis confl. usu refrigerantium promovetur, et cardiacis calidioribus reprimatur, 158; in variolis anni '70, 189, 190; anni '74, 224; in variolis regular. confl., 125; individuus comes esse debet, 336, 564; non sistenda, 143; prodiit eruptionis initio, aliquando post, 125, 141, 564; minui et decrescere incipit 11mo die, 125, 127, 141, 142, 354, 564; quomodo promovenda, et sustentanda, 141, 146, 193; a paregoricis licet imminuatur, tamen non penitus cessat, 353; protrahenda narcoticorum itidem ope, 142; suppressum calore nimio, 141, cf. 191; et a pure resorpto, 336; suppressam ex salivae visciditate, emeticum juvare solet, 146.

Sanguinea massa repurgatur ordinario spatio dierum 14, aut circiter, 77.

Sanguinis color purulentus in febris inflammatorii detractus unde, 246, 247; sanguinis jactura in puerperis hystericis mala, 365; sanguis spirituum fons et origo, 378; per se in pueris imbecillior, 41, 142; in pleuritide vera qualis, 246, 247, 554; sanguis pleuriticorum sanguini similis reperitur in dysenteria inveterata, 177, 178; in febre epidem. ann. '73—'75, 207, 209; in febre erysipel., 263; in febre nova hyemali, 477, 488, 490; in febre pestil., 110, 112; in haemorrhagia narium, 268; in peripneum. notha, 253; in pestiferis, 112; in podagra, 435, 447; in rheumatismo, 257; in variolis confl., 357; post variolas vehementiores, 148; sanguis in febre contin. epidem. anni '65 a pleuriticorum sanguine differebat, 95.

SANGUINIS (DE) VOMITU, VEL ETIAM DE HAEMOPTOE, 268, 269, 599, 600.

Sanitas ex febre quando, 27.

Sarsaparilla in lue venerea quomodo agat, 103.

Scabies. [v. *Pruritus*.]

SCARLATINA (DE) FEBRE, 243, 244, 553.

Scarlatinae febris descriptio, 243; multos, sed infantes prae caeteris, infestat, 243; quo tempore incidat, 243; curatio simplicissima, 243, 244; si convulsiones vel coma initio eruptionis, infantibus praesertim, supervenerint, quid agendum, 244; febris decedens squamas farinosas relinquit, 217.

Scientia intuitiva non datur, qua fretus principia quis queat subternere, quibus mox superstruat, 465, 476.

Scioli quantum edant stragem, 295.

SCORBUTO, (DE) 607, 608.

Scorbutus non ita frequens apud nos, ac vulgo creditur, 259; scorbuti nomine plurimi donantur affectus, qui vel morborum fientium effecta sunt, vel reliquiae morbi non perfecte curati, 259; scorbuto

ascribitur diuturnitas morborum perversae curae debita, 54; quanam habeat symptomata, 607; quibusnam curetur, 607, 608; aliquando febris quartanae symptomata est, 74. *Scorbutus ubi desinit, ibi incipit hydrops*, vulgaris regula, quomodo accipiendi, 260.

Scrobiculus cordis in variolis dolet fere semper, 120.

Scroti inflammatio et tumor in gonorrhoea virul. unde oriatur, 311, 316; quomodo curetur, 318.

Secretio per faeces, et per flores, 62, 69.

Secundaria dicta febris, vel et putrida, vel murationis, variolis confl. superveniens, 141, 333, 354; quomodo excitetur, 335, 354, 513 sq.; in mitiori specie die 11mo, in mediocri genere 14to, in pejori 17mo fieri solet, 333, 514, 565; quo parcius sanguini pus admisceatur, eo levior, 336; remedium, 517.

Senes et senescentes febrem quartanam difficile ferunt, 74; item venae-sectionem in febribus, 41, 42; senes in febribus intermitt., catharticis debilitati, saepe in paroxysmi primo vigore diem obeunt, 84; morbis chronicis quare magis quam juniores obnoxii, 429; in podagra, sine exercitio, nunquam levamen obtinent, 444.

Serum lactis in dysenteria, 175, 576; in febre variolosa, diarrhoea vexante, 157; in rheumatismo, 300; in morbis quibusdam venae-sectionis loco substitui posset, 300.

Shanker, ulcusculum in pudendis ex lue venerea, in quibusnam contingat, et in quibusnam non, 209, 310.

Siccitas et sudatio, in febribus, species praecipue distinguunt, 236; siccitas partium externarum in febre contin. anni '61, 39; siccitas validissima anno '81 vere et aestate invaluit, 332; et variolas istius constit. acutiores reddidit, 332, 333.

Sideratio rusticis dicitur febris erysipelata, 262.

Simplicissimorum medicamentorum laus, 300.

Singultui quomodo medendum, 60, 61, 491, 492.

Sitis intensa in hydropicis, unde, 456; quomodo fallenda, 472.

Somnolentia variolas regular. discr. prodituras praecedere solet, 120.

Somnus in podagricis conciliatur vectione in curru, 444.

Sophistarum reprehensio Hippocratica, 462.

Spasmi epilepsiae persimiles ex hysterica affect., 365; ex lochiorum suppressione, 397.

Species morborum unde, 16; quid eas constituat ignoramus, 99.

Specifica pleraque dolo malo celebrari, 449; neque in acutis neque in chronicis habemus, 471; neque in contusionibus,

449; in morbis acutis, et chronicis requiruntur, 18; ad podagram ignota, 449; specificum in febribus intermitt. est cortex Peruv., 453; in lue venerea esset, quod sine evacuatione eam curaret, 312. [cf. *Medicamenta*.]

Speculationibus nimis addictorum Medicorum censura non minus rigida quam judiciosa, 362, 363, 465, 466.

Spermaceti in contusionibus non est specificum, 449.

Spinae cervinae syrupus in hydrope, 459.

Spiritus vini ut in chirurgia tantum usui veniret, optandum esset, 255; in ambustis, 255, 601; nunquam in assuetis subito ac derepente est interdicens, 255; ustulatus in tussi anni '75 nocet, 228; spiritus volatiles omnes ideo foetent, quia creaturae ignis, 392; et easdem possident virtutes, ex quacunque etiam animalium parte procedunt, 392; excitans in apoplexia, 570.

Spirituum copia destituitur sanguis in senibus, ac in juvenibus diuturno morbo confectis, 41, 42; debilitas hysterico affect. causans, aliquando adventitia est, 400; fons et origo sanguis, 378; subsidencia in hystericis, 368.

Sporadici morbi. [v. *Intercurrentes*.]

Sputum in pleuritide essentiali, quale, 245, 554; sanguineum in variolis confl., 128, 129, 147, 509; variolis superveniens, 519 sq.; quomodo curandum, 519; diaeta eo laborantibus aptissima, 524.

Squamae in febre scarlatina furfuraceae, 243; in variolis, 122, 124.

STATIONARIA (DE) FEBRE AB ANNO '85 AD '90, 550—552. cf. 486—513.

Stationariae febres quae, 50, 476, 478; unde pendeant, 179, 180, 239, 240; quomodo ab intercurrentibus epidem. differant, 240; tamen cum intercurrentibus saepe quoad causas externas conveniunt, 240; symptomata habent intensiora vel remissiora, pro modo quo se varia constitutionis tempora, ad quam pertinent, habeant, 181; unde *novae* apud vulgum existuntur, licet eadem sint, 180; station. febres sunt morbi plerique omnes, qui a pag. 37 ad 234, fuerunt descripti, 239; station. febris quaelibet, si Julio potissimum saeviat, autumno adveniente, magno epidem. cedere debet, 180; febris anno '75 tussibus superveniens autumno eadem erat quae Julio anni '73 ingressa fuerat, 206.

Sterilitas mulierum ab hydrope testium, ex hysterica affect. diuturna, 377.

Sternutatio morbillos praecedens, 184.

Stillicidium in gonorrhoea virul., 310.

Stragula in variolis ne obruant aegrum, 139; modica esse debent, ut in sanitate solet, 357; si calefaciant nimis, et auferantur, inde eruptio saepe acceleratur, 137; stragulis in morbillis anni '74 non obruendi erant infantes, 218.

Strangulatus uteri quid, 365; unde excitetur, 371, 372.

Structurae corporis humani cognitio quousque pertingat, 464.

Studia nimia podagricis nocent, 417, 439; melancholicos reddit homines, 370.

Stupor in febre epidem. ann. '73—'75., 213, 214.

Sudatio et siecitas in febris, 236.

Sudor Naturae methodus qua febrilem materiem expellit, 423, 507; artificialis in contusionibus, 450; coactus in febris, 246; in febris quibusdam elici potest, in aliis non, 104, 236, 237; in febre nova epidem., 477, 489, 492, 493; in febris intermitt., 280; in febre pestil., 108, 109, 113; quamdiu et quibus mediis continuandus, 114; in peste quam ratione ab Auctore excitetur, 113; et ejus ope pestilens fermentum melius dissipari quam evacuari per venae-sectionem, 108; in febre variol., 152, 153, 156, 157; in febre variolas comitante, 237; in podagra, 422, 423, 446; in tussi epidem., 228; in pruritu ferino, 264; in variolis periculosos, 139, 141, 143; sudore diffuentes in febre pestil. quomodo refocillandi, 115; sudores ad ciendos nihil aequo conducit ac capitis obvelatio, 113; nocturni convalescentium quomodo tollendi, 216; sudorum provocatio in nullo morbo, excepta peste, videtur convenire, et quare, 423; in morbis non arte medica, sed Naturae tantum ductu ciliendae, 422, 423; requiruntur in *παρακμή*, in paroxysmis febrium intermitt., in febris ejus constit., 212; ante materiae ejectionem sine periculo non expelluntur, 507; morbos vel febres levantes, qui sint, 212; importune sudores initio febrium exprimuntur, 508; anomali copiosiores, dysenterias ac febres variolarum anim. comitantes, 237; in febris suo genio permissis, temerarie extorquentur, 212; in juvenibus aegrius proliciuntur, 108; in omni malignitatis specie non conducunt ad eliminandas partes morbificas, 232; nocturni in febre epidem. ann. '73—'75, 216; in hysteriis, 374, 375; ad febres curandas ultra tempus opportunum protrahi non debent, 508; in febre dysent. anni '69, 178; adolescentibus hic initio extorsi, delirium iis inferunt stupidum, 183; in febre intermitt. paroxysmum finientes, 281, 284; quomodo in tertianis autumn. provocentur, 81; in febris, quae excolescente febrium intermitt. autumn. praedominio regnabant, 236; in febre variolosa, 156; principio symptomatice, non critici erant, 153, 154; in peste quare sanent, 232; vomitum et diarrhoeam hic illic sistunt, 113, 114; artificiales, an apostemata desiderata provocent, 104; nonnunquam funesti, 104; sudores in pestilent. morbis, 115; in podagra non tam Medici, quam Naturae provincia est, 423;

in variolis inopportune extorti vitandi, 127, 131, 141; in initio nimis expulsi, 109, 139, 143, 341; in discretis ante eruptionem in infantibus nunquam reperti, 120, 126; eo tempore in adultis discretas futuras praenuntiant, 123; in eruptione itidem, 121; eruptionis tempore vitandi, 139; cur tam avide ab aegris, eorum damno, urgeri soleant, 106; copiose manantes et sponte sua deficientes phrenitidem inferunt, 144; calefaciente regimine et calidis ubi urgentur, 126, 143; nimis propulsi quare mortem inferant, 126, 127; in variolis malignis ann. '61—'64, 93; ad sudores in variolis, ut ad sacram anchoram; foeminae confugiunt, 350; qui tamen saepe periculosi, 139, 140, 141.

Sudorifera eoma leve in febris excitant, 213; a vetulis et medicastis quotidie importune exhibita, 228, 507, 508; in comate febrili, a calefacientibus excitato, 494; febres saepe augent, 507; in febris quctid. et tert. recentibus, nondum typum indutis, periculum inferunt, 280; febrem novam epidem. non tollunt, 510; methodus curandi febres per sudorif., methodo per venae-sectionem et purgationes periculosior et magis incerta, 506 sq.; in quibusnam febris prosiunt, in quibus noceant, 75, 212, 213, 280, 294, 507, 510; in malignis quibusdam morbis pessima, in peste bona, 232; horum, in peste tractanda, incommoda quomodo solvenda, 109, 110; purgantibus mista in tertianis autumn., 81; sine purgantibus in tertiana duplici, 81; sudorif. quaelibet in lue venerca aequo prodesse possunt, 312; in peripneumonia, pleuritide et tussi, 228; in phrenitide a calefacientibus inducta, 494; in podagra, 419, 422, 423; in tussi, vel febre vel pleuresin anno '79 inferebant, 294.

Sulphureae aquae calidae in hysterica affect. quando adeundae, 387.

Suppuratio in pleuritide essentiali, 245.

Symptomata quaedam sunt media quibus Natura materiam peccantem, etc., excludit, 26, 27; pro symptomatibus haberi solent confusi Naturae, de statu suo dejectae, effectus, 13; nonnulla non tam morbo, quam Medico debentur, 12; peculiaria distincte percepta, in causarum morbificarum et indicationum curatarum cognitionem deducunt, 12, 13; vehementiora fiunt in morbis, si Natura, materiae morbificae vi oppressa, fatiscat, 27; sympt. febris contin. '61—'64 singularia, 39; quatenus in his febris emetico mire tollantur, 44; febrium intermitt. autumn., 73, 74; febrium intermitt. vernal., 88; in paroxysmo febrium intermitt. vulgaris, 70; febrium tertian. anni '61, 37; febrium stationar., 180, 181; in lue venerca, 311, 312; morbillis decedentibus supervenientia, 186, 187; anomala in variolis regular. consil.

aeque ac in discr., morbi quolibet statu, communia, 126, 128; quae in confl. 11mo die, et in discr. 8vo die, occurrunt, tanquam magni momenti expendenda, 126, 127; in variolis regular. discr. ex mala tractatione, 126, 127, 131, 143, 144; legitima in variolis regular. confl. initio eadem atque in discretis, sed atrociora, 122, 123; genuina variolarum regular. tam confl. quam discr., 120—126, 562—565; in variolis tempore invasionis, 336; variolarum regular. pessima et lethalia, tempore eruptionis, quomodo praeventantur, 139; variolarum confl. duo, non parvi momenti, in adultis salivatio, in infantibus diarrhoea, 125; lethalia, ubi, salivatione jam cessante, 11mo die extinguitur aeger, 127; quod lecto nimis cito affigantur, 137; in variolis regular. discr. mortis praenuntia, 93, 94, 126, 127, 563; variolarum discr. malignarum ann. '61—'64, 93, 94; in variolis a materiae repercussione ex frigore nimio, vel evacuationibus inopportunis, 147; in variolis a calido regimine, 221; a regimine nimis frigido, 221.

Syrupus chalybis quomodo fiat, 380. Syr. de meconio praestantissimus, 520; Auctoris laudano praefendus, 349; quae dosi exhibendus, 349; uncia una idem valet ac laudani liquidi gutt. xvj., 352; quum ferri nequeat, laudano utendum, 386; in variolis ad sesquiunciam una vice exhiberi aliquando debet, 352; ad sesquiunciam una vice in puero exhibuit Auctor, iterata vice, 349, 350; in variolis confl. juveni ad unciam propinatur, 357. Syr. de spina cervina, 459; exemplum ejus usus memorabile, *ibid.*

Tabacus in ileo fumo inflatus, specie enematis, 502.

TABIS DESCRIPTIO ET CURA, 608—611.

Tabes deplorata equitatione tanquam specifico curatur, 391; ex haemoptoe, a repetito cathartico, 269; a medicamentis pectoralibus, 294; ex pleuritide essentiali, 245, 246; tabes abdominalium partium in infantibus, 381.

Tegula Hybernica in contusis non est specificum, 449.

Tempestas morbis inflammatoriis producendis quae sit maxime idonea, 98; tempestates anni morbos quosdam proprios habent, 12.

Tempora, in uno febrium intermitt. paroxysmo, tria spectanda sunt, 68, 69.

TENDINIS (DE) PUNCTURA, 601. cf. 252.

Tenesmus quid sit, 177, 576; in dysenteria unde, 168, 177; adultis exitialis, infantibus benignus, 169; curatio corroborantibus solis, 177.

Terebinthina Cypria in gonorrhoea virul., 315.

Terrae effluvia morbos epidemicos varios gignere possunt, 220, 225, 428, 487.

Tertianae febris quanam dicatur, 70; tert. febres autumn. epidem. duorum mensium spatio cursum persolvunt, 32; praemature ingressi, non genuinum typum statim induunt, 33; ann. '61—'64 quibusnam symptomatibus ab aliis intermitt. tertianis discriminarentur, 37; quandonam invaserint, et extinctae sint, 37; tertianae autumnalis curatio, 81, 285; in infantibus et aetate vigentibus Naturae permittendae, 83; tertianae febres anno '71 grassantur verno tempore, 161; vernaes circa solstitium aestivum se subducunt, 32, 162; quartanarum typos nunquam induunt, ut faciunt autumnales, 76; anno '78 curabantur venae-sectione, emetico, et antifebrilibus amaris, 292; tertianae vernalis curatio sine Cortice, 292; curatio pro pauperibus, 292; tertianae duplicis curatio, 81, 82, 285, 286; quomodo recidiva praeveniatur, 285; vomitio in his febribus quomodo compescenda antequam Cortex exhibeatur, 285; infantum medicatio, 287; decoctum amarum quando praebendum, 288.

Testes feminarum (sive ovaria,) hydropo quomodo afficiuntur, 456.

Testiculorum rotatio quaedam in gonorrhoeae virul. initio, 310.

Theologia naturalis quid sit, 282.

Therapeia mala *malignitatem* in febribus dictam aliquando potius producit, quam venenosa quaedam morbi indoles, 96.

Theriaca Andromachi maximum est in quamplurimis morbis remedium, 388; in febre pestilenti, 113; in podagra, 427.

Tonsillarum dolor et inflammatio intermittentes autumn. diuturniores insequitur, 73; mortem prae foribus denuntiat, 80, 90.

Tophaceae concreciones ad articulos digitorum in podagra irregul., 413, 440.

Topica infantum corpora facile penetrant, 381.

Tormina ventris sine dejectione dysenteriam pari passu comitabantur, 160, 167; hyeme disperebant, 160, 167; quomodo curarentur, 167, 500, 501; in febre nova epidem., 499.

Tubera ossium, seu exostoses, in lue venerea, 311; quomodo curanda, 324.

Tumor abdominis in foeminis duplex, 457; in infantibus, 90, 381; tumor crurum in febribus intermitt. autumn., 90; in cubitis, ex podagra irregul., 413; faciei in variolis, evacuatio insignis, 127, 129, 141; si absens, mali ominis, 353; primo in facie excitatur, dein manuum et digitorum insequitur, 121, 125, 562; ab 8vo die usque ad 11um reperiri solet, tumque subsidere et in facie minui paulum, 127, 353, 354; post diem unum aut alterum recedere debet, 127; ab 11mo die usque ad pustularum in iis maturationem perstat, 353; et

ut serius adhuc quam ille faciei recedat, plurimi momenti est, 141; quomodo conservetur, 192; et promoveatur, 142, 144; tumor manuum in variolis, 129; pustulorum et faciei in variolis discr., 126; surarum in hydrope, 455; tibiurum ex hydrope, 367; tibiurum et aliarum partium in variolis anom., 219; tumores externarum partium in hysterica affect., 367; in peste vera, 104, 105; sine praegressa febre exorti, vix nocent, 99.

Tunbrigenses aquae in hysterica affect., 386; in ictero, 203.

Turbith minerale in lue venerea, 320; in gonorrhoea virul., 314.

TUSSES EPIDEMICAE ANNI '75, CUM PLEURITIDE ET PERIPNEUMONIA SUPERVENIENTIBUS, 226—234.

Tusses epidemicae, 226; quam causam habeant, 227, 229, 230; epidemicae curationem evacuationibus debent, 293; tussis sine febre quomodo tractanda, 227, 231; neque narcotica, neque liquores spirituosi, neque diaphoretica tuto usurpabantur, 228; nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur, 293, 294; quomodo curetur, 227 sq.; si febris nondum accersita, curatur sine venae-sectione, 227, 228, 231; venae-sectioni semel ad summum iterata sufficiebat, 230; catharsis finito morbo exhibeatur, 231; narcotica et spiritus calida periculosa, 228; pleuritides et peripneumoniam invitabant, 228; si pleuritis essentialis adesse videretur, quomodo curaretur, 227, 230; sudores non expellendi erant, 228. Tussis epidemicae anni '79 qualis, 293; si imperite tractaretur, accedebat febris, similis isti hyemali anni '75, 297; quomodo curaretur, 293—297. Tussis hysterica, 366; tussis oleo amygdalarum dulcium optime lenitur, 58, 59; tabellae praestantes ad tussim, 231; tusses hyeme qualibet, et sub ejus adventu, saepe affligunt, 226, 293, 332; in febre nova epidem., 488; febrium contin. symptoma, 58, 59; post febrem, 54; in morbillis, 185; quomodo tractanda, 185, 186; in morbillis anom. anni '74, 217; in pleuritide essentiali, 245; in podagra, 446, 615.

TUSSI (DE) ET PHTHISI, 605, 606.

TUSSI (DE) PUERORUM CONVULSIVA, 598. [cf. *Whooping-cough*.]

Tussis convulsiva puerorum et infantium curatur imprimis venae-sectione, 187; et repetita catharsi, 294; febrem comitem non habet, 293.

Ulcera phagedaenica in lue venerea, 312; ulcus glandis, (*a Shanker*), in gonorrhoea virul., 309, 310; ubi phimosin excitat, quid agendum, 318.

ULCERE (DE) VESICAE, 603, 604.

Unguenta purgantia in hydrope hypercatharsin insanabilem excitare valent, 473, 474; unguentum ad salivationem ex-

citandam, ex mercurio, quibus partibus applicandum, 319.

Urina designare potest operantem Naturam, dum impuras a puris partes secerit, 49; crassa, vel et tenuis, cruditatis indicium, 39; cruenta a calculo, quomodo excitetur, 521, 522; in diabete qualis, 289, 594; in febre contin. ann. '61—'64, 39; in febre hyemali, 477; in febribus intermitt., 289; in febre variolosa fallax, 152; in hypodipicis parca, 456, 467; in hysterici et hypochondriaci qualis, 368, 370, 374; in nephritide, 527; in peripneumonia notha, 253; in podagrae irregular. intervallis, 414; in regular. paroxysmo, 412; in variolis malignis, 94; in discretis regular., 144; in regular. incipientibus, 153; urinae ardor in gonorrhoea virul., 310, 588; suppressio ex hysterica affect., 367; in variolis confl., 129, 147, 357.

UTERI (DE) PRUDENTIA, 572.

Curatio fotu astringenti, 402, 572; hysterica affect. saepe infert post partum laboriosum, 402.

Uteri strangulatus. [v. *Strangul. uteri*.]

Uterus sexcentarum aerumnarum auctor, 370.

Vapores, sive *convulsiones*, promiscue vocari possunt affectionis hyster. effectus, seu hysterica passio, 200, 397; a vomitiis plus invitantur, quam a purgantibus 467; eorum frequens causa, 400.

VARIOLIS, (DE) 562—568.

VARIOLAE REGULARES ANNORUM '67, '68, ET PARTIS '69, 120—149.

Variolarum nulla unquam mentio apud Hippocratem, neque perspicua apud Galenum, 225; accurate ab Auctore per plures annos observatae, 224; harum essentia ignoratur, 129; in iis minus peccatur frigore, quam calore, 129, 148; inflammatio videntur esse singularis, cujus particulas Natura forma abscessuum eliminat, 129, 130, 336; quorum varios status percurrunt, 130; unde per abscessus ejicitur materies, 153, 154; febris, phrenitidi, maculis purpureis et similibus, prae aliis morbis obnoxiae sunt, 221, 509; ab aëris quadam crasi constitutionem epidem. producente oriri videntur, 96, 97; variolae epidem. regular. quando invadere soleant, 32, 120; statum adipiscantur, et vertantur in fugam, 32; anomalae quando invadant, 120; hyeme aliquando oboriuntur, ut anno '80 post febrem epidem., sed non epidemicae tunc erant, 332; epidem. factae nemini parcent, nisi prius hoc morbo affecto, 120; pro constitutione peculiari qua incessunt, vario se habent modo ac peculiaris generis sunt, 93, 119, 236; ad quodnam genus species quaedam singularis fuerit referenda, ex quibus constet, 236; quaelibet quo mitioris sunt speciei, eo citius earum pustulas ad maturitatem, et morbum ad finem perducunt,

219; sed eo tardius tum quoque erumpunt, 123; periculi plus vel minus inferunt, pro pustularum numero, 333, 334, 348; ubi copiosae prodeunt, unicum est in quo suppetias aegro initio morbi afferre potest Medicus, 334; pro diversa constitut. quemnam etiam diversum periculi terminum habeant, 219; in anomalas et in regulares ab Auctore dispesci solent, 119, 149; regulares et genuinae quare ita vocatae, 119; in confluentes discretas sive distinctas iterum dividuntur tam anomala quam regulares, 120, 513, 562; variolae confluentes et discretae quantum differant, 120, 122, 123, 138, 140, 333, 513, 514, 562, 563; methodo nova a Sydenhamio tractantur, 225; solebant calidiorum usu tractari, contraria tamen methodus feliciter cedit, 139, 511; triplicis generis describuntur, 219, 220, 333; constit. '61—'64 quare non describantur, 93; diris symptomatibus brevi jugulabant, 93, 94; ex variolis regul. constit. '67—'69 morbi historia et methodus medendi sunt desumendae, 119; hac benignae erant, 118; hasce comitabat febris variolosa, 118, 119, 150—159; et diarrhoea, 119, 158, 159.

Variolarum distinctarum symptomata, 120; historia, 121 sq.; in eruptione quomodo cognoscendae, 138; in adultis ingens in sudores propensio, variolas minime confluxuras praenuntiat, 120, 123, 562; in infantibus stupor et somnolentia, 120, 562; aliquando epileptici motus boni moris futuras, et non confluxuras, indicant, 120, 345, 346, 562; a primo insultu febris praecipue dominatur ad eruptionem usque, 126, 564; dolor in scrobiculo cordis, admota manu, 120, 151, 153, 562; in eruptionis statu pustulae quando considerandae veniant, 121, 136, 189, 562; symptomata prioris status minuuntur, 121, 123, 562; sudores in adultis persistunt, 121, 123; faucium dolor cum pustulis surgit et augetur, 121, 562; in maturationis statu, pustulae quales, 121, 122, 124, 128, 189, 562, 563; intervalla pustularum in facie qualia, 121, 122, 126, 562, 563; manus ac digiti intumescunt, 121, 125, 129, 562; in exarescentiae statu, pustulae decidere incipiunt, recedente faciei tumore, 122, 563; die 14to vel 15to funditus d'sparent in facie, in reliquo corpore noudum, 122, 563; phaenomena anomala a perversa tractatione, 126, 127, 131, 137, 143, 563; non moritur aeger ob retrocessum pustularum, sed quod facies non turgescat, 144; phaenomena anomala cum variolis confl. communia, 128, 129; phreutis, coma, 128, 563; maculae purpureae, pustulis interspersae, 128, 333, 565; pustularum subsidentiae et flacciditas, cum maculis nigris in harum summitate depressa, 128, 565; mictus et sputum sanguinis, 128, 129, 146, 565; urinae suppressio, 129,

146, 565; ex frigore sanguinis, mala rariora quam quae a nimio calore, 129, 148; attamen pustularum retrocessus, una cum diarrhoea adultis periculosa, et partium detumescencia, aliquando ex eo consequitur, 129, 147, 148, 221.

Variolarum confluentium historia, 122, 123, 333 sq.; salivatio eas in adultis, diarrhoea in infantibus comitari solet, 125, 143; quibus temporibus morbi febris dominetur, 126; quibus ut plurimum moriantur, 127, 514; quam plenum periculi hoc genus, 140, 333; quaedam phaenomena specialia habeant, tractadem cum discretis communia, praeprimis tempore invasionis, 122, 123; atrociora ubi reperiuntur quam in discretis, ut febris et alia, de confluentibus futuris tum constet, 123, 346; sudor spontaneus tantus non adest, quantus in discretis, 123, 563; diarrhoea eruptionem praecedens, 123; unde oriatur, 137; dolor in lumbis, vomitus, anxietas, &c., 122, 123, 346, 563; quo modo et quo tempore prodeant, 123, 124, 358, 563; erumpentes vix a morbillis, nisi tempore eruptionis, distinguuntur, 123, 564; post eruptionem febris ad multos dies adhuc exercuit, 123, 126, 138, 564; et si vehementior fuerit morbus, sub vesperam cum aliis symptomatibus exasperatur, 126; praesertim diebus intra 11um et 17um, 564; pustulae non in molem auctae, uti in discretis, 124; et depressiores multo sunt quam in illis, 148; pelliculae, quasi vesiculae rubrae, descriptio, 124, 564; pustulae manuum ac pedum majores quam faciei et reliqui corporis, 125, 564; magnitudo morbi unde aestimanda, 124, 333, 564; tibiae quoque tument in hac specie, 219; salivatio ptyalismo a mercurio excitato fere similis est, 125; ubi incipit desinere, quanam adsint symptomata, 127, 128, 222, 223, 564; facies quoque detumescit, sed ejus loco manus intumescere solent, aut debent, ob pustularum exiguitatem, 125, 127; diarrhoea non ita certo disruiat infantes, ac salivatio adultos, 125, 126, 143; salutem affert, non periculum, 148; quare necessaria haec sit excretio, 125; tempore desquamationis, pellicula in facie fuscior adhuc aliquando post 20um diem separatur, 124, 564; humeri et dorsi cuticula aliquando etiam deperditur, 124, 564; phaenomena anomala specialia, ex perversa tractatione, 127—129, 565; 11mo die pereunt, qui ex hac specie intereunt, 126, 127, 563; in crudiori adhuc genere moriuntur 16to die, in crudissimo 17mo, aliquando non ante 21um, 514, 565; horum causa sanguinis nimius fervor, vel sudor nimis extortus, 127, 191, 334, 335; primum est salivationis subita suppressio, 127, 141, 564; hoc symptoma solum omnes fere jugulat, qui in hac specie moriuntur, 147.

VARIOLAE ANOMALAE ANNORUM '70—'72, 188—194.

Variolae anomalae nigrae quales, 161, 162, 188—191, 218; primo atrociores, ultimo anno benignae sunt factae respectu generis, 188, 189, 191, 219; cur *dysentericae* vocatae, 161; distinctae quomodo a variolis regular. diser. fuerint discriminatae, 189; euratio, et diaeta, 191; anomalae confl. quomodo a regularibus confl. discreparent, 189, 190, 194; quomodo a morbillis et erysipellate distinguerentur, 190; discrimen die 14to aderat, aliquando 17mo, quo die elapso nullus moriebatur, 190, 219; furfures diu adhaerebant; stigmata foediora in cute, 190; notandum, has variolas per dysenteriam saepe sibi viam parasse, 190, 191.

VARIOLAE ANOMALAE ANNORUM '74, '75, 218—225.

Isti anni '70 similes, 218, 220; pluribus tamen dissidebant, 219; hinc species nova videbantur ex praecedente suborta, 219; pustulae quales, 219; salivatio, necnon faciei ac manuum tumor, hic quoque salutare, 224; post diem 20um adhuc trucidabant, 219; confluentes pestem perneciae aegrorum fere aequabant, 221; nec tamen nisi maturae necabant, 219; si discretas aliquando forent, non pejores erant aliis, 221; euratio, 221; spiritus vitrioli in his usus egregius, 222.

VARIOLIS (DE) CONFLUENTIBUS, 332—363.

Confluentes pessimae anno '81 epidemicae fiunt Londini, 332; exanthematum confluentium incitabatur aëris intemperie, 332; post eruptionem corpus copia pustularum calefiebat, 348; quo sedatior erat sanguis, eo majores et minus confluentes pustulae, 348; paregorica medicamenta erant quasi specifica, 348.

In variolis tractandis quomodo Medici fama periclitetur, 134, 135; quare ex iis plures divites moriantur quam pauperes, 140; indicationes cuidam fundamento superstruendae, 129; calidum nimis, acque ac frigidum nimis, regimen obest, 221; requiritur ut sanguinis ebullitio compescatur, et pustularum elevatio, atque faciei et manuum tumor, procuretur, 221; duo tempora; separationis, et expulsionis, 129; tempore separationis, ne ebullitio exorbitet, neque nimis langueat, 130; quo separatio tardior, modo non langueat, eo melius illa absolvitur, 131, 136; Natura sibi permissa materiam debito ordine ac via secernit et expellit, 131, 132; variolae primo non erumpentes minus timendae, quam quae praenature retrocedunt, 132; cavendum a regimine nimis calido, 131; ex quo alia plura mala, opposita methodo nunquam observata, 131, 132; cavendum itidem a regimine refrigerante nimis ne ebullitio

nimis langueat, 132; et pustulae quasi repressae detumescant, 132, 221; si confluentium metus adsit minimus, venae-sectio fiat, et emeticum propinetur, 132; aliquando tum melius erumpunt, 132; tempore expulsionis pustulae debito modo sustineantur, 130, 133; hoc tempore plus adhuc alio, cavendum a regimine calefaciente, 133; quomodo hoc noceat, 130 sq., 136, 221; quandonam cardiaca convenire possint, 135; vitandum ne aegrum frigori exponendo eruptionem impediamus, 134; hinc caloris gradus optimus, naturalis est, 134; hunc definire gradum sagacem Medicum expositulat, et quare, 134; euratio generalis ante eruptionem, 135—138; diaeta qualis, 136; calefacientibus ne acceleretur eruptio, 136; lecto addicere ante diem 4um, malum, 137; cardiaca quando exhibenda, 137; venae-sectio quandonam instituenda, 138.

Variolarum regular. diser. curatio specialis post eruptionem, 135; discretas fore unde constat, 138; omni prorsus periculo vacat, 139; diaeta qualis, 138, 139; quod in his venae-sectio sit supervacanea, 139, 140; nisi regimen calidius praecesserit, 139, 140; regiminis justo calidioris noxa, 131, 133, 513; evacuationum noxa, 132; frigoris sunt etiam nocuenta, 134; cardiaca quando utendum, 135, 139, 142; cardiacum quale, 137, 139; quo tempore aegrotus lecto addicendus, 137, 335; lecto damnari nimis praepropere, valde est perniciosum, 335—337; loci in lecto frequens permutatio, tum in hoc, tum in alio genere, est concedenda, 140, 141; solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblatae, 338, 339.

Variolarum regular. confl. curatio specialis ante eruptionem innititur eo, ut pustularum nimia frequentia praeventatur, 334; post eruptionem, 140—143, 334—346; hae periculosae admodum, 140; paregorica 11mo die exhibita mortem saepe antevortunt, 351, 352; cavendum ne materies exorbitet, et pustularum ingentem frequentiam procreet, 334, 340, 347, 353; et ut spirituum inordinatus motus, ab inflammatione partium externarum et puris acrimonia excitatus, compescatur, 348, 353, 354; curatio auspicanda est venae-sectio atque emetico, 347; et spiritu vitrioli in potu, 347; pytalismo potissimum perficitur, 141; a fundamento recte aut secus in primis diebus jacto maxime pendet, 336; paregorica in his quasi specifica, 348; nisi sint infantes qui corripiantur, 142, 349, 353; quo tempore morbi primum exhibenda, 351; prae aliis pytalismum promovent, 141; eorum exhibitum comoda, 142; paregoricorum quantitas, 352; exemplum eorum exhibitum in quodam Crosse, 350; epispasticum quo die appli-

candum, 354; allium incisum quo die plantis pedum applicandum, 354, 355; diæta, 355; casus Dⁿⁱ Cheut totam curationem complectens, 355, 356; emeticum dari potest die morbi 11mo in suffocationis metu, 146; in quo casu aëri exponendus est variolosus, 337; variolosis admiranda historia, 145; pustularum praepropera exclusio quantis stipetur incommodis, 340; infantis regimen in variolis erupturis, et a convulsione incipientibus, 345, 346; diarrhoea infantibus salutaris, 143; venae-sectio et catharsis quo demum tempore in convalescentibus variolosis sint celebranda, 148; mensium fluxum in variolis refrigerantia indicare, 192.

Variolarum discr. et confl. symptomatum curatio, ex methodo diversa ab illa Auctoris enatorum, 143, 144; symptomata ex regimine refrigerante, 129, 147; pustularum depressio in confluentibus non timenda, 148; post pustularum recessum curatio, 147, 148; variolarum eruptio cardiaca impediri potest, 136; eruptio festinata cur noceat, 136, 340; eruptio tardior signum discretarum, 138; neque unquam necavit, 132, 136; in variolis scrobiculus cordis dolet, 120; in confluentibus pendet curationis exitus a modo quo aeger primis diebus fuerit tractatus, 347; cum periculum a pustularum frequentia modo pendeat, hae omni ope coërcendae, 333, 334—347; discretæ medica ope non indigent, et sponte sua ac Naturæ vi se solvunt, 348, 358, 513; perversa tamen cura lethales fieri possunt, 513, 514; a lecto abstinentia quantum prosit, 137, 335, 337—341.

Variolosa febris ex constitutione pendens, si variolae prioribus saeculis nusquam comparuerint, neutiquam antea extitit, 225; unde pendere videatur, 155; ejusdem ac variolae regulares naturae fuit et prosapiae, excepta eruptione, 153; unde merito habetur variolarum soror, 158; pytalismo quomodo fugam sibi quaereret, 152, 153, 158; minus recte tractata, quibusnam cum symptomatibus ad septimanas 6 vel 8, nisi mors intercederet, protraheretur, 152; alia methodo quam variolae, licet morbus satis similis, curanda, 153; quibusnam fundamentis indicationes curativæ superstrui possint, 154, 155; rei summa erit inflammationem sedare evacuantibus et contemperantibus, 155; regimine refrigerante tractanda, 156, 159; anno '68 in diarrhoeam, introversione ad intestina, mutata est, 158; in variolis quandonom adsit, remittat, redeat, 123, 126; in variolis confl. etiam ad multos dies ab eruptione discruciatur; in discretis contra, 121, 123; in febris variolas anomal. comitantibus, cur sudores anomali, qui simul copiosiores adfuere, nihil emolumenti praestiterint, 237.

Vegetabilia ad podagram digestiva quae

sint, 424, 425; species aliquot eorum permistae plus faciunt quam unicum simplex, 425; vegetabilia fermentatione in vinum et acetum vertuntur, 40.

Venae membri vexati, in podagra vigente dolore, tument, 411.

Venae-sectio quibus noxia, et quibus utilis, 41, 42, 47; in omnibus morbis epidem. debet emeticum praecedere, ubi utrumque indicatur, 44; item catharsin, 295, 506; ubi phlebotomia liberalior non permittitur, potest suppleri usu enematum, 47; suppletur etiam purgatione frequenti, atque anodynorum usu, 302; infantibus succurrit, pariter ac adultis, 187; convulsionibus puerorum dentientium specifice conducit, 187; quod vena in lecto sit secanda, quo facilius phlebotomia ferant, 254; venae-sectio in angina, 266, 559; in apoplexia, 570; in chorea S. Viti, 495, 496, 497, 568; in colica biliosa, 195; in colica hysterica, 201, 202; corticis Peruv. usum ne praecedat in quartanis, 82; in diarrhoea non exigitur, 173; sed in diarrhoea post morbillos, 562; in diarrhoea variolosa, 159; in dysenteria, 171, 175, 177; in quibusdam febris prodest, in aliis nocet, 41, 42; in febre acuta cum mictu cruento et petechiis, 359, 360; in febris contin. aliquando non prodest, 48; quomodo dirigenda in his, 41, 42; si ex intermitt. autumn. natae, nocet, 48; in febre dysenterica, 181; in febre epidem. nova, 477, 478, 490; in infantibus qualis, 504; in febre erysipel., 263; in intermitt. autumn. nocet, 80, 289; vernalet itidem prolongat, 73, 75; in febre morbillosa non ferebatur, 218; in febre pestilent. largissima juvabat, parcius nocebat, 106, 110, 111, 112; methodum tamen suam mutat Auctor, 112, 113; in febre quartana junioribus et senioribus nocet, 80; in febre scarlatina cur rejiciatur, 243; in febre tertiana, 37; in febre ex tussi male curata, 297; in febre variol., 155, 158; in gonorrhoea virul., 316; in haemorrhagia narium, 268; in hysterica affect., 378, 379, 383, 385; quandonom ante catharsin et laudani usum, 393; hanc affectionem saepe invitat, 371, 377; in hystericae affect. paroxysmo, 393; in lue venerea ante salivationem non instituenda, 319; maniae aliquando causa, 91, 92; in mensium immodico fluxu, 401; in mictu cruento a calculo, 522; ex febre acuta, 359, 360; ex variolis confl., 519; in morbillis, in infantibus, 186; post morbillos, si diarrhoea, 562; in morbis chron., 430; in nephritide ex calculo, 395, 527; si morbus ex hysterica affect., omittenda, 201, 395; in nervosis affect., 495; in peripneum. notha, 253; in peste totum curationis negotium in copiosa venae-sectione collocat Syd., 106, 107; in phrenitide, 56; in pleuritide, 229, 230, 247, 254; in pod-

agra ingenter nocet, 419; in juvenibus vino exalefactis, initio paroxysmi, 419; ubi metastasis materiae ad pulmones, 446, 447, 615; in pruritu ferino, 265, 559; in rheumatismo, 257, 556; frequenter iterata aegros aliis morbis obnoxios reddit, 299; serum lactis copiose haustum ejus loco substituitur, 299, 300; in rheumatismo inveterato, 260; in scroti tumore et dolore vehementi, a lue, 318, 590; in tussi epidem. anni '79, 293; in variolis, 132, 223, 224, 347, 565; ubi phrenitis, quia facies non tumet, 144; tamen in hoc morbo minus quam aëris temperatio, vel catharsis iterata, morbi violentiam cohibet, 338; in initio ubi celebratur, fit praecipue ut mictus sanguineus, maculae purpureae, et alia, vitentur, 138; quando nocere possit, 132; si inopportuna fuerit, pustularum recessus, nec non faciei ac manuum detumescientiae, causa esse potest, 135; si justa, in confluentibus erumpere pustulas aliquando facit, 132; in variolis discr. potius nocua, 140; si morbus fuerit vehementior, pustulis jam deciduis, 148; in agone mortis, 144, 145; post variolas confl. pessimas curatas, 357; in contusionibus, 449, 450, 602; venae-sectionis non congruentis, in febris, effecta, 41, 42.

Venati a sublato corrosivo assumpto curatio sola aqua simplici, 301.

Venenum Medici in febre maligna, per calefactantia expellendum putarunt, 509.

Venter induratus in febris intermitt. autumn. diuturn., 73, 74; in infantibus febricitantibus, 89.

Ventriculi debilitas, podagrae inveteratae sequela, 445.

Venus in podagricis nocet, 441; praematura et nimia podagram advocat, 409, 417, 614.

Vertigo, in variolarum initio, has confusus praenuntiat, 346.

VESICAE (DE) ULCERE, 603, 604.

Vesicatoria in apoplexia, 570; in comatosi affect. variolas praecedentibus, 346; in comate febrili a calefactantibus, 494; in febre ex tussi male tractata, 297; in febre epidem. nova, 490; in hydrope gangraenam invitat, 474; in phrenitide a calefactantibus, 494; in tussi epidem., 294; in variolis confl., 354.

Vesiculae in variolis confl. anni '70, 189.

Vestium hyemalium depositio quousque sit differenda, 241.

Vetulae sudoriferis suis quam saepe noceant, 507, 508.

Vibices seu maculae in cute nigrae quomodo excitentur, 109.

Vigiliae quo pacto tractandae, 56; quomodo consopidandae post febrem sine narcoticis, 58; post catharsin et venae-sectionem omnium maxime vires subruunt, 438; vespertinae plus nocent quam dilu-

culo surgere, 438, 439; in variolis discr. paregorici usum suadent, 139.

Vini compositio quanam nocumenta secum trahat, 434, 435; vino assueti, in senio aquam aut aquosa sumentes brevi intermellantur, 435, 438; vinum et acetum fermentatione vegetabilium producuntur, 40; immodicum coctiones subvertit, 434, 435; modicum, ubi cortex Peruv. nihil amplius efficit, rem saepe absolvit, 288; antidotalis instar, pestem potius accersit quam praecavet, 102; in cutis eruptionibus, 265; in febris intermitt., 286; in gonorrhoea virul., 315; in hydrope, 471; in podagra, 434, sq.; in variolis confl., 355.

Vinum Canariense et Hispanicum in diabete, 290; in dysenteria ex torminibus ventris, 501; in hysterica affect., vel solum vel aromatisatum, 388; in infantibus purgantibus debilitatis, cum herbis roborantibus, 381; in podagra, 438, 446; in variolis anom. semicoctum, 193, 223; Malaganum, vel Falernum, sive Muscatum, in tussi post febrim contin., 54; vinum medicatum in hydrope, 471, 472.

Viri hydrope, aetate praesertim ingravescente, afficiuntur, 455; sedentarii, ut foeminae, hysterici affect. tentantur, 364.

Virulenta materia in gonorrhoea per glandis substantiam penetrans, 309, 310.

Viscera debilia et putrefacta in hydrope evacuandia vetant, 469; in podagra irregul. quando periculose afficiuntur, 414; adeo ut tandem mors insequatur, 416.

Vitrioli spiritus quibus in morbis non conveniat, 492; in febre acuta cum mictu cruento et petechiis, 360; in phrenitide febris epidem. anni '74, 215; in variolarum initio, 347, 565; in variolis anom. nigris pessimis, 222.

Vomendi praeparatio emeticum indicat, 43, 110.

Vomitio in peste quomodo sistatur, 113, 114; vomitiones ex hysterica affect. aliorum morborum prae se ferunt speciem, 394, 395; vomitiones virides non semper humorum depravationem denotant, 202.

Vomitiorum ex croco metall. infra adulescentiam constitutis non propinandum, 46; in hydrope, ex croco metall., 467, 468; in hysterica affect., 373, 376, 377; in podagra, 420; in apoplexia, 570; in colica bil. ex zythygala, 195; diarrhoeam in febris, vix astringentibus obediunt, fugat, 43, 44; eandem in febris contin. arcet, sed in febris inflammatoriis potius excitat, 61; in febre pestilenti., 110; venae-sectionem semper insequatur, ubi utroque indigemus, 42, 43; omni tempore febris, si occasio jubet, modo vires dentur, assumendum, 45, 61; in febris intermitt. vernal., 75; in tertiana vernali anni '71, 292; in variolis initio morbi an conducat, 132; ubi symptomata eas confluentes fore

indicant, initio aegrum refocillat, 347, 356; hinc in iis, simul una cum venae-sectione, ubi harum suspicio adest, praescribendum, 133, 565; dein, ubi saliva spissa facta 11mo die quasi suffocat, propinandum, 146.

Vomitum et alvum moventia simul in hydropse proponuntur, 462, 469; vomitus capitis motu provocatur, 394; e corticis Peruv. usu, 287; ex febre epidem. nova, 499; ex hysterica affect., 367; si enormes sint, anodynorum usum exigunt, 392, 393,

394; in variolarum initio, si enormes, confluentes eas fore praedicant, 346.

Yaws, in insulis Caribes morbus, 308.

Zythogala emetici actionem faciliat, 44; in cholera, 165; in colica biliosa, 195, 577; in dysenteria, 172; in febre acuta cum mictu cruento et petechiis, 360; cum salvia incocta, in febris intermitt. autumn., 81; et in pestilent. morbis, 114; cum rad. althaeae in podagra, ubi nephritis adest, 447, 527, 572.

INDEX FORMULARUM ET MEDICAMENTORUM^a.

Numerus formulam designat.

Abrotonum, vel potius *Abrotonum*, ἀβρότονον. (*Artemisia Abrotonum*, Linn.) [v. *Folia*.]

Absinthium Romanum. (*Artemisia Pontica*, Linn.) [v. *Conserva*, *Folia*.]

Absinthium vulgare. (*Artemisia Absinthium*, Linn.) [v. *Aqua*, *Extractum*, *Folia*, *Summitates*, *Vinum*.]

Acacia vera. [v. *Gummi Arabicum*.]

Acanthus mollis. [v. *Branca Ursina*.]

Acetum Stillatum, vel Destillatum, 17, 66, 68, 114, 205.

Achillea Millefolium. [v. *Millefolium*.]

Acidum Sulphuricum. [v. *Vitriolum*.]

Acorus Calamus. [v. *Calamus Aromaticus*.]

Adiantum Capillus Veneris. [v. *Capillus Veneris*.]

Agaricus (*Boletus Pini Laricis*, Linn.)

Trochiscatus, 16, 39, 168.

Agrimonia. (*Agrimonia Eupatoria*, Linn.) [v. *Folia*.]

Ajuga reptans. [v. *Bugula*.]

Albumen Ovi, 48, 176.

Alkermes, vel Kermes. (*Coccus Ilcix*, Linn.) [v. *Confectio*, *Succus*.]

Althaea. (*Althaea officinalis*, Linn.) [v. *Radix*, *Syrupus*, *Unguentum Dialthaeae*.]

Alumen, (*Potassae Alumino-Sulphas*), 49, 240.

Ambra Grisea, (*Physeter macrocephalus*, Linn.) 118. [v. *Electuarium*.]

Ammonia. [v. *Sal Ammoniacum*, *Sal Volatile*, *Spiritus Cornu Cervi*.]

Ammoniacum, vel Armoniacum. [v. *Gummi*, *Sal*.]

Amygdala Amara. (*Amygdalus communis*, Linn.) [v. *Oleum*.]

Amygdala Dulcis, (*Amygdalus communis*, Linn.) 34, 62, 67, 71, 164, 233. [v. *Oleum*.]

Anchusa officinalis. [v. *Buglossum*.]

Anemone Hepatica. [v. *Hepatica*.]

Angelica, et Angelica Hispana, (*Angelica Archangelica*, Linn.) condita, 18, 78, 93, 135, 205, 266. [v. *Radix*, *Semina*.]

Anisum. (*Pimpinella Anisum*, Linn.) [v. *Semina*.]

Anthemis nobilis. [v. *Chamaemelum*.]

Anthos. (*Rosmarinus officinalis*, Linn.) [v. *Conserva*.]

Antimonium. [v. *Crocus Metallorum*.]

Apis. (*Apis mellifica*, Linn.) [v. *Cera*, *Mel*.]

Apium. (*Apium graveolens*, Linn.) [v. *Radix*.]

Apium Petroselinum. [v. *Petroselinum*.]

Apozema. [v. *Decoctum*.]

Aqua distillata composita in podagra, 94, 267; in rheumatismo scorbutico, 42; in scorbuto, 262; in ulcere vesicae, 254.

Aqua Absinthii magis Composita, 139.

Aqua Borriginis, 4.

Aqua Bryoniae Composita, 75, 80, 83, 111, 133, 141, 184, 185, 210, 230, 237.

Aqua Cardui Benedicti, 20, 46, 100, 119, 149, 174.

Aqua Cerasorum Nigrorum, 4, 9, 10, 25, 29, 52, 75, 108, 120, 121, 144, 147, 155, 162, 179, 181, 192, 248.

Aqua Cichorii, 214.

Aqua Cinnamomi Hordeata, 4, 25, 65, 66, 68, 71, 88, 116, 120, 123, 192, 197, 199, 244.

Aqua Citrii, vel totius Citrii, 4, 5.

Aqua Cordialis frigida Saxoniae, 5.

Aqua Epidemica, 10, 25, 46, 121, 144, 147, 154, 174, 192.

Aqua Epileptica, vel Antiepileptica Langii, 108, 111, 181, 184, 185, 187, 236, 237.

Aqua Florum Aurantiorum, 188.

Aqua Florum Paralyseos, 22, 23, 66, 68, 104, 106, 156, 158.

Aqua Fragorum, 5, 25, 192.

Aqua Gentianae Composita, 139, 140.

^a Singulorum e quibus medicamenta quaedam composita (e. g. *Diascordium*, *Theriaca*, &c.) confecta sint enumeratio e Pharmacopoeia aliqua veteri quaerenda est.

Aqua Germinum Quercus, 68, 88, 116, 199.

Aqua Hordei, 34, 61, 62, 67, 164, 223, 233.

Aqua Lactis Alexeteria, 120, 121, 139, 147, 162.

Aqua Lactucae, 22, 40, 102, 106, 158, 169.

Aqua Mirabilis, 2, 23.

Aqua Nymphaeae, 40, 68, 102, 169.

Aqua Papaveris Erratici, vel Rhoeados, 2, 11, 33, 114, 163.

Aqua Paralyseos. [v. *Aqua Florum Paralyseos*.]

Aqua Plantaginis, 48, 66, 68, 71, 84, 88, 116, 176, 189, 199, 206, 241.

Aqua Portulacae, 11, 22, 40, 102, 106, 158, 169.

Aqua Raphani Composita, 261.

Aqua Rosarum, 34, 64, 107, 159, 164, 226, 233. Aqua Rosarum Rubrarum, 48, 176, 189.

Aqua Rosarum Damascenarum, 25, 120, 192.

Aqua Rutae, 75, 83, 111, 133, 184, 185, 210, 230, 237.

Aqua Scordii Composita, 4, 20, 25, 149, 192.

Aqua Spermatidis Ranarum, 48, 176, 189, 235.

Aqua Theriacalis Stillatitia, 5, 7, 15, 20, 46, 149, 174.

Aqua Ulmariae, 15.

Aqua Vitae, 13, 99.

Argilla Bolus flava. [v. *Terra Lemnia*.]

Argilla Bolus rubra. [v. *Bolus Armena*.]

Aristolochia. (*Aristolochia longa*, et *Aristolochia rotunda*, Linn.) [v. *Radix*.]

Aristolochia Serpentina. [v. *Serpentaria Virginiana*.]

Armoniolum. [v. *Ammoniolum*.]

Artemisia Abrotanum. [v. *Abrotanum*.]

Artemisia Absinthium. [v. *Absinthium vulgare*.]

Artemisia Pontica. [v. *Absinthium Romanum*.]

Arun. (*Arun maculatum*, Linn.) [v. *Pulvis, Radix*.]

Asparagus. (*Asparagus officinalis*, Linn.) [v. *Radix*.]

Asplenium Ceterach. [v. *Ceterach*.]

Asplenium Scolopendrium. [v. *Lingua Cervina*.]

Assa Foetida, (*Ferula Asa foetida*, Linn.) 82, 85, 141, 207, 209.

Aurantium, (*Citrus Aurantium*, Linn.) 127, 220, 263. [v. *Cortex, Flavido, Flores, Pulpa, Succus, Syrupus*.]

Aurum. [v. *Folium*.]

Avena. (*Avena sativa*, Linn.) [v. *Farina*.]

Axungia Porcina, 72, 227, 238.

Baccae Juniperi, 54, 92, 110, 183, 232.

Balsamodendron Gileadense. [v. *Opobalsamum*.]

Balsamodendron Myrrha. [v. *Myrrha*.]

Balsamum Lucatelli, 70, 234, 256.

Balsamum Peruvianum, (*Myroxylon Peruiferum*, Linn.) 74, 80, 112, 132, 141, 196, 229, 260.

Balsamum Sulphuris (*Oleum Sulphuratum*,) anisatum, 126; terebinthinatum, 143.

Beccabunga. (*Veronica Beccabunga*, Linn.) [v. *Folia*.]

Berberis. (*Berberis vulgaris*, Linn.) [v. *Conserva*.]

Betonica. (*Betonica officinalis*, Linn.) [v. *Folia*.]

Bezoar. (*Calculus Bezoar*, Linn.) [v. *Lapis*.]

Boletus Pini Laricis. [v. *Agaricus*.]

Bolus astringens in diarrhoea, 194; cardiacus in febre depurat. ann. '61—'64, 146; chalybeatus in affectione hyster., 79, 136; purgativus in ictero, 31; sudoriferus in febre pestil., 19, 148; sudorif. in pruritu ferino, 45, 173; e zedoaria in colica hyster., 202.

Bolus Armena, (*Argilla Bolus rubra*, Linn.) 53, 69, 70, 87, 115, 198, 231, 241, 242.

Borrage. (*Borago officinalis*, Linn.) [v. *Aqua, Flores*.]

Bos Taurus. [v. *Vacca*.]

Boswellia Serrata. [v. *Olibanum*.]

Branca Ursina. (*Acanthus mollis*, Linn.) [v. *Folia*.]

Bruscus. (*Ruscus aculeatus*, Linn.) [v. *Radix*.]

Bryonia Alba. (*Bryonia alba*, Linn.) [v. *Aqua, Radix*.]

Buglossum. (*Anchusa officinalis*, Linn.) [v. *Flores*.]

Bugula. (*Ajuga reptans*, Linn.) [v. *Folia*.]

Butyrum insulsum, 17.

Calamintha vulgaris. (*Melissa Calamintha*, Linn.) [v. *Folia*.]

Calamus Aromaticus. (*Acorus Calamus*, Linn.) [v. *Radix*.]

Calculus Bezoar. [v. *Bezoar*.]

Calculus Margarita. [v. *Margarita*.]

Calomelas Torqueti, (*Hydrargyri Chloridum*,) 195, 196.

Cancer. (*Cancer Pagurus*, Linn.) [v. *Chelae*.]

Capillus, vel Capilli, Veneris. (*Adiantum Capillus Veneris*, Linn.) [v. *Folia, Syrupus*.]

Carduus Benedictus. (*Centaurea benedicta*, Linn.) [v. *Aqua, Folia*.]

Caruun. (*Carum Carui*, Linn.) [v. *Semina*.]

Caryophyllata. (*Geum urbanum*, Linn.) [v. *Radix*.]

Caryophyllus. (*Caryophyllus aromaticus*, Linn.) [v. *Oleum, Pulvis, Syrupus*.]

Cassia (*Cassia Fistula*, Linn.) Extracta, 39, 168.

Cassia [v. *Senna*.]

- Castor. (*Castor Fiber*, Linn.) [v. *Castoreum*.]
 Castoreum, 74, 75, 80, 81, 82, 85, 132, 133, 141, 142, 207, 209, 229. [v. *Tinctura*.]
 Cataplasma emolliens in punctura tendinis, 38, 245.
 Centaurea benedicta. [v. *Carduus Benedictus*.]
 Centaurium Minus. (*Erythraea Centaurium*, Persoon.) [v. *Extractum, Folia, Summitates*.]
 Cera flava, (*Apis mellifica*, Linn.) 17.
 Cerasum Nigrum. [v. *Aqua*.]
 Cerasus. (*Prunus Avium*, Linn.) [v. *Cerasum Nigrum*.]
 Cerevisia medicata in hydropse pro pauperibus, 217, 220; in podagra, 94, 267; in rachitide, 239; in scorbuto, 263; purgativa, 127.
 Cerevisia Brunsvicensis, 42, 94, 267.
 Cervus. (*Cervus Elaphus*, Linn.) [v. *Cornu*.]
 Cetus. (*Physeter Macrocephalus*, Linn.) [v. *Ambra Grisea*.]
 Ceterach. (*Asplenium Ceterach*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Chalcitis. (*Ferri Sesquioxylum impurum?*) [v. *Emplastrum Diapalmæ*.]
 Chalybs, 205. [v. *Limatura*.]
 Chamaedrys. (*Teucrium Chamaedrys*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Chamaemelum, vel Chamomilla. (*Anthemis nobilis*, Linn.) [v. *Flores, Folia*.]
 Chamaepitys. (*Teucrium Chamaepitys*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Chelae Cancerorum. [v. *Pulvis*.]
 Chelidonium Majus, (*Chelidonium majus*, Linn.) 30, 204.
 China. (*Smilax China*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Cichorium. (*Cichorium Intybus*, Linn.) [v. *Aqua, Radix, Semina, Syrupus*.]
 Cichorium Endivia. [v. *Endivia*.]
 Cinchona. [v. *Cortex Peruvianus*.]
 Cineres Foliorum Abrotani, 251.
 Cineres Genistae, 216.
 Cinnamomum. (*Cinnamomum Zeylanicum*, Nees.) [v. *Aqua, Cortex, Oleum, Pulvis*.]
 Citrium. [v. *Aqua, Conditura, Cortex, Semina, Succus, Syrupus*.]
 Citrus. (*Citrus medica*, Linn.) [v. *Citrium*.]
 Citrus Aurantium. [v. *Aurantium*.]
 Citrus Limonum. [v. *Limonium*.]
 Coccinellae, (*Coccus Cacti*, Linn.) 19, 148, 161.
 Coccus Cacti. [v. *Coccinellae*.]
 Coccus Ilicis. [v. *Alkermes*, vel *Kermes*.]
 Cochlearia Hortensis. (*Cochlearia officinalis*, Linn.) [v. *Conserva, Folia, Semina, Spiritus*.]
 Colchicum. [v. *Hermodyctylus*.]
 Collyrium in ophthalmia, 189.
 Conditura Citriorum. [v. *Syrupus*.]
 Confectio Alkermes, 14, 154.
 Confectio de Hyacintho, 68, 69.
 Conserva Absinthii Romani, 18, 78, 82, 93, 109, 135, 182, 205, 209, 218, 26 i.
 Conserva Anthos, vel Rorismarini, 14, 18, 109, 154, 182, 187.
 Conserva Berberis, 105, 157.
 Conserva Cochleariae Hortensis, 41, 93, 218, 261, 266.
 Conserva Cynorrhodi, vel Cynosbati, 69, 105, 157.
 Conserva Flavedinis Aurantiorum, 18, 53, 78, 93, 109, 135, 182, 187, 205, 229, 231, 266.
 Conserva Florum Borraginis, 14, 154.
 Conserva Florum Buglossi, 14, 154.
 Conserva Florum Salviae, 187.
 Conserva Lujulae, 41, 69, 105, 157, 261.
 Conserva Rosarum Rubrarum, 70, 125, 126.
 Conserva Rosarum Siccarum, 87, 198.
 Conserva Rutae, 82, 209.
 Consolida Major, vel Symphytum. (*Symphytum officinale*, Linn.) [v. *Radix, Syrupus*.]
 Contrajerva, (*Dorstenia Contrajerva*, Linn.) 6.
 Convallaria majalis. [v. *Lilium Convallium*.]
 Convolvulus Scammonea. [v. *Scammoneum*.]
 Corallium Rubrum, (*Isis nobilis*, Linn.) 53, 69, 87, 115, 138, 198, 229, 231. [v. *Electnarium, Syrupus*.]
 Coriandrum. (*Coriandrum sativum*, Linn.) [v. *Semina*.]
 Cornu Cervi Ustum, 161, 193. [v. *Rassura, Spiritus*.]
 Cortex Aurantiorum, 42, 94, 110, 137, 183, 267.
 Cortex Cinnamomi, 138.
 Cortex Citrii conditus, 14, 154. [v. *Syrupus*.]
 Cortex medianus Fraxini, 16.
 Cortex Granatorum, 12, 53, 87, 91, 190, 198, 231.
 Cortex Peruvianus, (*Cinchonae species*), 50, 51, 52, 150, 151, 152, 155.
 Cortex Quercus, 65, 91, 190, 244.
 Cortex interior Sambuci, 215.
 Cortex medianus Tamarisci, 16.
 Cortex Ulmi, 21, 180.
 Cremor Tartari, (*Potassae Bicartras*), 31, 105, 157, 205.
 Crocus, vel Crocus Anglicanus, (*Crocus sativus*, Linn.) 13, 19, 26, 82, 131, 148, 205, 209. [v. *Flores*.]
 Crocus Metallorum. (*Antimonii Sesquioxylum cum Antim. Sesquisulphur*.) [v. *Infusio*.]
 Cucumis Melo. [v. *Melo*.]
 Cucurbita Pepo. [v. *Pepo*.]
 Curcuma. (*Curcuma longa*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Curcuma Zedoaria. [v. *Zedoaria*.]
 Cuscuta Epithymum. [v. *Epithymum*.]
 Cydonia. (*Cydonia vulgaris*, Persoon.) [v. *Semina, Syrupus*.]

Cynorrhodon, vel Cynosbaton. (*Rosa canina*, Linn.) [v. *Conserva*.]

Decoctum album, 193; amarum purgativum, 130; aperiens et antiscorbuticum, 123; aperiens in ictero e colica bil., 30, 204; astringens in vomitu sanguinis, 243; diaeteticum, 122; diaetet. in podagra, 95; pectorale in contusionibus, si partes internae laedantur, 249; pector. in morbillis, 27, 177; pector. in pleuritide, 35, 165; purgans post febrim intermitt. autumn., 16; refrigerans in febre station. ann. '85—'90, 107, 159; e sambuci cortice in hydropse, 215.

Decoctum Amarum, 56, 130, 256, 260.

Decoctum Commune pro Clystere, 3, 145, 170.

Decoctum Pectorale, 27, 35, 165, 177, 249, 265.

Decoctum Vulnerarium, 69.

Diagrydium, (*Scammonium cum Cydoniis praeparatum*), 58, 221.

Diaseordium, 12, 53, 69, 194, 231.

Dorema Ammoniacum. [v. *Gummi Ammoniacum*.]

Dorstenia Contrajerva. [v. *Contrajerva*.]

Draconis Sanguis. [v. *Sanguis Draconis*.]

Eclegma. [v. *Linctus*.]

Elaterium, (*Momordica Elaterium*, Linn.) 213.

Electuarium antiscorbuticum, 41, 261; aperiens in lochiorum suppressione, 82, 209; astringens in fluxu mensium immodico, 87, 198; astring. in mictu sang. e febre acuta, 69, 70; cardiacum in affectione hyster., 78, 185; card. in mania communi, 18; e cortice Peruv. in febre intermitt., 50, 150; digestivum in hydropse, 218; digest. in podagra, 92, 93, 266; paregoricum in apoplexia, 187; refrigerans in febre station. ann. '85—'90, 105, 157; roborans in diabete, 53; rob. in febre intermitt., 14, 154; rob. in fluore albo, 231; rob. in ictero communi, 205; stomachicum in chorea S. Viti, 109, 182; stom. in febre intermitt., 56.

Electuarium Diacatholicon, 61.

Electuarium Diacorallion. [*Species*.]

Electuarium Diambrac. [v. *Puleis*.]

Electuarium de Ovo, 19, 45, 146, 148, 173.

Electuarium e Succo Rosarum, 31, 59, 61, 97, 100, 130, 212, 223.

Emplastrum hystericum umbilico admodum, 73, 128; roborans in fluxu mensium immodico, 90, 201.

Emplastrum Diapalmae, vel Diachalciteos, 90.

Emplastrum "Flos Unguentorum," 253.

Emplastrum ad Herniam, 90, 201.

Emplastrum de Minio, 201.

Emulsio cardiaca in febre contin., 7; in crassans in mictu sang. e febre acuta, 71; refrigerans in gonorrhoea virul., 62; refig. in haemorrhoidum dolore, 233; refig. in

mictu sang. e febre acuta, 67; refig. in pleuritide, 34, 164.

Endivia. (*Cichorium Endivia*, Linn.) [v. *Semina*.]

Enema astringens in diarrhoea, 12; emolliens in paroxysmo nephritico, 96, 117, 191; purgans in gonorrhoea virul., 61, 223; refrigerans in febre depurat. ann. '61—'64, 3, 145; refig. in rheumatismo, 170.

Enula Campana. (*Inula Helenium*, Linn.) [v. *Pulvis*, *Radix*.]

Epithymum, (*Cuscuta Epithymum*, Linn.) 16.

Erythraea Centaurium. [v. *Centaurium Minus*.]

Extractum Absinthii vulgaris, 56, 76, 77, 134, 218.

Extractum Centaurii Minoris, 56, 205, 218.

Extractum Gentianae, 56, 205, 218.

Extractum Rudii, 58, 221

Extractum Rutae, 81, 142.

Farina Avenae, vel Avenacea, 38, 245.

Farina Lini, 38, 245.

Ferrum. [v. *Chalybs*.]

Ferrum Haematites. [v. *Haematites*.]

Ferula Asa foetida. [v. *Asa Foetida*.]

Ficus, (*Ficus Carica*, Linn.) 39, 168.

Flavido Anrantiorum. [v. *Conserva*.]

Flores Aurantiorum. [v. *Aqua*.]

Flores Borraginis. [v. *Conserva*.]

Flores Buglossi. [v. *Conserva*.]

Flores Chamaemeli, 63, 92, 96, 117, 171, 191, 225.

Flores Croci Anglicani, 92.

Flores Granatorum, 91, 190.

Flores Liliorum Convallium, 92.

Flores Meliloti, 43, 63, 171, 225.

Flores Paralyseos, 9, 18. [v. *Aqua*.]

Flores Rosarum Rubrarum, 63, 244.

Flores Salviae. [v. *Conserva*.]

Flores Sulphuris, (*Sulphur sublimatum*), 32, 47, 175, 234, 258.

Flores Tanacetii, 92.

Foeniculum. (*Foeniculum dulce*, C. Bauhin.) [v. *Radix*, *Semina*.]

Foenugraecum. (*Trigonella Foenum Graecum*, Linn.) [v. *Semina*.]

Folia Abiotani, 72, 92, 238. [v. *Cineres*.]

Folia Absinthii Romani, 54, 232.

Folia Absinthii vulgaris, 72, 92, 137, 217, 220, 238.

Folia Agrimoniae, 16, 254.

Folium Auri, 6.

Folia Beccabungae, 42, 94, 123, 262, 267.

Folia Beticanae, 110, 183.

Folia Brancae Ursinae, 96, 117, 191.

Folia Bugulae, 254.

Folia Calaminthae vulgaris, 54, 72, 92, 232, 238.

Folia Capilli Veneris, 16, 123.

Folia Cardui Benedicti, 72, 92, 238.

Folia Centaurii Minoris, 54, 72, 92, 137, 232, 238.

- Folia Ceterach, 16.
 Folia Chamaedryos, 72, 92, 110, 137, 183, 238.
 Folia Chamaemeli, 72, 238.
 Folia Chamaepityos, 72, 92.
 Folia Cochleariae Hortensis, 42, 94, 123, 127, 217, 220, 262, 263, 264, 267.
 Folia Hepaticae, 123.
 Folia Hyoscyami, 63, 225.
 Folia Hyperici, 72, 92, 238, 254.
 Folia Liliorum Convallium, 72, 238.
 Folia Linguae Cervinae, 123.
 Folia Malvae, 43, 63, 96, 117, 171, 191, 225.
 Folia Marrubii Albi, 54, 72, 92, 110, 137, 183, 232, 238.
 Folia Menthae, 42, 72, 92, 94, 238, 262, 267.
 Folia Millefolii, 243.
 Folia Nasturtii Aquatici, 42, 94, 262, 267.
 Folia Parietariae, 96, 117, 191.
 Folia Parthenii, 72, 92, 238.
 Folia Plantaginis, 89, 200, 243, 254.
 Folia Pulegii, 72, 92, 238.
 Folia Rubi Sylvestris, 243.
 Folia Rutae, 72, 92, 110, 183, 238.
 Folia Salviae, 42, 72, 92, 94, 99, 110, 127, 183, 217, 220, 232, 238, 262, 267.
 Folia Sambuci, 43, 63, 171, 225.
 Folia Saniculae, 254.
 Folia Saxifragae Pratenſis, 72, 92, 238.
 Folia Scordii, 72, 92, 238.
 Folia Sennae mundatae, 8, 16, 24, 39, 59, 97, 99, 101, 103, 118, 127, 168, 212.
 Folia Serpylli, 72, 92, 238.
 Folia Tanacetii, 72, 238.
 Folia Urticae, 89, 200.
 Folia Verbasci, 43, 63, 171, 225.
 Folia Virgae Aureae, 72, 92, 238.
 Fomentum astringens in uteri proidentia, 91, 190; emolliens in febre erysipel., 43, 171; emoll. in gonorrhoea virul., 63, 225.
 Fragaria. (*Fragaria vesca*, Linn.) [v. *Fragum*.]
 Fragum. [v. *Aqua*.]
 Fraxinus. (*Fraxinus excelsior*, Linn.) [v. *Cortex*.]
 Galbanum, (*Galbanum officinale*, Don?) 73, 80, 85, 128, 141, 207.
 Gallina. (*Phasianus Gallus*, Linn.) [v. *Ovum*.]
 Gambogia, (*Hebradendron Cambogioides*, Graham?) 214, 248.
 Gargarisma in angina, 48, 176; in aphthis, 113, 160; in lue venerea, 228; in variolis confl., 21, 180.
 Genista. (*Genista tinctoria*, Linn.) [v. *Cineres*, *Summitates*.]
 Genista Canariensis. [v. *Rhodium*.]
 Gentiana. (*Gentiana lutea*, Linn.) [v. *Aqua*, *Extractum*, *Radix*.]
 Germina Quercus. [v. *Aqua*.]
 Geum urbanum [v. *Caryophyllata*.]
 Glechoma hederacea. [v. *Hedera Terrestris*.]
 Glycyrrhiza, vel Liquiritia. (*Glycyrrhiza glabra*, Linn.) [v. *Pulvis*, *Radix*.]
 Gramen. (*Triticum repens*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Granatum. (*Punica Granatum*, Linn.) [v. *Cortex*, *Flores*.]
 Gummi Ammoniacum, (*Dorema Ammoniacum*, Don?) 17, 143.
 Gummi Arabicum, (*Acacia vera*, Willd.) 53, 115, 231, 255.
 Haematites. (*Ferrum Haematites*, Linn.) [v. *Lapis*.]
 Haustulus e balsamo Peruv. in phthisi, 260.
 Haustus emeticus communis, 1, 119; paregoricus in cholera morbo, 23; pareg. in chorea S. Viti, 108, 181; pareg. in epilepsia puerorum, 236; pareg. in febre acuta cum petechiis, 66, 68; pareg. in febre depurat. ann. '61—'64, 2, 144; pareg. in febre station. ann. '85—'90, 104, 156; pareg. in morbilis, 29, 179; pareg. in narium haemorrhagia e febre contin., 11; pareg. in sputo vel mictu sang. e variolis confl., 114; pareg. in phrenitide e febre contin., 9, 10; purgativus communis, 8, 24, 101, 103, 118; purgat. in gonorrhoea virul., 59; purgat. in hydrope, 98, 212, 214; purgat. in hydrope fortior, 100; purgat. in hydrope pro robustioribus, 97, 211; purgat. in mania communi, 246, 247, 248; purgat. in peripneumonia notha, 39, 168; refrigerans in pleuritide, 33, 163; sedativus in iliaca passione, 197; sudoriferus in febre intermitt. pro pauperibus, 57.
 Hebradendron cambogioides. [v. *Gambogia*.]
 Hedera Terrestris. (*Glechoma hederacea*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Hepatica. (*Anemone Hepatica*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Hermodactylus. (*Colchici species?*) [v. *Radix*.]
 Hieracium Pilosella. [v. *Pilosella*.]
 Hordeum, (*Hordeum distichon*, Linn.) 228. [v. *Aqua*.]
 Hyacinthus. (*Zirconiae Silicas*.) [v. *Confectio*.]
 Hydrargyrum. [v. *Calomelas Torqueti*, *Mercurius Dulcis*, *Praecipitatus*.]
 Hyoscyamus. (*Hyoscyamus niger*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Hypericum. (*Hypericum perforatum*, Linn.) [v. *Folia*, *Summitates*.]
 Imperatoria. (*Imperatoria Ostruthium*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Infusio cinerum genistae in hydrope, 216; corticis Peruv. in febre intermitt., 152; roborans in affectione hyster., 137; robor. in diabete, 54; robor. in fluore albo, 232; robor. in hydrope, 219; radicis zedoariae in colica hyster., 203.

Infusio Croci Metallorum, 1, 100, 116.
 Inula Helenium. [v. *Enula Campana*.]
 Ipomaea Purga. [v. *Jalapa*.]
 Iris. (*Iris Florentina*, et *Iris Germanica*, Linn.) [v. *Pulvis*.]
 Isis nobilis. [v. *Corallium Rubrum*.]
 Jalapa. (*Ipomaea Purga*, Wenderoth.) [v. *Radix*, *Resina*.]
 Jujuba. (*Zizyphus vulgaris*, De Cand.) [v. *Syrupus*.]
 Julapium alexipharmacum in febre scarlatina, 162; astringens in fluxu mensium immodico, 88, 199; astring. in sputo vel mictu sang. e variolis confl., 116; cardiacum, 121; card. in affectione hyster., 75, 133; card. in dysenteria, 25, 192; card. in epilepsia puerorum, 237; card. in febre depurat. ann. '61—'64, 5, 147; card. in fluore albo, 230; card. in lochiorum suppressione, 83, 210; cardiacum perlatum, 120; card. in pruritu ferino, 46, 174; e cortice Peruv. in febre intermitt. pro infantibus, 52, 155; perlatum, 120; refrigerans in febre contin. variolosa, 22; refrig. in febre hyemali, 102; refrig. in febre station. ann. '85—'90, 106, 158; refrig. in rheumatismo, 40, 169; roborans in apoplexia, 185; rob. in chorea S. Viti, 111, 184; rob. in febre tertiana dupl., 15; stomachicum in affectione hyster., 139, 140; sudoriferum in febre pestil., 20, 149.
 Juniperus. (*Juniperus communis*, Linn.) [v. *Baccae*.]
 Kermes, vel Alkermes. (*Coccus Ilcis*, Linn.) [v. *Confectio*, *Succus*.]
 Lac Vaccinum, 38, 195, 246, 254. [v. *Butyrum*.]
 Lactuca. (*Lactuca sativa*, Linn.) [v. *Aqua*, *Semina*.]
 Lapis Bezoardicus Occidentalis, 6.
 Lapis Bezoardicus Orientalis, 6, 45, 173.
 Lapis Haematites, 87, 115, 198, 242.
 Laudanum Liquidum, 10, 23, 52, 108, 114, 144, 155, 181, 197, 236; ejus compositio, 26, 131.
 Laurus. (*Laurus nobilis*, Linn.) [v. *Oleum*.]
 Laurus Sassafras. [v. *Sassafras*.]
 Lavandula. (*Lavandula vera*, De Cand.) [v. *Spiritus*.]
 Lignum Sassafras, 95, 122.
 Lilium Album. (*Lilium candidum*, Linn.) [v. *Oleum*, *Radix*.]
 Lilium Convallium. (*Convallaria majalis*, Linn.) [v. *Flores*, *Folia*.]
 Limatura Chalybis, 76, 77, 79, 134, 136, 138.
 Limones. [v. *Succus*, *Syrupus*.]
 Limonium. (*Citrus Limonium*, De Cand.) [v. *Limones*.]
 Linctus incrassans in defluxione tenui, 126; incrass. in tussi, 124, 259; fortius incrass., 125; pectoralis in morbillis ad

tussim, 28, 178; pector. in pleuritide, 36, 166.
 Lingua Cervina. (*Asplenium Scolopendrium*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Linimentum aperitivum in rachitide, 17; digestivum in ulcere glandis e gonorrhoea virul., 64, 226; emolliens in contusionibus, 250; emoll. in pleuritide, 37, 167; emundans in porriginis capitis, 251; emund. in pruritu ferino, 47, 175; e mercurio in lue venerea, 227; roborans in rachitide, 238; robor. in tumore abdominis infant., 72; stimulans in paralyti, 257.
 Linum. (*Linum usitatissimum*, Linn.) [v. *Farina*, *Semina*.]
 Liquiritia. [v. *Glycyrrhiza*.]
 Liquor stypticus in haemorrhagiis, 49, 240, 241.
 Lithargyrum. (*Plumbi Oxydum*,) 235.
 Lohoch. [v. *Linctus*.]
 Lohoch Sanum, 124.
 Lotio in febre erysipcl., 44, 172; in haemorrhoidum dolore, 235; in morsu canis rabidi, 252.
 Lujula. (*Oxalis Acetosella*, Linn.) [v. *Conserva*.]
 Malva. (*Mal. sylvestris*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Manna. (*Ornus Europaea*, Persoon,) 8, 24, 39, 59, 97, 101, 103, 118, 168, 212.
 Margaritae praeparatae, (*Calculus Margarita*, Linn.) 4, 25, 120, 192.
 Marrubium Album. (*Marrubium vulgare*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Mastiche. (*Pistacia Lentiscus*, Linn.) 115, 126.
 Matricaria Parthenium. [v. *Parthenium*.]
 Meconium. [v. *Papaver Album*.]
 Mel Rosarum, 21, 180.
 Melilotus. (*Melilotus officinalis*, Willd.) [v. *Flores*.]
 Melissa Calamintha. [v. *Calamintha vulgaris*.]
 Melissophyllum. (*Melittis Melissophyllum*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Melittis Melissophyllum. [v. *Melissophyllum*.]
 Melo. (*Cucumis Melo*, Linn.) [v. *Semina*.]
 Mentha. (*Mentha viridis*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Mentha Pulegium. [v. *Pulegium*.]
 Mercurius crudus, 227.
 Mercurius Dulcis, (*Hydrargyri Chloridum*,) 60, 112, 222.
 Mica Panis, 193.
 Millefolium. (*Achillea Millefolium*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Minium. (*Plumbi Oxydum rubrum*,) [v. *Emplastrum*.]
 Mistura cardiaca in febre contin., 4; card. in febre intermitt., 13; pectoralis in tabe, 265.
 Momordica Elaterium. [v. *Elaterium*.]
 Moschus. (*Moschus moschiferus*, Linn.) [v. *Pulvis Diamoschu Dulcis*.]

- Myristica moschata. [v. *Nux Moschata*.]
 Myroxylon Peruiferum. [v. *Balsamum Peruvianum*.]
 Myrrha (*Balsamodendron Myrrha*, Ehrenb.) electa, 80, 141. [v. *Trochisci*.]
 Nasturtium Aquaticum. (*Sisymbrium Nasturtium*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Nicotiana. (*Nicotiana Tabacum*, Linn.) [v. *Unguentum*.]
 Nodulus naribus applicandus in fluxu lochiorum immodico, 85, 86, 207, 208.
 Nux Moschata, (*Myristica moschata*, Linn.) vel Nux Moschata Condita, 14, 18, 42, 53, 78, 93, 94, 109, 135, 138, 154, 182; 187, 205, 231, 262, 266, 267. [v. *Oleum*.]
 Nymphaea. (*Nymphaea alba*, Linn.) [v. *Aqua*.]
 Oleum Amygdalarum Amararum, 251.
 Oleum Amygdalarum Dulcium, 28, 36, 37, 124, 166, 167, 178, 250, 259.
 Oleum Caryophyllorum, 188, 213.
 Oleum Cinnamomi, 188, 194.
 Oleum Laurinum, 251.
 Oleum Liliorum, 17, 167.
 Oleum Nucis Moschatae, 125, 126, 188.
 Oleum Rhodii, 47, 175.
 Oleum Seminum Anisi, 32, 188, 258.
 Oleum Sulphuratum. [v. *Balsamum Sulphuris*.]
 Oleum Tamarisci, 17.
 Oleum Vitrioli, (*Acidum Sulphuricum*), 49, 240.
 Olibanum, (*Boswellia serrata*, Colebr.) 126.
 Opium, (*Papaver somniferum*, Linn.) 26, 131, 235.
 Opobalsamum, (*Balsamodendron Gileadense*, De Cand.) 58, 60, 221, 222, 224.
 Ornus Europaea. [v. *Manna*.]
 Ovis. (*Ovis Aries*, Linn.) [v. *Sevum*.]
 Ovum. [v. *Albumen*, *Electuarium*, *Vitelum*.]
 Oxalis Acetosella. [v. *Lujula*.]
 Oxylapathum. (*Rumex acutus*, Linn.) [v. *Unguentum*.]
 Oxymel Scilliticum, 1.
 Oxymel Simplex, 21, 180.
 Paeonia. (*Paeonia officinalis*, Linn.) [v. *Radix*, *Syrupus*.]
 Papaver Album. (*Papaver somniferum*, Linn.) [v. *Semina*, *Syrupus de Meconio*.]
 Papaver Erraticum, vel Rheas. (*Papaver Rheas*, Linn.) [v. *Aqua*, *Syrupus*.]
 Paralysis. (*Primula Veris*, Linn.) [v. *Flores*, *Syrupus*.]
 Parietaria. (*Parietaria officinalis*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Parthenium. (*Matricaria Parthenium*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Passulae (*Vitis vinifera*, Linn.) enucleatae, 21, 123, 127, 180, 263.
 Pepo. (*Cucurbita Pepo*, Linn.) [v. *Semina*.]
 Petroselinum. (*Apium Petroselinum*, Linn.) [v. *Radix*, *Semina*.]
 Pharmacum Domesticum, [v. *Radix Bryoniae Albae*,] 246.
 Phasianus Gallus. [v. *Gallina*.]
 Phlegma Vitrioli, (*Acidum Sulphuricum valde dilutum*), 49, 240.
 Physer macrocephalus. [v. *Cetus*.]
 Pilosella. (*Hieracium Pilosella*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Pilulae in asthmate inveterato, 256; in haemorrhoidum dolore, 234; chalybeatae in affectione hyster., 76, 77, 184; e cortice Peruv. in febre intermitt., 51, 151; ex emplastro "Flos Unguent." dicto in vesicae ulcere, 253; foetidae in affectione hyster., 80, 81, 141, 142; hystericæ, 143; purgativæ in affectione hyster., 74, 132; purgat. in apoplexia, 186; purgat. in fluore albo, 229; purgat. in gonorrhoea virul., 58, 60, 221, 222, 224; purgat. in hydropo, 213; purgat. fortiores in iliaca passione, 112, 196.
 Pilulae Cochiae Majores, 58, 74, 132, 186, 221, 229.
 Pilulae ex Duobus, (sc. colocynthide et scammonio), 60, 112, 196, 213, 222, 224.
 Pimpinella Anisum. [v. *Anisum*.]
 Pinus Larix. [v. *Terebinthina Veneta*.]
 Piper Longum. (*Piper longum*, Linn.) [v. *Pulvis*.]
 Pistacia Lentiscus. [v. *Mastiche*.]
 Plantago. (*Plantago major*, Linn.) [v. *Aqua*, *Folia*, *Semina*.]
 Plumbum. [v. *Lithargyrum*, *Minium*.]
 Polypodium. (*Polypodium vulgare*, Linn.)
 Quercinum, 127. [v. *Radix*.]
 Pomum. (*Pyrus Malus*, Linn.) [v. *Succus*, *Unguentum*.]
 Porcus. (*Sus Scrofa*, Linn.) [v. *Axungia*.]
 Portulaca. (*Portulaca oleracea*, Linn.) [v. *Aqua*, *Semina*, *Syrupus*.]
 Potassae Alumino-Sulphas. [v. *Alumen*.]
 Potassae Bitartras. [v. *Cremor Tartari*.]
 Potassae Nitras fusa. [v. *Sal Prunellae*.]
 Potus astringens in immodico lochiorum fluxu, 84, 206; diaeteticus, 122; diaet. in podagra, 95.
 Præcipitatus [Mercurius] Ruber, (*Hydrargyri Nitrico-Oxydum*), 64, 226.
 Prunula Veris. [v. *Paralysis*.]
 Prunellae Sal. [v. *Sal Prunellae*.]
 Prunus Avium. [v. *Cerasus*.]
 Pterocarpus Draco. [v. *Sanguis Draconis*.]
 Pulegium. (*Mentha Pulegium*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Pulpa Aurantiorum, 264.
 Pulvis in febre scarlat., 161; in ulcere vesicae, 255; astringens in sputo vel mictu sang., 115, 242; cardiacus in febre contin., 6; chalybeatus in affectione hyster., 138; purgativus in iliaca passione, 195.

Pulvis Ari Compositus, 41, 93, 135, 138, 205, 261, 266.
 Pulvis Caryophyllorum, 26, 44, 131, 172.
 Pulvis e Chelis Cancrorum Compositus, 6, 19, 53, 146, 148, 161, 231.
 Pulvis Cinnamomi, 26, 131.
 Pulvis Diamoschu Dulcis, 187.
 Pulvis Electuarii Diambrae, 187.
 Pulvis Enulae Campanae, 32, 258.
 Pulvis Glycyrrhizae, vel Liquiritiae, 32, 234, 258.
 Pulvis Iridis, 32, 258.
 Pulvis Piperis Longi, 44, 172.
 Pulvis Radicis Consolidae Majoris, vel Symphyti, 242, 255.
 Pulvis Salviae, 234.
 Pulvis Tutiae praeparatae, 189.
 Punica Granatum. [v. *Granatum*.]
 Pyrus Malus. [v. *Pomum*.]
 Quercus. (*Quercus Robur*, Linn.) [v. *Cortex*, *Germina*.]
 Radix Althaeae, 43, 63, 96, 117, 171, 191, 225, 228.
 Radix Angelicae, 54, 92, 110, 137, 183, 232. Radix Angelicae Hispanae, 53, 231.
 Radix Apii. [v. *Succus*.]
 Radix Ari, 262.
 Radix Aristolochiae, 254.
 Radix Asparagi, 16, 123.
 Radix Brusci, 16.
 Radix Bryoniae Albae, 246. [v. *Pharmacum Domesticum*, *Succus*.]
 Radix (vel potius *Rhizoma*), Calami Aromatici, 92, 232.
 Radix Caryophyllatae, 254.
 Radix Chinae, 95, 122.
 Radix Cichorii, 123.
 Radix Consolidae, 254. [v. *Pulvis*.]
 Radix (vel potius *Tuber*), Curcumae, 30, 204.
 Radix Enulae Campanae, 54, 92, 110, 137, 183, 232.
 Radix Foeniculi, 123, 254.
 Radix Gentianae, 54, 219.
 Radix Glycyrrhizae, vel Liquiritiae, 21, 39, 95, 99, 122, 168, 180.
 Radix Graminis, 123.
 Radix (vel potius *Cormus*), Hermodactyli, 99.
 Radix Imperatoriae, 54, 92, 110, 137, 183, 232.
 Radix Jalapae, 98, 99, 211.
 Radix (vel potius *Bulbus*), Lili, vel Lili Albi, 38, 43, 63, 96, 117, 171, 191, 225, 245.
 Radix Paeoniae, 110, 183.
 Radix Petroselin, 16.
 Radix (vel potius *Rhizoma*), Polypodii Quercini, 16, 127.
 Radix Raphani Rusticani, 94, 127, 217, 220, 262, 263, 264, 267.
 Radix Rhabbarbari Monachorum, 16,

Radix Rubiae Tinctorum, 30, 204.
 Radix Sarsaparillae, 95, 122.
 Radix Serpentariae Virginianae, 45, 57, 153, 173.
 Radix (vel potius *Tuber*), Zedoariae, 202, 203.
 Radix (vel potius *Rhizoma*, Zinziberis, 98, 211.
 Rana. (*Rana temporaria*, Linn.) [v. *Sperma*.]
 Raphanus Rusticanus. (*Raphanus sativus*, Linn.) [v. *Aqua*, *Radix*.]
 Rasura Cornu Cervi, 95.
 Resina Jalapae, 58, 195, 221.
 Resina Scammonii, 195.
 Rhabbarbarum, (*Rhei species*), 8, 24, 31, 59, 97, 101, 103, 118, 127, 129, 194, 212.
 Rhabbarbarum Monachorum. (*Rumex Alpinus*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Rhamnus catharticus. [v. *Spina Cervina*.]
 Rheum. [v. *Rhabbarbarum*.]
 Rhodium. (*Genista Canariensis*, Linn.) [v. *Oleum*.]
 Rosa canina. [v. *Cynorrhodon*.]
 Rosa Damascena. (*Rosa Damascena*, Linn.) [v. *Aqua*, *Syrupus Rosarum Solutivus*.]
 Rosa Rubra, (*Rosa Gallica*, et *Rosa centifolia*, Linn.) 12, 21, 91, 180, 190. [v. *Aqua*, *Conserva*, *Flores*, *Mel*, *Succus*.] Rosa Sicca. [v. *Conserva*, *Syrupus*.]
 Rosmarinus officinalis. [v. *Anthos*.]
 Rubia Tinctorum. (*Rubia Tinctorum*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Rubus Idaeus. (*Rubus Idaeus*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Rubus Sylvestris. (*Rubus fruticosus*, Linn.?) [v. *Folia*.]
 Rumex acutus. [v. *Oxylapathum*.]
 Rumex Alpinus. [v. *Rhabbarbarum Monachorum*.]
 Ruscus aculeatus. [v. *Bruscus*.]
 Ruta. (*Ruta graveolens*, Linn.) [v. *Aqua*, *Conserva*, *Extractum*, *Folia*.]
 Saccharum album, 65, 69, 84, 107, 138, 139, 159, 206, 233, 242, 244. Sacch. crystallinum, 4, 25, 62, 67, 75, 120, 124, 133, 161, 176, 185, 192, 230, 260. Sacch. culinare, 3, 96, 117, 145, 170, 188.
 Saccharum Candum, vel Sacch. Candum Album, 28, 32, 34, 36, 48, 83, 164, 166, 178, 210, 258, 259.
 Saccharum Penidium, 255.
 Saccharum Perlatum, 7.
 Sal Ammoniacum, (*Ammoniae Hydrochloras*), 82, 209. [v. *Spiritus*.]
 Sal Prunellae, (*Potassae Nitratis fusa*), 33, 163.
 Sal Succini Volatile, (*Acidum Succinicum*), 81, 85, 142, 207.
 Sal Volatile, (*Ammoniae Sesquicarbonas*), 82, 209.
 Salvia. (*Salvia officinalis*, Linn.) [v. *Flores*, *Folia*, *Pulvis*.]

- Sambucus. (*Sambucus nigra*, Linn.) [v. *Cortex, Folia*.]
 Sanguis Draconis, (*Pterocarpus Draco*, Linn., et ex aliis arboribus,) 69, 70, 87, 115, 198, 242.
 Sanicula. (*Sanicula Europaea*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Sarsaparilla. (*Smilacis variae species*.) [v. *Radix*.]
 Sassafras. (*Laurus Sassafras*, Linn.) [v. *Lignum*.]
 Saxifraga Pratensis. (*Saxifraga granulata*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Scabiosa. (*Scabiosa arvensis*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Scammonium, (*Convolvulus Scammonaea*, Linn.) 99. [v. *Diagrydium, Resina*.]
 Scilla. (*Scilla maritima*, Linn.) [v. *Orymel*.]
 Scordium. (*Teucrium Scordium*, Linn.) [v. *Aqua, Diascordium, Folia*.]
 Semina (vel potius *Fructus*.) Angelicae, 32, 258.
 Semina (vel potius *Fructus*.) Anisi, 32, 95, 99, 122, 138, 256, 258. [v. *Oleum*.]
 Semina (vel potius *Fructus*.) Carui, 92, 99.
 Semina (vel potius *Fructus*.) Cichorii, 67.
 Semina Citrii, 7.
 Semina Cochleariae Hortensis, 92, 262, 264.
 Semina (vel potius *Fructus*.) Coriandri, 138.
 Semina Cydoniorum, 67, 71, 228.
 Semina Endiviae, 67.
 Semina (vel potius *Fructus*.) Foeniculi, 16, 138, 219.
 Semina Foenugraeci, 43, 63, 96, 117, 171, 191, 225.
 Semina Lactucae, 67, 71.
 Semina Lini, 43, 63, 96, 117, 171, 191, 225.
 Semina Melonum, 34, 62, 164, 233.
 Semina Papaveris Albi, 34, 62, 67, 71, 125, 164, 233.
 Semina Peponum, 34, 62, 164, 233.
 Semina (vel potius *Fructus*.) Petroselini, 219.
 Semina Plantaginis, 65, 244.
 Semina Portulacae, 67, 71.
 Semina Thlaspios, 92.
 Senna, vel Senna mundata, (*Cassiae variae species*.) 16, 130. [v. *Folia*.]
 Serpentaria Virginiana. (*Aristolochia Serpentaria*, Linn.) [v. *Radix*.]
 Serpyllum. (*Thymus Serpyllum*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Sevum Ovinum, 72, 238.
 Sisymbrium Nasturtium. [v. *Nasturtium Aquaticum*.]
 Smilax. [v. *Sarsaparilla*.]
 Smilax China. [v. *China*.]
 Solidago Virga aurea. [v. *Virga Aurea*.]
 Species Electuarii Diacoralii, 70.
 Sperma Ranarum. [v. *Aqua*.]
 Spina Cervina. (*Rhamnus catharticus*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Spiraea Ulmaria. [v. *Ulmaria*.]
 Spiritus Cochleariae Hortensis, 257.
 Spiritus Cornu Cervi, (*Liquor Ammoniae*.) 75, 111, 143, 184, 185.
 Spiritus Lavandulae Compositus, 257.
 Spiritus Salis Ammoniaci, (*Spiritus Ammoniae*.) 86, 208.
 Spiritus Vini, 44, 171, 172, 252.
 Spiritus Vitrioli, (*Acidum Sulphuricum dilutum*.) 65, 69, 88, 116, 199, 244.
 Succinum, 126. [v. *Sal*.]
 Succus incrassans in fluxu mensium immodico, 89, 200.
 Succus Aurantiorum, 16. [v. *Syrupus*.]
 Succus Citrionum. [v. *Syrupus*.]
 Succus Kermes, 19, 148.
 Succus Limonum, 9, 69, 104, 107, 156, 159.
 Succus Pomorum Agrestium, 113, 160.
 Succus Radicis Apii, 17.
 Succus Radicis Bryoniae, 17.
 Succus Rosarum. [v. *Electuarium*.]
 Sulphur. [v. *Balsamum, Flores*.]
 Summitates Absinthii vulgaris, 99, 219.
 Summitates Centaurii Minoris, 30, 43, 110, 171, 183, 204, 217, 219, 220.
 Summitates Genistae, 217, 219, 220.
 Summitates Hyperici, 43, 171.
 Sus Scrofa. [v. *Porcus*.]
 Symphytum, vel Consolida Major. (*Symphytum officinale*, Linn.) [v. *Radix, Sympus*.]
 Syrupus catharticus pro infantibus tenellis, 129.
 Syrupus Aurantiorum, vel de Succo Aurantiorum, 41, 78, 79, 93, 123, 135, 136, 261, 266.
 Syrupus Capilli, vel Capillorum, Veneris, 27, 28, 35, 36, 165, 166, 177, 178, 249, 259, 265.
 Syrupus Caryophyllorum, 5, 6, 10, 15, 18, 20, 46, 50, 51, 52, 119, 121, 140, 144, 146, 147, 149, 150, 151, 155, 174, 237, 248.
 Syrupus Cichorii cum Rheo, 16, 31, 129.
 Syrupus e Conditura Citrionum, 45, 173, 187, 202.
 Syrupus e Coralliis, 70, 87.
 Syrupus e Cortice Citrionum, 218.
 Syrupus Cydoniorum, 198.
 Syrupus Dithalaeae, 96, 117.
 Syrupus Hederae Terrestris, 260.
 Syrupus Jujubinus, 124, 126.
 Syrupus de Limonibus, 22, 40, 102, 105, 106, 157, 158, 169.
 Syrupus Magistralis ad Melancholiam, 16.
 Syrupus de Meconio, 2, 9, 11, 29, 66, 68, 104, 114, 125, 126, 156, 179, 265.
 Syrupus Melissophylli Fernclii, 5.

- Syrupus Paeoniae, 111, 184, 236.
 Syrupus Papaveris Erratici, vel Rhoeados, 2, 124.
 Syrupus Paralyseos, 11.
 Syrupus de Pilosella, 69.
 Syrupus de Portulaca, 124.
 Syrupus de Quinque Radicibus, (sc. *Apii*, *Asparagi*, *Brusci*, *Foeniculi*, et *Petroselinii*), 30, 82, 123, 204, 205, 209.
 Syrupus de Rosis Siccis, 50, 53, 88, 116, 150, 199, 231.
 Syrupus Rosarum Solutivus, 8, 24, 39, 59, 97, 101, 103, 118, 168, 212.
 Syrupus de Rubo Idaeo, 113, 160.
 Syrupus Scabiosae Compositus, 1.
 Syrupus de Spina Cervina, 59, 97, 98, 100, 130, 211, 212, 214.
 Syrupus de Succo Citriorum, 5, 6, 109, 121, 135, 162, 182.
 Syrupus de Symphyto, 69, 115, 243.
 Syrupus Violarum, vel Violaceus, 3, 22, 27, 28, 33, 35, 36, 40, 102, 106, 112, 125, 145, 158, 163, 165, 166, 169, 170, 177, 178, 196, 223, 247, 249, 259.
 Tabellae in apoplexia, 188; pectorales in tussi, 32, 258.
 Tacamahacca, (*Icica Tacamahaca*, Kunth?) 73, 128.
 Tamarindi, (*Tamarindus Indica*, Linn.) 8, 24, 59, 97, 101, 103, 118, 212.
 Tamariscus, (*Tamarix Gallica*, Linn.) [v. *Cortex*, *Oleum*.]
 Tanacetum, (*Tanacetum vulgare*, Linn.) [v. *Flores*, *Folia*.]
 Terebinthina Veneta, (*Pinus Larix*, Linn.) 61, 143, 223.
 Terra Lemnia, vel Sigillata, (*Argilla Bolus flava*, Linn.) 115, 242. [v. *Trochisci*.]
 Teucrium Chamaedrys. [v. *Chamaedrys*.]
 Teucrium Chamaepitys. [v. *Chamaepitys*.]
 Teucrium Scordium. [v. *Scordium*.]
 Theriaca Andromachi, 13, 14, 18, 19, 44, 45, 53, 78, 93, 108, 109, 135, 148, 154, 172, 173, 181, 182, 187, 231, 252, 266. [v. *Aqua*.]
 Thlaspi. (*Thlaspi arvense*, Linn.) [v. *Semina*.]
 Thymus Serpyllum. [v. *Serpyllum*.]
 Tinctura astringens in mictu sang. e febre acuta, 65; astring. in vomitu sang., 244; purgativa calefaciens et roborans in hydrope, 99.
 Tinctura Castorei, 73, 128.
 Trigonella Foenum Graecum. [v. *Foenugraecum*.]
 Triticum repens. [v. *Gramen*.]
 Trochisci e Myrrha, 82, 143, 209.
 Trochisci de Terra Lemnia, 53, 87, 115, 198, 231.
 Tutia. (*Zinci Oxydum Impurum*.) [v. *Pulvis*.]
 Ulmaria. (*Spiraea Ulmaria*, Linn.) [v. *Aqua*.]
 Ulmus. (*Ulmus campestris*, Linn.) [v. *Cortex*.]
 Unguentum Basilicum, 64, 226.
 Unguentum Dialthaeae, 17, 37, 167, 250.
 Unguentum Nervinum, 257.
 Unguentum e Nicotiana, 64, 226.
 Unguentum ex Oxylapatho, 47, 175.
 Unguentum Pomatum, 37, 47, 175, 250.
 Urtica. (*Urtica dioica*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Uvae (*Vitis vinifera*, Linn.) Corinthiacae, 123.
 Vacca. (*Bos Taurus*, Linn.) [v. *Lac*.]
 Verbascum. (*Verbascum Thapsus*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Veronica Beccabunga. [v. *Beccabunga*.]
 Vinum medicatum in affectione hyster., 137; in chorea S. Viti, 110, 183; in diabete, 54; in febre intermitt., 152; in febre intermitt. pro pauperibus, 57, 153; in fluore albo, 232; in hydrope, 219; in scorbuto, 264.
 Vinum Absinthites, 76, 79, 134, 136, 138.
 Vinum Album, 16, 56, 57, 98, 153, 211, 214, 247, 254, 262, 264.
 Vinum Canarinum, 18, 54, 92, 110, 183, 203, 232.
 Vinum Claretum, 72, 238.
 Vinum Hispanicum, 26, 131, 137.
 Vinum Rhenanum, 30, 31, 52, 123, 140, 152, 155, 204, 216, 219. Vin. Rhen. absinthiatum, 140.
 Vinum Rubrum, 84, 91, 190, 206.
 Viola. (*Viola odorata*, Linn.) [v. *Syrupus*.]
 Virga Aurea. (*Solidago Virga aurea*, Linn.) [v. *Folia*.]
 Vitellum Ovi, 223.
 Vitis vinifera. [v. *Passulae*, *Uvae*.]
 Vitriolum Hungaricum, 49, 240. [v. *Oleum*, *Phlegma*, *Spiritus*.]
 Zedoaria. (*Curcuma Zedoaria*, Roxburgh.) [v. *Radix*.]
 Zincum. [v. *Tutia*.]
 Zinziber. (*Zingiber officinale*, Roscoe.) [v. *Radix*.]
 Zinziber conditum, 53, 78, 109, 135, 182, 187, 231.
 Zirconiae Silicas. [v. *Hyacinthus*.]
 Zizyphus vulgaris. [v. *Jujuba*.]

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

Numerus paginam designat.

- Aesculapius, 9.
 Altomarus (Donatus Antonius,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Opera*, ed. Venet. 1574. fol.)
 Andernacus. [v. *Guintierius*.]
 Andromachus. [v. *Theriaca Andromachi*.]
 Annesley (Dominus Baro,) a Syd. sanatur, 197.
 Antonius, (Marcus,) 475.
 Aristoteles melancholicos ingenio caeteris praestare asserit, 370. (*Opera*, ed. Bekker, Oxon.)
 Augustus, (Imperator,) 475.
 Barington (Dominae Annae,) famula a Syd. sanatur, 187.
 Belke, (Thomas,) S. T. P., e Coll. Regin. Cantab., et Comiti Sancti Albani a Sacris Domesticis, a Syd. sanatur, 174.
 Boëthius laudatur, 27.
 Botallus (Leonardus,) totum pestis curationis negotium in copiosa venae-sectione collocat, 107. (*Opera*, ed. Lugd. Bat. 1660. 8vo.)
 Boyle (Honor^{li} D^{no} Roberto,) dedicatur ed. prima *Observ. Med.*, 7.
 Brady, (Roberti,) M.D., Coll. Caio-Gonov. Custodis, nec non Regii in Medic. ap. Cantab. Profess., ad Syd. Epistola, cum hujus Epist. Respons., 273, 275 sq., 492.
 Butler, (Nicolaus?) M.D. Cantab., dysenteriam in Africa eodem modo ac Syd. in Anglia curabat, 176.
 Cartesius, (Renatus,) 532.
 Cato, (Marcus,) 5.
 Cheut, (D^{nus} Thomas,) Dominae Dacres nepos, a Syd. sanatur, 355.
 Cicero laudatur, 1, 276, 342, 369.
 Clench (Dⁿⁱ) duo liberi a Syd. sanantur, 224.
 Cole, (Guilielmi,) M.D., ex Aula Glocestr. Oxon., ad Syd. Epistola, cum hujus Epist. Respons., 329, 331 sq.
 Collins (Dⁿⁱ) filius a Syd. sanatur, 190.
 Conysby (D^{na}) a Syd. sanatur, 216.
 Costaeus (Joannes,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Avicennae "Opera"*, ed. Venet. 1564. fol.)
 Coxe, (Daniel,) M.D. Cantab., a Syd. sanatur, 176.
 Coxe, (Thomas,) M.D., hortatur Syd. ut Medicinae se tradat, 3.
 Crelle, (Cristophori,) M.D., poëmata, 534, 535.
 "Croesi thesauri," 275.
 Crosse (D^{nae}) filius a Syd. sanatur, 350.
 Dacres (Dominae,) nepos a Syd. sanatur, 355.
 Democritus veritatem in puteo jacere dixit, 453; mala innumera ab utero producta asserit, 370. (*Hippocr. "Opera"*, ed. Kühn.)
 Diemerbroeckius (Isbrandus,) venae-sectionem in peste damnat, 106; item prolixiorum diaphoresin, 114. (*Opera*, ed. Ultraj. 1685. fol.)
 Drake, (Joannes,) M.B., ex Aede Christi Cantab., Syd. in conscribendo Tract. *De Pod. et Hydr.* adjuvat, 408.
 Elliot, (Dⁿⁱ) Regi a Cubiculo, domesticus a Syd. sanatur, 223.
 Ferdinandus II., Magnus Dux, pesti aditum in Hetruariae fines penitus interclusit, 99.
 Fernelius. (Joannes.) [v. *Syrupus Melisophylli Fernelii*.]
 Fonseca (Rodericus,) venae-sectionem in peste suadet, 107. (*De Febr. Acut. et Pestil.* 3c. ed. Venet. 1621. 4to.)
 Forestus (Petrus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Observ. et Curat. Medic. ac Chirurg.* ed. Francof. 1660. fol.)
 Galenus, 485; calefacientia febres intermitt. irritare jam observaverat, 85; de variolis silet, 225. (*Opera*, ed. Kühn.)
 Goddard, (—) M.D.; ejus *Guttas* caeteris spiritibus volatil. praeferendae, 20.
 Goodall, (Carolus,) M.D. Cantab., Coll. Med. Lond. Socius et Censor, Syd. casum singularem communicat, 358—361; Syd. semper tutatus est, 362; Syd. in curatione comes, 278; *Doctoris Goddard Guttas* parat, 20; huic dedicatur *Sched. Monit.*, 481.
 Guintierius, (Joannes,) Andernacus, (vel *Andernacensis*,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*De Pestilent.* ed. Argent. 1565. 8vo.)
 Hannes, (Edvardi,) A.B. (postea M.D.,) ex Aede Christi Oxon., et Chymiae Profess., carmen, 484.
 Hippocrates, ("Medicorum Romulus," 13,) 15, 235, 296, 307, 370, 485; de variolis silet, 225; laudatur, 14 bis, 21 bis, 27, 143, 157, 212, 251, 323, 344, 352, 385, 422, 448, 462, 464, 507. (*Opera*, ed. Kühn.) *Hippocratis manica*, 286, 549.
 Homerus laudatur, 170, 174.
 Horatius laudatur, 306.
 Howard, (D^{nus} Dominus Henricus, postea Dux Norfolciae VI.,) legatus in Africam mittitur, 176.

“Junone, (Nubes pro,)” 234, 322.
 Juvenalis laudatur, 275, 403.
 Kendrick, (—) M.D., Syd. amicus, 330, 404.
 Langius. (Joannes?) [v. *Aqua Epileptica Langii.*]
 Lock, (Joannes,) A.M. (postea M.B.,) ex Aede Christi Oxon., magnis elogiis celebratur, 6; ejus poëma, 24.
 Lucatellus, vel Locatellus. (Ludovicus.) [v. *Balsamum Lucatelli.*]
 Luciani irrisio in medentes podagrae, 450. (*Opera*, ed. Dindorf, Paris.)
 Lucretius laudatur, 4.
 M. (S.) i.e. D^{us} Doctor Monfort, edidit Syd. *Process. Int.*, 533.
 Malthus, (D^{us}) Pharmacopola, a Syd. sanatur, 300.
 Mapletoft, (Joan.,) M.D., postea S.T.P.,) e Coll. Trin. Cantab., in Coll. Gresham. ap. Lond. Profess., necnon Societ. Reg. ibidem Socio, dedicatur ed. tertia *Observ. Med.*, 3; Syd. in medendo socius, 224.
 Massa (Nicolaus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Liber de Peste Contractus*, ed. Lond. 1721. 8vo.)
 Mayerne, (Theodorus Turquet,) Eq. Aur. [v. *Calomelas Torqueti.*]
 Mercatus (Ludovicus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Opera*, ed. Francof. 1608. fol.)
 Mercurialis (Hieronymus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*De Pestilentia*, ed. Venet. 1601. 4to.)
 Metellus, 5.
 Millington, (Thomas,) M.D., (olim Coll. Omn. Anim. Oxon. Socius, postea Eq. Aur.) Syd. in curatione comes, 193.
 Monfort, (S.) M.D., edidit Syd. *Process. Int.*, 533.
 Morrice, (—) M.D., a Syd. sanatur, 157.
 Needham, (Gualterus,) M.D., e Coll. Regin. Cantab., Syd. ad *Observ. Med.* edendas instigat, 5.
 Not, (Dⁿⁱ) librarii, filius a Syd. sanatur, 215.
 Paman, (Henrici,) M.D., ad Syd. Epistola, cum hujus Epist. Respons., 304, 306 sq.
 Paracelsus, 485.
 Paschalius (Michaël Joannes,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Methodus Curandi*, ed. Lugd. 1600. 8vo.)
 Pereda (Petrus Paulus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Schol. in Paschal. “Meth. Cur.”* ed. Lugd. 1600. 8vo.)
 Persius laudatur, 306.
 Poëta anonymus laudatur, 325, 339, 345.
 Politianus (Angelus,) laudatur, 6.
 Potter, (D^{us}) Capitanus et Pharmacopola, Cortice Peruviano occisus, 283.

Raleigh, (Gualteri,) Eq. Aur., Pulvis, 91, 601.
 Ray, (Joannes,) Coll. Trin. Cantab. Socius, laudatur, 522.
 Riverius (Lazarus,) laudatur, 578. (*Opera*, ed. Lugd. 1698. fol.)
 “Romulus Medicorum,” scil. Hippocrates, 13.
 Rudius. (Eustachius.) [v. *Extractum Rudii.*]
 Rutilius Rufus, (Publius,) 5.
 Saltmarsh (D^{us}) a Syd. curatur, 459.
 Sancti Albani, (Dominus Comes,) 174.
 Sarisburiensis (Dominus Comes,) a Syd. sanatur, 182.
 Sarisburiensis (Dominae Comitissae,) infantes a Syd. sanantur, 218.
 Saxonia. (Hercules.) [v. *Aqua Cordialis frigida Saxoniae.*]
 Scaliger (Julius Caesar,) laudatur, 232. (*Poemata*, ed. 1621. 8vo.)
 Seneca laudatur, 5, et in tit. ed. prim. *Observ. Med.*
 Sennerti (Daniel,) ignis sacri descriptio, 101. (*Opera*, ed. Lugd. 1676. fol.)
 Septalius (Ludovicus,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*De Peste et Pestif. Affect.*, ed. Mediol. 1622. 4to.)
 Short, (Thomae,) M.D. Cantab., Coll. Med. Lond. Socio, dedicantur *Tract. de Pod. et Hydr.*, 407.
 Sinon, 524.
 Sydenham, (D^{us}) Auctoris frater, 3.
 Sydenham, (Guilielmus,) Auctoris filius, a Syd. sanatur, 150, 152, 193.
 Tacitus (Titus,) quid obtrectanti Metello regesserit, 5.
 “Tantali thesauri,” 275.
 Theocritus laudatur, 255.
 Thomas, (David?) M.D., e Coll. Novo Oxon., Syd. in curatione socius, 92.
 Torquetus, i.e. Theodorus Mayerne. [v. *Calomelas Torqueti.*]
 Trincavellius (Victor,) venae-sectionem in peste suadet, 106. (*Opera*, ed. Venet. 1599. fol.)
 Turquet Mayerne, (Theodorus,) Eq. Aur. [v. *Calomelas Torqueti.*]
 Underwood, (D^{us}) Senator Urbanus Londini, cortice Peruviano occisus, 283.
 Verulamius (Dominus Vicecomes) laudatur, 10, 405, 479 (*Opera*, ed. Montagu, Lond.)
 Virgilius laudatur, 74, 524.
 Windham, (Franciscus,) Mil. Trib., 108, 230.
 Windham, (Thomas,) Franc. fil., a Syd. sanatur, 230.
 Zacutus, (Abraham,) Lusitanus, venae-sectionem in peste suadet, 107. (*Opera*, ed. Lugd. 1642. fol.)

OXONII,
EXCUDEBAT I. SHRIMPTON.

A 114.598 1844

10208

Sydenham

Opera omnia

Hist. Coll.

Return this book on or before the last
date stamped below

